

19 TOELICHTING OP DE CATALOGUS

Dit hoofdstuk bevat de catalogus met de in Kerkebogten gevonden structuren. De catalogus is ingedeeld naar periode en vindplaats. Aan het begin van ieder periodedeel (19.3 t/m 19.7) staat een tabel met daarin een overzicht van de structuren die in dat deel aan de orde komen. Na deze toelichting volgt een lijst (19.2) waarin alle structuren, hun datering en vindplaats zijn opgenomen.

De beschrijvingen van de structuren zijn opgebouwd volgens een vast stramien. Het meest uitvoerig zijn de beschrijvingen van de gebouwen en waterputten. Belangrijk voor een goed begrip van de teksten is een eenduidige definiëring van de gebruikte termen. Daarom wordt in de volgende paragraaf allereerst kort ingegaan op deze termen.

19.1 DE TERMINOLOGIE IN DE GEBOUWBESCHRIJVINGEN

De hieronder gegeven definities hebben zowel betrekking op de gebouwen uit de prehistorie en Romeinse tijd als op de gebouwen uit de Volle Middeleeuwen.

De kern(constructie) van het gebouw wordt gevormd door de palen die het grootste deel van de daklast dragen. Voor deze palen gebruiken we in deze catalogus de termen middenstijl of middenstaander. Twee naast elkaar staande binnenstijlen vormen een binnenstijlpaar. Bij de catalogusteksten van de gebouwen uit de Volle Middeleeuwen wordt ook de termen gebint en gebintstijlen gebruikt, omdat er van wordt uitgegaan dat deze binnenstijlpalen stijf verbonden waren door middel van een horizontale balk of lig-ger.

Het dak wordt niet alleen gedragen door stijlen of staanders van de kern maar ook door palen langs de wanden van het gebouw. Bij de prehistorische en Romeinse gebouwen gaat het daarbij doorgaans om palen die dicht tegen de wand staan of op enige afstand buiten het huis. Deze stijlen worden respectievelijk wand- en buitenstijlen genoemd.

In de praktijk zijn de stijlen van de draagconstructie ingegraven geweest, wat de aanwezigheid van paalkuilen tot gevolg heeft. Alleen bij sommige gebouwen uit de laat-Romeinse tijd en bij de gebouwen van na de Volle Middeleeuwen steunen de staanders soms op stiepen of poeren en ontbreken paalkuilen.

Een gebouw wordt in de breedte opgedeeld in een aantal beuken door de stijlen van de kernconstructie. Een gebouw is één-, twee, drie of vierbeukig. In de lengte wordt een gebouw opgedeeld in traveeën. De eerste travee ligt in deze publicatie steeds aan de westzijde van het gebouw.

Naast het woord dak wordt hier ook wel de term kap gebuikt. De onderrand van het dak heet dakvoet, het hoogste punt is de nok(lijn). Voor wat betreft de vorm van het dak zijn hier twee varianten van belang: het schilddak en het zadeldak. Bij een zadeldak loopt de noklijn door tot aan de korte – of kopse – wanden, bij een schilddak eindigt deze eerder, waardoor de korte zijde schuine vlakken of eindschilden heeft. Combinaties van zadeldak- en schilddakconstructies zijn niet ongebruikelijk.

Veel van de plattegronden uit de Volle Middeleeuwen hebben een typische bootvorm: breed in het midden en met smalle korte wanden. Doordat de korte wanden vaak op betrekkelijk grote afstand van de kernstaanders liggen, zijn deze veelal diep ingegraven. Deze zware, dakdragende palen aan de korte zijden van een middeleeuwse plattegrond noemen we hier sluitpalen.

In het interieur van de plattegronden uit de Volle Middeleeuwen worden vaak kleinere vrijstaande paalkuilen teruggevonden die niet in verband kunnen worden gebracht met de dragende constructie of de wanden. Van de palen die in de catalogus als M- of N-paal worden aangeduid wordt meestal aangenomen dat deze deel hebben uitgemaakt van de constructie bij de ingangen van het gebouw. Van de regelmatig teruggevonden P-paal wordt wel aangenomen dat deze verband houdt met een hangijzer of vonkenvanger bij het haardvuur.

In de gebouwbeschrijvingen komen de volgende zaken aan de orde (tenzij niet van toepassing):

Onderzoek

Hier staan bijzonderheden vermeld over het onderzoek, zoals de methode van opgraven en zaken die tijdens het onderzoek niet helemaal gelopen zijn zoals de bedoeling was.

Constructie

Hier staat een korte beschrijving van de (kern)constructie van het gebouw met het aantal middenstijlen en de afstanden daartussen, alsmede de totale lengte en breedte van het gebouw. De afstanden zijn hart op hart gemeten, tenzij anders aangegeven.

Wanden

Hier wordt ingegaan op de constructie van de wanden.

Ingangen

Hier staat de constructie van de ingangen centraal (indien teruggevonden).

Binnenindeling

Dit komt aan de orde als het op basis van de teruggevonden sporen mogelijk is iets te zeggen over de binnenindeling van de structuur.

Bijzondere elementen

Het gaat hierbij om elementen die geen deel uitmaken van de basisconstructie, maar wel bij het gebouw horen, zoals kuilen van diergraven in een huis.

Verdwijnen van het gebouw

Vooraf bij de middeleeuwse gebouwen is veelal vast te stellen of er sprake is van gradueel verval of moedwillige sloop. De aanwezigheid van een uitgraafkuil maakt duidelijk dat een paal verwijderd is. Als een paalkern zichtbaar is, betekent dit echter doorgaans dat de paal ter plaatse is vergaan. Bij oudere structuren zijn deze details vaak niet meer zichtbaar doordat de paalkuilen vergaand zijn gehomogeniseerd door bodemvormende processen zoals bioturbatie en uitspoeling.

Vondsten en datering

Hier wordt kort ingegaan op de datering van de structuren en het daarvoor relevante vondstmateriaal.

19.3 BESCHRIJVING VAN DE OVERIGE STRUCTUREN

Spiekers, hutkommen en andere kleine bouwstructuren

Deze worden in principe zoveel mogelijk op dezelfde wijze beschreven als de grotere gebouwen.

Waterputten

In de teksten bij de waterputten is altijd een beschrijving opgenomen van de kuil waarin de put zich bevindt en van de putconstructie zelf.

Kuilen

Kuilbeschrijvingen blijven meestal beperkt tot een korte beschrijving van de vorm van de kuil en opvulling. Tenzij anders vermeld bestaat de opvulling van de kuilen uit zand. Kleur en homogeniteit worden meestal apart per laag beschreven, bijvoorbeeld: 12 (laagnummer) geel/grijs gebrokt met onderin spoelbandjes.

Greppels

De beschrijving van greppels is vrijwel hetzelfde als die van kuilen zij het dat vaak meerdere profielen zijn aangelegd. Deze krijgen in de beschrijving een hoofdletteraanduiding en worden separaat beschreven.

Crematiegraven

Graftype A is een graf met alleen een crematierestendepot. Graftype B is een graf met zowel een crematierestendepot als verbrandingsresten.

19.4 STRUCTURENLIJST

nr	wp	aard	vindplaats	datering
1	105	huis	11	Volle Middeleeuwen
2	105	waterput	11	Volle Middeleeuwen
3	105	kuil	11	Volle Middeleeuwen
4	108	afrastering	11	Volle Middeleeuwen
5	108	kuil	11	Volle Middeleeuwen
101	103/104	huis	4	Midden IJzertijd
102	103	spieker	4	IJzertijd
103	106	spieker	4	IJzertijd
104	106 / 103	spieker	4	IJzertijd
105	106	spieker	4	IJzertijd
106	106	spieker	4	IJzertijd
107	106	spieker	4	IJzertijd
108	106	spieker	4	IJzertijd
109	106	spieker	4	IJzertijd
110	107	spieker	4	IJzertijd
111	107	spieker	4	IJzertijd
112	104	grafmonument	2	Midden Bronstijd
113	110	waterkuil	4	Midden IJzertijd
114	110	waterkuil	4	IJzertijd
115	108	spieker	4	IJzertijd
116	108	spieker	4	IJzertijd
117	108	kuilencluster	4	Vroege IJzertijd
118	vervallen			
119	101	palenrij	4	IJzertijd
120	111	spieker	4	IJzertijd
121	111	spieker	4	IJzertijd
122	106	kuil	4	IJzertijd
123	106	kuil	2	Midden Bronstijd
124	106	kuil	2	Midden Bronstijd
125	103	sporencluster	4	IJzertijd
126	110	spieker	4	IJzertijd
127	110	waterkuil	4	IJzertijd
128	vervallen			
129	106	spieker	4	IJzertijd
130	107	spieker	4	IJzertijd
131	115	waterkuil	4	IJzertijd
132	vervallen			
133	104	graf	2	Midden Bronstijd
134	104	graf	2	Midden Bronstijd
135	104	graf	2	Midden Bronstijd
136	104	graf	2	Midden Bronstijd
137	107	spieker	4	IJzertijd
200	116	hutkom	12	Volle Middeleeuwen
201	116	waterput	12	Volle Middeleeuwen

nr	wp	aard	vindplaats	datering
202	116	waterput	12	Volle Middeleeuwen
203	113	waterput	12	Volle Middeleeuwen
204	113	waterput	12	Volle Middeleeuwen
205	113	waterput	12	Volle Middeleeuwen
206	122	hutkom	12	Volle Middeleeuwen
207	122	waterput	12	Volle Middeleeuwen
208	122	waterput	12	Volle Middeleeuwen
209	122	waterput	12	Volle Middeleeuwen
210	122	waterput	12	Volle Middeleeuwen
211	122	kuil	12	Volle Middeleeuwen
212	116	huis	12	Volle Middeleeuwen
213	113	huis	12	Volle Middeleeuwen
214	114	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
215	114	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
216	117	gebouw	12	Volle Middeleeuwen
217	121	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
218	121	huis	12	Volle Middeleeuwen
219	121	huis	12	Volle Middeleeuwen
220	125	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
221	125	huis	12	Volle Middeleeuwen
222	116	huis	12	Volle Middeleeuwen
223	121	diergraf	12	Volle Middeleeuwen
224	131	huis	12	Volle Middeleeuwen
225	138	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
226	150	drielagenkuil	13	Volle Middeleeuwen
227	120	waterput	12	Volle Middeleeuwen
228	120	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
229	120	waterput	12	Volle Middeleeuwen
230	119	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
231	119	gebouw	12	Volle Middeleeuwen
232	137/138	huis	13	Volle Middeleeuwen
233	138/153	huis	13	Volle Middeleeuwen
234	137/138	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
235	138	huis	13	Volle Middeleeuwen
236	138	waterput	13	Volle Middeleeuwen
237	138	waterput	13	Volle Middeleeuwen
238	139	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
239	139	huis	13	Volle Middeleeuwen
240	129	waterkuil	12	Volle Middeleeuwen
241	145	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
242	113/118	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
243	151	huis	13	Volle Middeleeuwen
244	151	huis	13	Volle Middeleeuwen
245	151/153	huis	13	Volle Middeleeuwen
246	151	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
247	151/154	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen

nr	wp	aard	vindplaats	datering
248	151	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
249	138	waterput	13	Volle Middeleeuwen
250	138	waterput	13	Volle Middeleeuwen
251	138	waterput	13	Volle Middeleeuwen
252	130	waterput	12	Volle Middeleeuwen
253	136	waterput	12	Volle Middeleeuwen
254	134	waterput	12	Volle Middeleeuwen
255	134	waterput	12	Volle Middeleeuwen
256	134	huis	12	Volle Middeleeuwen
257	134	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
258	134	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
259	132	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
260	132	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
261	132	waterput	12	Volle Middeleeuwen
262	128	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
263	151	waterput	13	Volle Middeleeuwen
264	151	waterput	13	Volle Middeleeuwen
265	139	drielagenkuil	13	Volle Middeleeuwen
266	123	huis (zie621)	12	Volle Middeleeuwen
267	122	huis	12	Volle Middeleeuwen
268	114	waterkuil	12	Volle Middeleeuwen
269	122	huis	12	Volle Middeleeuwen
270	122	gebouw	12	Volle Middeleeuwen
271	153	drielagenkuil	13	Volle Middeleeuwen
272	119	gebouw	12	Volle Middeleeuwen
273	119/144	gebouw	12	Volle Middeleeuwen
274	150	waterput	13	Volle Middeleeuwen
275	144	waterkuil	12	Volle Middeleeuwen
276	vervallen			
277	156	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
278	138/150	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
279	138/150	huis	13	Volle Middeleeuwen
280	166	waterput	13	Volle Middeleeuwen
281	120	waterkuil	12	Volle Middeleeuwen
282	120	kuil	12	Volle Middeleeuwen
283	120	kuil	12	Volle Middeleeuwen
284	153	drielagenkuil	13	Volle Middeleeuwen
285	153	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
286	121	diergraf	12	Volle Middeleeuwen
287	117	kuil	12	Volle Middeleeuwen
288	134	drielagenkuil	12	Volle Middeleeuwen
289	134	kuil	12	Volle Middeleeuwen
290	134	drielagenkuil	12	Volle Middeleeuwen
291	vervallen			
292	vervallen			
293	120	kuil	12	Volle Middeleeuwen

nr	wp	aard	vindplaats	datering
294	153	diergraf	13	Volle Middeleeuwen
295	153	drielagenkuil	13	Volle Middeleeuwen
296	137	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
297	137/138	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
298	vervallen			
299	122	huis	12	Volle Middeleeuwen
301	127	graf (zie ook 326)	3	Midden-Bronstijd
302	145	spieker	7	IJzertijd
303	145/156	spieker	7	Midden-IJzertijd
304	145/167	spieker	7	IJzertijd
305	138	waterkuil	7	Vroege/Midden-IJzertijd
306	145	waterput	10	Midden-Romeinse tijd
307	145	waterkuil	10	Vroeg-Midden-Romeinse tijd
308	120	waterkuil	8	Midden-IJzertijd
309	153	waterput	7	Midden-IJzertijd
310	137	spieker	7	IJzertijd
311	153	spieker	7	IJzertijd
312	151	waterkuil	10	Midden-Romeinse tijd
313	114	spieker	8	IJzertijd
314	134	spieker	8	IJzertijd
315	137	spieker	7	IJzertijd
316	137	spieker	7	IJzertijd
317	137	spieker	7	IJzertijd
318	137	spieker	7	IJzertijd
319	150	waterkuil	7	Vroege IJzertijd
320	153	waterkuil	7	Midden-IJzertijd
321	153	waterkuil	7	Midden-IJzertijd-B
322	153	waterkuil	7	Vroege IJzertijd
323	138	waterkuil	7	Midden-IJzertijd
324	vervallen			
325	156	spieker	7	IJzertijd
326	127	graf	3	Midden-Bronstijd
327	122	waterput	8	Vroege IJzertijd
328	407	waterkuil	10	vroeg-Romeins
329	400	waterkuil	7	Vroege IJzertijd
330	404	waterkuil	7	Vroege IJzertijd
331	404	spieker	7	IJzertijd
332	404	spieker	7	IJzertijd
333	405	spieker	7	IJzertijd
334	405	spieker	7	IJzertijd
335	405	spieker	7	IJzertijd
336	405	spieker	7	IJzertijd
337	405	spieker	7	IJzertijd
338	405	kuil	7	Midden-IJzertijd
339	407	kuil	10	Midden-Romeinse tijd
340	407	kuil	10	Midden-Romeinse tijd

nr	wp	aard	vindplaats	datering
341	400	kuil	7	IJzertijd
342	400	spieker	10	Midden-Romeinse tijd
343	400	spieker	7	IJzertijd
344	400	spieker	7	IJzertijd
345	408	spieker	7	IJzertijd
346	145/403	huis	10	Midden-Romeinse tijd
347	403	huis	10	Midden-Romeinse tijd
348	403	huis	10	Midden-Romeinse tijd
349	403	bijgebouw	10	Midden-Romeinse tijd
350	410	gebouw	10	Midden-Romeinse tijd
351	410	spieker	7	IJzertijd
352	403	kuil	10	Midden-Romeinse tijd
353	407	kuil	10	Midden-Romeinse tijd
354	407	kuil	10	Midden-Romeinse tijd
355	407	kuil	10	Midden-Romeinse tijd
356	407	kuil	10	Midden-Romeinse tijd
357	407	kuil	10	Midden-Romeinse tijd
358	405	kuil	7	IJzertijd
359	410	kuil	7	IJzertijd
360	410	kuil	7	IJzertijd
361	410	kuil	7	IJzertijd
362	409	kuil	7	IJzertijd
401	vervallen			
501	146	huis	5	Midden/Late-IJzertijd
502	146	spieker	5	Midden/Late-IJzertijd
503	146	spieker	5	Midden/Late-IJzertijd
504	147	spieker	5	Midden/Late-IJzertijd
505	147	spieker	5	Midden/Late-IJzertijd
506	147	spieker	5	Midden/Late-IJzertijd
507	147	spieker	5	Midden/Late-IJzertijd
508	147	spieker	5	Midden/Late-IJzertijd
509	147	spieker	5	Midden/Late-IJzertijd
510	147	huis	5	Midden/Late-IJzertijd
511	147	spieker	5	Midden/Late-IJzertijd
512	147	waterkuil	5	Midden/Late-IJzertijd
513	147	diercrematie	5	Midden/Late-IJzertijd
514	147	spieker	5	Midden/Late-IJzertijd
600	122	huis	12	Volle Middeleeuwen
601	132	drielagenkuil	12	Volle Middeleeuwen
602	122	diergraf	12	Volle Middeleeuwen
603	125	huis	12	Volle Middeleeuwen
604	153/154	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
605	138/151/153	huis	13	Volle Middeleeuwen
606	138	waterput	13	Volle Middeleeuwen
607	121	kuil	12	Volle Middeleeuwen

nr	wp	aard	vindplaats	datering
608	166	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
609	145	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
610	156	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
611	vervallen			
612	122/123	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
613	116	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
614	123	drielagenkuil	12	Volle Middeleeuwen
615	123	diergraf	12	Volle Middeleeuwen
616	124	diergraf	12	Volle Middeleeuwen
617	130	kuil	12	Volle Middeleeuwen
618	132	kuil	12	Volle Middeleeuwen
619	155	drielagenkuil	13	Volle Middeleeuwen
620	123	bijgebouw	12	Volle Middeleeuwen
621	123	huis (zie 266)	12	Volle Middeleeuwen
622	vervallen			
623	121	diergraf	12	Volle Middeleeuwen
624	125	huis	12	Volle Middeleeuwen
625	vervallen			
626	125	gebouw	12	Volle Middeleeuwen
627	138/139/155	huis	13	Volle Middeleeuwen
628	119	kuil	12	Volle Middeleeuwen
629	125	kuil	12	Volle Middeleeuwen
630	123	kuil	12	Volle Middeleeuwen
631	127	kuil	12	Volle Middeleeuwen
632	138	kuil	13	Volle Middeleeuwen
633	138	kuil	13	Volle Middeleeuwen
634	153	kuil	13	Volle Middeleeuwen
635	166	kuilencluster	13	Volle Middeleeuwen
636	407	huis	13	Volle Middeleeuwen
637	407	aw-concentratie	13	Volle Middeleeuwen
638	409	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
639	407	waterput	13	Volle Middeleeuwen
640	405	waterput	13	Volle Middeleeuwen
641	400	waterput	13	Volle Middeleeuwen
642	400	waterput	13	Volle Middeleeuwen
643	400	kuil	13	Volle Middeleeuwen
644	407	kuil	13	Volle Middeleeuwen
645	410	bijgebouw	13	Volle Middeleeuwen
646	152	greppel	13	Volle Middeleeuwen
647	152	kuil	13	Volle Middeleeuwen
700	168	waterput	15	18/begin19de eeuw
701	168	waterput	15	18/begin19de eeuw
702	148	hopplantage	14	Nieuwe tijd
801	159	huis	6	Midden-IJzertijd
802	159	huis	9	Midden-Romeinse tijd
803	160	spieker	6	IJzertijd

nr	wp	aard	vindplaats	datering
804	160	spieker	6	IJzertijd
805	160	spieker	9	Vroeg-Romeinse tijd
806	160	spieker	6	IJzertijd
807	162	huis	6	Midden-IJzertijd
808	162 + 169	huis	9	Vroeg-Romeinse tijd
809	164	huis	9	Vroeg-Romeinse tijd
810	165	huis	9	Midden-Romeinse tijd
811	164	waterput	9	vroeg-Romeins
812	169	waterput	9	IJzertijd/vroeg-Romeins
813	169	waterkuil	6	Midden IJzertijd
814	163	waterkuil	6	waarschijnlijk IJzertijd
815	164	waterkuil	6	Midden IJzertijd
816	164	waterkuil	6	Midden IJzertijd
817	164	waterkuil	6	Midden IJzertijd
818	159	waterput	9	Midden-Romeinse tijd
819	159	waterkuil	6	waarschijnlijk IJzertijd
820	159	waterkuil	9	Midden IJzertijd
821	159	waterkuil	6	Midden IJzertijd
822	159	waterkuil	6	Midden IJzertijd
823	159	spieker	6	IJzertijd
824	159	huis	6	Midden-IJzertijd
825	160	waterkuil	6	Midden IJzertijd
826	160	kuil	6	waarschijnlijk IJzertijd
827	160	waterkuil	9	Romeinse tijd
828	160	waterkuil	6	waarschijnlijk IJzertijd
829	160	waterkuil	6	waarschijnlijk IJzertijd
830	160	spieker	6	IJzertijd
831	159	spieker	6	IJzertijd
832	159	spieker	6	Midden-IJzertijd
833	162	spieker	6	IJzertijd
834	162	spieker	9	Romeinse tijd
835	162	spieker	9	Romeinse tijd
836	162	spieker	9	Romeinse tijd
837	162	spieker	9	Romeinse tijd
838	162	spieker	9	Romeinse tijd
839	162	spieker	9	Romeinse tijd
840	162	spieker	9	Romeinse tijd
841	159	spieker	6	Midden-IJzertijd
842	162	spieker	9	Romeinse tijd
843	162	spieker	6	IJzertijd
844	162	spieker	6	IJzertijd
845	162	spieker	6	IJzertijd
846	162	spieker	9	Romeinse tijd
847	162	spieker	6	IJzertijd
848	162	spieker	9	Romeinse tijd
849	162	spieker	9	Romeinse tijd

nr	wp	aard	vindplaats	datering
850	162	bijgebouw	6	IJzertijd
851	vervallen			
852	162	spieker	6	IJzertijd
853	162	spieker	9	Romeinse tijd
854	162	spieker	9	Romeinse tijd
900	108/110	greppel	11	Volle Middeleeuwen
901	131	greppel	12	Volle Middeleeuwen
902	131	greppel	12	Volle Middeleeuwen
903	131/134	greppel	12	Volle Middeleeuwen
904	120/131/134	greppel		LMe-Ntijd
905	131	greppel		LMe-Ntijd
906	131	greppel	12	Volle Middeleeuwen
907	131	greppel		onbekend
908	vervallen			
909	131	greppel		Late Middeleeuwen
910	131	greppel		Late Middeleeuwen
911	33	greppel		Late Middeleeuwen
912	120	greppel	12	Volle Middeleeuwen
913	120	greppel	12	Volle Middeleeuwen
914	119	greppel		Nieuwe tijd
915	119	greppel		LMe-Ntijd
916	114	greppel	12	Volle Middeleeuwen
917	131	greppel		LMe-Ntijd
918	120	greppel	12	Volle Middeleeuwen
919	139/152/153 /155/166	greppel		Nieuwe/Nieuwste tijd
920	139/152/153 /155/166	greppel	12	Volle Middeleeuwen
921	105		12	Volle Middeleeuwen
922	153		13	Volle Middeleeuwen
923	139/152/171	greppel	13	Volle Middeleeuwen
924	125	greppel	12	Volle Middeleeuwen
925	125	greppel	12	Volle Middeleeuwen
926	132	greppel		LMe-Ntijd
927	126/132	greppel	12	Volle Me-Nieuwste tijd
928	126/128/135	greppel	12	Volle Me-Nieuwste tijd
929	135	greppel		Nieuwe/Nieuwste tijd
930	101/102 105/108	greppel		Nieuwe/Nieuwste tijd
931	zone a	greppel		LMe-Ntijd
932	113/118/121	greppel	12	Volle Middeleeuwen
933	119	greppel		LMe-Ntijd
934	119	greppel		LMe-Ntijd
935	116	greppel		Nieuwe/Nieuwste tijd
936	122/123	greppel		LMe-Ntijd
937	123	greppel	12	Volle Middeleeuwen
938	125	greppel	12	Volle Middeleeuwen
939	125	greppel	12	Volle Middeleeuwen
940	125	greppel	12	Volle Middeleeuwen

nr	wp	aard	vindplaats	datering
941	125	greppel		Late Middeleeuwen
942	128	greppel		Nieuwe tijd
943	133	greppel		LMe-Ntijd
944	129	greppel	12	Volle Middeleeuwen
945	132	greppel		LMe-Ntijd
946	132	greppel		LMe-Ntijd
947	132	greppel		Nieuwe/Nieuwste tijd
948	132	greppel	12	Volle Middeleeuwen
949	135	greppel		Nieuwe/Nieuwste tijd
950	135	greppel		LMe-Ntijd
951	135	greppel		LMe-Ntijd
952	135/129/136	greppel	12	Volle Middeleeuwen
953	138	greppel		LMe-Ntijd
954	142	greppel		Nieuwe/Nieuwste tijd
955	136	greppel		Nieuwe/Nieuwste tijd
956	137	greppel	7	IJzertijd
957	138	greppel		Nieuwe tijd
958	138	greppel		LMe-Ntijd
959	138	greppel	13	Volle Middeleeuwen
960	138	greppel	13	Volle Middeleeuwen
961	138	greppel	13	Volle Middeleeuwen
962	138	greppel	13	Volle Middeleeuwen
963	139	greppel		onbekend
964	139	greppel	13	Volle Middeleeuwen
965	139	greppel	13	Volle Middeleeuwen
966	150	greppel		LMe-Ntijd
967	139	greppel		LMe-Ntijd
968	139	greppel	13	Volle Middeleeuwen
969	144	greppel		Nieuwe/Nieuwste tijd
970	144	greppel		LMe-Ntijd
971	147	greppel		LMe-Ntijd
972	148	greppel		LMe-begin Ntijd
973	vervallen			
974	148	greppel		LMe-Ntijd
975	148	greppel		Nieuwe tijd
976	149	greppel		Nieuwe tijd
977	150	greppel	13	Volle Middeleeuwen
978	150	greppel		LMe-Ntijd
979	150	greppel		LMe-Ntijd
980	151	greppel		LMe-Ntijd
981	152	greppel	13	Volle Middeleeuwen
982	152	greppel	13	Volle Middeleeuwen
983	155	greppel	13	Volle Middeleeuwen
984	155	greppel	13	Volle Middeleeuwen
985	148	greppel		Nieuwe/Nieuwste tijd
986	164/170	greppel		LMe-Ntijd

nr	wp	aard	vindplaats	datering
987	166	greppel		LMe-Ntijd
988	166	greppel	13	Volle Middeleeuwen
989	meerdere	greppel	11	Volle Middeleeuwen
990	152	greppel		Nieuwe/Nieuwste tijd
991	vervallen			

Tabel 19.1 Eersel-Kerkebogten. Overzicht van alle structuren

20 STRUCTUREN UIT DE BRONSTIJD

Michel Lascaris, Ingmar Elstrodt, Karel-Jan Kerckhaert, Mara Wesdorp

20.1 STRUCTUREN VAN VINDPLAATS 2

GRAFMONUMENT 112 / spoor 104.038, 046 (fig. 20.1)

Catalogusnummer 112 heeft betrekking op een randstructuur met daarin en daarbinnen vier bijzettingen (Graf 133, 134, 135 en 136). De greppel is rond van vorm en heeft een doorsnede van 8 tot 8.5 m. Het spoor wordt oversneden door een recentere noord-zuid georiënteerde greppel (spoor 47), maar dit heeft voor de interpretatie van de kringgreppel geen negatieve gevolgen gehad. In het vlak was de greppel vrij licht van kleur, maar toch relatief duidelijk zichtbaar. Dit vooral doordat in de hele vulling van het spoor hier en daar verbrandingsresten aanwezig zijn. Over de greppel zijn meerdere coupes gezet, die niet allemaal zijn afgebeeld. Niet alleen ter hoogte van de verschillende bijzettingen is het spoor onderzocht, maar ook aan de noordkant, waar in het eerste vlak een ingang leek te zitten. Aan de zuidkant is de greppel enkele keren gecoupeerd ter hoogte van spoor 37. De gemiddelde diepte van de randstructuur bedraagt 40 cm. Tijdens de opgraving was de greppel in de coupes erg slecht zichtbaar. Daarom werd destijds besloten het vlak met circa 20 cm te verdiepen. In het tweede vlak was het spoor zichtbaar als een gesloten bijna witte cirkel, in een verder oranje gekleurde bodem. Aan de westkant van de kringgreppel bevindt zich een houtskoolvlek (spoor 46), die gecoupeerd en behandeld is als een graf. In de vulling waren verbrandingsresten en iets crematie aanwezig. Het is niet met zekerheid te zeggen of dit inderdaad een graf betreft of dat het om een vullaag van de kringgreppel gaat, waarin verbrandingsresten terecht zijn gekomen.

GRAF 133 / spoor 104.053 (fig. 20.1)

<i>graftype</i>	graf van het type A
<i>kuilvorm</i>	onregelmatig ronde kuil
<i>diepte</i>	13 cm

Dit graf bevond zich excentrisch binnen de ronde kringgreppel graf 112 en was in het vlak zichtbaar als een (donker)grijze vlek met de complete resten van de onderkant van een urn. De urn was gevuld met crematieresten. Omdat alleen nog de onderkant van het graf aanwezig was en vanwege de excentrische positie binnen de kringgreppel, is niet duidelijk of deze bijzetting het primaire graf was. In graf 133 is de onderzijde van een sterk gefragmenteerde urn gevonden die dateert uit de Midden of Late Bronstijd. De crematieresten zijn afkomstig van een individu van tussen de 20 en 30 jaar oud (17.6).

GRAF 134 / spoor 104.044 (fig. 20.1)

<i>graftype</i>	graf van het type B
<i>kuilvorm</i>	ronde kuil
<i>diepte</i>	16 cm

Dit graf is bijgezet in de kringgreppel graf 112. Het ligt echter niet precies in het spoor, maar deels binnen de cirkel van de randstructuur. In het vlak was de bijzetting zichtbaar als een donker gekleurde vlek met iets houtskool en hier en daar een spikkeltje crematie. Het crematierestendepot lag onderin de kuil. Vermoedelijk zijn de resten afkomstig van een vrouw die tussen de 20 en 40 jaar oud was.

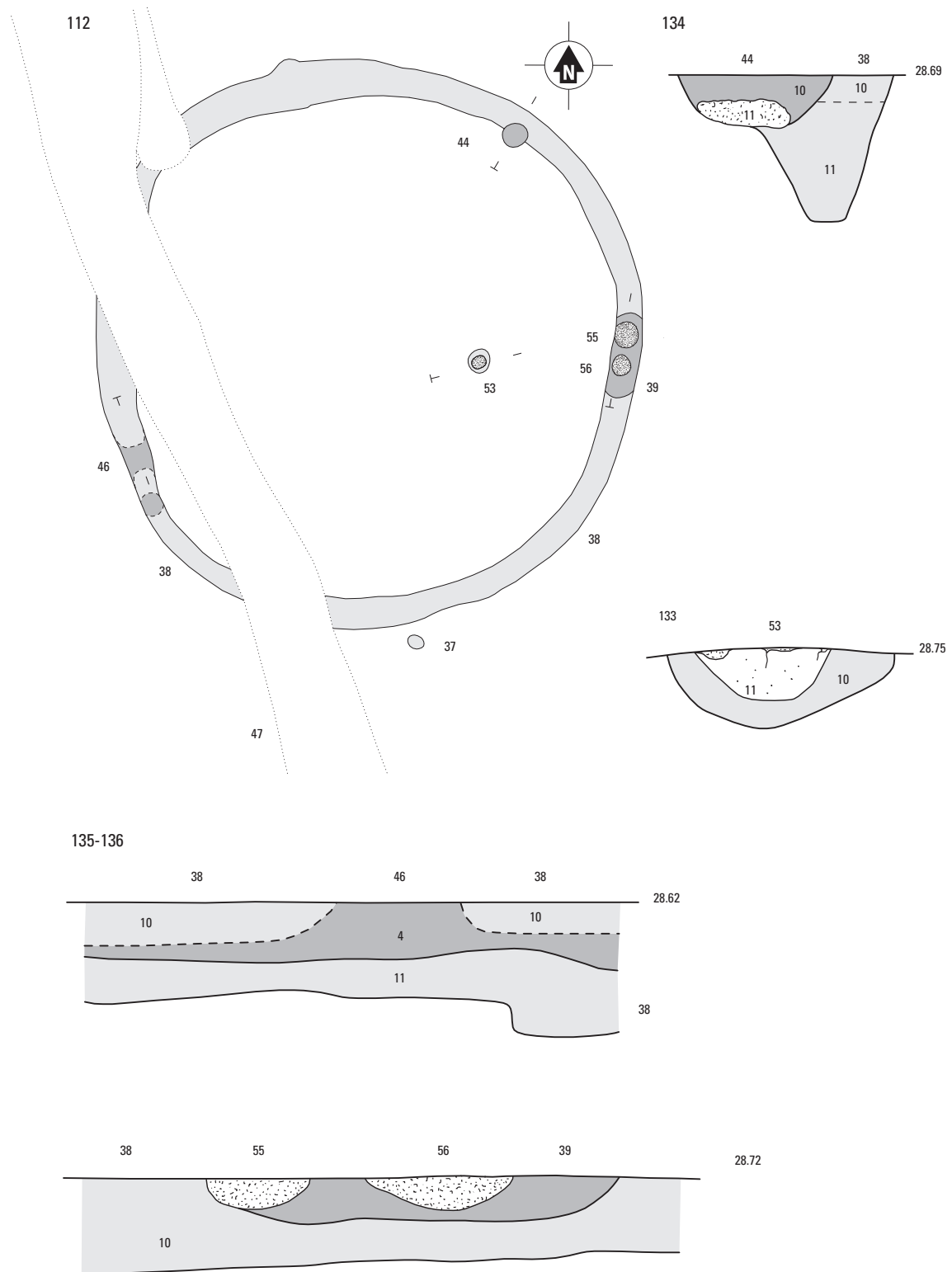

Fig. 20.1. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 2. Kringgreppel van grafstructuur 112 (1:100) en profielen van graven 133, 134, 135 en 136. Schaal 1:20.

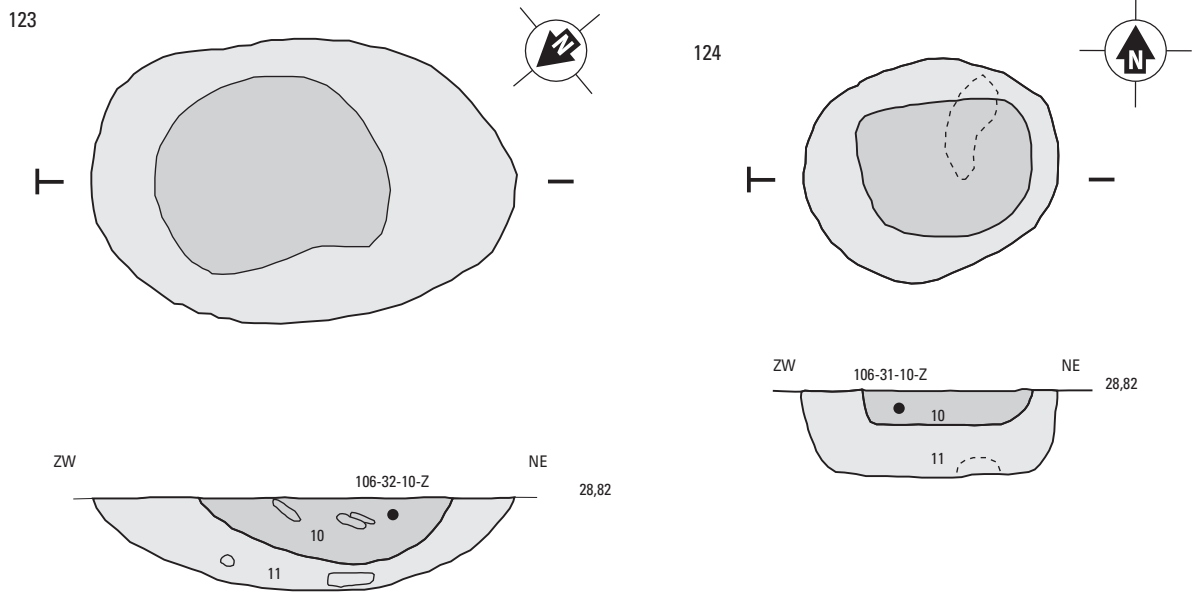

Fig. 20.2. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 2. Kuil 123 en 124. Schaal 1:20.

GRAF 135 / spoor 104.055 (fig. 20.1)

graftype graf van het type B
kuilvorm rond
diepte 14 cm

Het gaat bij dit graf om een bijzetting in de kringgreppel (112). Het graf was in het vlak zichtbaar in de vorm van een kleine crematieconcentratie bovenin een kuil (spoor 39). Het verbrande bot is afkomstig van een kind dat niet ouder is geworden dan 1.5 – 2 jaar. De kuil waarin deze resten zijn gevonden was 14 cm diep en gevuld met verbrandingsresten. Onderin de kuil bevond zich nog een crematiegraf (graf 136).

GRAF 136 / spoor 104.056 (fig. 20.1)

graftype Graf van het type B
kuilvorm Rond
diepte 14 cm

Het betreft een bijzetting in de greppel graf 112, die in het vlak zichtbaar was als een crematieconcentratie. De bezetting bevindt zich onderin een kuil (spoor 39; 14 cm diep), die is opgevuld met verbrandingsresten. De overledene moet ouder dan 20 jaar zijn geweest, maar het geslacht kon niet worden vastgesteld (paragraaf 17.6).

KUIL 123 / spoor 106.32 (fig. 20.2)

In het vlak ovaal 120 bij 75 cm, diepte 25 cm.

- 10 Donkergrijs matig grof zand met aardewerk en houtskool
- 11 Grijs/geel gevlekt met maalsteenfragmenten

vondsten en datering

In de kuil zijn 32 scherven van Hilversum-aardewerk gevonden. Dit aardewerk dateert de kuil in de Midden Bronstijd A (1800-1500 voor Chr.). Daarnaast zijn brokstukken tefriet gevonden (item 123-3) en die deel zullen hebben uitgemaakt van een maalsteen.

KUIL 124 / spoor 106.31 (fig. 20.2)

In het vlak ovaal 85 bij 75 cm, diepte 29 cm.

10 Bruin / donkergrijs gevlekt matig grof zand met aardewerk en houtskool

11 Bruin / grijs gevlekt met enkele leembrokken

vondsten en datering

Op de bodem van de kuil bevond zich een concentratie handgevormd Hilversum-aardewerk dat dateert uit de Midden/Late Bronstijd. In de kuil is ook een pijlspits uit het Laat Neolithicum gevonden (item 124-5).

20.2 STRUCTUREN VAN VINDPLAATS 3

GRAF 301 en 326 / spoor 127.001, 002 en 127.18 (fig. 20.3).

algemeen

Graf 301 bestaat uit een randstructuur met daarin een bijzetting die gedocumenteerd is onder hetzelfde nummer (301). In het midden van de randstructuur ligt graf 326.

randstructuur en bijzetting

De greppel is slecht bewaard gebleven maar moet van boven gezien de vorm hebben gehad van een driehoek met zeer sterk afgeronde hoeken. De westzijde van de greppel ontbreekt. De maximale lengte van de structuur is 3.4 m en de maximale breedte 3.2 m. In het vlak is de greppel lichtbruin van kleur en steekt nauwelijks af tegen het omliggende zand. In het profiel heeft de greppel een halfronde vorm. De greppel is gevuld met homogeen geelbruin zand en de grenzen van de structuur zijn diffuus. Aan de noordzijde van de structuur bevindt zich een crematiegraf met urn die pas na dichtgooien van de greppel bijgezet kan zijn. De crematieresten zijn afkomstig van een volwassen individu waarvan het geslacht niet kan worden vastgesteld. Wel is aan de verbrande skeletresten te zien dat bij leven sprake moet zijn geweest van botverlies zoals plaatsvindt bij langdurige ziekte (17.6). Van de urn was alleen de zeer sterk gefragmenteerde onderzijde (>500 fragmenten) bewaard gebleven. De urn bestaat uit aardewerk dat gemagerd is met grof steengruis.

centraal graf

In het midden van grafstructuur 301 ligt een kleine grafkuil van omstreeks 25 cm doorsnede die in het vlak zichtbaar was als een donkergrijze vlek met crematieresten (326). Het gaat om een grafdepot met daarin zowel crematie- als verbrandingsresten. De crematieresten zijn afkomstig van een individu die tussen de 12-40 jaar oud is geworden. Mogelijk gaat het om de resten van een vrouw (17.6). In het graf is geen aardewerk gevonden.

vondsten en datering

Waarschijnlijk dateert het graf uit de Late Bronstijd of Vroege IJzertijd. Het met grof steengruis gemagerde aardewerk van de urn uit graf 301 is kenmerkend voor de Midden en de Late Bronstijd wat overeen zal komen met de datering van de randstructuur en verdwenen grafheuvel.

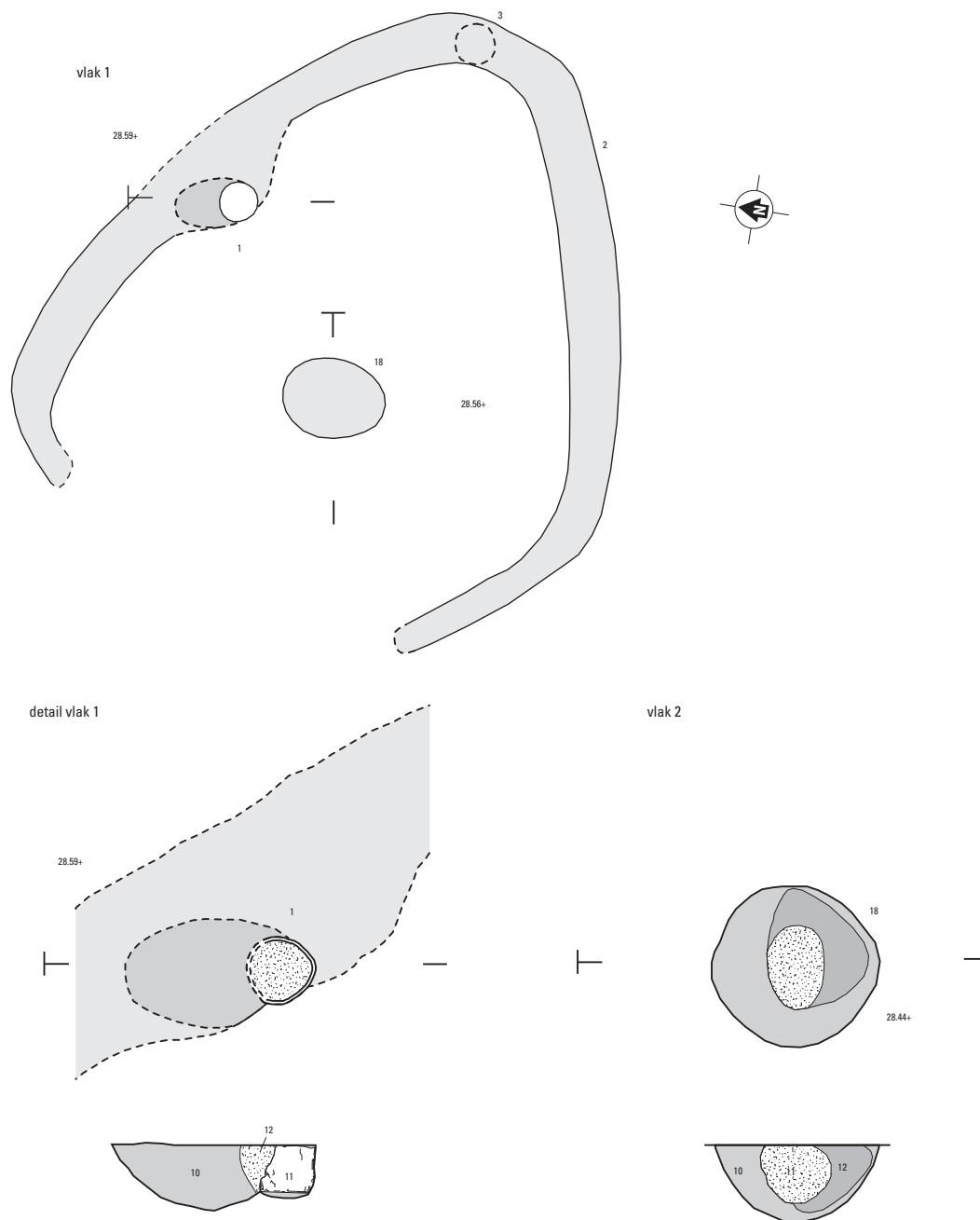

Fig. 20.3. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 3 Graf 301 (in de randstructuur) en graf 326 (in het centrum van de randstructuur)
Schaal 1:40. Details en profielen van graf 301 op vlak 1 en 2. Schaal 1:20.

2 I STRUCTUREN UIT DE IJZERTIJD

Michel Lascaris, Ingmar Elstrodt, Karel-Jan Kerckhaert, Mara Wesdorp

2 I. I STRUCTUREN VAN VINDPLAATS 4

2 I. I. I GEBOUWEN

HUIS 101 / werkputten 103 en 104 (fig. 21.1)

onderzoek

Een aantal sporen van deze plattegrond is tijdens het Inventariserend Veldonderzoek van 2004 al gezien in proefsleuf 7. Na de aanleg van het vlak van werkput 103 is een deel van werkput 104 aangelegd, zodat het huis in het geheel kon worden opgegraven. De coupes over de sporen zijn daarbij zo veel mogelijk haaks op de lengterichting van het gebouw gezet. Aan de zuidwest zijde van het huis ontbreken een aantal paalsporen. Hier is wel naar gezocht, maar ze zijn niet aangetroffen.

constructie

De plattegrond meet 8 bij minimaal 16.2 m. Op de lengteas van het gebouw liggen de kuilen van vijf middenstaanders, met een onderlinge afstand van respectievelijk 2.65, 2.05, 1.7 en 4.50 m. De laatste tussenafstand lijkt opvallend groot maar wordt vaker waargenomen bij plattegronden uit deze periode zoals bijvoorbeeld bij plattegrond 16 uit Oss-Ussen. De diepte van de middenstijlen is net iets groter dan die van de overige stijlen en varieert van 20 tot 38 cm onder het opgravingsvlak. Naast de middenstijlen zullen ook de wand- en buitenstijlen een deel van de daklast gedragen hebben.

wanden

De lange wanden van dit gebouw bestaan uit enigszins onregelmatig geplaatste stijlen met een diepte die varieert van 32 tot 8 cm. Vermoedelijk bestonden de wanden uit een rij wand- en een rij buitenstaanders. Niet alle paalkuilen van de wandconstructie zijn teruggevonden. Zowel aan de noord- als aan de zuidzijde zijn enkele buitenstaanders bewaard gebleven. Verder zijn enkele van de wandstaanders dubbel uitgevoerd. De oostelijke korte wand wordt gevormd door de stijlen 103.72, -74 en -77. Waar de korte wand aan de west zijde heeft gelopen is niet met zekerheid te zeggen omdat deze sporen ontbreken.

ingangen

In beide lange wanden waren drie paar dubbele stijlen aanwezig maar alleen de westelijke wandstijlparen zullen deel hebben uitgemaakt van de ingangsconstructie. Bij de oostelijke wandstijlparen wordt de toegang zowel aan de zuid- als aan de noordzijde geblokkeerd door een buitenstaander.

dak

Over de buitenstaanders zal een dekbalk gelegen hebben, die de dakvoet moest ondersteunen. De uiterste middenstijlen aan beide zijden van het huis zijn binnen de wanden geplaatst, wat een schilddak waarschijnlijk maakt.

verdwijnen van het gebouw

Bij drie middenstijlen van het gebouw konden nog paalkernen herkend worden. De overige kuilen waren ofwel te ondiep, of te veel uitgelooft om nog kernen te kunnen onderscheiden. Het is aannemelijk dat de paalkernen langzaam zijn weggerot. Of het gebouw gesloopt is of vanzelf instortte, kan niet meer vastgesteld worden.

vondsten en datering

In de paalkuilen zijn twaalf scherven handgevormd ijzertijdaardewerk en twee stuks onbewerkt natuursteen gevonden. Op basis van het aardewerk dateert de plattegrond uit de Midden IJzertijd (500-250 voor Chr.).

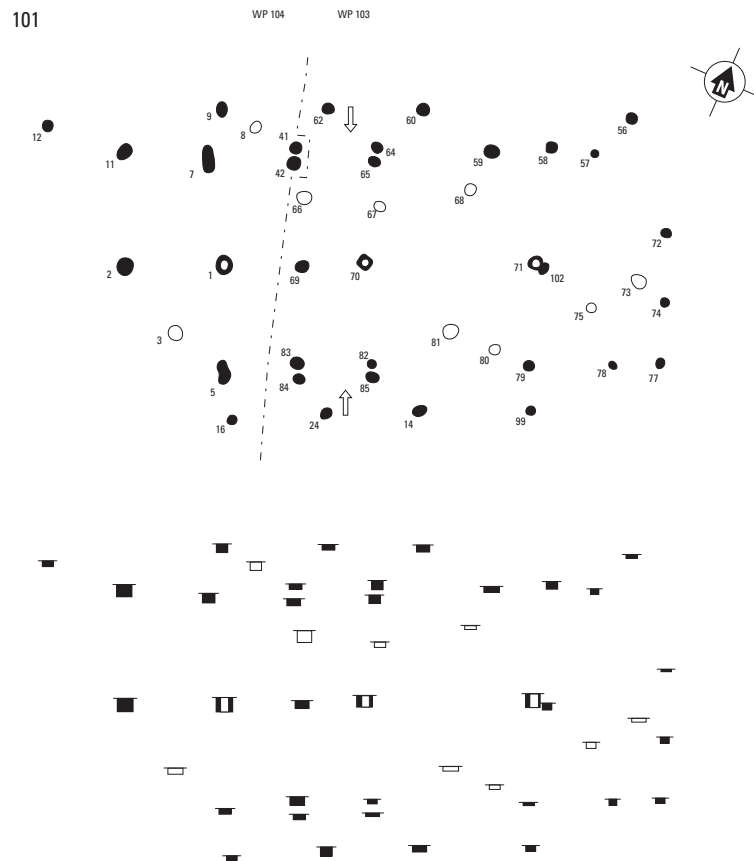

Fig. 21.1. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 4. Plattegrond van huis 101. Schaal 1:200.

SPIEKER 102 /werkput 103 (fig. 21.2)

onderzoek

Gebouw 102 is tijdens het Inventariserend Veldonderzoek van 2004 al gezien in proefsleuf 7.

constructie

De spieker bestaat uit zes palen met een diepte van 16 tot 22 cm. De afmetingen zijn 2.15 bij 2.10 m.

verdwijnen van het gebouw

Bij alle palen van het gebouw konden nog paalkernen herkend worden. Het ondergrondse deel van de palen is dus ter plaatse vergaan en het is niet duidelijk of het bovengrondse deel gesloopt of vanzelf ingestort is.

vondsten en datering

Uit de plattegrond zijn twaalf scherven geborgen waarvan duidelijk is dat ze in de IJzertijd dateren. Een nauwkeuriger datering is op grond van de fragmentatiegraad en de aard van het vondstmateriaal niet mogelijk.

SPIEKER 103 / werkput 103 en 106 (fig. 21.2)

onderzoek

Van dit gebouw is in proefsleuf 7 al één spoor waargenomen. Tijdens het onderzoek in werkput 103 bleek dit spoor uit twee paalkuilen te bestaan. De overige paalkuilen zijn in werkput 106 aan het licht gekomen.

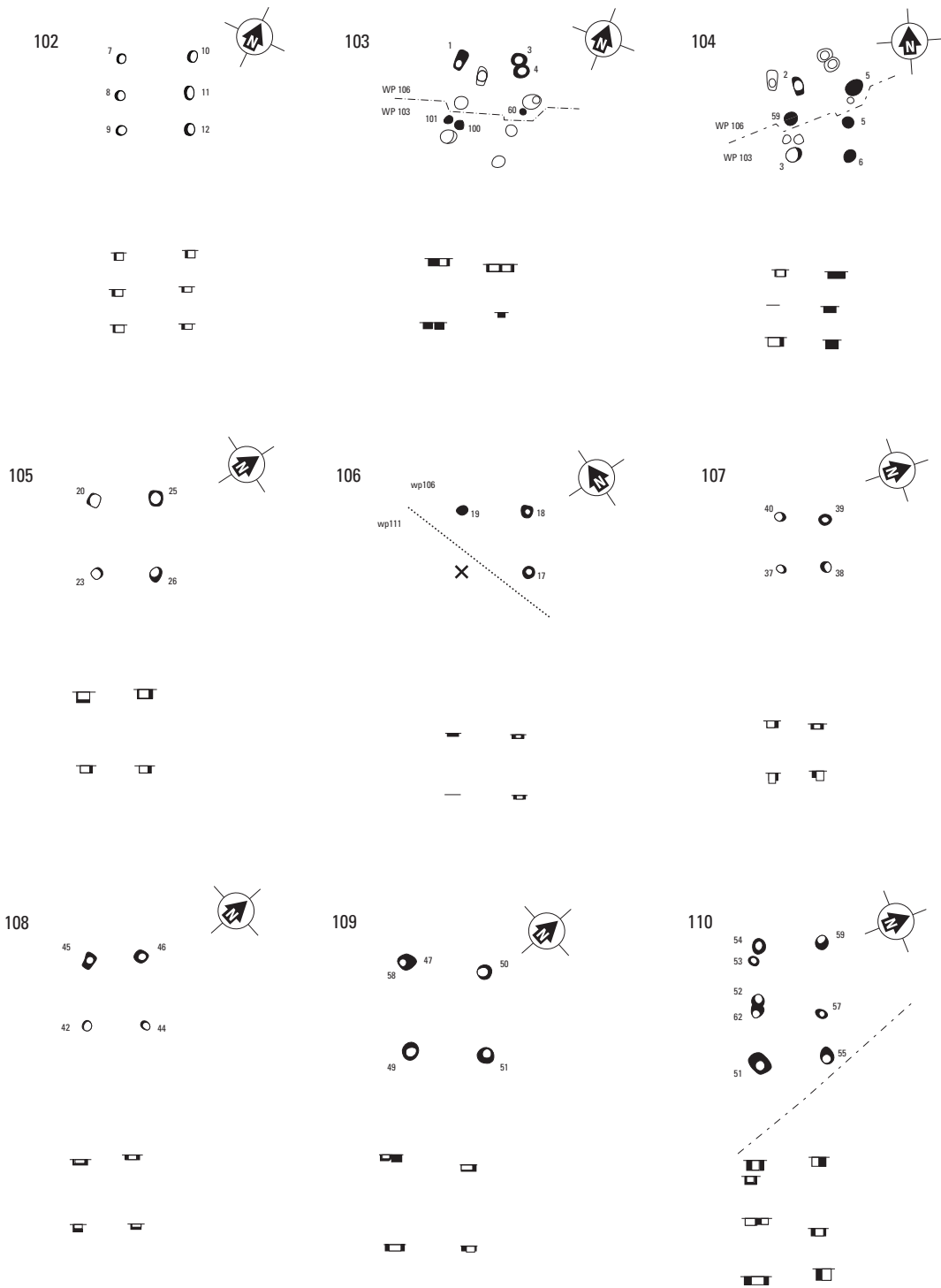

Fig. 21.2. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 4. Spieker 102-110. Schaal 1:200.

constructie

Het betreft een vierpalige spieker maar enkele paalkuilen zijn dubbel uitgevoerd. De structuur is vrij onregelmatig van vorm en meet ca. 2 bij 1.75 m. De diepte van de paalkuilen varieert van 14 tot 20 cm.

verdwijnen van het gebouw

In de noordelijke paalkuilen zijn ook de paalkernen bewaard gebleven, aan de zuidzijde zijn deze niet herkenbaar. De aanwezigheid van een paalkern in een kuil betekent dat de paal ter plaatse is vergaan of dat deze na iets loswrikken vrijwel rechtstandig uitgetrokken is. Dat laatste is bij kleinere gebouwen zoals spiekers zeker realistisch.

vondsten en datering

Uit één van de paalkuilen (103.4) is een voor een spiekerkuil opvallend groot aantal van vijftien scherven aardewerk geborgen. De vondsten zijn afkomstig uit de insteek van de kuil en dateren vermoedelijk uit de Midden IJzertijd. De scherven maakten deel uit van een besmeten, tonvormige pot en de bovenzijde van een gesloten pot of kom. Beide potten zijn gemagerd met potgruis. Omdat het aardewerk afkomstig is uit de insteek van een paalkuil en de paalkernen bewaard gebleven zijn, zouden de vondsten deel kunnen uitmaken van een bouwoffer. Het bij wijze van bouwoffer plaatsen van aardewerk kan deel uitgemaakt hebben van ceremoniële activiteiten die gepaard zouden gaan met de bouw van de spieker.

SPIEKER 104 / werkput 103 en 106 (fig. 21.2)

onderzoek

Enkele sporen van dit gebouw zijn tijdens het Inventariserend Veldonderzoek van 2004 al gezien in proefsleuf 7. Tijdens het veldwerk in werkput 103 werd aanvankelijk nog uitgegaan van een vierpalige spieker maar na aanleg van werkput 106 werd herkend dat spieker 104 een zespalige plattegrond heeft.

constructie

Rechthoekige zespalige spiekerplattegrond van 2.10 bij 1.70 m. De diepte van de palen ligt tussen de 18 en 28 cm.

bijzondere elementen

Bij het grote aantal in een van de paalkuilen gevonden scherven (zie onder) gaat het vermoedelijk om een verlatingsoffer.

verdwijnen van het gebouw

In paalkuil 103.3 is een uitwrikkuil waargenomen. Bij de enige andere kuil waarin nog een kern zichtbaar was, moet de paal ter plaatse vergaan of (vrijwel) rechtstandig uitgetrokken zijn.

vondsten en datering

In de kern van één van de zes paalkuilen (103.3) zijn fragmenten gevonden van een gegladde kom en van een gesloten, besmeten pot. Wellicht dateert dit aardewerk in de Midden IJzertijd, mogelijk nog in de overgang naar de Late IJzertijd. In totaal gaat het om 44 scherven die alle verbrand zijn.

SPIEKER 105 / werkput 106 (fig. 21.2)

onderzoek

Deze spieker ligt geheel vrij en is direct in het veld herkend.

constructie

De spieker bestaat uit vier paalkuilen met een diepte van 22 tot 30 cm. De afmetingen zijn 1.75 bij 2.25 m.

verdwijnen van het gebouw

In de profielen van alle paalkuilen zijn kernen gezien. Het ondergrondse deel van de spieker is ter plaatse vergaan.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 106 / werkput 106 (fig. 21.2)

onderzoek

Van deze spieker zijn in het veld slechts drie palen teruggevonden. De vierde paal, die in werkput 111 zou moeten liggen, is niet gevonden.

constructie

De spieker bestaat uit drie paalkuilen met een diepte van 24 tot 28 cm. De afmetingen zijn 1.8 bij 2 m. In twee van de drie kuilen is nog een paalkern aanwezig.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 107 / werkput 106 (fig. 21.2)

onderzoek

Deze spieker is bij de aanleg van het vlak direct herkend.

constructie

De structuur wordt gevormd door vier paalkuilen met een gemiddelde diepte van 23 cm. De spieker meet 1.40 bij 1.60 m.

verdwijnen van het gebouw

In alle vier de paalkuilen waren de kernen zichtbaar. Het ondergrondse deel van de spieker is ter plaatse vergaan.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 108 / werkput 106 (fig. 21.2)

onderzoek

Deze spieker is bij de aanleg van het vlak direct herkend.

constructie

De structuur wordt gevormd door vier paalkuilen met een gemiddelde diepte van 23 cm. De spieker meet 1.40 bij 1.60 m.

verdwijnen van het gebouw

In alle vier de paalkuilen waren de kernen zichtbaar. Het ondergrondse deel van de spieker is ter plaatse vergaan.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 109 / werkput 106 (fig. 21.2)

onderzoek

Deze spieker is in het veld direct herkend en ook als structuur behandeld. De sporen 47 en 58 oversnijden een boomval.

constructie

De spieker bestaat uit vijf paalkuilen met een diepte die varieert van 18 tot 20 cm. De afmetingen bedragen 2.3 bij 2.45 m.

reparaties en verbouwingen

In het vlak bestaat de westelijke paalkuil uit één spoor, maar in de coupe is duidelijk geworden dat het hier om twee sporen gaat (spoor 47 en 58). Mogelijk gaat het hier om een reparatie, waarbij spoor 58 jonger is dan spoor 47.

verdwijnen van het gebouw

In alle paalkuilen is zowel in het vlak als in de coupe een paalkern herkend. Het ondergrondse deel van de spieker moet ter plaatse vergaan zijn.

vondsten en datering

Geen vondsten

SPIEKER 110 / werkput 107 (fig. 21.2)

onderzoek

Spieker 110 ligt vrij in het vlak en is direct herkend.

constructie

De plattegrond is vermoedelijk afkomstig van een zespalige spieker waarbij twee paalkuilen dubbel uitgevoerd zijn. In theorie zou het echter ook om twee vierpalige spiekers kunnen gaan omdat de plattegrond aan de rand van de opgraving ligt en dus mogelijk niet helemaal opgegraven is. De spieker meet 2 bij 3.5 m en de diepte van de paalkuilen varieert van 18 tot 30 cm.

verdwijnen van het gebouw

In het profiel van alle paalkuilen is een kern gezien. Het ondergrondse deel van de spieker is ter plaatse vergaan.

vondsten en datering

Uit de paalkuilen zijn acht scherven niet nader gedefinieerd handgevormd ijzertijdaardewerk geborgen.

SPIEKER 111 / werkput 107 (fig. 21.3)

onderzoek

De spieker ligt vlakbij de zuidgrens van werkput 107, maar is met zekerheid compleet opgegraven.

constructie

Het betreft een zespalige spieker van 2.90 m lang en 3.75 m breed. De diepte van de paalkuilen varieert van 8 tot 26 cm. In geen van de sporen is een paalkern herkend.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 115 / werkput 108 (fig. 21.3)

onderzoek

Deze spieker ligt geheel vrij en is direct in het veld herkend.

constructie

De spieker bestaat uit zes paalkuilen met een diepte van 30 tot 48 cm. De plattegrond meet 3 bij 2.30 m. De oriëntatie is noordwest-zuidoost.

vondsten en datering

Uit een van de kuilen van de plattegrond is een klein fragment handgevormd ijzertijdaardewerk geborgen.

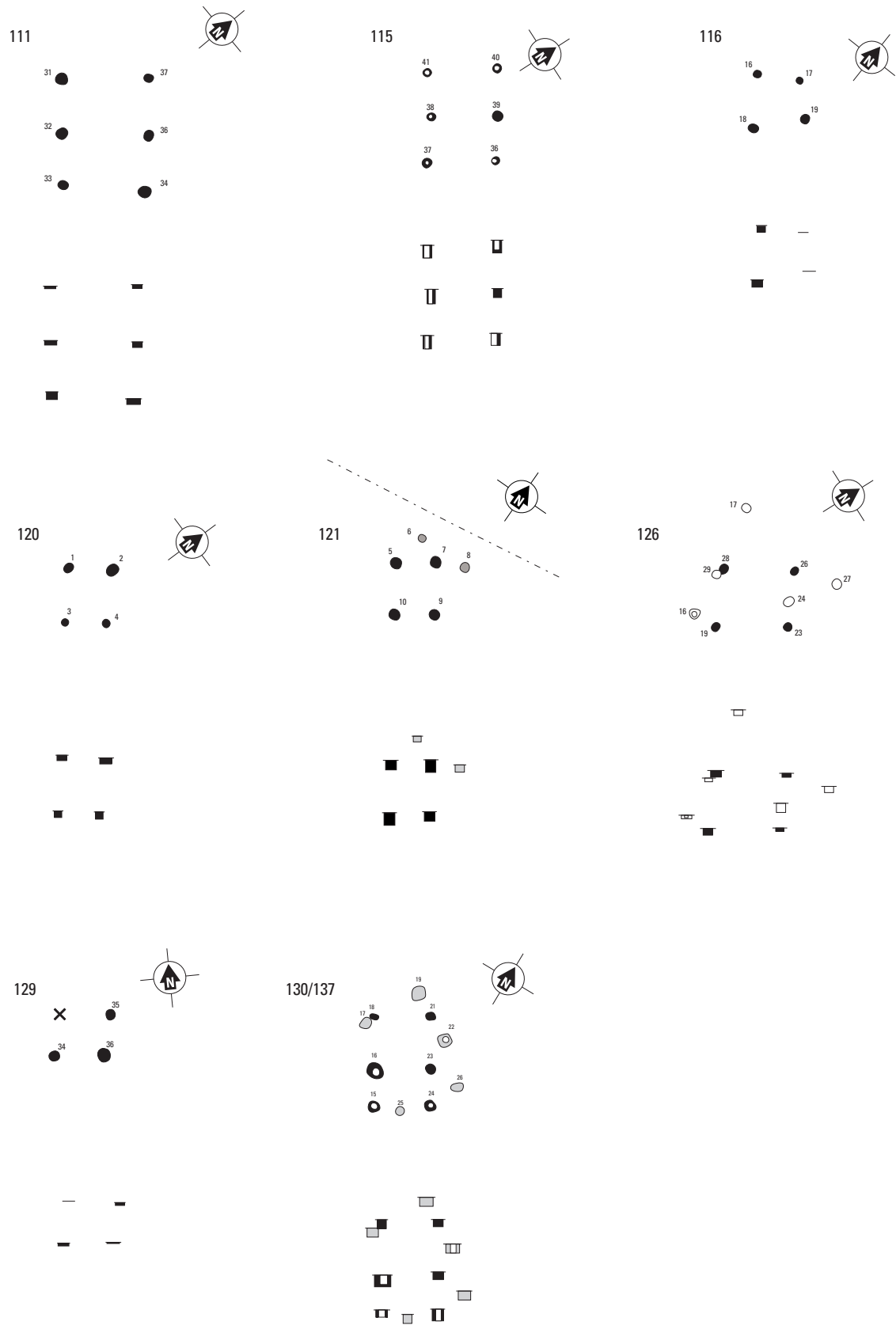

Fig. 21.3. Eersel-Kerkebogen, vindplaats 4. Spieker 111, 115, 116, 120, 121, 126, 129, 130 en 137. Schaal1:200.

SPIEKER 116 / werkput 108 (fig. 21.3)

onderzoek

Deze spieker ligt geheel vrij en is direct in het veld herkend.

constructie

De spieker bestaat uit vier paalkuilen. Van twee van deze paalkuilen was alleen nog maar een vage verkleuring in het vlak herkenbaar. De twee andere paalkuilen waren 20 cm en 24 cm diep. De afmeting van de spieker is 1.32 m bij 1.75 m.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 120 / werkput 111 (fig. 21.3)

onderzoek

Deze spiekerplattegrond ligt geheel vrij en is direct in het veld herkend.

constructie

De spiekerplattegrond bestaat uit vier paalkuilen met een diepte die varieert tussen de 18 tot 24 cm. Paalkernen zijn niet teruggevonden. De afmetingen van de structuur zijn 1.75 m bij 1.40 m.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 121 / werkput 111 (fig. 21.3)

onderzoek

Deze spiekerplattegrond ligt geheel vrij en is direct in het veld herkend.

constructie

De spiekerplattegrond bestaat uit vier paalkuilen. De diepte van deze paalkuilen varieerde van 32 cm tot 42 cm diep. De plattegrond meet 1.30 m bij 1.70 m. Aan de noordkant van de spiekerplattegrond bevinden zich twee sporen die niet bij de structuur horen, maar er mogelijk wel mee geassocieerd kunnen worden. Omdat deze tegen de putwand liggen en het aansluitende terrein in het noorden niet is opgegraven, zouden ze ook deel uit kunnen maken van een tweede spiekerplattegrond.

vondsten en datering

Geen datering.

SPIEKER 126 / werkput 110 (fig. 21.3)

onderzoek

Deze spieker is tijdens het veldwerk herkend.

constructie

De structuur bestaat uit vier palen en is 2 bij 2.50 m. Twee sporen hebben een diepte van 12 cm, de andere twee zijn beide 22 cm diep.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 129 / werkput 106 (fig. 21.3)

onderzoek

De spieker ligt geheel vrij en is in het veld geconstrueerd.

constructie

Van de spieker zijn drie ondiepe paalkuilen bewaard gebleven. De vierde paalkuil ontbreekt. Door de geringe diepte van de bewaard gebleven palen is het mogelijk dat de vierde paal volledig verdwenen is. De structuur meet 1.41 bij 1.72m. De diepte van de sporen varieert van 4 tot 8 cm.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 130 / werkput 107 (fig. 21.3)

onderzoek

Deze structuur was in het veld al herkend. Tijdens de uitwerking is duidelijk geworden dat de spieker wordt over- of ondersneden door structuur 137. Uit de coupes is niet duidelijk geworden welke van beide spiekers het jongst dan wel het oudst is.

constructie

De spieker bestaat uit zes paalkuilen en heeft een lengte van 3.10 m en een breedte van 1.90 m. De diepte van de sporen varieert van 24 tot 38 cm.

vondsten en datering

Uit de structuur is een klein verweerd fragment handgevormd ijzertijdaardewerk geborgen.

SPIEKER 137 / werkput 107 (fig. 21.3)

onderzoek

Deze structuur was in het veld al herkend. Tijdens de uitwerking is duidelijk geworden dat de spieker wordt over- of ondersneden door structuur 130.

constructie

De spieker bestaat uit zes palen en heeft een lengte van 3.20 m en een breedte van 2.00 m. De diepte van de sporen is 30 cm.

vondsten en datering

Geen vondsten.

2 I . I . 2 WATERKUILEN

WATERKUIL 113 / spoor 110.004 (fig. 21.4)

Deze kuil is in het eerste vlak als een onregelmatig ronde vlek gezien. Het spoor heeft een diameter van ca. 500 cm en een diepte van 100 cm. De kuil oversnijdt kuil 114 (110.033).

- 3 donkerbruin zeer humeus
- 12 lichtgrijs bruin, loodzandachtig
- 13 geelbruin
- 10 bruingrijs gevlekt met spoelbanden
- 11 geelbruin gevlekt met spoelbanden
- 14 donkergrijs bruin lichtgrijs gevlekt

datering en vondsten

Tijdens het couperen is handgevormd prehistorisch aardewerk gevonden. In de onderste laag (14) zijn enkele stukken hout gevonden. Bij één van deze fragmenten zijn bewerkingssporen gezien, maar waar het hout voor heeft gediend is niet duidelijk. Eén van de stukken hout is ¹⁴C gedateerd op 388-356 en 317-205 cal BC (sigma 2 95 %; GrN-30583). Uit de natte opvulling van de waterkuil is een monster voor paleobotanisch onderzoek genomen. Dit monster bleek nauwelijks macroresten te bevatten.

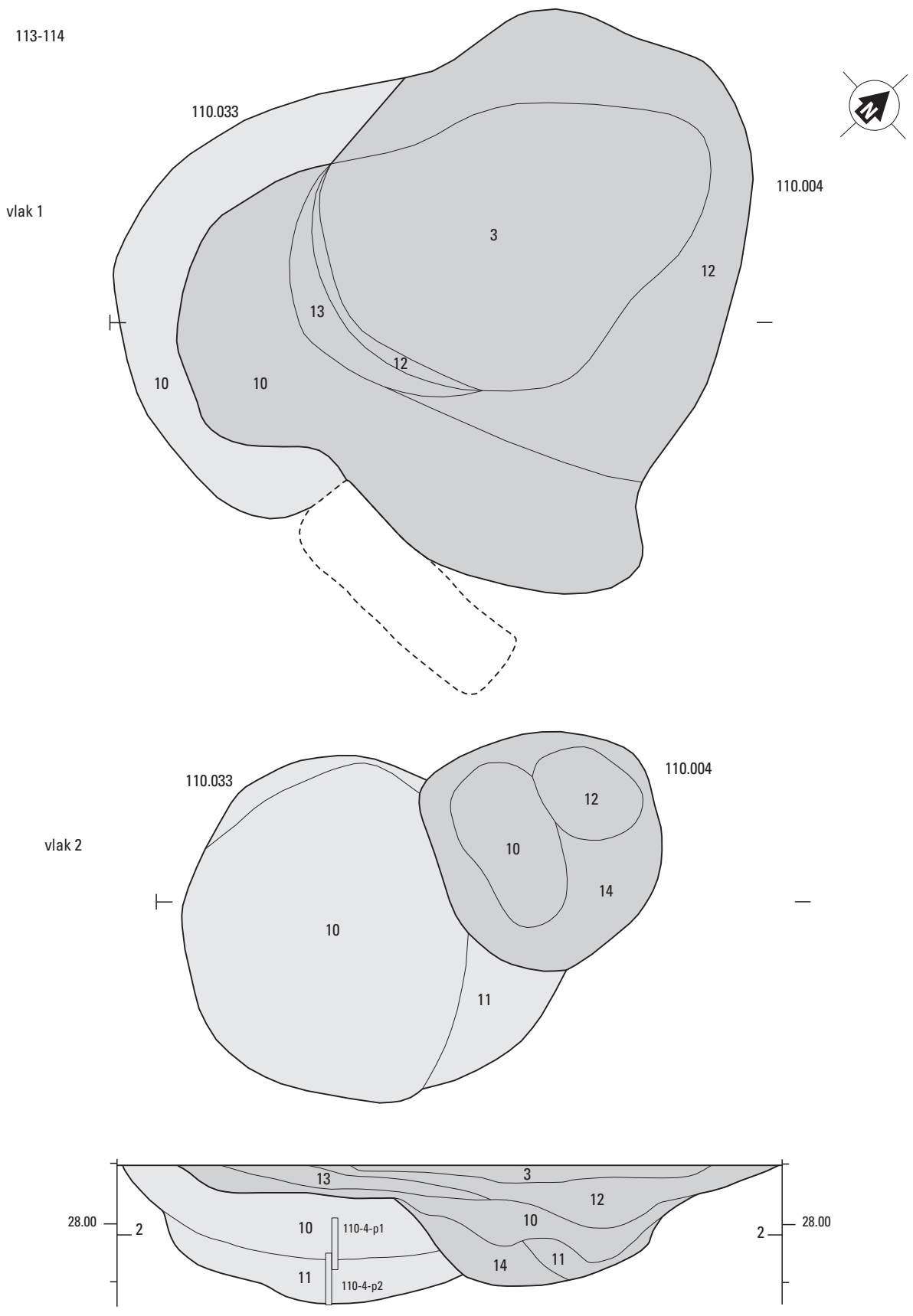

Fig. 21.4. Eersel-Kerkebogen, vindplaats 4. Waterkuil 113 en 114. Schaal 1:50.

De resten die gevonden zijn wijzen op een grazige vegetatie van een natte bodem. Ook bevatte het monster een zaadje van de gewone vlier (*Sambucus nigra*). Vlierbessen zijn eetbaar en kunnen daarom zijn verzameld, de soort komt echter ook algemeen in het wild voor.

WATERKUIL 114 / spoor 110.033 (fig. 21.4)

Deze kuil wordt in het eerste vlak oversneden door spoor 110.004. In het tweede vlak is het een rond spoor met een diameter van 750 cm. De kuil is 120 cm diep.

10 donkerbruin wit gevlekt met spoelbanden

11 lichtgrijs bruin gevlekt met spoelbanden

vondsten en datering

In de kuil zijn twee scherven van handgevormd ijzertijdaardewerk gevonden. Dit aardewerk kenmerkt zich door een beetje bijmenging van organisch materiaal.

WATERKUIL 127 / 108.42 (fig. 21.5)

Deze is in het vlak ongeveer hartvormig en 2.30 bij 1.85 m groot. De kuil is tot op 135 m diepte bewaard gebleven. De kuil loopt door tot onder de grondwaterspiegel. Aan de kuilvulling is te zien dat de wanden van de kuil destijds door het water ondermijnd en ingestort zijn. Mogelijk werd dit nog versterkt door herhaaldelijke betreding van de kuil om bijvoorbeeld water te scheppen. De vulling van de kuil bestaat uit chaotische vloestructuren die deels tot onder natuurlijke lagen doorlopen.

10 Bruin matig grof zand met veel uitgeloopte grijze vlekken (diergangen).

11 Donkergrijs zeer humeus fijn sediment Het donkergrijze materiaal lijkt te bestaan uit humus dat in stilstaand water is neergeslagen of van de akker in de kuil gespoeld is.

12 Brokken fijngelaagd geelgrijs zand met daartussen humeuze banden in een patroon dat chaotisch maar voornamelijk horizontaal georiënteerd is.

13 Donkergrijs / grijs / bruin matig grof zand. Laag bestaande uit de verrommelde A / E en BC horizont van de hydropodzol die hier ontstaan was voor de aanleg van het plaggendek.

14 Licht grijs zeer zwak humeus zand. Vermoedelijk gaat het bij dit sediment om in de kuil gevloeid zand uit de wanden van de kuil.

15 Grijs-geel matig grof zand met roestvlekken. Deels in de gezakte brokken van de Cg-horizont uit de wanden van de kuil.

16 Roestig grijsgeel matig grof zand met ijzeroer.

17 Licht-/donkergrijs gevlekt zand met vloestructuren.

18 Bruinig geel zand. BC-horizont. Deze laag is evenals laag 15 deels in de kuil gezakt.

Vondsten en datering

Geen vondsten.

WATERKUIL 131 / 115.13 (fig. 21.5)

3.25 bij 2 m diepte 92 cm. Ligging in een natte laagte die goed herkenbaar is op de hoogtelijnenkaart van het pleistocene oppervlak.

10 donkergrijs-bruin humeus met chaotisch vlekkenpatroon

11 donkergrijs-bruin fijn gelamineerd zeer humeus sediment met daartussen dunne zandbandjes en enkele brokken geel zand. De dunne laagjes fijnkorrelig en humeus sediment duiden op langzame afzetting in een nat milieu en het gedurende enige tijd open liggen van de kuil.

12 B- en BC-horizont van een veldpodzolgrond (natuurlijk).

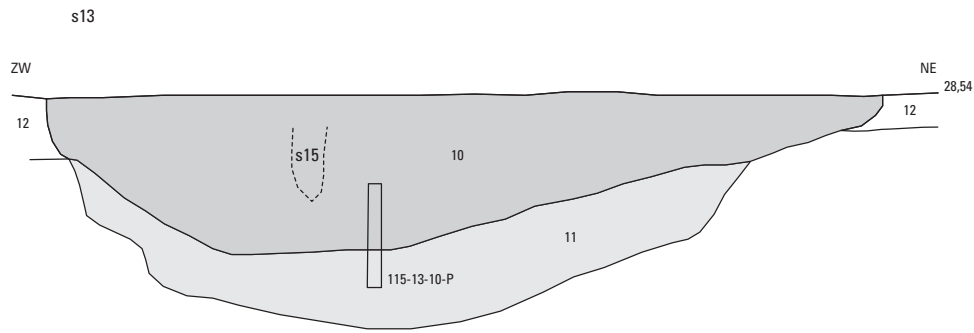
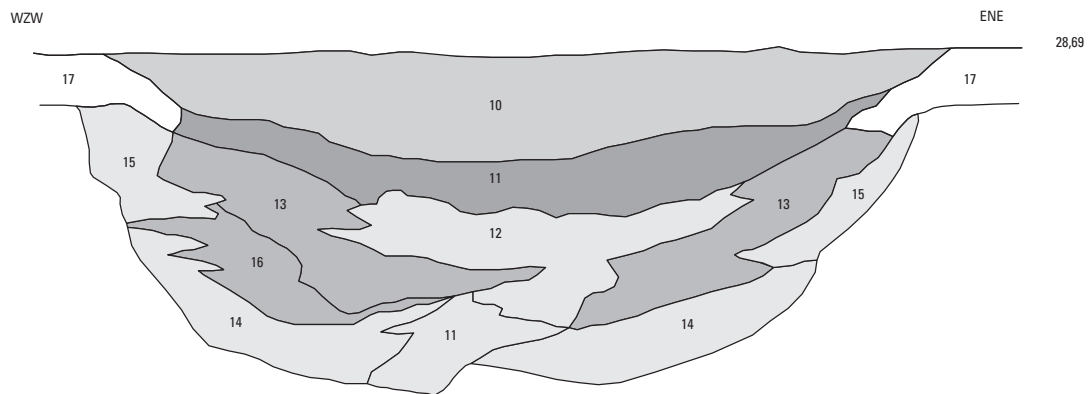

Fig. 21.5. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 4. Waterkuil 127 en 131. Schaal 1:30.

Vondsten en datering

In de kuil is een scherp handgevormd ijzertijdaardewerk gevonden.

21.1.3 OVERIGE STRUCTUREN

KUILENCLUSTER 117 / spoor 108.052 t/m 055 (fig. 21.6)

onderzoek

De vier tot dit cluster horende sporen zijn gevonden tijdens het proefsleuvenonderzoek in proefsleuf 1. Deze is later geïntegreerd in werkput 108 van de opgraving. Bij de sporen gaat het om kuilen waarin ter hoogte van het vlak vrij veel aardewerk herkenbaar was. Aangezien direct duidelijk was dat de aardewerkconcentraties niet veel dieper gingen dan het vlak van de proefsleuf werd destijds besloten om het sporencluster direct op te graven. De aardewerkconcentraties zijn daarbij eerst voorzichtig vrijgelegd waarna besloten is om ze alsnog op de voor kuilen gebruikelijke wijze te couperen. De coupeprofielen verlopen evenwijdig met de proefsleuf.

Constructie

Sporencluster 117 meet 1.9 bij 1.5 m en bestaat uit vijf kuilen. De onderlinge afstand tussen de kuilen bedraagt tussen de 12 en 40 cm. De kuilen zijn gevuld met gevlekt grijs-geel zand (daalderstructuur) en de onderzijde van de kuilen is sterk uitgeloogd. De kuilen waren tot op een diepte van 20 a 30 cm onder het vlak bewaard gebleven.

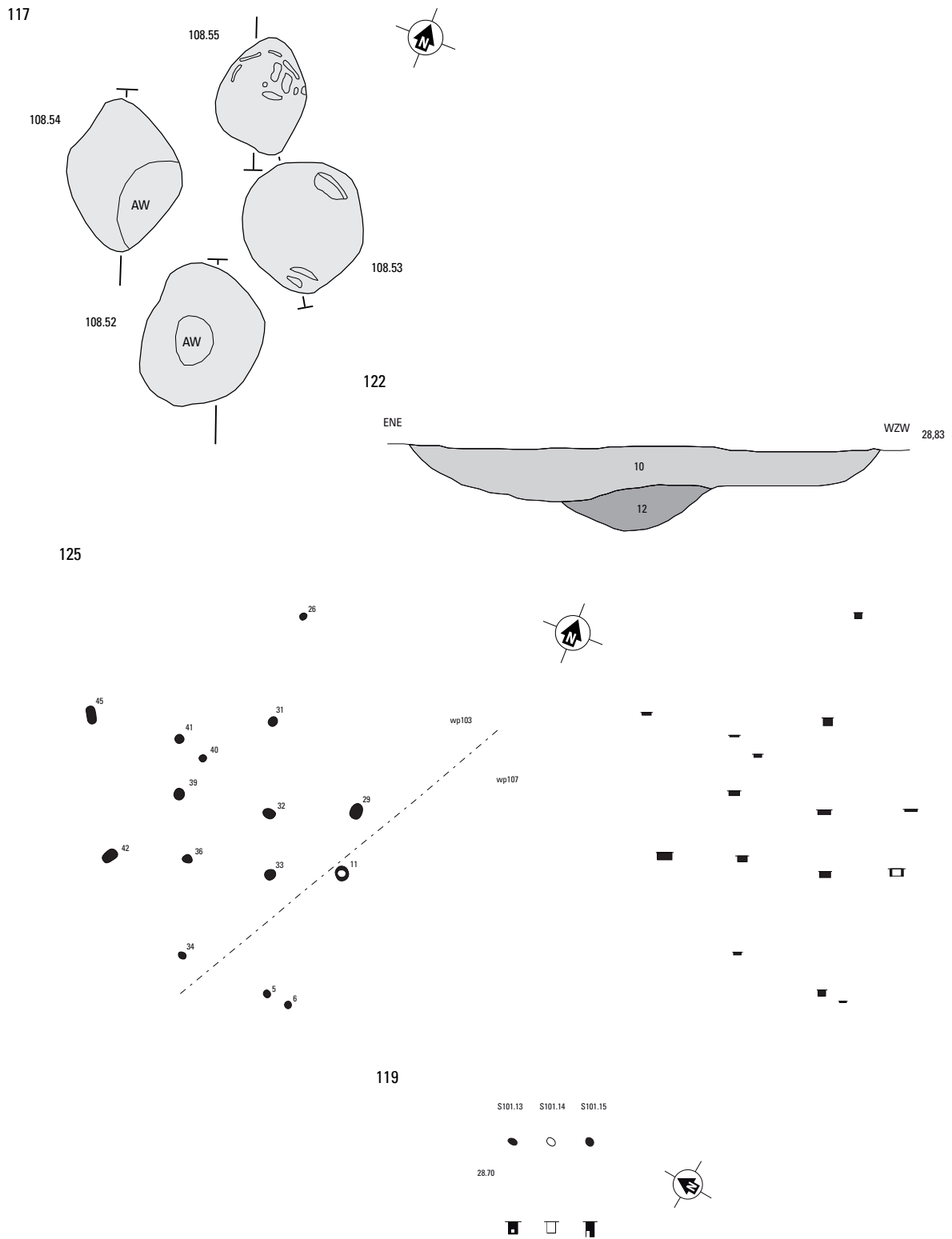

Fig. 21.6. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 4. Kuilencluster 117, kuil 122, sporencluster 125 en palenrij 119. Kuilen schaal 1:30; sporen(cluster) 1:200.

Vondsten en datering

In de kuilen is een forse hoeveelheid aardewerk gevonden dat voornamelijk geconcentreerd lag ter hoogte van het vlak. Op een dieper niveau in de kuilen bevonden zich slechts enkele losse scherven. Uit deze context is een grote hoeveelheid handgevormd aardewerk uit de Vroege IJzertijd verzameld. Dit aardewerk is afkomstig van verschillende individuen en laat tal van kenmerken zien die karakteristiek zijn voor deze periode (11.2.2).

SPORENCLUSTER 125 / werkput 103 en 107 (fig. 21.6)

onderzoek

Bij de aanleg van het vlak werd in werkput 103 en de aangrenzende werkput 107 een cluster paalkuilen gevonden. Omdat deze cluster geïsoleerd in het terrein ligt, is het aannemelijk dat de kuilen bij elkaar horen. Het cluster heeft een omvang van omstreeks 9 bij 12 meter en de diepte van de kuilen varieert van 5 cm tot 26 cm.

Vondsten en datering

Uit het cluster paalkuilen zijn vier scherven van handgevormd ijzertijdaardewerk gevonden.

PALENRIJ 119 / werkput 101 (fig. 21.6)

constructie

Rij uit drie paalkuilen die vermoedelijk deel hebben uitgemaakt van een klein gebouw. De paalkuilen zijn in het vlak rond-ovaal van vorm met een diameter van 25-30 cm. De paalkuilen liggen op een afstand van precies 100 cm van elkaar verwijderd en zijn tot op een diepte van respectievelijk 38, 34 en 48 cm onder het vlak bewaard gebleven. In de middelste kuil is een duidelijke paalkern (of uitgraafkuil) van 28 cm breed herkenbaar. In beide andere paalkuilen is alleen de onderzijde van de paalkernen bewaard gebleven. De paalkernen zijn maximaal 10 cm breed en pas vanaf een diepte van omstreeks 25 cm onder het vlak waarneembaar. De kuilvullingen bestaan uit bruingrijs matig grof zand met gele vlekken.

Vondsten en datering

Geen vondsten

KUIL 122 / spoor 106.27 (fig. 21.6).

In het vlak onregelmatig ronde verkleuring met een afmeting van 230 bij 220 cm en een diepte van 44 cm. In het profiel heeft deze kuil een vlakke bodem met in het midden een verdieping (laag 12).

10 Bruin grijs gevlekt matig grof zand

12 Donker blauwgrijs gevlekt matig grof zand

vondsten en datering

In de kuil zijn vier handgevormde ijzertijdscherven gevonden waarvan twee die gemagerd zijn met zand.

Fig. 21.7. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 5. Plattegrond en spoordiepten van huis 501. Schaal 1:200.

2 I . 2 STRUCTUREN VAN VINDPLAATS 5

2 I . 2 . I GEBOUWEN

HUIS 501 / werkput 146 / (fig. 21.7).

onderzoek

Deze plattegrond is tijdens de aanleg van werkput 146 herkend. De meeste coupes over de sporen zijn haaks op de lengterichting van het gebouw gezet met uitzondering van de middenstijlkuilen, die evenwijdig aan de lengteas zijn gecoupeerd.

constructie

De structuur meet minimaal 13 bij 6.6 m en lijkt op een gebouw van het type Oss-Ussen 4b, zoals blijkt uit de paarsgewijze ligging van een aantal van de wand- en buitenstijlen. De kern van de draagconstructie wordt gevormd door een rij van vier middenstaanders met een onderlinge afstand van 4.6, 2.4 en 3.1 m. De diepte van de middenstijlkuilen varieert van 16 tot 55 cm. Tijdens het veldwerk is de westelijke middenstijl spoor 139 niet tot het gebouw gerekend. Door de ligging ten opzichte van de andere middenstijlkuilen is tijdens de uitwerking besloten dit paalspoor alsnog aan de structuur toe te kennen.

wanden

De lange wanden van dit gebouw bestaan uit deels paarsgewijs geplaatste wand- en buitenstijlen die een diepte hebben tussen 2 en 36 cm. Tijdens het veldonderzoek is de westelijke korte wand van het gebouw gereconstrueerd ter hoogte van de paalsporen 136, 137, 138, 140, 142 en 148. Als wordt aangenomen dat spoor 139 een middenstijlkuil is, dan ligt de westelijke korte wand ter hoogte van de sporen 135 en 145. Aan de oostzijde wordt de korte wand gevormd door de paalsporen 49, 53, 66 en 69.

dak

Door het ontbreken van een middenstijl in de oostelijke korte wand heeft het gebouw aan deze zijde waarschijnlijk een schilddak gehad. Omdat van de westelijke korte wand alleen de sporen 135 en 145 zijn teruggevonden, blijft onduidelijk of de plattegrond ook aan deze zijde voorzien was van een schilddak.

binnenindeling

Diverse paalsporen binnen de structuur liggen op een lijn met de wand- en buitenstijlen (zie onder andere de sporen 54/56 en 59/60). Vermoedelijk hebben deze paalsporen te maken met constructies in het interieur van het gebouw.

verdwijnen van het gebouw

In het profiel van de meeste middenstijlen van het gebouw is een paalkern herkend. Het gebouw is dus pas gesloopt nadat het ondergrondse deel van het hout was vergaan of achtergelaten zonder het te slopen.

bijzondere elementen

Tussen de paalkuilen 93 en 89 is een kuil gevonden met daarin de resten van een pot met verbrande botfragmenten van paard (kuil 513).

vondsten en datering

In de paalkuilen van de plattegrond zijn slechts twee kleine fragmenten handgevormd aardewerk gevonden die niet nauwkeurig te dateren zijn. In kuil 513, die vrijwel zeker bij het gebouw heeft gehoord, is een vrijwel complete handgevormde pot gevonden. Op basis van de vorm dateert deze pot in de Midden of Late IJzertijd.

HUIS 510 / werkput 147 en 161/ (fig. 21.8)

onderzoek

Deze structuur is tijdens het veldwerk in werkput 147 direct herkend. Ook diverse sporen uit werkput 161 zijn al tijdens het veldonderzoek aan deze plattegrond toegekend. Het merendeel van de sporen behorende tot dit gebouw is haaks op de lengteas gecoupeerd.

constructie

De structuur meet minimaal 9.2 bij 5.4 m en is slechts ten delen bewaard gebleven. De draagconstructie bestaat uit ten minste drie middenstijlen, aan beide zijden ondersteunt door paarsgewijs geplaatste wand- en buitenstijlen. De afstand tussen de middenstijlkuilen bedraagt achtereenvolgens 4.4 en 2.8 m. De diepte van de middenstijlkuilen varieert van 8 tot 30 cm.

wanden

De wanden van dit gebouw bestaan uit paarsgewijs geplaatste wand- en buitenstijlen met een diepte variërend tussen de 2 en 24 cm. De noordelijke lange wand is relatief goed geconserveerd, zoals blijkt uit voorkomen van drie wand- en buitenstijlpalen (spoor 83/84, 87/88 en 89/90). Van de zuidelijke lange wand resteert slechts een mogelijke ingangspartij (spoor 94-96) en een drietal paalsporen. Het is onduidelijk waar de korte wanden van de structuur zich hebben bevonden. Ten westen van middenstaander spoor 92 zijn geen paalsporen aangetroffen die aan de korte wand zijn toe te wijzen. Ten oosten van middenstaander spoor 98 zijn wel diverse paalkuilen herkend, maar door de onregelmatige ligging van deze sporen zijn ook deze niet met zeker aan een van de wanden toe te kennen.

ingangen

In de zuidelijke lange wand bevindt zich een drietal paalsporen (spoor 94-96) een mogelijke ingangspartij vormen. Doordat de tegenhangers in de zuidelijke lange wand ontbreken en ook in de noordelijke lange wand geen aanwijzingen voor een ingang zijn teruggevonden blijft deze interpretatie echter onzeker.

reparaties en verbouwingen

Er zijn geen sporen van reparatie of verbouwing aangetroffen.

dak

Door onduidelijkheid over de ligging van de korte wanden (zie hierboven) is ook de constructie van het dak onzeker. Als de korte wanden ter hoogte van de middenstijlen spoor 92 en 98 hebben gelopen is er sprake van een zadeldak aan beide zijden.

binnenindeling

Er is niets bekende over de binnenindeling van dit gebouw.

verdwijnen van het gebouw

In het profiel van de meeste middenstijlenkuilen van het gebouw is een paalkern herkend. In de wand- en buitenstijlen is echter slechts eenmaal een kern teruggevonden (spoor 94).

510

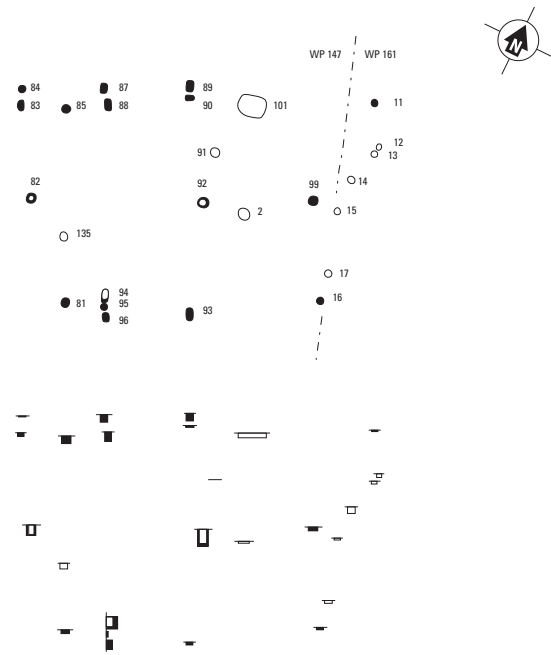

Fig. 21.8. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 5. Plattegrond en spoor-
diepten van huis 510. Schaal 1:200.

SPIEKER 502 / werkput 146 (fig. 21.9).

onderzoek

Deze structuur is tijdens het veldwerk herkend.

constructie

Deze spieker bestaat uit vier paalkuilen met een diepte van 38 tot 44 cm. De afmetingen zijn 1.60 bij 1.80 m.

verdwijnen van het gebouw

Bij drie van de vier paalkuilen is een kern waargenomen. Of de structuur is gesloopt of vanzelf ingestortte is niet duidelijk.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 503 / werkput 146 (fig. 21.9).

onderzoek

Spieker 503 is bij de aanleg van het vlak direct herkend.

constructie

Deze spieker is opgebouwd uit vier palen met een gemiddelde spoordiepte van 26 cm; de afmetingen van de structuur zijn 1.70 bij 1.80 m.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 504 / werkput 147 (fig. 21.9).

onderzoek

Spieker 504 ligt geheel vrij en is direct in het veld herkend.

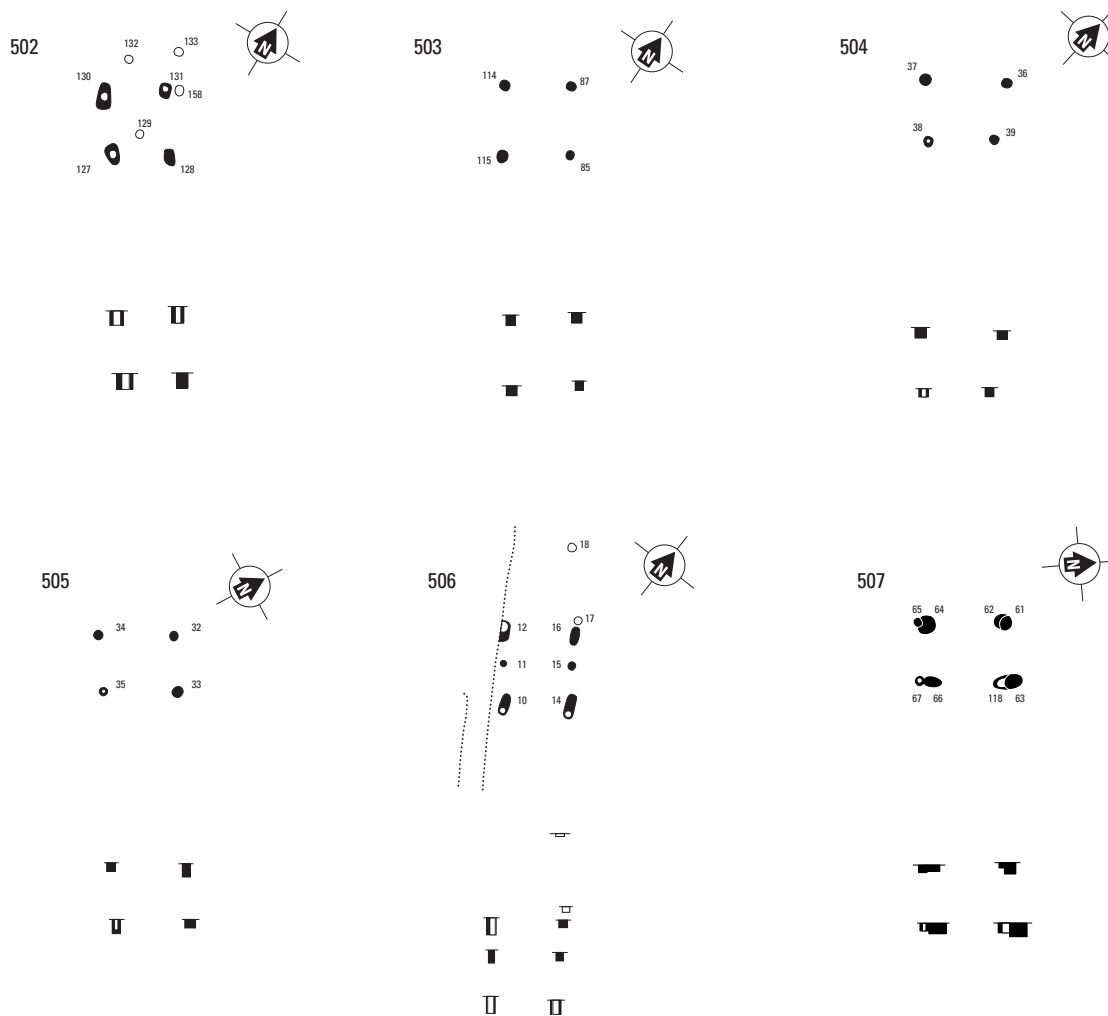

Fig. 21.9. Eersel-Kerkebogen, vindplaats 5. Plattegrond en spoordiepten van spieker 502-507. Schaal 1:200.

constructie

De spieker bestaat uit vier palen die een gemiddelde diepte hebben van 24 cm. Het grondplan van de spieker is enigszins asymmetrisch; de afstand tussen de noordelijk gelegen paalkuilen is 200 cm, terwijl spoor 38 en 39 op een afstand van 175 cm van elkaar liggen. De afstanden tussen de noordelijke en zuidelijke palen is wel ongeveer gelijk en meet 150 cm.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 505 / werkput 147 (fig. 21.9).

onderzoek

Deze spieker is tijdens het veldwerk van 2006 herkend.

constructie

De structuur bestaat uit vier palen met een diepte variërend van 18 tot 30 cm. De afmetingen van deze spieker zijn 1.9 bij 1.4 m.

verdwijnen van het gebouw

Tijdens het couperen is in een van de vier paalkuilen in het profiel een kern waargenomen.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 506 / werkput 147 (fig. 21.9).

onderzoek

Deze spieker is tijdens de aanleg van werkput 147 direct herkend. Tijdens de uitwerking is ervoor gekozen om de twee paalsporen ten noorden van structuur 506 te rekenen tot een apart gebouwtje (structuur 514). De tegenhangers van deze sporen zijn waarschijnlijk oversneden door paalspoor 147.12 en een nabij gelegen greppel.

constructie

De structuur bestaat uit een rechthoek van zes palen met een diepte variërend van 16 tot 36 cm. De afmetingen van deze spieker zijn 1.8 bij 2.1 m.

verdwijnen van het gebouw

Tijdens het couperen is in drie van de zes paalkuilen in het profiel een kern waargenomen.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 507 / werkput 147 (fig. 21.9).

onderzoek

Twee paalkuilen van deze spieker zijn in 2004 in het zuidelijke vlak van proefsleuf 49 aan het licht gekomen. De spieker is opgegraven tijdens het veldwerk in 2006.

constructie

De kern van de spieker bestaat uit vier palen met een diepte tussen 14 en 36 cm. De afmetingen zijn 1.5 bij 2.25 m.

reparaties en verbouwingen

De dubbele uitvoering van de palen kan samenhangen met een reparatie maar zou ook kunnen behoren tot de oorspronkelijke constructie.

verdwijnen van het gebouw

Bij twee paalkuilen is een kern waargenomen.

vondsten en datering

In een van de kuilen is een scherf van handgevormd aardewerk gevonden. Op basis van dit aardewerk dateert de spieker uit de IJzertijd of de vroeg-Romeinse tijd.

SPIEKER 508 / werkput 147 (fig. 21.10).

onderzoek

Spieker 508 is tijdens de veldwerkzaamheden in 2006 herkend en opgegraven.

constructie

De spieker is opgebouwd uit vier palen en meet 175 bij 200 cm. De paalkuilen hebben een diepte tussen 10 en 26 cm.

reparaties en verbouwingen

Spoor 72 is mogelijk een vervanging of versteviging van spoor 73.

vondsten en datering

Geen vondsten.

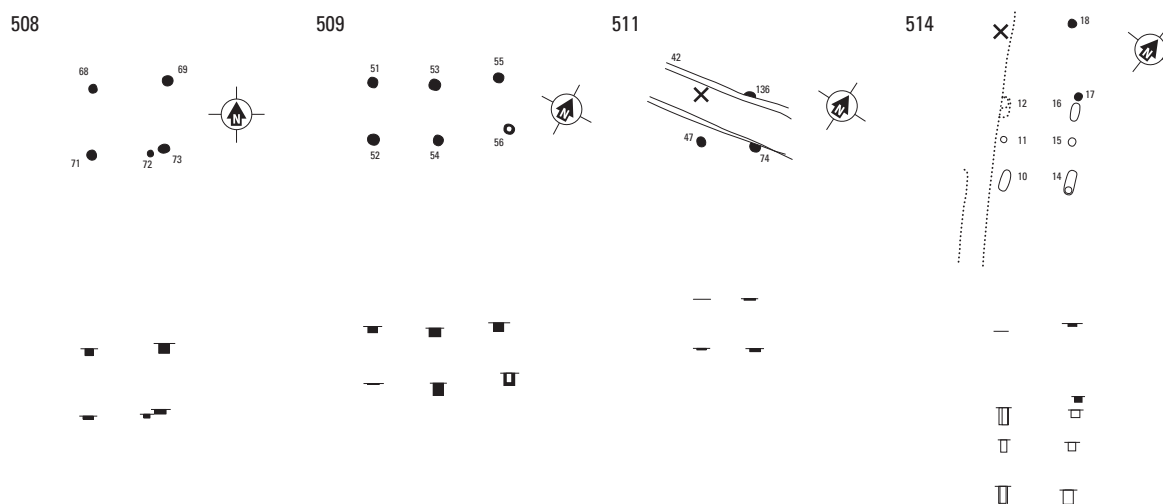

Fig. 21.10. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 5. Plattegrond en spoordiepten van spieker 508-514. Schaal 1:200.

SPIEKER 509 / werkput 147 (fig. 21.10).

onderzoek

Deze spieker is tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2004 herkend maar pas in zijn geheel onderzocht tijdens de opgraving in 2006.

constructie

De spiekerplattegrond is rechthoekhoekig en bestaat uit zes palen met een diepte variërend van 2 tot 26 cm. Het grondplan van deze structuur is asymmetrisch doordat niet alle paalsporen op dezelfde afstand van elkaar staan.

verdwijnen van het gebouw

Tijdens het couperen is in slechts één van de zes paalkuilen in het profiel een kern waargenomen.

vondsten en datering

Uit één van de kuilen is een handgevormde scherf geborgen. Deze dateert de structuur in de IJzertijd of de vroeg-Romeinse tijd.

SPIEKER 511 / werkput 147 (fig. 21.10).

onderzoek

Deze spieker wordt oversneden door een greppel van latere datum. Een van de paalsporen van het bijgebouw is bij de aanleg van de greppel vergraven.

constructie

De kern van de resterende spieker bestaat uit drie palen met een diepte van 4 en 8 cm. De spieker meet in het vierkant 1.80 m.

vondsten en datering

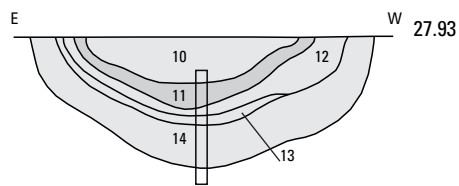
Geen vondsten.

SPIEKER 514 / werkput 147 (fig. 21.10).

onderzoek

Deze structuur is herkend na afsluiting van het veldwerk in Eersel. Tijdens het uitwerken van de ten zuiden van dit gebouwtje gelegen spieker 506 is ervoor gekozen om de paalsporen 147.17 en 147.18 te rekenen tot een aparte structuur. De tegenhangers van deze sporen zijn waarschijnlijk oversneden door paalspoor 147.12 en de net ten westen van structuur 507 gelegen greppel.

512

513

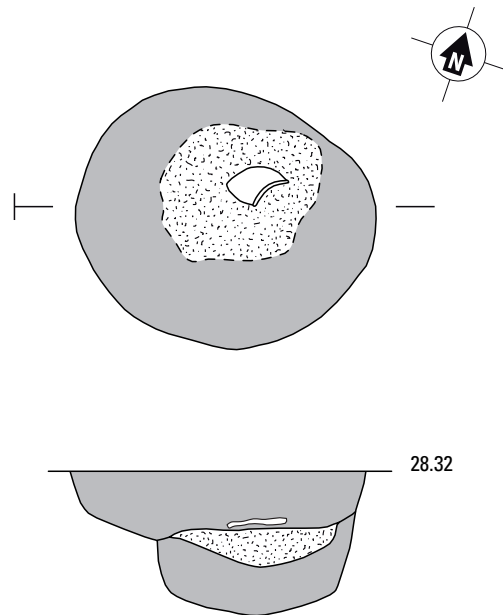

Fig. 21.11. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 5. Profiel van waterkuil 512, alsmede vlak en profiel van diercrematie 513. Waterkuil schaal 1:40, crematie 1:20.

constructie

Slechts twee van de spiekerpalen zijn bewaard gebleven. De kuilen zijn 6 en 12 cm diep en liggen op 1.95 m van elkaar.

verdwijnen van het gebouw

Tijdens het couperen van de paalkuilen zijn geen kernen gezien.

vondsten en datering

Geen vondsten.

21.2.2 OVERIGE STRUCTUREN

WATERKUIL 512 / 147.044 (fig. 21.11).

Deze kuil heeft in het vlak een ronde vorm en een diameter van omstreeks 180 cm. De diepte van de kuil is maximaal 70 cm. De kuil is gegraven in een waterstagnerende leemlaag en wordt gekenmerkt door een gelaagde opvulling die plaatselijk zeer humeus is.

- 10 grijsbruin met inclusies van verbrande klei/leem
- 11 donkergrijs, zeer humeus
- 12 grijsbruin, zandig
- 13 bruingrijs gevlekt, humeus
- 14 bruinwit gevlekt

vondsten en datering

In de kuil zijn enkele kleine scherven van handgevormd aardewerk gevonden op basis waarvan de kuil gebruikt moet zijn in de Midden of Late IJzertijd.

DIERCREMATIE 513 / spoor 146.090 (fig. 21.11).

Ovale kuil van 150 bij 140 cm en een diepte van 74 cm in huis 501. In de kuil bevond zich een vrijwel archeologisch complete pot met verbrand dierlijk bot. Na determinatie (16.3.2) bleek het om delen

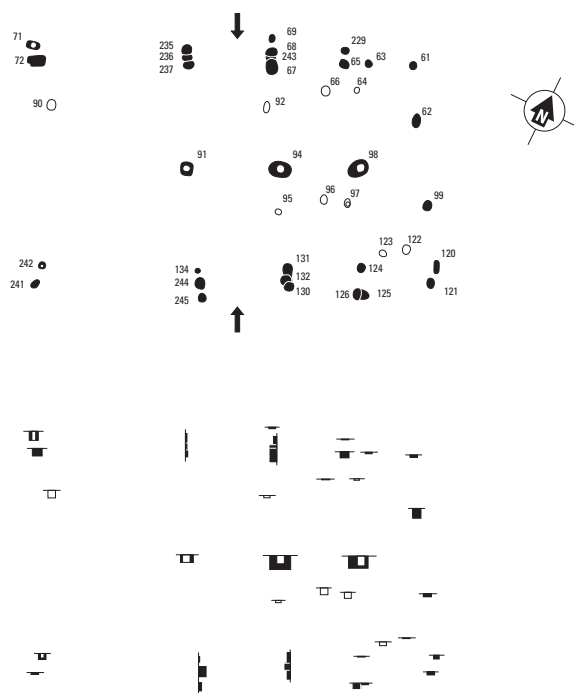

Fig. 21.12. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 6. Plattegrond en spoordiepten van huis 801. Schaal 1:200.

van de kop en voorpoten van een paard te gaan. De pot waarin het bot zich bevond is handgemaakt en gemagerd met potgruis. Datering Late IJzertijd, mogelijk nog in de Midden IJzertijd (11.2.2).

2 I . 3 STRUCTUREN VAN VINDPLAATS 6

2 I . 3 . I GEBOUWEN

HUIS 801 / werkput 159 (fig. 21.12).

onderzoek

Deze plattegrond is tijdens het veldonderzoek meteen herkend. De coupes over de sporen zijn zo veel mogelijk haaks op de lengterichting van het gebouw gezet. Nadat alle sporen gecoupeerd waren, is het vlak geschaafd en is een foto gemaakt van de gecoupeerde plattegrond. Aan de westkant lijken één of meer centrale stijlen te missen. Hier is naar gezocht, maar deze zijn niet gevonden.

constructie

De plattegrond meet 10 bij 6.5 m en lijkt op een gebouw van het type Oss-Ussen 4b. De kernconstructie wordt gevormd door drie middenstanders met een onderlinge afstand van 2.5 en 2 m. De diepte van de middenstijlkuilen ligt tussen 20 en 37 cm. De wandstijlen en de palen van de ingangspartijen, zullen dan ook eveneens een deel van de daklast hebben gedragen.

wanden

De lange wanden van dit gebouw bestaan zowel uit paarsgewijs als uit los ingegraven wandstijlen met een diepte die ligt tussen 2 en 26 cm. Aan de westelijke kopse kant van het gebouw zijn geen wandstijlen gevonden. Ook aan de westzijde van beide lange wanden ontbreken kuilen voor wandstijlen.

ingangen

Halverwege de lange wanden zijn ingangen gevonden in de vorm van twee paar driedubbele wandstijlen (spoor 159.235/236/237, 159.67/68/243, 159.130/131/132 en 159.134/244/245). Deze liggen op lijn met de eerste en tweede middenstijl.

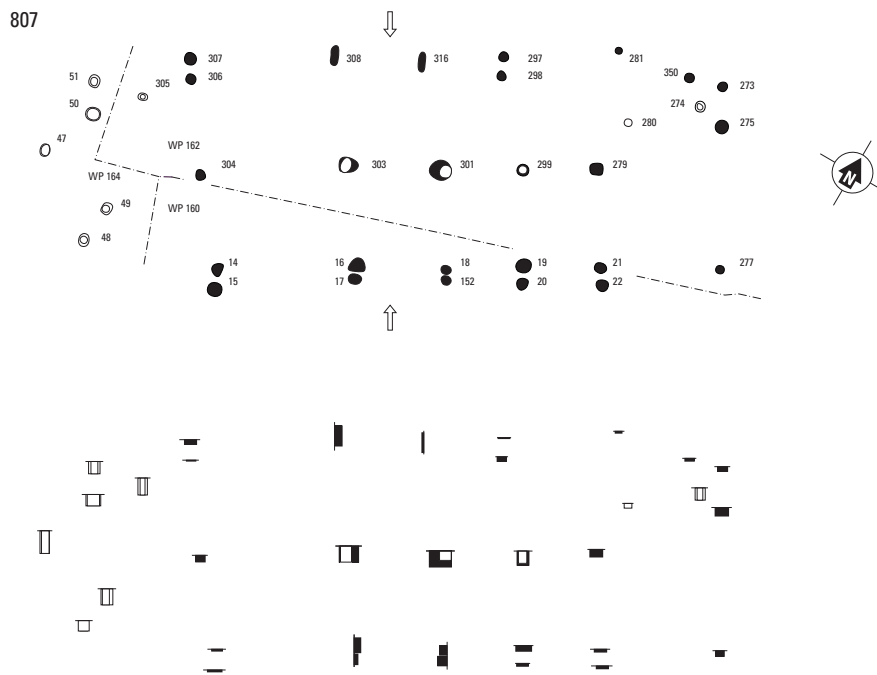

Fig. 21.13. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 6. Plattegrond en spoordiepten van huis 807. Schaal 1:200.

dak

Het huis heeft waarschijnlijk een schilddak gehad aangezien geen middenstijlen in de korte wanden zijn aangetroffen.

binnenindeling

Spoor 159.92 en 159.95 liggen enigszins op een lijn met middenstijl spoor 94. Mogelijk zijn de eerstgenoemde sporen de overblijfselen van een wand die het gebouw in twee helften heeft gedeeld.

verdwijnen van het gebouw

Bij alle middenstijlen van het gebouw zijn nog paalkernen herkend. Ook bij twee van de vier westelijke hoekpalen is een kern waargenomen. Uitgraafkuilen zijn niet gezien: het bovengrondse deel van het gebouw is gesloopt of vanzelf ingestort.

vondsten en datering

In de kuilen van de plattegrond is geen dateerbare materiaal gevonden. Gezien de relatief licht uitgevoerde middenstijlen en parallellen elders – zoals Oss-Ussen 4b – kan de plattegrond in de Midden of Late IJzertijd worden gedateerd.

HUIS 807 / werkputten 160, 162 en 164 (fig. 21.13).

onderzoek

Deze plattegrond is tijdens het veldonderzoek herkend. De coupes over de meeste sporen zijn haaks op de lengterichting van het gebouw gezet. Alleen de middenstaanders zijn evenwijdig aan de lengteas van het gebouw gecoupeerd.

constructie

De huisplattegrond meet 14 bij 6 m en lijkt op een gebouw van het type Oss-Ussen 5a. De kern van de dragende constructie wordt gevormd door een rij van vijf middenstijlen met een onderlinge afstand van achtereenvolgens 3.8, 2.6, 2 en 1.9 m. De diepte van de middenstijlkuilen varieert van 14 tot 34 cm, waarbij veruit de diepste paalkuilen zich in het midden van de structuur bevinden. De daklast wordt tevens gedragen door paarsgewijs uitgevoerde wandstijlen.

wanden

De lange wanden van dit gebouw bestaan uit een tweetal rijen wandstijlen met een diepte tussen de 2 en 20 cm. Van de oostelijke kopse kant van het gebouw resteren slechts enkele paalkuilen. Van de westelijke kopse kant is tijdens het veldonderzoek alleen middenstijl spoor 162.304 herkend. Door het voorkomen van een groot aantal paalkuilen ten westen van deze middenstijl is het echter goed mogelijk dat de westelijke korte wand zich ter hoogte van de sporen 164.50 en 164.51 bevindt.

ingangen

Binnen deze structuur zijn geen driedubbel uitgevoerde wandstijlen aangetroffen, wat het toewijzen van een aantal ingangspartijen bemoeilijkt. Schinkel (1998, 194) noemt echter als één van de kenmerken voor huizen van het type 5a de excentrische plaatsing van de ingangen. Vermoedelijk heeft de ingangspartij dan ook tussen het tweede en het derde travee gelegen. De noordelijke ingangspartij wordt dan gevormd door de paalkuilen spoor 162.308 en 162.316. De zuidelijke ingangspartij door de paalsporen 160.17, 160.18, 160.19 en 160.152.

dak

Het huis heeft aan de oostzijde vermoedelijk een schilddak gehad vanwege het ontbreken van een middenstijl in de korte wand. Aan de westzijde is wel een middenstijl (162.304) gevonden. Doordat een aantal westelijker gelegen paalkuilen mogelijk ook deel heeft uitgemaakt van het gebouw kan ook hier de middenstijl binnen het gebouw hebben gelegen zodat onduidelijk blijft of het gebouw aan deze zijde een zadel- of schilddak heeft gehad.

verdwijnen van het gebouw

In drie van de vijf middenstijlen van dit gebouw zijn nog paalkernen aanwezig. In de overige sporen zijn geen paalkernen gezien. Dit betekent dat een deel van de palen ter plaatse vergaan is. Omdat de paalvoet doorgaans het eerst vergaat, blijft onduidelijk of het bovengrondse deel van het gebouw gesloopt of vanzelf ingestort is.

vondsten en datering

Uit de kuilen van de plattegrond zijn geen dateerbare vondsten aan het licht gekomen. Verder zijn huisplattegronden van het type 5a gebouwd vanaf de Midden IJzertijd tot in de Romeinse tijd. Aanknopingspunt biedt echter de voor wat betreft maatvoering en oriëntatie grote gelijkens met gebouw 801. Vermoedelijk dateert 807 evenals 801 uit de Late IJzertijd.

GEBOUW 824 / werkput 159 en 32 (fig. 21.14).

onderzoek

Deze plattegrond is al bij het proefsleuvenonderzoek in 2004 herkend maar tijdens de opgraving zijn alleen de middenstaanders gecoupeerd. Waarom de wandpalen niet zijn gecoupeerd en niet actief werd gezocht is naar de ontbrekende delen van de structuur kan niet meer vastgesteld worden.

824

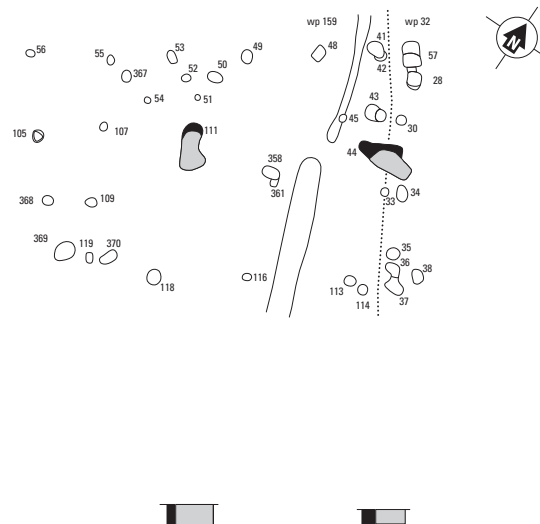

Fig. 21.14. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 6. Plattegrond en spoordiepten van huis 824. Schaal 1:200.

constructie

Omdat de structuur buiten de opgraving eindigt is de oorspronkelijke lengte onduidelijk. De breedte ligt omstreeks de 7 m. Op de lengteas van het gebouw zijn twee middenstijlen herkenbaar (159.44 en 159.111). Deze zijn respectievelijk 60 en 38 cm diep en liggen vrij van de wanden in het interieur van het gebouw. Waarschijnlijk heeft het gebouw nog meer dakdragende palen gehad maar liggen deze buiten de opgraving. Van de noordwestelijke lange wand zijn behalve buitenstijlen ook enkele binnenstijlen teruggevonden. De zuidoostelijke lange wand is minder compleet. Het is niet helemaal duidelijk welke paalkuilen deel hebben uitgemaakt van de zuidwestelijke korte zijde van de plattegrond. Op basis van de teruggevonden paalkuilen is zowel een halfronde als een meer rechthoekige afsluiting van het gebouw mogelijk.

vondsten en datering

Uit de paalkuilen van de plattegrond kon slechts een scherp van handgevormd Marne achtig aardewerk uit de IJzertijd worden geborgen. Op basis van deze wandconstructie, de geringe diepte en de ligging van de middenstaanders vertoont de plattegrond overeenkomsten met gebouwen van het type Oss-Ussen 4a. Dit type plattegrond komt zowel voor in de midden- als in de late IJzertijd.

BIJGEBOUW 850 / werkput 159 (fig. 21.15).

onderzoek

Structuur 850 is tijdens de uitwerking in eerste instantie herkend als een vierpalige spieker met een vierkant grondplan. Door de ligging van diverse paalsporen ten opzichte van dit vierkant werd al snel rekening gehouden met de mogelijkheid dat het een groter gebouw betrof. Uiteindelijk is ervoor gekozen om de paalsporen 162.008 en 162.079 ook tot structuur 850 te rekenen; niet alleen op basis van de ligging maar ook doordat beide sporen qua diepte en vulling goed overeenstemmen met de andere paalkuilen van dit bijgebouwtje.

constructie

Spieker 850 is opgebouwd uit een centraal vierkant van vier palen, aan de noord en zuidzijde aangevuld met een enkele kopse paal. De sporen van deze structuur zijn gemiddeld zo'n 21 cm diep. Het gebouwtje is 6 bij 2.6 m.

verdwijnen van het gebouw

Bij vier van de zes paalkuilen is in het profiel een kern waargenomen. Het ondergrondse deel van het gebouwtje was dus al grotendeels vergaan voordat het gesloopt werd of instortte.

reparaties en verbouwingen

Door de ligging van spoor 159.012 ten opzichte van paalkuil spoor 159.355 gaat het mogelijk om een reparatie of versterking.

vondsten en datering

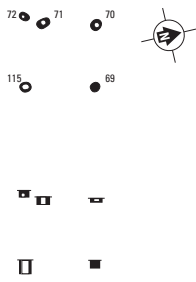
Geen vondsten.

850

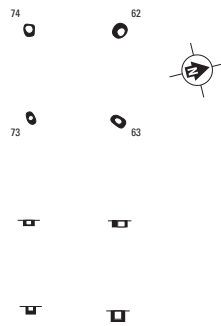

Fig. 21.15. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 6. Plattegrond en spoor-
diepten van bijgebouw 850. Schaal 1:200.

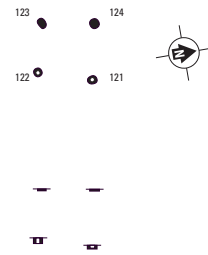
803

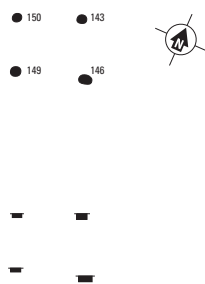
804

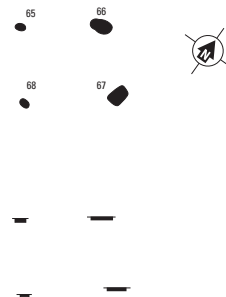
806

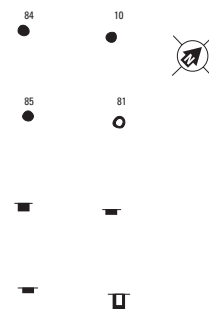
823

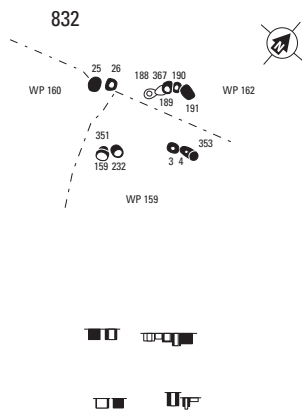
830

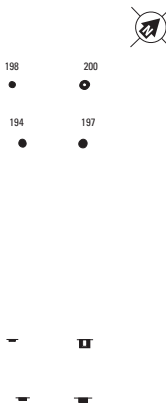
831

832

833

841

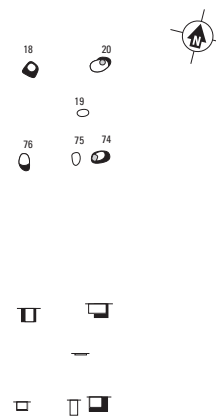

Fig. 21.16. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 6. Plattegrond en spoor diepten van spijker 803, 804, 808, 823, 830-833 en 841. Schaal 1:200.

SPIEKER 803 / werkput 160 (fig. 21.16).

onderzoek

Alle sporen behorende tot deze structuur zijn tijdens het veldwerk in 2006 herkend.

constructie

Deze spieker bestaat uit vijf palen met een diepte van 8 tot 28 cm. De afmetingen zijn 1.95 bij 1.85 m. Het is waarschijnlijk dat spoor 71 een reparatie, dan wel versteviging van spoor 72 betreft.

verdwijnen van het gebouw

Bij vier van de vijf paalkuilen is in het profiel een kern waargenomen. Het ondergrondse deel van de spieker is dus ter plaatse vergaan.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 804 / werkput 160 (fig. 21.16).

onderzoek

Alle sporen behorende bij deze structuur zijn tijdens het veldwerk in 2006 herkend.

constructie

De spieker bestaat uit vier palen met een diepte variërend van 14 tot 28 cm. De afmetingen zijn 2.30 bij 2.40 m.

verdwijnen van het gebouw

Tijdens het couperen is in iedere paalkuil in het profiel een kern waargenomen.

vondsten en datering

Geen datering.

SPIEKER 806 / werkput 160 (fig. 21.16).

onderzoek

Deze spieker is tijdens het veldwerk van 2006 herkend.

constructie

De structuur bestaat uit vier palen met een diepte variërend van 4 tot 12 cm. De afmetingen van deze spieker zijn 1.40 bij 1.25 m.

verdwijnen van het gebouw

Tijdens het couperen is in de diepste twee paalkuilen in het profiel een kern waargenomen. Het ondergrondse deel van de spieker is dus ter plaatse vergaan.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 823 / werkput 159 (fig. 21.16).

onderzoek

Alle sporen behorende tot deze structuur zijn tijdens het veldwerk in 2006 herkend.

constructie

Deze spieker bestaat uit vier palen met een gemiddelde diepte van 10 cm. De afmetingen van de plattegrond zijn 1.7 bij 1.4 m.

verdwijnen van het gebouw

Aanwijzingen over sloop of instorten van de structuur ontbreken.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 830 / werkput 160 (fig. 21.16).

constructie

Deze in werkput 160 liggende spieker bestaat uit vier palen met een diepte variërend van 4 tot 8 cm. Het grondplan van de spieker is asymmetrisch; de afstand tussen de paalsporen 160.067 en 160.068 is 2.4 m, terwijl spoor 160.065 en 160.066 slechts 2.2 m uit elkaar liggen. De afstanden tussen de noordelijke en zuidelijke palen bedraagt ongeveer 2 m.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 831 / werkput 159 (fig. 21.16).

onderzoek

Spieker 831 is tijdens de uitwerking herkend en overlapt deels met bijgebouw 850.

constructie

Deze spieker bestaat uit vier palen met een gemiddelde diepte van ongeveer 17 cm. Samen vormen deze sporen een vierkant met zijden van 2.2 m. Opvallend is de diepte van paalspoor 159.081; met 30 cm beduidend dieper dan de andere paalkuilen.

verdwijnen van het gebouw

Alleen in de diepste paalkuil was nog een paalkern herkenbaar. De paal moet ter plaatse vergaan zijn waarna het gebouwtje gesloopt of ingestort is.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 832 / werkputten 159, 160 en 162 (fig. 21.16).

onderzoek

Deze spieker is tijdens de uitwerking gereconstrueerd uit een palencluster op de grens van de werkputten 159, 160 en 162.

constructie

De plattegrond bestaat uit minimaal 10 paalkuilen met een diepte tussen de 16 en 28 cm. Samen vormen deze sporen een rechthoek met afmetingen van 2.4 bij 1.8 m. Alle hoekpalen zijn in twee of drievoud uitgevoerd. Vermoedelijk gaat het om meerdere spiekers die telkens weer op dezelfde plaats herbouwd zijn.

verdwijnen van het gebouw

Nadat de palen onder het maaiveld waren vergaan werd herbouwd tot dat de structuur geheel opgegeven is. In zes van de tien paalkuilen is in het profiel nog een paalkern waargenomen.

vondsten en datering

In de paalkuilen zijn vijf scherven van handgevormd ijzertijdaardewerk gevonden.

SPIEKER 833 / werkput 159 (fig. 21.16).

onderzoek

Spieker 833 is tijdens de uitwerking gereconstrueerd uit een palencluster in werkput 162. Deze structuur overlapt met spieker 850 maar door het ontbreken van oversnijdingen blijft onduidelijk welke

van deze structuren ouder is.

constructie

De spieker bestaat uit vier paalkuilen met een diepte tussen de 4 en 17 cm. Het grondplan van deze structuur is asymmetrisch; de afstand tussen de sporen 162.198/162.200 bedraagt 1.9 m, terwijl deze tussen de sporen 162.194/162.197 slechts 1.6 m is. Daarentegen is de afstand tussen de noordelijke en zuidelijke paalsporen nagenoeg gelijk en bedraagt circa 1.5 m.

verdwijnen van het gebouw

Nadat de palen onder het maaiveld waren vergaan werd herbouwd tot dat de structuur geheel opgegeven is. In één van de vier paalkuilen is in het profiel nog een paalkern waargenomen.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 841 / werkput 162 (fig. 21.16).

onderzoek

Dit gebouwtje is pas tijdens de uitwerking herkend en ligt in de directe nabijheid van diverse andere kleine structuren, zoals de spiekers 831-833 en het bijgebouwtje 851.

constructie

Het betreft hier een vierpalige structuur met een rechthoekig grondplan. Deze spieker heeft afmetingen van 1.9 bij 2.4 m. De paalkuilen van deze structuur variëren in diepte van 16 tot 28 cm.

bijzondere elementen

Structuur 841 lijkt gesloopt te zijn. In het profiel van de twee oostelijke paalsporen (159.020 en 159.074) is een uitgraafkuil met aardewerk waargenomen. Mogelijk gaat het om een verlatingsoffer (zie onder).

verdwijnen van het gebouw

In het profiel van twee van de vier paalkuilen is een uitgraafkuil waargenomen (zie hierboven). De twee westelijke paalkuilen spoor 159.018 en 159.074 waren nog voorzien van een kern.

vondsten en datering

In twee van de paalkuilen van de plattegrond zijn 141 scherven gevonden met een totaal gewicht van 1719 g. Deze voor een spieker aanzienlijke hoeveelheid aardewerk afkomstig uit uitgraafkuilen wordt wel geassocieerd met rituele praktijken bij de sloop van het gebouw. Het aardewerk dateert grofweg uit de Midden IJzertijd. In combinatie met de aanname van een doelbewuste depositie zal de spieker dateren uit de midden IJzertijd.

SPIEKER 843 / werkput 162 (fig. 21.17).

onderzoek

Structuur 843 is na afloop van het veldwerk herkend en bevindt zich in de directe nabijheid van de spiekers 844 en 845.

constructie

Deze zespalige spieker is opgebouwd uit een tweetal rijen van ieder drie palen die samen een rechthoek met afmetingen van 1.2 bij 1.8 m vormen. De paalkuilen van spieker 843 zijn gemiddeld 15 cm diep. Het grondplan van dit gebouwtje is asymmetrisch; de paalsporen 162.023 en 162.030 liggen niet in het midden van de noordelijke of zuidelijke rij, maar zijn dicht tegen de hoekpalen (spoor 161.029 en 161.024) geplaatst. Door deze afwijkende ligging bestaat de mogelijkheid dat beide sporen als versteviging van de paalsporen 161.029 en 161.024 hebben gediend.

verdwijnen van het gebouw

Slechts in een van de paalkuilen (spoor 162.022) is tijdens het couperen een kern waargenomen.

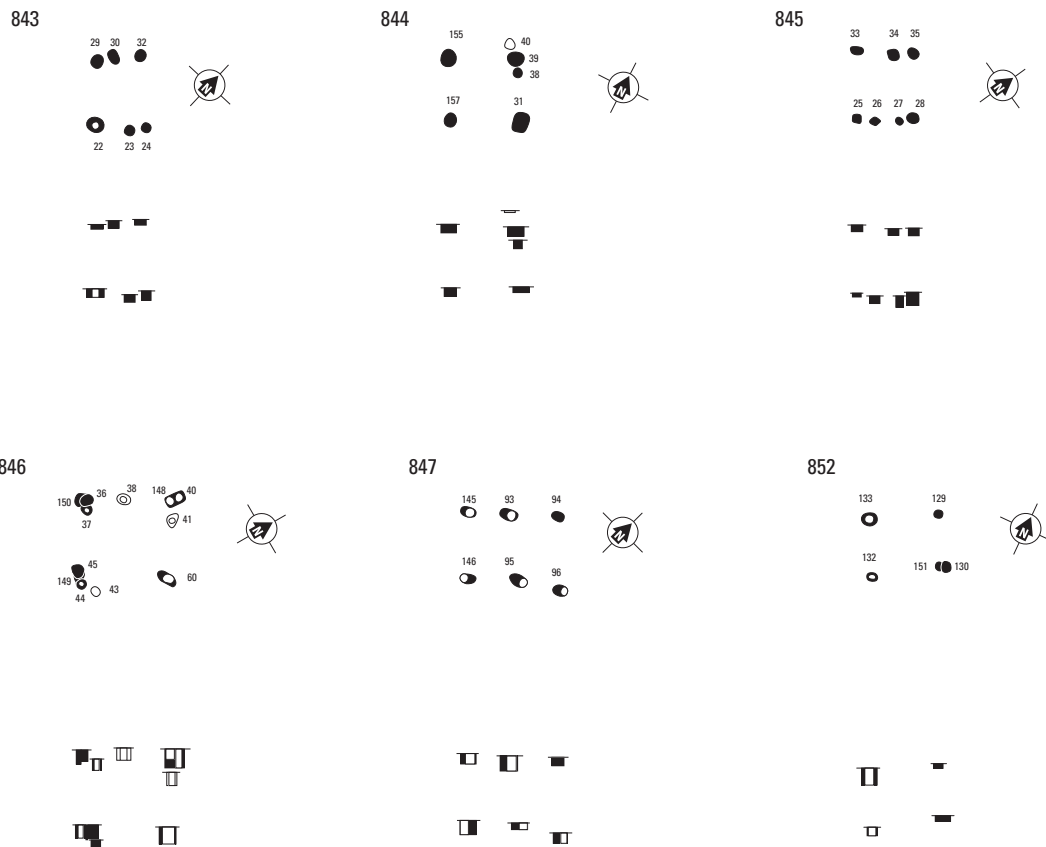

Fig. 21.17. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 6. Plattegrond en spoordiepten van spieker 843-846, 848, 847 en 852. Schaal 1:200.

vondsten en datering

In de paalkuilen zijn twee scherven gevonden van handgevormd aardewerk uit de IJzertijd.

SPIEKER 844 / werkput 162 (fig. 21.17).

onderzoek

Deze structuur is pas tijdens de uitwerking herkend.

constructie

Spieker 844 bestaat uit ten minste vier paalkuilen met een gemiddelde diepte van circa 16 cm. Deze vier palen vormen een vierkant met zijden van 1.8 m.

reparaties en verbouwingen

Door de ligging van paalspoor 162.038 ten opzichte van paalspoor 162.039 is het goed mogelijk dat het hier om een later aangebrachte reparatie/versteviging gaat. Ook voor spoor 162.040 zou dit kunnen gelden, hoewel het spoor slechts 4 cm diep is.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 845 / werkput 162 (fig. 21.17).

onderzoek

Spieker 845 is na afsluiting van het veldwerk gereconstrueerd uit een groot palencluster gelegen in werkput 162.

constructie

Het betreft hier een vierkante structuur opgebouwd uit een tweetal palenrijen van respectievelijk drie en vier paalkuilen. De paalsporen van deze structuur variëren in diepte van 8 tot 26 cm. Deze spieker heeft afmetingen van 1.5 bij 1.6 m. Het blijft onduidelijk of de sporen 162.026, 27 en 34 tot de oorspronkelijke constructie behoren of dat zij een (latere) reparatiefase vertegenwoordigen.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 847 / werkput 162 (fig. 21.17).

onderzoek

Deze spieker is tijdens de uitwerking herkend en ligt in directe nabijheid van diverse andere structuren, waaronder de spiekers 845, 846 en 848.

constructie

De kern van de constructie wordt gevormd door zes palen opgesteld in twee rijen van drie. Spieker 847 heeft een rechthoekig grondplan en afmetingen van 2.6 bij 1.9 m. De gemiddelde spoordiepte bedraagt 23 cm.

verdwijnen van het gebouw

In het merendeel van de sporen is tijdens het couperen een kern waargenomen, alleen bij spoor 162.094 is dit niet het geval. Het ondergrondse deel van de spieker was dus al vergaan voordat het gebouwtje gesloopt of ingestort is.

vondsten en datering

Uit een van de paalkuilen is een scherv van aardewerk uit de IJzertijd geborgen.

SPIEKER 852 / werkput 169 (fig. 21.17).

onderzoek

Enkele sporen van dit gebouwtje zijn in proefsleuf 32 aangesneden. Uiteindelijk is deze vierpalige spieker tijdens de uitwerking herkend en gereconstrueerd uit een grote hoeveelheid paalsporen. Door de variatie in spoordiepte (zie hieronder) is enige tijd getwijfeld aan het bestaan van deze structuur. Door het regelmatige grondplan is tijdens de uitwerking er voor gekozen de vier palen als een spieker te reconstrueren.

constructie

Deze structuur is opgebouwd uit minimaal vier palen met een gemiddelde diepte variërend van 10 tot 36 cm. Opvallend is de diepte van spoor 169.133; met 32 cm beduidend dieper dan de overige sporen. De structuur heeft een rechthoekig grondplan en is 1.8 bij 1.4 m.

reparaties en verbouwingen

Mogelijk is spoor 169.130 een reparatie van spoor 169.151.

verdwijnen van het gebouw

In de twee westelijke paalkuilen is tijdens het couperen een kern waargenomen.

vondsten en datering

Geen vondsten.

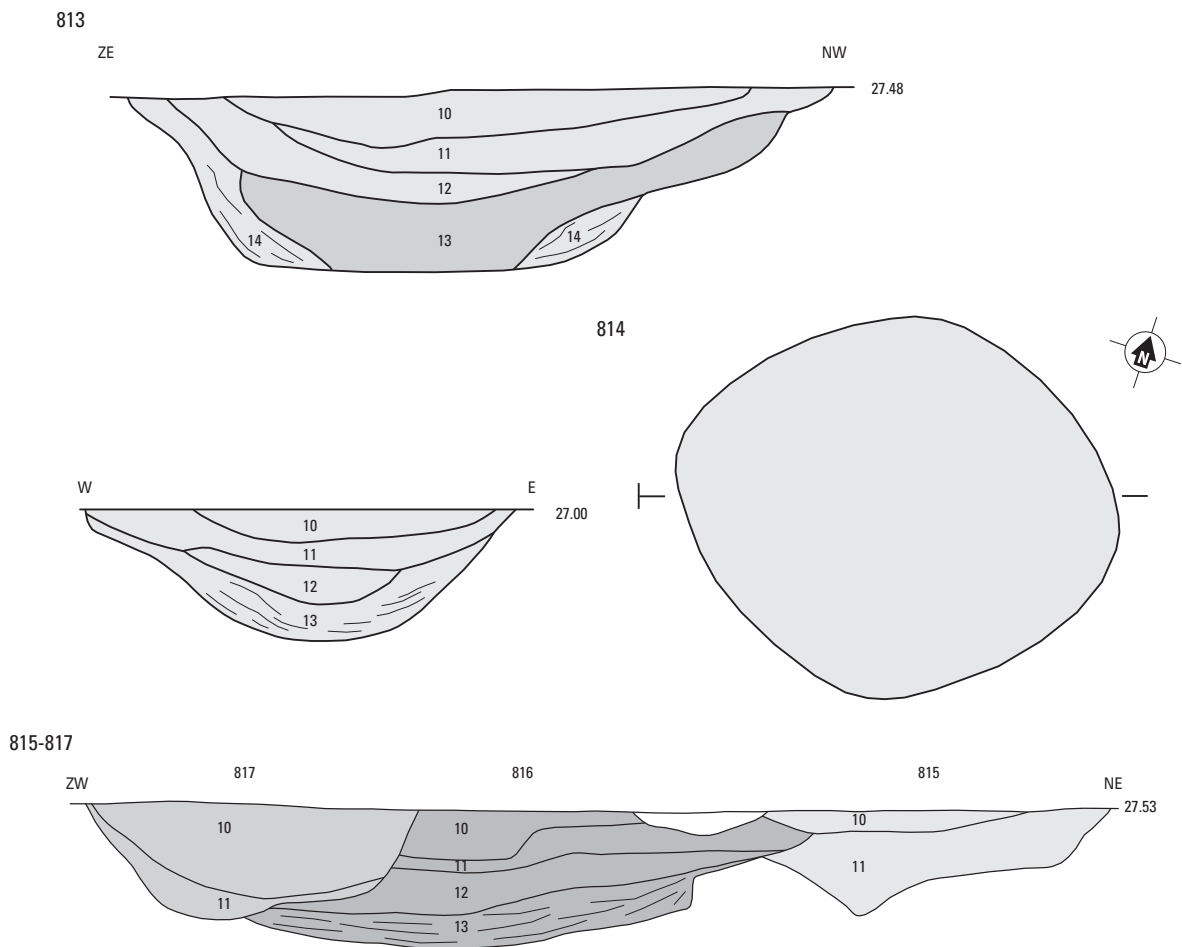

Fig. 21.18. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 6. Profiel van waterkuil 813 en 815-817, alsmede vlak en profiel van waterkuil 814. Schaal 1:40.

21.3.3 WATERKUILEN EN KUILEN

WATERKUIL 813 / spoor 169.097 (fig. 21.18).

Het spoor heeft in het vlak een ronde vorm en een diameter van ca. 400 cm. De diepte van de kuil is 94 cm en in de opvulling zijn de volgende lagen onderscheiden:

- 10 bruingrijs
- 11 donkergrijs met veel aardewerk
- 12 lichtbruin, meer humeus
- 13 zwart met twijgjes
- 14 spoelbanden

vondsten en datering

Uit deze waterkuil kon een forse hoeveelheid aardewerk worden geborgen. In totaal gaat het daarbij maar liefst om 308 scherven met een gezamenlijk gewicht van 3853 g. De datering van dit aardewerk ligt tussen de tweede helft van de Vroege IJzertijd en de eerste helft van de Midden IJzertijd (ca. 600-350 voor Chr.).

WATERKUIL 814 / spoor 163.016 (fig. 21.18).

Deze kuil is 68 cm diep, rond van vorm met een diameter van 225 cm. De lagen in de kuil zijn als volgt omschreven:

- 10 bruingrijs
- 11 donkergrijs
- 12 grijs gevlekt met takjes
- 13 grijs met witte vlekken en spoelbanden.

vondsten en datering

Geen vondsten. Op basis van de datering van de op enkele tientallen meters afstand gelegen structuren aan de zuidzijde van zone D, dateert de put uit de IJzertijd of Romeinse tijd.

WATERKUIL 815 / spoor 164.090 (fig. 21.18).

Deze kuil oversnijdt de bovenste lagen van kuil 816 maar wordt op een dieper niveau zelf oversneden door 816. Het in het vlak zichtbare deel van 815 meet bij 225 bij 475 cm. De kuil is 82 cm diep en gevuld met twee lagen:

- 10 donkergrijs
- 11 donkergrijs met lichte spikkels.

vondsten en datering

Uit 815 is geen dateerbaar materiaal geborgen maar vanwege de boven beschreven oversnijdingssituatie met 816 zal de structuur in de Midden IJzertijd of niet lang daarna zijn dichtgegooid.

WATERKUIL 816 / spoor 164.001 (fig. 21.18).

Deze waterkuil is tegelijk onderzocht met 815 en 817. Het spoor wordt oversneden door 815 en oversnijdt 817. De kuil onregelmatig rond van vorm en heeft een diameter van omstreeks 6 m. Vanaf het vlak is de kuil tot op een diepte van 1 m bewaard gebleven. In de kuil zijn de volgende lagen herkend:

- 10 donkergrijs bruin
- 11 lichtgrijs wit
- 12 donkergrijs
- 13 grijs/donkergrijs gelaagd

vondsten en datering

Op grond van het uit de opvulling geborgen aardewerk en de oversnijding van 817, moet de kuil in de Midden IJzertijd of niet lang daarna zijn dichtgegooid. In deze waterkuil zijn 116 scherven gevonden met een gewicht van 2676 g. Het aardewerk dateert uit de Vroege en/of Midden IJzertijd (11.2.2).

WATERKUIL 817 / spoor 164.091 (fig. 21.18).

Deze waterkuil oversnijdt structuur 816 en is in één profiel met deze structuur en 815 onderzocht. Het gaat om een ronde kuil met een doorsnede van 250 cm. Het spoor is 90 cm diep en er zijn door de veldmedewerkers twee opvullagen onderscheiden:

- 10 donkergrijs gelaagd
- 11 lichtbruin met donkergrijze brokken

vondsten en datering

Op basis van de vondsten en de oversnijdingssituatie moet de kuil in de Midden IJzertijd - of niet lang daarna - dichtgegooid zijn. Onder het uit de kuil geborgen aardewerk bevinden zich scherven van aardewerk dat zowel in de midden als in de Late IJzertijd voorkomt. De kuil is iets ouder dan 816, waardoor hij oversneden wordt.

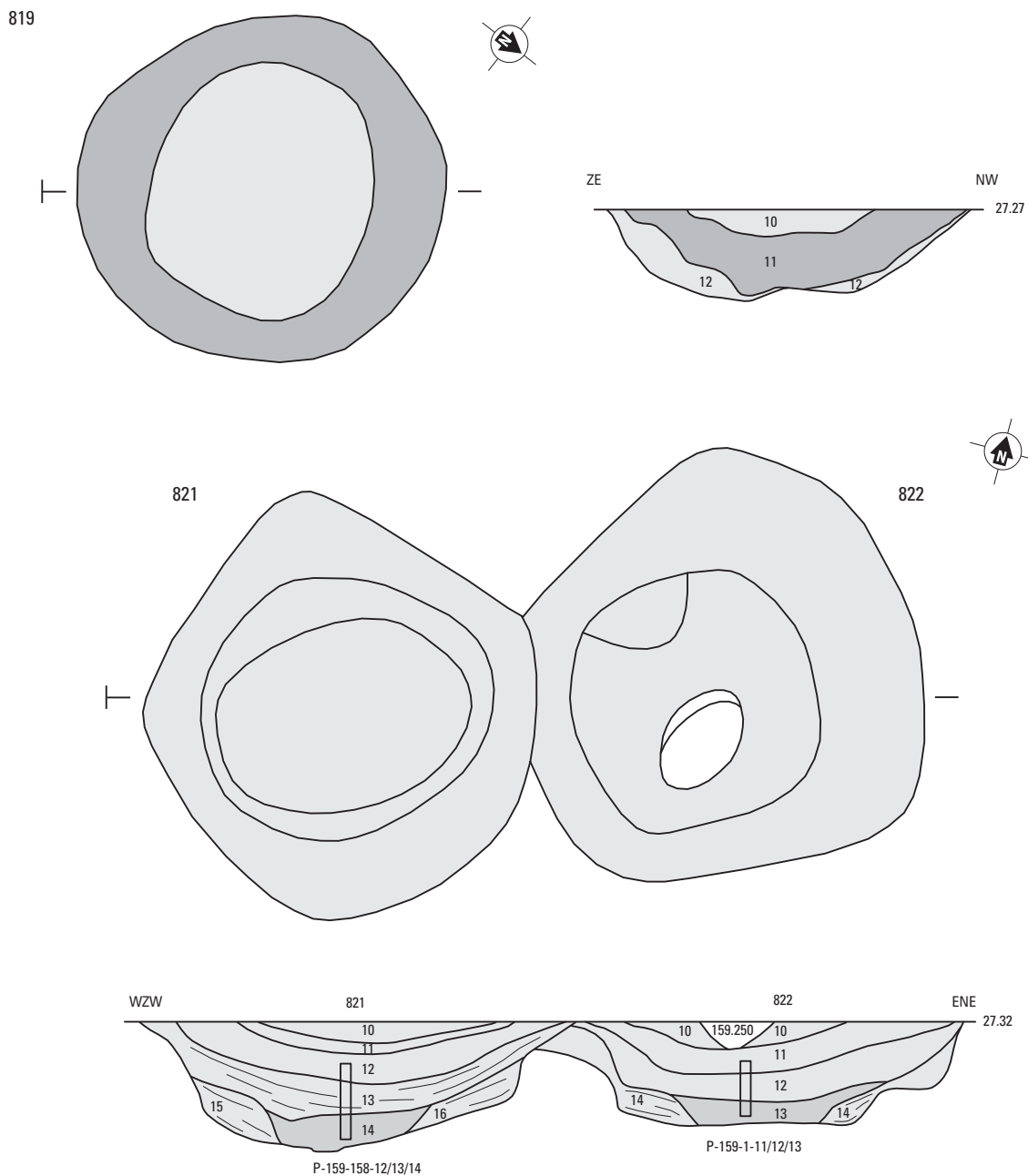

Fig. 21.19. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 6. Vlak en profiel van kuil 819 en waterkuil 821-822. Schaal 1:40.

KUIL 819 / spoor 159.176 (fig. 21.19)

Kuil 819 is rond en heeft een diameter van 200 cm. De kuil ligt in het zuidwesten van zone D. De diepte van het spoor is 52 cm en in de opvulling zijn de volgende lagen te onderscheiden.

- 10 bruin met houtskool en verbrande leem
- 11 donkerbruin humeus
- 12 bruin geel brokken

vondsten en datering

In de kuil zijn drie handgevormde scherven van ijzertijdaardewerk gevonden. Waarschijnlijk dateert de kuil uit de Midden of Late IJzertijd net zoals de nabijgelegen gebouwplattegronden 810 en 824 maar een latere (Romeinse) datering is niet uit te sluiten op grond van de nabijheid van gebouw 802.

WATERKUIL 821 / spoor 159.158 (fig. 21.19).

Het spoor oversnijdt structuur 822. De vorm van de waterkuil is afgerond vierkant en heeft een diameter van 200 cm. De kuil is 72 cm diep. In het diepste deel van de kuil is een laag twijgen en aardewerk aangetroffen; mogelijk diende dit om het onderin de kuil liggende zand niet teveel in beroering te brengen. In de kuil zijn zeven lagen onderscheiden:

- 10 grijs/lichtgrijs gevlekt
- 11 geel/lichtgrijs met leem gebrokt
- 12 donkergrijs met daaldervlekken, iets humeus
- 13 grijs/donkergrijs gelaagd en humeus
- 14 donkergrijs zwart
- 15 donkergrijs zwart, grijs gelaagd
- 16 donkergrijs lichtgrijs gelaagd

vondsten en datering

In deze waterkuil zijn 100 scherven met een gezamenlijk gewicht van 4215 g gevonden. Dit aardewerk dateert grofweg in de Midden IJzertijd.

WATERKUIL 822 / spoor 159.001 (fig. 21.19)

Deze waterkuil is tegelijk met structuur 821 onderzocht en wordt door deze oversneden. In het vlak heeft de kuil een afgerond vierkante vorm met een diameter van 250 cm. De diepte van het spoor bedraagt 60 cm diep.

- 10 grijs geel leem brokken
- 11 donkergrijs met daaldervlekken, iets humeus
- 12 donkergrijs humeus
- 13 donkergrijs zwart, zeer humeus
- 14 donkergrijs lichtgrijs gelaagd

vondsten en datering

Aardewerkdatering: Midden IJzertijd.

WATERKUIL 825 / spoor 160.127 (fig. 21.20).

Deze waterkuil is in het vlak herkend als een ovaal spoor met afmetingen van 425 bij 350 cm. In het zuiden wordt het spoor deels oversneden door greppels spoor 136 en 139 en in het westen door recente verstoring spoor 106. Tijdens het machinaal couperen van deze kuil werd op een diepte van 26.64 m +NAP hout aangetroffen, wat ertoe heeft geleid dat het spoor in twee vlakken onderzocht is. Het hout, bestaande uit een tweetal aangepunte balkjes, een plank van 1.5 m en een drietal berkentakken, lag verspreid over de vulling van laag 12. Van enig onderling verband lijkt geen sprake, wat doet vermoeden dat het hier resthout en geen constructiehout betreft. In de kuil zijn de volgende lagen onderscheiden:

- 10 donkerbruin met houtskool en verbrande klei/leem
- 11 donkerbruin, humeus
- 12 bruingeel gevlekt

vondsten en datering

In de opvulling van de kuil is een aanzienlijke hoeveelheid aardewerk gevonden. Het gaat in totaal om 306 scherven met een gezamenlijk gewicht van 3307 g. Op basis van deze vondsten is de waterkuil waarschijnlijk in de Midden IJzertijd dicht geraakt.

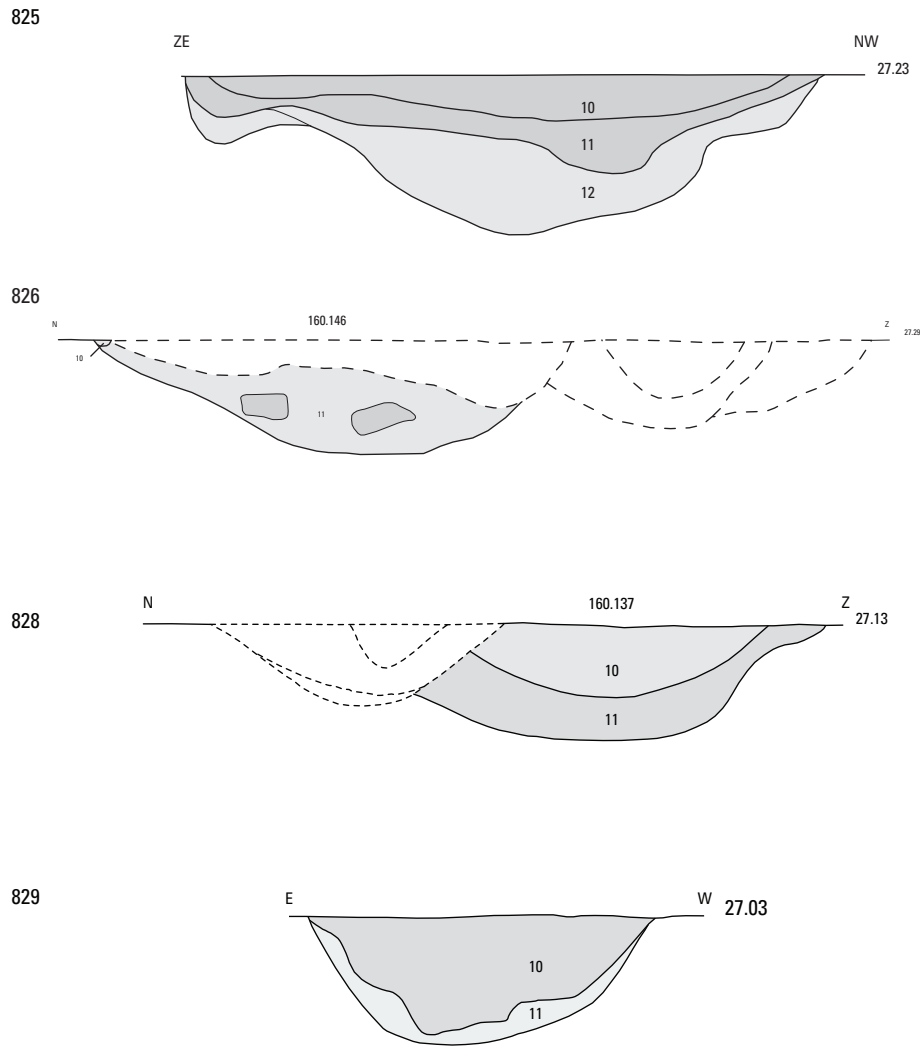

Fig. 21.20. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 6. Profiel van (water)kuil 825, 826, 828 en 829. Schaal 1:40.

KUIL 826 / spoor 160.146 (fig. 21.20).

Het spoor tekent zich in het vlak af als een afgerond vierkant met een tweetal vullingslagen en wordt oversneden uit greppels die deel uitmaken van het historische kavelpatroon van voor 1960.

10 donkerbruin

11 donkerbruin gebrokt, met inclusies van enkele donkerbruine pluggen

vondsten en datering

Geen vondsten maar op basis van de nabijgelegen structuren, kleur en structuur van de kuilopvulling dateert deze kuil uit de IJzertijd of vroeg-Romeinse tijd.

WATERKUIL 828/ spoor 160.137 (fig. 21.20).

In het vlak is waterkuil 828 herkend als een rond spoor met een diameter van circa 2.5 m, in het zuiden deels oversneden door een greppel. Tijdens het machinaal couperen zijn een tweetal vullingslagen herkend, waarvan een zeer humeus (laag 11) en een egaal grijsbruin (laag 10)

vondsten en datering

Geen vondsten. De datering in de Late IJzertijd/vroeg-Romeinse tijd berust op de kleur, structuur en begrenzingen van het spoor.

WATERKUIL 829/ spoor 160.134 (fig. 21.20).

Het spoor is in het vlak herkend als een ovaal met een breedte van 175 cm, opgebouwd uit een gebrokte donkerbruine vullaag (laag 10). Tijdens het couperen is geheel onder in het spoor een tweede, lichtere laag aangetroffen (laag 11).

vondsten en datering

Geen vondsten. De datering van de veldmedewerkers in de Late IJzertijd/vroeg-Romeinse tijd berust op de kleur, structuur en begrenzingen van het spoor.

2 I . 4 STRUCTUREN VAN VINDPLAATS 7

2 I . 4 . I SPIEKERS

SPIEKER 302 / werkput 145 (fig. 21.21).

onderzoek

Spiekerplattegrond 302 ligt vrij in het vlak in het zuiden van werkput 145. De spieker is tijdens het vooronderzoek in het jaar 2004 al blootgelegd in proefsleuf 78 maar is toen niet gecoupeerd. Tijdens het definitieve onderzoek in 2006 werd de plattegrond verder opgegraven.

constructie

De spieker bestaat uit vier palen met een diepte variërend van 16 tot 26 cm. De afmetingen bedragen 1.90 m bij 1.75 m.

verdwijnen van het gebouw

In de sporen zijn geen paalkernen of uitgraafkuilen gezien.

vondsten en datering

Twee scherven handgevormd ijzertijdaardewerk.

SPIEKER 303 / werkput 145 en 156 (fig. 21.21).

onderzoek

Spieker 303 ligt op de grens tussen de werkput 145 en 156 en is na afsluiting van het veldwerk herkend.

constructie

De spieker bestaat uit vier palen met een diepte variërend van 36 tot 44 cm. De afmetingen bedragen 2.8 m bij 3 m.

verdwijnen van het gebouw

In het profiel van iedere paalkuil is nog een kern waargenomen. Het ondergrondse deel van de spieker is ter plaatse vergaan.

vondsten en datering

Een scherf handgevormd ijzertijdaardewerk.

SPIEKER 304 / werkput 145 en 167 (fig. 21.21).

onderzoek

Is na afronding van het veldwerk herkend en ligt op de grens tussen de werkputten 145 en 167.

constructie

De spieker bestaat uit vier palen met een gemiddelde diepte van circa 18 cm. Het grondplan van deze spieker is rechthoekig en de afmetingen bedragen 1.4 m bij 1.6 m.

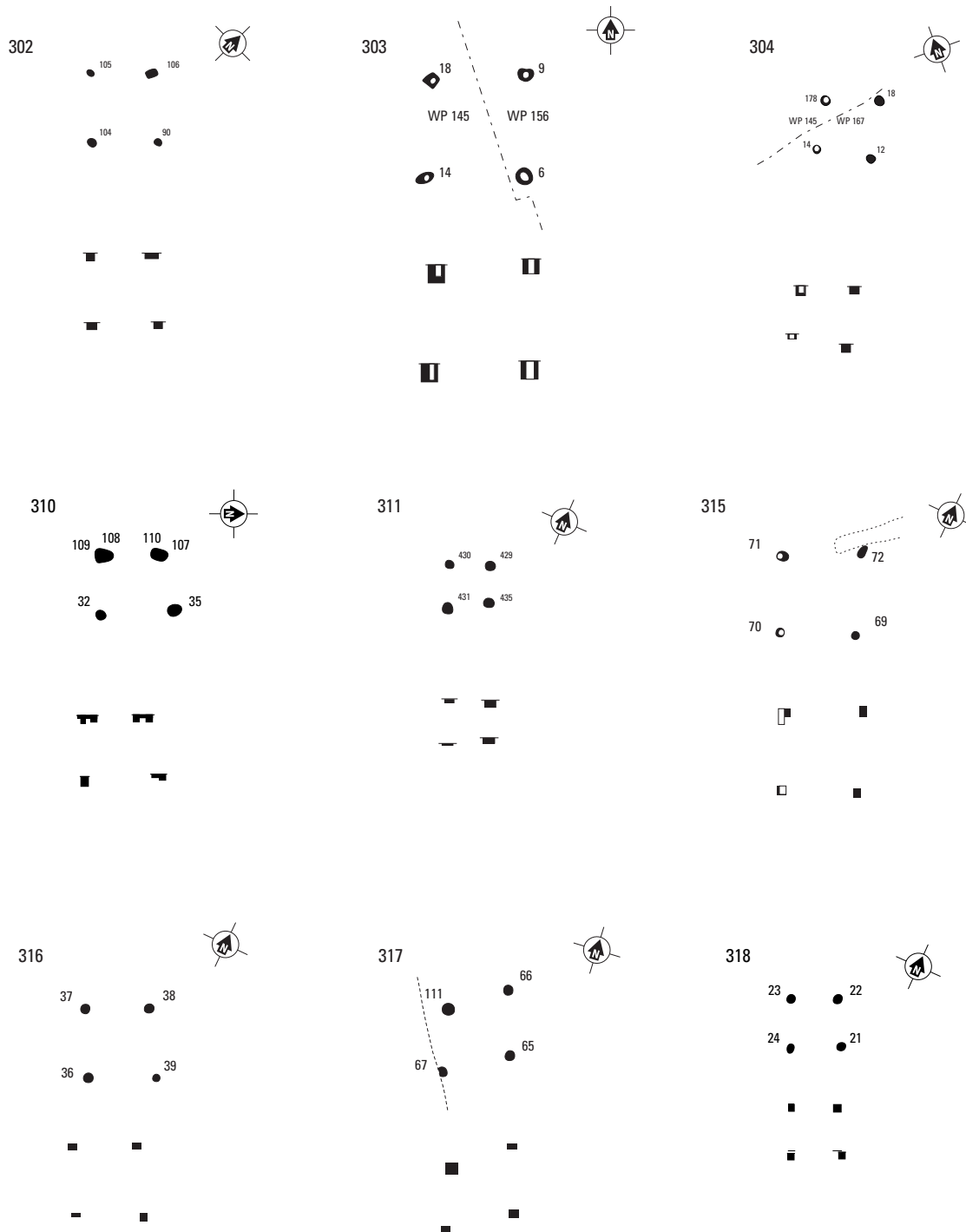

Fig. 21.21. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 7. Plattegrond en spoordiepten van spieker 302-304, 310, 311 en 315-318. Schaal 1:200.

verdwijnen van het gebouw

Alleen in het profiel van de westelijke paalkuilen (spoor 145.178 en 167.014) is nog een kern waargenomen.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 310 / werkput 137 (fig. 21.21).

onderzoek

Is tijdens het veldwerk herkend.

constructie

De spieker bestaat uit vier palen met een gemiddelde diepte van circa 18 cm. Het grondplan van deze spieker is trapeziumvormig en de afmetingen bedragen omstreeks 1.5 m bij 1.6 m.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 311 / werkput 153 (fig. 21.21).

onderzoek

Spieker 311 ligt vrij in het vlak in het oostelijk deel van werkput 153. Het gebouwtje is tijdens het veldwerk herkend als structuur en als zodanig gedocumenteerd.

constructie

De spieker bestaat uit vier palen met een diepte variërend van 5 tot 20 cm. De afmetingen bedragen 1.05 m bij 0.95 m.

verdwijnen van het gebouw

In geen van de sporen zijn kernen of andere indicatoren voor de manier waarop het gebouw is verdwenen aangetroffen.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 315 / werkput 137 (fig. 21.21).

onderzoek

De spiekerplattegrond is tijdens het veldwerk direct herkend.

constructie

De plattegrond van deze vierpalen-spieker is, met 2,8 bij 2,6 meter, opvallend groot. De diepte van de sporen ligt tussen de 26 en 48 cm.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 316 / werkput 137 (fig. 21.21).

onderzoek

Structuur 316 ligt geheel vrij in werkput 137 en is daarom al tijdens het veldwerk herkend.

constructie

Deze spiekerplattegrond bestaat uit vier paalkuilen en meet 2,2 bij 2,2 meter. De diepte van de sporen varieert tussen de 12 en 24 cm.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 317 / werkput 137 (fig. 21.21).

onderzoek

Spieker 317 kent een asymmetrisch grondplan, desondanks is hij tijdens het veldwerk direct herkend.

constructie

De spiekerplattegrond is 2 bij 2 meter groot en de paalkuilen variëren in diepte van 16 tot 36 cm.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 318 / werkput 137 (fig. 21.21).

onderzoek

Deze spieker is bij de aanleg van het vlak direct herkend.

constructie

De spieker is vierkant en meet 1.6 bij 1.6 meter. De sporen zijn tussen de 20 en 22cm diep.

verdwijnen van het gebouw

In twee van de vier sporen zijn paalkernen gezien. Het ondergrondse deel van de spieker is dus tenminste voor een deel ter plaatse vergaan.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 325 / werkput 156 (fig. 21.22).

onderzoek

Deze spieker is bij de aanleg van het vlak direct herkend.

constructie

Tijdens de uitwerking is aangenomen dat de spieker uit zes palen heeft bestaan. Eén van de oorspronkelijke palen zou dan vergraven zijn bij het graven van spoor 156.038. Opmerkelijk is het verschil in diepte tussen de vier meest noordelijke sporen en s156.041 en 156.043. De diepte van de meest noordelijke sporen varieert tussen 16 en 24 cm. De diepte van de sporen 156.041 en 156.043 is 3 en 4cm. De afmetingen van deze structuur zijn 3.2 bij 1.8 m.

verdwijnen van het gebouw

Onbekend. In de sporen van deze structuur zijn geen paalkernen of uitgraafkuilen gezien.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 331 / werkput 404 (fig. 21.22).

onderzoek

Deze spieker ligt vrij in het vlak en is meteen herkend.

constructie

De spiekerplattegrond bestaat uit vier paalkuilen met een diepte die ligt tussen 17 en 27 cm. De structuur meet 2.50 m in het vierkant.

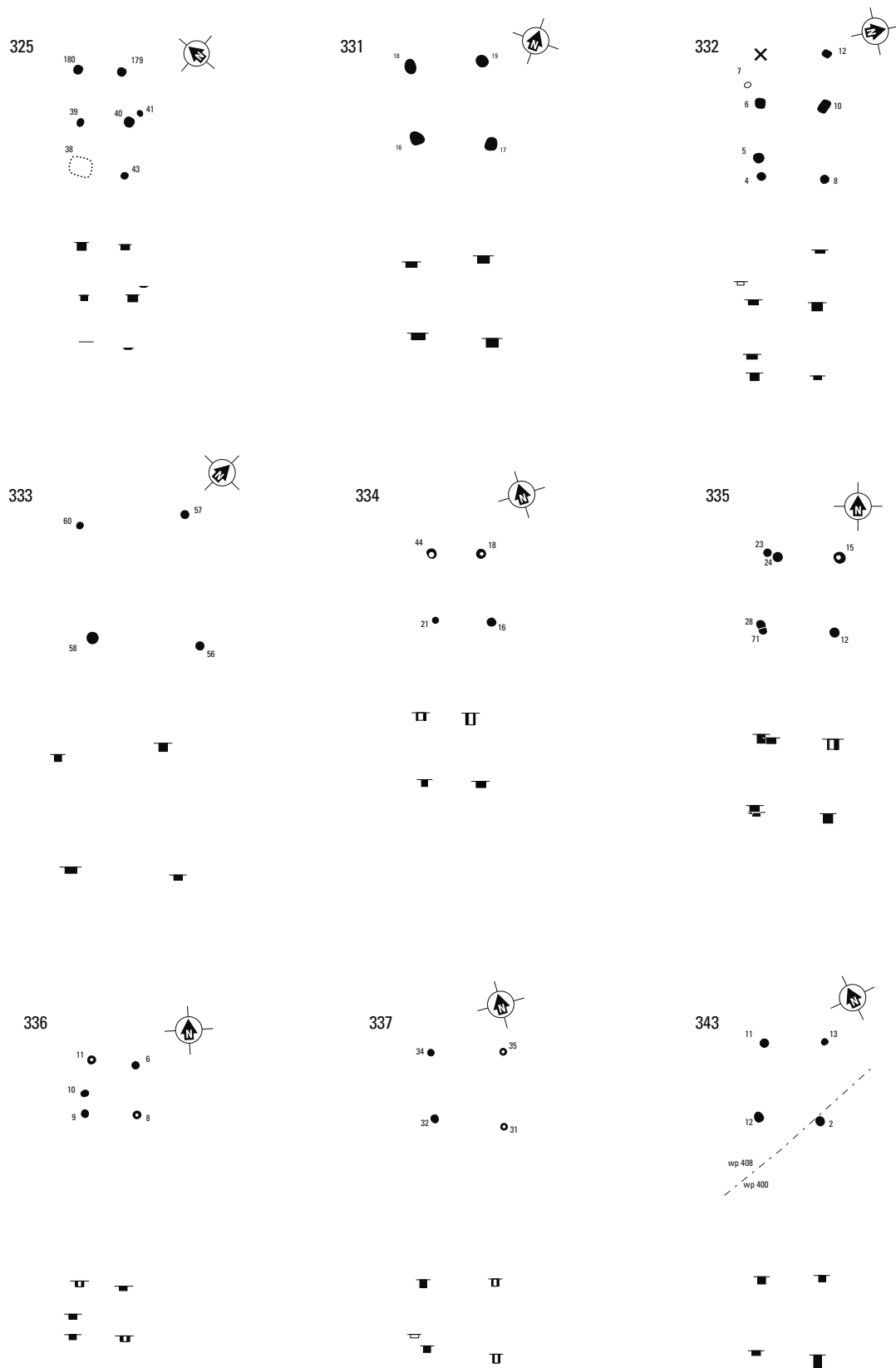

Fig. 21.22. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 7. Plattegrond en spoordiepten van spieker 325, 331-337 en 343. Schaal 1:200.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 332 / werkput 401 (fig. 21.22).

onderzoek

Deze spieker is tijdens het veldwerk herkend; naar de tegenhanger van spoor 12 is gezocht maar deze is niet gevonden.

constructie

De plattegrond meet 4 bij 2 m en bestaat uit zes palen maar oorspronkelijk zal de zuidelijke zijde uit vier palen hebben bestaan. De paalkuilen zijn gemiddeld 17 cm diep.

reparaties en verbouwingen

Spoor 5 zou een latere toevoeging kunnen zijn; dit zou ook kunnen gelden voor spoor 7 hoewel deze niet in één lijn ligt met de sporen aan de zuidzijde.

vondsten en datering

In een van de paalkuilen is een scherp handgevormd aardewerk gevonden die dateert uit de IJzer-tijd.

SPIEKER 333 / werkput 405 (fig. 21.22).

onderzoek

Deze spieker is tijdens het veldwerk herkend.

constructie

De spiekerplattegrond bestaat uit vier paalkuilen die tussen de 16 en 26 cm diep zijn. De afstand tussen de kuilen is 3.5 m met uitzondering van de sporen 56 en 57 die op 4,2 m van elkaar verwijderd zijn.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 334 / werkput 405 (fig. 21.22).

onderzoek

Deze spieker is tijdens het veldwerk herkend.

constructie

De spieker bestaat uit vier palen die een diepte hebben tussen 16 en 26 cm. De afstand tussen de palen is 3.5 m behalve tussen spoor 56 en 57; tussen deze palen is een ruimte aanwezig van 4.2 m.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 335 / werkput 405 (fig. 21.22).

onderzoek

Deze spieker is tijdens het veldwerk herkend.

constructie

De structuur is opgebouwd uit vier palen en meet 1.75 bij 2.2 m. De diepte van de palen varieert van 20 tot 37 cm.

verdwijnen van de structuur

Bij twee paalkuilen is een kern gezien wat betekent dat de onderzijden van de houten palen ter

plaatse zijn vergaan.

vondsten en datering

In een van de kuilen zijn twee kleine fragmenten van handgevormd ijzertijdaardewerk gevonden.

SPIEKER 336 / werkput 405 (fig. 21.22).

onderzoek

Deze spieker is tijdens het veldwerk herkend.

constructie

De palen van deze structuur staan in een vierkant van 2.5 m. De diepste paalkuil is 32 cm en de minst diepe is 12 cm.

reparaties en verbouwingen

De twee westelijke paalkuilen zijn dubbel uitgevoerd. Mogelijk is dit een gevolg van een reparatie.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 337 / werkput 405 (fig. 21.22).

onderzoek

Deze spieker is tijdens het veldwerk herkend.

constructie

De plattegrond bestaat uit vier paalkuilen en meet 2.25 m in het vierkant. De kuilen hebben een diepte tussen de 23 en 28 cm.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 343 / werkput 400, 408 (fig. 21.22).

onderzoek

De spieker is tijdens de uitwerking gereconstrueerd.

constructie

Het bijgebouwtje bestaat uit vier palen en meet 2 bij 2.5 m. De sporen hebben een diepte tussen 15 en 44 cm.

vondsten en datering

Geen datering.

SPIEKER 344 / werkput 400 en 408 (fig. 21.23).

onderzoek

Dit bijgebouwtje is pas tijdens de uitwerking herkend.

constructie

De plattegrond bestaat uit vier paalkuilen en is onregelmatig van vorm doordat de kuilen op een afstand van respectievelijk 2.75 en 1.75 m van elkaar verwijderd zijn. Drie van de paalkuilen zijn niet dieper dan 10 cm, wat enigszins afsteekt tegen de 34 cm van de vierde paalkuil.

vondsten en datering

Geen vondsten.

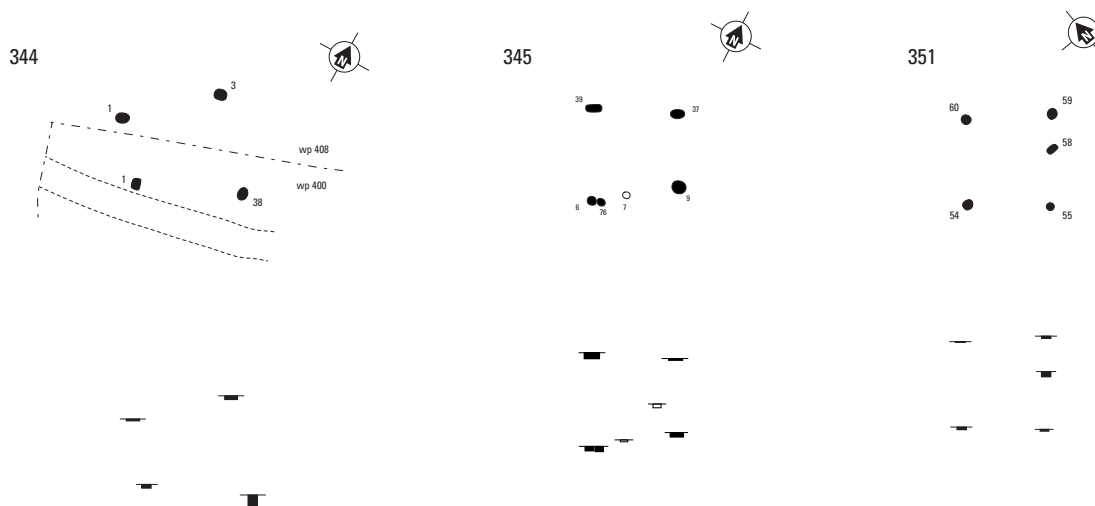

Fig. 21.23. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 7. Plattegrond en spoordiepten van spieker 344, 345 en 351. Schaal 1:200.

SPIEKER 345 / werkput 408 (fig. 21.23).

onderzoek

Deze spieker is tijdens de uitwerking ontdekt.

constructie

De vier paalkuilen waaruit het bijgebouwtje is opgebouwd, staan op een onderlinge afstand van 2.25 m van elkaar. De afstand tussen de oostelijke paalkuilen is wat kleiner en meet 2 m. De gemiddelde spoordiepte is 24 cm.

reparaties en verbouwingen

De zuidwest hoek van de structuur bestaat uit twee palen en spoor 7 zou een latere toevoeging kunnen zijn.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 351 / werkput 410 (fig. 21.23).

onderzoek

Deze spieker is tijdens het veldwerk herkend.

constructie

Van de structuur zijn vijf paalkuilen teruggevonden; spoor 58 ligt, zij het niet precies, tussen spoor 55 en 59. Omdat de sporen op één lijn liggen, zal spoor 58 waarschijnlijk deel hebben uitgemaakt van de structuur. De spieker meet 2.25 m in het vierkant en de spoordiepte is gemiddeld 7 cm.

vondsten en datering

Geen vondsten.

2 I . 4 . 2 WATERKUILEN EN WATERPUT

WATERKUIL 305 / spoor 138.285 (fig. 21.24).

In het eerste vlak is het spoor afgerond rechthoekig en 3.6 meter lang en 2.9 meter breed. De maximale diepte is 90 cm. In de vulling zijn enkele fragmenten hout aangetroffen. Deze vertoonden geen sporen van bewerking.

10 Donkergrijs-zwart

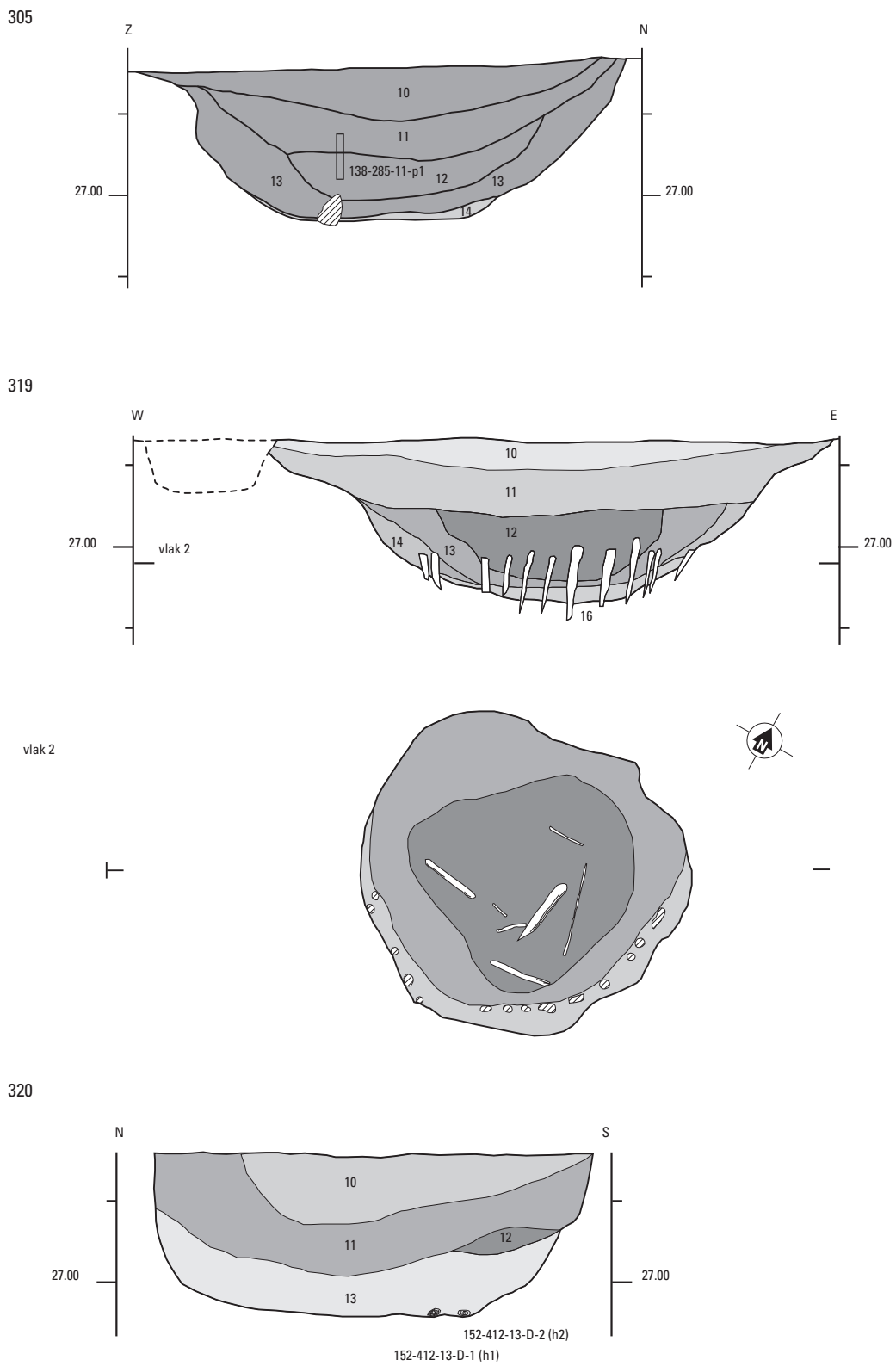

Fig. 21.24. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 7. Profiel van waterkuil 305 en 320, alsmede vlak en profiel van 319. Schaal 1:40.

- 11 Donkergrijs-zwart zandig
- 12 Donkergrijs gebrokt
- 13 Grijsbruin gebrokt
- 14 Licht grijsbruin

vondsten en datering

In deze waterkuil zijn 126 scherven verzameld met een gewicht van 1135 g. De drie randfragmenten behoren alle tot schalen. De wanden zijn in 24 gevallen geglad; 65 wanden zijn onafgewerkt gelaten en slechts zes fragmenten zijn besmeten. Het aardewerk uit deze context is zeer waarschijnlijk te dateren in de Vroege IJzertijd. Wellicht is de relatief kleine hoeveelheid besmeten aardewerk te wijten aan de functie van het aardewerk. In de Vroege IJzertijd zijn schalen namelijk meestal geglad of gepolijst, terwijl potten besmeten of onafgewerkt gelaten zijn. De magering van het aardewerk bestaat hoofdzakelijk uit potgruis; in 23 gevallen is hier ook grof zand aan toegevoegd.

WATERKUIL 319 / spoor 150.035 (fig. 21.24)

Ondanks dat deze waterkuil in het vlak oversneden wordt door twee subrecente greppels is hij direct herkend. De kuil is in het vlak rond/ovaal van vorm met een lengte van 4.4 en een breedte van 3.6 m.

Onderin langs de wand van de kuil zijn korte aangepunte paaltjes in de grond geslagen. Waarschijnlijk maakten ze deel uit van de beschoeiing van de kuil. Toen ook de noordzijde van het spoor verdiept was, bleek dat de paaltjes alleen aan de zuidkant van de put bewaard gebleven zijn. De maximale diepte van de waterkuil is 1.1 m en in de kuil zijn de volgende lagen te onderscheiden:

- 10 Grijs bruin zeer lemig zand met iets houtskool en aardewerk.
- 11 Donkerbruin-grijs lemig zand iets humeus met zand lensjes.
- 12 Donker bruin moerig materiaal met takjes met enkele dekschilden van kevers..
- 13 Donkerbruin-geel met spoelbandjes.
- 14 Donkerbruin humeus.
- 15 Geel-bruin gebrokt (leembrokken).
- 16 Grijs bruin zand, iets humeus.

vondsten en datering

In deze waterkuil zijn 189 scherven verzameld met een gewicht van 2310 g. Van de wandscherven zijn er 15.9 % geglad; slechts 7.4 % is besmeten en de rest is onafgewerkt gelaten. Het is opvallend dat er in deze context wederom – net zoals bijvoorbeeld in waterkuil 305 – veel schalen aanwezig lijken te zijn (33.3 %). Bijna de helft van het aardewerk behoort tot potten van potopbouwtype II. Op één randfragment is een horizontale rij van driehoekige indrukjes te zien. Deze versiering is waarschijnlijk met een soort kammetje in de nog vochtige klei gedrukt. Dergelijke versieringen komen reeds voor in de Late Bronstijd, maar komen later ook nog voor. De geknikte schalen tonen gelijkenissen met het repertoire van het zogenaamde Marne-aardewerk dat kenmerkend is voor de Midden IJzertijd. Tot potten van potopbouwtype III behoren 22.2 % van de randen. Het aardewerk is bijna uitsluitend gemagerd met potgruis. Van de bekisting van deze waterkuil is een ¹⁴C-monster genomen (GrN-30426). Deze levert een datering op tussen 786 en 515 cal BC met 2 sigma afwijking. Het aardewerk is iets jonger dan de bekisting. Het is wellicht als afval in deze context terecht gekomen en bestaat dus waarschijnlijk uit op aan de oppervlakte rond zwerfend nederzettingsafval dat pas na de gebruikperiode in de waterkuil is beland.

WATERKUIL 320 / spoor 153.412 (fig. 21.24)

Deze waterkuil heeft in het vlak een ronde vorm met een doornsede van 2.5 m. De maximale diepte van de kuil was 1 m en in de kuil waren de volgende lagen te zien.

- 10 Grijs/lichtgrijsbruin gevlekt daalder
- 11 Donkerbruingrijs gevlekt
- 12 Donkerbruin humeus
- 13 Licht bruin grijs met spoelbandjes.

vondsten en datering

Op de bodem van de kuil lagen enkele stukken hout die niet bewaard zijn. Bij het uit de kuil geborgen aardewerk gaat het om handgevormde scherven uit de Midden IJzertijd en een klein fragment van een oxiderend gebakken kruikamfoor uit de Romeinse tijd.

WATERKUIL 321 / spoor 153.334 (fig. 21.25)

Structuur 321 is in het vlak eivormig en meet 2.8 bij 3 meter. Tijdens het couperen van deze waterkuil zijn aan de noordwestkant twee oversnijdende kuilen aangetroffen (153.331 en 153.333). De maximale diepte van de kuil is 78 cm.

In de kuil zijn drie lagen waargenomen:

- 10 Grijs gevlekt
- 11 Donkergrijs-lichtgrijs gelaagd
- 12 Lichtbruin-grijs gevlekt

vondsten en datering

Er zijn honderd scherven met een totaal gewicht van 3015 g verzameld in deze waterkuil. Drie randen behoren tot open vormen; zeven randen behoren tot gesloten potten zonder noemenswaardige rand en één rand is van potopbouwtype III. Ongeveer de helft van de scherven is besmeten; 21 scherven zijn geglad; de rest van de scherven is onafgewerkt gelaten. In twee gevallen is de rand geglad en de onderkant van de pot besmeten. Al dit aardewerk is gemagerd met potgruis. Het aardewerk dateert grofweg in de 3de/2de eeuw voor Chr.

Uit de vulling van de waterput stammen tenminste drie stukken hout (321-6). Alle drie stukken zijn van eikenhout. Een korte beschrijving luidt als volgt:

- Incompleet, 11 cm lang, 2.5 cm breed, 1.5 cm dik, geen spinthout, het betreft een relatief klein deel uit de stam dat vermoedelijk door klieving is verkregen, het zou mogelijk een relict van een pen (-engatverbinding) kunnen zijn maar evengoed een aanmaakhoutje of simpelweg houtbewerkingsafval.
- Incompleet, 9 cm lang, 3 cm breed, 2 cm dik, geen spinthout, het betreft een relatief klein deel uit de stam dat vermoedelijk door klieving is verkregen, het zou mogelijk een relict van een pen (-engatverbinding) kunnen zijn maar evengoed een aanmaakhoutje of simpelweg houtbewerkingsafval.
- Incompleet, een bewerkte plank van 69 cm lang en maximaal 3.5 cm dik. De incompleetheid betreft niet de lengte, maar een breuk over de lengte waardoor zo ongeveer de helft van het voorwerp is afgebroken. Op de hartlijn van de plank bevinden zich drie ronde gaten, de middelste met een maximale doorsnede van 6 cm en de onderste en bovenste gaten hebben een diameter van ongeveer 4 cm. Langs deze gaten lijkt de plank dus overlans door midden gebroken. De buitenkant van de plank heeft een centrale verbreding die naar de uiteinden concaaf versmalt. Het breedste deel meet 18 cm en de uiteinden zijn 9 en 12 cm breed. Het ontbrekende deel kan natuurlijk een rechthoek zijn geweest, maar het is prikkelend om uit te gaan van symmetrie en dezelfde vorm er gespiegeld eraan vast bij te denken. De gaten zijn mogelijk vervaardigd ter bevestiging van drie stokken. Niettemin blijven vorm en functie een groot vraagteken, het kan onderdeel zijn van een op zich zelf staand voorwerp maar evengoed een onderdeel zijn van een bouwconstructie.

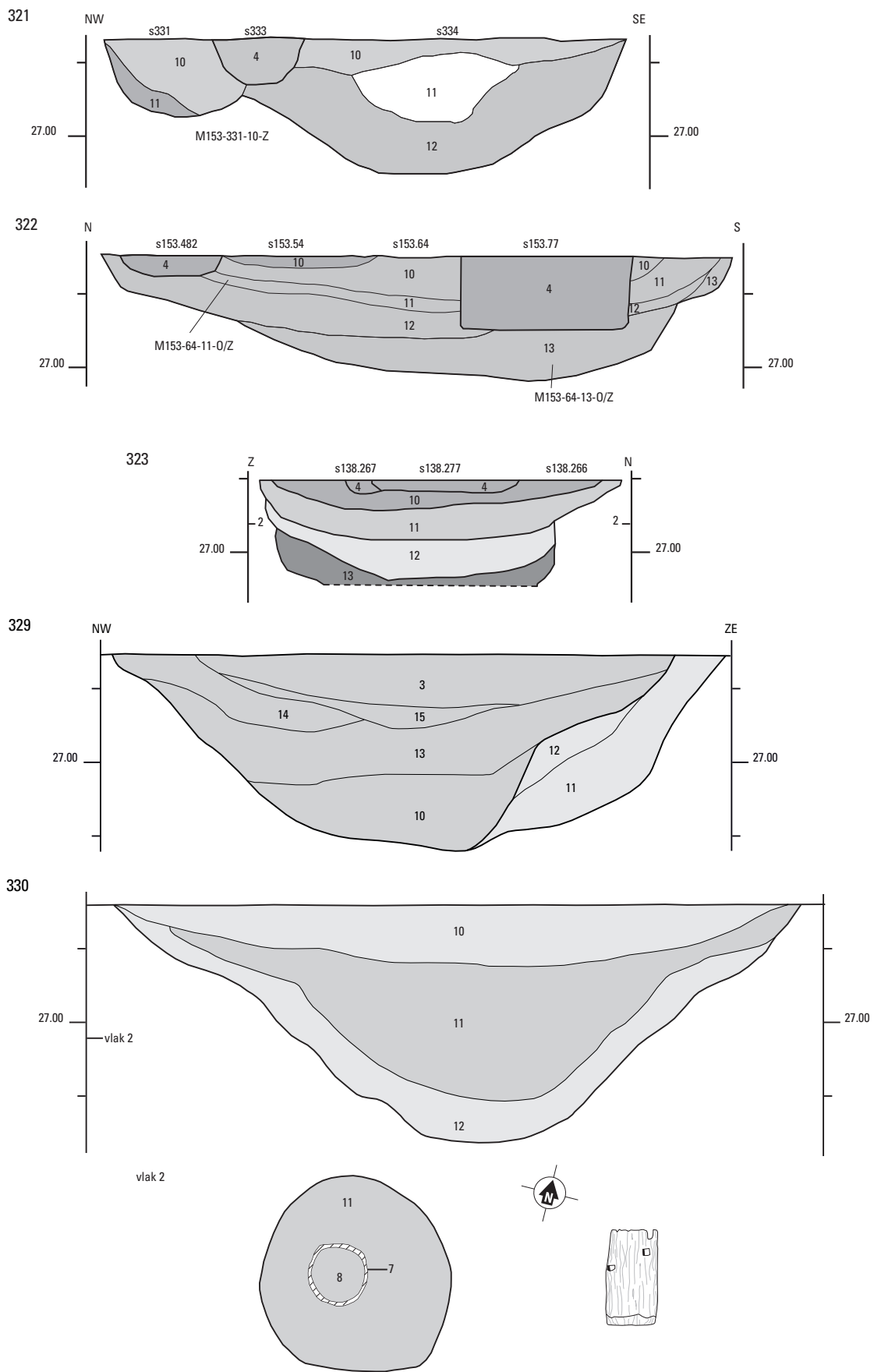

Fig. 21.25. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 7. Profiel van waterkuil 321, 322, 323 en 329, alsmede profiel en vlak 2 (achter profiel gelegen) van waterput 330. Schaal 1:40.

WATERKUIL 322 / spoor 153.064 (fig. 21.25)

Structuur 322 is 4.4m lang en 3.8m breed, de maximale diepte van de kuil is 84cm. Het spoor wordt oversneden door een greppel en twee paalkuilen uit de Volle Middeleeuwen. In de lagen 12 en 13 duidelijk spoelbandjes aanwezig, dit geeft aan dat dit deel van het spoor langzaam maar zeker dicht is gespoeld en niet in één keer is dicht gegooid. In 153.064 zijn vier lagen onderscheiden:

- 10 Bruingrijs
- 11 Bruingrijs houtskool en aardewerk
- 12 Bruingrijs met spoelbanden
- 13 Bruin-lichtbruin gevlekt met spoelbanden

vondsten en datering

In deze waterkuil zijn 175 scherven met een gewicht van 686 g verzameld. Van de zeven randen is er één versierd met spatelindrukken op de bovenzijde van de rand. De meeste scherven zijn onafgewerkt gelaten (57.1 %); 23.4 % is besmeten; 14.3 % is geglad. Bijna alle scherven zijn gemagerd met potgruis. De meeste scherven zijn van potopbouwtype II (57.1 %). Een hoog percentage is afkomstig van schalen. De datering van het aardewerk is in de Vroege IJzertijd – met een eventuele doorloop naar het begin van de Midden IJzertijd – te plaatsen.

WATERKUIL 323 / spoor 138.366 (fig. 21.25)

In het vlak tekende deze kleine waterkuil zich af als een rechthoek van 260 bij 225 cm. Tijdens het couperen zijn vier vullingslagen onderscheiden:

- 10 grijs
- 11 lichtgrijs gevlekt met spoelzandbandjes
- 12 donkergrijs
- 13 lichtbruin grijs gevlekt

vondsten en datering

Uit deze kuil zijn 33 scherven van handgevormd aardewerk gevonden uit de periode Vroege tot Midden IJzertijd. Een kleine scherf Zuid-Limburgs aardewerk dateert uit de Volle Middeleeuwen en zal in de kuil zijn beland via een diergang of een vergelijkbaar postdepositioneel proces. Behalve aardewerk zijn ook enkele stukjes verbrande leem gevonden.

WATERKUIL 329 / spoor 400.023 / (fig. 21.25)

onderzoek

Deze kuil is meteen als waterkuil herkend bij de aanleg van het vlak. Het spoor is gecoupeerd, getekend (1:20) en gefotografeerd.

kuil

De kuil is in het vlak ovaal van vorm en meet 5 bij 4.25 m. In het profiel is gezien dat de kuil twee fases heeft gehad. In de lagen van de oudere fase waren takjes aanwezig. Tijdens het onderzoek is goed gekeken of dit een deel of het restant van een vlechtwerkconstructie zou kunnen zijn maar dit bleek niet het geval. Van boven naar beneden zijn de volgende lagen gezien:

- 3 grijs donkerbruin
- 15 lichtgrijs
- 14 grijs donkerbruin
- 13 donkerbruin grijs
- 12 lichtgeel grijs
- 11 lichtgeel grijsbruin met houtresten
- 10 lichtgeel grijs

verdwijnen van de kuil

Mogelijk heeft men de kuil voor een deel dichtgegooid en verklaard dit de aanwezigheid van de takken in laag 11. Gezien de langgerekte gehomogeniseerde donkere lagen bovenin is het waarschijnlijk dat de kuil lange tijd open heeft gelegen en langzaam is dichtgeraakt.

vondsten en datering

In de kuil is handgevormd aardewerk gevonden waarvan een deel dateert uit de Late Bronstijd of Vroege IJzertijd. De meeste scherven zijn iets jonger zodat ervan uitgegaan kan worden dat de kuil in de Midden IJzertijd dichtgeraakt is.

WATERPUT 330 / spoor 404.015/404.063/ (fig. 21.25)

onderzoek

Dit spoor is meteen herkend als een waterput/kuil. Met de kraanmachine is de noordelijke helft van het spoor verdiept tot ca. 90 cm. Bij het aanleggen van het profiel vanaf dit tweede vlak verscheen een band houtmoolm ten noorden van de profielwand. Na het verder verdiepen bleek het om het restant van een boomstamp te gaan. Het spoor is in het verdiepte vlak getekend maar een profiel aanleggen bleek niet mogelijk vanwege het toestromende grondwater. Uiteindelijk is het hout daarom met de kraan uitgegraven en vervolgens getekend.

kuil

De kuil is in het vlak ovaal van vorm en meet 5 bij 4.75 m. In het profiel zijn drie langgerekte vulagen gezien. De bovenste laag (10) heeft een egaal grijze kleur met oranje roestvlekken. De middelste laag (11) is donkergrijs met witte banden en de onderste laag (12) is geel grijs gevlekt. De bodem van de kuil lag op een diepte van 1.6 m onder het vlak. Waarschijnlijk gaat het om een inloopkuil waarbij de inloop zich aan de zuidkant bevonden heeft en het diepere deel met de uitgeholde boomstam aan de noordkant. Omdat de structuur oost-west gecoupeerd is, is de ondiepere inloop niet gezien in het profiel.

constructie

Van boomstam is 66 cm bewaard gebleven. De holle boomstam bestond uit twee delen. Eén van deze houten segmenten was voorzien van twee uitgekapte gaten.

vondsten en datering

Uit de kuil zijn 21 scherven van handgevormd ijzertijaardewerk gevonden. Op basis van deze vondsten dateert de structuur uit de Vroege IJzertijd.

WATERPUT 309 / spoor 155.014 (fig. 21.26).

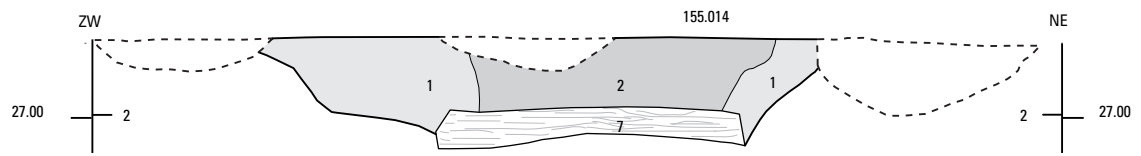
onderzoek

Dit spoor is in het veld direct herkend als waterput. Het spoor is machinaal gecoupeerd totdat het hout van de put zichtbaar werd. Vervolgens is er een coupetekening (1:20) vervaardigd. Daarna is de houten constructie vrijgelegd en het aldus gecreëerde tweede vlak getekend (1:20). Nadat de constructie is gefotografeerd, is de inhoud van de put bemonsterd en voorzichtig uitgegraven. Op de bodem van de put lagen verschillende houten voorwerpen, waaronder een naaf van een spaakwiel (309-5, 309-6). Van de vondsten is *in situ* een detailtekening (1:10) gemaakt. De vondsten zijn vervolgens geborgen, gefotografeerd en ter conservering naar een specialist gestuurd. Van de put zelf zijn twee planken bewaard om de houtsoort te kunnen bepalen en de put dendrochronologisch te dateren.

kuil

De kuil is in het vlak vrijwel rond van vorm met een maximale diameter van ca. 3.50 m. De insteek heeft schuine wanden en een platte bodem. Boven en in de resten van de houten put bevindt zich de voormalige vulling van de waterput.

309

vlak 2

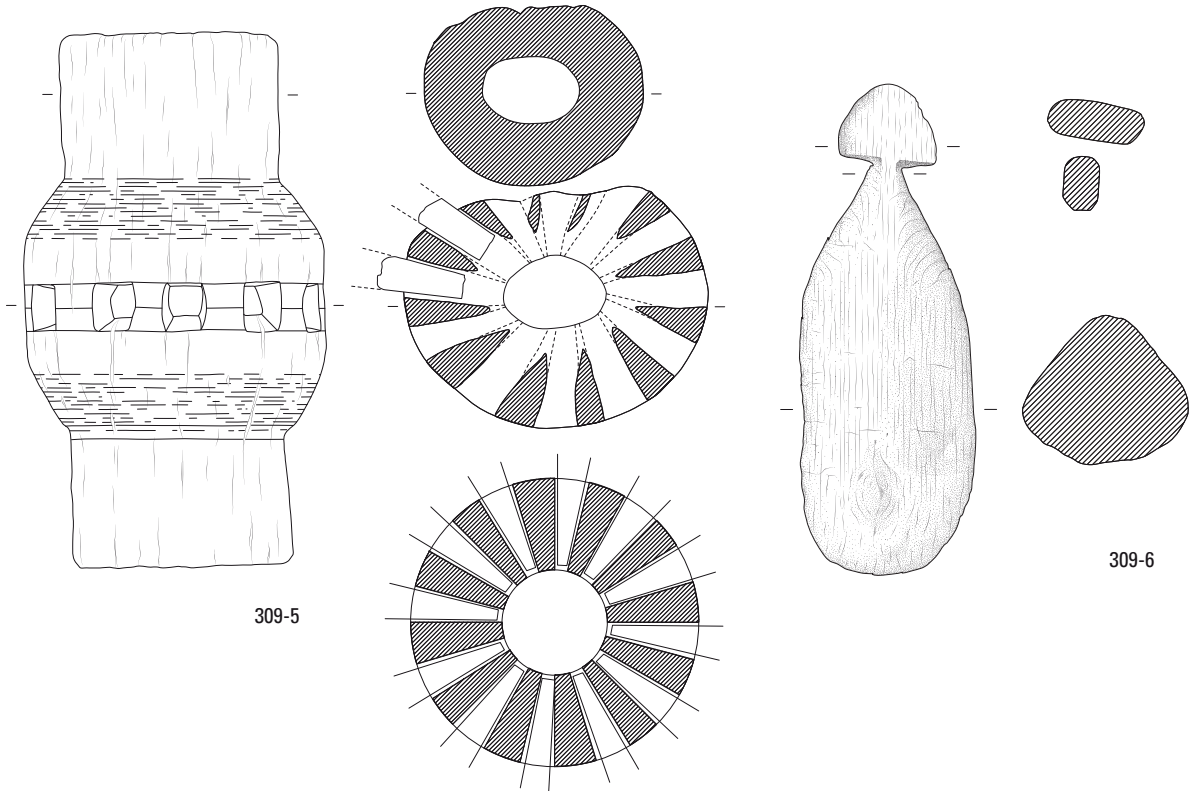
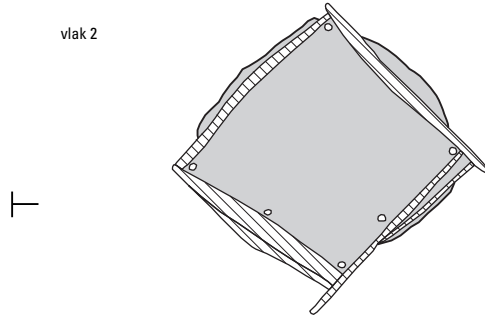

Fig. 21.26. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 7. Profiel en vlak 2 van waterput 309, alsmede houten naaf en bomvormig object. Schaal 1:40, naaf 1:5, onbekend voorwerp 1:3.

constructie

De put zelf is enkele centimeters dieper dan de insteek en bestaat uit vier in een vierkant gerangschikte planken. De constructie meet 1.08 bij 1.2 m. De planken zijn aan de uiteinden versmald en verankerd in het zand van de insteek door twee van de planken uit te laten steken. Aan de binnenzijde van de constructie zijn op de hoeken en in het midden van de planken kleine houten paaltjes in de grond geslagen om te voorkomen dat de put onder druk van het omringende zand zou bezwijken. Deze paaltjes zijn aangepunt maar onbewerkt. Het is helemaal duidelijk uit welke houtsoort de put gebouwd is maar waarschijnlijk gaat het om beuk (RING rapport 2007004 van 16-01-2007).

verdwijnen van de constructie

De opvulling of kern van de voormalige waterput loopt door tot aan het vlak. Het hout van de put is dan ook pas vergaan nadat de put is dichtgeraakt. Gezien de homogeniteit van de kern moet de waterput langzaam dicht geslibd zijn. Dat de put nog geruime tijd een val voor sediment en nederzettingsafval was, blijkt ook uit de houten voorwerpen die zijn gevonden op de bodem.

vondsten en datering

Uit de put zijn vijf scherven van handgevormd aardewerk uit de IJzertijd geborgen waaronder een rand van een geglad kommetje. Een sterk verweerde gedraaide scherf dateert waarschijnlijk uit de Romeinse tijd.

De houtvondsten zijn een naaf van een spaakwiel (309-5) en een kegelvormig houten voorwerp (309-6). De meer gedetailleerde beschrijving luidt als volgt:

- De naaf is als object compleet uit elzenhout (fig. 21.26). De lengte bedraagt 35 cm, waarvan het centrale, verdikte deel 17.3 cm meet en de smallere zijkanten 8.3 en 9.3 cm. De doorsnede van de zijkanten zijn 14 cm en hebben een omtrek van 42.5 cm, terwijl het middendeel een doorsnede heeft van ongeveer 16 cm en een omtrek van 58 cm. Het gat voor de as meet ongeveer 6 cm, hetgeen impliceert dat het hout zelf 3 cm dik is. Het gat voor de as is waarschijnlijk uitgestoken met een guts/beitel, net zoals de gaten voor de spaken die 4 bij 3 cm groot zijn. Er zijn twaalf spaakgaten en in twee daarvan bevindt zich een stukje van de spaak (vervaardigd uit eikenhout). De centrale verdikking van de naaf is waarschijnlijk gemaakt door het hout te draaien.

De gaten aan de uiteinden van de naaf vertonen enigszins sporen van slijtage. Een van de uiteinden vertoont een ronde, dunne indruk in het hout rondom het gat. Deze summiere slijtagesporen en het feit dat de naaf spaken heeft bevat, wekken de indruk dat dit onderdeel van een wiel ook echt als zodanig is gebruikt. Er zijn geen sporen van onherstelbare beschadiging, zodat dit geen reden is geweest om het voorwerp af te danken. Er zijn bovendien maar twee uiteinden van spaken in de naaf, van de overige tien spaken ontbreekt ieder spoor, ook in de vulling van de waterput. Het heeft er dus alle schijn van dat het oorspronkelijke wiel zorgvuldig is gedemonteerd, voordat de naaf op de bodem van de waterput is beland.

- Opmerkelijk is een kegel- of bomvormig voorwerp van eikenhout (fig. 21.26). Het is 25.5 cm lang en bestaat overwegend uit een kegelvormig lichaam, waarvan de doorsnede hoekig is, met een bolle onderzijde. Deze bolvormige kant is gevormd door snijden, de facetten daarvan zijn duidelijk zichtbaar. De doorsnede van het kegelvormige deel is ruwweg 9 cm en de omtrek meet 26,5 cm. Aan de andere zijde versmalt het voorwerp tot een breedte van 1 cm, waarna het weer uitloopt tot een halve ovale schijf van 4 cm lang en een breedte, aan de basis van 5 cm. De smalle zijden van dit schijfvormige uiteinde staan in lijn met de ronde hoeken van het kegelvormige lichaam, maar dat geldt niet voor de brede kant van die schijf. Die staat juist enigszins gedraaid ten opzichte van het kegelvormige deel. De onderkant van het schijfvormige uiteinde en de hals daaronder vertonen geen sporen van insnoering.

Het voorwerp is op eerste zicht niet te duiden. Het kan niet uit zichzelf staan, maar het vertoont evenmin sporen van ophanging waardoor een functie als gewicht niet voor de hand liggend lijkt. Een kegel als onderdeel van een spel lijkt ook niet de verklaring; waarom een bol uiteinde en aan

de andere kant die versmalling met die halfronde schijf? Het valt wel op dat het een lekker stevige handgrip is aan die versmalde kant en onder die schijf. Zou dit wellicht een houten stamper kunnen zijn, maar dan eentje die niet is gebruikt, aangezien de snijfacetten nog zo duidelijk zichtbaar zijn? Dat laatste is misschien wel weer in overeenstemming te brengen met de context waarin dit voorwerp is gevonden: de bodem van een waterput. Er worden wel vaker gave voorwerpen gevonden in de vulling van waterputten en dan meestal ook op de bodem. Dat zijn voorwerpen die direct bij ingebruikname van een waterput daarin zijn beland. Ze kunnen natuurlijk verlies zijn of afgedankt omdat iets niet deugde of kapot was, maar er zijn ook veronderstellingen dat de ingebruikname van een waterput gepaard is gegaan met deposities van specifieke voorwerpen. Is het mogelijk om de naaf en deze stamper als zodanig te interpreteren?

21.4.3 KUILEN EN GREPPEL

KUIL 338 / spoor 405.42 (fig. 21.27)

Ronde kuil met een diameter van 1.5 m. De diepte van de kuil is 58 cm. In de kuil zijn de volgende lagen onderscheiden:

- 10 donkergrijs humeus zand
- 11 donkergrijs met houtskoolbrokjes
- 12 grijsbruin lemig
- 13 bruin grof zand
- 14 donkergrijs zwart zeer humeus.

vondsten en datering

In de kuil zijn scherven gevonden van handgevormd aardewerk uit de periode Vroege tot Midden IJzertijd. De kuil zal dus in de Midden IJzertijd dichtgegooid zijn.

KUIL 341 / spoor 400.011/ (fig. 21.27)

Tijdens het veldonderzoek is deze kuil als een natuurlijk fenomeen geïnterpreteerd; bij de uitwerking is op grond van de foto's echter gemeend dat structuur 341 een ondiepe kuil in een depressie zou kunnen zijn. De diepte van het spoor is onbekend.

- 4 donkerbruin

vondsten en datering

Tijdens de aanleg van het vlak zijn uit kuil 341 drie scherven van handgevormd ijzertijdaardewerk geborgen.

KUIL 358 / werkput 405.053.

Deze kuil is rond van vorm en heeft een diameter van 75 cm. De diepte is 22 cm en de opvulling bestaat uit donkergrijs-zwart zand met leembrokjes.

vondsten en datering

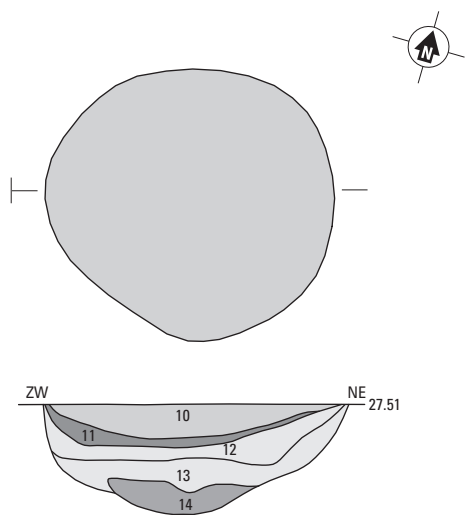
In de kuil zijn twee scherven van handgevormd ijzertijdaardewerk gevonden

KUIL 359 / werkput 410.007.

Deze kuil is afgerond vierkant van vorm en meet 1.25 m. De kuil heeft een diepte van 46 cm en is gevuld met drie lagen:

- 10 Donkergrijs

338

341

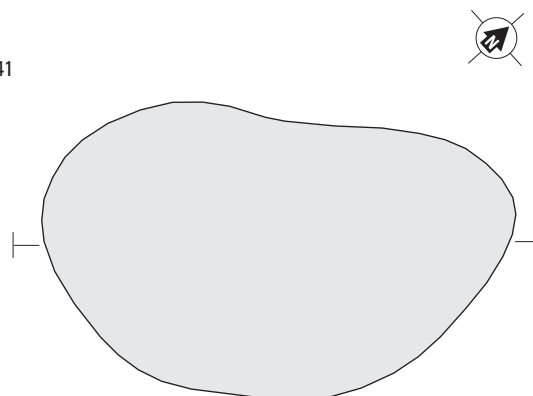

Fig. 21.27. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 7. Vlak en profiel van kuil 338, alsmede vlak van kuil 341. Schaal 1:40.

11 Donkergrijs bruin

12 Grijs gevlekt

vondsten en datering

In de kuil zijn 21 handgevormde scherven gevonden op basis waarvan de kuil in de Vroege IJzertijd in gebruik moet zijn geweest.

KUIL 360 / werkput 410.008.

Deze kuil is rond van vorm met een diameter van 1 m. De kuil heeft een diepte van 16 cm en de kuilvulling bestaat uit grijs-zwart humeus zand.

vondsten en datering

In de kuil zijn 13 handgevormde scherven gevonden waaronder acht Marne-achtige. Deze dateren de kuil in de Midden IJzertijd.

KUIL 361 / werkput 410.046.

In het eerste vlak is deze kuil rond van vorm met een diameter van 1.50 m. De diepte van het spoor is 49 cm. In de kuil zijn drie lagen waargenomen:

10 Grijs-zwart

11 Bruin

12 Wit lemig

In de kuil is geen dateerbaar materiaal gevonden maar op basis van de kleur, structuur en begrenzingen van de kuilvulling is deze door het veldteam gedateerd in de prehistorie.

KUIL 362 / spoor 409.003 en 409.154.

In het eerste vlak is deze kuil als een onregelmatige ovale vlek gezien en meet het spoor 4 bij 2 m.

De kuil wordt oversneden door greppel (spoor 409.002) en huis 638. De maximale diepte van 409.003 is 66 cm en de opvulling bestaat uit donkergrijs zand. In het profiel is echter dat ook kuil 409.154 bij de structuur hoort. Deze ligt ten oosten van 003 en heeft een maximale diepte van 20 cm; dit spoor oversnijdt spoor 154 aan de westkant. Spoor 154 heeft een diepte van 66 cm en bestaat

uit twee lagen.

10 blauw donkergrijs

11 geel grijs gevlekt

vondsten en datering

In de kuil zijn zes scherven van handgevormd aardewerk gevonden. Deze dateren de kuil in de IJzertijd. Een nauwkeuriger datering is op basis van de scherven niet mogelijk.

GREPPEL 956 / werkput 137 (fig. 25.1)

beschrijving

Deze 60–80 cm brede en 31 m lange SW-NO georiënteerde greppel sluit aan op 954 en verdwijnt aan de zuidoostzijde in de wand van de opgravingsput. De greppel heeft een halfronde bodem, is tot 24 cm onder het opgravingsvlak bewaard gebleven en kenmerkt zich door diffuse grenzen en een opvulling met vlekkelig grijs zand.

vondsten en datering

In de greppel zijn twee handgevormde ijzertijdscherven gevonden. Vermoedelijk dateert de greppel uit de prehistorie. De vlekkelig grijze opvulling met vage grenzen wijkt duidelijk af van de jongere greppels en jongere vondsten zijn niet aangetroffen.

21.5 STRUCTUREN VAN VINDPLAATS 8

SPIEKER 313 / werkput 114 (fig. 21.28).

onderzoek

Spieker 313 is tijdens de uitwerking herkend. Door het ontbreken van een vierde paal werd in eerste instantie getwijfeld aan het bestaan van deze structuur. Uiteindelijk is besloten structuur 313 te reconstrueren als vierpalige spieker waarvan een van de palen niet is teruggevonden. Niet alleen op basis van het regelmatige grondplan, maar ook omdat de vulling en diepte van de teruggevonden sporen sterk overeenkomen.

constructie

Deze spieker is opgebouwd uit vier palen. De drie teruggevonden palen zijn 18 cm diep. De plattegrond is 2 m breed en 2 m lang.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 314 / werkput 134 (fig. 21.28).

onderzoek

Deze vijfpalige spieker is tijdens het veldwerk in 2006 herkend en ligt geheel vrij in werkput 134.

constructie

De kern van structuur 314 bestaat uit een viertal palen geplaatst op een regelmatige onderlinge afstand, in het noorden ondersteund door een enkele paal (spoor 134.008). Deze spieker heeft afmetingen van 195 bij 170 cm en de diepte van de paalkuilen varieert van 8 tot 28 cm.

vondsten en datering

Geen vondsten.

WATERKUIL 308 / spoor 120.100 (fig. 21.29)

In het vlak is deze kleine waterkuil herkend als een rond spoor met een diameter van circa 2.5 m, opgebouwd uit een enkele donkerbruine laag. Tijdens het machinaal couperen zijn in totaal drie lagen onderscheiden. (laag 10 tot en met 12). In de lagen 11 en 12 is tevens een hout gevonden. Hoewel het profiel van de kuil suggereert dat de kuil voorzien was van een beschoeiing bleek het, tijdens het verdere onderzoek om los afvalhout te gaan. In de put zijn de volgende lagen onderscheiden:

- 10 Donkerbruin, humeus
- 11 bruingrijs gelaagd
- 12 geelgrijs

vondsten en datering

Uit deze waterkuil zijn maar liefst 51 scherven verzameld met een totaal gewicht van 1692 g. Dit met potgruis gemagerde aardewerk is vermoedelijk te dateren in de Midden IJzertijd. Deze waterkuil ligt op tientallen meters afstand van andere structuren uit dezelfde periode.

WATERPUT 327 / spoor 122.005 (fig. 21.29)

onderzoek

Deze waterput ligt vrij in het vlak van werkput 122 en is daarom direct als zodanig herkend. In eerste instantie is de zuidkant van het spoor met de hand verdiept tot op het niveau waar hout werd aangetroffen. Op deze hoogte is een tweede vlak aangelegd. Nadat dit tweede vlak getekend was is de coupe doorgezet tot onder het spoor.

kuil

In het vlak heeft deze kuil een vrijwel ronde vorm met een diameter van omstreeks 3.3 meter. De diepte van de kuil is 1.9 meter. Onderin is de opvulling van de oorspronkelijke kuil en een beschoeiing zichtbaar. De lagen 12 en 13 bestaan uit ingespoeld lichtgrijs zand met enkele humusvlekken. De bovenste lagen bestaan uit door bodemvorming gehomogeniseerd geelbruin zand.

constructie

De resten van de houten beschoeiing in laag 14 zijn herkenbaar vanaf 1.4 meter onder het vlak (27.16 m +NAP). Deze zijn vooral bewaard gebleven aan de westkant van het spoor en bestonden uit kleine aangepunte paaltjes. Het beschoeide deel van de waterkuil meet 0.7 bij 0.7 m.

verdwijnen van de constructie

Na gebruik is de kuil dichtgegooid.

vondsten en datering

In deze waterkuil zijn tien scherven met een gewicht van 140 g verzameld. De scherven zijn onafgewerkt gelaten en gemagerd met potgruis. De twee randvormen behoren tot potten met korte opstaande halzen die kenmerkend zijn voor de Vroege IJzertijd.

Uit de put is een houtmonster ¹⁴C gedateerd in de Volle Middeleeuwen (GRN-30602/30584). Vermoedelijk is echter iets misgegaan bij het nemen, archiveren en of transporteren van het houtmonster omdat het aardewerk de put dateert in de Vroege IJzertijd en het veldteam ervan overtuigt is dat het niet om een middeleeuwse structuur kan gaan.

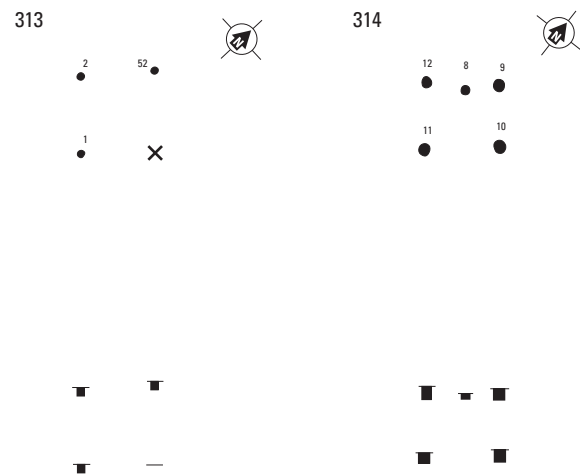
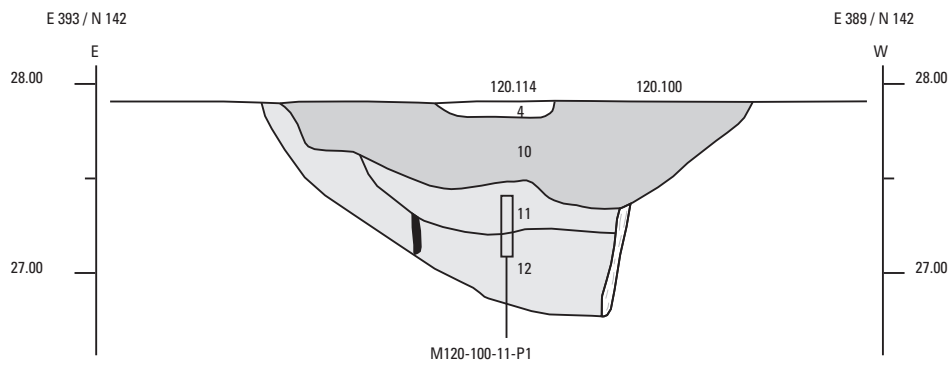
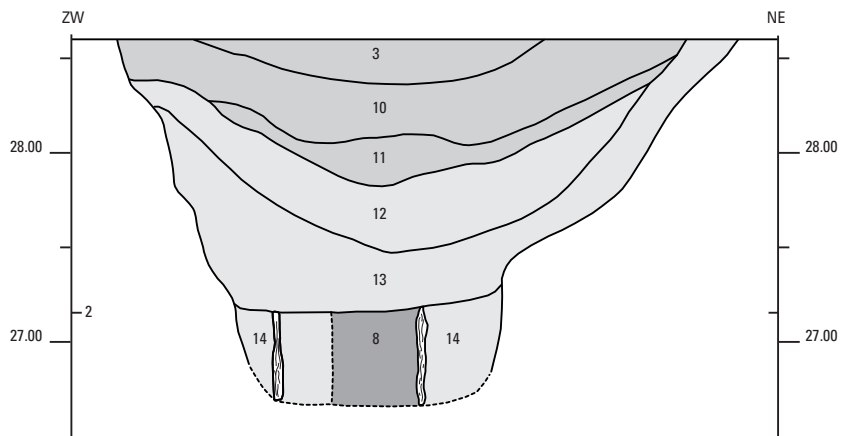

Fig. 21.28. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 8. Plattegrond en spoordiepten van spieker 313 en 314. Schaal 1:200.

308

327

vlak 2

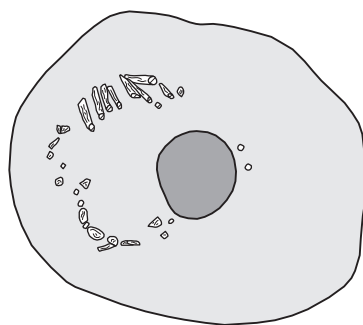

Fig. 21.29. Eersel-Kerkebogten , vindplaats 8. Profiel van waterkuil 308 en vlak en profiel van 327. Schaal 1:40.

2.2 STRUCTUREN UIT DE ROMEINSE TIJD

Michel Lascaris, Ingmar Elstrodt, Karel-Jan Kerckhaert, Mara Wésdorp

2.2.1 STRUCTUREN VAN VINDPLAATS 9

2.2.1.1 HUIZEN

HUIS 802 / werkput 159 (fig. 22.1).

onderzoek

Omdat deze plattegrond eerst tegen de putwand lag, is eerst niet duidelijk geweest of de structuur compleet in werkput 159 lag. Het zuidelijke deel van de plattegrond is verstoord door jongere greppels.

constructie

De plattegrond is 5 m breed en ten minste 11 m lang. Opvallend is de afwijkende noordwest-zuidoost oriëntatie van de plattegrond. De kernconstructie bestaat uit drie middenstaanders, op onderlinge afstanden van 3.25 en 3.75 m. De middenstijlkuilen zijn met 37, 68 en 52 cm relatief diep ten opzichte van de wandstijlen en noordwest-zuidoost georiënteerd waardoor ze Romeins aandoen.

wanden

Slechts op enkele plaatsen zijn wandstijlen teruggevonden. Waarschijnlijk zijn de sporen 159.203/204, 200, 196/197 en 165 de buitenstijlen van de oostelijke lange wand. De stijlen binnen de wand zijn dan spoor 519.246/205, 202, 201 en 198. Spoor 159.163 ligt niet op lijn met genoemde sporen maar is waarschijnlijk eveneens een buitenstijl van de noordelijke korte wand, samen met spoor 165, 161 en 162. Van de westelijke lange wand is, behalve de ingangspartij, slechts één potentiële buitenstijl gevonden (spoor 217). Aan de zuidwestzijde is met de sporen 159.203, 204, 205 en 246 de aanzet van daar liggende korte wand te zien. De rest van de zuidwand is verstoord bij de aanleg van de daar liggende jongere greppel.

ingangen

Halverwege de lange wanden bevinden zich de ingangen. Aan elke zijde van een ingang bevinden zich twee palen. Bij de noordelijke helft van de oostelijke ingangspartij zijn echter meerdere sporen gezien. Spoor 159.197 is misschien een herstelfase van spoor 159.196. Spoor 159.195 hoort waarschijnlijk niet direct bij het gebouw omdat het niet op lijn ligt met de buitenstijlen.

dak

De buitenste middenstijlen staan niet ter hoogte van de korte wanden maar in de binnenruimte. Het is dan ook waarschijnlijk dat het gebouw voorzien was van een schilddak.

binnenindeling

Duidelijke aanwijzingen voor een binnenindeling zijn niet gevonden. Wel is het opvallend dat spoor 159.208 en 209 op ongeveer gelijke afstand liggen van middenstijl 159.207, als spoor 159.218 en 219. Het kan zijn dat zich hier een binnenwand heeft bevonden.

verdwijnen van het gebouw

In de profielen van alle middenstijlen zijn paalkernen gezien. Daarnaast was ook bij spoor 165 sprake van een kern. Dit betekent dat de palen niet uitgegraven zijn. Of het bovengrondse deel van het gebouw gesloopt of, na verloop van tijd, ingestort is, blijft nog open.

vondsten en datering

Het uit de kuilen van de plattegrond geborgen aardewerk is niet nauwkeuriger te dateren als IJzertijd en/of vroeg-Romeinse tijd maar door de Romeins aandoende middenstaanders en de nabijgelegen waterput 818 is het waarschijnlijk dat het gebouw tot in de eerste helft van de 2de eeuw na Chr. in gebruik is geweest. De aanwezigheid van ouder aardewerk in de paalkuilen is niet verwonderlijk gezien het intensieve gebruik van dit deel van Kerkebogten in die periode (waterkuilen 814, 819-822,

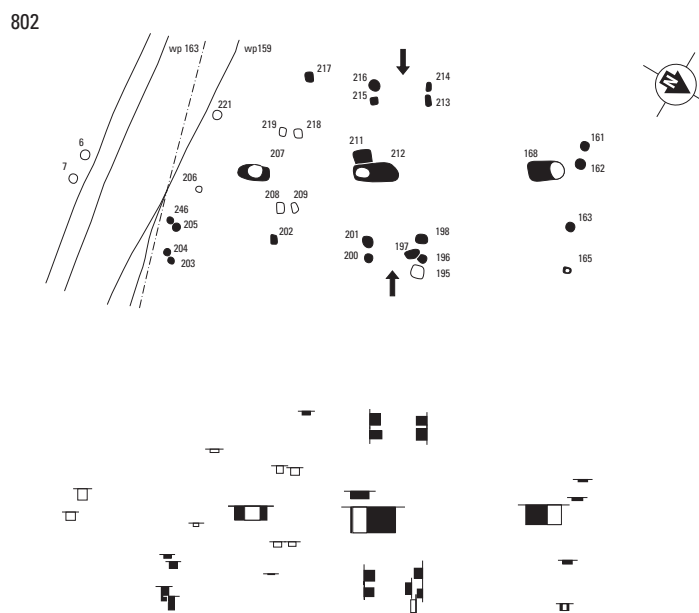

Fig. 22.1. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 9. Plattegrond en spoordiepten van huis 802. Schaal 1:200.

de gebouwen 801/807/824 en verschillende spiekers). Waterput 818 is dendrochronologisch gedateerd op 92 ± 1 jaar na Chr.

HUIS 808 / werkput 162 en 169/ (fig. 22.2)

onderzoek

Deze plattegrond is in twee werkputten opgegraven maar desondanks tijdens het veldwerk meteen herkend. Het is niet helemaal zeker dat de structuur compleet is opgegraven; een deel zou zich nog buiten het onderzochte terrein kunnen bevinden.

constructie

De plattegrond meet minstens 20 bij 7 m en de kern van het gebouw is 18 m lang en wordt gevormd door vijf middenstijlen die een onderlinge afstand hebben van 5, 4, 3.2 en 4.4 m. De middenstijlkuilen hebben een gemiddelde diepte van 73 cm. Naast de middenstijlen zullen de wandstijlen eveneens een deel van de daklast gedragen hebben.

wanden

De wanden van dit gebouw bestaan uit onregelmatig geplaatste stijlen en de diepte van de paalkuilen varieert tussen 2 en 26 cm. Bij beide lange wanden is een deel overgebleven met wand- en buitenstijlen.

ingangen

Ongeveer halverwege de zuidelijke lange wanden is een paar driedubbele wandstijlen aangetroffen (spoor 11/12/13 en 16/17/143). In de noordelijke wand is de ingang niet compleet teruggevonden. Spoor 92 en 364 vormen de westelijke helft van de ingangspartij. De oostelijke helft is misschien niet teruggevonden of niet herkend omdat zich hier de grens van twee werkputten bevindt.

dak

Aan de oostelijke kant heeft het gebouw waarschijnlijk een schilddak gehad omdat de laatste middenstijl zich nog binnen het gebouw bevindt. Aan de westelijke zijde is echter ook een zadeldak mogelijk geweest, indien de korte wand in één lijn heeft gelegen met spoor 115.

verdwijnen van het gebouw

Bij twee middenstijlen en één wandstijl is een paalkern gezien. De overige drie middenstijlen ver-

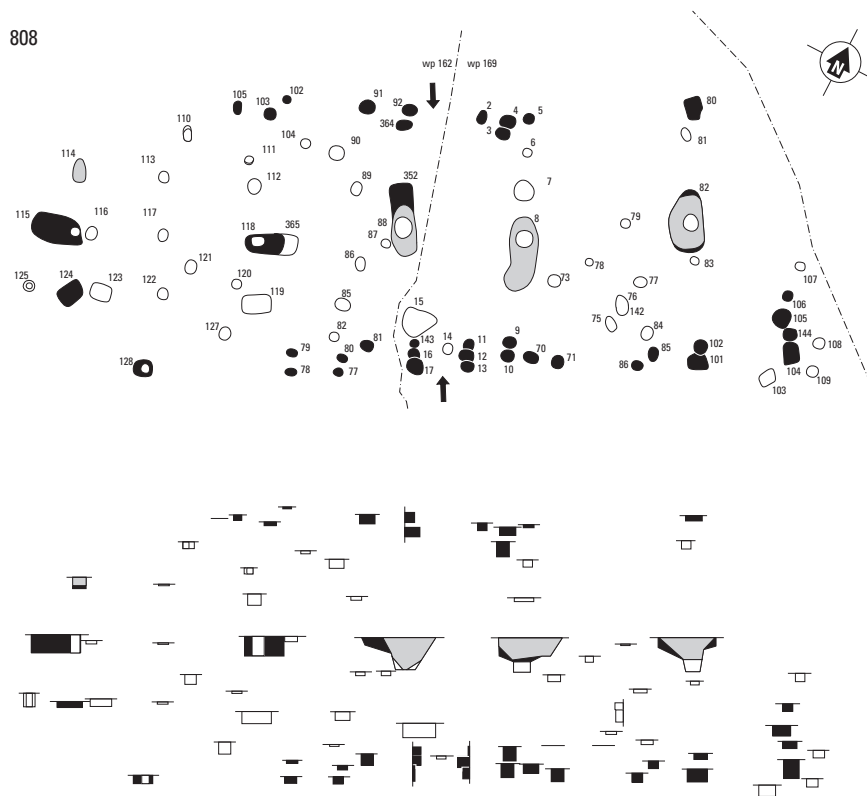

Fig. 22.2. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 9. Plattegrond en spoordiepten van huis 808. Schaal 1:200.

toonden in het profiel een uitgraafkuil. Het gebouw is dus gesloopt maar moet zolang in gebruik zijn geweest dat de paalvoet van twee van de dikke middenstaanders al was vergaan op het moment dat ontmanteling werd overgegaan.

vondsten en datering

In de kuilen van de plattegrond zijn 57 aardewerkscherven gevonden die alle dateren uit de vroeg-Romeinse tijd. Dit aardewerk is grotendeels pas bij de sloop van het gebouw in de kuilen beland. Doordat de vondsten afkomstig zijn van nederzettingsafval dat in en om het gebouw rondslingerde, zal het tot in de vroeg-Romeinse tijd in gebruik zijn geweest.

HUIS 809 / werkputten 160, 164 en 170 (fig. 22.3)

onderzoek

Hoewel gelegen op de grens van een drietal werkputten is deze structuur gedurende het veldonderzoek meteen herkend. De coupes over de sporen zijn zo veel mogelijk haaks op de lengterichting van het gebouw gezet. Een deel van de plattegrond wordt oversneden door enkele (sub-)recente greppels. Deze greppels vormen waarschijnlijk de oorzaak voor het ontbreken van een of meer middenstijlen tussen het derde en vierde travee. Gedurende het veldwerk is niet gezocht naar deze ontbrekende stijlen.

constructie

De plattegrond meet 24 bij 7 m. De dragende constructie wordt gevormd door een rij van vijf middenstijlen met een onderlinge afstand van achtereenvolgens 5,5, 4, 9,5 en 5 m. Het grote interval van 9,5m wordt veroorzaakt door de afwezigheid van een of meer middenstijlen tussen het derde en vierde travee (zie hierboven). De diepte van de middenstijlkuilen varieert van 36 tot 72 cm, met een gemiddelde diepte van zo'n 56 cm.

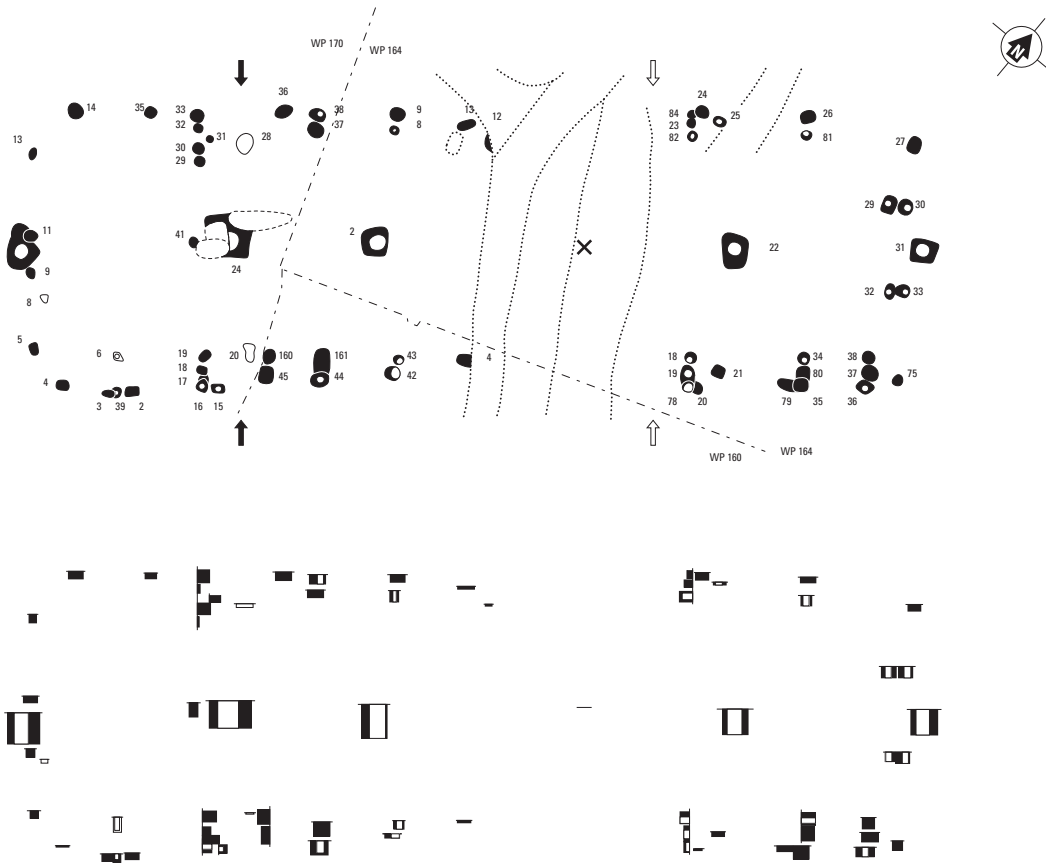

Fig. 22.3. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 9. Plattegrond en spoordiepten van huis 809. Schaal 1:200.

wanden

De lange wanden van dit gebouw bestaan uit regelmatig geplaatste wand- en buitenstijlparen met een diepte tussen de 2 en 28 cm. Op enkele plaatsen zijn deze wand- en buitenstijlen driedubbel uitgevoerd (zie onder andere de sporen 164.36/-37/-38 en 164.34/-35/-80). Mogelijk gaat het hierbij om reparaties. Van de korte wanden, aan de oost- westzijde, resteren slechts enkele palen.

ingangen

Ten hoogte van de tweede middenstijl vanuit het westen zijn een paar vierdubbel uitgevoerde wandstijlen aangetroffen (spoor 170.29/-30/-32/-33 en 170.16/-17/-18/-19), die de locatie van de twee ingangspartijen markeren. Ter hoogte van de vierde middenstijl vanuit het westen zijn twee driedubbel uitgevoerde paalkuilen teruggevonden, die deel kunnen hebben uitgemaakt van tweede ingangspartij.

dak

Doordat de rij middenstijlen doorloopt tot in de korte wanden (164.31 en 170.10) zal het huis voorzien zijn geweest van een zadeldak.

verdwijnen van het gebouw

Vermoedelijk is het gebouw tot aan het einde van zijn technische levensduur in gebruik geweest en toen gesloopt of vanzelf in elkaar gezakt. In alle middenstijlkuilen en veel kuilen van wandpalen zijn paalkernen waargenomen wat betekent dat het onder het maaiveld gelegen deel van de palen volledig vergaan was voordat het gebouw gesloopt werd of instortte.

datering

In één van de paalkuilen is een enkele scherf handgevormd aardewerk gevonden die dateert uit de

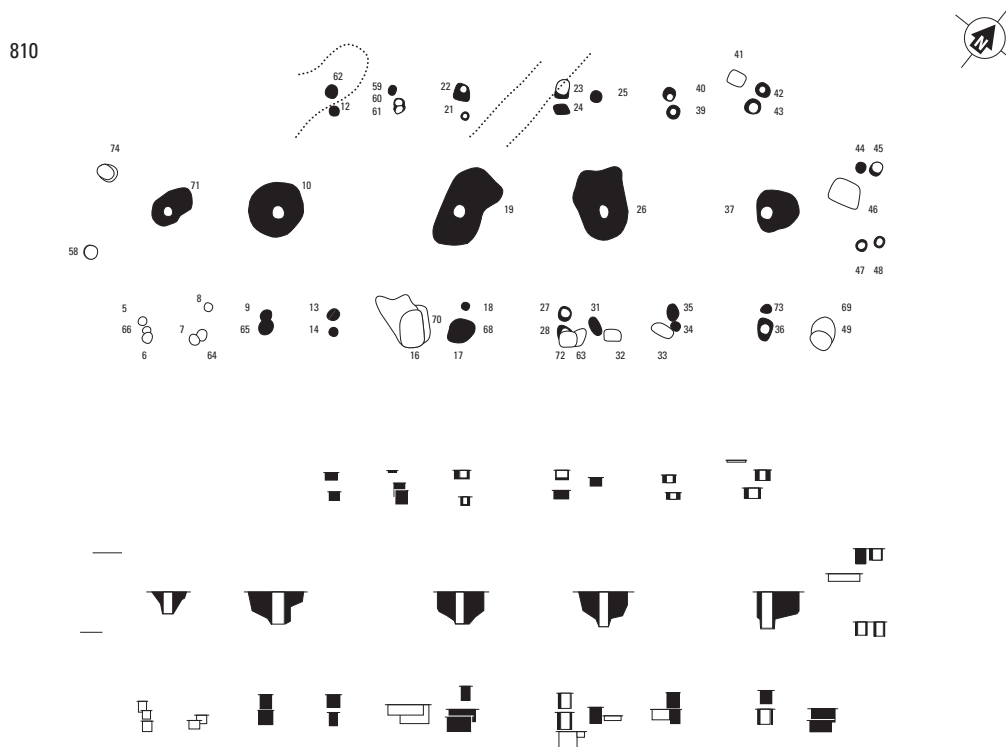

Fig. 22.4. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 9. Plattegrond en spoordiepten van huis 810. Schaal 1:200.

Late IJzertijd of vroeg-Romeinse tijd. Typologisch past de plattegrond in de bouwtraditie van het type Oss-Ussen 5 waarbij de voor dit huistype ongewoon diepe middenstijlen ontstaan zijn doordat de bouwers zich lieten inspireren door inheems-Romeinse gebouwen van het Alphen-Ekeren type. Uitgaande van deze vondst, de relatief diepe middenstaanders en een levensduur van enkele tientallen jaren, is het aannemelijk dat het huis in de eerste helft van de 1ste eeuw na Chr. in gebruik is geweest.

HUIS 810 / werkput 165 (fig. 22.4)

onderzoek

Dit gebouw is tijdens het veldonderzoek in 2006 direct herkend. De coupes over de sporen zijn, met uitzondering van de middenstijlen, zo veel mogelijk haaks op de lengterichting van het gebouw gezet. De middenstijlen zijn daarentegen allen parallel aan de lengteas van de structuur gecoupeerd. Een deel van de plattegrond wordt in het centrum oversneden door een (sub-) recente greppel en in het noordwesten door een (sub-) recente kuil. Tijdens het veldwerk is gezocht naar sporen onder deze verstoringen, met als resultaat een wandstijl (spoor 165.62) en een middenstijl (165.71).

constructie

Deze structuur meet 20 bij 6 m en is noordoost-zuidwest georiënteerd. De kern van het gebouw wordt gevormd door een rij van vijf middenstijlen met een onderlinge afstand van achtereenvolgens 3, 4.8, 3.8 en 4.1m. De gemiddelde diepte van de middenstijlkuilen bedraagt 84 cm (58, 86, 88, 92 en 96 cm).

wanden

De lange wanden van dit gebouw bestaan uit op regelmatige afstanden geplaatste wand- en buitenstijlparen met een diepte variërend van 4 tot 36 cm. De oostelijke korte wand is opgebouwd uit een viertal paarsgewijs uitgevoerde wandstijlen (165.44/-45 en 165.47/-48). Aan de westzijde is de korte

wand zeer fragmentarisch. Of spoor 165.58 en 165.74 werkelijk de paalkuilen van de westelijke korte wand zijn, blijft onduidelijk omdat beide niet zijn onderzocht. De zuidelijke lange wand lijkt tenminste eenmaal te zijn gerepareerd/verstevigd, wat blijkt uit het voorkomen van de sporen 165.63 en 165.72. Ook de kuilen 165.16 en 165.70 zijn mogelijk gegraven tijdens een reparatie.

ingangen

Duidelijke ingangspartijen zijn binnen deze structuur niet aangetroffen.

dak

Uit de positie van de wandstijlen is af te leiden dat de plattegrond aan de oostzijde moet zijn voorzien van een schilddak. Als wordt aangenomen dat de sporen 58 en 74 wandstijlen van de westelijke wand vormen, dan heeft de plattegrond ook aan deze zijde een schilddak gehad.

binnenindeling

Er is niets bekend over de binnenindeling van deze plattegrond. Mogelijk dat het grotere interval tussen de tweede en derde middenstijl de plaats van het woongedeelte aanduidt.

verdwijnen van het gebouw

Het bovengrondse deel van het gebouw is aan het einde van de gebruikperiode gesloopt of ter plaatse in elkaar gezakt. Het ondergrondse deel van het gebouw was toen al vergaan. In alle middenstijlkuilen is nog een paalkern herkenbaar. Onderin twee middenstijlkuilen (spoor 165.26 en 165.37) is zelfs nog de onderkant van de palen zélf gevonden. Verder zijn ook in de kleinere kuilen van de wandstijlen paalkernen gezien.

datering

Onderin een van de paalkuilen bleek een stuk van de middenstaander bewaard te zijn gebleven. Dit hout is dendrochronologisch gedateerd op 111 ± 6 AD. Tegen deze achtergrond is de datering van het in de kuilen gevonden handgevormde aardewerk interessant: dit dateert uit de Late IJzertijd en/of vroeg-Romeinse tijd wat zich verklaren laat doordat dit aardewerk niet zozeer het gebouw dateert maar laat zien wat ten tijde van sloop en/of bouw van de structuur op het erf rondslingerde.

2 2 . I . 2 S P I E K E R S

SPIEKER 805 / werkput 160 (fig. 22.5)

onderzoek

Aanvankelijk werd aangenomen dat deze plattegrond bestaat uit vier paalkuilen. Tijdens de uitwerking werd duidelijk dat nog drie paalkuilen deel moeten hebben uitgemaakt van de structuur.

constructie

Deze structuur bestaat uit een centraal vierkant van vier palen met een diepte variërend van 32 tot 40 cm, op de middenas ondersteunt door een rij van vier tot zes palen, waarvan de diepte varieert van 4 tot 36 cm. Het is onduidelijk of spoor 80 een reparatie vertegenwoordigt. De aanwezigheid van de sporen 160.54, -55, -85, -86 en 160.89 doet immers vermoeden dat meerdere palen uit het centrale vierkant zijn ondersteunt door kleinere paaltjes.

Wat betreft constructiewijze vertoont deze plattegrond grote overeenkomsten met spieker 36 van de opgraving Nederweert-Rosveld. Gebouw 805 is met afmetingen van 3.8 bij 3.3 m ten opzichte van de 2 bij 2 m van de spieker 36 in Nederweert beduidend groter.

verdwijnen van het gebouw

In de meeste paalkuilen van deze gebouwplattegrond zijn paalkernen waargenomen.

vondsten en datering

Geen vondsten. Op basis van de datering van de omliggende structuren en de parallel spieker 36 van Nederweert-Rosveld, dateert bijgebouw 805 uit de Late IJzertijd of de Romeinse tijd.

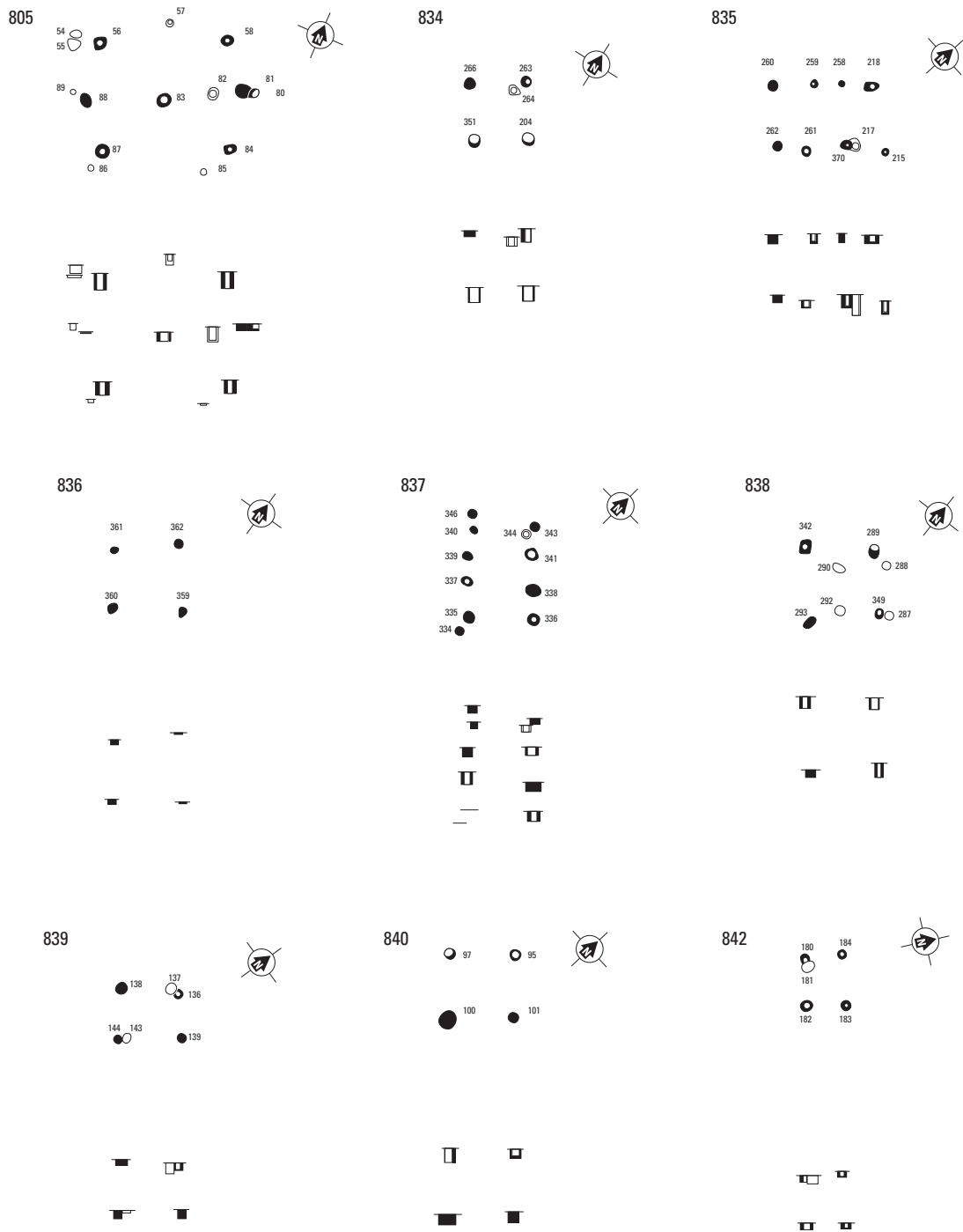

Fig. 22.5. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 9. Plattegrond en spordiepten van spieker 805, 834-840 en 842. Schaal 1:200.

SPIEKER 834 / werkput 162 (fig. 22.5)

onderzoek

Structuur 834 is na afronding van het veldwerk herkend.

constructie

Deze spieker is opgebouwd uit vier palen die samen een vierkant met zijden van 175 cm vormen. De paalsporen variëren in diepte van 14 tot 36 cm. Opvallend is de diepte van spoor 162.266, slechts 14 cm.

reparaties en verbouwingen

Mogelijk vertegenwoordigd paalspoor 162.264 een versterking van paalspoor 162.263.

verdwijnen van het gebouw

In drie van de vier paalkuilen is tijdens het couperen een kern waargenomen wat betekent dat de onderzijden van de palen niet uitgegraven maar ter plaatse vergaan zijn.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 835 / werkput 162 (fig. 22.5)

onderzoek

Spieker 835 is tijdens de uitwerking herkend.

constructie

Deze spieker bestaat uit twee rijen van ieder vier palen die samen een rechthoek van 3 bij 1.8-2.0 m vormen. De diepte van de paalsporen varieert van 16 tot 26 cm. Het grondplan van deze structuur is asymmetrisch. Zo is de afstand tussen de paalsporen van de noordelijke en zuidelijke rij niet overal even groot en ligt spoor 162.215 verder naar buiten dan op basis van symmetrie verwacht zou mogen worden. Het is daarom ook goed mogelijk dat de paalsporen van structuur 835 niet een, maar twee spiekers vertegenwoordigen. Door het ontbreken van duidelijke oversnijdingen is dit echter niet duidelijk.

reparaties en verbouwingen

Mogelijk vormt paalspoor 162.370 een vervanging voor paalspoor 162.217. Doordat laatstgenoemde met een diepte van 50 cm beduidend dieper is ingegraven dan de andere paalkuilen blijft het echter de vraag of dit spoor aan deze structuur kan worden toegekend.

verdwijnen van het gebouw

In vier van de acht paalkuilen is tijdens het couperen een kern waargenomen wat betekent dat de onderzijden van de palen niet zijn uitgegraven maar ter plaatse vergaan zijn.

vondsten en datering

Uit de structuur is een scherp handgevormd aardewerk uit de Romeinse tijd geborgen. Gezien de nabijheid van zowel structuren uit de vroege als uit het begin van de midden-Romeinse tijd zal de spieker dateren uit de 1ste eeuw na Chr.

SPIEKER 836 / werkput 162 (fig. 22.5)

onderzoek

Deze structuur is tijdens de uitwerking herkend en ligt geheel vrij in de noordwestelijke hoek van werkput 162.

constructie

Deze spieker is geconstrueerd uit vier palen met een diepte variërend van 4 tot 12 cm.

verdwijnen van het gebouw

Bij geen van de sporen behorende tot deze structuur is in het profiel een kern waargenomen.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 837 / werkput 162 (fig. 22.5)

onderzoek

Bijgebouw 837 is tijdens de uitwerking herkend en ligt in de directe nabijheid van structuur 838.

Niet alle sporen van deze structuur zijn gecoupeerd. De twee paalsporen in het zuidwesten, 162.334 en 335, konden niet onderzocht worden omdat ze onder de stort lagen. Structuur 837 lijkt voor wat betreft omvang en constructie overeenkomsten met structuur 849 en 853.

constructie

De structuur bestaat uit twee rijen van ten minste vier palen met een diepte tussen de 14 en 30 cm. Deze sporen vormen een rechthoek met afmetingen van 1.8 bij 2.8 m.

reparaties en verbouwingen

Paalspoor 162.344 vertegenwoordigt mogelijk een versteviging of reparatie van spoor 162.343.

verdwijnen van het gebouw

Tijdens het couperen is in drie van de paalkuilen een kern waargenomen.

vondsten en datering

In de paalkuilen zijn drie scherven handgevormd ijzertijdaardewerk gevonden.

SPIEKER 838 / werkput 162 (fig. 22.5)

onderzoek

Deze spieker is tijdens de uitwerking herkend en overlapt deels met structuur 854. Door het ontbreken van duidelijke oversnijdingen is niets bekend over de opeenvolging van beide spiekers.

constructie

Spieker 838 bestaat uit een viertal paalkuilen die samen een vierkant met zijden van 2 m vormen. De gemiddelde diepte van de paalkuilen bedraagt 27 cm, met als uitschieters de sporen 162.293 (14 cm) en 162.349 (34 cm).

verdwijnen van het gebouw

Tijdens het couperen is in drie van de paalkuilen een kern waargenomen. Het ondergrondse deel van de spieker is dus ter plaatse vergaan.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 839 / werkput 162 (fig. 22.5).

onderzoek

Structuur 839 is pas na afsluiting van het veldwerk herkend.

constructie

Deze vierpalige spieker heeft een rechthoekig grondplan met afmetingen van 1.8 bij 1.6 m. De paalkuilen variëren in diepte van 14 tot 26 cm.

reparaties en verbouwingen

Het is goed mogelijk dat de sporen 162.137 en 162.143 een versteviging of reparatie van de sporen 162.136 en 162.144 vertegenwoordigen.

vondsten en datering

Geen vondsten.

SPIEKER 840 / werkput 162 (fig. 22.5).

onderzoek

Spieker 840 is tijdens de uitwerking herkend en ligt net ten noorden van huisplattegrond 808.

constructie

Deze structuur is opgebouwd uit vier paalkuilen die samen een rechthoek met afmetingen van 2 bij 1.9 m vormen. De diepte van de sporen is gemiddeld circa 27 cm.

verdwijnen van het gebouw

Alleen bij de twee noordelijke paalkuilen (spoor 162.095 en 97) is tijdens het couperen een kern waargenomen.

vondsten en datering

De spieker dateert vermoedelijk uit de vroeg Romeinse tijd op basis van nabijgelegen bouwplattengrond 808 en de enige in de paalkuilen van de spieker gevonden scherf

SPIEKER 842 / werkput 162 (fig. 22.5).

onderzoek

Deze spieker is na afloop van het veldwerk herkend en bevindt zich aan de noordwest zijde van werkput 159.

constructie

De spieker heeft een rechthoekig grondplan uit vier palen met een diepte variërend van 12 tot 18 cm. De plattegrond meet 1.1 bij 1.4 m.

reparaties en verbouwingen

Paalspoor 162.181 is een vervanging of versteviging van spoor 162.180

verdwijnen van het gebouw

In alle paalkuilen van deze structuur is tijdens het couperen een kern waargenomen. Of het gebouw gesloopt is of van zelf instortte is niet meer vast te stellen.

vondsten en datering

In een van de kuilen is een scherf van handgevormd ijzertijdaardewerk gevonden.

SPIEKER 846 / werkput 169 (fig. 22.6).

onderzoek

Deze spieker is tijdens de uitwerking herkend en ligt in directe nabijheid van diverse andere structuren, waaronder de spiekers 845, 847 en 848.

constructie

De kern van de constructie wordt gevormd door een viertal paalkuilen met een gemiddelde diepte van 34 cm. Deze hoekpalen (169.40, 60, 149 en 50) zijn op drie plaatsen dubbel uitgevoerd; alleen in het zuidwesten is dit niet het geval. Samen vormen deze sporen een rechthoek met afmetingen van 2.2 bij 2 m.

reparaties en verbouwingen

De constructie van deze spieker lijkt deels te zijn vervangen of gerepareerd, zoals blijkt uit het voorkomen van de sporen 169.036 en 169.045 die diverse van de hoekpalen oversnijden. Daarnaast is deze structuur mogelijk tussentijds verstevigd. De ligging van de sporen 169.038, 41 en 43 doet vermoeden dat ze de kernconstructie van de spieker hebben ondersteund.

verdwijnen van het gebouw

In het merendeel van de sporen is tijdens het couperen een kern waargenomen.

vondsten en datering

Uit een van de paalkuilen is een scherf van handgevormd aardewerk uit de IJzertijd geborgen.

SPIEKER 848 / werkput 162 (fig. 22.6).

onderzoek

Deze zespalige structuur is pas na afsluiting van het veldwerk herkend.

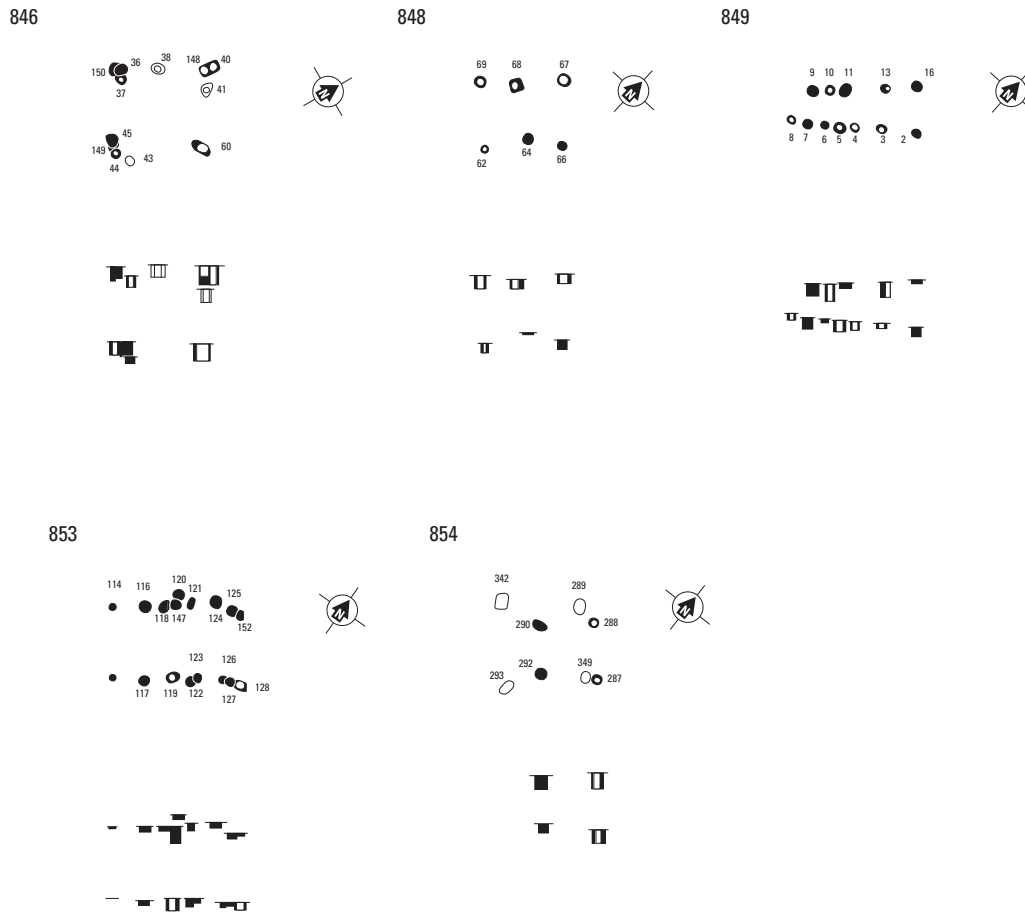

Fig. 22.6. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 9. Plattegrond en spoordiepten van spieker 846-849, 853 en 854. Schaal 1:200.

constructie

Evenals spieker 847 is ook structuur 848 opgebouwd uit twee rijen van drie palen. De afmetingen van deze structuur bedragen 2.2 bij 1.8 m. De paalsporen zijn gemiddeld circa 19 cm diep. Opvallend is de diepte van spoor 161.046 (slechts 4 cm).

verdwijnen van het gebouw

Bij vier van de sporen was in het profiel nog een kern zichtbaar, alleen bij twee sporen in de zuidoosthoek (162.064, 66) is dit niet het geval. Het ondergrondse deel van de spieker was dus al vergaan voordat het gebouwtje gesloopt werd of instortte.

vondsten en datering

Uit de paalkuilen zijn drie scherven van handgevormd aardewerk uit de IJzertijd geborgen.

BIJGEBOUW 849 / werkput 162 (fig. 22.6).

onderzoek

Bijgebouw 849 is tijdens de uitwerking gereconstrueerd uit een grote hoeveelheid paalsporen. In eerste instantie is deze structuur beschouwd als een cluster van diverse vierpalige spiekers. De grote variatie in paaldieptes (zie hieronder) maakte een dergelijke interpretatie echter onwaarschijnlijk. Daarnaast vertoonde het grondplan een grote gelijkenis met bijgebouw 302 zoals teruggevonden in Someren-Hoge Akkers. Uiteindelijk is daarom besloten alle sporen tot een en dezelfde structuur te rekenen. Bijgebouw 849 kan dan beschouwd worden als een kleinere variant van een (gangbaar) type bijgebouw uit de IJzertijd.

constructie

De dragende constructie van deze structuur bestaat uit twee rijen van ieder ten minste vijf palen. Samen vormen deze palen een structuur met een rechthoekig grondplan van 3.2 bij 1.2 m. De paalkuilen van dit bijgebouwtje worden gekenmerkt door een grote variatie in diepte. Zo zijn de meest ondiepe sporen slechts 8 en de diepste 32 cm. Opvallend is dat de zuidelijke rij palen uit twee sporen meer bestaat dan de noordelijke rij. Het blijft onduidelijk waarom dit het geval is; tegenhangers voor de sporen 162.004 en 162.008 zijn in ieder geval niet aangetroffen.

verdwijnen van het gebouw

In zes van de twaalf sporen is tijdens het couperen nog een kern aangetroffen. Het ondergrondse deel van het gebouwtje was dus al grotendeels vergaan voordat het gesloopt werd of instortte.

vondsten en datering

Uit de paalkuilen is een scherp aardewerk uit de IJzertijd geborgen.

SPIEKER 854 / werkput 162 (fig. 22.6)

onderzoek

Deze spieker is tijdens de uitwerking herkend en overlapt deels met structuur 838. Omdat de paalsporen elkaar niet snijden, is onduidelijk welk van beide structuren het oudste is.

constructie

Bijgebouw 854 is een vierpalenspieker van 1.5 bij 1.5 m. De gemiddelde diepte van de paalkuilen bedraagt 25 cm.

vondsten en datering

Geen vondsten.

2.2.1.3 WATERPUTTEN EN WATERKUILEN

WATERPUT 811 / spoor 164.068 (fig. 22.7)

onderzoek

Deze waterkuil of waterput is direct bij de aanleg van het vlak herkend en met de hand gecoupeerd.

kuil

In het vlak is de kuil gezien als een ronde vlek met een doorsnede van 3.25 m. Bovenin het profiel is een nazak (laag 10) gezien. Daaronder zijn drie lagen (11, 12 en 13) onderscheiden. Onderin de kuil aan de noordkant is nog een deel van de insteek (laag 1) herkend. De bodem van de kuil ligt op een hoogte van 26.45 m +NAP.

constructie

Vanaf 26.80 m +NAP is hout bewaard gebleven. De schacht van de put was verstevigd met een ton, waarvan de resten zijn ingedrukt. Naast de duigen en hoepels zijn tevens andere houten voorwerpen gevonden. De put moet een diameter van ongeveer 70 cm hebben gehad. De aanwezigheid van de resten van een houten laddertje in het midden van de structuur doet vermoeden dat de put aanmerkelijk dieper moet zijn geweest. Vaak bestaan dergelijke waterputten uit meerdere tonnen op elkaar. Overigens bevond de ton zich binnen een houten raamwerk, waarvan slechts enkele stukken waren geconserveerd. Dit is ondermeer een 85 cm lange, essenhouten 'balk' (811-29), die niet gekantrecht is. Eén zijde is schuin afgekapt, zodat dit goed aansluit op het volgende element van het raamwerk. Twee andere onderdelen van dit raamwerk (811-28, 811-27) zijn beide ruw bewerkt en gekleefde stamdelen met een knoest. Voor dit raamwerk is blijkbaar gebruik gemaakt van allerlei houten restafval en niet specifiek vormgegeven of hergebruikt hout. Tussen het raamwerk en de ton bevond zich

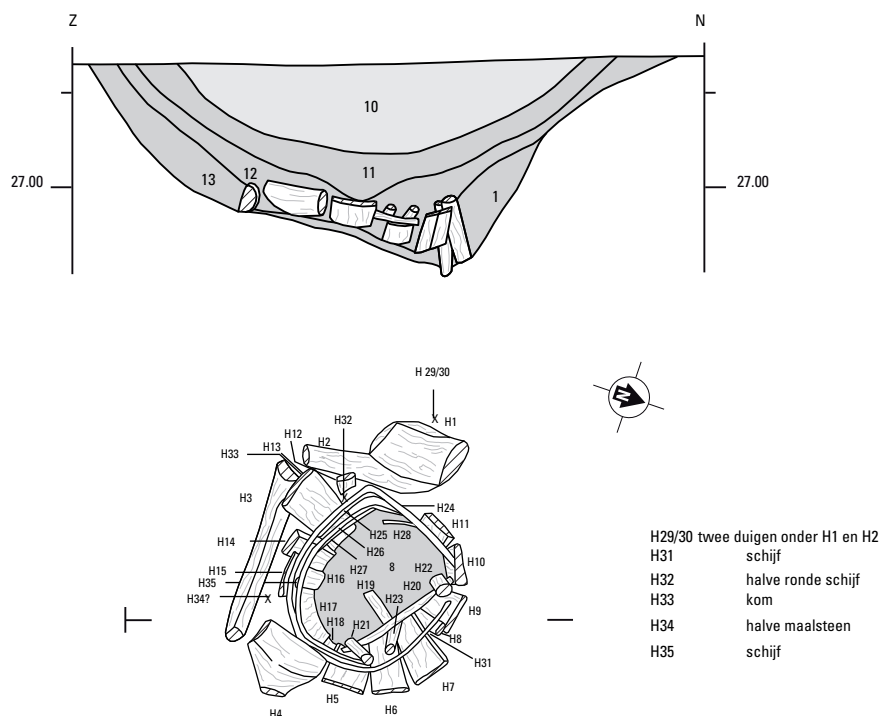

Fig. 22.7. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 9. Profiel en vlak 2 van waterput 811. Schaal 1:40.

weinig ruimte.

De ton is samengesteld uit veertien duigen van eikenhout. De lengte van de duigen verschilt tussen de 35 en 67 cm. Sommige duigen zijn meer naar buiten gedrukt onder het gewicht van het zand en als gevolg van hun schuine positie in de grond zijn daardoor langere delen geconserveerd dan van duigen die een meer verticale positie hebben gehad. De dikte van de duigen varieert nauwelijks en bevindt zich tussen de 1.0 en 1.5 cm. Daarentegen is er een behoorlijke variatie in de breedte: één maal 5,5 cm, één maal 12,5 cm, één maal 16.5 cm, één maal 18 cm, één maal 19 cm, één maal 20 cm, één maal 21 cm, één maal 22 cm, één maal 23 cm, twee maal 24 cm, en één maal 25 cm. Slechts één duig had aan de onderkant een inkeping van ongeveer 1,5 cm breed en 0,5 cm diep voor het vastzetten van de bodemplaat (811-23). Bij de overige duigen is dit niet aangetroffen. Een andere duig (811-15) heeft een rechthoekig gat van 7.0 bij 3.0 cm. Tevens is er een duig (811-16) met een verkoold hoekje. Op geen van de duigen zijn brandmerken of meestertekens gezien. De ton heeft trouwens een tijd droog gestaan, want veel duigen vertonen aantasting door houtworm. Opmerkelijk is ook de aanwezigheid van hoepels binnen de constructie. Zij zijn secundair gebruikt want de bolle kant van de half gekliefde twijgen zat tegen de duigen aan. De hoepels vertonen gaten van nagels. Noch in het hout van de ton noch in de vulling van de waterput zijn metalen nagels gevonden voor de bevestiging van die hoepels. De hoepels dienden als tegendruk, zodat de duigen niet naar binnen werden gedrukt onder de last van het zand, hetgeen misschien al iets zegt over de toestand van de ton toen die als schacht van de waterput werd ingegraven. De nagels door hoepels lijken overigens niet geschikt voor een ton waarin vloeistof is opgeslagen. Dus ze zouden door de hoepels kunnen zijn geslagen bij deze toepassing van de ton in de waterput, hoewel de hoepels zich ca 50 cm in de ton bevinden en de ruimte voor het inslaan van nagels dan beperkt is. Verder is opmerkelijk dat de hoepels zijn vervaardigd van taxus, aangezien deze houtsoort giftig is. Taxushout van deze dimensies was waarschijnlijk lokaal beschikbaar.

verdwijnen van de constructie

Nadat de put in onbruik is geraakt, is het bovenste deel van de put verwijderd. Daarbij werd een vrij

diepe uitgraafkuil gegraven. Het onderste wijnvat bleef achter en is onder het gewicht van de aarde erboven uit elkaar gedrukt.

Vondsten en datering

Het uit de put geborgen aardewerk is handgevormd en dateert uit de vroeg-Romeinse tijd. Twee fragmenten lijken op *dolium*-aardewerk maar hebben een duidelijk afwijkend handgevormd baksel. Drie van de in totaal negen scherven zijn afkomstig van een fijn gemagerd en geglad potje van gereduceerd aardewerk. Een scherpere datering is afkomstig van twee uit de putconstructie geborgen duigen. Deze zijn dendrochronologisch gedateerd. Het hout moet afkomstig zijn van bomen die geveld zijn in het jaar 28 na Chr. (5.3). De ton kan echter pas jaren later als bekisting voor de waterput zijn ingegraven en in die tijdspanne kunnen de duigen zijn aangevreten door de houtworm.

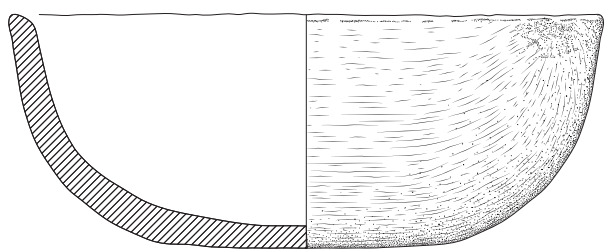
Behalve de negen scherven bevatte de vulling van de waterput ook enkele stukken hout:

- Het meest in het oog springend is een elzenhouten trapje (811-12, zie Plaat 3C en fig. 8.4) bestaande uit twee zijkanten (60 en 58 cm lang) en minimaal twee sporten (waarvan een gaaf is en 70 cm lang). Het is van simpele constructie samengesteld uit rondhouten elementen. De verticale zijkanten hebben doorsneden van 7.5 en 6.0 cm. Ter plaatse van de sporten zijn aan de binnenkanten vanaf de bovenkant schuine uitsparingen gekapt, zodat de sporten in de uitgebeitelde gaten konden worden gestoken. De onderste gaten zijn rechthoekig en meten 6.5 bij 2.5 cm terwijl de gaten van de bovenste sport ronde zijn met een doorsnede van 2.5 cm. De sporten hebben een doorsnede van 5.0 cm en zijn aan de uiteinden bijgesneden tot een doorsnede van niet veel maar dan 2 cm. Het lijkt logisch dat de schuine inkepingen boven de sporten ook de bovenkant van het trapje zijn, zodat de sporten net iets meer ondersteuning hebben van de twee dragende zijkanten. Dan valt het wel op, dat het trapje eigenlijk op zijn kop in de put heeft gestaan (eenzelfde vondstsituatie als in Kesteren – De Woerd). Dit is een klein, smal trapje, hetgeen doet vermoeden dat het niet veel meer dan twee sporten heeft gehad.

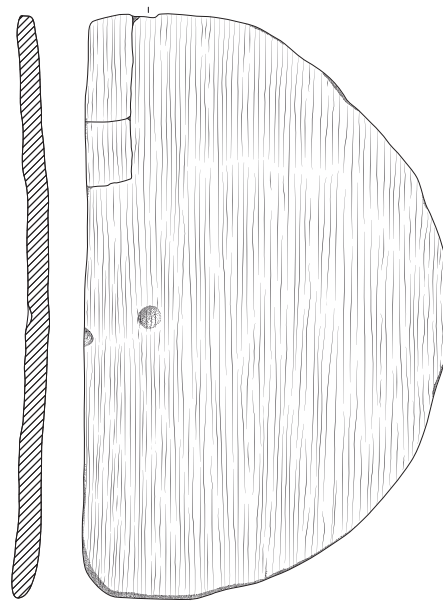
- Een incomplete ovale kom of nap, eveneens gevormd uit elzenhout (811-6, zie fig. 8.5 en fig. 22.8). De bovenkant is 23 cm lang en de bodem is 12 bij 9 cm groot. De breedte van de kom is ongeveer 17 cm, maar een lange zijde ontbreekt nagenoeg. Dit is overigens een oude breuk en wellicht ook de reden van het afdanken. Het voorwerp is vervaardigd uit een blok en de bodem is gelijk aan de lengtedoorsnede zodat het vocht in de kom niet via de vaten in het hout kan wegsijpelen. Het lijkt erop dat de zijkanten aan de smalle zijden hoger uitsteken, 9 cm hoog, dan die aan de lange kanten, zodat de kom een bootachtige vorm heeft gehad. Aan de bovenkant is de wanddikte 1 cm en de bodem is 1.5 cm dik. Er zijn geen sporen van handvatten. De binnenkant van de kom lijkt van een afdekkende laag te zijn voorzien, maar dit zou eventueel ook het residu van de inhoud kunnen zijn.

- Een bijna half ronde, eikenhouten schijf met een lengte van 23 cm, een breedte van 14.5 cm en een dikte van 0.8 cm (811-11, zie fig. 8.6 en 22.8). De schijf is enigszins hol-bol. In de holle zijde bevindt zich een ronde moet van 2 cm met daarin een kleinere ronde afdruk van 0.8 cm. Deze moet ligt op ongeveer 11.5 cm van de drie ronde zijkanten af en 2.8 cm van de rechte zijkant. Het is mogelijk dat dit voorwerp samen met een tweede deel een ronde schijf heeft gevormd van een bodem of deksel, maar er zijn geen bewerkingssporen die duiden op de bevestiging van twee van zulke delen. Bovendien valt op dat bij een van de korte zijden de ronding naar de rechte kant al meer dan half rond is, waardoor twee delen niet naadloos op elkaar zullen aansluiten. Langs de rechte zijde is de zijkant recht, maar langs de ronde zijden is de zijkant van beneden (bol) naar boven (hol) schuin oplopend. Deze rand is opzettelijk schuin afgesneden. Op de holle kant (met de moet) zijn enkele dunne korte snijsporen.

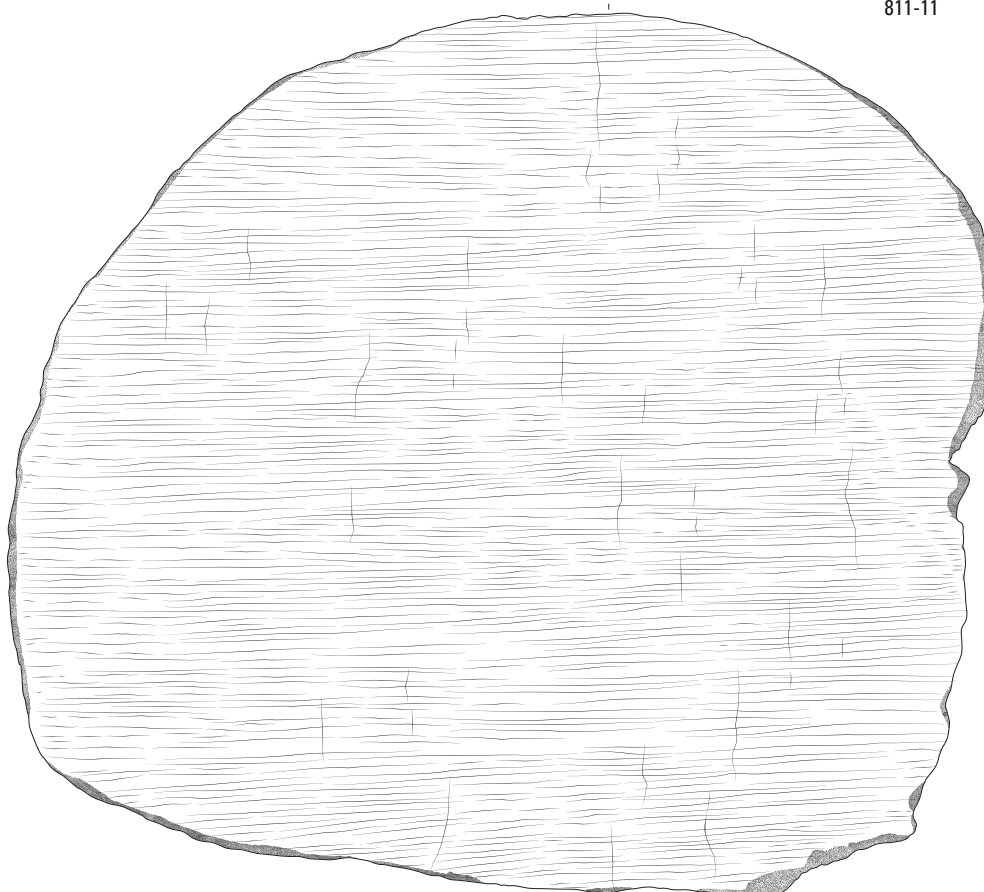
- Een platte eikenhouten schijf met twee ronde zijden en twee meer rechte zijden. De lengte is 38 cm, de breedte meet 34 cm en de dikte bedraagt 1 cm (811-12, zie fig. 22.8). Dit voorwerp is rechtstandig uit een stam vervaardigd. Het wekt de indruk dat dit een compleet, zelfstandig voorwerp is en geen onderdeel van een grotere platte schijf noch de bodem of deksel van een emmer- of tonachtige

811-6

811-11

811-12

Fig. 22.8. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 9. Houten voorwerpen uit waterput 811. Schaal 1:3.

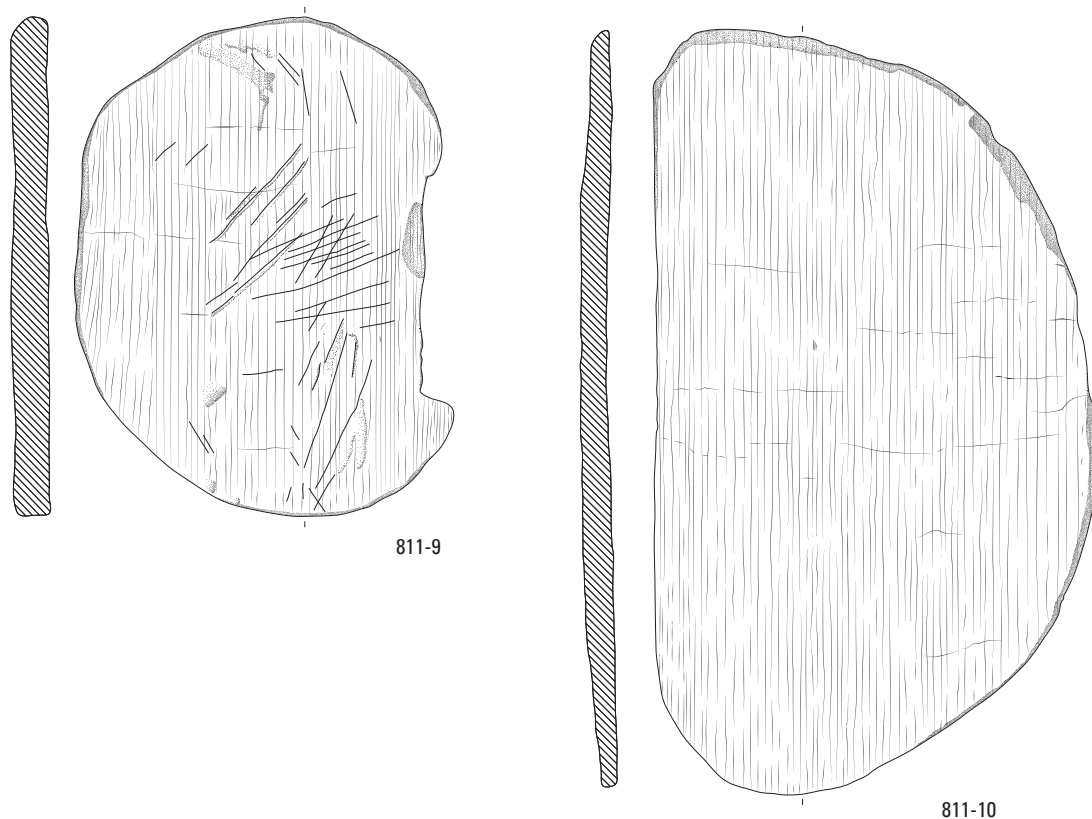

Fig. 22.9. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 9. Houten voorwerpen uit waterput 811, vervolg. Schaal 1:3.

container. Dit is mede ingegeven door de vele schuine, ondiepe snijsporen, die zich op beide platte zijden bevinden.

- Een bijna half ronde, platte eikenhouten schijf met een lengte van 30.5 cm, een breedte van 17 cm en een dikte van 1 cm (811-10, zie fig. 8.6 en 22.9). Het voorwerp is niet half rond, omdat de overgangen naar de rechte kant een curvend verloop hebben. Het is wat dat betreft geen symmetrische vorm en evenmin lijkt het samen met een tweede deel een nagenoeg ronde schijf te hebben gevormd. Bovendien ontbreken sporen van verbindingen tussen twee van dergelijke delen. Ook deze schijf is rechtstandig uit de stam vervaardigd. Eén van de smalle, ronde zijdkanten vertoont sporen van verkoling. De zijdkanten zijn vooral recht gesneden en niet afgeschuind zoals bij het voorwerp hierboven. Een platte kant lijkt enigszins hol, zodat de andere kant juist en beetje bol lijkt. Op dat laatste vlak zijn ook enkele ragfijne, schuine snijsporen.
- Een compleet eikenhouten, schijfachtig ovalen voorwerp (811-9 zie fig. 8.6 en 22.9) meet 19.5 bij 13.5 cm en is 1.5 cm dik. Aan een van de lange zijden is een 9 cm lange en 1.2 cm diepe uitsparing, wat dit voorwerp een dekselachtig voorkomen geeft. De schijf is rechtstandig uit de boomstam verkregen. De zijdkanten zijn enigszins hoekig rond gesneden. Op beide platte zijden zijn 4 tot 5 cm lange snijsporen. Aan de ene zijde zijn veel kerven die ofwel bijna haaks op de lengterichting staan of van linksboven naar rechtsonder (als de lange zijde met de uitsparing naar boven ligt). Op de andere zijde zijn het enkele kerven met een richting van linksonder naar rechts boven.
- Een door 1/4e klieving verkregen pen (es) van 26 cm lang, 2 cm breed en 1.5 cm dik, welke uitloopt in een smalle punt. De pen is aangevreten door houtworm. Voorts zijn er vier spaanders van eikenhout. Zij bevestigen het beeld dat ter plaatse hout is bekapt en bewerkt.

WATERPUT 812 / spoor 169.110 (fig. 22.10).

onderzoek

Deze waterput is tijdens de aanleg van werkput 169 herkend en gedurende een periode van drie dagen blootgelegd en gedocumenteerd. Allereerst is machinaal verdiept tot op een niveau waarop het eerste hout zichtbaar werd (26.50m +NAP). Na documentatie van dit tweede vlak is nogmaals machinaal verdiept om de constructie in zijn geheel vrij te kunnen leggen. Bij deze werkzaamheden kwam tevens een groot aantal wilgentakken aan het licht. Mogelijk zijn ze gebruikt om de insteek tijdens de aanleg van de waterput te stutten.

kuil

In het vlak is de kuil gezien als een ronde vlek met een diameter van 3.5 m. In het profiel zijn een zevental lagen onderscheiden, waarvan een zeer humeus (laag 12). Samen met de lagen 10, 11 en 13 moet deze humeuze laag pas na de gebruiksfase in de kuil zijn beland. De lagen 14 en 15 vormen echter de opvulling van de kuil die gegraven is bij de aanleg van de put.

constructie

De waterput zelf is een kistvormige constructie uit dikke horizontaal geplaatste planken die met elkaar verbonden waren door middel van een pengat verbinding. Hiervan is alleen het onderste segment bewaard gebleven. Het onderste kistsegment werd ondersteund door enkele smalle balkjes aan de buitenzijde. Verticale hoekbalken aan de binnenzijde van de bekisting zijn niet gevonden zodat het om een weinig robuuste constructie moet zijn gegaan. Opmerkelijk is de rij ingeslagen staken in de kuil buiten de putbekisting die alleen helemaal onderin de kuil zichtbaar was.

verdwijnen van de constructie

Het bovenste deel van de waterput is na gebruik uitgegraven. Enkele losse planken in het onderste en als enige bewaard gebleven putsegment zijn mogelijk afkomstig van het bovendeel van de constructie.

vondsten en datering

Uit de opvullagen van de put zijn drie handgevormde scherven geborgen die niet nauwkeuriger te dateren zijn als IJzertijd/vroeg-Romeinse tijd. De put ligt op slechts enkele meters afstand van huis 808 dat dateert uit de Vroege IJzertijd zodat het aannemelijk is dat de put eveneens uit deze periode dateert.

WATERPUT 818 / spoor 159.136 (fig. 22.10).

onderzoek

Deze waterkuil is herkend tijdens de aanleg van werkput 159. Na documenteren van het eerste vlak werd een tweede vlak aangelegd op het niveau waarop het eerste constructiehout zichtbaar werd (26.75m +NAP). Na onderzoek van dit tweede vlak en het profiel is verder verdiept om de put geheel vrij te leggen. Tijdens deze werkzaamheden is een grote hoeveelheid constructiehout aan het licht gekomen en is aan de noordzijde van de waterkuil een deel van een schijfwiel teruggevonden.

kuil

In het vlak heeft de kuil een ronde vorm met een doorsnede van omstreeks 285 cm. In het profiel zijn vier lagen onderscheiden. Zowel de trechtervormige laag boven het hout van de put (laag 10) als de insteek (laag 11) bestaan uit chaotisch gevlekt donkerbruin humeus en lichtgrijs zand. De put zelf is gevuld met hetzelfde materiaal maar dan in de vorm van horizontale banden. Tenslotte bevindt zich onderin een dun pakket in de put gespoeld zand.

constructie

Vanaf enkele decimeters onder het opgravingsvlak was een cirkelvormige band uit humeus materiaal zichtbaar op de plaats waar het hout al vergaan is (laag 12). Daaronder lagen de resten van de eigenlijke put in de vorm van een aantal aan de bovenzijde naar buiten wijkende planken en paaltjes. De

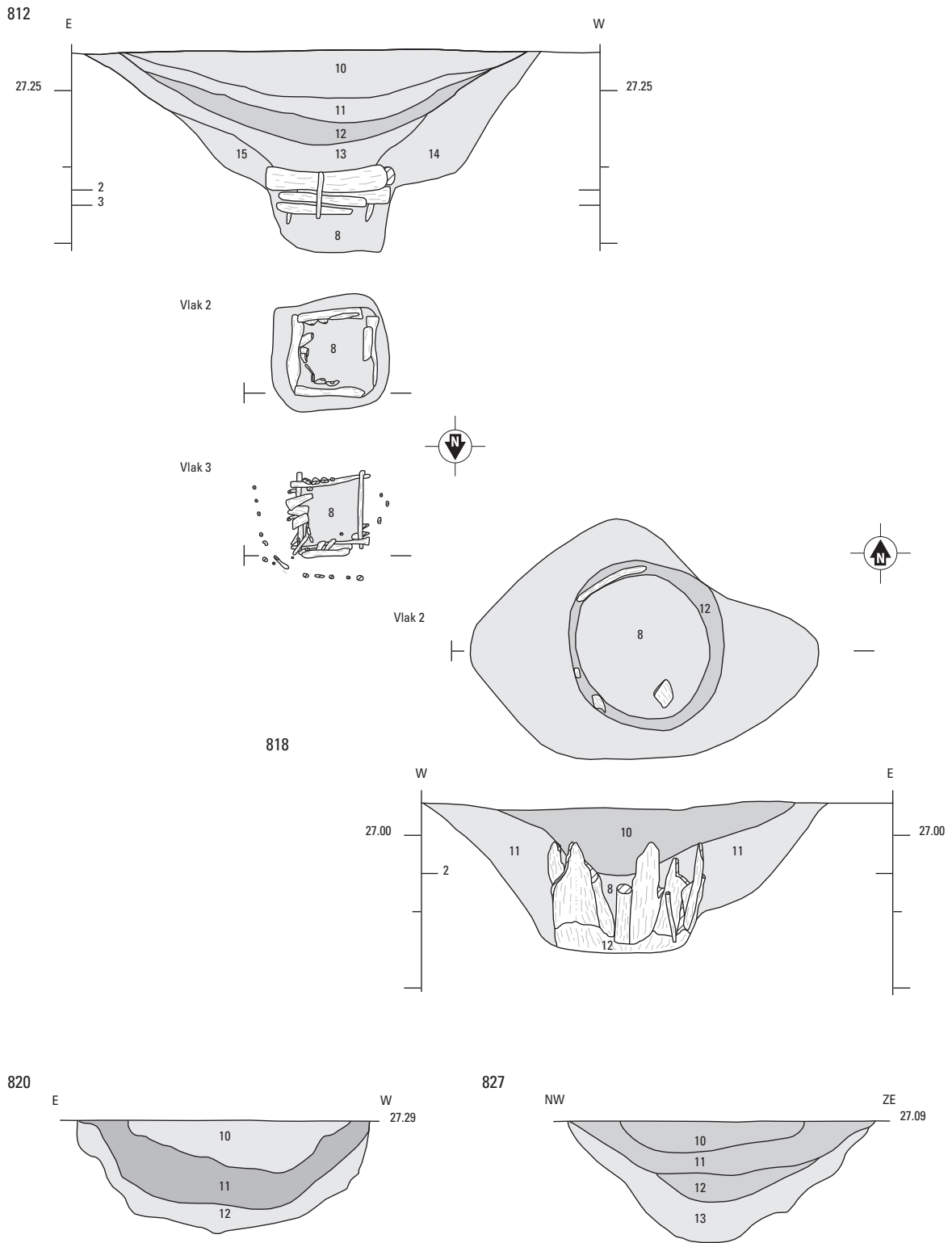

Fig. 22.10. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 9. Vlak en profiel van waterput 812 en 818, alsmede profiel van waterkuil 820 en 827. Schaal 1:40.

Fig. 22.11. Eersel-Kerkebogen, vindplaats 9. Twee stukken eikenhout uit waterkuil 818 (818-4) met een opvallende gebogen of geknikte vorm.

put lijkt na de gebruikperiode uit elkaar gedrukt te zijn wat alleen te verklaren is als de put vrij in de kuil heeft gestaan. Als deze interpretatie juist is, gaat het bij structuur 818 om een waterkuil met vrijstaand bekken en dus niet om een waterput. Ook relatief vermengde en humeuze opvulling van de kuil (laag 11) lijken hierop te wijzen.

verdwijnen van de constructie

Aangezien de kuil gevuld is met chaotisch gevlekt humeus zand (lagen 10 en 11) is de kuil waarschijnlijk geleidelijk dichtgeraakt maar is deze nog wel langere tijd betreden.

vondsten en datering

Van het onderin de kuil bewaard gebleven hout zijn twee monsters ingestuurd voor een dendrochronologische datering. Uit die analyse blijkt dat de twee stukken dateren in $92 \text{ AD} \pm 1$ en $93 \text{ AD} \pm 1$ (EKB00061, EKB00060). De put zal dus rond het jaar 100 na Chr. in gebruik zijn geweest.

In de opvullagen van de kuil is nauwelijks aardwerk gevonden. De enige scherf is van handgevormd aardewerk uit de IJzertijd.

Uit en van deze waterput zijn vier stukken hout geconserveerd, die zijn gebruikt voor de bekisting van de schacht. Het betreft echter hergebruikt hout, waarom het interessant is deze stukken voor het voetlicht te brengen:

- Twee stukken eikenhout (818-4) vallen op vanwege hun gebogen of geknikte vorm (zie fig. 22.11). Hun maten zijn 61 bij 12 bij 3,5 cm en 72 bij 10 bij 4 cm en het zijn planken. Het is niet zeker hoe die planken zijn verkregen, door zagen of door splijten. Ze zijn vervolgens wel bekap. Eén zijde van de planken is schuin aangekapt, waardoor een platte punt is ontstaan. De knik in het hout is al een natuurlijke grondvorm. Aan de andere kant lijken de planken aanvankelijk breder te zijn om vervolgens in twee delen uiteen te wiggen. Bij een van de planken is een inkeping in een van de uiteenwijkende uitlopers. De brede zijden wezen naar boven in de bekisting van de waterput en zijn daarvoor dan ook weggerot. Het hout was echter al in bedenkelijke conditie toen het werd hergebruikt in de waterput, gezien de aanwezigheid van houtworm in een van de planken. Het is mogelijk dat de ander kant is aangepunt om in de grond te plaatsen zodat de bekisting juist stevig staat verankerd, maar dat laat onverlet dat deze kanten taps of versmald toelopen. De reden daarvoor is wellicht om die kant van de plank in een hout-verbinding te plaatsen. Als we dit combineren met de vorm dan lijken deze twee stukken op een gording. Dit zijn echter constructieonderdelen die eerder thuis horen in de middeleeuwen dan in de Romeinse tijd.

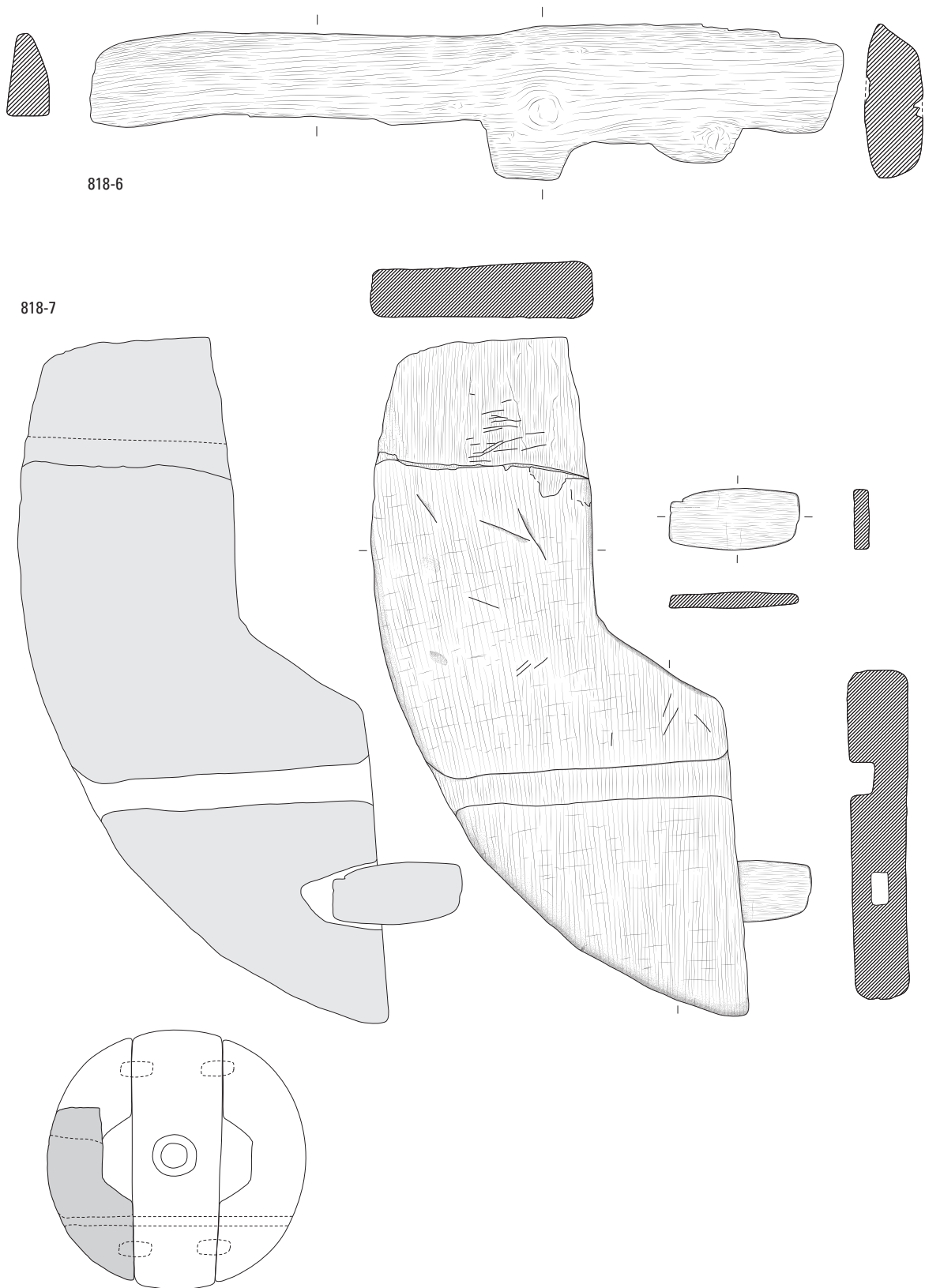

Fig. 22.12. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 9. Houten voorwerpen uit waterkuil 818: F-vorming stuk eikenhout en segment van een eiken schijfwiel met reconstructie. F-vormig voorwerp schaal 1:4, wiel 1:5. uit waterkuil 818.

- Een eiken plank van 80 bij 19.5 bij 4 cm bestaat uit twee delen, omdat die overlans doormidden is gebroken. In het midden van de plank bevindt zich een rond uitgebeiteld gat met een doorsnede van 6 cm. Een uiteinde van de plank is met bijlslagen langs beide smalle zijden aangepunt. Het andere uiteinde, dat naar boven stak in de houten waterputbekisting, loopt uit in twee smalle uiteinden. Het lijkt niet te gaan om opzettelijke vormgeving van het hout, maar eerder het resultaat van het weggroten van de bovenkant van de plank.
- Een ander stuk eikenhout (818-6) is 51 bij 5.5 bij 3 cm en is vervaardigd uit een relatief klein deel van een stam of tak. Het fragment heeft enigszins de vorm van een 'F' (zie fig. 22.11). De vormgeving is het resultaat van hakken, beitels en mogelijk zagen. De beide uiteinden van het object lijken gaaf, maar het is mogelijk dat tegenover de twee uitstekende delen hout overlans is afgebroken. Hoe zag dat tegenovergelegen, afgebroken deel eruit? Wanneer we uitgaan van symmetrie zou een decoratieve functie gesuggereerd kunnen worden (mogelijk voor op een nokbalk). Maar hoe kan het object worden geïnterpreteerd wanneer van compleetheid wordt uitgegaan? Een suggestie zou kunnen zijn dat het object een onderdeel heeft gevormd van een balkvergrendelingconstructie.
- Het laatste voorwerp is een vreemde eend in de bijt (818-7). Het betreft een segment van een eiken (schijf)wiel (zie fig. 22.12). De segmenten zijn aan elkaar verbonden geweest met een pen-gatverbinding. Aan een uiteinde van dit segment bevindt zich een gat met daarin de pen (11 bij 5 bij 1.2 cm). Tevens is een groef uitgehakt over de zijkant van het wiel, wat waarschijnlijk ook onderdeel is geweest van de samenvoeging van de verschillende segmenten. Het andere uiteinde vertoont geen sporen van een pen-gatverbinding, maar daar is over een lengte van 10 cm de dikte van het segment gehalveerd door een helft weg te beitelen. Het wiel is 4 cm breed en heeft een diameter gehad van ongeveer 64 cm. Het is niet een volledig gesloten schijfwiel, want de binnenkant van het wielsegment heeft een hoekige uitsparing. Aan de binnenkant bevinden zich geen gaten voor spaken. Dat doet zich afvragen hoe dit wiel aan de naaf bevestigd is geweest. Daarvoor kan een schijfwiel uit Oss-Ussen als voorbeeld dienen. Dat wiel bestaat uit drie delen; twee halfronde delen en een middendeel met een gat voor de as en daarin een houten bus. Het lijkt erop dat ons wiel hierop een variant vormt, bestaande uit 5 delen, namelijk vier kwartronde delen en een middenplank. Het vermeerderen van het aantal wioldelen heeft het wiel waarschijnlijk niet steviger gemaakt.

WATERKUIL 820 / spoor 159.226 (fig. 22.10).

Het spoor heeft in het vlak een ronde vorm en een diameter van 210 cm. De diepte van het spoor bedraagt 74 cm. In de waterkuil zijn een drietal lagen herkend, waarvan een met humeuze spoelzandbandjes (laag 11).

10 donkerbruin/bruin gevlekt, daalderstructuur

11 donkerbruin, zeer gelaagd zand

12 geelbruin gevlekt met leembrokken.

Gezien de intacte spekkoeachtige gelaagdheid van laag 11 moet bij het dicht raken van de kuil eerder aan een periode van maanden dan aan een periode van jaren worden gedacht. Als een kuil langer open ligt verdwijnt de fijne laminering door bioturbatie en/of betreding.

vondsten en datering

In de opvullagen van de kuil zijn 20 scherven van handgevormd ijzertijdaardewerk gevonden. De datering van het aardewerk ligt grofweg in de Midden IJzertijd zodat de kuil in die periode dichtgegooid zal zijn.

WATERKUIL 827 / spoor 160.142 (fig. 22.10).

In het vlak is deze kleine waterkuil herkend als een rond spoor met een diameter van circa 2 m, opgebouwd uit een tweetal lagen. Tijdens het machinaal couperen zijn in totaal vier lagen onderscheiden, waarvan drie zeer donker (laag 10-12) en een zeer licht (laag 13):

- 10 donkerbruin, daalderstructuur
- 11 donkerbruin met inclusies van houtskool
- 12 donkerbruin, zeer humeus
- 13 lichtbruin/lichtgrijs tot geelwit gebrokt.

vondsten en datering

Behalve tien scherven van handgevormd aardewerk uit de IJzertijd of vroeg-Romeinse tijd, zijn in de kuil twee scherven van een *terra ruba*-tonbeker gevonden. De kuil zal dus in de vroeg-Romeinse tijd dichtgegooid zijn.

2.2.2 STRUCTUREN VAN VINDPLAATS IO

2.2.2.1 GEBOUWEN

HUIS 346 / werkput 145 en 403 (fig. 22.13)

onderzoek

De plattegrond is tijdens het veldwerk herkend. Van huis 346 zijn alleen de middenstijlen teruggevonden. Tijdens het veldonderzoek in 2006 is één middenstijl van dit gebouw gevonden in werkput 145. De overige paalkuilen van de structuur zijn onderzocht tijdens de opgravingcampagne in 2009. Daarbij kwam de meest oostelijke middenstijl pas aan het licht na het verdiepen van de recente verstoringen.

constructie

De gebouwplattegrond bestaat uit vier middenstijlkuilen die respectievelijk 5, 6 en 6 m afstand van elkaar staan. De lengte van het gebouw is daarmee 17 m. De oriëntatie van de structuur is noordoost-zuidwest. De middenstijlkuilen hebben een diepte van 65 en 86 cm. Van het onder een recente verstoring liggende spoor 403.041 was nog 53 cm over maar deze zal oorspronkelijk een diepte hebben gehad van omstreeks 80 cm.

bijzondere elementen

In de noordelijke helft van de structuur liggen twee kuilen (403.29 en 403.31) die geen deel hebben uitgemaakt van de dragende constructie van het gebouw maar waarschijnlijk wel op de een of de andere manier in samenhang staan met 346 omdat in dit deel van de werkput geen verdere Romeinse sporen liggen.

reparaties en verbouwingen

Paalkuil 403.32 lijkt gegraven te zijn bij de vervanging van de staander uit 403.40: zowel in het vlak als in het profiel was duidelijk een oversnijding te zien.

verdwijnen van het gebouw

Het gebouw is aan het eind van zijn technische levensduur gesloopt. In twee van de vier middenstijlkuilen zijn paalkernen waargenomen wat betekent dat de paalvoet van deze staanders al vergaan was voor het einde van de gebruikperiode. De twee middelste palen zijn uitgegraven.

vondsten en datering

In de kuilen van de middenstaanders zijn scherven gevonden van Romeins aardewerk waaronder *dolium* fragmenten (Stuart 147), een stuk van een gladwandige kruik en een randfragment van een ruwwandige kom. Dit aardewerk dateert uit de periode 70-150 na Chr.

346

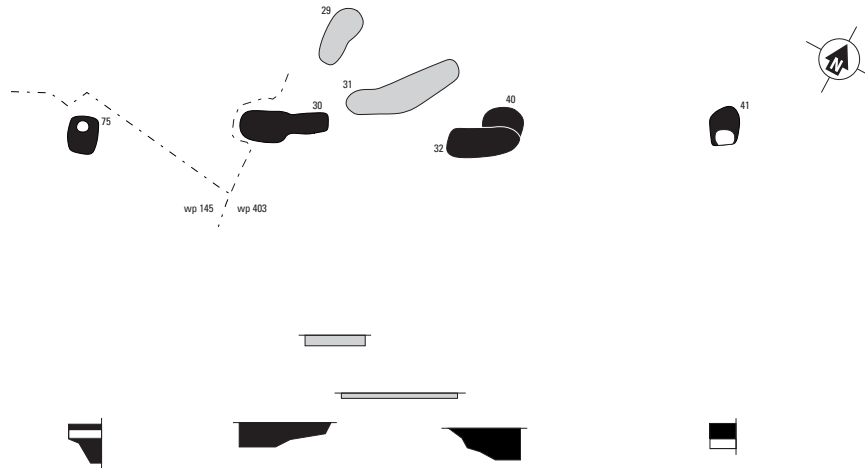

Fig. 22.13. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 10. Plattegrond en spoordiepten van huis 346. Schaal 1:200.

HUIS 347 / werkput 403 (fig. 22.14)

onderzoek

Deze structuur maakt deel uit van een cluster gelijksoortige plattegronden dat direct bij de aanleg van het vlak herkend is. Het uiteenrafelen van het sporencluster is gebeurd tijdens de uitwerking.

constructie

Van de structuur zijn alleen vier middenstijlkuilen bewaard gebleven. Deze liggen op een afstand van 6, 4,5 en 5 m en het gebouw is noordoost-zuidwest georiënteerd. De diepte van de middenstijlkuilen varieert van 38 tot 72 cm en de kuilen bestaan uit ongebrokt en ongelaagd homogeen zand.

wanden

Ten noorden van de structuur is een paalkuil aangetroffen; de afstand tot de middenas bedraagt 3,5 m. Het is misschien een wandstijl van de hier beschreven structuur maar het is ook mogelijk dat deze paalkuil tot structuur 349 gerekend moet worden.

reparaties en verbouwingen

Bij de twee meest westelijke middenstijlkuilen van de structuur zijn nog twee forse paalkuilen aanwezig (403.23 en 403.26) die geïnterpreteerd zijn als onderdeel van een klein bijgebouw (349). Het is echter niet uit te sluiten dat het bij deze paalkuilen om reparaties of vervangingen gaat van spoor 403.24 en 403.37.

verdwijnen van het gebouw

Er zijn geen uitgraafkuilen gezien. Wel was bij één middenstijl, spoor 403.37 een paalkern herkenbaar.

vondsten en datering

In de paalkuilen is bijna 1 kilo maalsteenfragmenten van Tefriet gevonden. Verder zijn scherven van Romeins aardewerk geborgen waaronder een fragment van een *dolium* en een scherf van een ruw-wandige Stuart 202 pot. Deze vondsten dateren met enig voorbehoud in de periode 70-150 na Chr.

HUIS 348 / werkput 403 (fig. 22.15)

onderzoek

De plattegrond is tijdens de uitwerking gereconstrueerd.

constructie

De structuur is niet compleet opgegraven: waarschijnlijk is één middenstijl verstoord bij de aanleg van greppel 990 en mogelijk ligt nog een middenstijl buiten het onderzochte gebied. De drie wel

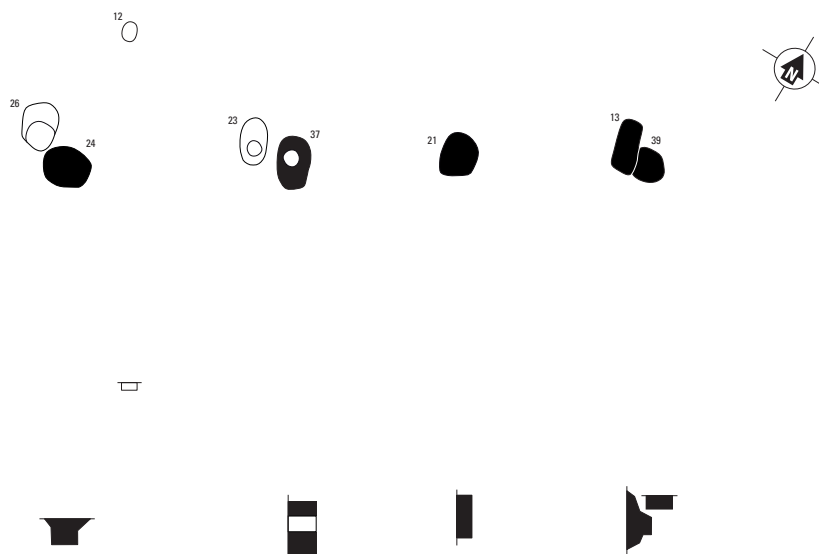

Fig. 22.14. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 10. Plattegrond en spoordiepten van huis 347. Schaal 1:200.

teruggevonden middenstaanders liggen op een afstand van respectievelijk 1.5 en 5 m uit elkaar en zijn gemiddeld 58 cm diep. De middenstaanders lagen op de lengteas van een gebouw dat noordoost-zuidwest georiënteerd moet zijn geweest.

bijzondere elementen

Het is onzeker of spoor 403.18 bij de structuur hoort maar gezien het feit dat het spoor op de middenas van het gebouw ligt, is hier wel van uit gegaan. Ook de functie van 403.38 is niet duidelijk maar het spoor wordt wel tot de structuur gerekend omdat in dit deel van de werkput geen andere Romeinse structuren aanwezig zijn.

verdwijnen van het gebouw

Omdat geen duidelijke uitgraafkuilen zijn waargenomen, zou het gebouw in theorie na de gebruiksfase langzaam in elkaar gezakt kunnen zijn. In twee van de paalkuilen is echter wél een kern waargenomen zodat het aannemelijk is dat beide andere palen toch zijn uitgegraven ondanks het ontbreken van een duidelijke uitgraafkuil.

vondsten en datering

In de kuilen zijn slechts drie scherven gevonden waarvan twee handgevormde uit de IJzertijd en een Romeins *dolium*fragment.

GEBOUW 349 / werkput 403 (fig. 22.16)

onderzoek

Na de aanleg van het vlak in werkput 403 was meteen duidelijk dat hier een aantal gebouwplattegronden uit de Romeinse tijd aanwezig waren. Welk spoor bij welke structuur hoort is pas na het veldwerk uitgezocht. Gezien de ligging is niet uit te sluiten dat de twee middenstijlen van deze structuur deel uit maken van 347.

constructie

Het bijgebouw is opgebouwd uit twee middenstijlen, die op een afstand van 5.5 m van elkaar liggen. De diepte van de middenstijlen is 46 en 60 cm. De oriëntatie van de structuur is noordoost-zuidwest.

wanden

Aan de noordzijde van de structuur is op een afstand van 2.5 m vanaf de middenas een paalkuil aan-

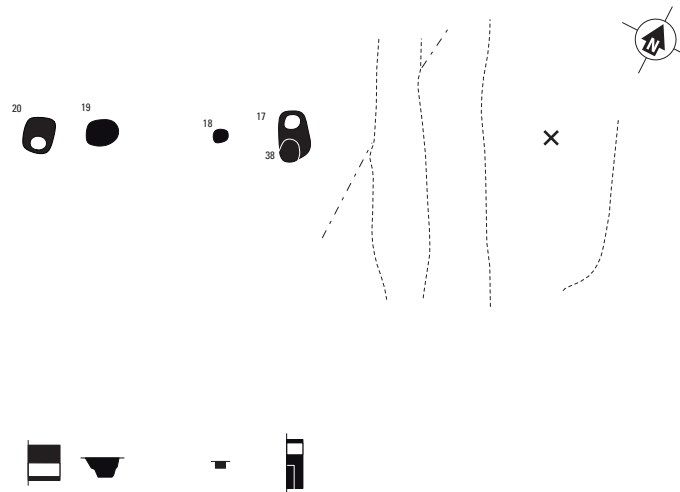

Fig. 22.15. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 10. Plattegrond en spoordiepten van huis 348. Schaal 1:200

getroffen. Spoor 403.12 is 20 cm diep en betreft mogelijk een wandstijl van het bijgebouw. Het is echter ook mogelijk dat het spoor onderdeel heeft uitgemaakt van structuur 347.

verdwijnen van het gebouw

In beide middenstijlkuilen is een kern gezien. De houten palen zijn dus vergaan voordat het gebouw gesloopt werd.

vondsten en datering

Geen vondsten maar op basis van de aard en vorm van de kuilen dateren deze in de Romeinse tijd..

GEBOUW 350 / werkput 410 (fig. 22.16)

onderzoek

Van dit gebouw zijn twee middenstijlen teruggevonden. Het is niet zeker of het een klein bijgebouw betreft zoals structuur 349 of dat het een huis betreft waarvan het oostelijke deel niet is opgegraven.

constructie

De structuur bestaat uit minimaal twee middenstijlen met een onderlinge afstand van 7 m. De paalkuilen hebben een diepte van 72 en 80 cm. De structuur is noordoost-zuidwest georiënteerd.

wanden

Ten zuiden van de middenstijlen zijn een aantal ondiepere paalkuilen gevonden die mogelijk het overblijfsel van de wand vormen (spoor 410.13, 410.14 en 410.27). Ook aan de noordzijde van de structuur is een paalkuil aanwezig. De paalkuilen liggen op een afstand van ca. 3 m van de lengteas.

reparaties en verbouwingen

Ten oosten van spoor 410.94 is een paalkuil aangetroffen; de diepte van het spoor lijkt niet naar een functie als middenstijl te verwijzen maar gezien de locatie van het spoor kan het spoor toch een constructieve functie hebben gehad.

verdwijnen van het gebouw

Het gebouw is gesloopt. In één van de drie middenstijlkuilen (410.17) was een paalkern herkenbaar. Beide andere palen zullen uitgegraven zijn.

vondsten en datering

Geen vondsten maar op basis van de aard en vorm van de kuilen dateren deze in de Romeinse tijd.

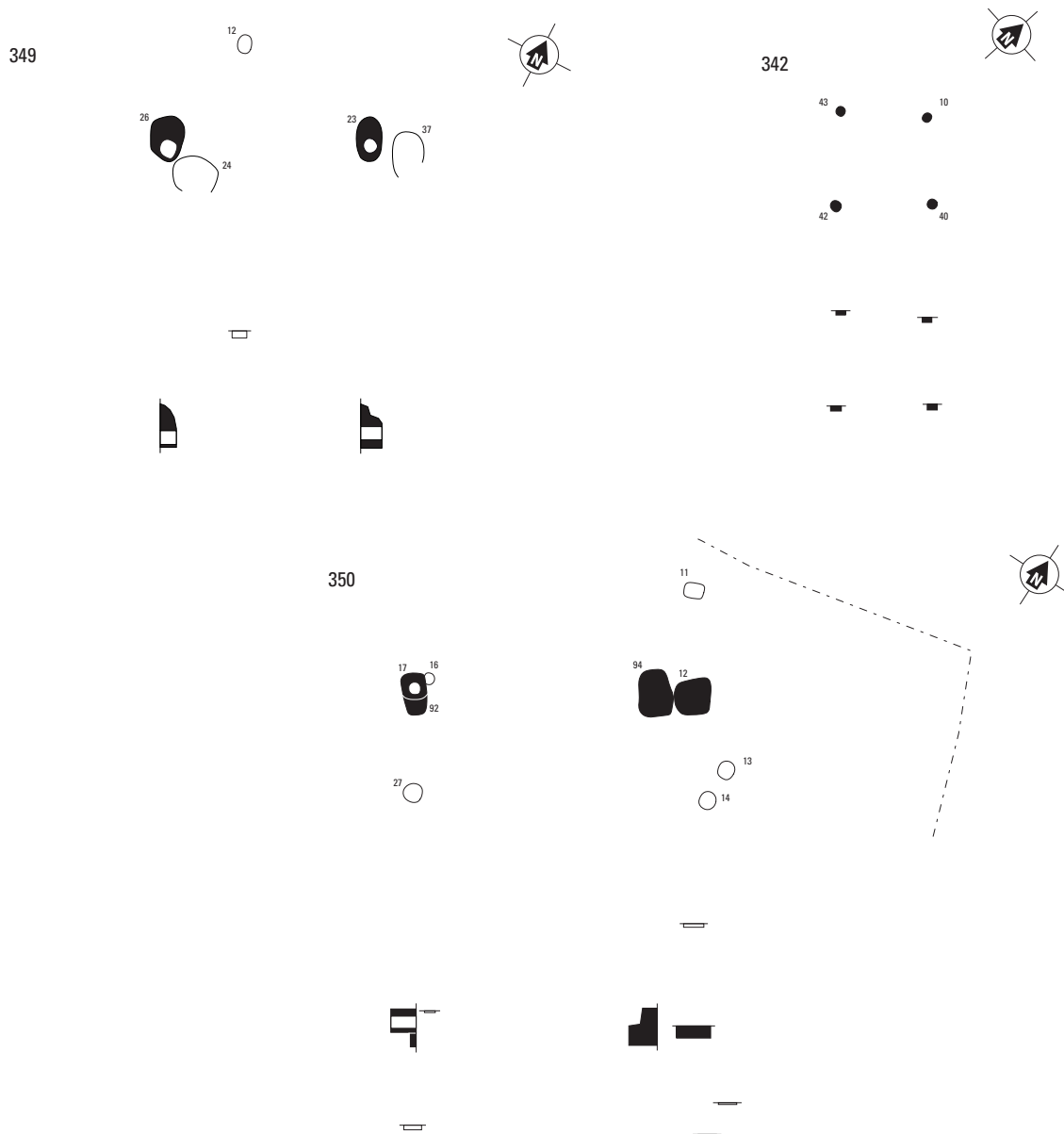

Fig. 22.16. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 10. Plattegrond en spordiepten van gebouw 349 en 350, alsmede van spieker 342. Schaal 1:200.

SPIEKER 342 / werkput 400 (fig. 22.16).

onderzoek

De spieker is tijdens het veldwerk herkend. Spoor 43 lag onder een meeteiland en kon pas na gericht zoeken opgetekend worden.

constructie

Het bijgebouw meet 2.5 m in het vierkant en is opgebouwd uit vier palen. De diepte van de paalkuilen is gemiddeld 14 cm.

vondsten en datering

Geen vondsten.

WATERPUT 306 / spoor 145.032 (fig. 22.17)

onderzoek

Deze waterput is tijdens de aanleg van werkput 145 herkend, maar pas onderzocht na afronding van het werk aan structuur 241. Alvorens waterput 306 machinaal kon worden gecoupeerd, is eerst het vlak circa 30 cm verdiept in de zoektocht naar paalsporen behorende bij structuur 241. Dit is dan ook de reden dat het profiel alleen de situatie vanaf vlak 3 weergeeft. Uiteindelijk is verdiept tot vlak 5, een niveau waarop de houten beschoeiing grotendeels vrij lag en het mogelijk was om iedere houten plank individueel te documenteren.

kuil

De insteek van de waterput had in het eerste opgravingsvlak (27.88 m +NAP) de vorm van een afgeronde rechthoek met afmetingen van 5 bij 6 m. De kuil is ongeveer 1.4 m diep en wordt gekenmerkt door enkele vullingslagen van grijsbruin grof zand (laag 10, 12-16) en een tweetal lagen humeus donkerbruin zand (laag 3 en 11). Vermoedelijk vormen de lagen 14 -16 de oorspronkelijke insteek en vertegenwoordigen de lagen 3, 10, 11 en 12 de nazak van het spoor.

constructie

De waterput bestaat uit een kistvormige constructie met vier verticaal geplaatste hoekbalken (H1, H2, H24 en H25) waartegen horizontaal planken zijn geplaatst. Deze constructie is van 27.35 tot 26.35 m + NAP bewaard gebleven.

verdwijnen van de constructie

Boven de put bevindt zich een grote trechtvormige kuil en er zijn geen sporen te zien die wijzen op het dichtvloeien van de put met zand of het indrukken van een vermolmd houtconstructie. Waarschijnlijk is het bovenste deel van de put uitgegraven waarna de kuil dichtgegooid is. Door klink van de humeuze vulling van de put is helemaal bovenin de kuil een deel van de toenmalige bouwvoor in de put gezakt.

vondsten en datering

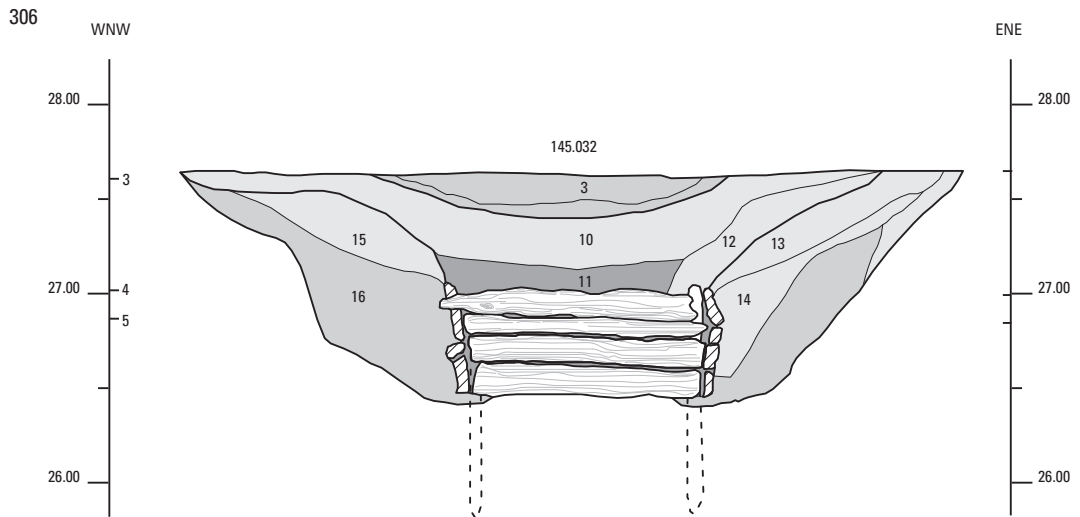
Voor de houten putbekisting is een dendrochronologische datering beschikbaar waaruit blijkt dat de put na 163 AD aangelegd moet zijn. In de structuur zijn in totaal 171 aardewerkscherven gevonden met een gezamenlijk gewicht van 2707 g. Hiervan zijn slechts drie scherven afkomstig uit de kuil die gegraven is bij de aanleg van de put. De overige scherven zijn gevonden in de lagen waarmee de put tijdens en na de gebruikperiode is dichtgeraakt. Het aardwerk dateert van na omstreeks 150 na Chr. wat past bij de dendrodatering. Slechts enkele oudere kurkurn-fragmenten en wat handgevormd aardewerk kan als ouder zwerfvuil worden geïnterpreteerd.

Behalve aardewerk is in de put ook natuursteen gevonden waaronder meer dan 11 kilo brokken Tefriet die deel hebben uitgemaakt van maal- en slijpstenen en enkele afgeronde blokken waarvan de zwaarste maar liefste 19 kg weegt en uit licht grijs kwartsiet bestaat. Verder is uit de trechtvormige kuil boven de put een fragment van een bronzen kapfibula geborgen van het type 1 variant Nijmegen. Dergelijke fibulae dateren uit de periode van het eerste kwart van de 1ste eeuw voor Chr. tot het eerste kwart van de 1ste eeuw na Chr.

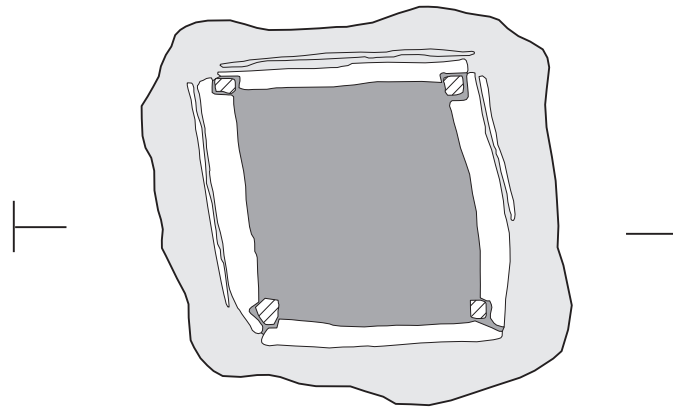
WATERKUIL 307 / spoor 145.076 (fig. 22.17)

onderzoek

Deze kuil is gecoupeerd, getekend (1:20) en gefotografeerd. Vervolgens is er een pollenmonster genomen van de onderste humeuze lagen ten behoeve van archeobotanisch onderzoek. Van laag 13 is ook een bulkmonster genomen.

Vlak 5

307

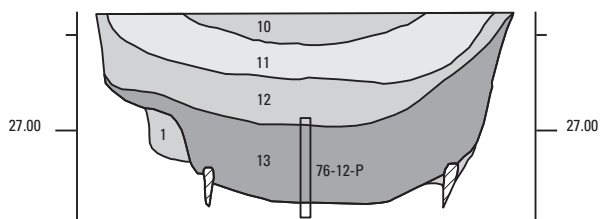

Fig. 22.17. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 10. Profiel en vlak van waterput 306, alsmede profiel van waterkuil 307. Schaal 1:40.

kuil

De kuil is in het vlak rond van vorm met een diameter van 2.20 m. Onderin de kuil zijn de resten van een soort beschoeiing aangetroffen in de vorm van enkele korte in de grond geslagen aangepunte paaltjes. Vermoedelijk gaat het om de resten van een soort beschoeiing en zullen de paaltjes oorspronkelijk rondom de gehele bodem van de kuil hebben gestaan. Eén van de houten staakjes is geborgen om deze te kunnen dateren. De bovenste lagen in de kuil bestaan uit een licht grijs bruine vulling met ijzeroerconcreties. De lagen hieronder zijn overwegend grijs en vlekkelig. Het onderste deel van de kuil bestaat uit fijn gelaagd licht- en donkergrijs zand.

verdwijnen van de kuil

De teruggevonden staken vormen slechts een deel van de oorspronkelijke beschoeiing van de kuil. Vermoedelijk is de rest van de beschoeiing verwijderd. De vloeizandbanden onderin de kuil wijzen erop dat de kuil niet erg lang open heeft gelegen aangezien de vulling dan meer gehomogeniseerd zou zijn. Het bovenste deel van de kuil is waarschijnlijk dichtgegooid.

vondsten en datering

In de kuil zijn scherven gevonden van aardewerk uit de Romeinse tijd, waaronder een van de weinige *terra sigillata* vondsten uit Kerkebogten: een fragment van een Dragendorff 40 kom uit Oost-Gallië. Daarnaast zijn fragmenten gevonden van een ruwwandige Holwerda 140-142 pot en van een kruikstandamfoor Haalebos 8050. Verder is een van de houten staakjes ¹⁴C gedateerd op : 125 cal AD 2 σ 95 % (GRON1606). De vondsten dateren duidelijk van na ca. 150 na Chr. (eind 2de/begin 3de eeuw). Dit impliceert een gebruiksduur van enkele tientallen jaren waarbij de waterkuil herhaaldelijk opgeschoond is.

WATERKUIL 312 / spoor 151.227 (fig. 22.18)

kuil

De kuil is in het vlak rond van vorm met een diameter van ca. 2.96 m. De bovenste laag bestaat uit een homogeen lichtgrijsbruin gekleurde vulling. De lagen hieronder zijn afwisselend donkergrijs gevlekt en grijs. Onderin de kuil is een chaotisch patroon uit spoelzandbandjes en bodembrokken zichtbaar. Aanwijzingen voor een bekisting zijn niet gevonden. De kuil is tot op 95 cm onder het vlak bewaard gebleven.

verdwijnen van de constructie

De gebrokte structuur met vloeizandbandjes onderin de kuil wijzen erop dat de kuil niet erg lang open heeft gelegen aangezien de vulling dan meer gehomogeniseerd zou zijn. De bovenste lagen zijn dat wel. Verder is een nazak uit het plaggendeek zichtbaar.

vondsten en datering

In de kuil zijn scherven gevonden van Romeins aardewerk waaronder een fragment van een wrijfschaal Vanvinckenroye 337 en twee scherven van een *dolium* Stuart 147. Op basis van deze vondsten moet de kuil op zijn vroegst omstreeks 160 en op zijn laatst omstreeks 230 na Chr. dichtgegooid zijn. Behalve aardewerk kwam een hoeveelheid kapot gesprongen maar verder onbewerkt natuursteen aan het licht.

WATERKUIL 328 / spoor 407.111 (fig. 22.18)

onderzoek

Bij de aanleg van het vlak is deze waterkuil niet meteen als zodanig herkend; de kuil heeft een bescheiden omvang in het vlak en pas tijdens het couperen is gebleken dat het waarschijnlijk om een kleine waterkuil gaat.

kuil

De waterkuil is in het eerste vlak gezien als een afgerond rechthoekige vorm en meet 110 bij 75 cm. De diepte van de kuil is 1 m. Tijdens het onderzoek zijn geen sporen van een beschoeiing teruggevonden. De laagopbouw is van boven naar beneden als volgt:

- 12 grof grijs zand
- 11 donkergrijze, lichtgrijze laagjes
- 10 grof lichtgrijs zand

vondsten en datering

Het uit de kuil geborgen aardewerk dateert uit de periode 150-230 na Chr. waaronder scherven van een kruik-/standamfoor van het type Haalebos 8052, een *dolium* Stuart 147 en een amfoor van het type Gauloise 4. De waterkuil zal in het tweede kwart van de derde eeuw zijn dichtgegooid.

2.2.2.3 KUILEN

KUIL 339 / spoor 407.002 137 en 138 (fig. 22.18)

Kuil 339 ligt direct naast kuil 340. Beiden worden oversneden door greppel 990. Voordat de kuilen gecoupeerd werden, is even gedacht dat deze samen een kleine waterput of het restant van een verdiepte stal vormde. Tijdens het couperen bleek al gauw dat het om twee grote kuilen gaat. Tijdens het verdiepen van greppel 990 aan de oostkant van het spoor, is getracht de oorspronkelijke omvang van de sporen te achter halen. Tijdens de aanleg van greppel 990 is de oostelijke helft van beide kuilen geheel vergraven. Het niet verstoorde deel van Kuil 339 meet 175 bij 150 cm en was tot op een diepte van 44 cm onder het vlak bewaard gebleven. In de vulling zijn de volgende lagen onderscheiden:

- 10 blauwgrijs bruin gevlekt
- 11 blauwgrijs met veel aardewerkfragmenten
- 12 bruingrijs gevlekt

vondsten en datering

In de kuil is meer dan 8 kilo aardewerk gevonden waaronder een kom Drag. 31, een bakje Drag. 27 die beiden afkomstig zijn uit Oost-Gallië. Het aardewerk dateert uit de 2de eeuw na Chr.

KUIL 340 / spoor 407.140 (fig. 22.18)

Deze kuil is ovaal van vorm en meet 150 bij minstens 60 cm. Het spoor wordt oversneden door greppel 990 en oversnijdt kuil 339. De diepte van het spoor is 68 cm. In de kuil waren de volgende lagen herkenbaar:

- 10 bruin iets blauw gevlekt
- 11 blauwgeel gevlekt
- 12 grijs gevlekt

vondsten en datering

Net zoals de naastgelegen kuil 339 is 340 rijk aan aardewerk uit de Romeinse tijd. Het grootste deel van dit aardewerk dateert uit de tweede helft van de 2de eeuw. Daarnaast zijn oudere Romeinse scherven van voor 150 na Chr. gevonden (zie fig. 11.34 en tabel 11.13).

KUIL 341 / spoor 400.011 (fig. 22.18)

Tijdens het veldonderzoek is deze kuil als een natuurlijk fenomeen geïnterpreteerd; bij de uitwerking is op grond van de foto's echter gemeend dat structuur 341 een ondiepe kuil in een depressie zou

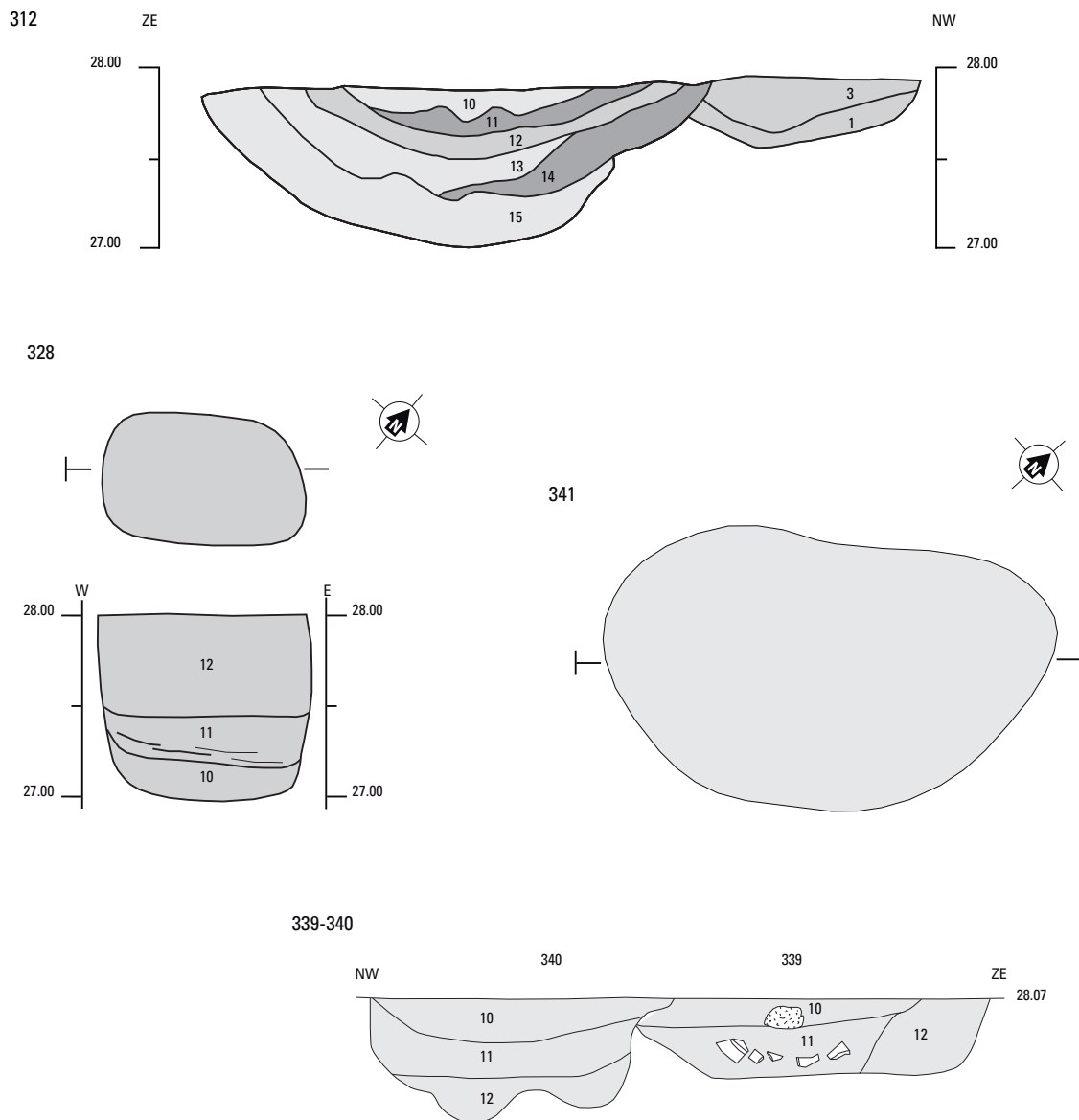

Fig. 22.18. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 10. Profiel van waterkuil 312 en kuil 339-340, alsmede vlak en profiel van waterkuil 328 en vlak van kuil 341. Schaal 1:40.

kunnen zijn. De diepte van het spoor is onbekend.

4 donkerbruin

vondsten en datering

Tijdens de aanleg van het vlak zijn uit kuil 341 drie scherven van handgevormd IJzertijd aardewerk geborgen.

KUIL 352 / werkput 403.011

Deze kuil is in het eerste vlak afgerond rechthoekig en meet 1.60 bij 1 m. De maximale diepte is 58 cm. De kuil is gevuld met gevlekt grijsbruin/geel (laag 11) en grijs/geel (laag 10) zand.

vondsten en datering

Het in de kuil gevonden handgevormde aardewerk dateert uit de IJzertijd of de vroeg-Romeinse tijd.

KUIL 353 / werkput 407.080

Het spoor is in vlak 1 rond van vorm en heeft een doorsnede van ca 75 cm. De diepte bedraagt 30 cm en de kuil is gevuld met donkergrijs-bruin zand.

vondsten en datering

In deze kuil zijn twee scherven van een voorraadpot Holwerda BG 140-142 in Willems T2-baksel, een gladwandige scherf van een kruik en een scherf van een pot Vanvinckenroye 87 gevonden. Normaal gezien zijn dergelijke potten uitgevoerd in een gladwandig gesmookt baksel; dit exemplaar is echter niet gesmookt en gewoon witbakkend. Alle scherven dateren na ca. 150 na Chr.

KUIL 354 / werkput 407.117

Deze kuil is in het eerste vlak afgerond rechthoekig en meet 1.50 bij 75 m. De diepte is 46 cm en de kuil is gevuld met bruingrijs zand.

vondsten en datering

Geen vondsten

KUIL 355 / werkput 407.119

Deze kuil wordt oversneden door een greppel (spoor 407.120); de vorm van het spoor is afgerond rechthoekig en meet 1.15 bij 50 m. De kuil heeft een diepte van 60 cm en is gevuld met lichtbruin grijs gevlekt zand.

vondsten en datering

Geen vondsten

KUIL 356 / werkput 407.063

In vlak 1 meet deze kuil 1.35 bij 1 m en is afgerond rechthoekig van vorm. De diepte van het spoor is 46 cm. De vulling bestaat uit bruingrijs zand.

vondsten en datering

In de kuil lag een fragment van een *dolium* uit de periode 30 to 270 na Chr.

KUIL 357 / werkput 407.049

De kuil is afgerond rechthoekig van vorm en meet 1.75 bij 1 m. De maximale diepte van het spoor is 20 cm. de vulling bestaat uit lichtgrijs gevlekt zand.

vondsten en datering

In de kuil is geen dateerbaar materiaal gevonden maar op basis van de kleur, structuur en begrenzingen van de kuilvulling is deze door het veldteam gedateerd in de Romeinse tijd.

2 3 STRUCTUREN UIT DE VOLLE MIDDELEEUWEN

Michel Lascaris, Ingmar Elstrodt, Karel-Jan Kerckhaert, Mara Wesdorp

2 3.1 STRUCTUREN VAN VINDPLAATS I I

HUIS 001 / werkput 105 (fig. 23.1)

onderzoek

Een aantal sporen van gebouw 1 is tijdens het Inventariserend Veldonderzoek van 2004 al gezien in proefsleuf 1. In werkput 105 is bij de aanleg op 12 december 2005 de complete plattegrond van het gebouw vrijgelegd. Na de aanleg van het vlak is een foto gemaakt van de opgeschaafde plattegrond. Op 14 december is een begin gemaakt met het couperen van de plattegrond. De coupes over de sporen zijn zo veel mogelijk haaks op de lengterichting van het gebouw gezet. Alleen bij spoor 4 is hiervan afgeweken om de oversnijding waar te kunnen nemen. De sluitpalen in de kopse zijden zijn evenwijdig aan de lengterichting van het gebouw gecoupeerd.

constructie

De kern van dit gebouw bestaat uit drie gebinten, heeft een lengte van 5.75 en een breedte van 4.25-4.4 m. De diepte van de gebintstijlen varieert van 61 cm (zuidelijk gebintpaar) tot 88 cm, gemeten vanaf het opgravingsvlak. Er van uitgaande dat de sluitpalen in de kopse zijden tot de wandpartij behoren, bedraagt de totale lengte van dit gebouw ongeveer 12.75 m. De totale breedte van het gebouw varieert van 3.45 m aan de korte zijden, tot 9.2 m in het midden van het gebouw.

wanden

Het verloop van de wanden valt te herleiden aan de gedeeltelijk bewaard gebleven wandgreppel. Deze is voornamelijk aan de zuidelijke lange zijde waargenomen. Aan de noordelijke zijde zijn slechts enkele restanten bewaard gebleven. De wandgreppel heeft een gebogen verloop op ruime afstand van de gebintstijlen, met een maximum van 2.4 m. Aan de oostelijke kopse zijde verloopt de wandgreppel direct aan de buitenzijde langs de sluitpalen.

ingangen

Mogelijk heeft de dubbele paalstelling in de tweede travee, aan de buitenzijde van de gebintpalen (spoor 105.2 en 3) deel uitgemaakt van een ingangspartij. Deze doorgang heeft een breedte van 1 m. Opmerkelijk is de ligging binnen de wandgreppel.

reparaties en verbouwingen

De noordelijke gebintpaal van het derde gebint (spoor 105.9) wordt geflankeerd door enkele kleine paalkuilen die later dan de gebintpaal zijn ingegraven. Mogelijk zijn deze palen toegevoegd om de gebintstaander te verstevigen en gaat het dus om een reparatie.

verdwijnen van het gebouw

Bijna alle palen van het gebouw zijn uitgegraven. Hiervoor zijn langwerpige kuilen tot tegen de oorspronkelijke paal gegraven, waarna de palen schuin zijn uitgetrokken. In twee gevallen (spoor 105.6 en 25) is onderin de paalkuil nog een kleine afdruk van de kern aanwezig.

vondsten en datering

De vijftien scherven in gebouw 1 dateren het ergens in de 12de eeuw. Gedraaide scherven uit Zuid-Limburg ontbreken, wat een datering vóór het einde van de 12de eeuw waarschijnlijk maakt. Een manchetrand uit het Maasland ondersteunt een datering in het midden van de 12de eeuw. Twee in de kuilen gevonden vuursteenartefacten – waaronder een trapeziumvormige kling – zijn evenals twee ijzertijdscherven te beschouwen als opspit.

Fig. 23.1. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 11. Plattegrond en coupes van huis 1. Schaal 1:200.

WATERPUT 2 / spoor 105.036 (fig. 23.2)

onderzoek

Van deze waterput is eerst de westzijde met de hand verdiept om vondstmateriaal te kunnen bergen. Vervolgens is de coupe machinaal doorgezet tot op een niveau waar hout zichtbaar was. Rondom het hout is met de schop verdiept, zodat het gehele profiel, inclusief het hout, gedocumenteerd kon worden. Uit een houtskoolrijke laag in de nazak van de waterput is een monster genomen voor macrobotanisch onderzoek. Uit de vulling binnen de houten omsluiting zijn twee monsters verzameld. Na monsternamen is de kuil van de put afgewerkt en is het restant van de houten omsluiting schoongespoeld.

kuil

De insteek van de waterput had in het eerste opgravingsvlak (ca. 28.50 +NAP) een enigszins onregelmatige vorm. De doorsnede van de insteek is ca. 1.7 tot 2.5 m. De kuil is ongeveer 163 cm diep. De bovenste vullaag (3) is een nazakking van grijsbruin zand met houtskoolconcentraties. Hieronder is een grof gebrokte opvullaag te zien met brokken geel en bruin zand. In deze laag zijn ook de vergane resten van de houten omsluiting te zien waardoor deze laag als insteek (1) is geïnterpreteerd. Onderin de kuil en aan de zuidzijde is deze insteek schoner en minder gebrokt. Deze lagen zijn als aparte vullaag aangegeven. Binnen de houten omsluiting is de kern zichtbaar (8) als een gebrokte vulling van geel en bruingrijs zand.

constructie

De waterput zelf bestond uit een gekliefde en uitgeholde eiken boomstam. Slechts enkele tientallen centimeters van het hout was bewaard gebleven. De stam had een binnenwerkse doorsnede van ca. 30 cm.

verdwijnen van de constructie

De put is na gebruik niet uitgegraven, getuige de humeuze bandjes van de houten omsluiting, die tot ver omhoog lopen. Binnen de houtbandjes is een gebrokte opvulling van geel en bruingrijs zand te zien, wat duidt op een moedwillig opvullen van de put na gebruik. Nadat het hout boven het grondwater was vergaan, stortte de put in.

vondsten en datering

In de put zijn in totaal 23 scherven van middeleeuws aardewerk gevonden. De meeste van deze scher-

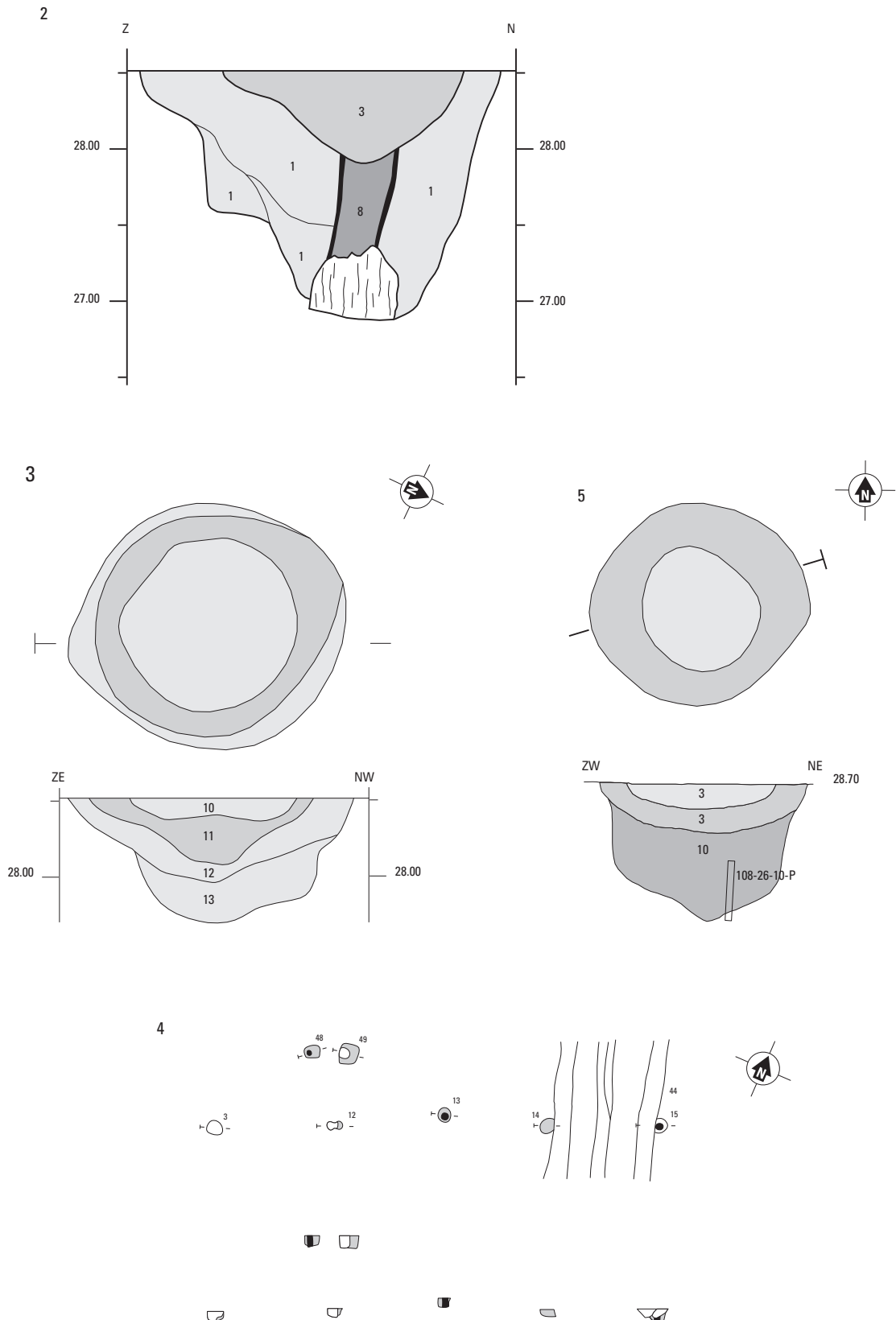

Fig. 23.2. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 11. Profiel van waterput 2, vlak en profiel van kuil 3 en 5, alsmede plattegrond en coupes van afrastering 4. Waterput en kuilen schaal 1:40, afrastering 1:200.

ven zijn afkomstig uit de trechtvormige kuil boven de eigenlijke waterput die ontstaan is toen de put in elkaar zakte. Onder de scherven bevinden zich enkele randen uit de eerste helft van de 12de eeuw: een randje van Zuid-Limburgs aardewerk uit het begin van Bruijn's periode I en een Maaslands randje dat het midden houdt tussen een sikkeland en een manchtrand. Deze scherven dateren het dichtst van de put in de eerste helft van de 12de eeuw. Verder is in de opvulling van de put een gladwandige ijzertijdscherf gevonden.

KUIL 3 / spoor 105.037 (fig. 23.2)

onderzoek

In eerste instantie is deze kuil handmatig gecoupeerd om vondstmateriaal te kunnen bergen. Vervolgens is de coupe machinaal doorgezet zodat het profiel gedocumenteerd kon worden.

kuil

De kuil had in het eerste opgravingsvlak een min of meer ronde vorm met een diameter van ongeveer 1.82 m. De kuil is ca. 82 cm diep en opgebouwd uit vier lagen. De onderste laag kent een zeer schone opvulling (13). Deze vullaag bevat hetzelfde materiaal als de ondergrond waarin de kuil gegraven is. Alleen enkele brokken grijs zand verraden de plaats van de gegraven kuil. De nauwelijks van het natuurlijk substraat te onderscheiden onderste laag wordt bedekt door een laag egaal lichtgrijs zand (12). Daarboven is de kuil gevuld met grote brokken grijsbruin zand die afkomstig zijn van een B-horizont (11). De bovenste vullaag (10) bestaat uit een pakket schone gele leem. Waarvoor de kuil diende, is niet duidelijk.

vondsten en datering

Het uit de kuil geborgen aardewerk dateert uit de tweede helft van de 12de eeuw. Van de 17 scherven zijn 15 afkomstig uit de relatief schone laag 10. Met uitzondering van een fragment grijs aardewerk uit Elmpt, zijn alle scherven afkomstig uit het Maasland.

AFRATERING 4 / werkput 108 (fig. 23.2)

onderzoek

Sporen van deze afrastering waren tijdens het Inventariserend Veldonderzoek van 2004 al gezien in proefsleuf 1.

constructie

De structuur bestaat uit een rij met vijf in lijn geplaatste paalkuilen. Noordelijk van deze rij liggen ter hoogte van de tweede paal nog eens twee paalkuilen. Het geheel moet waarschijnlijk gezien worden als afrastering of hek. De totale lengte van de structuur is 14.75 meter. De diepte van de paalkuilen varieert van 28 tot 52 cm, gemeten vanaf het opgravingsvlak.

ingangen

De twee noordelijk van de lange rij gelegen palen (spoor 108.048 en 108.049) maken mogelijk deel uit van een doorgang in de afrastering.

verdwijnen van de structuur

Een aantal van de palen zijn uitgegraven. Van enkele andere paalkuilen is nog een kern zichtbaar zodat deze ter plaatse moeten zijn vergaan.

vondsten en datering

Op grond van de Maaslandse fragmenten van een pot met lensbodem is deze structuur niet nader te dateren ergens in de 11de of 12de eeuw.

KUIL 5 / spoor 108.026 (fig. 23.2)

Deze kuil is in het vlak vrijwel cirkelvormig met een diameter van omstreeks 135 cm. De bodem van de kuil lag op 92 cm onder het vlak. In de kuilvulling zijn drie lagen te onderscheiden:

3-boven gebrokte laag uit humeus donkerbruin/donkergrijs, grijs en roestig geel matig grof zand

3-onder deels egaal grijs en bruin pakket met onderaan spoelbandjes

10 laag uit plaggen bestaande uit sterk humeus bijna moerig sediment en lichtgrijs geheel ontijzerd matig grof zand. Omdat de plaggen in de onderste laag (10) bestaan uit moerig en ontijzerd sediment moeten deze gestoken zijn in een nat deel van het terrein.

vondsten en datering

Uit de kuil konden geen vondsten worden geborgen maar op basis van de scherpe grenzen, krachtige kleuren en de nabij gelegen structuren 001 t/m 004 moet de kuil in de Volle Middeleeuwen dateren.

23.2 STRUCTUREN VAN VINDPLAATS I 2

23.2.1 GEBOUWEN

HUIS 212 / werkput 116 (fig. 23.3)

onderzoek

Deze zuidoost-noordwest georiënteerde plattegrond is pas herkend tijdens de uitwerking. Gebouw 212 oversnijdt gebouw 222 en hutkom 200. Ook als de bij gebouw 222 en de hutkom behorende paalkuilen worden verwijderd, liggen in en om gebouw 212 verschillende paalkuilen waarvan nog onduidelijk is of deze deel hebben uitgemaakt van de structuur.

constructie

De kern van het gebouw bestaat uit drie gebinten en heeft een lengte van 14.3 m en een breedte van omstreeks 11.7 m. De kopse kant wordt in het westen gevormd door een enkel paar sluitpalen en in het oosten door een dubbel paar sluitpalen. De staanders van de gebinten zijn gemiddeld tot op een diepte van 72 cm onder het vlak bewaard gebleven. Het midden van het gebouw ligt op een hoogte van 28.60 m+NAP.

wanden

Parallel aan de noordelijke en zuidelijke lange zijde liggen enkele paalkuilen die deel uit zullen hebben gemaakt van de van de wanden. Hoekpalen zij niet teruggevonden.

ingangen

Met uitzondering van de dicht opeen staande sluitpalen in de korte wanden zijn geen constructies waargenomen die wijzen op de ligging van ingangen.

binnenindeling

Binnen de plattegrond bevinden zich een aantal sporen die deel kunnen hebben uitgemaakt van de binnenindeling van het gebouw 212. Deze toewijzing is echter nogal arbitrair omdat de bedoelde palen net zo goed deel uit kunnen hebben gemaakt van gebouw 222.

verdwijnen van het gebouw

De gebintstaanders zijn alle uitgegraven. Dit geldt tevens voor drie van de zes waargenomen wandpalen en vier van de acht staanders op de kopse kanten van het gebouw. Van de kernconstructie zijn acht uitgraafkuilen teruggevonden. De paalkernen van de sporen 67 en 180 zijn buitenproportioneel groot zodat het vermoedelijk om uitwrikkuilen gaat. Bij de overige sporen is zowel een kern als een insteek gezien wat betekent dat het ondergrondse deel van de houten palen al voor de sloop van het gebouw vergaan was.

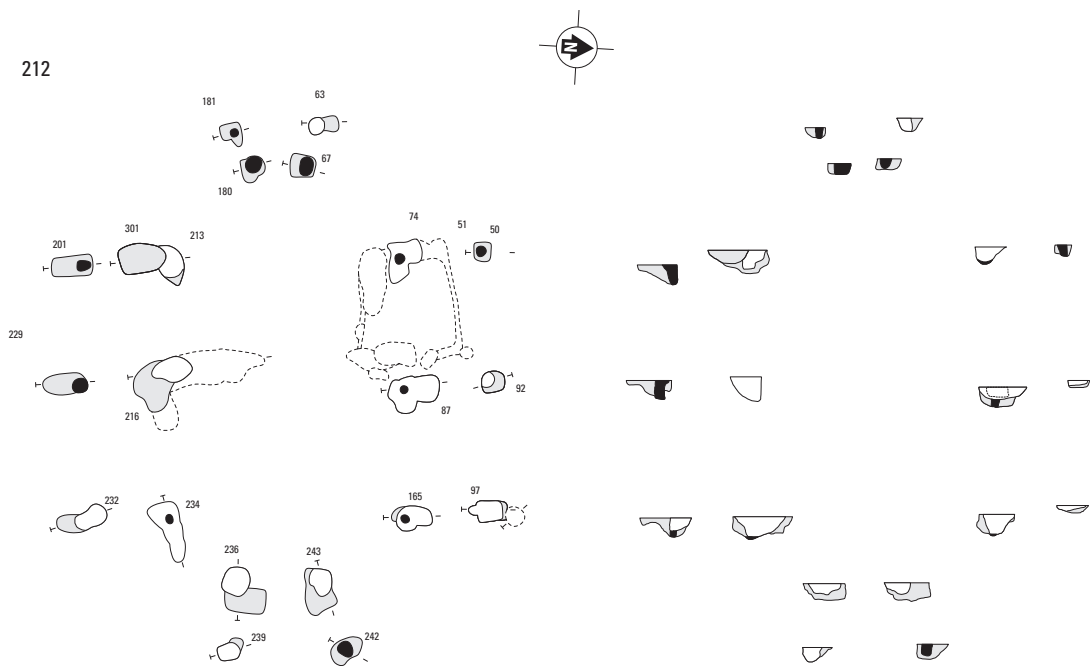

Fig. 23.3. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van huis 212. Schaal 1:200.

vondsten en datering

In de paalkuilen van deze plattegrond is een fors aantal scherven middeleeuws aardewerk gevonden. Een rand met een ooranzet van een kan uit het einde van periode I, of mogelijk uit periode II van Zuid-Limburgs aardewerk, geeft aan dat structuur 212 in ieder geval tot rond 1200 in gebruik was, mogelijk nog in het begin van de 13de eeuw. Enkele scherven van Elmpter waar zijn ook in de tweede helft van de 12de eeuw of later te dateren, zodat de datering wordt bevestigd. In de sporen is echter ook wat ouder materiaal uit de 11de eeuw aanwezig in de vorm van enkele fragmenten Zuid-Nederlands handgemaakt aardewerk, en een scherf uit Paffrath is eveneens eerder uit die periode. Behalve aardewerk zijn in de plattegrond drie bronzen ringen, een bronzen huls en negen onbepaalde ijzerfragmenten gevonden. Verdere vondsten zijn maalsteenfragmenten van tefriet, ijzertijdaardewerk en een stuk leisteen met een spijkergaatje.

HUIS 213 / werkput 113 (fig. 23.4)

onderzoek

De gebouwplattegrond bevindt zich in zijn geheel in werkput 113 en is dan ook in één keer opgelegd. Het westelijke deel van de plattegrond was al herkend in proefsleuf 24. Omdat toen al duidelijk was dat het hier een gebouwplattegrond betrof is slechts in beperkte mate gecoupeerd. De oriëntatie van de plattegrond is oost-west. Tijdens het couperen zijn de coupes zo veel mogelijk haaks op de lengterichting van het gebouw gezet. Het gebouw ligt los en wordt niet oversneden door een andere gebouwplattegrond.

constructie

De kern van het gebouw bestaat uit drie gebinten en heeft een lengte van max. 4.50 m en een breedte van 4.90 m

De diepte van de binnenstijlkuilen varieert van 32 tot 60 cm. De kopse kant van deze plattegrond bestaat telkens uit twee palen waarvan de diepte varieert tussen 56 en 76 cm. Het gebouw heeft een totale lengte van 12.50 m

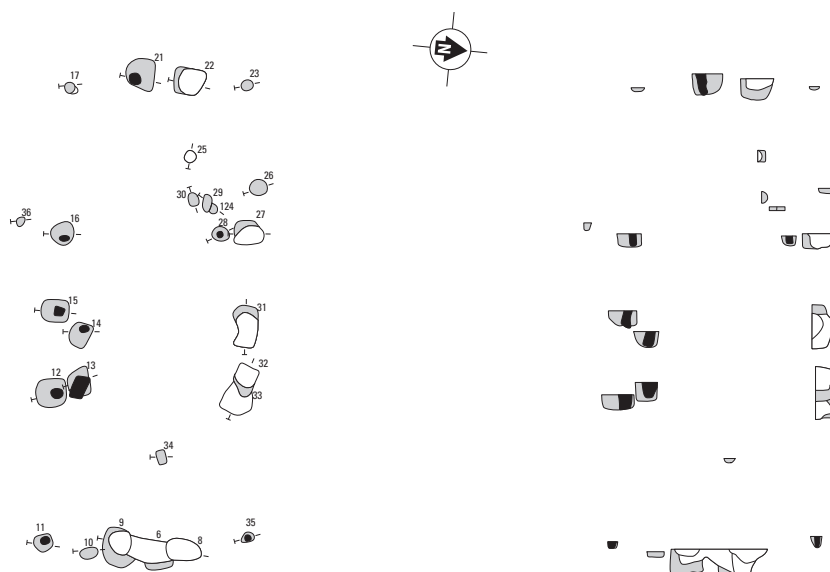

Fig. 23.4. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van huis 213. Schaal 1:200.

wanden

Van de wanden zijn vier sluitpalen op de hoeken van het gebouw teruggevonden. De diepte van deze hoekstijlen varieert van 8 tot 32 cm. Verder zou spoor 36 als restant van de wand gezien kunnen worden.

ingangen

De dubbele paalzetting aan de zuidkant van plattegrond is geïnterpreteerd als ingangspartij. Deze ingang is gelegen ter hoogte van het derde travee. Spoor 13 en 14 zijn hierbij geïnterpreteerd als paal M en N.

binnenindeling

De sporen 25, 29, 30 en 124 kunnen mogelijk als onderdeel van een binnenverdeling geïnterpreteerd worden.

reparaties en verbouwingen

Paalkuil spoor 32 is een nieuwe ingraving in spoor 33 en dus een vervanging van deze gebintpaal.

bijzondere elementen

Paal P is aanwezig in de vorm van het 12 cm diepe spoor 34.

verdwijnen van het gebouw

In de gehele zuidelijke zijde van het gebouw is geen enkele gebintpaal uitgegraven, hier zijn namelijk alle paalkernen nog *in situ* aangetroffen. Dit in tegenstelling tot de noordelijke kant, waar alle paalkuilen uitgegraven zijn.

vondsten en datering

Enkele sikkeleranden uit het Maasgebied dateren aan het einde van de 11de en de vroege 12de eeuw. Materiaal dat zeker uit jongere perioden dateert ontbreekt, wel is een mogelijk Romeinse scherf gevonden in een van de sporen.

GEBOUW 214 / werkput 114 (fig. 23.5)

onderzoek

De gebouwplattegrond bevindt zich in het noordelijke deel van werkput 114 en is oost-west georiënteerd. Omdat hij volledig in één werkput ligt kon hij in één keer gecoupeerd worden. Bij het couperen zijn de coupes zoveel mogelijk haaks op de lengterichting van het gebouw gezet. Het vlak

Fig. 23.5. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 214. Schaal 1:200.

loopt van zuid naar noord af met een hoogte verschil van omstreeks 20 cm (28.40–28.60 m+NAP).
constructie

De kernconstructie van het gebouw bestaat uit drie gebinten en heeft een lengte van 5.50 m bij een breedte van 5.30 m. De noordelijke staanderrij bestaat uit enkelvoudige kuilen. Een kleine paalkuil (s100) ten zuiden van paal 37 kan niet veel bijgedragen hebben aan de kernconstructie en hangt dus eerder samen met de binnenindeling van het gebouw. Van de zuidelijke staanderrij bestaat uitsluitend de meest oostelijke uit een enkelvoudige kuil. In beide andere kuilen zijn telkens drie paalkernen herkenbaar. De binnenste paalkernen zijn oorspronkelijk geïnterpreteerd als deel uitmakende van de ingangspartij M- en N-paal. De uitgraafkuilen van deze palen oversnijden echter de uitgraafkuilen van de gebinten wat bevreemdend is aangezien te verwachten is dat bij de sloop de omgekeerde volgorde wordt aangehouden als bij de bouw (bij de bouw de zware dakdragende kernconstructie als eerste; bij de sloop de kernconstructie als laatste). De diepte van de palen uit de kernconstructie varieert tussen de 40 en 84 cm. De constructie van de kopse kanten van het gebouw lijkt te hebben bestaan uit twee dakdragende sluitpalen per kant. Van twee bewaard gebleven palen kon de diepte vastgesteld worden op 58 en 66 cm. De volledige lengte van de plattegrond bedraagt 13.50 meter.

wanden

Van alle vier de hoekpalen is een kuil teruggevonden. Daarnaast bevinden zich aan de noordzijde van de plattegrond twee ondiepe paalkuilen die mogelijk plaats hebben geboden aan palen van de wandconstructie (s 97 en 98). De hoekpalen liggen op enkele decimeters buiten de sluitpalen zodat laatstgenoemden mogelijk geen deel hebben uitgemaakt van de wandconstructie.

ingangen

Tussen gebintstaander 96 en 65 heeft mogelijk een derde paal gestaan die deel uitgemaakte kan hebben van een ingangsconstructie. Een tegenhanger van deze paal zou ter hoogte van s64 moeten liggen maar is door laatstgenoemde niet meer herkenbaar.

dak

Gezien de dicht openstaande dubbele sluitpalen op de kopse kanten moet het gebouw voorzien zijn geweest van een schilddak.

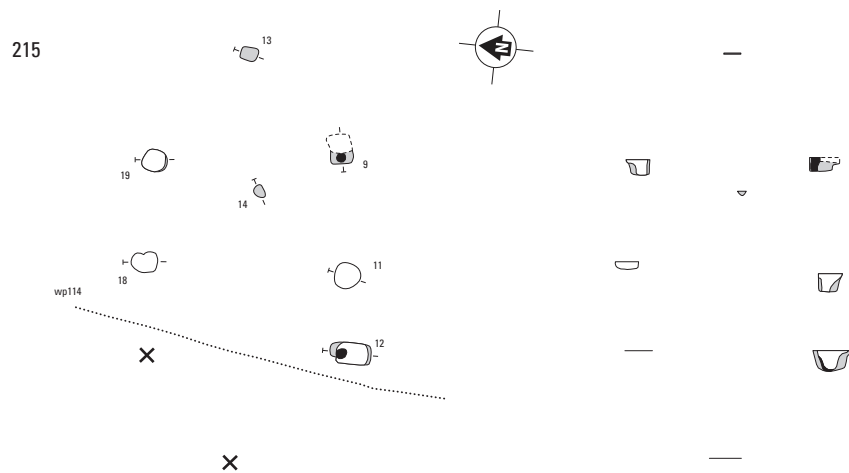

Fig. 23.6. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 215. Schaal 1:200.

bijzondere elementen

In de zuidoosthoek van het gebouw ligt een paalkuil (114.60). Door de ligging is geen functie als primair constructie-element aan het spoor toe te wijzen. Vermoedelijk maakt de kuil deel uit van een constructie die samenhangt met de binnenindeling van het gebouw. Een tweede bijzonder element is spoor 114.59. Deze kuil is in het vlak ovaal van vorm en oversnijdt de insteek van de zuidoostelijke sluitpaal. De bodem van de kuil is vlak en ligt op slechts 14 cm onder het vlak terwijl de kuilvulling bestaat uit gevlekt bruin en donkergrijs zand met relatief veel aardewerk (17 scherven).

reparaties en verbouwingen

Uit het op de westelijke kopse kant liggende kuilencluster valt op te maken dat hier minstens twee maal een aanpassing of reparatie plaats moet hebben gevonden. De functie van de palen in kuil 73 werd daarbij overgenomen door de palen van kuil 74 waarbij de eerste grotendeels vergraven werd. Vervolgens blijkt de zuidelijke staander van kuil 74 uitgegraven en te zijn waarna de functie van deze sluitpaal overgenomen werd door een nieuwe staander in kuil 77. Ook de palen van het oostelijke gebint (s 50 en 61) en de zuidelijke staanders van beide andere gebinten zijn ooit vervangen. Bij de staanders 95 en 96 is goed te zien dat deze vervangen zijn door palen die enkele decimeters naar binnen toe de dekbalk van het gebint ondersteunden. Op deze wijze bleef de oorspronkelijke constructie zoveel mogelijk behouden.

verdwijnen van het gebouw

Van de kernconstructie zijn alle gebintstaanders uitgegraven met uitzondering van spoor 214.61. Ook de noordelijke sluitpalen van spoor 214.101 in de kopse kanten van de plattegrond zijn uitgegraven. Dit wijst erop dat het gebouw na afloop van de gebruikperiode gesloopt is. Slechts twee staanders van de dragende constructie en enkele wandpalen waren blijkbaar dusdanig vergaan dat uitgegraven niet zinvol was.

vondsten en datering

Uit de insteek van de paalkuilen zijn vier wandscherven van aardewerk uit het Midden Maasgebied geborgen. Het meeste aardewerk is afkomstig uit uitgraafkuilen en uit de ploegvoor nagezakt materiaal. Onder dit aardewerk bevindt zich een overgangsvorm tussen sikkel- en manchetrans (item 214-24) en die waarschijnlijk in het eerste kwart van de 12de eeuw geplaatst worden. Verder zijn twee manchetrans uit het Midden Maasgebied gevonden die dateren in de periode 1125 – 1175 (item 214-43), twee bandoren (item 214-21 en -46) evenals een randfragment uit 12de eeuws Zuid-Limburg aardewerk (item 214-16) en een randscherf van een Paffrath kogelpot (item 214-17). Een datering van structuur 214 in de periode 1125-1175 lijkt het meest voor de hand te liggen.

BIJGEBOUW 215 / werkput 114 (fig. 23.6)

onderzoek

De plattegrond is niet compleet maar is aan de westzijde verstoord tijdens de aanleg van de rioolpersbuis die het opgravingsterrein van Noord naar Zuid doorsnijdt. Ter hoogte van de plattegrond ligt het vlak op een hoogte van 28.60 tot 28.70 m+NAP.

constructie

Door de 8 tot 13 meter brede verstoring van de rioolbuissleuf kan niet met zekerheid gezegd worden wat de lengte van het gebouw geweest is, hoeveel gebinten het telde of hoe de westelijke kopse kant er uit zag. Het niet verstoorde deel van de plattegrond heeft een lengte van 8.4 m. Van de kernconstructie resten twee binnenstijlen aan de noordzijde en drie aan de zuidzijde. Deze gebintstijlen zijn tot op 20 à 55 cm diepte onder het vlak bewaard gebleven. Op basis van de nog waarneembare gebintstijlen is de kern tussen de 4.9 en 5.5 m breed waarbij de afstand tussen het oostelijke gebintstijlen paar het kleinst is. De gebintstijlen volgen dus gebogen lijnen. Aan de oostzijde van de plattegrond is nog een slechts drie cm diep spoor van een sluitpaal bewaard gebleven.

wanden

Van de wandconstructie is niets terug gevonden.

ingangen

Paalkuilen die direct samenhangen met een ingangspartij zijn niet teruggevonden. Wel valt op dat het tweede travee 40 cm breder is geweest dan het derde. Mogelijk is deze grotere afstand tussen de gebinten met het bestaan van de nu niet meer zichtbare ingangspartij.

bijzondere elementen

Spoor 14 ligt binnen het gebouw op de lengteas en heeft een diepte van 12 cm. De locatie van het spoor komt overeen met die van paal P, een paalkuil die doorgaans geassocieerd wordt met de aanwezigheid van een haard. Omdat het bij structuur 215 om de plattegrond van een bijgebouw gaat, is deze interpretatie hier minder goed te handhaven tenzij het gebouw niet zozeer gebruikt is voor opslag of als stal maar voor andere activiteiten.

reparaties en verbouwingen

Hiervan zijn geen sporen teruggevonden.

verdwijnen van het gebouw

Nadat het gebouw buiten gebruik was geraakt, werd het afgebroken door de staanders uit te graven. Alleen in paalkuil 9 is de verkleuring van de voormalige gebintstaander nog tot in het vlak bewaard gebleven omdat de onderzijde hiervan blijkbaar te ver vergaan was om nog te kunnen gebruiken.

vondsten en datering

De drie Maaslandse scherven laten een nauwkeurigere datering dan in de 11de of 12de eeuw niet toe.

GEBOUW 216 / werkput 117 (fig. 23.7)

onderzoek

Deze plattegrond kwam voor het eerst aan het licht tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2004. Destijds kon alleen de noordelijke lange zijde van het gebouw onderzocht worden. De rest van de oost-west georiënteerde plattegrond werd tijdens de opgraving vrijgelegd. Alleen de westelijke kopse kant kon niet nader onderzocht worden omdat deze vrijwel geheel verstoord is door het riool dat het gebied van noord naar zuid doorsnijdt. Het midden van de plattegrond ligt op 28.96 m+NAP

constructie

De kern bestaat uit drie gebinten, is 4.5 m lang en heeft een breedte die ligt tussen de 3.8 en 4.6 m. De diepte van de gebintstaanders varieert tussen de 64 en 84 cm en de staanders volgen licht gebogen lijnen. Aan de oostelijke kopse kant ligt een langwerpige kuil van 1 m diepte die vermoedelijk plaats

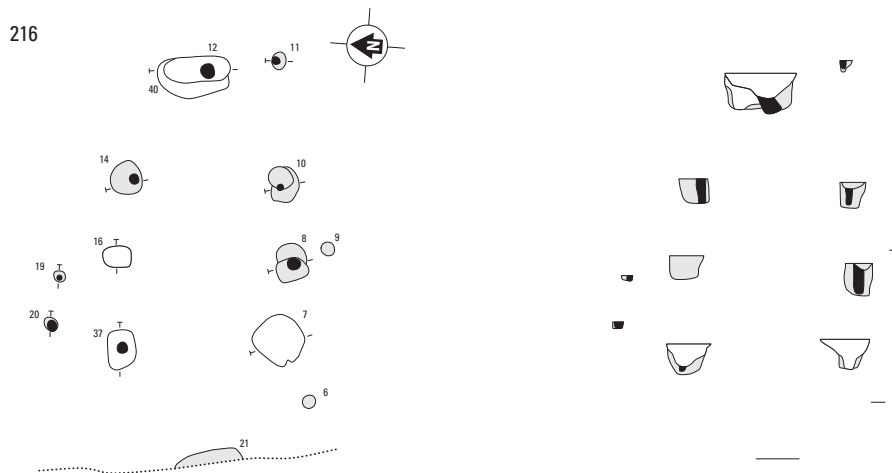

Fig. 23.7. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 216. Schaal 1:200.

heeft geboden aan twee sluitpalen. Aan de westzijde is langs de rand van de rioolsleuf nog juist de kuil zichtbaar waar de westelijke sluitpalen moeten hebben gestaan (s. 21). De lengte van de gehele plattegrond is 11.5 m. Uitgaande van de teruggevonden staanders die deel hebben uitgemaakt van de wandconstructie was het gebouw in het midden ongeveer 7.6 m breed. De breedte van de korte zijden bedroeg omstreeks 4.7 m.

wanden

In totaal zijn vijf paalsporen teruggevonden die deel moeten hebben uitgemaakt van de wandconstructie. Twee van deze sporen liggen aan de noordzijde van het gebouw ter hoogte van het derde travee en zijn vermoedelijk bewaard gebleven omdat hier de ingang gesitueerd was (zie onder). Twee andere kleine paalsporen liggen aan de zuidzijde van de plattegrond. Deze zijn helaas niet gecoupeerd maar vanwege de ligging en grootte is het aannemelijk dat ook deze deel hebben uitgemaakt van de wanden. Van de hoekpalen die de wanden afsloten is alleen de zuidoostelijke teruggevonden.

ingangen

De sporen 19 en 20 in de noordelijke lange wand markeren vermoedelijk de plaats waar een ingang gelegen heeft. De diepste van deze kleine paalkuilen is tot op 12 cm onder het vlak bewaard gebleven.

verdwijnen van het gebouw

Drie van de zes gebintstijlen zijn uitgegraven, evenals de palen van de oostelijke kopse kant. De enige herkenbare paalkern aan de oostelijke kopse is opvallend breed zodat de staander die hier stond vermoedelijk uitgewrikt werd. De overige palen van dakdragende constructie en ingang waren bij de sloop van het gebouw al dusdanig vergaan dat uitgraven ervan blijkbaar niet meer loonde.

vondsten en datering

De scherven uit structuur 216 bieden weinig houvast voor een datering. Een Zuid-Limburgse scherf heeft wat glazuur op het oppervlak, een verschijnsel dat thuishoort in periode A, die in 1075-1125 wordt geplaatst. Vlakbij gebouw 216 ligt waterput 287 met eveneens materiaal uit de late 11de en vroege 12de eeuw. Daarnaast zijn drie scherven prehistorisch aardewerk gevonden die bij toeval in de kuilen beland zijn (opspit).

BIJGEBOUW 217 / werkput 121 (fig. 23.8)

onderzoek

Deze structuur ligt geheel vrij en is in het veld direct herkend. De plattegrond is noord-zuid georiënteerd en tijdens het couperen is zoveel mogelijk haaks op de lengterichting van de structuur gecoupeerd. De afwijkende oriëntatie komt vaker voor bij bijgebouwen. Het midden van de plattegrond

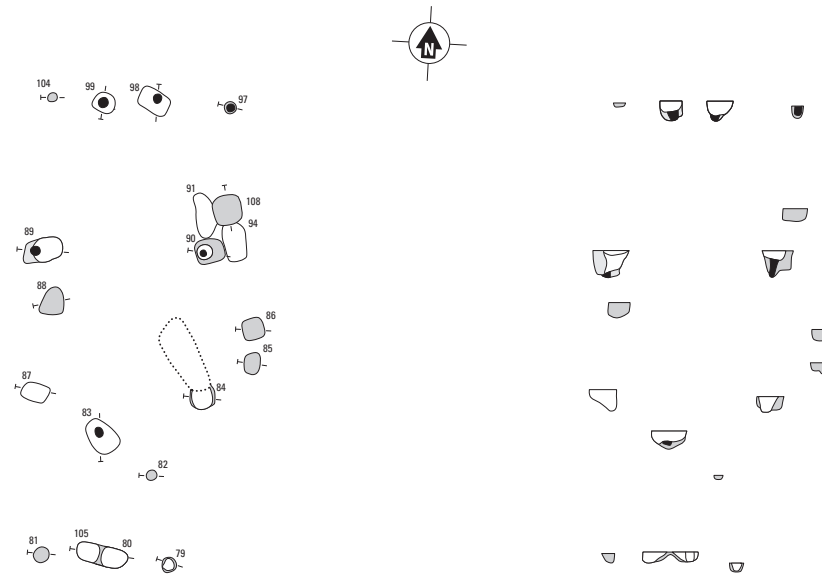

Fig. 23.8. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 217. Schaal 1:200.

ligt op een hoogte van 28.59 m +NAP.

constructie

Het gebouw heeft een kern die gevormd wordt door twee gebinten. De kern is 4.50 m lang en 4 m breed. De totale lengte van de structuur meet 12,50 m. De diepte van de gebintpalen varieert tussen de 42 en de 70 cm. De dragende palen van de kopse zijden zijn dubbel uitgevoerd en zijn tussen de 26 en 52 cm diep. In het profiel van de zuidelijke kopse kant was goed te zien dat de palen gelijktijdig in een kuil opgesteld zijn.

wanden

Aan weerszijden van beide kopse kanten zijn hoekstijlen aangetroffen die als wandpaal geïnterpreteerd zijn. Deze hoekstijlen hebben een diepte tussen 12 en 32 cm. De breedte van het gebouw tussen de hoekstijlen bedraagt 4.9 m.

ingang

Langs de oostelijke zijde van de structuur zijn twee paalkuilen gevonden die mogelijk deel hebben uitgemaakt van wand en/of ingang (spoor 85 en 86). De opvulling van deze 30 cm diepe kuilen bestaat uit ongelaagd homogeen grijsbruin zand zonder paalkern of herkenbare uitgraafkuil. De interpretatie als paalkuil berust op de grootte en vorm van de kuilen.

bijzondere elementen

Van een vier kuilen binnen de structuur is de functie onbekend maar kan niettemin worden aangenomen dat ze bij het gebouw horen. De plattegrond ligt namelijk min of meer geïsoleerd in het vlak zonder de nabijheid van andere gebouwstructuren. Het betreft de paalkuilen 121.82 en 121.83 en de twee met homogeen sediment gevulde kuilen 121.88 en 121.108.

verdwijnen van het gebouw

In de kuilen van de zes grotere dakdragende palen is te zien dat de palen uitgegraven zijn. Het gebouw is dus gesloopt/ontmanteld.

vondsten en datering

Enkele scherven uit Paffrath en een harde scherf die eerder uit Pingsdorf dan uit Zuid-Limburg lijkt te komen geven de indruk dat structuur 217 uit de 11de of vroege 12de eeuw dateert. Het aantal uit de plattegrond geborgen vondsten is met 17 stuks relatief klein maar past goed bij de interpretatie van bijgebouw. Met uitzondering van wat scherven uit de IJzertijd – die verduidelijken dat tijdens de bouw van 217 een oudere kuil is geraakt – zijn alle vondsten afkomstig uit de uitgraafkuilen.

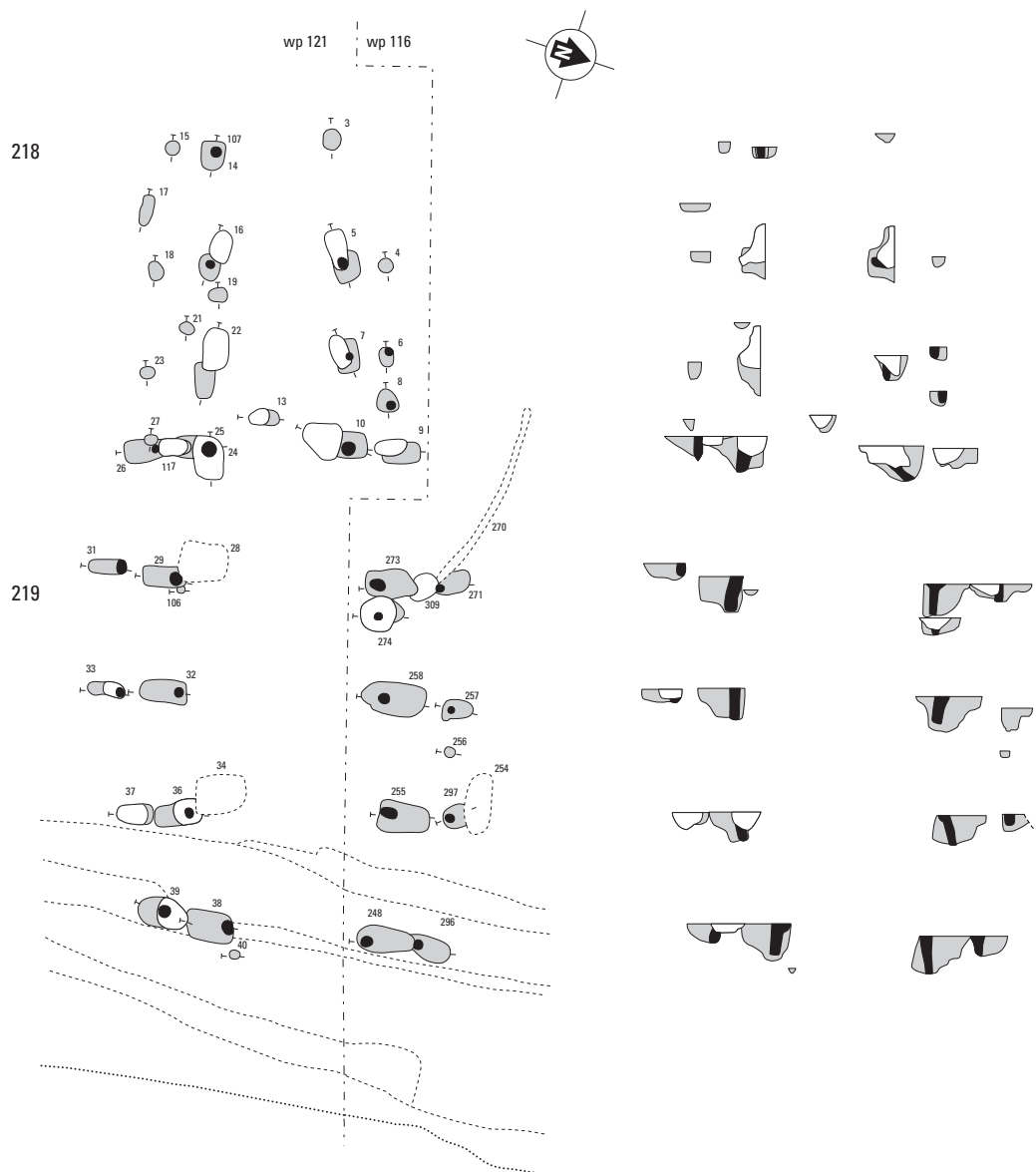

Fig. 23.9. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van huis 218 en 219. Schaal 1:200.

HUIS 218 / werkput 121 (fig. 23.9)

onderzoek

In het veld was zichtbaar dat 218 aansloot op 219. Vanwege de vorm van de kuilen werden de coupes voornamelijk parallel aangelegd met de plattegrond en niet haaks erop zoals gebruikelijk. Het midden van de kern van het gebouw ligt op omstreeks 28.60 m +NAP.

constructie

De lengte en breedte van de plattegrond bedraagt respectievelijk 8.2 en 6 m. De kernconstructie waarop het gewicht van het dak rustte, bestaat in ieder geval uit zes staanders met een gemiddelde diepte van 60 cm. Mogelijk maken ook de sporen 3 en 14 deel uit van de kernconstructie. Kanttekening daarbij is dat deze veel minder diep zijn dan de overige kuilen (24 en 30 cm t.o.v. 60 cm gemiddeld). Anders dan bij gebouw 219 gaat het om een rechthoekige plattegrond. Zowel de staanders van de kern als de wandpalen staan in een rechte lijn. Opvallend is de oriëntatie van de paalkuilen. Bij gebouw 218 verlopen de paalkuilen parallel met de lengterichting van het gebouw. Meestal zijn de paalkuilen van de gebinten dwars georiënteerd op de lengteas. Verder zijn de paalkuilen aan de

buitenzijde afgeschuind. Dit maakt het aannemelijk dat de staanders en eventuele korbelen hier eerst plat op de bodem tot gebinten werden verbonden om vervolgens als geheel te worden opgericht, net zoals in de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd.

wanden

Aan weerszijden van de kern bevinden zich kuilen van wandstaanders. De diepte van deze staanders varieert van 22 tot 46 cm.

verdwijnen van het gebouw

Het oostelijke zestal zware dakdragende staanders is uitgegraven.

bijzondere kenmerken

De uitgraafkuilen van gebouw 218 oversnijden het meest westelijke gebint van gebouw 219. Hieraan is te zien dat gebouw 218 geen een aanbouw is van gebouw 219 maar dat het gaat om een afzonderlijk en jonger gebouw of een jongere fase waarbij een deel van gebouw 219 werd gesloopt.

vondsten en datering

Een datering van structuur 218 in het tweede en derde kwart van de 12de eeuw is waarschijnlijk gezien de vondst van een drietal scherven van aardewerk uit Elmpt in de sporen. Een fragment van een manchtrand dateert eveneens uit het midden van de 12de eeuw.

HUIS 219 / werkput 161 en 121 (fig. 23.9)

onderzoek

Structuur 219 is tijdens de aanleg van werkput 116 herkend. Met het couperen van de sporen is echter gewacht totdat ook werkput 121 was aangelegd. Bij de aanleg van 121 bleek dat direct ten westen van structuur 219 nog een structuur aanwezig was (218). De structuren 218 en 219 liggen precies in elkaars verlengde. De twee plattegronden zijn niet als één constructie overeind gezet, maar hebben naar alle waarschijnlijkheid wel gelijktijdig bestaan. Vermoedelijk gaat het bij plattegrond 218 om een jongere fase of aanbouw. Het midden van de kern ligt op een hoogte van 28.6 m +NAP.

constructie

Structuur 219 is een bootvormige plattegrond. De kern bestaat uit vijf gebinten en de gebintstijlen liggen in gebogen lijnen. De stijlen van het middelste en breedste gebint liggen 5.7 m uit elkaar. Bij de twee buitenste gebinten bedraagt deze afstand 4 m. De diepte van de gebintpalen varieert tussen de 78 tot 95 cm.

De totale lengte van de plattegrond is 13.70 m en de maximale breedte bedraagt 9.5 m. De kopse kanten ontbreken. Aan de oostzijde is de kopse kant mogelijk verdwenen bij de aanleg van de daar liggende greppels. De kuil(en) van de westelijke kopse kant zijn niet teruggevonden. In plaats daarvan wordt de westzijde afgesloten met 218 (wat gevolgen zal hebben gehad voor de constructie van het dak als beide gebouwen werkelijk gelijktijdig hebben bestaan). De kuilen van de gebintstaanders zijn telkens naar buiten toe afgeschuind. Waarschijnlijk zijn de staanders dus vanaf de zijkanten van het gebouw rechtop gezet en pas daarna met elkaar verbonden tot gebinten.

wanden

Aan weerszijden van de gebinten zijn wandpalen aangetroffen. De diepte van deze wandpalen varieert tussen de 36 en 52 cm.

bijzondere elementen

Binnen de plattegrond liggen twee kuilen met dierlijk bot. Deze kuilen oversnijden de kuilen van twee gebintstaanders en zijn dus pas gegraven toen het gebouw al gerealiseerd was. Vermoedelijk gaat het om twee rituele dierbegravingen.

verdwijnen van het gebouw

Met een uitzondering (s. 258) zijn onderin de kuilen van alle gebintstijlen resten van de houten paal gevonden. Boven drie van deze kernen met paalrest is een uitgraafkuil herkenbaar. Twee van deze

uitgraafkuilen bevinden zich in de kuilen van de meest westelijke gebintstijlen. Deze uitgraafkuilen lijken eerder samen te hangen met de gebinten van gebouw 218. Deze zijn namelijk precies even diep en bovendien alle uitgegraven. De aanwezigheid van houtresten en het ontbreken van uitgraafkuilen maakt duidelijk dat het tussen het grondwater en het maaiveld gelegen deel van de staanders al dusdanig vergaan was dat uitgegraven niet meer loonde.

vondsten en datering

Eén van de schaarse vroegmiddeleeuwse vondsten van het terrein aan de Kerkebogten is uit structuur 219 afkomstig; het betreft een scherf van een hard gebakken, bolle pot uit de Karolingische periode, de 8ste of 9de eeuw. In de typologie van het aardewerk uit Dorestad heet dit type pot W III. Deze bolpotten zijn gemaakt in Mayen bij Koblenz en in Walberberg, een dorp in de streek tussen Keulen en Bonn. Structuur 219 is echter zeker later want haar sporen bevatten enkele sikkeleranden uit het Maasgebied naast wat handgemaakt aardewerk uit Zuid-Limburg. Bij de vroegmiddeleeuwse vondst zal het evenals bij de drie uit de structuur geborgen ijzertijdscherven om opspit gaan. De datering van structuur 219 ligt in de 11de of vroege 12de eeuw.

GEBOUW 220 / werkput 125 (fig. 23.10)

onderzoek

Tijdens het de aanleg van het vlak is in het westen van werkput 125 een sporencluster vrijgelegd. Op grond van vorm en omvang van het cluster moest dit cluster een oost-west georiënteerde gebouwplattegrond herbergen. De kern van de plattegrond is al in het veld herkend. Daarnaast zijn nog enkele kuilen van de plattegrond tijdens de uitwerking geïdentificeerd. Voor een aantal kuilen van het sporencluster is nog niet duidelijk of deze deel hebben uitgemaakt van de plattegrond.

constructie

De kern van het gebouw wordt gevormd door drie gebinten en meet 6,50 bij 5,50 m. De gebintstaanders zijn tussen de 54 en 84 cm diep. Van de kopse kanten van het gebouw zijn in het westen drie en in het oosten vier staanders teruggevonden. Het midden van de kern ligt op 28.34 m NAP en de totale lengte van de plattegrond bedraagt 14 m.

wanden

De enige palen waarvan met zekerheid gezegd kan worden dat deze deel uitmaakte van de wand, zijn de beide hoekstaanders van de westelijke kopse kant. Mogelijk dat ook staanders in de kuilen 416 en 417 deel hebben uitgemaakt van de wandconstructie.

ingangen

Ter hoogte van het tweede travee zijn aan de zuidzijde drie paalkuilen gevonden die te interpreteren zijn als paal M en N. Deze worden vaker waargenomen bij de bootvormige plattegronden uit de Volle Middeleeuwen. Ofschoon ze binnen de kern van het gebouw staan wordt aangenomen dat ze deel hebben uitgemaakt van de ingangsconstructie. Op de plaats van paal M bevinden zich twee paalsporen (s. 409 en 410). Spoor 410 is zo te zien een jongere reparatie/vervanging van s. 409. De N-paal is s. 411. Deze ligt op een afstand van omstreeks 1.4 m van de M-paal. Verder ligt aan de binnenzijde van de wand ter hoogte van s. 109 een kleinere paalkuil (s. 414) die eveneens deel kan hebben uitgemaakt van de ingang.

binnenindeling

In het sporencluster - waarvan gebouw 220 deel uitmaakt - bevinden zich meerdere sporen die mogelijk deel hebben uitgemaakt van de binnenindeling van het gebouw. Opvallend is een drietal paalkuilen op de lengteas van het gebouw ter hoogte van de gebinten. Gezien de geringe diepte van tussen de 20 en 30 cm hebben deze vermoedelijk geen dakdragende functie gehad maar gaat het om staanders die deel uitmaakten van constructies binnen het gebouw.

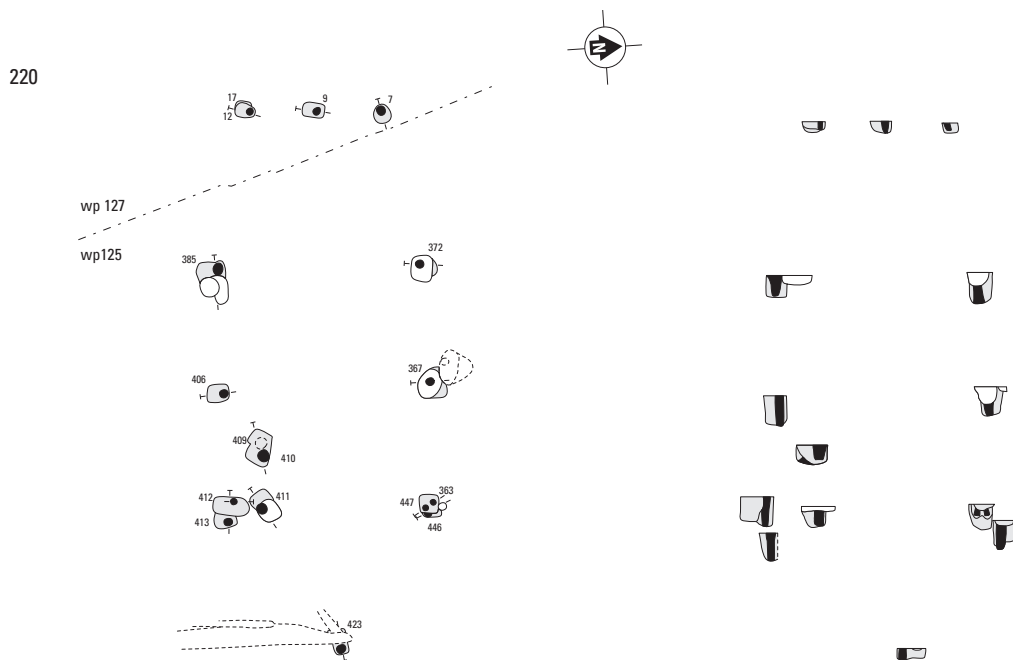

Fig. 23.10. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 220. Schaal 1:200.

reparaties en verbouwingen

De palen van het oostelijke gebint zijn tijdens het gebruik van het gebouw een keer vervangen. Opvallend is dat de noordelijke gebintstaander daarbij vervangen is door twee kleinere.

verdwijnen van het gebouw

Twee gebintstaanders zijn uitgegraven. Van de overige staanders moet het ondergrondse deel ter plaatse vergaan zijn, gezien de duidelijk herkenbare paalkernen en het ontbreken van uitgraafkuilen.

vondsten en datering

De combinatie van scherven uit Zuid-Limburg, het Maasland, Paffrath en van de groep Kempisch aardewerk vinden we vaak in de Eerselse structuren. Een rand is van een kookpotje uit het Maasland, nu eens niet van het bekende manchetvormige of sikkelvormige type maar wat eenvoudiger rechthoekig (fig. 12.4). De datering van het fragment is minder duidelijk, maar moet zeker ergens in het begin van de 12de eeuw liggen. Scherven uit Elmpt ontbreken in gebouw 220, maar enkele Kempische scherven zijn weer wel present, zodat een datering in de eerste helft van de 12de eeuw is aan te houden.

GEBOUW 221 / werkput 125 (fig. 23.11).

onderzoek

Deze oost-west georiënteerde gebouwplattegrond ligt in een dicht sporencluster in het midden van werkput 125 maar is desondanks al in het veld herkend. De plattegrond wordt oversnijd 624.

constructie

De kern van de plattegrond bestaat uit vijf gebinten met een breedte die varieert van 7 tot 8 m en een totale lengte van 14 m. De gebintpalen staan in flauw gebogen lijnen waardoor de kern in het midden het breedst is. De gebinten liggen op 3.4 m meter van elkaar verwijderd. De afstand van de kern tot de kopse kanten van de plattegrond is 2.6 m. De kuilen die plaats boden aan de gebintstijlen waren tot op een diepte van 44 tot 78cm onder het vlak bewaard gebleven. Alleen 125.042 heeft met 22 cm een duidelijk afwijkende diepte. De korte zijden van het gebouw bestaan telkens uit twee paar sluitpalen. De diepte van deze kuilen varieert van 30 tot 48 cm. De gehele plattegrond heeft een lengte van 21 m bij een breedte van 12 m en ligt in het midden op een hoogte van omstreeks 28.25 m+NAP.

221

Fig. 23.11. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 221. Schaal 1:200.

wanden

Parallel aan de noordelijke en zuidelijke lange zijde liggen enkele paalkuilen die bij zullen hebben gedragen aan de stevigheid van de wanden. Elf van deze kuilen liggen naast de gebinten. Net zoals de gebintstaanders volgen de wanden licht gebogen lijnen. Op de kopse zijden van het gebouw hebben de buitenste sluitpalen deel uitgemaakt van de wandconstructie.

ingangen

Ter hoogte van gebint drie en vier ligt aan de binnenkant telkens een extra paalkuil (125.144 en 125.202) die geïnterpreteerd kunnen worden als paal M en N.

binnenindeling

In het gebouw liggen een groot aantal sporen die mogelijk te maken hebben gehad met de binnenindeling. Doordat de plattegrond in een dicht cluster met sporen ligt, is vooralsnog onduidelijk welke van deze sporen deel hebben uitgemaakt van het gebouw.

verdwijnen van het gebouw

Slechts bij enkele kuilen zijn sporen van het uitgraven van palen te zien. Zelfs van de zware gebintstaanders zijn slechts drie exemplaren uitgegraven. Van de meeste palen was het onder de oppervlakte gelegen deel dus al vergaan voordat het gebouw ontmanteld werd.

vondsten en datering

Uit de paalkuilen van de plattegrond zijn 148 scherven gevonden uit de periode 1100-1150 waaronder duidelijke fragmenten van potten uit periode A van Zuid-Limburg, maar ook wat scherven uit Elmpt. Enkele van de Zuid-Limburgse scherven zijn gedraaid en voorzien van radstempels. Uit het Maasland komen fragmenten van zowel enkele sikkelranden als van een manchetrand. Vrijwel alle vondsten zijn afkomstig uit de paalkuilen zelf omdat nauwelijks uitgraafkuilen zijn gevonden. Het

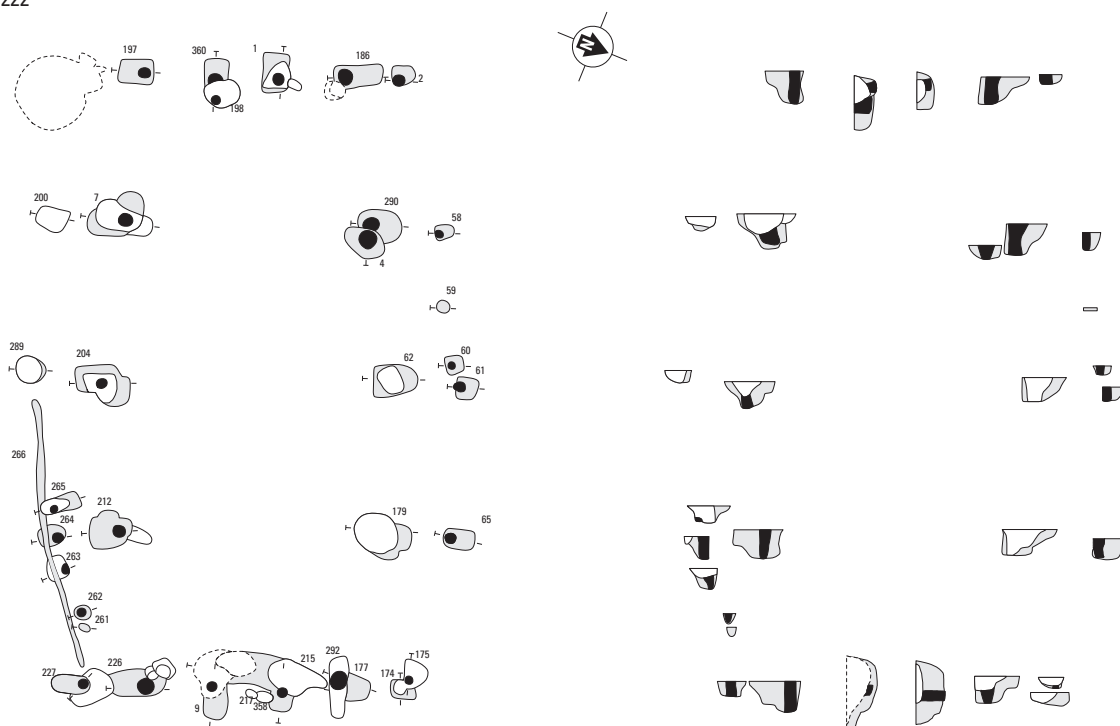

Fig. 23.12. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 222. Schaal 1:200.

gebouw zal dan ook na 1150 zijn gebouwd. Hoelang het gebruikt is, is niet duidelijk maar omdat ook de zware gebintstaanders in de bodem geheel waren vergaan voordat de resten van het gebouw werden ontmanteld zal het gebouw zeker enkele tientallen jaren hebben gestaan.

GEBOUW 222 / werkput 116 (fig. 23.12)

onderzoek

Deze oost-west georiënteerde plattegrond is in het veld herkend. Tijdens de uitwerking werd duidelijk dat het gebouw oversneden wordt door een tweede gebouwplattegrond (212). Ook als de bij gebouw 276 behorende paalkuilen worden verwijderd, liggen in en om gebouw 222 verschillende paalkuilen waarvoor nog onduidelijk is of deze deel hebben uitgemaakt van de structuur.

constructie

De kern van het gebouw bestaat uit vijf gebinten en heeft een lengte van 16m en een breedte tussen 5.20 en 7.60 m. Het middelste gebint is het breedst waardoor de kern een bootvorm heeft. De vier traveeën hebben ieder een lengte van ca. 4 m. De kopse kanten worden gevormd door een gebint, twee wand- en twee hoekpalen. De staanders van de gebinten zijn gemiddeld tot op een diepte van 72 cm onder het vlak bewaard gebleven. Het midden van het gebouw ligt op een hoogte van 28.70 m+NAP.

wanden

Parallel aan de noordelijke en zuidelijke lange zijde liggen enkele paalkuilen die deel uit zullen hebben gemaakt van de van de wanden. Aan de zuidwestzijde ligt een wandgreppeltje buiten de rij wandstijlen. De wandstijlen van de lange zijden zijn tussen de 8 en 64 cm diep. Van de hoekpalen – die eveneens deel uitmaakten van de wanden – zijn drie exemplaren teruggevonden. De zuidwestelijke hoekpaal is vergraven bij de aanleg van spoor 196 die geen deel uitmaakt van gebouw 222.

ingangen

Aan beide kopse kanten bevinden zich tussen de gebintstaanders van de kernconstructie twee paalkuilen die vermoedelijk deel hebben uitgemaakt van de ingangen. Verder heeft mogelijk ook een ingang gezeten in de zuidelijke lange wand ter hoogte van de tweede travee van west. Deze heeft namelijk een afwijkende breedte van 4.5 meter ten opzichte van 4 m bij de andere traveeën.

binnenindeling

Binnen de plattegrond bevindt zich een aantal sporen dat mogelijk deel heeft uitgemaakt van de binnenindeling van het gebouw 222. De oostelijke sporen kunnen echter ook bij gebouw 276 horen.

reparaties en verbouwingen

Een stijl van de westelijke kopse kant (116.360) is vervangen door spoor 116.198. Ook de gebintstaander spoor 116.290 is tussentijds vernieuwd (116.004).

verdwijnen van het gebouw

In veel van de kuilen waren de paalkernen nog herkenbaar. Toen het gebouw gesloopt werd, waren de meeste staanders al dusdanig vergaan dat hiervan resten in de bodem achtergebleven zijn. Slechts zes maal is een paal uitgegraven.

vondsten en datering

Uit de sporen van gebouw 222 zijn 75 scherven geborgen. Maaslandse scherven van manchetranden dateren dit gebouw in het midden van de 12de eeuw (1125-1175). Verder zijn de gebruikelijke scherven van Zuid-Limburgs aardewerk aanwezig en wat materiaal uit Elmpt en Paffrath, evenals scherven van Kempisch aardewerk. Naast aardewerk is in de kuilen ook een stuk leisteen en een afgerond brok zandsteen van bijna 1 kg gevonden.

GEBOUW 224 / werkput 131 (fig. 23.13)

onderzoek

Dit gebouw is oost-west georiënteerd en is tijdens het veldwerk herkend.

constructie

De kern van het gebouw bestaat uit drie gebinten. De gebinten zijn 7 meter breed en de kern is in totaal 7.5 m lang. De diepte van de staanders van de kern varieert tussen de 38 en 68 cm. De kopse kanten bestaan telkens uit twee staanders.

wanden

Aan beide kopse kanten zijn enkele wandstijlen teruggevonden. Verdere sporen van de wandconstructie ontbreken.

ingangen

Duidelijke ingangspartijen zijn niet waarneembaar. Mogelijk dat de ingangen aan de kopse kanten van het gebouw hebben gelegen.

binnenindeling

Binnen de structuur zijn enkele sporen gevonden die mogelijk samenhangen met het interieur van het gebouw.

reparaties en verbouwingen

De meest westelijke gebintstijlen zijn na verloop van tijd vervangen.

verdwijnen van het gebouw

Vrijwel alle staanders van kern en kopse kant zijn uitgegraven.

vondsten en datering

Op grond van de scherven moet deze structuur uit de tweede helft van de 12de eeuw dateren. Laat 12de-eeuws is een worstoor van een Maaslandse kan (fig. 12.4); een type pot dat in die periode opkomt. Ook een randje is van een Maaslandse kan. Een manchetrans bevindt zich echter ook onder het materiaal, evenals Zuid-Limburgs aardewerk uit het midden van de 12de eeuw. Uit Elmpt is een

Fig. 23.13. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 224. Schaal 1:200.

scherv van een grote pot afkomstig. Een scherv van rood aardewerk kan opspit zijn, maar het is ook mogelijk dat het een fragment van vroeg rood aardewerk betreft zoals dat in Eersel in enkele andere structuren is gevonden (bijvoorbeeld structuur 211). De datering van dit vroege rode aardewerk is echter nog onzeker. In Vlaanderen verschijnt mogelijk vergelijkbaar vroeg rood aardewerk in de 12de eeuw, dus een 12de-eeuwse datering voor de Eerselse scherven is niet onmogelijk. Een jongere datering is onwaarschijnlijk, gezien het ontbreken van bijvoorbeeld proto-steengoed in de sporen van gebouw 224. Duidelijk gedraaid Zuid-Limburgs aardewerk uit het begin van de 13de eeuw ontbreekt eveneens in structuur 224.

BIJGEBOUW 228 / werkput 120 (fig. 23.14)

onderzoek

Deze plattegrond werd tijdens het veldwerk geïdentificeerd en ligt volledig in werkput 120. Op grond van de relatief lichte constructie zonder sluitpalen op de kopse zijden en de aanwezigheid van een hoofdgebouw (224) op hetzelfde erf is het geïnterpreteerd als bijgebouw.

constructie

Gebouw 228 is oost-west georiënteerd. De kernconstructie heeft een lengte van 9,3 m en bestaat uit vier gebinten. De gebintstaanders staan in rechte rijen die enigszins taps toelopen naar het oosten. In het oosten bedraagt de breedte van de kern 8 meter. In het westen is de kern maximaal 6,5 meter breed. Zoals gezegd op de kopse kanten van het gebouw geen paalkuilen waargenomen. Aan de westzijde kunnen deze in theorie verstoord zijn door het moderne riool dat daar ligt maar ook aan de oostzijde is geen kopse kant waargenomen. De plattegrond ligt op een hoogte van omstreeks 27,79 m +NAP.

wanden

Ter hoogte van de wanden zijn een aantal kleine paalkuilen teruggevonden. Deze wandpalen volgen licht gebogen lijnen zodat de constructie als geheel een lichte bootvorm moet hebben gehad.

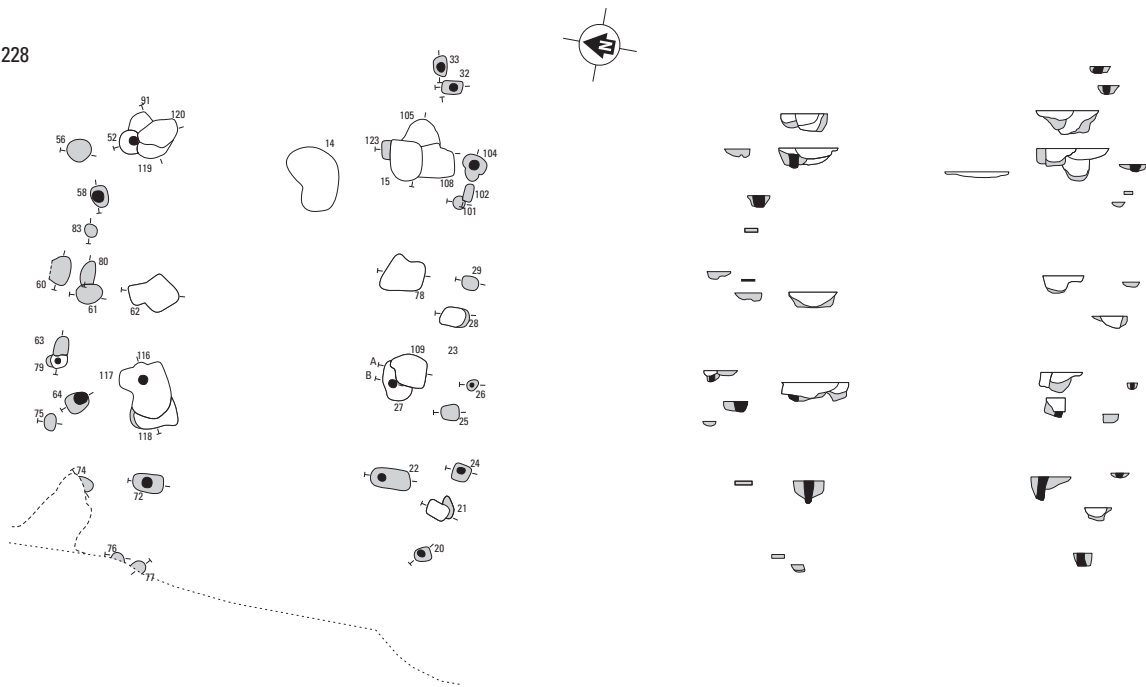

Fig. 23.14. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van bijgebouw 228. Schaal 1:200.

ingangen

Mogelijk was het gebouw aan de oostzijde open. Verder is het eerste travee duidelijk breder dan de overige zodat deze mogelijk plaats heeft geboden aan deuren in de zijwanden.

dak

Omdat de buitenste gebintstaanders van de kernconstructie tevens sluitpalen zijn, zal het gebouw voorzien zijn geweest van een zadeldak.

binnenindeling

In het gebouw ligt een vlakke kuil (14) die vermoedelijk gegraven is tijdens het gebruik van het gebouw.

reparaties en verbouwingen

De staanders van het meest oostelijke gebint werden na verloop van tijd vervangen door twee iets naar binnen geplaatste staanders waardoor de dwarsligger gehandhaafd kon blijven. Naast de staanders aan de zuidzijden van het tweede travee (spoor 228.27 en 116) bevinden zich paalkuilen die als ondersteuning voor de dwarsliggers zullen hebben gediend (spoor 228.109 en 118).

verdwijnen van het gebouw

Het gebouw is gesloopt. Met uitzondering van de meest westelijke gebintstaanders en enkele wandpalen zijn de palen uitgegraven. Bij de niet uitgegraven exemplaren was het deel van de palen dat onder de oppervlakte ligt al vergaan voordat gesloopt werd.

vondsten en datering

Manchetranden dateren ook gebouw 228 in het midden van de 12de eeuw, maar omdat hier wel een scherfje uit Elmpt is aangetroffen loopt het gebruik van deze structuur mogelijk iets langer door dan structuur 227.

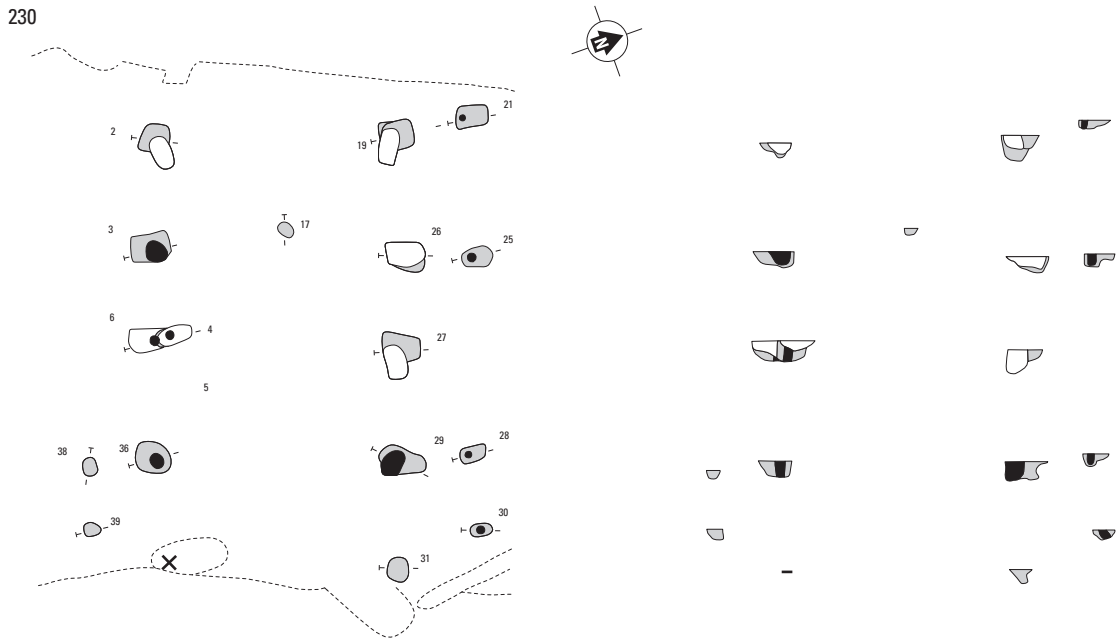

Fig. 23.15. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van bijgebouw 230. Schaal 1:200.

BIJGEBOUW 230 / werkput 119 (fig. 23.15)

onderzoek

Deze structuur is tijdens het veldonderzoek in 2006 direct herkend. Tijdens het veldwerk is deze plattegrond in eerste instantie geïnterpreteerd als zijnde afkomstig van een gebouw met vijf gebinten, waarvan de kopse kanten waren vergraven door de aanleg van de greppels spoor 119.64 en 119.83. Bij nadere beschouwing werd echter duidelijk dat de sporen 31 en 35 zich kenmerken door een vulling, vorm en diepte die afwijken van de overige paalkuilen zodat ervan uitgegaan kan worden dat het teruggevonden deel van het gebouw vier in plaats van vijf gebinten moet hebben gehad.

constructie

De kern van het gebouw heeft een lengte van 8.7. De gebinten zijn 6 m breed en de onderlinge afstand tussen de vier gebinten bedraagt achtereenvolgens 3.2, 2.2 en 3.2 m. De kuilen waarin de gebintstijlen stonden, variëren in diepte van 38 tot 68 cm. Van de oostelijke kopse kant zijn drie kuilen teruggevonden maar de exacte constructie is niet bekend vanwege de oversnijding door greppel S 119.83. Aan de westelijke korte zijde van de plattegrond zijn geen paalkuilen gevonden en ligt eveneens een jongere greppel die een theoretisch mogelijk vijfde gebint zou kunnen oversnijden. Vanwege de symmetrie is het echter aannemelijk dat het gebouw uit niet meer dan vier gebinten heeft bestaan. Het midden van de plattegrond ligt op een hoogte van 28.12 m +NAP.

wanden

Aan de noord en zuidzijde van het gebouw zijn enkele paalsporen gevonden die deel moeten hebben uitgemaakt van de wandconstructie. Met vier paalkuilen is de noordelijke lange wand het best bewaard gebleven. Van de zuidelijke lange wand zijn slechts twee kuilen bewaard gebleven. De paalkuilen die deel uitmaakten van de wanden lagen telkens naast een gebintstaander met uitzondering van twee de hoekpalen die de wanden aan de oostzijde afsluiten. De wandstijlkuilen zijn gemiddeld 28 cm diep.

reparaties

Zowel aan de noordelijke stijl van het eerste gebint als de zuidelijke stijl van het derde gebint vonden reparaties plaats tijdens de gebruiksfase van het gebouw. In spoor 230.19 is te zien dat de gebintstijl op een gegeven moment vervangen is terwijl de gebintstijl die in kuil 230.6 heeft gestaan ontlast werd door een nieuwere paal aan de binnenzijde van het gebint (spoor 230.4).

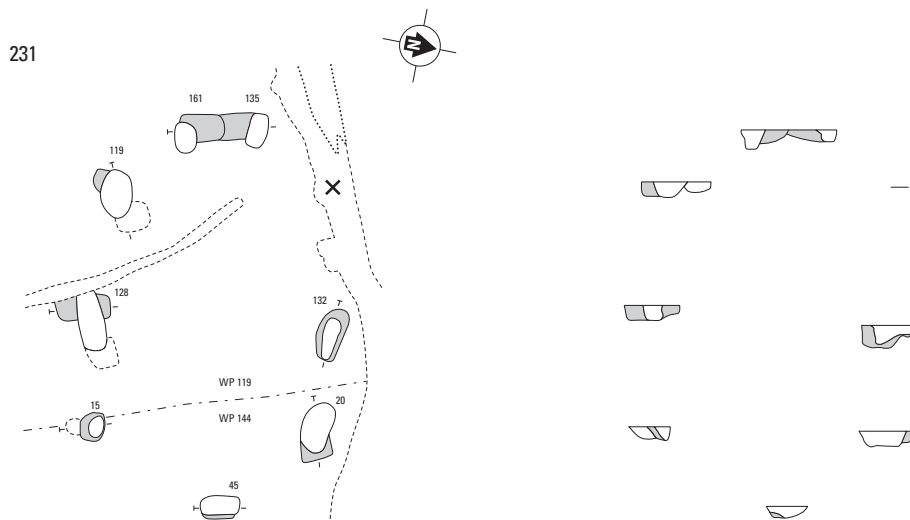

Fig. 23.16. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van bijgebouw 231. Schaal 1:200.

verdwijnen van het gebouw

Vier van de acht gebintstijlen zijn uitgegraven. Een vijfde is uitgewrikt (spoor 230.29). De wandstijlen zijn ter plaatse vergaan. Alleen van de meeste stijlen van de kern van het gebouw was dus nog voldoende overgebleven om deze geheel te kunnen hergebruiken. Van de overige palen was hoogstens het bovengrondse deel nog bruikbaar.

vondsten en datering

Diagnostisch materiaal ontbreekt in structuur 230, maar gezien de aanwezigheid van aardewerk uit Elmpt is een datering in de tweede helft van de 12de eeuw waarschijnlijk.

BIJGEBOUW 231 / werkput 119, 144 / (fig. 23.16)

onderzoek

Deze structuur is tijdens het veldwerk in 2006 niet direct herkend. Net als de gebouwplattegronden 272 en 273 is 231 tijdens de uitwerking gereconstrueerd uit een dichte concentratie paalsporen op de grens van de werkputten 119 en 144 bevond.

constructie

De kern van dit bijgebouw bestond uit drie gebinten en meet 6.8 bij 6.2 m. Aan de westzijde wordt de plattegrond afgesloten door twee en in het oosten door een paalkuil. De afstand tussen de gebinten is respectievelijk 2.9 en 3 m en de gebintstijlkuilen zijn gemiddeld 41cm diep. Een van de gebintstijlkuilen ontbreekt omdat deze vergraven is bij de aanleg van greppel spoor 119.088.

wanden

Van de wanden is niets teruggevonden.

dak

Door de plaatsing van de kopse palen, enkele meters buiten de laatste gebinten, is het goed mogelijk dat de plattegrond voorzien was van een schilddak.

binnenindeling

Er zijn geen sporen aangetroffen die inzicht verschaffen in de binnenindeling.

verdwijnen van het gebouw

Aan het einde van de gebruikperiode zijn de stijlen uitgegraven om deze te kunnen hergebruiken.

vondsten en datering

Op basis van diverse oversnijdingen is structuur 231 de jongste van drie bijgebouwen die op nagenoeg

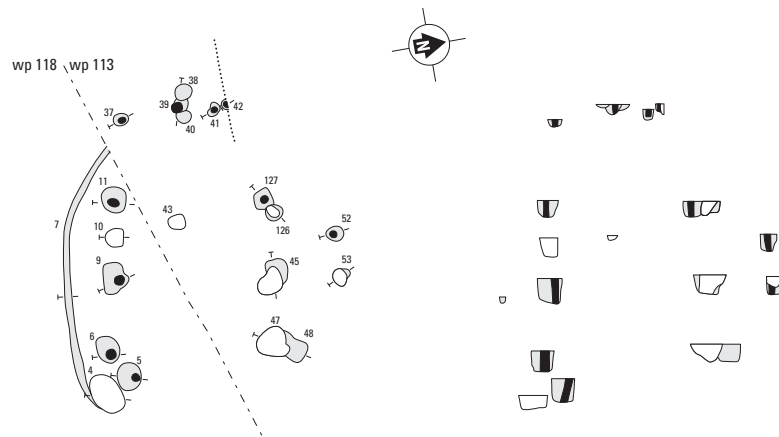

Fig. 23.17. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 242. Schaal 1:200.

dezelfde locatie zijn gebouwd. Zo oversnijden de paalsporen 119.119 en 119.128 enkele sporen die tot gebouw 272 worden gerekend. Daarnaast oversnijden de kopse paalsporen 119.135 en 161 greppel 901 waarin onder meer Elmpt aardewerk is gevonden. Het enige wat nauwkeuriger te dateren aardewerkfragment uit gebouw 231 zelf is van een Zuid-Limburgse pot uit het midden van de 12de eeuw. Een ander randfragment is ook 12de-eeuws en behoort tot een beker uit hetzelfde productiecentrum. De vondsten zijn afkomstig uit de insteek van de paalkuilen en zijn dus bij de bouw van 231 in de kuilen beland. Op basis van het aardewerk en de oversnijding van greppel 901 moet 231 gebouwd zijn aan het einde van de 12de of het begin van de 13de eeuw.

BIJGEBOUW 242 / werkput 113, 118 / (fig. 23.17)

onderzoek

Tijdens het onderzoek in werkput 113 was duidelijk dat in het zuidelijke vlak een halve structuur aanwezig was. De zuidelijke helft van het gebouw is enkele weken later in werkput 118 onderzocht. Spoor 113.126 en 113.127 zijn na verdiepen onder een recente versterking gevonden.

constructie

Gebouw 242 betreft een oost-west gerichte structuur waarvan de kern uit drie gebinten bestaat. De kern is 4 m in het vierkant en de lengte van beide traveeën is 2 m. De diepte van de binnenstijlkuilen varieert van 38 tot 75 cm.

Aan de westkant van de structuur is een groep paalkuilen gezien die geïnterpreteerd is als een kopse kant (spoor 113.038 tot en met 113.042). Hierbij moet worden opgemerkt dat deze paalkuilen vrij ondiep zijn (tussen 13 en 30 cm). Aan de oostelijke zijde is geen kopse paal gevonden. De totale lengte van het gebouw is minstens 6.60 m.

wanden

In werkput 118 is een greppel waargenomen die wat vorm en ligging betreft iets met het gebouw te maken zou hebben gehad. Het is echter niet duidelijk of deze greppel een *eavesdrip*, een wandgreppel of iets anders betreft. Aan de noordelijke zijde van het gebouw zijn twee paalkuilen gevonden die waarschijnlijk met de structuur samenhangen. Mogelijk gaat het om wandpalen, hoewel deze dan wel opvallend diep zijn (46 en 48 cm).

bijzondere elementen

In het verlengde van de zuidelijke wand zijn twee kuilen (spoor 118.004 en 118.010) gevonden die mogelijk onderdeel van de structuur zijn. De functie is onduidelijk maar mogelijk gaat het om de resten van een hekje dat aansloot op de westelijke korte zijde van het gebouw.

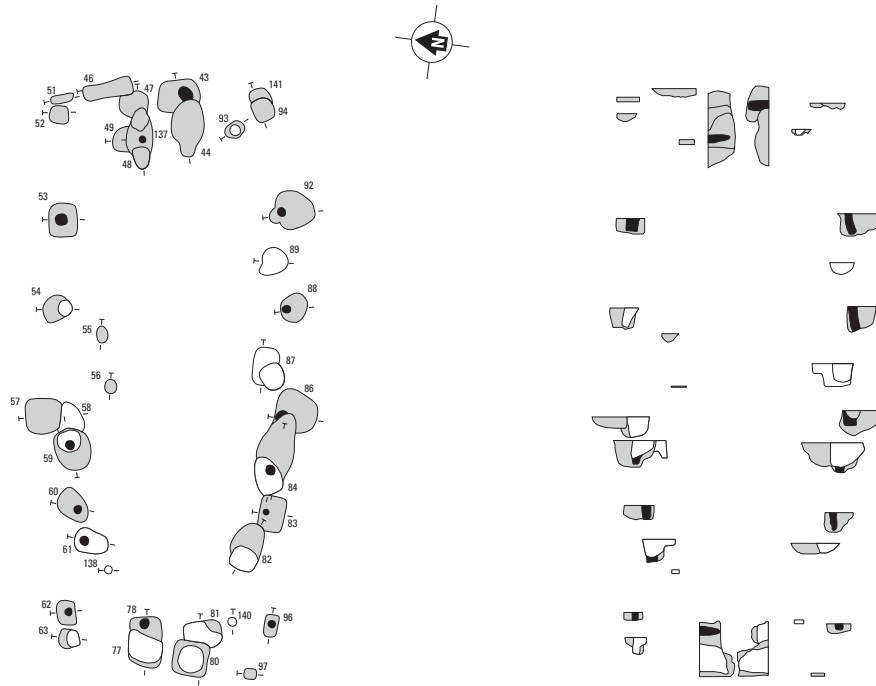

Fig. 23.18. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 256. Schaal 1:200.

verdwijnen van het gebouw

Drie staanders zijn uitgegraven en bij zes paalkuilen is een kern gezien.

vondsten en datering

Twee scherven uit structuur 242 zijn prehistorisch en één is uit Zuid-Limburg afkomstig. De datering ligt van het Zuid-Limburg aardewerk in de 11de of 12de eeuw.

GEBOUW 256 / werkput 134 (fig. 23.18)

onderzoek

De plattegrond was al waargenomen tijdens het proefsleuvenonderzoek in de uiterste zuidoosthoek van proefsleuf 36 en werd in zijn geheel vrijgelegd tijdens de opgraving in werkput 134.

constructie

De kern van de plattegrond bestaat uit vier gebinten, waarvan de laatste twee een tweede fase kennen. De afmetingen van de eerste en tweede fase zijn niet gelijk. In de eerste fase is de kern namelijk 8 m lang; in de tweede fase is hij 9 m lang. De breedte van de kernconstructie loopt enigszins op in oostelijke richting. In de eerste fase varieert de breedte van 4.9 m in het westen tot 6 m in het oosten; de tweede fase loopt van 4.3 m in het westen naar 6 m in het oosten. Op spoor 134.082 na varieert de diepte van de binnenstijlen tussen 40 en 80 cm, binnenstijl 134.082 is 26 cm diep. Opvallend is verder de grote diepte en omvang van de staanders van het derde gebint. In beide korte zijden liggen twee paalkuilen. Deze sluitpalen zijn alle vier een keer vervangen. Aangezien de sluitpalen bij vervanging enigszins zijn verplaatst, verschilt de totale lengte van het gebouw iets. In de eerste fase is het gebouw 14 m lang; in de tweede fase 13.6 m.

wanden

De enige sporen die met redelijk grote zekerheid als wandpalen te interpreteren zijn, betreffen sporen in de vier hoeken van het gebouw. Het lijkt erop dat de hoekpalen min of meer op een lijn stonden met de palen van de kopse kant. Andere sporen die mogelijk als wandsporen kunnen worden geïnterpreteerd zijn 134.046, 134.051 en 134.097. Van de lange wanden zijn geen sporen aangetroffen.

ingangen

Waar in het gebouw de ingangen hebben gelegen is op basis van de sporen niet duidelijk. Aangenomen wordt dat de ingangen zich in dergelijke gebouwen in de korte zijdes bevinden, wat echter niet uitsluit dat ook de lange zijden voorzien zijn geweest van ingangen. De aanwezigheid in dit gebouw van de zogenaamde M en N kuilen tussen de twee middelste gebinten in de noordelijke zijde wijst mogelijk op de plaats van de ingang.

bijzondere elementen

In de zuidelijke zijde van de plattegrond liggen de sporen 134.087 en 134.089. De sporen liggen direct ten noorden van de lijn met binnenstijlen, allebei tussen twee paalkuilen in. De functie van de sporen is niet duidelijk. Vooral spoor 134.087 doet qua structuur denken aan een binnenstijl, maar heeft geen tegenhanger. Verder ligt in de zuidoosthoek van het gebouw spoor 134.093. Ook hiervan is niet duidelijk wat de functie is.

reparaties en verbouwingen

Het lijkt erop dat de twee westelijke gebinten van het gebouw volledig zijn vervangen. Daarnaast zijn ook de sluitpalen in beide korte zijden vervangen. Bij het vervangen van de gebintpalen zijn spoor 134.057/58 en 134.086 vervangen door spoor 134.059 en 134.084/085. Het binnenstijlpaar 134.060/83 is vervangen door spoor 134.061 en 82. De vervangende gebinten zijn direct ten westen van de oorspronkelijke gebinten gezet. Hierdoor is de kern van de plattegrond ongeveer een meter langer geworden.

verdwijnen van het gebouw

Na verlaten van het gebouw zijn alle gebintpalen en sluitpalen uit de verbouwingsfase van de westelijke helft van het gebouw uitgegraven. In de oostelijke helft van het gebouw is slechts één gebintpaal uitgegraven, te weten spoor 134.054. Mogelijk is dit een aanwijzing voor het feit dat de palen die nog in goede staat waren werden hergebruikt in nieuwe gebouwen. De palen in de westelijke helft zijn immers later toegevoegd, en dus waarschijnlijk minder ver weggerot.

vondsten en datering

Hoewel uit structuur 256 57 scherven zijn geborgen, bieden die weinig houvast voor de datering. Wat gedraaide Zuid-Limburgse scherven en een Maaslandse sikkelerand uit een nazakking boven een van de paalkernen zouden de plattegrond in de 11de of begin 12de eeuw kunnen plaatsen. Eén scherf is echter te weinig om dat te bewijzen. Een spinklosje in zacht baksel is voor de helft bewaard gebleven.

BIJGEBOUW 257 / werkput 134 (fig. 23.19)

onderzoek

De westelijke helft van deze structuur is tijdens het proefsleuvenonderzoek aangesneden in sleuf 34 en werd direct herkend. De plaats en oriëntatie van de structuur doet vermoeden dat 257 één erf vormt met 256 en 258 en de waterputten 254 en 255.

constructie

De gebouwplattegrond is noordoost-zuidwest georiënteerd. De kernconstructie van het gebouw bestaat uit twee binnenstijlpalen van respectievelijk 2.7 en 2.9 m gemeten tussen de palen. De afstand tussen deze gebinten is 2.8 m. De diepte van de binnenstijlen ligt tussen de 32 en 46 cm. Naast de kernconstructie zijn ook de twee kopse kanten bewaard gebleven. Deze bestaan uit één centrale sluitpaal met twee hoekpalen. De sluitpaal van het dragende skelet en de twee hoekpalen staan op één lijn. De sluitpaal en de hoekpalen zijn ongeveer even diep gefundeerd als de gebintstijlen. De hoekpalen liggen in het verlengde van de gebintstijlen. De diepte van de hoekpalen varieert tussen de 34 en 56 cm. De diepte van de kopse standers ligt tussen 46 en 80 cm. De maximale lengte van het gebouw is 9.6 meter. Uitgaande van 0.9 m tussen de wand en gebintstanders zal het gebouw omstreeks 5.5 m breed zijn geweest.

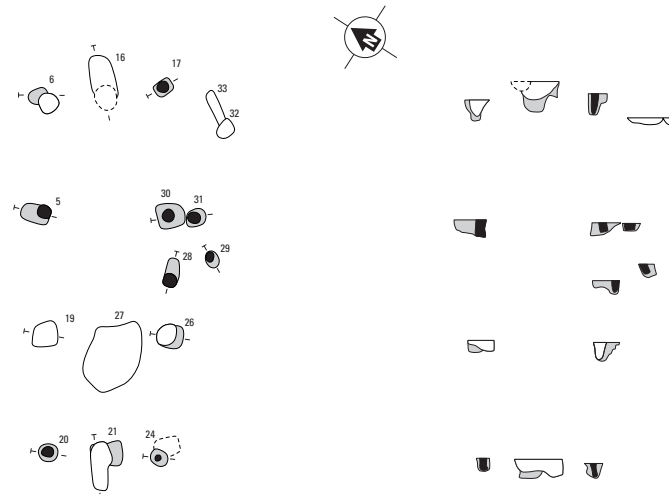

Fig. 23.19. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van bijgebouw 257. Schaal 1:200.

wanden

Net buiten de kernconstructie liggen aan de zuidoostzijde twee kleinere paalkuilen (spoor 134.029 en 134.031) die deel hebben uitgemaakt van een ingangspartij en vermoedelijk ook van de zuidoostelijke lange wand. In combinatie met de ligging van de hoekpalen zullen de lange wanden gebogen lijnen hebben gevolgd.

ingangen

In de zuidoostelijke lange wand ligt tussen de twee binnenstijl paren nog een extra paal (spoor 134.028) waarvoor in de oostelijke wand geen tegenhanger is aangetroffen. Dit spoor 135.028 zal samen met de twee kleinere paalkuilen 134.030 de ingang van het gebouw. Dit idee wordt ondersteund door de aanwezigheid van de sporen 134.029 en 14.031 net buiten de kernconstructie.

verdwijnen van het gebouw

Twee gebintstaanders en drie hoekpalen zijn uitgegraven. Bij de overige kuilen is de paal in de kuil vergaan. Het gebouw is dus gesloopt toen een deel van de dragende constructie al het einde van de technische levensduur had bereikt.

vondsten en datering

De paalagaten van gebouwstructuur 257 leverden veertig scherven op. Een scherf met een Elmpbaksel is de jongste vondst uit dit gebouw. Het fragment is niet ouder dan ca. 1150, het moment waarop de aanvoer van Elmpter naar oostelijk Noord-Brabant begint. Twee manchetranden uit het Maasland dateren uit de periode 1125-1175.

BIJGEBOUW 258 / werkput 134 en 143 (fig. 23.20)

onderzoek

Hoewel deze plattegrond op de grens van twee werkputten ligt, is het gebouw direct herkend. Hierdoor konden alle sporen haaks op de lengteas gecoupeerd worden. Ter hoogte van dit gebouw ligt het vlak op omstreeks 28.45 +NAP.

constructie

De kern van het gebouw bestaat uit drie paar binnenstijlen en heeft een lengte van 6.6 m. De afstand tussen de traveeën is achtereenvolgens 3.2, 3.8, 2.8 en 3.2 m. De breedte van de kern varieert van 4.4 tot 5 m en het grondplan van de structuur is dan ook (licht) bootvormig. Het gebouw heeft een lengte van 13 m. De gebintstijlkuilen variëren in diepte van 35 tot 65 cm. Zowel aan de oost als aan

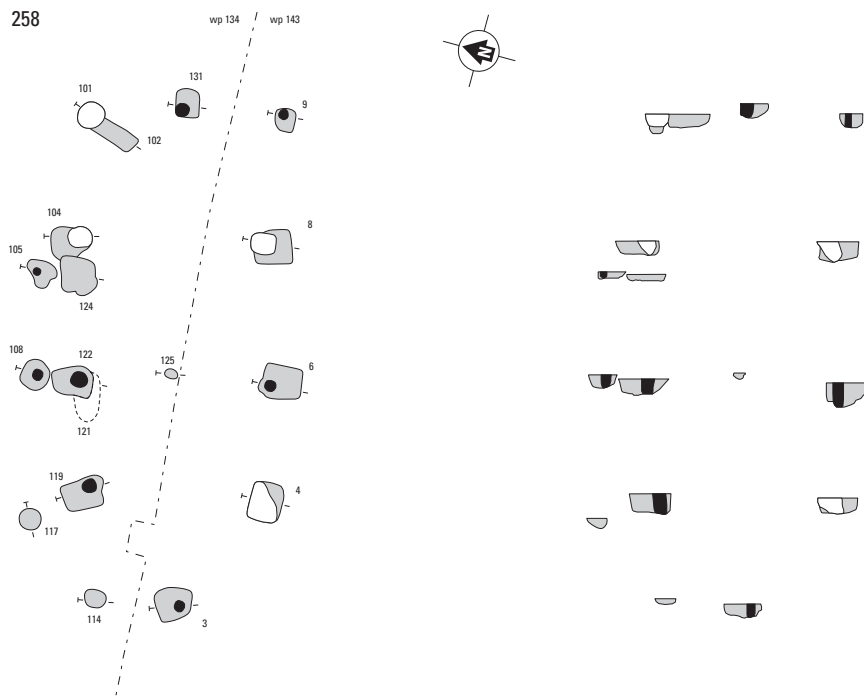

Fig. 23.20. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 258. Schaal 1:200.

de westkant is de plattegrond voorzien van een enkele sluitpaal (spoor 134.131 en 143.003) op de lengteas van het gebouw. Aan de oostzijde zijn op de kopse kant de kuilen van de hoekpalen teruggevonden. Aan de westkant ontbreekt een hoekpaal.

wanden

Behalve de sluitpalen op de kopse kant en de hoekpalen is slechts een wandpaal waargenomen (s134.117). Uitgaande van deze ene paalkuil moet de afstand tussen de lange wanden en gebinten omstreeks 1.2 m zijn geweest.

ingangen

Aan de noordkant van de plattegrond moeten twee palen tussen de kern van het gebouw en de wand hebben gestaan (s134.105/108). Deze hebben deel uitgemaakt van de ingangsconstructie evenals 134.104.

bijzondere elementen

Ter hoogte van het tweede gebint is in het midden van de structuur een ondiepe paalkuil teruggevonden (spoor 134.125). Vermoedelijk betreft het hier paal P.

reparaties en verbouwingen

Spoor 134.124 is mogelijk een latere toevoeging om de ingangsconstructie te verstevigen of repareren. (zie hierboven) dan betreft het hier mogelijk een reparatie of versteviging van spoor 134.104. Verder is spoor 132.121 mogelijk vervangen door 132.122.

verdwijnen van het gebouw

In het profiel van drie gebintstijlkuilen is een uitgraafkuil waargenomen. In deze kuilen stonden relatief zware palen die waarschijnlijk hergebruikt zijn. De meeste kuilen waren echter nog voorzien van een paalkern wat kan betekenen dat deze of rechtstandig zijn uitgetrokken of ter plaatse vergaan zijn. De laatste optie lijkt de meest logische.

vondsten en datering

Het uit de paalkuilen geborgen aardewerk is niet scherper te dateren dan in de 12de eeuw. In de Huijbers-typologie is het gebouw in te delen in type B5. Dit type dateert van ca. 1050 tot in de 12e eeuw.

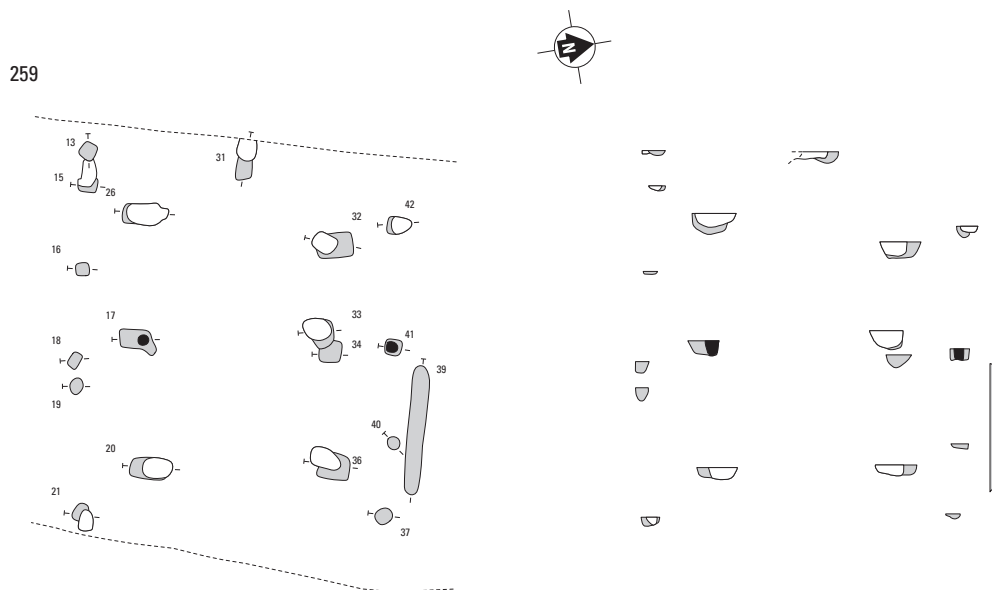

Fig. 23.21. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 259. Schaal 1:200.

BIJGEBOUW 259 / werkput 134 (fig. 23.21)

onderzoek

Enkele sporen van de oostkant van de structuur zijn al tijdens de aanleg van proefsleuf 61 aangetroffen, maar waren toen nog niet goed te plaatsen. Bij het aanleggen van het vlak is de plattegrond direct herkend. De plaats en de oriëntatie van het gebouw doen vermoeden dat str. 259 en 260 tot hetzelfde erf behoren.

constructie

Het gebouw is oost-west georiënteerd. De kernconstructie van het gebouw bestaat uit drie binnenstijlpalen met een totale lengte van 6 meter aan de noordkant en 7 meter aan de zuidkant. De breedte van de gebinten is 5 meter. Opvallend is dat het eerste gebint niet haaks op de lengterichting van het gebouw staat. De diepte van de gebintpalen is 32 en 54 cm.

Aan de westkant van het gebouw is een staander aangetroffen van de kopse kant. De diepte van deze staander is 30 cm. Van een kopse kant aan de oostkant is niets teruggevonden. Een vergelijkbare plattegrond is onder andere bekend van de opgraving Deurne -Groot-Bottelsche akker (structuur 603). De maximale lengte van het gebouw is 9 meter.

Aan de noordkant van het gebouw is een greppel aangetroffen die als *eves-drip* is geïnterpreteerd.

wanden

Zowel aan de noord als aan de zuidkant van de plattegrond zijn sporen van de wand aangetroffen. De diepte van deze sporen ligt tussen de 8 en 36 cm.

dak

Het gebouw was waarschijnlijk voorzien van een zadeldak.

reparaties en verbouwingen

De noordelijke binnenstijl van het tweede gebint (s132.034) is vervangen door s 132.033.

verdwijnen van het gebouw

Op spoor 132.017 en 132.041 zijn in alle sporen uitgraafkuilen aanwezig.

vondsten en datering

Volle Middeleeuwen.

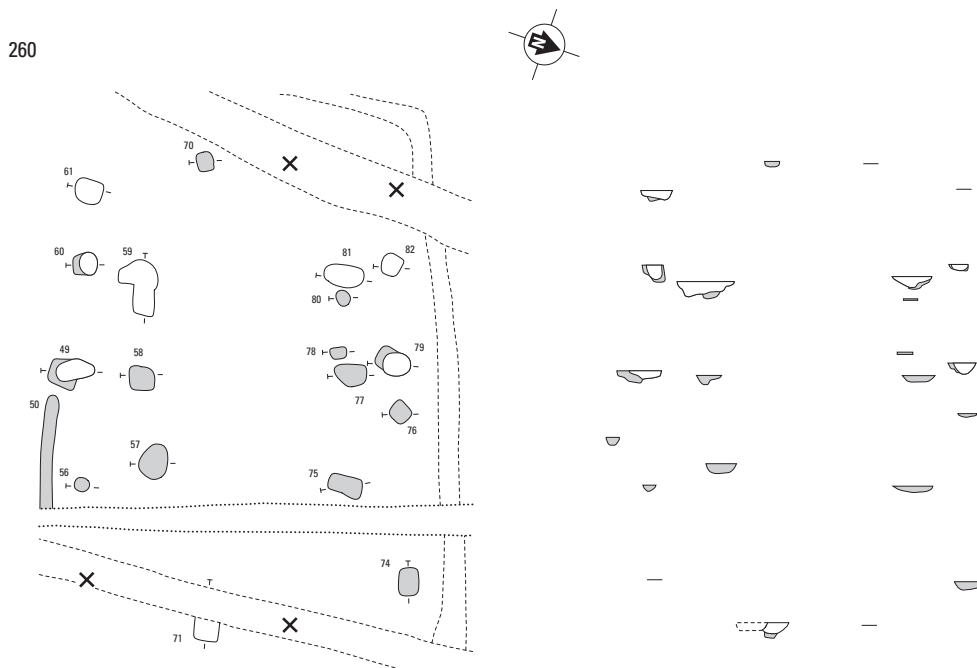

Fig. 23.22. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 260. Schaal 1:200.

BIJGEBOUW 260 / werkput 132 (fig. 23.22)

onderzoek

De plattegrond van gebouw 260 is direct bij aanleg van het vlak herkend. Dankzij enkele oversnijdende greppels was omvang van de kernconstructie en plaats van de kopse kanten van de plattegrond niet direct duidelijk.

constructie

Vier staanders zijn vergraven bij de aanleg van jongere greppels. De kern van de constructie bestaat uit drie gebinten en heeft een lengte van 5.5 m en een breedte die varieert tussen de 5 en 5.6 m. Het middelste gebint is het breedst. De afstanden tussen gebinten en kopse zijden van de plattegrond zijn achtereenvolgens 3, 2.6, 2.9 en 3.6 m. De gebintstijlkuilen zijn tussen de 14 en 44 cm diep. De zuidelijke gebintstijlkuilen zijn dieper dan de noordelijke gebintstijlkuilen (gemiddeld 32 cm tegenover 21 cm). De totale lengte van de plattegrond is 12.1 m. Zowel van de oostelijke als van de westelijke kopse kant is slechts een sluitpaal teruggevonden (spoor 132.070 en 132.071). Omdat deze niet op de middenas van het gebouw liggen, is het waarschijnlijk dat de kopse kanten oorspronkelijk ieder uit twee palen hebben bestaan. De tegenhangers van de sporen 132.070 en 71 zijn vergraven bij de aanleg van enkele jongere greppels (132.012 en 132.029).

wanden

Zowel aan de noord- als aan de zuidkant van de plattegrond zijn sporen van de wand aangetroffen. De diepte van deze sporen ligt tussen de 10 en 44 cm. Het greppeltje spoor 132.050 kan een wandgreppel of een *eavesdrip* zijn geweest.

ingangen

Tussen het eerste en het tweede gebint zijn aan de noordzijde van de structuur een tweetal ondiepe paalkuilen aangetroffen (spoor 132.078 en 132.080). Waarschijnlijk betreft het hier de palen M en N en markeren zij dan ook de plek van een ingangspartij in de noordelijke lange wand.

verdwijnen van het gebouw

Diverse paalsporen van de kernconstructie vertonen in het profiel een uitgraafkuil. Een in geen van de sporen is kern waargenomen.

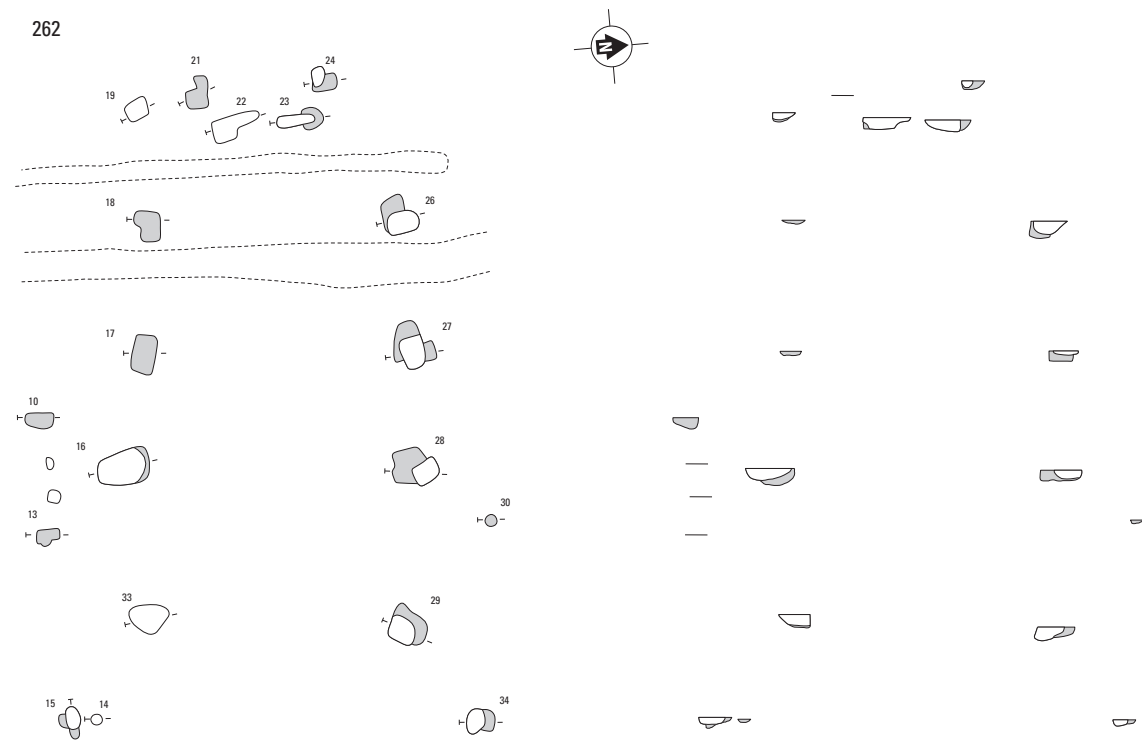

Fig. 23.23. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 262. Schaal 1:200.

vondsten en datering

Enkele scherven uit Elmpst geven aan dat gebouw 260 in de tweede helft van de 12de eeuw in gebruik was.

BIJGEBOUW 262 / werkput 128 (fig. 23.23)

onderzoek

De sporen van de westelijke kopse kant waren al aangetroffen bij het aanleggen van proefsleuf 38 maar zijn toen nog niet als zodanig herkend.

constructie

Het gebouw is oost-west georiënteerd. De kernconstructie van het gebouw bestaat uit vier binnenstijlpalen met een totale lengte van 11 meter en een breedte die varieert van 6.8 tot 8 meter. Omdat in geen enkele paalkuil restanten van een kern zijn aangetroffen zijn de afstanden gemeten tussen de diepste delen van de uitgraafkuilen. De diepte van de binnenstijlkuilen ligt tussen de 28 en 44cm. Alleen de kuilen s128.017 en 128.018 zijn met 8 cm aanmerkelijk minder diep. Dit opvallende verschil in diepte is niet alleen te verklaren vanuit de hoogte waarop het vlak is aangelegd. Alleen aan de westzijde van de plattegrond is een duidelijke kopse kant gevonden. Deze bestaat uit twee naast elkaar liggende kuilen van zware staanders en drie kleinere paalkuilen. Aan de oostzijde van de plattegrond zijn geen afsluitende paalsporen aan het licht gekomen. Mogelijk dat het gebouw aan deze zijde open is geweest.

De lengte van de gehele plattegrond bedraagt omstreeks 17 m. De maximale breedte van wand tot wand gemeten is 12 m. In het midden van de plattegrond ligt het vlak op een hoogte van 27,54 m +NAP.

wanden

Zowel aan de noord- en zuid- als aan de westkant van de plattegrond zijn enkele kuilen van wand-

266/621

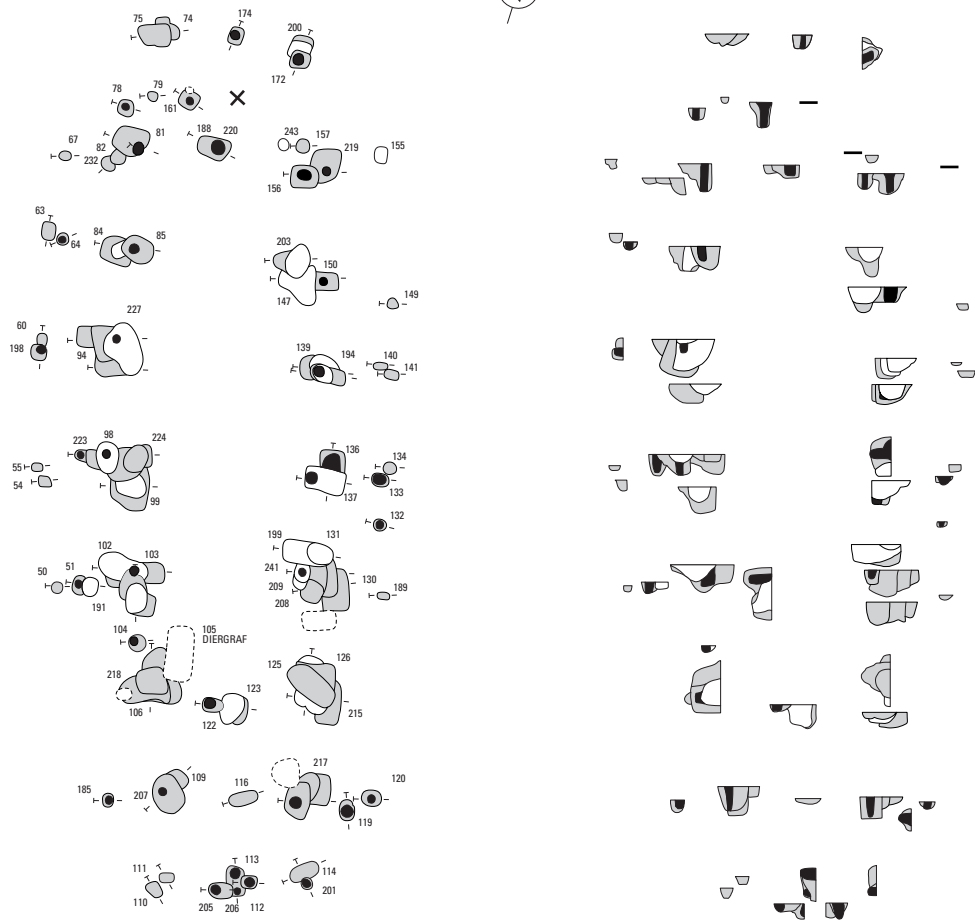

Fig. 23.24. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 266 en 621. Schaal 1:200.

stijlen gevonden. Vanwege het kleine aantal teruggevonden wandstijlen, is niet te zien of de wanden een recht of gebogen verloop hebben gehad.

verdwijnen van het gebouw

Aan vrijwel alle kuilen was te zien dat de stijlen uitgegraven zijn. Het is dus waarschijnlijk dat het gebouw werd ontmanteld voordat het einde van de technische levensduur van de constructie was bereikt.

vondsten en datering

Een klein fragment van vermoedelijk Zuid-Limburgs aardewerk (item 262.1) staat een nadere datering dan in 11de/12de eeuw niet toe.

GEBOUW 266 en 621 / werkput 123 (fig. 23.24)

onderzoek

Deze structuur is bij de aanleg van het vlak herkend als de plattegrond van een meerfasig gebouw. De structuur ligt op een hoogte van 28.35 tot 28.57 m +NAP. Aan het begin van de uitwerking werd verondersteld dat het mogelijk moest zijn om de verschillende bouwfasen dusdanig van elkaar te scheiden dat een tweede plattegrond te reconstrueren zou zijn. Daartoe is een extra featurenummer (621) gegeven. Het bleek echter niet mogelijk om de individuele plattegronden uit verschillende bouwfasen en reparaties op een bevredigende wijze van elkaar te onderscheiden. Daarom is uiteindelijk besloten om het geheel als een structuur te presenteren.

constructie

De structuur heeft een maximale lengte van 22.60 m bij een breedte van omstreeks 9.6 m. In het midden van de structuur bevinden zich veertien kuilen waarin gebintstaanders hebben gestaan. Deze worden allen gekenmerkt door meerdere oversnijdingen die gevolg zijn van reparaties en of nieuwbouw op dezelfde plaats. Het maximaal aantal gebinten van de kernconstructie bestaat hiermee uit zeven gebinten. Het is echter de vraag of dit gebouw ooit werkelijk heeft bestaan omdat even goed sprake kan zijn geweest van twee kortere gebouwen met vijf en/of zes gebinten. In ieder geval is duidelijk dat de staanderrijen licht gebogen lijnen volgen.

wanden

Zowel aan de uiterste oost als aan de uiterste westzijde van de plattegrond zijn paalkuilen van de korte wanden teruggevonden. Daarnaast bevinden zich binnen de plattegrond nog een aantal, dat ooit deel uitmaakte van de korte zijden van een gebouw. Op ongeveer 1.2 m buiten de kernconstructie liggen een aantal kleinere paalkuilen die deel zullen hebben uitgemaakt van de lange wanden. Evenals de gebintstaanders moeten deze gebogen lijnen hebben gevolgd.

bijzondere elementen

Binnen de plattegrond liggen twee diergraven. Diergraf 630 ligt los, maar diergraf 615 oversnijdt een van de gebintstijlkuilen. Vermoedelijk gaat het om rituele begravingen in de zin van bouw- of verlatingsoffers. Voor details zie verder onder de betreffende catalogusnummers.

verdwijnen van het gebouw

Tijdens het onderzoek kwam een flink aantal paalkernen en uitgraafkuilen aan het licht, wat duidt op een lange gebruiksduur met veel reparaties. Aangezien ook bij de jongste oversnijdingen zowel uitgraafkuilen als een aantal paalkernen teruggevonden zijn, is het gebouw vermoedelijk tot aan het einde van zijn technische levensduur in gebruik geweest en daarna ontmanteld.

vondsten en datering

In enkele sporen van gebouw 266 bevindt zich wat Zuid-Nederlands handgemaakt aardewerk wat de indruk geeft dat dit een van de oudere middeleeuwse gebouwen te Kerkebogten is. Enkele scherven van keramiek uit Paffrath ondersteunen dit idee, terwijl de fragmenten van Kempisch aardewerk die uit weer andere sporen zijn geborgen de indruk geven dat het gebouw tot in het tweede kwart of het midden van de 12de eeuw gebruikt is. Datering van het aardewerk: 1050/75-1125/50.

GEBOUW 267 / werkput 122 en 123 (fig. 23.25)

onderzoek

Deze oost-west georiënteerde plattegrond maakt deel uit van een dicht sporencuster. Tijdens de uitwerking werd duidelijk dat in dit cluster drie plattegronden lagen, waarvan 267 de meest zuidelijke is.

constructie

De kern van het gebouw bestaat uit twee licht gebogen rijen gebintstaanders met elk vier staanders. De lengte van de kern is 10.25 m bij een breedte van 6.9 m. De traveeën zijn van gelijke grootte. De kopse kanten van de plattegrond bestaan uit twee dicht bij elkaar (2 m) gelegen zwaardere sluitpalen met een diepte van gemiddeld 53 cm en enkele kleinere kuilen die deel moeten hebben uitgemaakt van de wandconstructie. De kuilen van de staanders die deel uitmaakten van de gebinten zijn tot op een diepte van omstreeks 80 cm onder het vlak bewaard gebleven. Inclusief de wanden meet het gebouw 17.6 bij 11.5 m. Het midden van het gebouw ligt op een hoogte van 28.51 m+NAP.

wanden

Naast de gebintstaanders liggen aan de noordelijke en zuidelijke lange zijde van de plattegrond enkele paalkuilen die deel uit zullen hebben gemaakt van de wanden. Vier van deze wandpalen maken deel uit van de kopse kanten van het gebouw. De overige wandpalen liggen telkens naast de

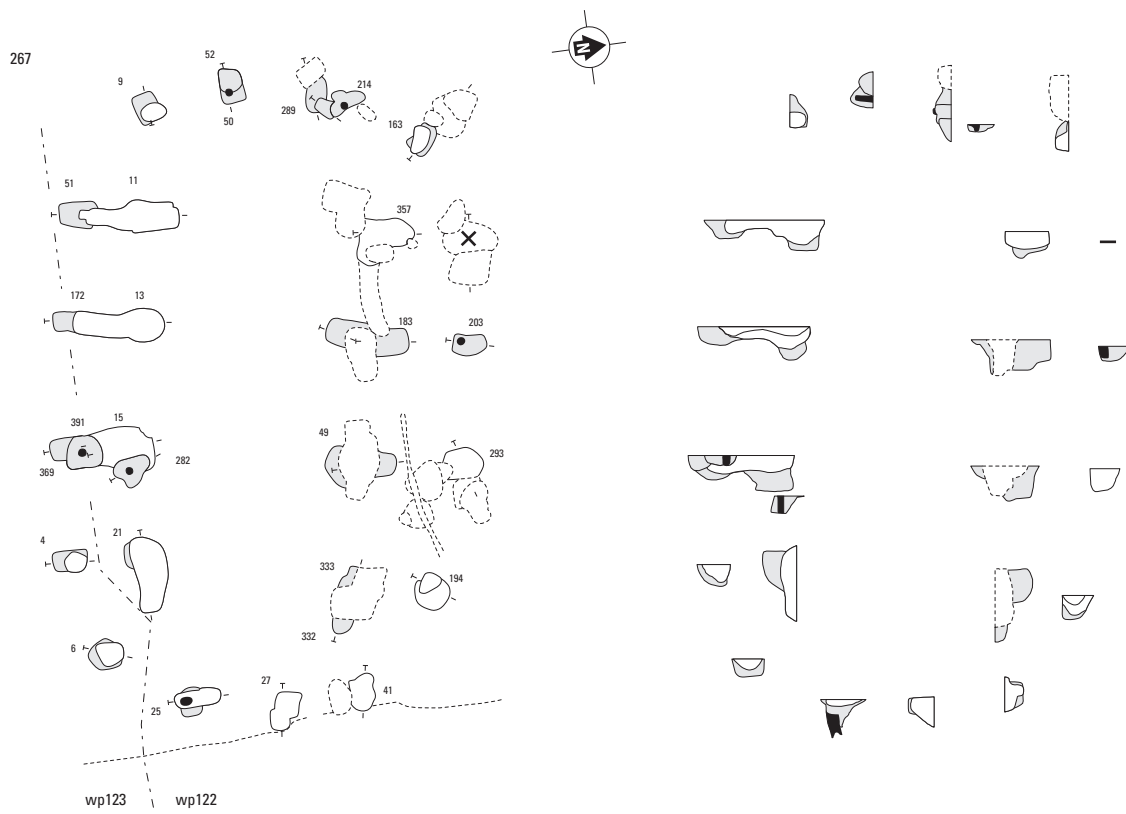

Fig. 23.25. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 267. Schaal 1:200.

gebintstijlen. Alleen de wandpaal naast spoor 122.357 ontbreekt omdat deze vergraven is bij de bouw van huis 600. De wandpalen liggen in licht gekromde lijnen waardoor het gebouw een bootvormige plattegrond heeft.

ingangen

Aan beide kope kanten hebben vermoedelijk ingangen gelegen. Verder heeft mogelijk ook een ingang gelegen in de zuidelijke lange wand ter hoogte van het oostelijkste travee. Hier ligt een kleiner paalspoor (s. 282) naast een gebint die deel kan hebben uitgemaakt van de ingangsconstructie.

binnenindeling

In het gebouw liggen verschillende kuilen waarvan niet duidelijk is of deze bij 267 of bij een ander gebouw horen of dat het gaat om losse kuilen.

reparaties en verbouwingen

Wandstijl 123.369 lijkt vervangen te zijn door wandstijl 123.391. Verder zijn aan de plattegrond geen sporen van reparaties te zien.

verdwijnen van het gebouw

Alle gebintstaanders zijn uitgegraven. Ook de meeste wandstijlen en twee van de vier sluitpalen op de kope kanten van het gebouw zijn uitgegraven. Bij zes paalkuilen is een insteek met kern gezien wat betekent dat het ondergrondse deel van de houten palen ter plaatse is vergaan. Het gebouw is vermoedelijk gesloopt om plaats te bieden aan gebouw 600.

datering

In gebouw 267 zijn weliswaar ruim 20 scherven gevonden, maar daaronder bevinden zich geen diagnostische fragmenten. Het jongste fragment is een scherfje uit Elmpt, dus de datering van aardewerk uit de kuilen loopt door tot in het derde kwart van de 12de eeuw. De helft is afkomstig uit de insteek of paalkern en de overigen uit nazak of uitgraafkuil.

269

Fig. 23.26. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 269. Schaal 1:200.

GEBOUW 269 / werkput 122 (fig. 23.26)

onderzoek

Een aantal sporen van de westelijke helft van deze structuur is tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2004 aan het licht gekomen. De rest van de sporen is onderzocht tijdens de opgraving in 2006.

constructie

De oriëntatie van het gebouw is zuidwest-noordoost. De kern wordt gevormd door drie gebinten. Deze zijn 5 m breed en de kern is 5.8 m lang. De gebintstijlkuilen hebben een diepte variërend tussen 36 en 60 cm. Behalve de kern zijn ook de kopse kanten van het gebouw teruggevonden. Beide kopse kanten bestaan uit twee dicht naast elkaar paalkuilen met een gemiddelde diepte van 65 cm. De structuur heeft een totale lengte van 14 m en maximale breedte van 8.8 m. Het midden van de plattegrond ligt op 28.50 m +NAP.

wanden

Aan de noordelijke zijde van het gebouw zijn een aantal sporen teruggevonden die vermoedelijk deel hebben uitgemaakt van de lange wand. De afstand van deze paalkuilen tot de kern is ca. 1.8 m en ze hebben een diepte tussen 8 en 28 cm.

verdwijnen van het gebouw

De helft van de palen is uitgegraven. Het gebouw is dus gesloopt aan het einde van de technische levensduur van een deel van de dragende constructie.

vondsten en datering

De sporen van dit gebouw leverden slechts veertien scherven op. De oudste scherf betreft een sikkelrand uit het Maasgebied, de jongste een fragment uit Elmpt. Mogelijk is deze laatste een intrusie omdat gebouw 267 wordt oversneden door gebouw 299, dat iets later in 12de eeuw dateert. In een van de kuilen is verder een slijpsteen uit licht grijsgroen zandsteen gevonden (item 269.3). De slijpsteen is vrijwel compleet en heeft een afgerond rechthoekige doorsnede.

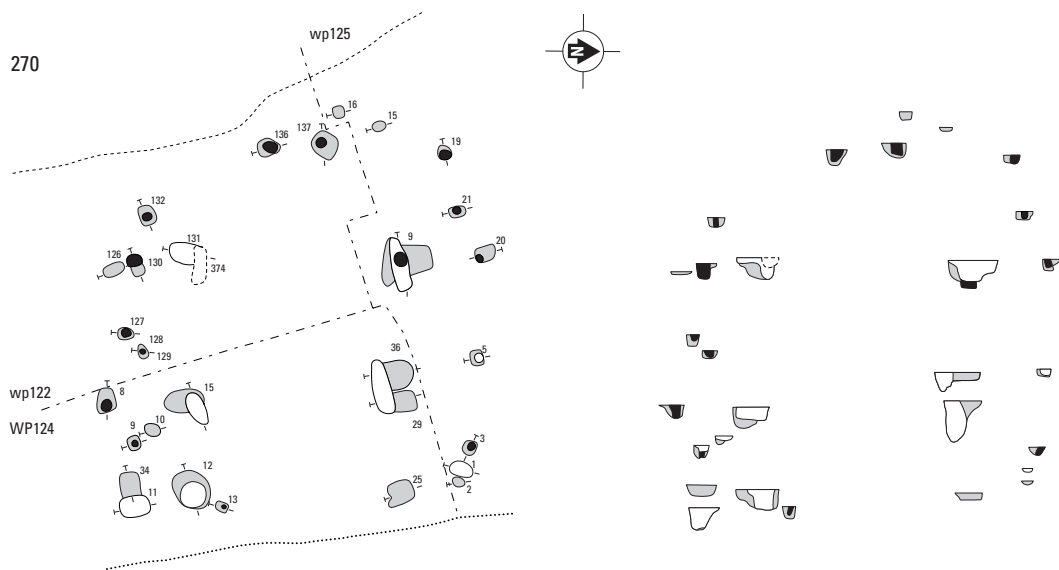

Fig. 23.27. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 270. Schaal 1:200.

GEBOUW 270 / werkput 122, 124 en 125 (fig. 23.27)

onderzoek

Omdat het couperen al begonnen was voordat de volledige structuur blootgelegd was, bestond aanvankelijk geen duidelijkheid over welke sporen precies bij de structuur hoorden. Hierdoor zijn niet alle sporen goed gecoupeerd.

constructie

De plattegrond is oost-west georiënteerd. De oostzijde is vergraven bij de aanleg van het moderne riool. Van de kern van het gebouw zijn drie gebinten bewaard gebleven. Het nog zichtbare deel van de kern is daarmee 6 m lang en 6 m breed. De diepte van de binnenstijlkuilen varieert van 18 tot 108 cm. Het verschil in diepte is enerzijds te verklaren door de hoogte van het vlak en anderzijds door het uitgraven van één van de binnenstijlen. Naast de kern is ook de westelijke kopse zijde van de plattegrond bewaard gebleven. Deze bestaat uit twee dicht bij elkaar gelegen paalkuilen van 38 cm diep. De totaal bewaard gebleven lengte van de plattegrond komt hiermee op 10 m.

wanden

Met uitzondering van de zuidwestzijde zijn overal rondom het niet verstoorde deel van de kern kuilen van de wandpalen bewaard gebleven.

dak

Gezien de constructie met zware dicht bij elkaar staande palen aan de kopse zijden was het gebouw vermoedelijk voorzien van een schilddak.

bijzondere elementen

Opmerkelijk aan de constructie is dat de afstand vanaf het eerste binnenstijlpaar naar het tweede twee keer zo groot is als de afstand tussen het tweede en het derde.

reparaties

Vermoedelijk is binnenstijl spoor 124.029 na verloop van tijd vervangen door spoor 124.036.

verdwijnen van het gebouw

Vijf binnenstijlen zijn uitgegraven. Bij de kuilen van de meeste wandpalen en kopse kant van het gebouw ontbraken sporen van uitgraving. Vermoedelijk waren deze al in zeer slechte staat toen het gebouw ontmanteld werd. De uitgegraven binnenstijlen konden blijkbaar nog gebruikt worden.

vondsten en datering

Keramik uit het Maasland, Zuid-Limburg en Elmpt is uit de sporen van gebouw 270 geborgen.

Fig. 23.28. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 272. Schaal 1:200.

Onder de fragmenten uit Elmpt bevindt zich een dikke scherf van een schaal of voorraadvat. Een datering zal liggen in de tweede helft van de 12de eeuw. Een klein scherfje is mogelijk van vroeg rood aardewerk zoals dat in de nabijgelegen waterkuil 211 is gevonden, maar kan ook een rossig stukje Maaslands zijn. Behalve het middeleeuwse aardewerk zijn nog enkele stukken natuursteen en een scherf handgevormd ijzertijdaardewerk gevonden.

BIJGEBOUW 272 / werkput 119 (fig. 23.28)

onderzoek

Evenals de structuren 231 en 273 is dit bijgebouw pas tijdens de uitwerking gereconstrueerd uit een palencluster gelegen op de grens tussen de werkputten 119 en 144.

constructie

Het gebouw heeft afmetingen van 4.4 bij 10.8 m en is opgebouwd uit twee gebinten, die op een afstand van zo'n 3.6 m van elkaar zijn geplaatst. De gemiddelde diepte van de binnenstijlkuilen bedraagt 32 cm. Aan de oost en westzijde wordt het gebouw begrensd door twee kopse kanten, ieder opgebouwd uit twee paalkuilen op de hoeken ondersteund door een hoekpaal. Het gebouw is nagenoeg compleet teruggevonden. Slechts een van de middenstijlkuilen ontbreekt. Vermoedelijk is deze ontbrekende middenstijl vergraven tijdens de bouw van een jongere structuur. Op de plaats waar het ontbrekende paalspoor verwacht zou mogen worden is namelijk één van de kopse palen van structuur 273 teruggevonden.

wanden

Er zijn geen aanwijzingen voor het precieze verloop van de wanden van deze plattegrond. Het voorkomen van de hoekpalen spoor 119.053, 111, 124 en 130 doet vermoeden dat de wanden tussen de middenstijlkuilen hebben gelopen.

dak

Door de vrij forse hoekpalen aan de zuidwestzijde van de plattegrond had het gebouw hier mogelijk een zadeldak. Aan de noordoostzijde ontbreken zware hoekpalen en had het gebouw vermoedelijk een schilddak.

vondsten en datering

De vier scherven uit gebouw 272 laten een precieze datering niet toe. Een scherfje aardewerk uit Elmpt (minimaal derde kwart van de 12de eeuw) is pas na de sloop van het gebouw in een van de paalkuilen beland. Diverse paalkuilen van 272 worden echter oversneden door sporen die toebehoren aan de bijgebouwen 231 en 273. Plattegrond 272 zal dus de oudste van deze drie bijgebouwen zijn.

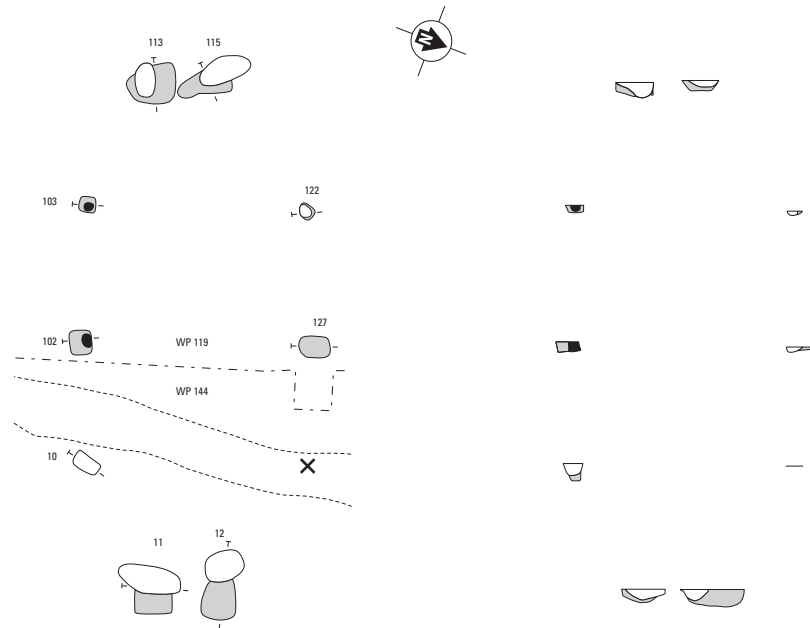

Fig. 23.29. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 273. Schaal 1:200.

BIJGEBOUW 273 / werkput 119 en 144 (fig. 23.29)

onderzoek

Evenals de structuren 231 en 272 is deze plattegrond tijdens de uitwerking herkend in een palencluster gelegen op de grens tussen de werkputten 119 en 144. Het midden van de plattegrond ligt op een hoogte van omstreeks 27.70 m +NAP.

constructie

De plattegrond meet 5.8 bij 13.2 m en is bestaat uit een kern met drie gebinten en een staanderpaar op iedere kopse kant. De afstand tussen de traveeën is achtereenvolgens 3.4, 3.6, 3.2 en 3 m (gemeten vanuit het westen). Eén van de middenstijlkuilen ontbreekt: de noordelijke stijl van het derde gebint is vergraven bij de aanleg van een greppel. Verder valt op dat de kuilen van de binnenstijlen in vergelijking tot die van de kopse kanten klein en ondiep zijn. De binnenstijlen zijn tot op een diepte van omstreeks 23 cm onder het vlak bewaard gebleven. De stijlen van de kopse kanten zijn bijna twee keer zo diep.

wanden

Paalkuilen die deel hebben uitgemaakt van de wandconstructie zijn niet teruggevonden.

dak

Gezien de constructie met dubbele dicht bij elkaar staande palen op de kopse kanten was het gebouw waarschijnlijk voorzien van een schilddak.

verdwijnen van het gebouw

De zwaardere staanders aan de korte zijden van de plattegrond zijn alle uitgegraven evenals drie van de vijf teruggevonden middenstaanders.

vondsten en datering

De zes scherven uit gebouw 273 laten een precieze datering niet toe, maar de aanwezigheid van een scherfje Kempisch aardewerk en een fragment uit Elmpt wijzen op een gebruik in het tweede en derde kwart van de 12de eeuw.

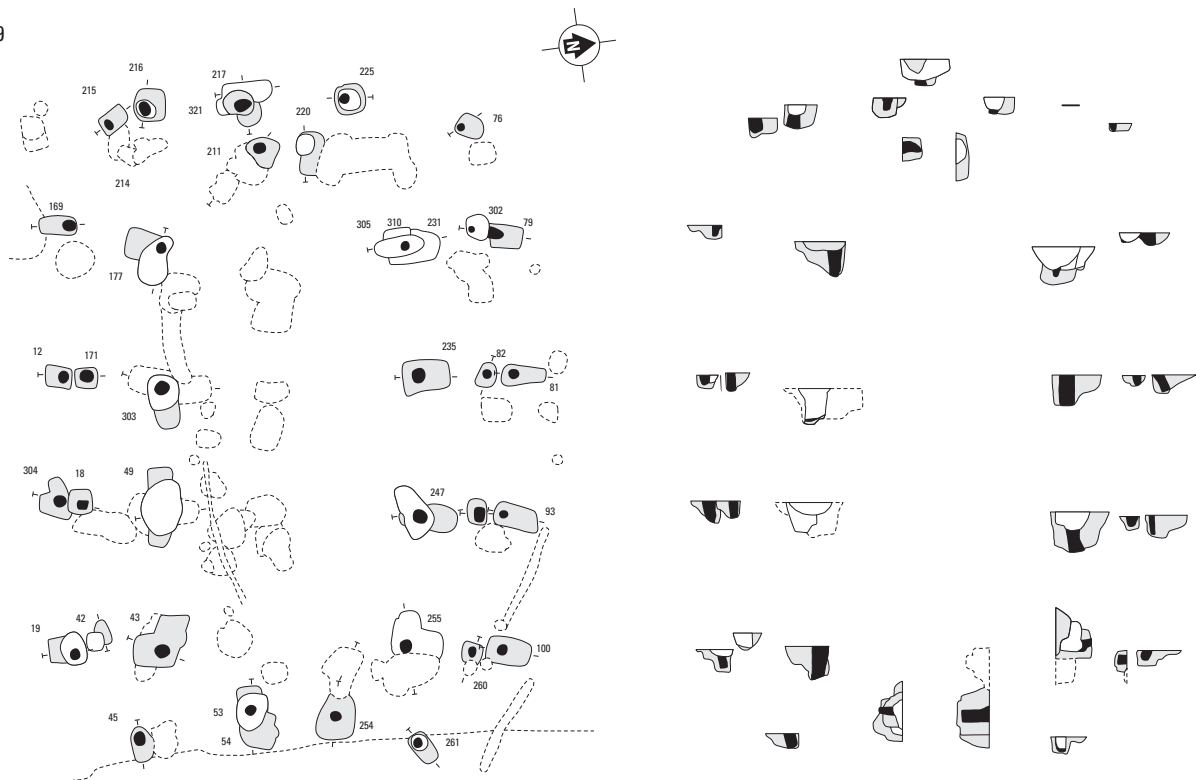

Fig. 23.30. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 299. Schaal 1:200.

GEBOUW 299 / werkput 122 (fig. 23.30)

onderzoek

Deze oost-west georiënteerde plattegrond maakt deel uit van een sporencluster waarvan in het veld al duidelijk dat dit uit meerdere gebouwplattegronden moest bestaan maar pas tijdens de uitwerking lukte het om hierin drie plattegronden te herkennen (269, 299 en 600).

constructie

De kern van het gebouw bestaat uit twee licht gebogen rijen met elk vier gebintstaanders. De kern heeft een lengte van 11.5 m en een breedte van 8 m. De gebintstaanders zijn gemiddeld tot op een diepte van 81 cm onder het vlak ingegraven. De drie middelste traveeën zijn even groot. Het travee dat deel uitmaakt van de westelijke kopse kant van het gebouw is echter duidelijk groter dan dat van de oostelijke zijde. De westelijke kopse kant bestaat dan ook uit vier grotere paalkuilen tegenover twee voor de oostelijke kant. De staanders van de kopse kanten zijn gemiddeld 60 cm diep. Indien de kleinere wandpalen en de kopse kanten meegerekend worden heeft het gebouwplattegrond een lengte van 17.7 m en een breedte van 13.2 m. In het midden van de kern van het gebouw bedraagt de hoogte 28.64 m+NAP.

wanden

Op de hoeken van de plattegrond en aan de noordelijke en zuidelijke lange zijden liggen palen die deel zullen hebben uitgemaakt van de wandconstructie. Opvallend is dat zich naast iedere gebintstaander twee kleine paalkuilen bevinden. Dit met uitzondering van de sporen 122.169/122.177.

ingangen

De ingangen zaten vermoedelijk aan beide kopse kanten.

binnenindeling

In het gebouw liggen verschillende kuilen waarvoor niet duidelijk is of deze bij het gebouw behoorden of dat deze deel uitmaakten van een andere structuur zoals ft. 267 dat door 299 oversneden wordt.

reparaties en verbouwingen

De zuidelijke stijlen van de aan de kopse kanten gelegen gebinten zijn vervangen (spoor 122.217 door 122.321 en spoor 122.54 door 122.53).

verdwijnen van het gebouw

Bij zes van de acht gebintstaanders is een uitgraafkuil zichtbaar. Vier maal is desondanks nog een deel van de kern bewaard gebleven. Bij twee gebintstaanders ontbreekt een uitgraafkuil. Ook bij de meeste overige palen is geen uitgraafkuil herkenbaar. Dit betekent dat het ondergrondse deel van deze houten palen was vergaan voordat het gebouw werd gesloopt.

vondsten en datering

Ofschoon de sporen van gebouw 299 materiaal bevatten uit de periode rond 1100, is het duidelijk dat aan het bestaan van deze structuur pas in het tweede kwart van de 13de eeuw een einde is gekomen. Onder de vondsten uit de jaren 1075-1125 bevindt zich keramiek uit periode A van Zuid-Limburg, namelijk een manchetvormige rand en een fragment van een bodem met geel glazuur. Manchetvormige randen verschijnen in Zuid-Limburg eerder dan in het Midden-Maasgebied. Zuid-Limburgse keramiek uit de 12de eeuw bevindt zich ook onder de vondsten, onder andere een randje van waarschijnlijk een kogelpot. In dit gebouw echter ook keramiek uit periode III van Zuid-Limburg, een periode waarin de potten werden ondergedompeld in een engobe, een ijzerpapje dat het baksel minder poreus maakte. Dit soort aardewerk markeert de overgang naar het proto-steengoed die in Zuid-Limburg rond 1225 moet hebben plaatsgevonden. Op een 13de-eeuws einde van gebouw 299 wijst ook de relatief grote hoeveelheid scherven uit Elmpt. Het betreft allemaal wandscherven en één standing. Een opvallende vondst is verder een rand van een kan in rood aardewerk. Als het gebouw tot in het midden van de 13de eeuw had bestaan, zou wellicht meer proto-steengoed mogen worden verwacht in de sporen. Het enige fragment van proto-steengoed in de buurt van het gebouw is echter afkomstig van het vlak van een van de palen van gebouw 600. Mogelijk markeert deze vondst eerder het einde van gebouw 299, zodat een datering in de periode 1200-1250 kan worden aangehouden.

GEBOUW 600 / werkput 122 (fig. 23.31)

onderzoek

Hoewel in het veld al duidelijk was dat in werkput een sporencluster lag met meerdere plattegronden, lukte het pas de uitwerking om de verschillende paalsporen aan de verschillende gebouwen toe te kennen (267, 299 en 600).

constructie

Gebouw 600 is oost-west georiënteerd en is iets kleiner dan beide andere plattegronden. De kern van het gebouw bestaat uit twee licht gebogen rijen met elk drie gebintstaanders. De kern is 7.9 m lang en 6.5 m breed. De gebintstaanders zijn gemiddeld tot 73 cm onder het vlak ingegraven. De traveeën zijn van gelijke grootte. Midden in de kopse kanten van het gebouw liggen twee kuilen die plaats moeten hebben geboden zwaardere dakdragende sluitpalen. Deze zijn gemiddeld 61 cm diep. De gehele plattegrond meet 14.6 bij 9.5 m en het midden van het gebouw ligt op een hoogte van omstreeks 28.57 m+NAP.

wanden

Van de wandconstructie zijn twee greppeltjes en een aantal kleine paalkuilen teruggevonden. Evenals de gebinten volgen de wandpalen licht gebogen lijnen.

ingangen

De wandpalen 122.88 en 122.89 lijken iets zwaarder te zijn uitgevoerd dan de overige in de lange zijden gelegen paalkuilen zodat deze mogelijk deel hebben uitgemaakt van een ingangsconstructie. Daarnaast kunnen ingangen hebben gezeten tussen de sluitpalen in beide kopse kanten. Dit geldt vooral voor de westelijke kopse kant (zie onder reparaties en verbouwingen).

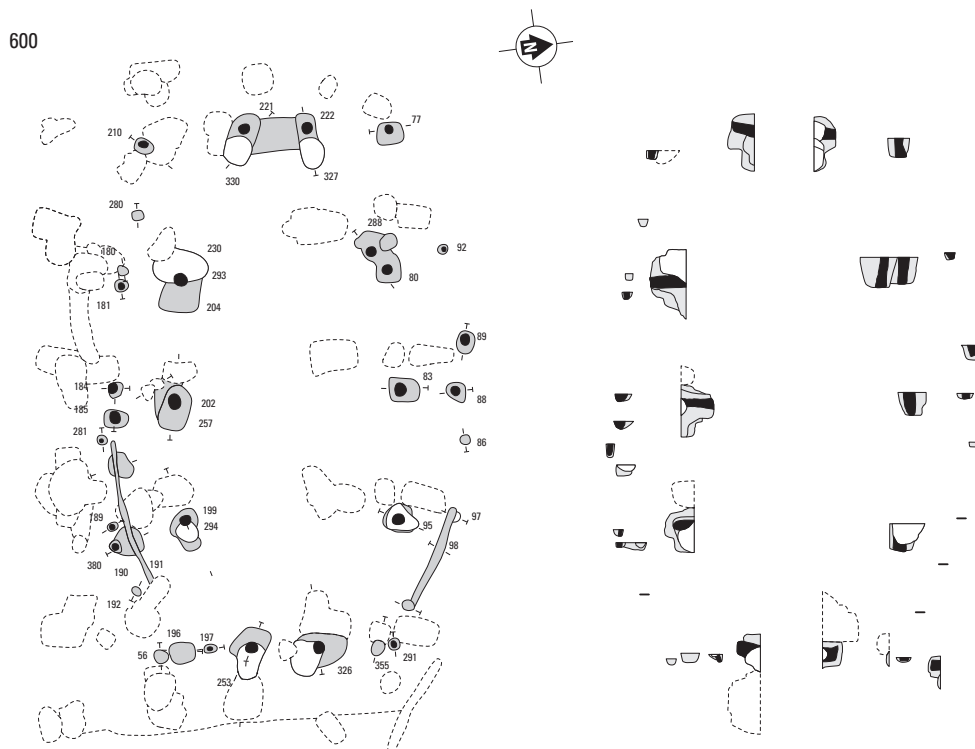

Fig. 23.31. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 600. Schaal 1:200.

binnenindeling

In het gebouw liggen verschillende kuilen waarvoor niet duidelijk is of deze bij het gebouw behoor- den of dat deze deel uitmaakten van de andere structuren uit dit sporencluster (267 en 299).

reparaties en verbouwingen

Ter hoogte van het westelijkste gebint is een dubbele paalkern (spoor 122.80, 122.288) en een paalkern met naastgelegen uitgraafkuil (122.230) herkenbaar. Dit gebint moet na verloop van tijd gerepareerd of vervangen zijn. Mogelijk zijn ook de gebintstaanders spoor 122.199 en 122.202 vervangen. Deze zijn namelijk ingegraven in oudere, diepere paalkuilen (122.199 in 122.294 en 122.202 in 122.297). Verder zijn naast de staanders van de westelijke kopse kant (122.221, 122.222) uitgraafkuilen zichtbaar (122.327, 122.330) die mogelijk plaats hebben geboden aan ter reparatie aangebrachte extra palen. Aan de andere kant kunnen deze deel uit hebben gemaakt van een ingangsconstructie.

bijzondere elementen

De wandpaalkuilen worden in vergelijking met de gebouwen 279 en 299 gekenmerkt door een bescheiden formaat. Daarnaast is een deel van de wandgreppels bewaard gebleven.

verdwijnen van het gebouw

De meeste palen zijn ter plaatse in de bodem vergaan of uitgewrikt. In slechts twee van de kuilen van de gebintstaanders is een uitgraafkuil te zien. Ook bij de overige paalkuilen is meestal nog de paalkern en de insteek bewaard gebleven.

vondsten en datering

Onder de vondsten 97 uit de sporen van gebouw 600 bevindt zich een manchetrand uit het Maas- land en Zuid-Limburgse keramiek uit de 12de eeuw, waaronder de rand van een kogelpot. Ook uit Elmpt is veel keramiek afkomstig, onder meer een rand van een grote kogelpot (fig. 12.7a). De jongste vondst betreft een rand van een kan in proto-steengoed, te dateren in de 13de eeuw. Dit fragment is echter gevonden bij de aanleg van het vlak en is mogelijk niet van gebouw 600 afkomstig maar van het jongere gebouw 299 op bijna dezelfde plek. Een datering van gebouw 600 in de periode 1150-

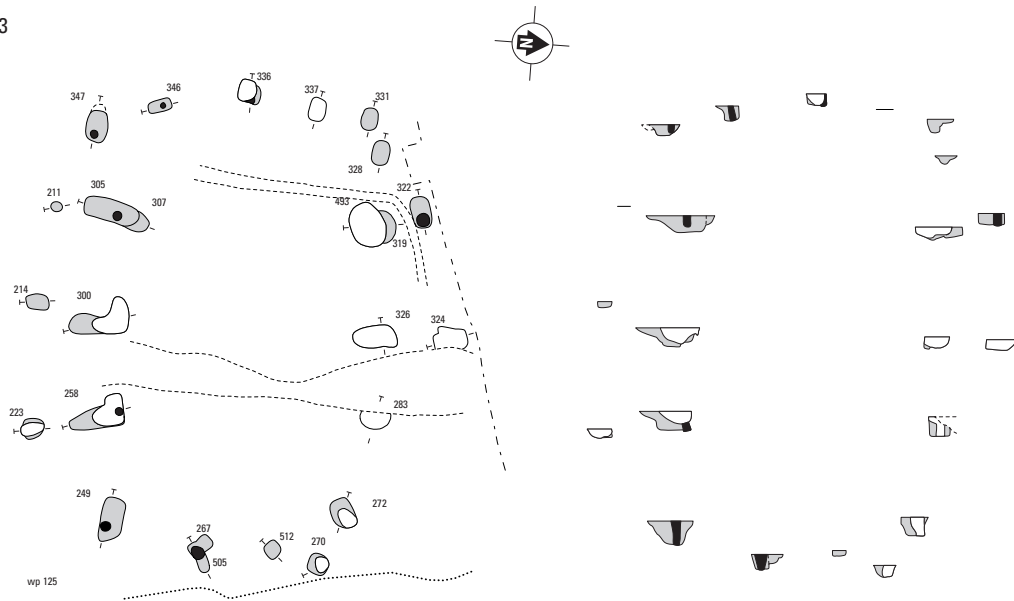

Fig. 23.32. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 603. Schaal 1:200.

1200 is waarschijnlijk. Gezien de oversnijding van 299 is het gebouw in de tweede helft van de 12de eeuw in gebruik geweest.

GEBOUW 603 / werkput 125 (fig. 23.32)

onderzoek

Deze gebouwplattegrond is tijdens de uitwerking gereconstrueerd uit een dicht palencluster in werkput 125.

constructie

De richting van de plattegrond is zuidoost. De kern van het gebouw bestaat uit zes gebintstijlen. De breedte van de gebinten ligt tussen de 6,4 meter en 6,8 meter. De lengte van de kern is 8 meter. De kuilen waar de gebintstijlen in hebben gestaan, zijn tussen de 30 en 62 cm diep met een gemiddelde van 50 cm. De totale lengte van de plattegrond is 13,2 meter. De maximale breedte ligt omstreeks 11 meter.

wanden

Rondom zijn paalkuilen gevonden die deel zullen hebben uitgemaakt van de wandconstructie. De diepte van deze kuilen varieert tussen de 16 en 40 cm waarbij de diepste en grootste paalkuilen deel uitmaken van de oostelijke korte wand. De oostzijde van het gebouw was dus waarschijnlijk zwaarder geconstrueerd dan de westzijde.

verdwijnen van het gebouw

Op twee na zijn de gebintstijlen uitgegraven. Het gebouw zal dus gesloopt zijn voor het einde van de technische levensduur van de kernconstructie.

vondsten en datering

Uit de paalkuilen zijn 97 scherven gevonden die dateren uit de periode 1100-1150 na Chr. De oudste vondsten uit gebouw 603 bestaan uit Maaslandse sikkelanden, maar in een van de sporen is ook een stuk van een manchetrand gevonden. Bijzonder is de onderzijde van een rammelaar, ook uit het Maasland. Rammelaars zijn relatief zeldzaam; zo siert een compleet exemplaar uit Someren de omslag van een recent boek over de archeologie van Noord-Brabant. Aardewerk uit Zuid-Limburg is eveneens aanwezig in gebouw 603, onder andere een fragment met radstempel. Dergelijke versiering komt

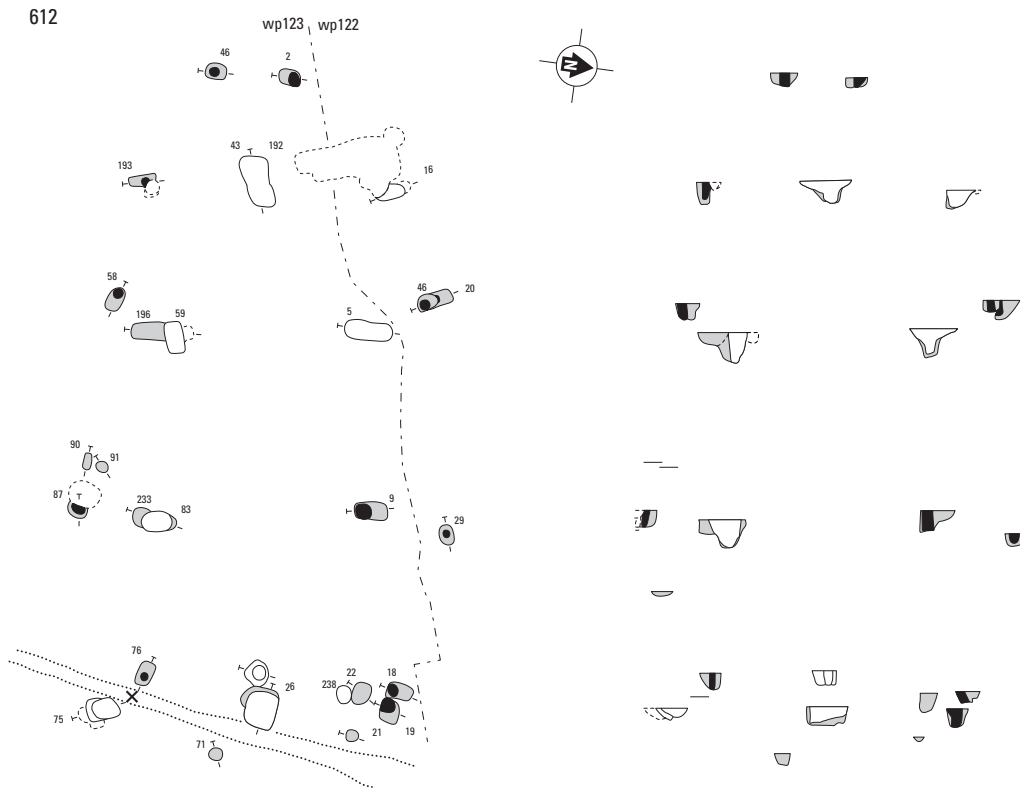

Fig. 23.33. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 612. Schaal 1:200.

meest voor in de jaren 1075-1125 en is gelijktijdig met de genoemde sikkelranden. De datering van het gebouw ligt in de periode 1100-1150.

BIJGEBOUW 612 / werkput 122,123 (fig. 23.33)

onderzoek

Deze plattegrond maakt deel uit van dezelfde dichte concentratie paalsporen als de gebouwen 267 en 268. De plattegrond is dan ook niet direct in het veld herkend. In het midden van de plattegrond ligt het vlak op een hoogte van 28.45 m.

constructie

De totale lengte van de plattegrond is 18.1 m en ter hoogte van de gebinten is de breedte omstreeks de 8 m. Het grondplan is oost-west georiënteerd en heeft een kernconstructie bestaande uit twee zwaardere en een lichter gebint. De kern van het gebouw heeft een breedte van 5 m. De afstand tussen de gebinten bedraagt tussen het eerste en tweede 4 m en tussen het tweede en derde omstreeks 6 m. De diepte van de kuilen waarin de gebintstijlen hebben gestaan, ligt tussen 50 en 76 cm. Het diepteverschil is mede gevolg van verschillen in de hoogteligging van het vlak. Op de middenas van de plattegrond ligt behalve de sluitpaal van de oostelijke kopse kant van de plattegrond ook een paalkuil in het midden van het eerste gebint (s123.43). Gezien de grootte van de kuil moet deze deel uit hebben gemaakt van het dragende skelet van het gebouw.

wanden

Buiten de kern van de plattegrond zijn rondom kuilen van de wandpalen gevonden. De diepte van deze kuilen varieert tussen de 24 en de 52cm. De afstand tussen de wanden en de kern bedraagt ongeveer 1.3 m.

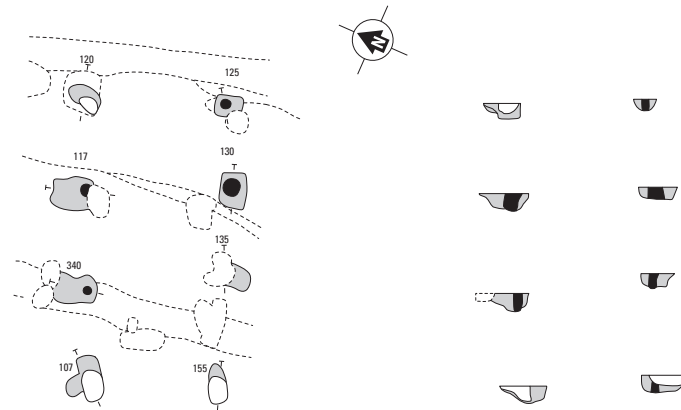

Fig. 23.34. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 613. Schaal 1:200.

reparaties

Wandpaal s122.020 is vervangen door s122.046 en S123.076 is mogelijk een latere versterking van s123.075.

verdwijnen van het gebouw

Bij het opgeven van het gebouw zijn vrijwel alle stijlen van de kernconstructie uitgegraven. Alleen van stijl s123.9 was de onderzijde vermoedelijk al zo ver vergaan dat deze achter gelaten is. Van de wandpalen zijn slechts twee palen uitgegraven (s122.016 en s123.075).

vondsten en datering

In de kuilen is slechts weinig aardewerk gevonden. Ondanks dat dit aardewerk voornamelijk afkomstig is uit paalkernen en insteek kunnen deze vondsten niet nauwkeuriger gedateerd worden dan in de 11-12de eeuw.

BIJGEBOUW 613 / werkput 116 (fig. 23.34).

onderzoek

Deze plattegrond is na afsluiting van het veldwerk gereconstrueerd uit een sporencluster in het zuidoosten van werkput 116. Het gaat om een klein gebouw waarvan alleen de gebintstaanders bewaard gebleven zijn. Het midden de plattegrond ligt op een hoogte van omstreeks 28.40 m +NAP.

constructie

Van het gebouw zijn acht paalkuilen teruggevonden die plaats hebben geboden aan vier gebinten. De lengte van de plattegrond is 7.2 m en de breedte varieert tussen de 3.2 en 3.8 m omdat de gebintstijlen in twee licht gebogen rijen staan. De kuilen zijn tussen de 32 en 50 cm diep. Op de kopse kanten van het gebouw ontbreken de voor middeleeuwse gebouwen kenmerkende sluitpalen.

verdwijnen van het gebouw

Bij de sloop van het gebouw zijn drie palen uitgegraven. Van de overige palen was het ingegraven deel al vergaan.

vondsten en datering

In de kuilen van de plattegrond zijn slechts vier scherven gevonden. Deze zijn niet nauwkeuriger te dateren als 11de- 12de eeuw.

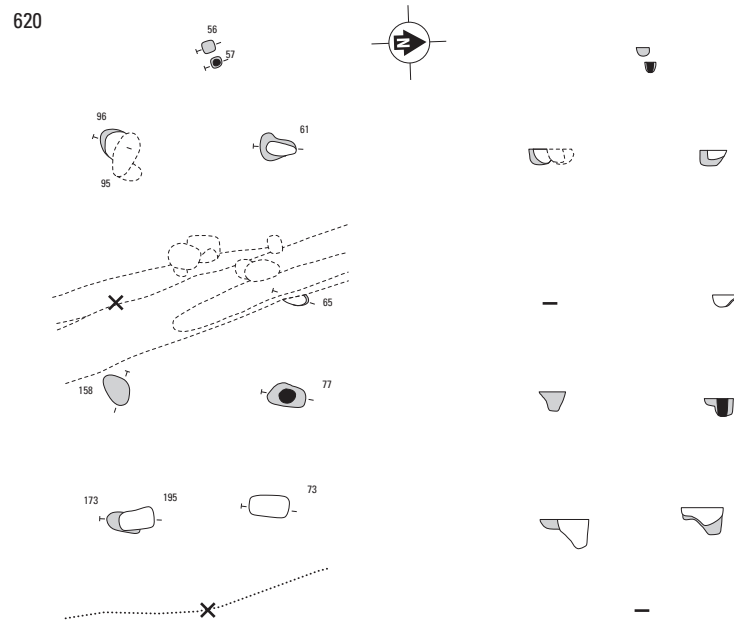

Fig. 23.35. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 620. Schaal 1:200.

BIJGEBOUW 620 / werkput 123 (fig. 23.35).

onderzoek

Deze plattegrond is pas tijdens de uitwerking herkend. De plattegrond ligt in hetzelfde sporencluster als de gebouwen 612 en 266. In het veld zijn de sporen 123.095 en 123.195 als een apart spoor geadmistreerd, tijdens de uitwerking zijn deze sporen opnieuw geïnterpreteerd als onderdeel van de sporen 123.096 en 123.173.

constructie

De kernconstructie bestaat uit vier gebintstijlparen. De gebinten hebben een breedte van omstreeks 5 m en de afstand tussen de gebinten onderling bedraagt achtereenvolgens 4, 3 en 3 m. Voor het tweede gebint is de breedte niet met zekerheid vast te stellen omdat een van beide gebintstijlen vergraven is bij de aanleg van een greppel. De kuilen waarin de gebintstijlen hebben gestaan variëren in diepte van 32 tot 76 cm. Van de korte kanten van het gebouw zijn alleen aan de westzijde twee paalkuilen teruggevonden. De oostzijde is vergraven bij de aanleg van een modern riool. De maximale lengte en breedte van de plattegrond bedragen 14 bij 4,5 m en het midden van de plattegrond ligt op een hoogte van omstreeks 28,45 m +NAP.

verdwijnen van het gebouw

Met uitzondering van een van de gebintstijlen (spoor 123.077) en de palen van de kopse kant zijn alle palen uitgegraven zodat het gebouw waarschijnlijk gesloopt is voordat de technische levensduur van de dragende constructie was bereikt.

vondsten en datering

Uit structuur 620 zijn slechts twee Maaslandse scherven geborgen, die slechte globaal te dateren zijn in de 11de of 12de eeuw.

GEBOUW 621

Zie gebouw 266.

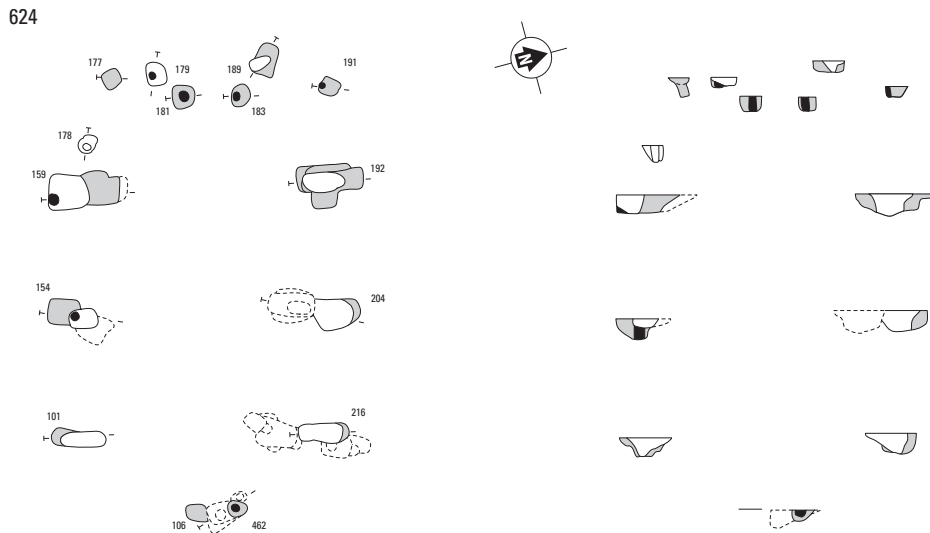

Fig. 23.36. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 624. Schaal 1:200.

GEBOUW 624 / werkput 125 / (fig. 23.36)

onderzoek

Deze plattegrond lag verborgen in een sporencluster in het oosten van in werkput 125 en is daarom pas tijdens de uitwerking aan het licht gekomen. De gebouwplattegronden 221 en 224 maken eveneens deel uit van het genoemde cluster.

constructie

De kern van het gebouw bestaat uit vier gebinten en heeft een lengte van 11 m en een breedte van 5 m. De diepte van de gebintstijlen varieert van 30 tot 60 cm. De lengte van de traveeën is achtereenvolgens 2.8, 4, 3.4, 4 en 2.8 m. De oostelijke kopse kant bestaat uit twee stijlen met een diepte van 44 en 54 cm. Aan de westkant is één staander van de kopse kant aangetroffen. Deze heeft een diepte van 16 cm. Mogelijk is de tweede paal vergraven. De maximale lengte van de plattegrond is 17 m. Het midden van het gebouw ligt op een hoogte van omstreeks 28.35 m+NAP.

wanden

Binnen het kuilencluster waarin de plattegrond ligt, zijn geen wandpalen teruggevonden die eenduidig te verbinden zijn met gebouw 624.

ingangen

Ter hoogte van het eerste en tweede gebint zijn aan de noordkant mogelijk paal M en N (respectievelijk 125.074 en 125.081) aangetroffen.

verdwijnen van het gebouw

Bijna alle paalkuilen – waaronder ook de zware gebintstaanders – zijn uitgegraven. Waarschijnlijk is het gebouw al voor het einde van de technische levensduur gesloopt om plaats te maken voor het grotere gebouw 221 op dezelfde plaats.

vondsten en datering

In de kuilen van de plattegrond zijn 82 aardewerkfragmenten gevonden uit de periode 1075-1150 na Chr. waarbij de meeste vondsten afkomstig zijn van uitgraafkuilen. Plattegrond 624 oversnijdt de kleinere bootvormige gebouwplattegrond 626. Ook bij 626 dateren de vondsten uit de periode 1075-1150 en zijn deze voornamelijk afkomstig van uitgraafkuilen. In combinatie met het gegeven dat 624 ruim voor het bereiken van de technische levensduur gesloopt werd, zal dit gebouw omstreeks 1150 maar kort gebruikt zijn om al snel plaats te maken voor 221.

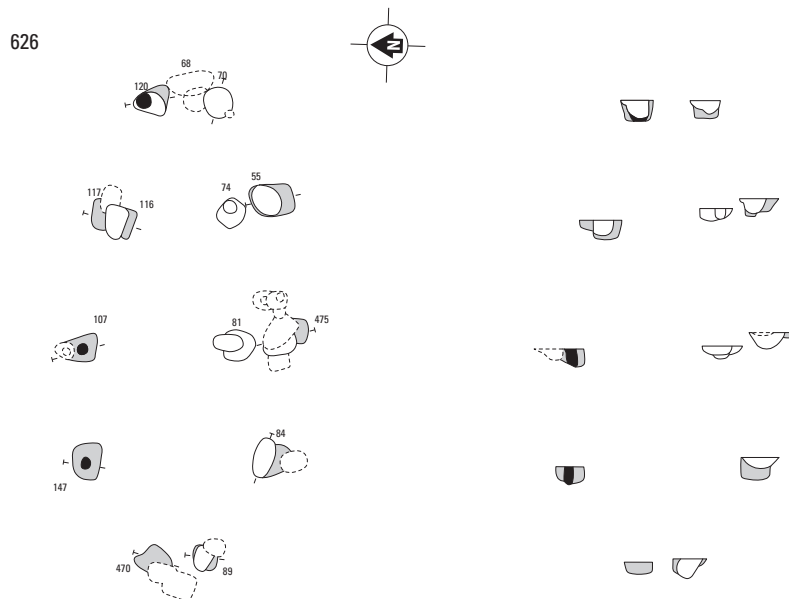

Fig. 23.37. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van gebouw 626. Schaal 1:200.

GEBOUW 626 / werkput 125 (fig. 23.37)

onderzoek

Deze oost-west georiënteerde plattegrond lag verborgen in een sporencluster in het oosten van in werkput 125 en is daarom pas tijdens de uitwerking aan het licht gekomen. De gebouwplattegronden 221 en 224 maken eveneens deel uit van het genoemde cluster. Enkele binnenstijlen waren al geraakt tijdens het proefsleuvenonderzoek maar zijn toen niet herkend.

constructie

De kern van de plattegrond bestaat uit drie binnenstijlpalen. De breedte van deze gebinten varieert tussen de 6.8 en 7 m. De totale lengte van de plattegrond bedraagt 12.5 m. De diepte van de binnenstijlkuilen ligt tussen de 50 en 58 cm. Naast de stijlen van de kern zijn zowel aan de oost- als aan de westkant de dubbele paalstelling van de kopse kanten van het gebouw teruggevonden. De diepte van de kuilen op de kopse kant is 38 en 40 cm.

wanden

Binnen het kuilencluster waarin de plattegrond ligt zijn geen wandpalen teruggevonden die zonder meer toegewezen kunnen worden aan gebouw 626.

verdwijnen van het gebouw

Slechts in drie van de kuilen is een paalkern waargenomen. Blijkbaar waren deze stijlen zover vergaan dat bij de sloop van het gebouw onderin de kuil resten van de palen achtergebleven zijn. Aan de overige kuilen is te zien dat de palen uitgegraven zijn.

vondsten en datering

In de sporen van gebouw 626 zijn scherven van aardewerk uit Zuid-Limburg, het Maasland en Paf-frath gevonden, daarbij nog een stukje Kempisch aardewerk. Randen of andere fragmenten die de datering zouden kunnen aanscherpen ontbreken hier, maar omdat aardewerk uit Elmpst ontbreekt is het aardewerkcomplex in de eerste helft van de 12de eeuw te plaatsen. Veruit het meeste aardewerk is pas bij het uitgraven van de palen in de kuilen terecht gekomen zal dus destijds als afval op het erf hebben rondgeslingerd.

HUTKOM 200 / werkput 116 (fig. 23.038)

onderzoek

Deze structuur is in het veld herkend en wordt oversneden door de gebouwen 212 en 222. De hutkom is onderzocht volgens de kwadrantmethode. De kwadranten werden daarbij al schavende verdiept. Op ongeveer 25 cm onder het vlak werden in de hoeken van de hutkom paalkuilen zichtbaar en in ieder kwadrant is een tweede vlak aangelegd. Zowel het eerste als het tweede vlak en de profielen zijn getekend.

constructie

De opvulling van het verdiepte deel van de hutkom wordt gevormd door spoor 116.83. Dit spoor is omstreeks 20 cm diep en bestaat uit één laag (10) bruin geel zand met brokken. De hutkom meet 2.5 bij 3.25 m en is oost-west georiënteerd. Het dak werd gedragen door vier hoekpalen en twee middenstaanders. De diepte van de hoekpaalkuilen varieert tussen de 26 en 62 cm. De middenstaanders (spoor 116.72 en 116.337) zijn omstreeks 50 cm diep. De kuil van de oostelijke middenstaander werd pas zichtbaar in het tweede vlak doordat deze oversneden is door de grote kuil van een gebintstijl die deel uitmaakt van gebouw 212. Ook de westelijke middenstaander is deels verstoord door een gebintstaander van gebouw 212.

wanden

Aan de buitenzijde van de kuil bevindt zich een smalle strook homogeen bruin gekleurd zand (spoor 116.313). Deze markeert de plaats waar ooit de wanden van de hutkom hebben gelegen. In het tweede vlak is zichtbaar dat in het greppeltje een aantal kleine wandpaaltjes hebben gestaan. Deze hebben een diameter van 6 tot 8 cm en zijn vermoedelijk ingeslagen omdat ook op een dieper niveau de voor paalkuilen kenmerkende insteek ontbreekt.

dak

Vanwege de dakdragende stijlen in het midden van de korte zijden moet het gebouwtje een zadeldak hebben gehad.

ingangen

Vermoedelijk lag de ingang van het bijgebouwtje in de oostelijke korte wand ten zuiden van paalkuil 116.337. Alleen op deze plaats kan de rij wandpalen onderbroken te zijn. Kanttekening is dat juist op deze plaats structuur 200 verstoord wordt door een jongere kuil zodat deze hypothese hier niet getoetst kan worden.

bijzondere elementen

Voor twee palen is het niet duidelijk of ze deel uit hebben gemaakt van de dakdragende constructie of deel uitmaakten van de wanden. Beide bevinden zich ter hoogte van de lange wanden van de hutkom op omstreeks 1 meter van de oostwand. Aan de noordzijde moet een ingeslagen paal hebben gestaan (spoor 116.338) terwijl aan de andere zijde een smalle paal ingegraven is geweest (116.342). In de opvulling van het verdiepte deel van de hutkom is verder een kuil gevonden met een houtskoolrijke vulling (spoor 116.78). Omdat dit spoor al in het eerste vlak herkenbaar was, maakt deze geen deel uit van de constructie van de hutkom maar moet pas ontstaan zijn tijdens het dichtgooien of daarna.

verdwijnen van het gebouw

Alleen in spoor 116.82 is een uitgraafkuil herkenbaar. De overige palen zijn niet uitgegraven of uitgewrikt maar ter plaatse vergaan. Het gebouwtje lijkt dan ook tot aan het eind van de technische levensduur in gebruik te zijn geweest. Daarna is het bovengrondse deel van het gebouw ontmanteld en de kuil dichtgegooid. De vulling van de kuil bestaat uit gebrokt sediment waarin onder meer geel zand van het natuurlijke substraat is beland zodat de kuil dichtgegooid zal zijn tijdens de aanleg van de op enkele meters afstand gelegen waterput 202 of het graven van de paalkuilen van gebouw 222.

200

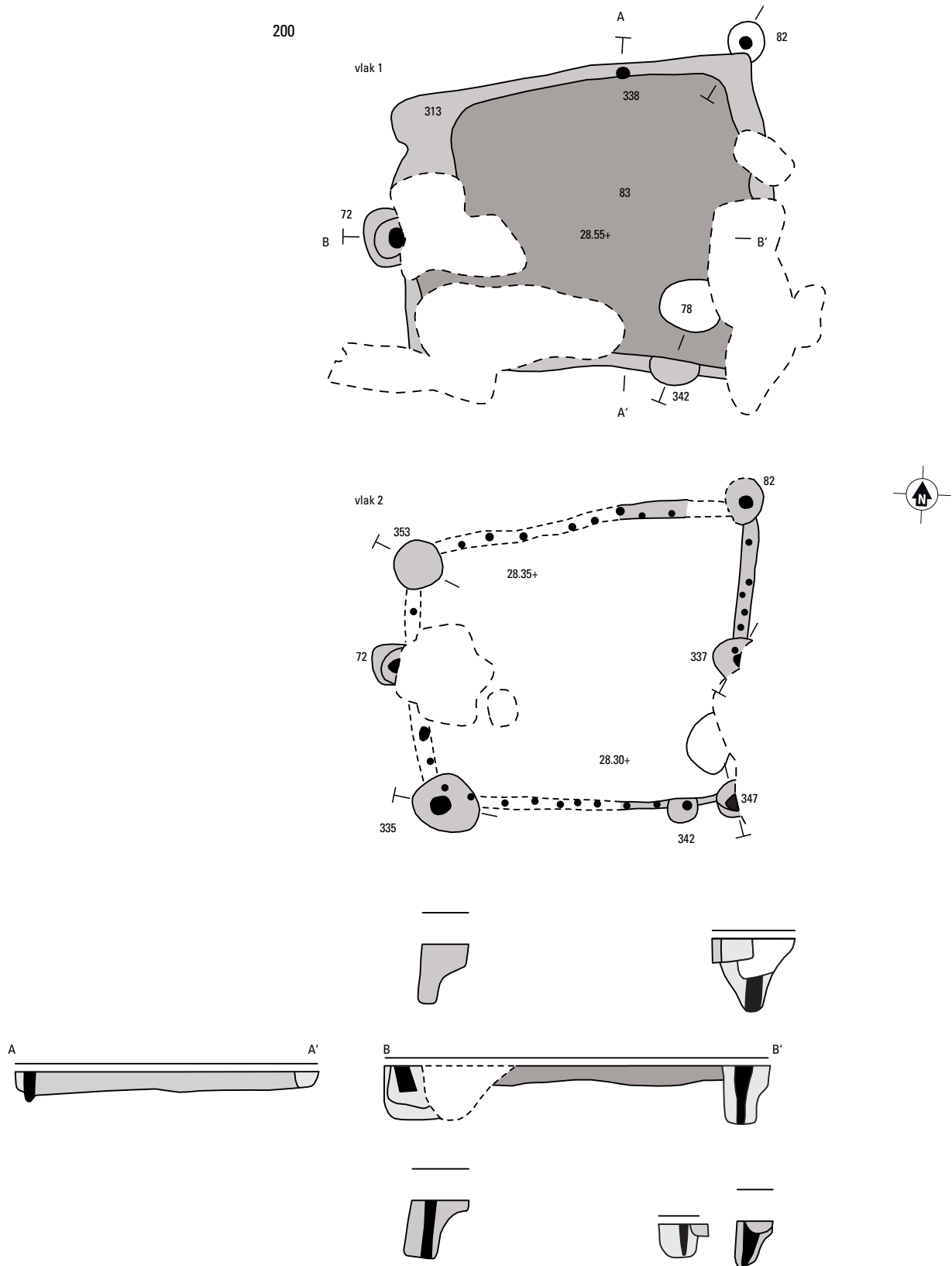

Fig. 23.38. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van hutkom 200. Schaal 1:50.

vondsten en datering

Het in de hutkom gevonden aardewerk is vrijwel geheel afkomstig uit het sediment waarmee de hutkuil na de sloop dichtgegooid is. Enkele scherven van aardewerk uit Zuid-Limburg, het Maasland en Paffrath maken een nauwkeurige datering van dit als hutkom geïnterpreteerde spoor niet mogelijk. Duidelijk gedraaid Zuid-Limburgs aardewerk ontbreekt, dus een datering helemaal aan het begin of juist het einde van de 12de eeuw is minder waarschijnlijk, de laatste optie ligt ook door het ontbreken van aardewerk uit Elmpt niet voor de hand. De streepjesversiering op een fragment Zuid-Limburgs aardewerk is in de 12de eeuw te plaatsen. Het in de opvulling van de hutkom gevonden aardewerk-complex dateert daarmee in de periode 1125-1175 na Chr. De hutkom wordt oversneden door de forse gebintstaanders van de gebouwen 212 en 222. Het aardewerk dat tijdens de sloop van de oudste van deze gebouwen (222) in de bodem is beland dateert eveneens uit de periode 1125-1175 na Chr. Uitgaande van de oversnijding en een levensduur van enkele tientallen jaren van gebouw 222 zal de hutkom dus vermoedelijk in het tweede kwart van de 12de eeuw dichtgegooid zijn. Naast aardewerk zijn in de hutkom twee brokken van een maalsteen uit tefriet en drie onbewerkte stukken gangkwarts gevonden.

HUTKOM 206 / werkput 122 (fig. 23.39)

onderzoek

Deze hutkom is al gezien in het vlak van proefsleuf 18 tijdens het vooronderzoek in 2004 maar werd niet direct als zodanig herkend. Destijds is een coupe (C-C') gezet om aard en kwaliteit van de structuur te kunnen bepalen. Tijdens het definitieve onderzoek is de rest van de hutkom onderzocht. De profielen van de kwadranten zijn getekend. Omdat coupe A-A' niet over de westelijke middenstaander spoor 395 viel is hier nog een extra coupe gezet (D-D').

constructie

De plattegrond van de hutkom is west-oost georiënteerd en meet 3.25 bij 2.65 m. De voormalige verdiepte binnenruimte van het gebouwtje is gedocumenteerd onder spoornummer 122.3. In de vulling van de binnenruimte zijn steeds drie lagen zichtbaar. De onderste twee lagen bestaan achtereenvolgens uit egaal bruingrijs en donkergrijs zand terwijl de bovenste laag van de vulling gebrokt, vlekkelig geelbruin is. De bovenste laag is ontstaan na het verdwijnen van het gebouw. Bij beide scherp begrensde en geheel gehomogeniseerde onderste lagen gaat het waarschijnlijk om aangestampt sediment dat de vloer van de hutkom vormde. Vanaf het eerste vlak gemeten heeft de binnenruimte een diepte van 25-30 cm. Het opgravingsvlak ligt op ongeveer 30-40 cm onder het toenmalige maaiveld zodat het ingegraven deel van de hutkom oorspronkelijk 60 tot 70 cm diep moet zijn geweest.

In de hutkuil en op de lengte as van de constructie bevinden zich de kuilen van twee middenstaanders (122.356 en 122.395). In beide sporen is een paalkern gezien. De diepte van de kuilen ligt omstreeks 120 cm gemeten vanaf het opgravingsvlak. De paalkuilen werden pas duidelijk zichtbaar in het derde vlak, onder de vulling van het verdiepte gedeelte van de hutkom.

wanden

Op de plaats van de wanden langs de vulling van de binnenruimte (spoor 3) ligt een met grijsbruin zand gevuld greppeltje (s 296). Bij het verdiepen van het zuidoostelijke kwadrant zijn in – en onder – dit greppeltje een aantal kleine paalpoortjes aangetroffen. Deze paaltjes zijn ingeslagen wat herkenbaar is aan het ontbreken van een insteek en de puntige onderkant. Ze moeten dus deel hebben uitgemaakt van de wandconstructie. Waarschijnlijk stonden overal langs de rand van de hutkom gelijksoortige paaltjes. Omdat ze in de gebioturbeerde randzone van de plattegrond liggen, zijn ze slecht herkenbaar en niet allemaal gezien.

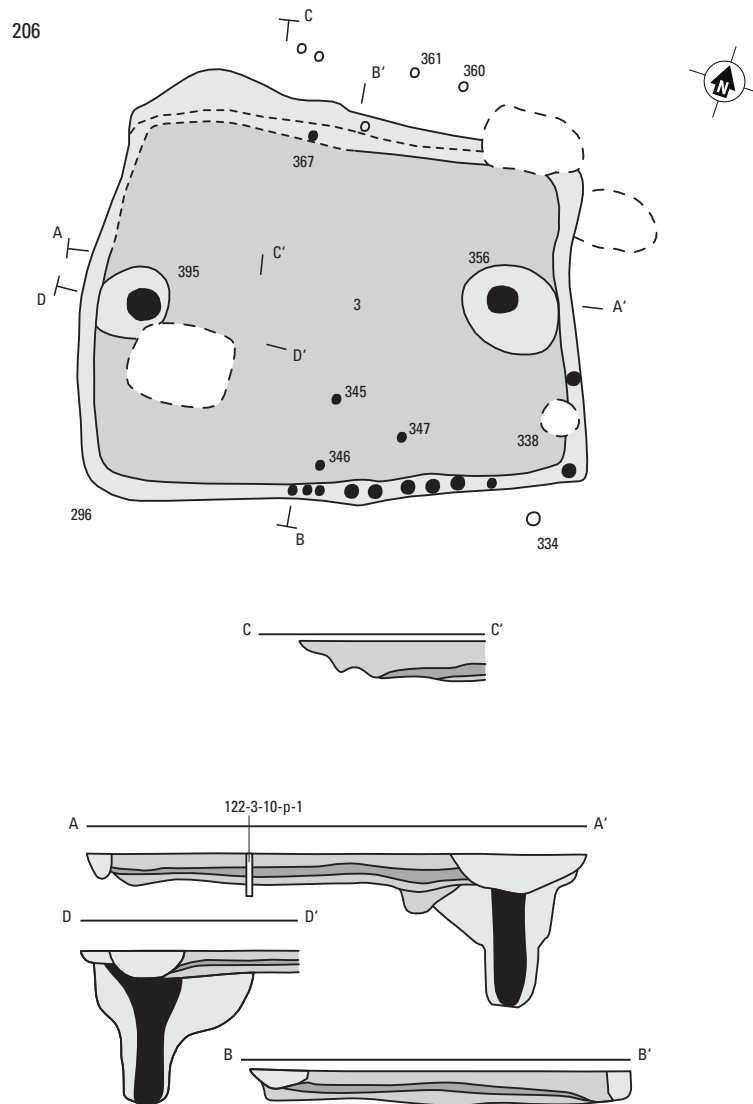

Fig. 23.39. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond en coupes van hutkom 206. Schaal 1:50.

dak

Gezien de locatie van de middenstaanders moet het gebouwtje voorzien zijn geweest van een zadeldak.

De onderzijde van het dak zal gesteund hebben op de wanden van het gebouwtje of direct op het naastliggende maaiveld.

ingangen

Gezien het zadeldak zal de ingang in de west- of oostwand hebben gezeten.

reparaties en verbouwingen

Op enkele decimeters ten noorden van de structuur is een rij van vier ingeslagen paaltjes gevonden die mogelijk gediend hebben om de dakvoet te ondersteunen of bijvoorbeeld deel uitmaakten van een met de structuur samenhangend hekwerk.

bijzondere elementen

Behalve ter hoogte van de wanden zijn ook in de binnenruimte de sporen van ingeslagen paaltjes gevonden die mogelijk deel uit hebben gemaakt van de binnenindeling van het gebouwtje of bijvoor-

beeld de plaats markeren waar ooit een weefgetouw heeft gestaan.

verdwijnen van het gebouw

Na het in onbruik raken van de hutkom werd het gebouwtje gesloopt en de verdiepte ruimte dichtgegooid. In de kuilen van de middenstaanders was nog zichtbaar waar de palen precies hebben gestaan. De palen zijn dus niet uitgegraven. De voet van de palen moet dan ook al vergaan zijn geweest voordat besloten werd om het gebouwtje af te breken. Dat het bovengrondse deel van de middenstaanders verwijderd is voor het dichtgooien is ook te zien aan de boven de paalkernen nagezakte grond. Deze heeft dezelfde kleur en structuur heeft als de grond waarmee de hutkom dichtgegooid is.

vondsten en datering

In de opvulling van hutkom 206 is een van de weinige scherven uit de Vroege Middeleeuwen gevonden, namelijk een scherf van een Karolingische bolpot uit de 8ste/9e eeuw. Deze geeft echter niet de datering van de kuil weer, want onder de scherven bevinden zich ook fragmenten van een Maaslandse manchetrand en als jongste vonden enkele hardgebakken scherven van gedraaid Zuid-Limburgs aardewerk uit periode II. De kuil zal in de late 12de of in het eerste kwart van de 13de eeuw dichtgegooid zijn.

23.2.3 WATERPUTTEN EN -KUILEN

WATERPUT 201 / spoor 116.006 (fig. 23.40)

onderzoek

Deze waterput is gecoupeerd tot op het niveau waarin het hout van de uitgeholde boomstam zichtbaar werd. Hier werd een tweede vlak aangelegd. Vervolgens zijn het blootgelegde deel van het profiel en het tweede vlak getekend. Daarna is het profiel verder verdiept tot aan de onderkant van de boomstam. De onderzijde van de insteek van de kuil kon niet gedocumenteerd worden vanwege het snel toestromende grondwater. Uit de onder het grondwaterpeil gelegen donkere humeuze vulling binnen de houten mantel/koker zijn monsters genomen om deze te kunnen onderzoeken op botanische resten. Na het nemen van de monsters werd de houten putmantel verder vrijgelegd, schoongespoeld en op schaal 1:10 getekend. Na tekenen, fotograferen en bemonsteren zijn de resten van de boomstamput weggegooid.

kuil

De insteek van de waterput is in het eerste opgravingsvlak ovaal van vorm en meet 6.2 bij 4.2 m. De vulling van de insteek bestaat uit geel zand. De insteek is opvallend schoon en liep door tot 2.2 m onder het opgravingsvlak.

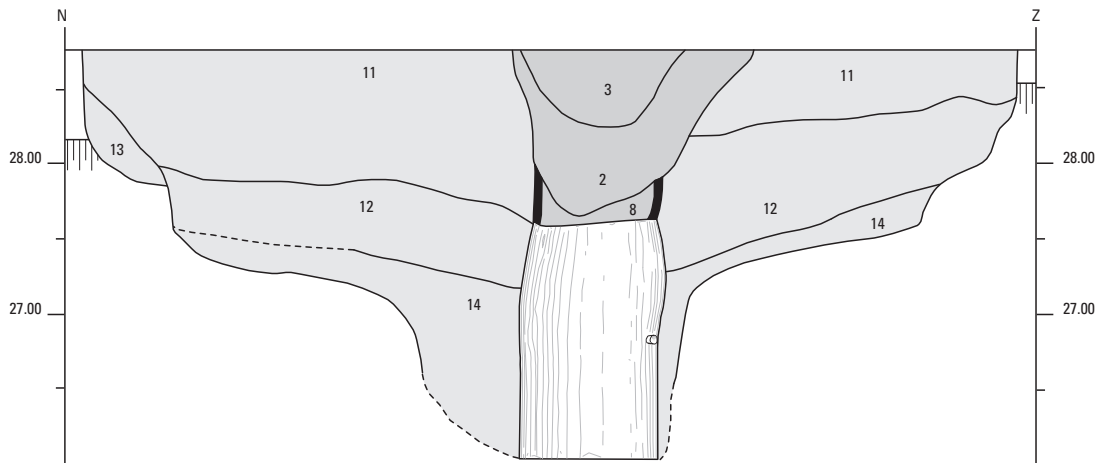
constructie

De eigenlijke put bestaat uit twee delen van een gekliefde en uitgeholde eiken boomstam met een binnenwerkse doorsnede van 72 cm. Hiervan was vanaf 27.60 m+NAP diepte nog 1.52 m bewaard gebleven. De uitgeholde boomstamhelften zijn bijeengehouden door middel van om dookpennen geslagen twijgen.

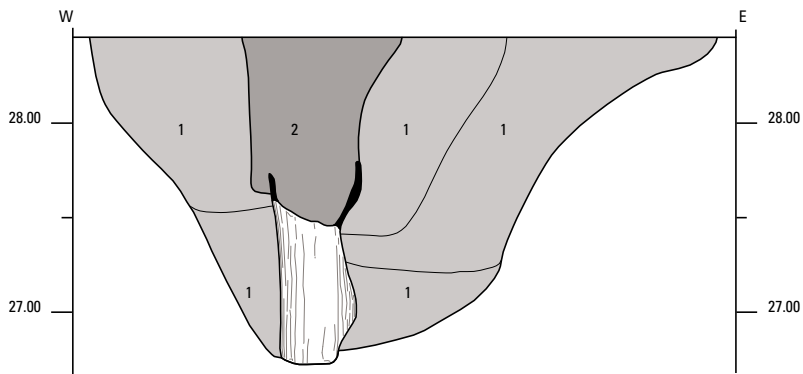
verdwijnen van de constructie

De bovenzijde van de vulling van de holle boomstam bestaat uit homogeen gekleurd lichtgrijs zand met plaatselijk humeuze bandjes (laag 8). Op een lager niveau in de boomstam is de vulling donkerder en humeuzer. Van dit niveau zijn monsters genomen. De lagen 2 en 3 vormen de vulling van een trechtvormige kuil met steile wanden boven de boomstam. Laag 2 bestaat voornamelijk uit gebrokt en chaotisch gelaagd zand dat afkomstig is uit de bouwvoor en de C-horizont. Verder bevat de laag verbrande leem. Laag 3 bestaat uit relatief homogeen gekleurd donkergrijs zand. Op basis van het bovenstaande is het boven het grondwaterpeil gelegen deel van de putkoker aan het einde van de gebruiksperiode geleidelijk vergaan waardoor de put onbruikbaar werd. Door gaten in de putwand

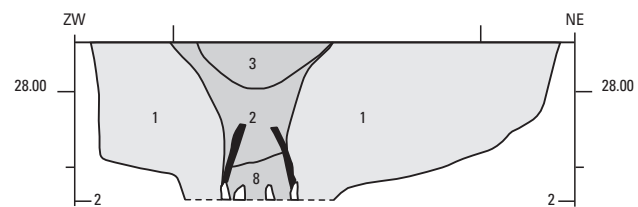
201

202

203

vlak 2

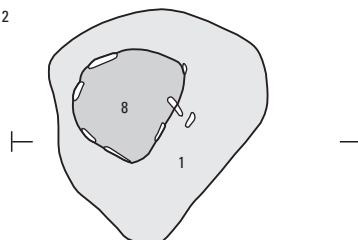

Fig. 23.40. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Profiel van waterput 201 en 202, alsmede profiel en vlak van 203. Waterput 201 schaal 1:50, 202 en 203 schaal 1:40.

vloeide de put deels dicht met in suspensie geraakt zand (bovenzijde laag 8). De bovenzijde van de put zakte in elkaar (laag 2) waarna een trechtervormige kuil met steile wanden achterbleef. Vervolgens is deze kuil verder ingestort en/of dichtgegooid. Het bovenste deel van de put is meer geleidelijk dichtgeraakt (laag 3) en zal – mede als gevolg van klink en nazakking – nog enige tijd open hebben gelegen waardoor zich hierin sediment en erfafval verzamelden (bovenzijde laag 3).

vondsten en datering

Het ingezonden dendro-monster was helaas niet geschikt om te dateren. Van de 69 uit de put geborgen vondsten zijn er twee afkomstig uit de insteek. Het gaat bij deze vondsten echter om ijzertijd-aardewerk en een fragment van een glazen La Tène armband die tijdens de aanleg in de kuil zullen zijn beland. Elf vondsten zijn afkomstig uit de put zelf. De overige vondsten zijn alle geborgen tijdens de aanleg van het vlak of afkomstig uit het nagezakte sediment bovenin de put. Naast aardewerk en het armbandfragment zijn in de put ook drie fragmenten van een maalsteen uit tefriet gevonden. Een scherf van proto-steengoed met engobe, uit de 13de eeuw, te plaatsen in periode IV van Zuid-Limburg, en enkele hard gebakken scherven uit Elmpt maken waterput 201 een van de jongere op de Kerkebogten. Oudere vondsten bestaan uit wat 12de-eeuws handgemaakt Zuid-Limburgs aardewerk. Als de jongste vondsten het einde van de waterput markeren, moet dit eindpunt ergens in het midden van de 13de eeuw liggen.

WATERPUT 202 / werkput 116.048 (fig. 23.40)

onderzoek

Dit spoor werd in het vlak direct herkend als waterput. Deze is in eerste instantie gecoupeerd tot op het niveau waar hout zichtbaar werd. Vervolgens is het hele profiel vrijgelegd en werd de boomstam uitgerepareerd. Uit de humeuze vulling binnen de uitgeholde boomstam is zowel een pollenmonster als een monster met onverkoelde macroresten genomen. Na monsternamen is het spoor afgewerkt en is het restant van de boomstam schoongespoeld. Vervolgens werd een deel van het hout getekend.

kuil

De insteek van de waterput heeft in het eerste opgravingsvlak (op 28.44 m+NAP) een iets rechthoekige onregelmatige vorm. De kuil is ongeveer 1.70 m diep en wordt gekenmerkt door een grof gebrokte, vuile opvulling. De boomstamwaterput is op de bodem van de kuil gezet.

constructie

De waterput zélf bestaat uit een gekliefde en uitgeholde eiken boomstam. De stam heeft een binnenwerkse doorsnede van 40 cm en is vanaf een hoogte van 27.60 m+NAP bewaard gebleven. De segmenten worden bijeen gehouden door om dookpennen geslagen twijgen (vermoedelijk uit wilgentenen).

verdwijnen van de constructie

De kern van de waterput bestaat uit homogeen donker gekleurd zand dat zich al in het eerste vlak duidelijk aftekende. Nog tijdens het vergaan van het boven de grondwaterspiegel gelegen deel van de houten putkoker moet de waterput geleidelijk dichtgevloeid zijn met zand en humus.

vondsten en datering

In de waterput zijn 25 scherven van Middeleeuws aardewerk gevonden. Een rand en een worstoor van een kan uit Zuid-Limburg plaatsen het vondstensemble aan het einde van de 12de of begin van de 13de eeuw. Ook uit Elmpt is een rand van een kan aanwezig (fig. 12.7b)

WATERPUT 203 / spoor 113.001 (fig. 23.40)

onderzoek

Bij het couperen van de waterput is in eerste instantie de zuidelijke helft weggegraven tot op het niveau waarop het hout van de putkoker dagzoomde. Tijdens het onderzoek van dit tweede vlak werd duidelijk dat de waterput en de insteek nog slechts enkele cm dieper gingen. Profiel en tweede vlak zijn getekend.

kuil

Het spoor heeft in het eerste opgravingsvlak een min of meer ronde vorm van 3.0 m in doorsnede. De insteek van de kuil bestaat uit grove brokken geel en bruingrijs zand en is ca. 110 cm diep. Boven de vulling van de voormalige put is een laag met nederzettingsafval (as, verbrande leem) te zien (laag 3). De vulling of kern van de put bestaat uit grijs-wit zand (laag 2).

constructie

Van de put zelf zijn slechts enkele stukken hout bewaard gebleven die vanaf een hoogte van 27.40 m NAP aan het licht kwamen. Vermoedelijk bestond de put uit een gekliefde en uitgeholde boomstam met een binnenwerkse doorsnede van omstreeks 50 cm. De constructie is te slecht bewaard gebleven om verdere uitspraken mogelijk te maken.

verdwijnen van de constructie

Na verloop van tijd verging het boven het grondwater gelegen deel van de waterput en liep de put vol met zand. In het profiel is bij deze structuur goed te zien hoe de wanden van de halfvergane boomstam naar binnen gedrukt zijn. Door klink ontstond vervolgens boven de put een kuil waarin zich nog geruime tijd sediment en nederzettingsafval verzamelde.

vondsten en datering

Een nauwkeurige datering van de waterput met structuurnummer 203 is op basis van de enkele Maaslandse en Zuid-Limburgse scherven en een spinklosje niet mogelijk. Het aardewerk uit de waterput kan uit de 11de of 12de eeuw stammen.

WATERPUT 204 / spoor 113.003 (fig. 23.41)

onderzoek

Tijdens het couperen van de structuur is een tweede vlak aangelegd op het niveau waarop de boomstamwaterput zichtbaar werd. Vervolgens zijn zowel dit vlak als het profiel getekend. Daarna is het profiel verder verdiept tot aan de onderzijde van de putkoker. De segmenten van de uitgeholde zijn getekend in schaal 1:10.

kuil

In het eerste vlak (op 28.44 +NAP) heeft het spoor een afgeplat ronde vorm met een doorsnede van 2.4 m. Na couperen bleek de kuil 1.60 m diep te zijn. De insteek van de kuil die voor de put gegraven is bestaat uit vrij grof gebrokte lagen bruin en lichtgrijs zand. De bovenste drie lagen (3, 10 en 11) bestaan uit geel, bruin en grijs gebrokt zand. De boomstamwaterput zelf is vanaf een hoogte van 27.25 m +NAP bewaard gebleven. Boven de grondwaterspiegel is het verloop van het vergane deel van de boomstam nog herkenbaar in de vorm van verticale smalle bandjes uit humeus materiaal. De opvulling of kern van de waterput bestaat uit homogeen grijs gekleurd humeus zand. Helemaal onderin het niet vergane deel van de put lag een 34 cm dik pakket lichtgrijze zand- en humuslaagjes.

constructie

De wand van de waterput bestaat uit een in acht delen gekliefde en uitgeholde eiken boomstam. De binnenwerkse diameter van de put ligt omstreeks 35 cm. De acht boomstamsegmenten worden bij elkaar gehouden door om houten pennen geslagen twijgen.

verdwijnen van de constructie

De put moet in eerste instantie langzaam dichtgeslibd zijn gezien het dikke homogene pakket humeus

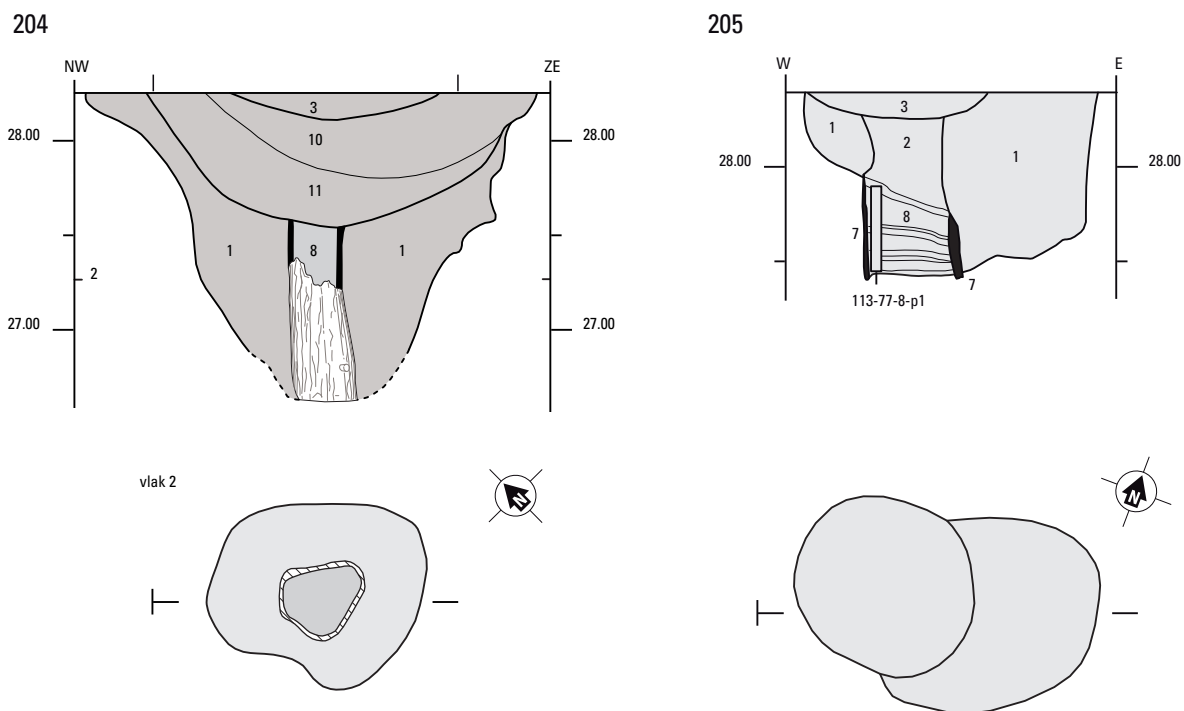

Fig. 23.41. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Profiel en vlak van waterput 204 en 205. Schaal 1:40.

zand in de put. Boven de put ligt een grote kuil met halfronde bodem met daarin drie grof gebrokte lagen zodat het bovenste deel van de constructie vermoedelijk uitgegraven is.

vondsten en datering

In de put zijn 24 scherven geborgen van aardewerk uit de Volle Middeleeuwen. Een opvallend randfragment uit waterput 204 is uit het Maasland afkomstig en heeft een radstempelversiering vlak onder rand, waarover verf en glazuur zijn aangebracht. Het is een fragment en een kommetje of bakje waarvan de datering echter niet duidelijk is (item 205-4). Onder de scherven bevindt zich verder een fragment van Zuid-Nederlands handgemaakt aardewerk, dat algemeen vóór ca. 1050 is te dateren, maar ook een stukje grijs aardewerk uit de Late Middeleeuwen (14de-15de eeuw). Laatstgenoemde scherf is bij de aanleg van het vlak geborgen en komt niet uit de put zelf.

WATERPUT 205 / spoor 113.077 (fig. 23.41)

onderzoek

De coupe over deze waterput is met de graafmachine in één keer gezet tot aan de onderzijde van het spoor. Uit de gelaagde deels humeuze vulling van de put is een pollenmonster genomen (113.77.8/p-1).

kuil

In het eerste opgravingsvlak (28.59m +NAP) lijkt de waterput uit twee afzonderlijke ovale sporen te bestaan. De waterput meet in het vlak 1.55 bij 1 m en is 96 cm diep. In het profiel was te zien dat de oostelijke van beide in het vlak herkende sporen de vulling van de eigenlijke insteek is. Deze bestaat uit lagen grove brokken geel en bruin zand. De insteek heeft een getrapte vlakke bodem en rechte wanden. De westzijde is minder diep dan de oostzijde. De waterput is tegen de trede gezet (laag 7). De put is gevuld met horizontaal gelaagd grijs en wit zand (laag 8). Boven de gelaagde opvulling bevindt zich een pakket fijngebrokt grijsbruin zand (laag 2). Daarboven bevindt zich nog een vlakke kuil uit een homogener gekleurd grijsbruin zand (laag 3).

constructie

Van de put zelf is maar weinig bewaard gebleven. Ter hoogte van de voormalige wanden van de put zijn in het profiel twee bandjes vermolmd hout herkenbaar (laag 7). De afstand tussen deze bandjes bedraagt ongeveer 50 cm zijn geweest. Vermoedelijk bestond de put dan ook uit een uitgeholde boomstam.

verdwijnen van de constructie

Aan het einde van de gebruikperiode werd de put niet meer opgeschoond en raakte deze dichtgeslibd met lichtgrijs zand en humeus bezinksel. Dit fijn gelamineerde pakket heeft een dikte bereikt van ten minste 55 cm. Het bovenste deel van de put is geheel vergaan maar in het profiel is te zien dat de grenzen van laag 2 vrijwel overeenkomen met de voormalige putwand. De put moet dus al opgevuld zijn voordat het hout geheel vergaan was. Vanwege de fijngebrokte vulling is het bovenste deel van de put vermoedelijk dichtgegooid. Boven de dichtgegooiden put ontstond opnieuw een vlakke kuil als gevolg van klink en nazakking van de relatief losse grond in de put (laag 3). In deze kuil verzamelde zich geleidelijk humeus zand zodat de kuil dicht raakte.

vondsten en datering

Geen vondsten.

WATERPUT 207 / spoor 122.004 (fig. 23.42)

onderzoek

De westelijke helft van deze waterput werd aanvankelijk met de hand verdiept. Vervolgens is de coupe machinaal verdiept tot op een hoogte waarin hout zichtbaar werd. Het profiel en dit tweede vlak is getekend. Na het tekenen van het vlak is de coupe verder doorgezet tot aan de onderzijde van de put. Uit het humeuze materiaal binnen de houten putkoker zijn een pollenmonster en een zadenmonster genomen t.b.v. archeobotanisch onderzoek.

kuil

De insteek van de waterput is in het eerste opgravingsvlak (ca. 28.65 m +NAP) ovaal van vorm en meet 3.3 bij 3.25 m. De kuil is ongeveer 1.80 m diep. De insteek bestaat uit gebruikt geel, lichtgrijs en wit zand. Opvallend is dat de insteek relatief schoon is. Brokken humeus zand (bouwvoor) en verbrande leem (nederzettingsafval) ontbreken. Boven de resten van de eigenlijke put bevindt zich een laag (3) die bestaat uit van de oppervlakte afkomstig sediment dat in de bodem is gezakt na het vergaan van de houten waterput. Onder deze laag is de kern van de voormalige waterput (laag 2) zichtbaar met vlak daaronder de resten van de put zelf.

constructie

De put bestaat uit een gekliefde en uitgeholde eiken boomstam en is vanaf 27.60 m +NAP bewaard gebleven. Het niet vergane deel van de boomstam is 78 cm hoog en bestaat uit twee segmenten. Deze zijn met elkaar verbonden door middel van met twijgen omwonden pennen. De binnenwerkse doorsnede van de stam is 58 cm.

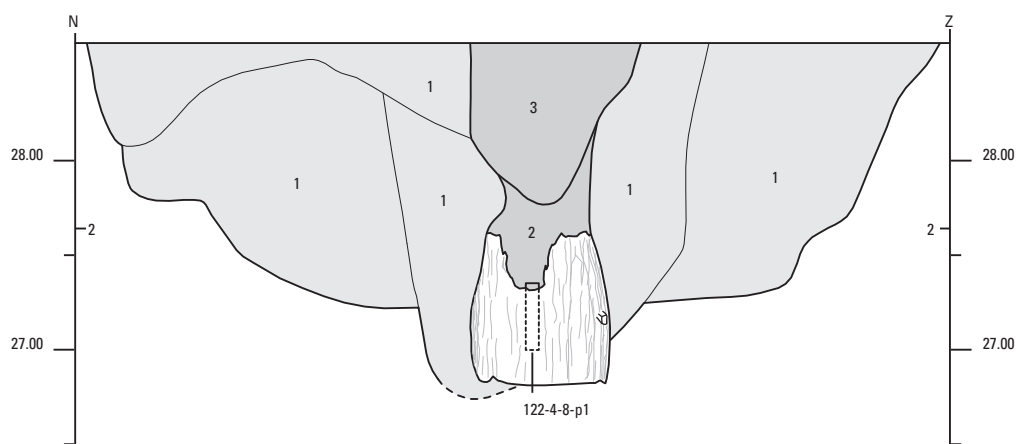
verdwijnen van de constructie

Nadat de put opgegeven was, vloeide deze dicht met in suspensie geraakt zand. Humeuze bandjes in de voormalige putkern getuigen van tussentijdse afzetting van organische deeltjes in stilstaand water. Na verloop van tijd verloor de constructie zijn stevigheid doordat het boven de grondwaterspiegel gelegen deel van de boomstam geheel verging waarna de put in elkaar zakte.

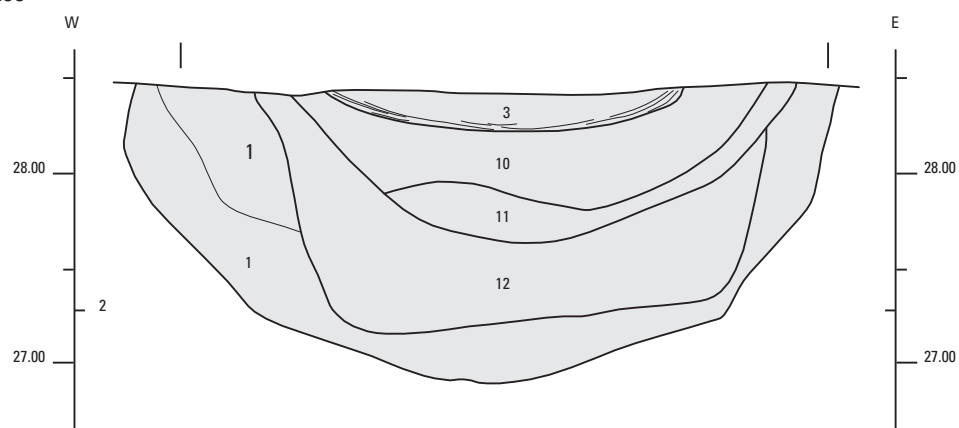
vondsten en datering

Enkele gedraaide Zuid-Limburgse scherven zijn in periode A te plaatsen en dateren uit het einde van de 11de of begin van de 12de eeuw. Een Maaslandse sikkelerand bevestigt de indruk dat deze waterput uit die periode dateert. Verder lagen onderin de waterput zes stukken onbewerkt natuursteen met een totaal gewicht van meer dan zes kg. Het ging daarbij om siltsteen, kwartsiet en een conglomeraatgesteente.

207

208

vlak 2

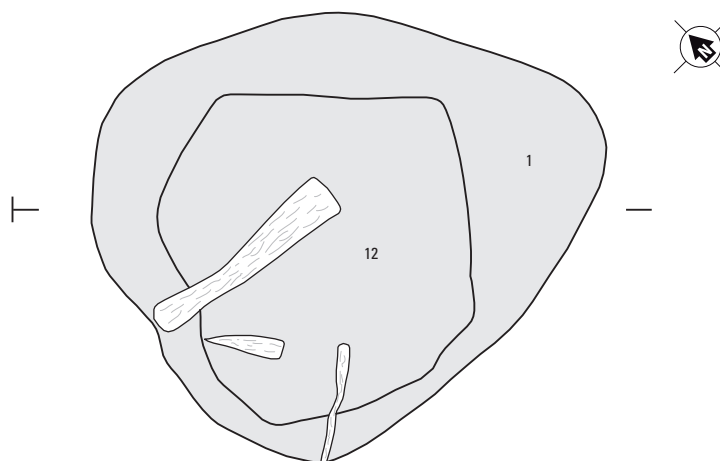

Fig. 23.42. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Profiel van waterput 207, met profiel en vlak van 208. Schaal 1:40.

WATERPUT 208 / spoor 122.002 (fig. 23.42)

onderzoek

De zuidelijke helft van deze waterput is in het begin handmatig verdiept. Vervolgens is de coupe machinaal doorgezet totdat hout zichtbaar werd. Het profiel is getekend en daarna is ook de noordelijke helft verwijderd, tot op het tweede vlak. Na het tekenen van het vlak is de zuidzijde van de structuur verder verdiept tot aan de onderzijde van de kuil. Het spoor is in één coupe samen met structuur 209 onderzocht.

kuil

De waterput is in het eerste opgravingsvlak (ca. 28.50 +NAP) ovaal van vorm en meet 3.9 bij 4.3 m. In het tweede vlak is de kuil onregelmatig rond met een grootste diameter van 2.75 m. Het spoor is ongeveer 1.50 m diep. In het profiel is bovenin een licht bruin grijze nazakking (laag 3), met onderin de vulling spoelbandjes, aanwezig. Daaronder zijn de lagen 10, 11 en 12 zichtbaar, die samen waarschijnlijk de uitgraafkuil van de waterput vertegenwoordigen. De kleur van deze lagen is overwegend bruin blauw gebrokt, met hier en daar enkele houtskool spikkels. Rondom en onder de uitgraafkuil bevindt zich laag 1, de insteek. De vulling hiervan is aan de bovenzijde licht grijs/bruin gebrokt. Aan de onderzijde bestaat de kuil uit lichtgrijs zand.

constructie

Van de put zelf zijn geen resten aangetroffen. De interpretatie als waterput berust op de grootte en diepte van het aangetroffen spoor.

verdwijnen van de constructie

De waterput is uitgegraven.

overige kenmerken

Onderin laag 12 waren een aantal aangepunte paaltjes aanwezig die geen deel uitmaakten van de waterput. De paaltjes zijn alle verzameld en getekend. Waarschijnlijk zijn de paaltjes - na op het erf gebruikt te zijn - als afval in de uitgraafkuil beland tijdens het opvullen ervan.

vondsten en datering

Uit de sporen van de waterput met structuurnummer 208 zijn scherven van Maaslandse sikkelanden en manchetranden geborgen, maar ook enkele gedraaide Zuid-Limburgse scherven uit het einde van de 12de of begin van de 13de eeuw. Enkele fragmenten zijn van een kan, andere fragmenten van een kookpot. Waterput 208 is in het begin van de 13de eeuw buiten gebruik geraakt. Een maalsteenfragment van tefriet.

WATERPUT 209 / spoor 122.001 (fig. 23.43)

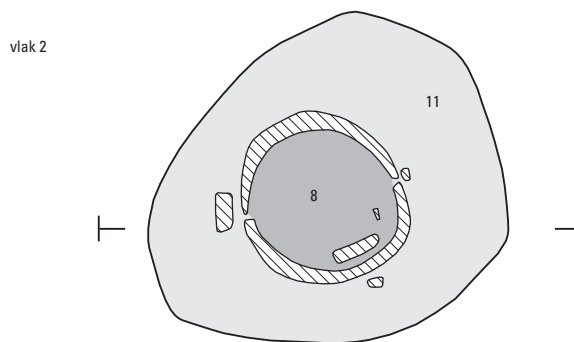
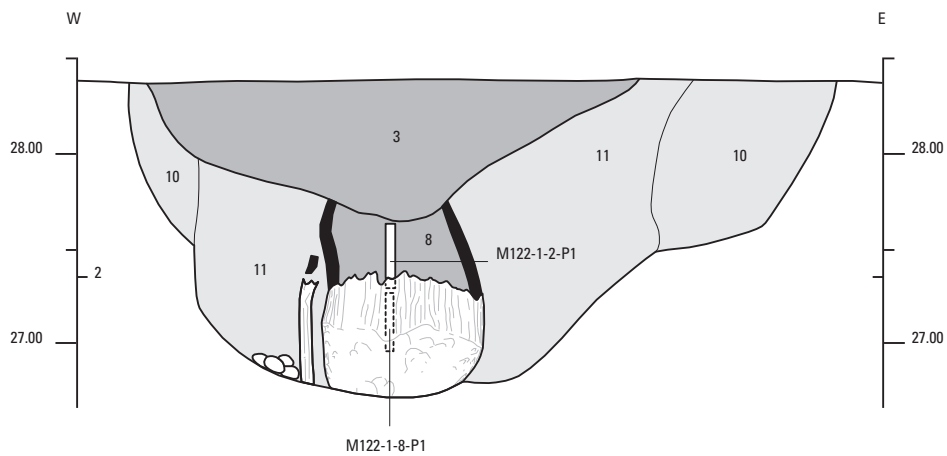
onderzoek

De zuidelijke helft van dit spoor is in het begin handmatig weggegraven. Vervolgens is de coupe machinaal doorgezet tot aan het eerste zichtbare hout van de put. Nadat het profiel gefotografeerd en getekend was, is ook de noordelijke helft verwijderd. Dit om instorten te voorkomen en het tweede vlak te kunnen administreren. Na het tekenen van het vlak is de coupe verder doorgezet tot aan de onderzijde van het hout.

kuil

De insteek van de waterput is in het eerste opgravingsvlak (ca. 28.50 +NAP) onregelmatig rond van vorm en heeft als grootste diameter 4.2 m. De kuil oversnijdt enkele middeleeuwse paalkuilen, maar wordt zelf ook oversneden. In het tweede vlak is het spoor iets meer ovaal en meet 2 bij 1.60 m. Het spoor is ongeveer 1.65 m diep. In het profiel is bovenin de vulling van een brede trechtersvormige kuil zichtbaar (laag 3). Deze ligt direct op de bovenzijde van de putkern (laag 8) die ter plaatse omsloten wordt door de naar binnen gedrukte vermolmde resten van de eigenlijke put. Deze zijn herkenbaar aan verticale humeuze bandjes langs de kern. Vanaf omstreeks 27.40 m +NAP is het hout van de put

209

210

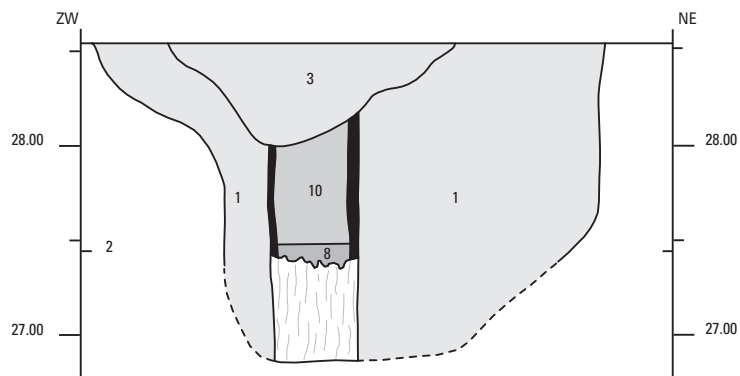

Fig. 23.43. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Profiel en vlak van waterput 209, alsmede profiel van 210. Schaal 1:40.

bewaard gebleven. De kuil of insteek die gegraven is toen de put aangelegd werd, is opvallend breed. De insteek is gevuld met grijsbruin gevlekt zand, met enkele leembrokken.

constructie

De put bestaat uit twee helften van een uitgeholde boomstam, met een binnendiameter van circa 75 cm. Het bewaard gebleven stuk van de boomstam is 60 cm hoog. De onderste helft hiervan is aan de buitenzijde bekapt en daardoor aangepunt. Ter hoogte van de kieren tussen beide helften zijn aan de buitenzijde verticale planken aangetroffen. Verder zijn onderin de insteek rond de boomstam een

aantal stenen aangetroffen die mogelijk gebruikt zijn bij het rechtopzetten van de boomstam.

verdwijnen van de constructie

Het boven de grondwaterspiegel gelegen deel van de boomstamwaterput verging waardoor de constructie zijn stevigheid verloor en de bovenzijde van de putwand naar binnen werd gedrukt. De put vloeide vervolgens deels dicht met zand. Boven de vergane boomstam vormde zich een kuil die opgevuld raakte door inspoeling van humeus sediment en het afkalven van de randen van de insteek (laag 3). Gezien de gehomogeniseerde opvulling van genoemde kuil zal deze langere tijd open hebben gelegen.

vondsten en datering

Uit waterput 209 is veel keramiek afkomstig. Een Zuid-Limburgse scherf met radstempel is van een beker uit periode A (item 209-50) en vormt de oudste vondst. Enkele scherven zijn van Kempisch aardewerk, enkele andere van Elmpster aardewerk en dateren uit het midden van de 12de eeuw of later. Een handvol manchetranden geeft de waterput een datering in het midden of wellicht het einde van de 12de eeuw. Naast middeleeuws aardewerk zijn in de put fragmenten van een maalsteen uit tefriet, een fragment van een Romeinse dakpan en enkele scherven ijzertijdaardewerk gevonden.

WATERPUT 210 / spoor 122.010 (fig. 23.43)

onderzoek

Bij het aanleggen van de werkput is deze waterput direct herkend. Het eerste deel van de coupe is handmatig verdiept om zoveel mogelijk vondsten te kunnen bergen. Vervolgens is de coupe machinaal doorgezet tot op het grondwaterniveau. Vanwege het snel toestromende water was het niet mogelijk om de onder de grondwaterspiegel gelegen resten van de houten put *in situ* te tekenen. Pas nadat de put met de machine op de kant was getrokken kon de diepte bepaald worden.

kuil

In het vlak is het spoor ongeveer rond van vorm en 2.26 m bij 2.00 m groot. De maximale diepte van de kuil is 1.68 m. De vulling van de insteek is relatief schoon en eigenlijk alleen te herkennen aan het ontbreken van de ijzerconcreties die in de omliggende bodem wél worden aangetroffen. Bovenin de coupe is nagezakt bruin zand met brokjes verbrande klei te zien.

constructie

De waterput bestaat uit een overlans gespleten en uitgeholde boomstam waarvan vanaf 27.40 m +NAP nog 75 cm bewaard gebleven is. De put heeft een binnenwerkse doorsnede van omstreeks 40 cm. De kern van de waterput bestaat boven de grondwaterspiegel uit relatief schoon horizontaal gelaagd geelgrijs zand. Onder het grondwater is de put gevuld met grijs humeus zand.

verdwijnen van de waterput

De aanwezigheid van bandjes vergaan hout tot vrij dicht onder de oppervlakte geeft aan dat de constructie niet is uitgegraven. Gezien de relatief schone kern met horizontale bandjes is de put door het vergaan van de boomstam dicht gevloeid met zand en in onbruik geraakt. De boven de put gelegen trechtersvormige kuil bestaat uit homogeen bruin gekleurd zand met stukjes verbrande leem. Vanwege het ontbreken van een brokkelige structuur is het aannemelijk dat de trechtersvormige kuil boven de waterput niet is dichtgegooid maar langzamerhand opgevuld raakte met humeus sediment van het loopvlak en nederzettingsafval.

vondsten en datering

Uit de put zijn 22 scherven geborgen die dateren uit de 12de-13de eeuw en vrijwel allemaal afkomstig zijn uit het na gebruik in de put nagezakt materiaal. Omdat diagnostisch materiaal ontbreekt, kan dit aardewerkcomplex niet nauwkeuriger worden gedateerd dan in de 11de of 12de eeuw.

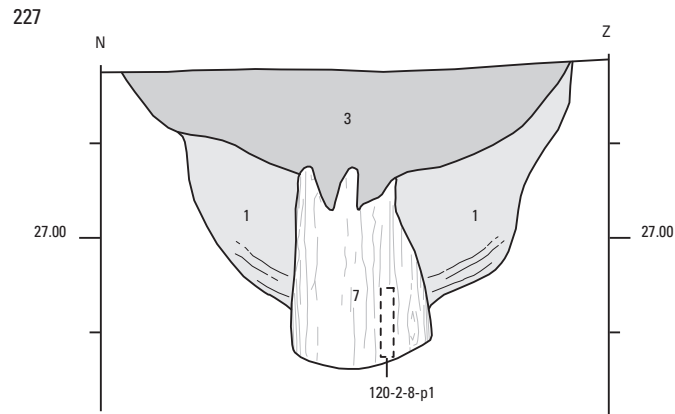

Fig. 23.44. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Profiel van waterput 227. Schaal 1:40.

WATERPUT 227 / spoor 120.002 (fig. 23.44)

onderzoek

Deze boomstamwaterput is direct herkend bij de aanleg van het vlak. De westelijke helft van het spoor is weggegraven tot op het niveau waar het hout van de put zichtbaar werd. Vervolgens is het bovenste deel van het profiel gefotografeerd en getekend, waarna ook de oostelijke helft weggegraven is tot aan het puthout. Nadat het aldus ontstane tweede vlak gedocumenteerd was, is de westelijke helft verder verdiept om het profiel af te kunnen maken en de resten van de put zelf te kunnen onderzoeken. De vulling binnen de houten omsluiting is bemonsterd voor pollen- en zadenonderzoek en van de boomstam is een dendromonster genomen. Het dendromonster heeft echter te weinig jaarringen om de put te kunnen dateren. Het vlak heeft een hoogte van 27.81 m +NAP.

kuil

De kuil waarin de waterput destijds aangelegd werd, is in het eerste opgravingsvlak min of meer driehoekig van vorm met afgeronde hoeken. De maximale lengte en breedte in het vlak zijn respectievelijk 3 en 2.5 m. De kuil heeft een diepte van 1.58 m (26.23 m+NAP). De insteek bestaat uit grof gebrokt grijs en donkerbruin zand. Onderin de insteek bevinden zich humeuze banden.

constructie

De put bestaat uit een in twee delen gekliefde en vervolgens uitgeholde boomstam. Het niet vergane deel van de constructie is vanaf 0.5 m onder het vlak zichtbaar, heeft een hoogte van 1.10 m en een binnenwerkse doorsnede van 0.75 m. De boomstam is vrijwel geheel opgevuld geraakt met homogeen sterk humeus sediment (laag 8). De onderste 20 cm bestaan uit lichtgrijs welzand (9).

verdwijnen van de constructie

Boven de put bevindt zich een grote trechtersvormige kuilvulling uit homogeen donkerbruin gekleurd humeus zand (nazak, laag 3). Vanwege de homogeniteit en humeuze samenstelling van zowel de vulling van de uitgeholde boomstam als de daarboven liggende laag 3 moet de put na de gebruiksfase geruime tijd open hebben gelegen waarbij deze langzaam dichtgeslibd is. Zo te zien zijn geen pogingen ondernomen om de put dicht te gooien.

vondsten en datering

De oudste vondsten uit waterput 227 bestaan uit een Maaslandse sikkelerand en Zuid-Limburgs aardewerk uit periode A, de jongste vondsten zijn drie Maaslandse manchetranden, die de waterput in de eerste helft tot het midden van de 12de eeuw dateren. Aardewerk uit Elmpt ontbreekt in structuur 227, waardoor een sluitdatum vóór ca. 1150 waarschijnlijk is.

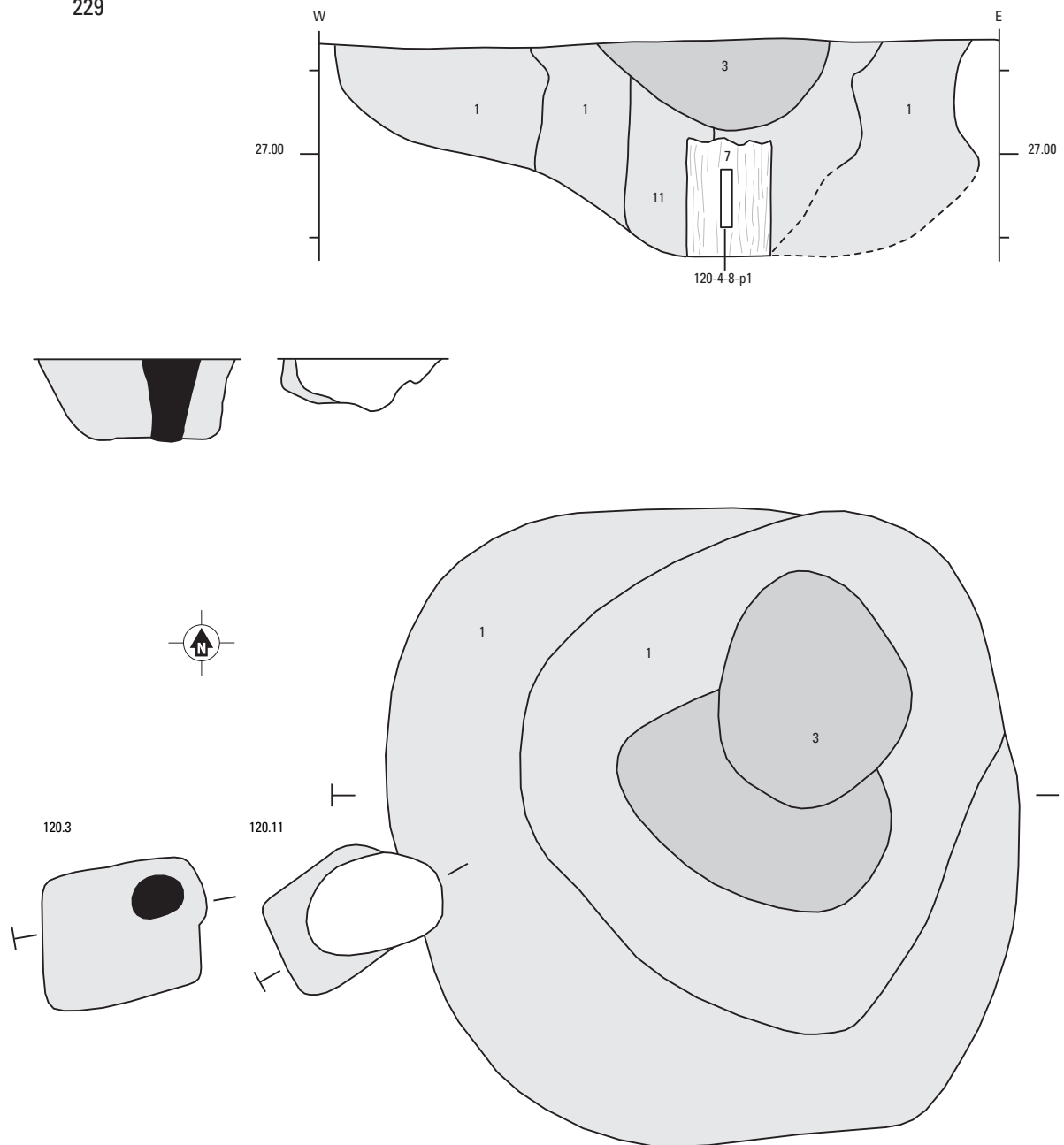

Fig. 23.45. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Profiel en vlak van waterput 229. Schaal 1:40.

WATERPUT 229 / spoor 120.004 (fig. 23.45)

onderzoek

De zuidelijke helft van deze boomstamwaterput is in het begin handmatig verdiept. Vervolgens is de coupe machinaal doorgezet tot op 50 cm onder het eerste vlak. Vanwege het opkomende grondwater moest het bovenste deel van het profiel snel getekend worden. Vervolgens werd ook de noordelijke helft verdiept. Daarbij werd duidelijk dat de coupelijn te ver zuidelijk lag waardoor deze niet over het midden van de houten putconstructie zou komen te lopen. Nadat het tweede vlak van de noordelijke helft getekend was, is het profiel dan ook enige decimeters teruggezet. Vervolgens werd de coupetekening aangevuld en is de boomstam ingemeten. Uit de vulling binnen de boomstam zijn een pollenmonster en twee monsters voor onverkoelde zaden genomen.

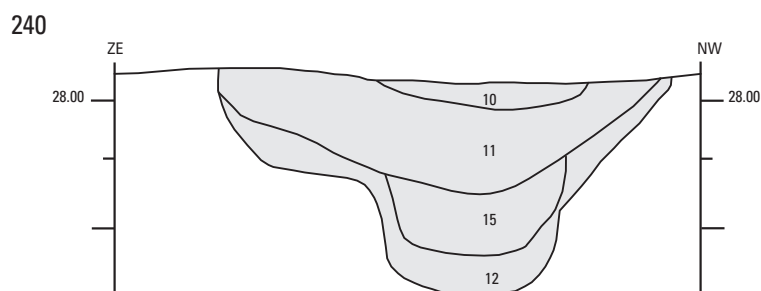

Fig. 23.46. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Profiel van waterkuil 240. Schaal 1:40.

kuil

In het eerste opgravingsvlak (28.80 +NAP) heeft de kuil die gegraven is bij de aanleg van de put de vorm van een vierkant met sterk afgeronde hoeken. de diameter varieert daardoor tussen de 3.8 en 4.3 m. De kuil was tot op een diepte van 1.3 m onder het vlak bewaard gebleven. De westkant kenmerkt zich door een flauwe hellingshoek en een iets getrapt verloop. De oostzijde van de kuil is vrij steil en moet nog tijdens de aanleg van de put deels afgekald zijn. In ieder geval is de grens tussen kuil en het natuurlijk substraat hier erg diffuus. De vulling van de kuil bestaat voornamelijk uit bruingeel gebrokt zand (laag 1). Direct naast de put is het zand donkerder en bruiner van kleur (laag 11). Boven de eigenlijke waterput bevindt zich een laag homogeen donkerbruin gekleurd sediment die als nazak is geïnterpreteerd (laag 3).

constructie

De put zelf bestaat uit een uitgeholde boomstam met een binnenwerkse diameter van omstreeks 50 cm. Deze werd zichtbaar vanaf een hoogte van 27.00 m +NAP. De vulling binnen de boomstam bestond uit humeus bruin zand.

bijzondere elementen

Aan de westzijde van de put bevinden zich twee paalkuilen die plaats zullen hebben geboden aan een putmik of putgalg.

vondsten en datering

De negen scherven uit de sporen van waterput 229 laten een nauwkeurigere datering dan in de 11de of 12de eeuw niet toe.

WATERKUIL 240 / spoor 129.005 (fig. 23.46)

onderzoek

Deze waterkuil ligt vrij in het vlak en is direct herkend. Het onderzoek is op de gebruikelijke wijze uitgevoerd. De kuil wordt oversneden door een greppel (spoor 129.004).

kuil

De kuil heeft in het vlak een onregelmatig ronde vorm met een doorsnede van maximaal 2.4 m. De kuil is 110 cm diep en in het profiel zijn 4 lagen onderscheiden. De bovenste laag (laag 10) bestaat uit een 12 cm dikke laag bruin/lichtbruin gevlekt zand dat als nazakking is geïnterpreteerd. Daaronder ligt de bruingrijs/wit gevlekte laag 11. Laag 15 wordt gekenmerkt door een fijn gelamineerde structuur en is donkergrijs van kleur. De onderste laag, 12, bestaat eveneens uit donkergrijze en lichtgrijze banden.

In de kuil zijn enkele stukken hout gevonden die in theorie deel kunnen hebben uitgemaakt van een beschoeiing maar waarschijnlijker is dat het om nederzettingsafval gaat dat nadat de kuil opgegeven is in de vulling is geraakt.

verdwijnen van de constructie

Vanwege de vlekkerige structuur van de bovenste lagen is aannemelijk dat de kuil na gebruik dichtgegooid is.

vondsten en datering

Op grond van de negen scherven uit waterput 240 kan een nauwkeurigere datering dan in de 11de of 12de eeuw niet worden geboden.

WATERPUT 252 / spoor 130.001 (fig. 23.47)

onderzoek

Deze waterput is voor de helft verstoord door een rioleringsleuf. De westzijde van het spoor is tot op het hout weggegraven en vervolgens is het profiel en het tweede vlak getekend. Uit de vulling van de waterput zijn een pollenmonster en twee onverkoolde zadenmonsters genomen.

kuil

Het resterende deel van de insteek meet in het eerste vlak 250 bij 275 cm. De nazak (laag 3) was in vlak 1 zichtbaar en is donkerbruin van kleur. De insteek (laag 1) bestaat uit enkele lagen die als overeenkomst hebben dat deze vrij licht van kleur zijn. De kern (laag 2) is bruin van kleur en vertoonde op ca. 1 m onder het vlak de boomstam (laag 7).

constructie

Vanaf een hoogte van 27.30 m +NAP was de boomstam nog over 90 cm bewaard gebleven. De binnenwerkse doorsnede van de stam is 60 cm.

verdwijnen van de constructie

De kern is tot vrij hoog in het profiel zichtbaar wat erop wijst dat de put vrij snel dichtgemaakt is na de gebruikperiode.

vondsten en datering

In waterput 252 werd in laag 10 een scherp van keramiek uit Elmpst gevonden, wat aangeeft dat de put in ieder geval in de tweede helft van de 12de eeuw in gebruik was. Een op het vlak gevonden Zuid-Limburgse scherp dateert uit de 11de of 12de eeuw. Uit de put zijn verder twee grote kiezelstenen en een door roest niet determineerbaar ijzeren voorwerp gevonden.

WATERPUT 253 / spoor 136.003 (fig. 23.47)

onderzoek

Bij het couperen van deze waterput werd op circa 70 cm onder het vlak een uitgeholde boomstam aangetroffen.

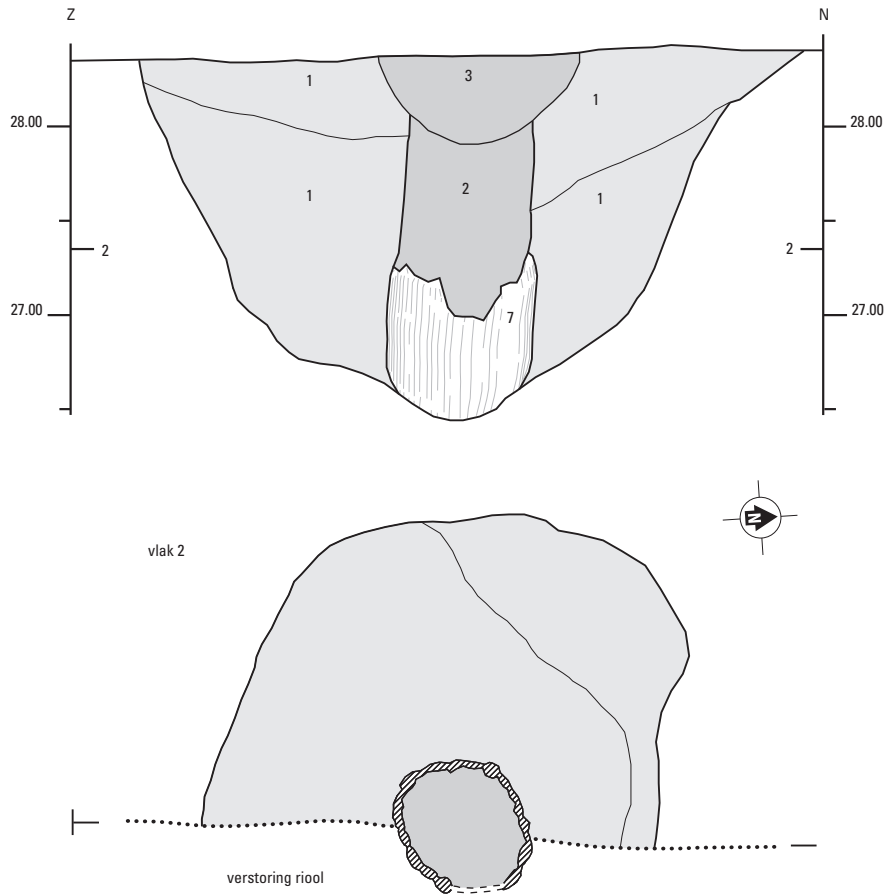
kuil

De kuil tekende zich in het vlak af als een donkerbruine cirkelvormige vlek met een diameter van 3 m. Tijdens het couperen is een tweetal lagen aangetroffen; een zeer humeuze donkerbruine laag (laag 11) en een grijsbruine laag met onderin enkele spoelbandjes (laag 10). Opvallend is overigens het verloop van de kuil. Aan de noordzijde loopt de insteek van de waterput sterk naar binnen toe, aan de zuidzijde is dit veel minder het geval. De waterput is in totaal 114 cm diep.

constructie

De bekisting van de put is gemaakt van een uitgeholde boomstam met een diameter van 50 cm. Van het hout resteert slechts de onderste 48 cm. Door de egale vulling van laag 11 blijft onduidelijk of de waterput oorspronkelijk in zijn geheel was bekist. Misschien kan eerder gesproken worden van een inloopkuil. Een interpretatie die ondersteund wordt door het verloop van de insteek aan de noordzijde (zie hierboven).

252

253

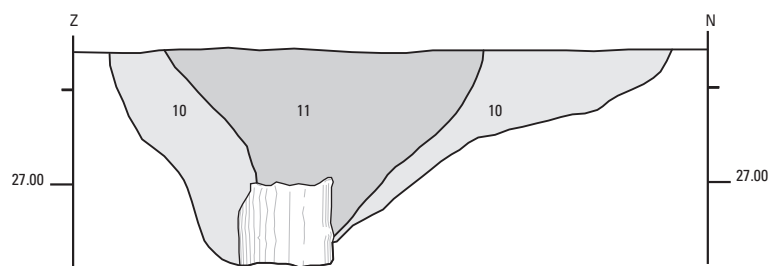

Fig. 23.47. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Profiel en vlak van waterput 252, alsmede profiel van 253. Schaal 1:40.

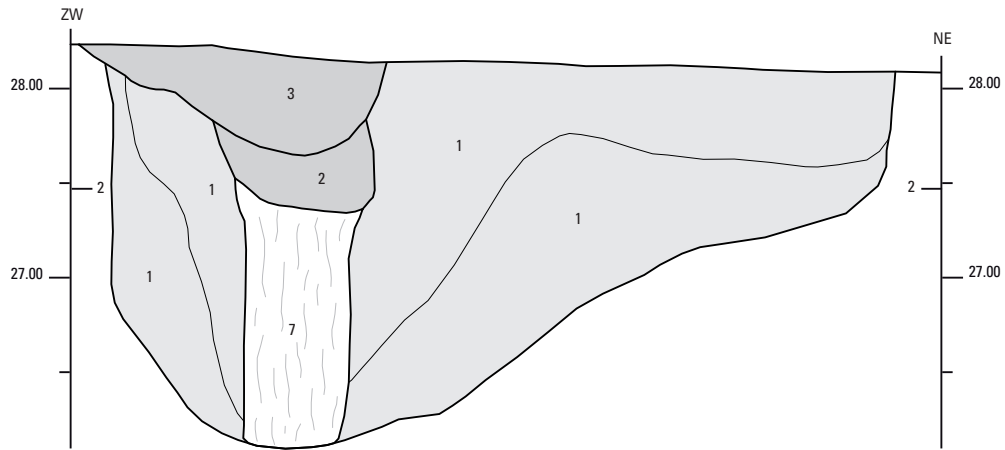
verdwijnen van de constructie

Het is onduidelijk of waterput 253 na gebruik direct is dichtgestort of lange tijd heeft opengelegen. Bovenin het spoor is geen kern waargenomen wat suggereert dat de put lange tijd heeft opengelegen toen deze al niet meer gebruikt werd.

vondsten en datering

In deze waterput is een worstoor gevonden van een kan uit Zuid-Limburg, te dateren in het laatste kwart van de 12de eeuw. Een scherf uit Elmpt stamt uit de tweede helft van die eeuw, wat ook de datering van de waterput is. Naast het aardewerk is in de put een cirkelvormig stuk leisteen gevonden (253-254).

254

255

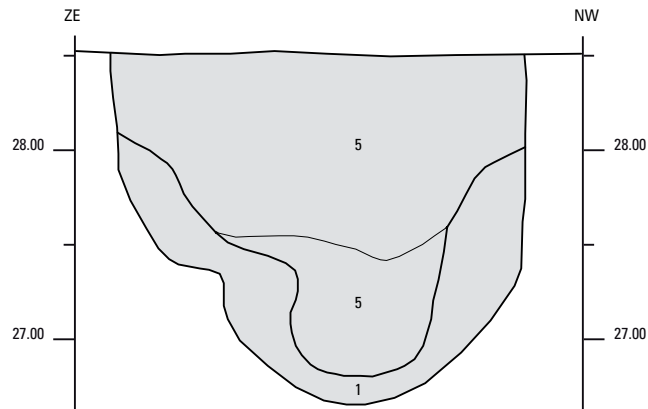

Fig. 23.48. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Profiel van waterput 254 en 255. Schaal 1:40.

WATERPUT 254 / spoor 134.74 (fig. 23.48)

onderzoek

Bij het couperen van de waterput werd op ongeveer 90 cm diepte een tweede vlak aangelegd. Hieronder werd het documenteren van het spoor ernstig bemoeilijkt door het grondwater.

kuil

De kuil tekende zich in het vlak af als een vlek van ongeveer 325 cm in doorsnede. Bij het couperen bleek de kuil aan de noordoostkant schuin af te lopen. De zuidwestelijke wand van de kuil verloopt vrijwel recht naar beneden. De kuil heeft een totale diepte van 210 cm.

De insteek van de waterput is opgevuld met twee lagen. De buitenste laag bestaat uit geel zand; de binnenste laag heeft een structuur met meer brokken van geel en grijsbruin zand. Iets ten zuidoosten van het midden van de coupe is eigenlijke waterput gevonden. Deze bestond uit een 50 cm brede boomstam. Boven het grondwater is de boomstam vergaan maar is nog ongeveer 30 cm humeus grijs zand uit de binnenkant van de put teruggevonden. Daarboven ligt 55 cm nagezakt materiaal.

constructie

De put is gemaakt van een eiken boomstam. De onderste 125 cm van de boomstamput was bewaard gebleven.

verdwijnen van de constructie

Omdat de kern van de waterput doorloopt tot vrij dicht onder het vlak moet de waterput zijn dicht-

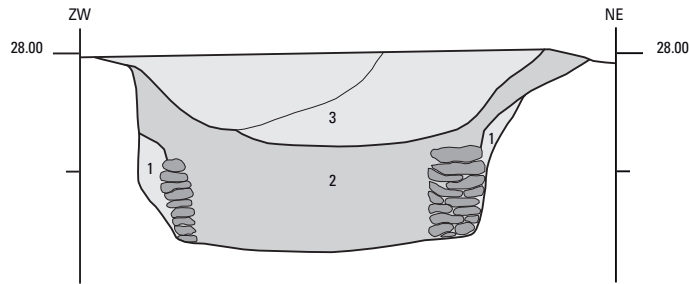

Fig. 23.49. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Profiel van waterput 261. Schaal 1:40.

geraakt door dichtvloeien met in suspensie geraakt zand uit de insteek of zijn dichtgegooid.

vondsten en datering

Uit de waterput zijn slechts 7 kleine wandscherven geborgen die alle afkomstig zijn uit het nagezakte sediment boven de put. Op basis van deze scherven zal de put al in de 12de eeuw dicht zijn geraakt.

WATERPUT 255 / spoor 134.039 (fig. 23.48)

kuil

In het vlak is deze waterput herkend als een bruine vlek met een doorsnede van ca. 2 m. De kuil heeft een diepte van 185 cm en loopt vrij recht naar beneden. De insteek bestaat uit geelgrijs gevlekt zand. Op de plek waar zich vermoedelijk de kern heeft bevonden was de vulling grijs gevlekt. Houtresten zijn niet aangetroffen. Over de volledige breedte van de kuil is een uitgraafkuil met een vulling van bruingrijs zand met brokken gezien. Deze laag loopt tot 110 cm onder het vlak door.

constructie

Het is niet duidelijk wat voor constructie de waterput heeft gehad. Onder de uitgraafkuil zijn geen resten van een houten constructie aangetroffen.

verdwijnen van de constructie

Na afloop van de gebruikperiode is de boomstam verwijderd.

vondsten en datering

Uit waterput 255 zijn scherven geborgen uit het Maasland, Zuid-Limburg en uit Paffrath. Daterende elementen zijn een Maaslandse manchetrand en een Zuid-Limburgse sikkeland, die de waterput in de periode 1075-1175 plaatsen.

WATERPUT 261 / spoor 132.028 (fig. 23.49)

onderzoek

Deze waterput ligt in het zuidwesten van werkput 132 en oversnijdt greppel 132.099. Bij het couperen is eerst oostkant van het spoor machinaal verdiept tot op het niveau waar een humeuze band van plaggen zichtbaar werd. Na het tekenen van het profiel is de westkant tot op het tweede vlak verdiept waarna dit is getekend. Nadat een tweede vlak was getekend is verder gegaan met het verdiepen van de oostkant, waarna het profiel afgetekend is.

kuil

In het vlak is de waterput herkend als een ronde vlek met een doorsnede van 2 meter. De maximale diepte van het spoor is 80cm. Vanaf 50 cm onder het vlak was een ring van plaggen aanwezig die als beschoeiing heeft gediend. De centrale vulling van het spoor is erg zandig en gelaagd.

constructie

De beschoeiing van de waterput bestaat uit plaggen. Het is echter onduidelijk of plaggen tot boven

Fig. 23.50. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Profiel van waterkuil 268. Schaal 1:40.

bovenin het spoor aanwezig is geweest: mogelijk bestond de bovenzijde van de put uit ander materiaal.

verdwijnen van de constructie

De gelaagdheid van de kern van de put wijst op dat de put geleidelijk aan is dichtgeraakt. Bovenin het spoor is een laag aanwezig die geïnterpreteerd kan worden als nazak.

vondsten en datering

De enige vondst was een scherf van Maaslands aardewerk. De datering hiervan ligt in de 11de of 12de eeuw.

WATERKUIL 268 / spoor 114.021 (fig. 23.50)

onderzoek

Deze structuur is in het veld weliswaar direct herkend maar kon slechts voor een klein deel onderzocht worden. Het grootste deel van de structuur is verloren gegaan bij de aanleg persriool.

kuil

Het niet verstoorde deel van de structuur meet in het vlak 3.2 bij 1 m en is omstreeks 1 m diep. In het profiel zijn vier verschillende lagen onderscheiden die voornamelijk bestaan uit grijsbruin en bruingeel zand (laag 10-13). In laag 12 zijn vloeizandbandjes waargenomen.

verdwijnen van de constructie

Doordat slechts een klein deel van de kuil werkelijk onderzocht kon worden is niets te zeggen over het verdwijnen van de constructie.

vondsten en datering

Geen vondsten.

WATERKUIL 275 / spoor 144.022 (fig. 23.51)

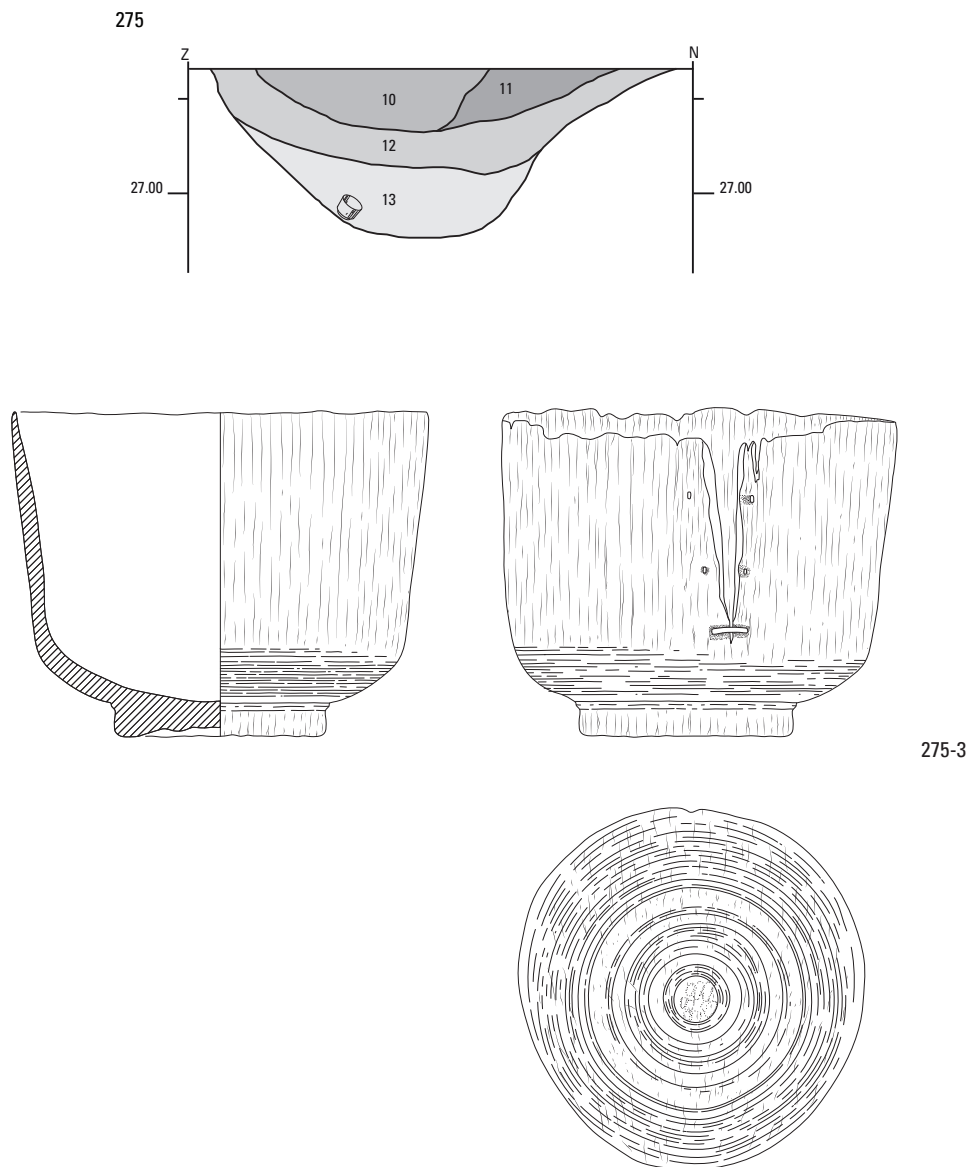
onderzoek

Deze kuil is tijdens de aanleg van werkput 144 herkend en grotendeels handmatig opgegraven onder bijzonder natte omstandigheden. Tijdens het couperen is een houten kom gevonden.

kuil

In het vlak vrijwel ronde kuil met een diameter van omstreeks 2 m. Aan de zuidwestzijde wordt de structuur oversneden door een kleinere kuil (spoor 144.021). In het profiel is de kuil trechtervormig met een ronde bodem. De kuil is tot op een diepte van 90 cm onder het vlak bewaard gebleven en het profiel zijn de volgende lagen waargenomen:

- 10 grijs sterk gebrokt
- 11 grijsbruin iets gebrokt

275-3

Fig. 23.51. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Profiel van en houten kom uit waterkuil 275. Profiel schaal 1:40, kom 1:3.

12 grijs zand met humeuze bandjes

13 licht bruin grijs zand met grind

Het grind uit laag 13 is afkomstig van de formatie van Sterksel die hier dagzoomt.

vondsten en datering

Uit waterkuil 275 komen slechts twee aardewerkscherven die slechts globaal dateerbaar zijn, namelijk ergens in de 12de eeuw. Het geringe aantal scherven wordt echter in ruime mate gecompenseerd door een gave elzenhouten kom (fig. 23.51). De kom is ook weer niet helemaal gaaf, want deze is gerepareerd met drie krammen. Voor het beschrijven van de vorm van de kom zou kunnen worden verwezen naar de vormtypologie van terra sigillata: Dragendorff 30. Het is een steilwandige kom met een hoogte van 12.5 tot 13.0 cm. De omtrek aan de bovenkant is ongeveer 48.0 cm, ofwel een diameter van ongeveer 15.0 cm. De kom heeft een standvoet, met een dikte van ongeveer 1.0 cm en een diameter van 8.5 cm. De kom is gemaakt met behulp van een draaibank, de ringen van het draaien zijn duidelijk zichtbaar op de bodem van de kom, op de buitenkant van de bodem en onder de voet. Dankzij het draaien is de wand slechts enkele millimeters dun. De kom is niet haaks op de

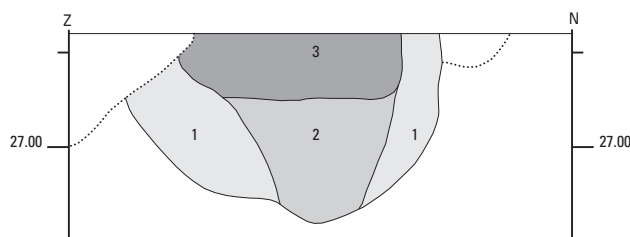

Fig. 23.52. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Profiel van waterkuil 281. Schaal 1:40.

stamrichting gedraaid, maar rechtstandig uit het blok. Dat is opmerkelijk, want dat is meegaand met de vaten in het hout. Die vaten dienen voor het transport van sappen in de levende boom, dus in een kom bevordert dat de kans op lekken; als de inhoud vloeibaar is geweest in ieder geval. Voor deze kom is dat om nog een reden twijfelachtig, want de wand is verticaal gespleten waarna met drie ijzeren krammen de barst is samengevoegd. De krammen zijn 1.5 cm breed en de pootjes zijn minder lang dan 0.5 cm zodat ze niet door de wand heen prikken. De bovenste kram zat net onder de verdunning van de rand, zodat ook die niet door het hout stak. Ondanks de krammen blijft de barst van het splijten aanwezig, tenzij er ook nog lijm aan de pas is gekomen. Het is blijkbaar de moeite waard geweest deze kom te herstellen. Het is mogelijk dat dit samenhangt met het gebruik van de kom, waarvoor de inhoud niet erg vloeibaar is geweest. Anderzijds geldt dat hout vergankelijk organisch materiaal is en dergelijke voorwerpen uit archeologische opgravingen zeldzaam zijn. We weten dat hout is vele opzichten een alledaags materiaal is geweest en een grondstof voor vele voorwerpen, maar hoe bijzonder is een gedraaide kom? Het is een vorm van houtbewerking die duidt op specifiek uitgeruste werkplaatsen. Het repareren van de kom hoeft daarom niet louter zijn ingegeven door het gebruik – en dan vooral de specifieke inhoud – van de kom, maar misschien eerder omdat dit een waardevol voorwerp was door de wijze van vervaardiging.

WATERKUIL 281 / spoor 120.005 (fig. 23.52)

onderzoek

Deze waterkuil is bij de aanleg van het vlak direct herkend. Het spoor ligt in een laag en nat deel van het terrein.

kuil

Het spoor is in het vlak ovaal, 1.8 m lang, 1.6 m breed en wordt aan de zuidkant oversneden door kuil spoor 120.112. In de vulling van de structuur zijn drie lagen te onderscheiden. Laag 1 is donkerbruin-grijs gebrokt, laag 2 is bruin gebrokt en laag 3 is homogeen grijsbruin. De lagen 2 en 3 maken deel uit van jonger deel van de kuil dat laag 1 doorsnijdt zodat de waterkuil een keer is opgeschoond.

In de vulling zijn enkele losse stukken hout aangetroffen die vermoedelijk geen deel hebben uitgemakt van de constructie maar thuishoren in de categorie nederzettingsafval.

verdwijnen van de constructie

De lagen 1 en 2 zijn gebrokt en dus in een keer in de kuil gegooid. Laag 3 is echter donker humeus en sterk gehomogeniseerd zodat deze over een langere periode geleidelijk dicht is geraakt.

vondsten en datering

Deze kuil 281 dateert in de 12de eeuw, gezien de aanwezigheid van een scherfje uit Elmpt in het derde kwart van die eeuw.

223

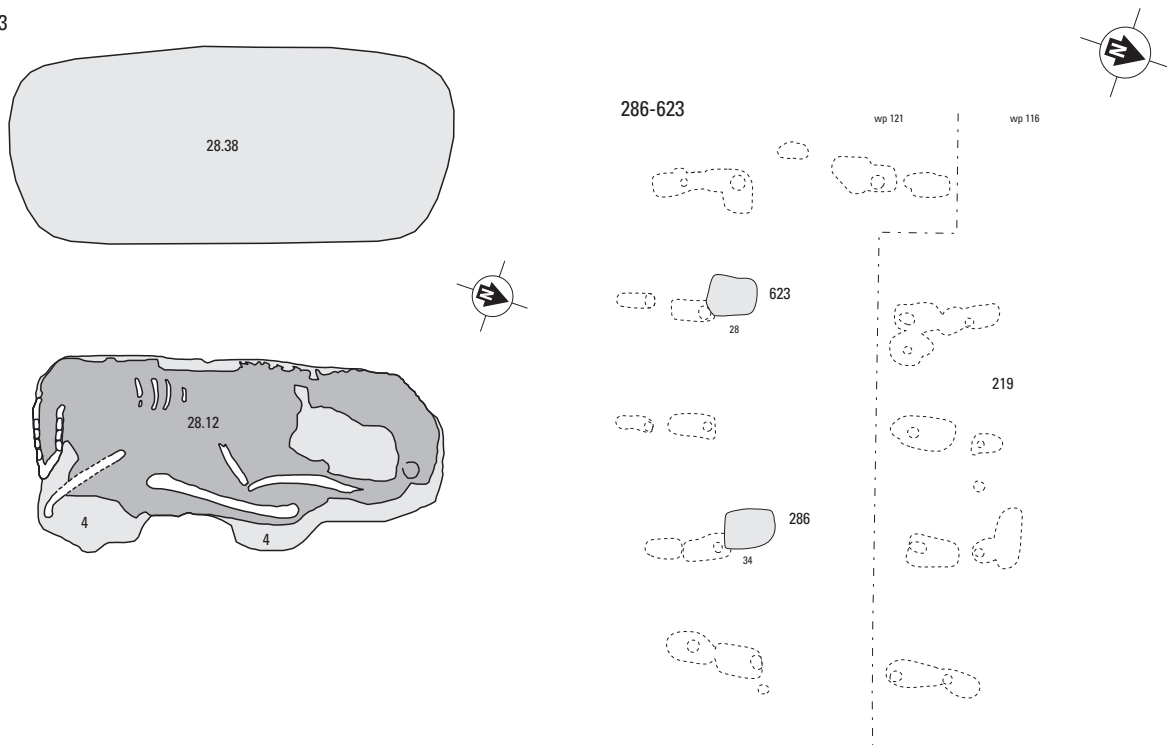

Fig. 23.53. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Diergraf 223 en de positie van diergraf 286 en 623 in gebouw 219. Diergraf schaal 1:20, gebouw 1:200.

23.2.4 DIERGRAVEN

DIERGRAF 223 / 121.078 (fig. fig. 23.53)

onderzoek

Direct ten zuidwesten van structuur 117 is na aanleg van het vlak een kuil waargenomen. Tijdens het couperen is duidelijk geworden dat deze kuil een diergraf betreft. Vanwege de geringe diepte van het graf werd besloten om een tweede vlak aan te leggen ter hoogte van het skelet. Het profiel is niet gedocumenteerd wegens de geringe diepte van het graf. Het eerste vlak is aangelegd op 28.38 m NAP, het tweede op 28.12 m NAP.

kuil

De kuil is ovaal van vorm en heeft een lengte van 1.18 bij 0.52 m. In het eerste vlak bestaat de kuilvulling uit grijs matig grof zand met diffuse grenzen. Op een dieper niveau is de vulling van de kuil grijs/geelbruin gebrokt.

vondsten en datering

Geen vondsten. Op de plaats van het dode beest is het zand donkerbruin gevlekt (laag 4) maar het bot is volledig vergaan.

DIERGRAF 286 / spoor 121.034 (fig. 23.53)

onderzoek

Tijdens het couperen van deze kuil werden op circa 15 cm onder het opgravingsvlak enkele runderkiesstenen waargenomen. Door deze vondst werd aanvankelijk vermoed dat het bij deze structuur om een diergraf ging, zodat besloten werd om het gehele spoor tot op het niveau van de skeletdelen (circa 28.41 m +NAP) te verdiepen. De kuil oversnijdt een van de gebintstaanders van gebouwplattgrond

219. Enige meters westelijker is een diergraf gevonden dat eveneens een van de gebintkuilen van gebouw 219 oversnijdt (ft.623). De ligging binnen de gebouwplattegrond is overduidelijk intentioneel. Om de plattegrond liggen nauwelijks sporen en ft 286 en ft.623 oversnijden alleen de insteek van de gebintstijlkuilen waardoor de kans groot is dat het gebouw nog stond toen de diergraven werden aangelegd. Vermoedelijk gaat het om een bouwoffer of hebben beide kuilen te maken met een verlatingsritueel.

kuil

De kuil meet in het vlak 120 bij 120 cm, is maximaal 20 cm diep en oversnijdt deels de kuil van een van de gebintstaanders van gebouw 219. De vulling bestaat een bruingeel gebroekte laag (10) en een donkergrijs/bruine laag (11). Het botmateriaal is afkomstig uit laag 11.

vondsten en datering

Behalve het botmateriaal dat hieronder wordt beschreven is een klein fragment van Zuid-Limburgs aardewerk gevonden. Deze scherf is niet nauwkeuriger te dateren als 11de/12de eeuws. Het aardewerk uit gebouwplattegrond 219 dateert uit de 11de of begin 12de eeuw. Verder de resten van de schedel of compleet een skelet van een rund. De afmetingen van de kuil (ca 100x120 cm) doen vermoeden dat hier een compleet dier begraven is geweest. Waarschijnlijk gaat het om een rituele depositie.

DIERGRAF 602 / spoor 122.047 (fig. 23.54)

onderzoek

Deze kuil ligt in de vlakbij de gebouwplattegronden 299, 267 en 600 en is tijdens het couperen als diergraf herkend. Het gehele spoor is verdiept tot op een niveau waarop het meeste botmateriaal vrij lag (circa 28.15 tot 28.36 m + NAP), waarna een tekening schaal 1:10 is vervaardigd en diverse foto's zijn genomen. De kuil is waarschijnlijk in huis 267 gesitueerd, naast gebintstijl spoor 122.340.

kuil

De kuil was in het vlak rechthoekig, 180 cm lang en 55cm breed. De diepte van de kuil bedraagt maximaal 25 cm.

vondsten en datering

Behalve het hieronder beschreven dierlijke bot geen vondsten. Het graf moet ouder zijn dan de gebouwplattegronden 267 (tot 1175) en 299 (1150-1250) omdat het daardoor oversneden wordt. In de kuil lagen runderkiezen. Vorm en formaat van de kuil doen vermoeden dat hier een compleet dier was begraven. Waarschijnlijk gaat het om een rituele depositie.

DIERGRAF 615 / spoor 123.105 (fig. 23.54)

onderzoek

Diergraf 615 is teruggevonden ter hoogte van het tweede gebint van gebouw 266 en oversnijdt de insteek van een van de gebintpalen (spoor 123.106). Na ontdekking van resten van dierlijk bot onderin de kuil werd duidelijk dat deze gebruikt is als diergraf. Vervolgens is besloten het gehele spoor te verdiepen tot op een niveau waarop de resten van het skelet goed gedocumenteerd konden worden. Het diergraf ligt binnen gebouw 266 waardoor het mogelijk om een bouw-, dan wel verlatingsoffer gaat.

kuil

De kuil had in het vlak een afgerond rechthoekige vorm en was ca. 140 bij 70 cm groot. De diepte vanaf het vlak bedroeg maximaal 50 cm.

skelet

De conservering van het skelet was slecht. Desondanks tekende de botten zich nog duidelijk af in het grijze zand. Het botmateriaal lag in anatomisch verband en het dier is met de kop richting het

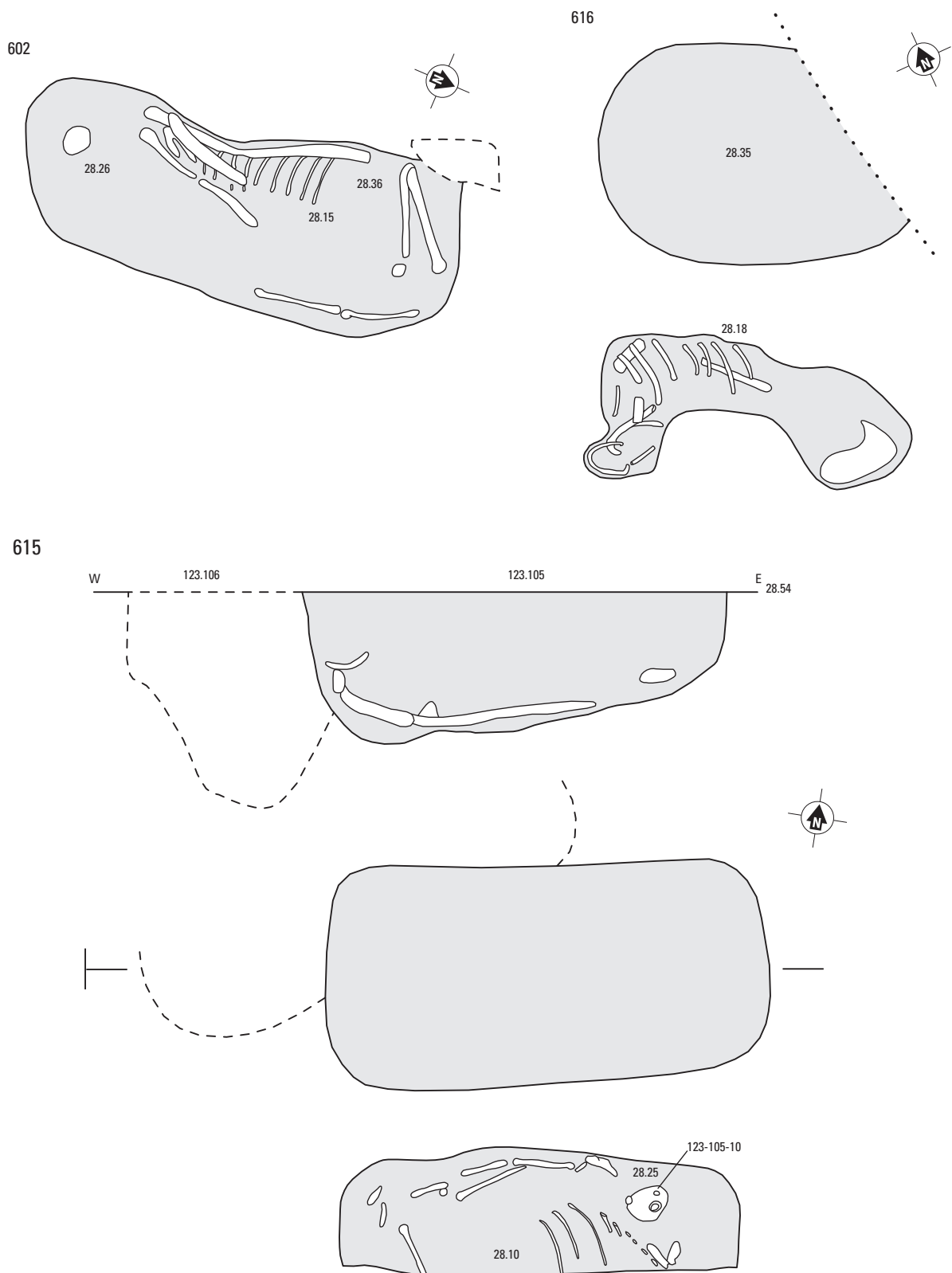

Fig. 23.54. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Plattegrond van diergraf 602 en 616, alsmede vlak en profiel van 615. Schaal 1:20.

oosten begraven. Vermoedelijk gaat het om de resten van een klein rund. Het skelet was echter in een dusdanig slechte staat dat alleen het tandglazuur kon worden geborgen.

vondsten en datering

Het enkele fragment van Zuid-Limburgs aardewerk staat een nadere datering dan in 11de of 12de eeuw niet toe. Op basis van de positie van de runderkies in de kuil, en de afmetingen van de kuil kan geconcludeerd worden dat hier een compleet dier is begraven.

DIERGRAF 616 / spoor 124.014 (fig. 23.54)

onderzoek

Diergraf 616 is teruggevonden ter hoogte van het derde gebint van gebouw 270 en wordt deels oversneden door de recente rioleringsleuf die in noord-zuidrichting over het gehele opgravingsterrein loopt. Doordat al in het vlak botresten werden waargenomen is de kuil niet gecoupeerd maar in zijn geheel schavend verdiept tot op het niveau waarop het meeste bot vrij lag. Vanwege de ligging van het graf in gebouwplattegrond 270 is het goed mogelijk dat het om een bouw- of verlatingsoffer gaat.

kuil

De kuil had in het vlak een ovale vorm met afmetingen van circa 30 bij 100 cm. De kuil was tot op een diepte van maximaal 50 cm onder het vlak bewaard gebleven.

vondsten en datering

In diergraf 616 is geen keramiek gevonden. Hoewel van het skelet alleen het glazuur van enkele runderkiezen bewaard gebleven is, zijn in de kuil wel verkleuringen waargenomen op de plaats van de overige skeletdelen.

DIERGRAF 623 / 121.28 (fig. 23.53)

onderzoek

Dit diergraf is aan het licht gekomen tijdens het uitgraven van kuil 123.235. Onderin deze kuil dagzoomde dierlijk bot in anatomisch verband zodat hier een tweede vlak werd aangelegd. De kuil is niet getekend. Net als diergraf 286 ligt 623 in gebouwplattegrond 219.

kuil

De 70 bij 120 cm grote kuil was in het vlak rechthoekig van vorm met afgeronde hoeken. De kuil was tot maximaal 42 cm onder het vlak bewaard gebleven.

vondsten en datering

Behalve het hieronder beschreven skeletmateriaal zijn in het graf drie scherven Maaslands, één fragment van een handgevormde Paffrath kogelpot en een eveneens handgevormde scherf uit de IJzertijd gevonden. Schedel of compleet skelet van een rund. Waarschijnlijk gaat het om een rituele depositie.

23.2.5 DRIELAGENKUILEN

DRIELAGENKUIL 288 / spoor 134.018 (fig. fig. 23.55)

Het spoor is ovaal van vorm, en meet 180 bij 110 cm. De diepte is 40 cm. De kuil oversnijdt spoor 134.4 (greppel 903), en wordt zelf oversneden door 134.19 (onderdeel van gebouw 257). Op basis van de gelaagdheid van de opvulling is het spoor geïnterpreteerd als drielagen- of mestkuil.

- 10 Bruin/donkerbruin
- 11 Lichtbruin
- 12 Donkerbruin/zwart

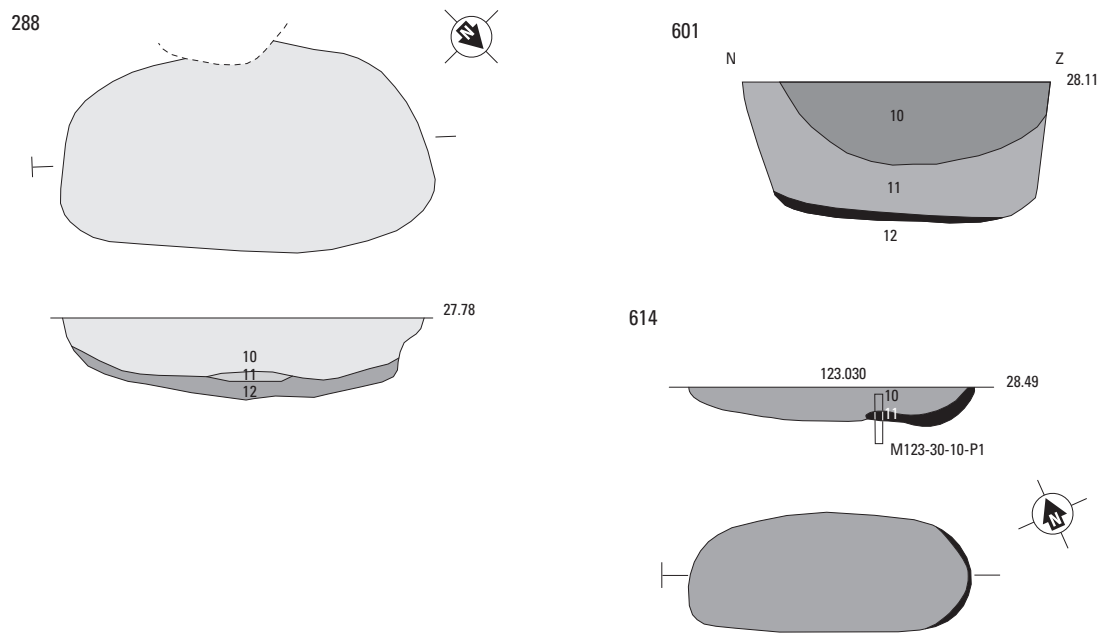

Fig. 23.55. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Vlak en profiel van drielagenkuil 288 en 614, alsmede profiel van 601. Schaal 1:40.

vondsten en datering

Uit het spoor zijn vijf scherven aardewerk uit het Midden-Maasgebied en één scherf gedraaid Zuid-Limburgs afkomstig. Niet bekend is in welke laag/lagen de vondsten gevonden zijn. Datering 11de of 12de eeuw.

DRIELAGENKUIL 290 / spoor 134.041

Deze drielagige kuil is in het vlak herkend als een rechthoekig spoor met sterk afgeronde hoeken. De afmetingen van kuil 290 bedragen op vlak 1 circa 150 bij 70 cm. De diepte van de kuil is maximaal 45 cm. In het profiel zijn de volgende drie lagen waargenomen:

- 10 Bruin, houtskool en verbrande leem
- 11 Wit uitgeloozd zand
- 12 Bruingeel/grijs gevlekt, met humeuze bandjes

vondsten en datering

In kuil 290 zijn 27 vondsten aangetroffen, voor het merendeel middeleeuws aardewerk. Twee manchetranden uit het Maasland (item 290-4 en 7) dateren dit complex in de periode 1125-1175. Verder bevond zich een standring (item 290-3) van een 12de-eeuwse pot uit Zuid-Limburg in deze kuil.

DRIELAGENKUIL 601 / spoor 132.066 (fig. 23.55)

Deze mest- of drielagenkuil heeft in het vlak een ovale vorm met afmetingen van 1.6 bij circa 1.2 m. In totaal zijn drie lagen herkend, waarvan er een zeer humeus is (laag 14). De kuil heeft een diepte van omstreeks 75 cm.

- 10 grijsbruingeel gevlekt
- 11 lichtbruin geel gevlekt
- 12 donkergrijs zwart, zeer humeus

vondsten en datering

Geen vondsten.

DRIELAGENKUIL 614 / spoor 123.030 (fig. 23.55)

Deze drielagen of mestkuil heeft in het vlak een afgerond rechthoekige vorm met afmetingen van 60 bij 140 cm. Het spoor heeft een maximale diepte van circa 20 cm. In totaal zijn tijdens het couperen twee lagen herkend:

10 Humeus zand met brokken bodem (vermoedelijk A en C-Horizont)

11 Zeer donkergrijs humeus zand

Beide vullingslagen zijn bemonsterd op pollen (M123-30-10-P1).

vondsten en datering

Structuur 614 leverde geen vondsten op.

23.2.6 KUILEN

KUIL 211 / spoor 122.139 / (fig. 23.56)

In het vlak cirkelvormig, doorsnede 2 m. De ongeveer trechtervormige kuil is 120 cm diep en oversnijdt greppel s 122.315. In de kuilvulling zijn drie verschillende lagen te onderscheiden.

3 Homogeen donkerbruin zand met houtskoolspikkels (Ap/Aa-horizont) dat nagezakt is.

10 Homogeen grijsbruin zand.

11 Geel/grijs en bruin zand, plaatselijk brokken en lagen. Onderin ook enkele spoelzandbandjes.

In onderste 70 cm van de kuil zijn de lagen 10 en 11 duidelijk donkerder (humusaccumulatie) en ontijzerd door het grondwater.

vondsten en datering

Uit kuil 211 is onder meer een wandfragment afkomstig van vrij hard gebakken Zuid-Nederlands handgemaakt aardewerk met radstempel 211-5. Soms is het onderscheid tussen hard gebakken Zuid-Nederlands handgemaakt aardewerk en de keramiek uit Elmpt lastig te maken, zodat we hier een slag om de arm houden. De rest van de vondsten is allemaal jonger en dateert in de tweede helft van de 12de eeuw. Een van de meest opvallende vondsten uit Kerkebogten is in waterkuil 211 gevonden, namelijk een deel van een roodbakkende kan. De bodem bestaat uit reeksen standlobjes. Oorspronkelijk waren het waarschijnlijk drie reeksen lobjes. Gezien de overige vondsten moet deze kan uit de 12de eeuw stammen, wat voor Noord-Brabant uitzonderlijk oud is. Scherven met een vergelijkbaar baksel zijn gevonden in gebouw [moet hiervoor nog naar parallellen zoeken] In Vlaanderen dateert dit zogenaamde vroege rode aardewerk uit de 12de eeuw. Deze datering moet ook gelden voor het onderhavige fragment, want alle keramiek dateert uit de tweede helft van de 12de eeuw. Materiaal dat met zekerheid in de 13de eeuw dateert ontbreekt in de waterkuil. Behalve middeleeuws aardewerk is ook een scherf gladwandig ijzertijdaardewerk en een stuk leisteen gevonden in de put.

KUIL 282 / spoor 120.007 (fig. 23.56)

onderzoek

Deze kuil werd tijdens de aanleg van de werkput herkend maar is slechts gedeeltelijk onderzocht. Alleen aan de noordoostzijde zijn twee profielen aangelegd die echter niet doorgezet zijn tot in de ongeroerde grond vanwege wateroverlast. Tijdens het couperen van het spoor is in de bovenzijde van 120.007 een afzonderlijk spoor herkend (120.110) maar bij de uitwerking is besloten dat dit spoor toch deel uitmaakt van 120.007. De interpretatie als waterkuil berust op de diepte van de kuil tot

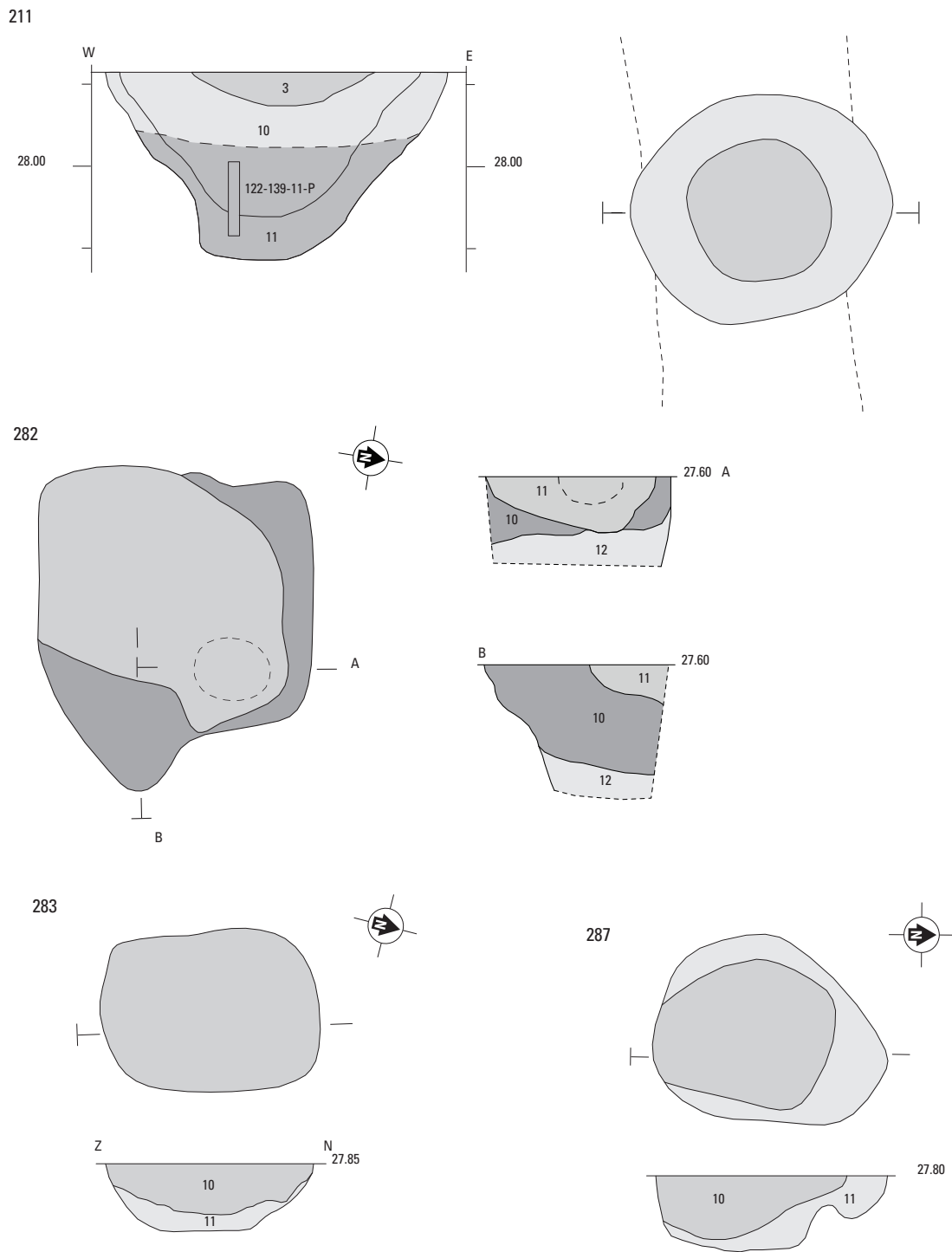

Fig. 23.56. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 12. Vlak en profiel van kuil 211, 282, 283 en 287. Schaal 1:40.

onder de grondwaterspiegel (die vroeger hoger moet hebben gelegen).

kuil

De kuil heeft in het vlak de vorm van een vierkant met sterk afgeronde hoeken van 1.85 bij 1.55 meter. De diepte van het onderzochte profiel is 70 cm. In het profiel waren drie lagen herkenbaar:

- 10 Geelbruin gebrokt
- 11 Bruingeel gebrokt
- 12 Geel grof homogeen

In de onderzochte profielen zijn geen sporen van een eventuele beschoeiing gevonden.

Verdwijnen van de constructie

Laag 12 bestaat uit homogeen grofkorrelig zand en is daarom vermoedelijk in suspensievorm in de kuil gevloeid. Mogelijk gebeurde dit na verwijdering van een beschoeiing. De lagen 10 en 11 worden gekenmerkt door een gebrokte structuur wat aannemelijk maakt dat de kuil na gebruik dichtgegooid is. .

vondsten en datering

In kuil 282 zijn enkele Maaslandse scherven en een Zuid-Limburgse standring gevonden, zaken die geen nauwkeurigere datering toelaten dan in de 11de of 12de eeuw.

KUIL 283 / spoor 120.038 (fig. 23.56)

Dit spoor heeft in het vlak een de vorm van een rechthoek met afgeronde hoeken en meet 135 bij 95 cm. De diepte van het spoor is 40 cm. De vulling bestaat uit twee lagen.:

- 10 Bruin
- 11 Bruingeel gebrokt

Uit het feit laag 10 homogeen van structuur is kan geconcludeerd worden dat deze kuil langere tijd open gelegen heeft en geleidelijk opgevuld is geraakt. Na iedere toevoer van sediment werd dit gehomogeniseerd door planten/dieren.

vondsten en datering

Naast enkele scherven uit het Maasgebied en Zuid-Limburg leverde kuil 283 ook een splinter Elmp-ter keramiek en wat Kempische scherven op. De datering van kuil ligt in de periode 1125-1175.

KUIL 287 / spoor 117.013 (fig. 23.56)

Deze in het vlak eivormige kuil van 110 bij 150 cm, is maximaal 45 cm diep en ligt direct naast gebouw 216. Gezien de nabijheid van dit gebouw is aannemelijk dat kuil en gebouw met elkaar samenhangen. De beschrijving van de lagen in het profiel is als volgt:

- 10 Donkergrijs met veel verbrande leem en veel houtskool
- 11 Grijs

Een vergelijkbare opbouw van de vulling is in kuil 290 aangetroffen.

vondsten en datering

Uit deze waterput zijn 71 scherven geborgen, meest Maaslands en Zuid-Limburgs aardewerk. Enkele Maaslandse sikkelanden dateren de put aan het einde van de 11de of het begin van de 12de eeuw. Enkele scherven uit Paffrath passen goed bij die datering.

KUIL 289 / spoor 134.134 (fig. 23.57)

In het vlak is kuil 289 herkend als een ovaal spoor met afmetingen van 105 bij 80 cm. Op het diepste punt was het spoor circa 45 cm diep. Tijdens het couperen zijn in het profiel een tweetal lagen waargenomen:

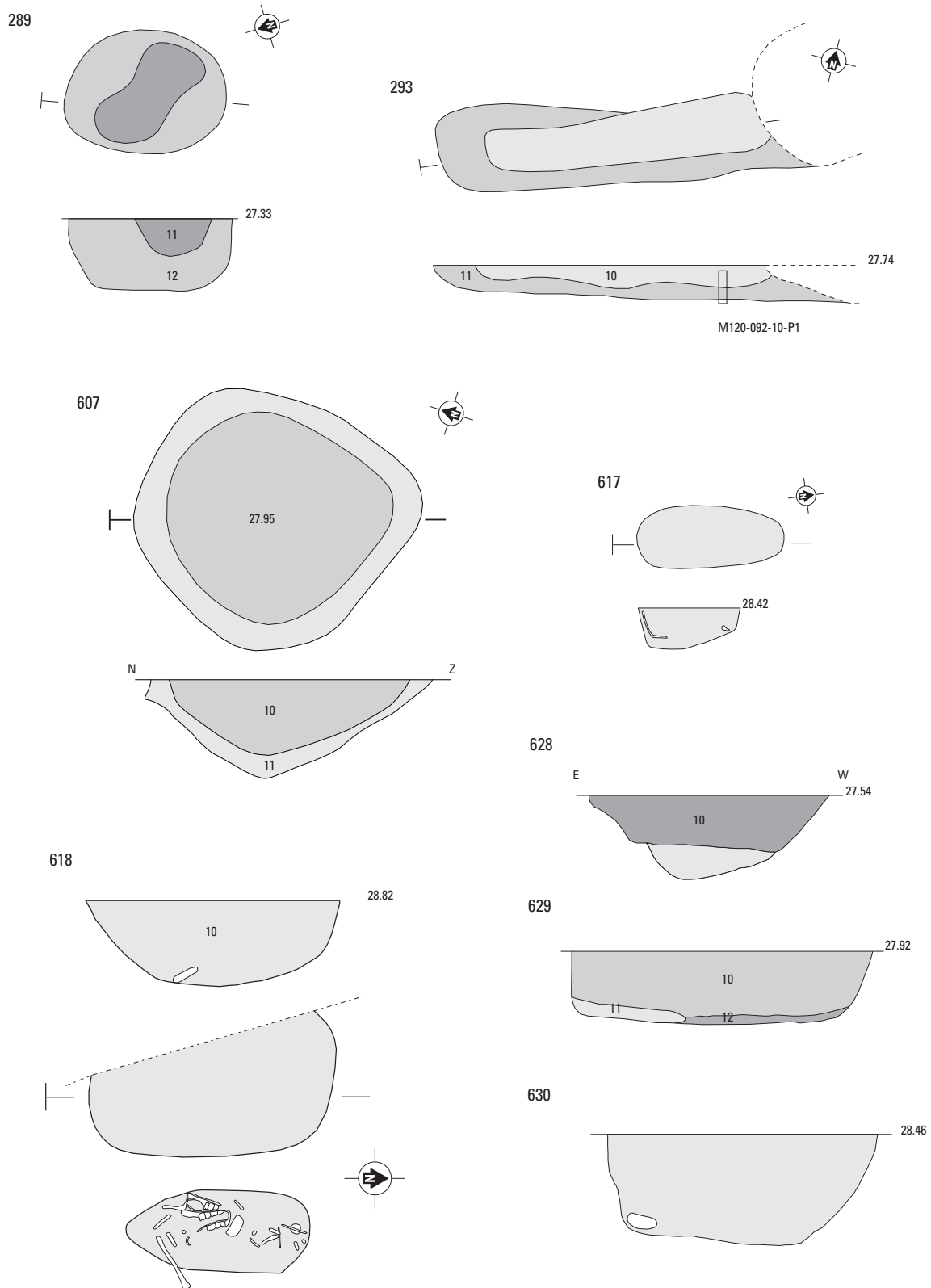

Fig. 23.57. Eersel-Kekebogten. Vlak en profiel van kuil 289, 293, 607, 617 en 618, alsmede profiel van 628, 629 en 630. Schaal 1:40, kuil 618 schaal 1:30.

- 11 donkerbruin
- 12 donkerbruin/beige gebrokt

vondsten en datering

Het spoor heeft zeven items, met in totaal zeventien vondsten opgeleverd. Het gaat in alle gevallen om middeleeuws aardewerk. In totaal zijn zeven scherven Elmpt, vijf scherven Zuid-Limburgs, vier scherven Midden-Maas en een scherp Paffrath aangetroffen. Dit materiaal suggereert een datering in de periode 1150-1225.

KUIL 293/ spoor 120.092 (fig. 23.57)

Dit spoor is afgerond rechthoekig, en meet in het vlak 270 bij 55cm. De diepte is maximaal 20 cm en de vulling bestaat uit een tweetal lagen.

- 10 lichtbruin
- 11 donkergrijs

vondsten en datering

Twee scherven Zuid-Limburgs en twee scherven uit het Midden Maasgebied. Dit aardewerk dateert uit de 12de eeuw.

KUIL 607 / spoor 121.103 (fig. 23.57)

Deze structuur heeft in het vlak een diameter van omstreeks 1.8 m en is maximaal 66 cm diep. In de kuil zijn twee lagen herkend:

- 10 Donker bruin/geel gebrokt met resten van plaggen
- 11 Licht grijsbruin met spoelbanden

vondsten en datering

In de kuil is een aanzienlijk aantal scherven van Maaslands en Zuid-Limburgs aardewerk gevonden. Onder de Maaslandse scherven bevinden zich fragmenten van aardewerk met sikkeland en lensbodem (item 607.1). Het materiaal uit Zuid-Limburg (item 607.2) is handgevormd en wordt gekenmerkt door een randvorm uit periode I.

KUIL 617/ spoor 130.003 (fig. 23.57)

Bij deze in het vlak ovale kuil gaat het om mogelijk om een diergraf. Het in de kuil liggende bot is echter zeer slecht bewaard gebleven en werd dan ook pas na het couperen herkend. Feitelijk was alleen het silhouet van een klein deel van het skelet nog zichtbaar zodat niet duidelijk is of het om een compleet skelet (zoals bij een diergraf) of om een afvalkuil gaat.

Deze had in het vlak een afgerond rechthoekige vorm en een grootte van ongeveer 40 bij 95 cm. Op het diepste punt was de kuil tot 26 cm onder het vlak bewaard gebleven.

vondsten en datering

Uit deze kuil zijn geen scherven geborgen. Het gevonden botmateriaal verkeerde in een zeer slechte staat en kon daarom niet geborgen worden.

KUIL 618 / spoor 123.235 (fig. 23.57)

Deze kuil met dierlijk bot is aan het licht gekomen tijdens het uitgraven van kuil 123.235. Onderin deze kuil dagzoomde dierlijk bot zodat hier een tweede vlak werd aangelegd. De 70 bij 120 cm grote kuil was in het vlak rechthoekig van vorm met afgeronde hoeken. De kuil was tot maximaal 42 cm onder het vlak bewaard gebleven.

vondsten en datering

Behalve het hieronder beschreven dierlijk bot is in de kuil een fragment van Zuid-Limburgs aardewerk gevonden. Dit fragment is niet nauwkeuriger dateerbaar dan in de 11de of 12de eeuw. De in de kuil gevonden botfragmenten zijn afkomstig van rund. De positie van het bot in de kuil lijkt erop te wijzen dat hier geen compleet skelet in verband is begraven. De afmetingen van de kuil (40x90 cm) ondersteunen deze gedachte. Het gaat dan ook niet om een diergraf maar om een kuil waar bijvoorbeeld slachtafval in beland is.

KUIL 628 / spoor 119.143 / (fig. 23.57)

Deze in het vlak vrijwel cirkelvormige kuil heeft een diameter van omstreeks 1.7 m en ligt op slechts enkele meters ten noorden van gebouw 231. In het profiel is de bovenzijde van de kuil trechtersvormig. De bodem van de kuil is rond. In de kuil zijn de volgende lagen onderscheiden:

Laag 10 licht bruingrijs gevlekt met herkenbare plaggenstructuur

Laag 11 lichtgrijs/lichtbruin gevlekt zand.

vondsten en datering

In de kuil zijn 15 scherven van gedraaid aardewerk uit het Maasland gevonden. Als complex gezien, dateert dit aardewerk uit de 12de eeuw.

KUIL 629 / spoor 125.507 / (fig. 23.57)

De oostzijde van de kuil is verstoord tijdens de aanleg van een riool. Het bewaard gebleven deel van deze vermoedelijk ovale kuil meet in het vlak 216 bij maximaal 98 cm. In het profiel wordt de kuil gekenmerkt door vrij steile wanden en een vlakke bodem. De diepte bedraagt maximaal 46 cm.

De vulling van de kuil bestaat uit drie voornamelijk uit vlekkerig grijsbruin zand (laag 10). Op de bodem van de kuil liggen enkele centimeters geelbruin zand (laag 11) en grijze spoelzandbandjes (laag 12).

vondsten en datering

In de kuil zijn 20 scherven van aardewerk uit de Volle Middeleeuwen gevonden. Bij zeven van deze scherven gaat het om Zuid-Limburgse waar. Daarnaast zijn zeven scherven Maaslands, drie scherven Kempisch, een scherf uit Elmpt en een fragment protosteengoed gevonden. De uit 629 geborgen vondsten zijn niet nauwkeuriger dat dateren dan in de 12de eeuw.

KUIL 630 / spoor 123.124 (fig. 23.57)

Deze in het vlak onregelmatig ovale kuil meet 88 bij 60 cm en ligt in de kern van gebouwplattegrond 266/621. In het vlak vertoont de structuur naar vorm en ligging overeenkomsten met diergraf 615. Vermoedelijk gaat het ook bij kuil 630 om een diergraf. In de kuil waren alleen nog resten van tandglazuur aanwezig zodat niet aantoonbaar is dat het werkelijk om een diergraf gaat: in de kuil kan ook slachtafval zijn beland. Tijdens het verdiepen bleken nog slechts enkele centimeters van de kuil bewaard gebleven te zijn zodat geen profiel getekend is.

vondsten en datering

Behalve het al genoemde tandglazuur is in de kuil een wandscherfje van aardewerk uit Zuid-Limburg geborgen.

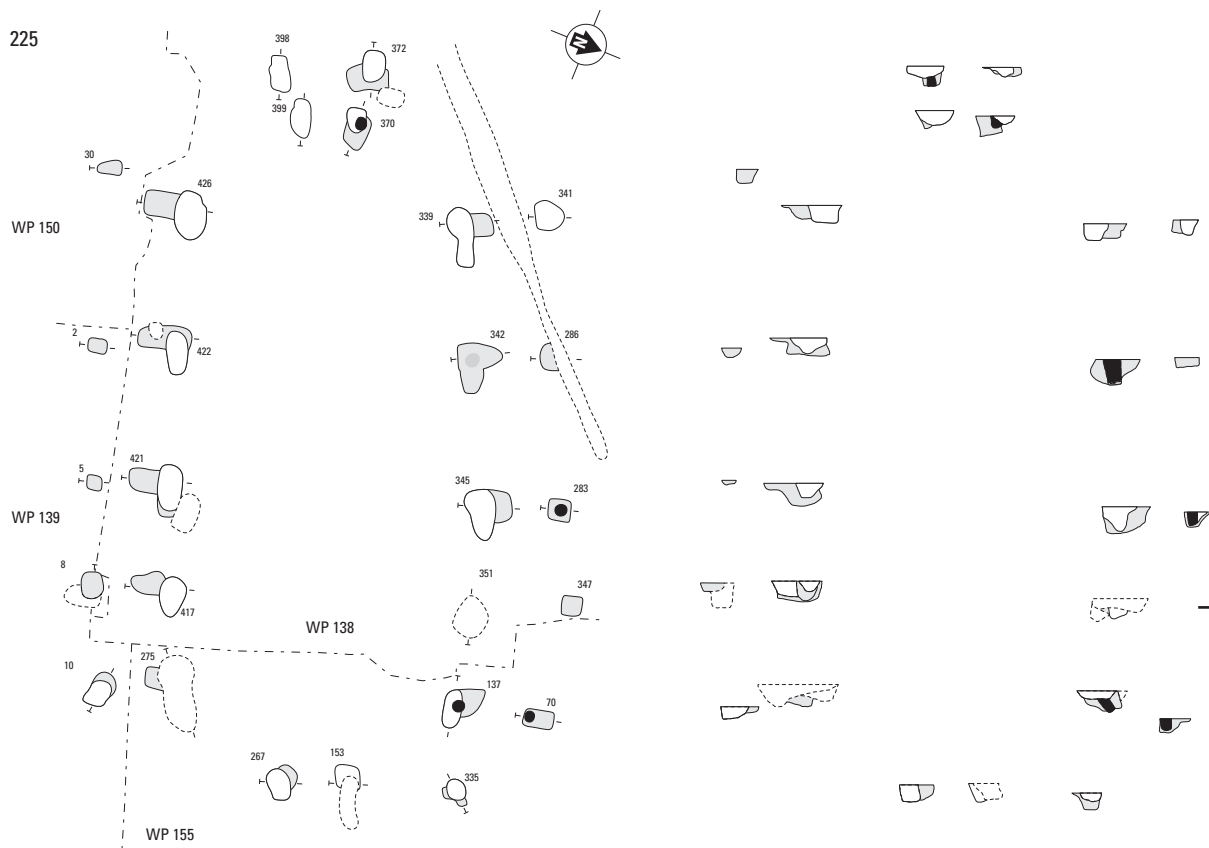

Fig. 23.58. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van gebouw 225. Schaal 1:200.

KUIL 631 / spoor 127.005

Deze in het vlak langwerpig ovale kuil van 175 bij 86 cm ligt enigszins buiten de concentratie nederzettingssporen. De kuil wordt gekenmerkt door vrij steile wanden en een vlakke bodem van omstreeks 70 cm diepte. De kuil is gevuld met geelgrijs grof gebrokt zand (laag 4). Mogelijk gaat het bij deze kuil om de resten van een diergraf. Van het skelet is echter alleen het tandglazuur teruggevonden.

2.3.3 STRUCTUREN VAN VINDPLAATS I 3

2.3.3.1 GEBOUWEN

BIJGEBOUW 225 / werkput 138 (fig. 23.58)

onderzoek

Dit gebouw is oost-west georiënteerd en is tijdens het veldwerk herkend. Het gebouw oversnijdt twee prehistorische waterkuilen en wordt zelf oversneden door verschillende greppels. Verder maakt het deel uit van een palenzwerm waarin ook de gebouwplattergronden.238, 279 en 627 liggen. De plattegrond ligt op een hoogte van omstreeks 27.95 m +NAP.

constructie

De kern van het gebouw bestaat uit vijf gebinten. De gebintstaanders staan in licht gebogen rijen. De gebinten zijn tussen de 7.8 en 8.20 meter breed en de kern is in totaal 13.2 m lang. De diepte van de staanders van de kern varieert tussen de en cm. De oostelijke kopse kant bestaat uit twee, de westelijke uit vier staanders.

wanden

Parallel met de gebintstijlen bevinden zich paalkuilen die destijds plaats moeten hebben geboden aan wandstijlen. De afstand van de gebint- tot de wandstijlen bedraagt tussen de 2 en 2.3 m en evenals de gebintstijlen vormen de wandpalen twee licht gebogen lijnen.

ingangen

Tussen de gebintstaanders 225.342 en 345 bevindt zich een tweetal kleinere paalkuilen die oorspronkelijk plaats moeten hebben geboden aan staanders die deel uit maakten van een ingangspartij. Mogelijk dat ook aan kopse kanten van het gebouw ingangen hebben gelegen.

binnenindeling

Binnen de structuur liggen meerdere sporen die mogelijk samenhangen met de binnenindeling van het gebouw. Doordat de plattegrond in een palenzwerm ligt, is het echter niet mogelijk om deze sporen met zekerheid toe te wijzen aan 225.

reparaties en verbouwingen

In het profiel van paalspoor 225.417 is te zien dat dit gebint een keer gerepareerd moet zijn geweest door middel van een minder diep ingegraven stijl.

verdwijnen van het gebouw

Bij de sloop van het gebouw zijn negen van de tien gebintstaanders uitgegraven. De staander uit spoor 225.342 is vermoedelijk niet uitgegraven maar losgewrikt.

vondsten en datering

Tot de jongste vondsten uit deze structuur behoren drie scherven van hard gebakken, gedraaid Zuid-Limburgs aardewerk, deze dateren mogelijk uit het begin van de 13de eeuw. Verder is een rand van een handgevormde Zuid-Limburgse kogelpot uit de late 12de eeuw gevonden in de sporen, naast een Kempische rand en een sikkelrand uit het Maasgebied, die echter als opspit moet worden beschouwd. Het aardewerk uit structuur 225 dateert uit de tweede helft van de 12de eeuw, mogelijk nog uit het begin van de 13de eeuw.

GEBOUW 232 / werkput 137 en 138 (fig. 23.59)

onderzoek

Deze gebouwplattegrond maakt deel uit van de dichte spoorsituatie in werkput 138 en is oost-west georiënteerd. Ondanks de hoge dichtheid aan nederzettingssporen werd de structuur al tijdens het veldwerk herkend. Hierdoor was het mogelijk om de sporen zoveel mogelijk haaks op de lengterichting van de structuur te couperen. De plattegrond ligt op een hoogte van omstreeks 27.95 m +NAP en wordt oversneden door enkele greppels, de waterputten 236/237 en gebouw 279.

constructie

De kern van het gebouw bestaat uit acht gebinten en heeft een lengte van 21.5 m. De gebintstijlen staan in gebogen rijen waardoor de breedte van de kern varieert tussen de vijf en acht meter. De diepte van de gebintpalen varieert tussen de 44 en 62 cm. De westelijke kopse kant van de plattegrond wordt gevormd door twee dicht opeenstaande paalkuilen die evenals de gebinten deel zullen hebben uitgemaakt van de dakdragende constructie. De oostelijke kant van de plattegrond is vergraven bij de aanleg van de waterputten 236 en 237 zodat hier slechts een van de twee dakdragende palen behouden gebleven was.

wanden en ingang

Aan de westzijde zijn - naast de kuilen van de hierboven genoemde dakdragende stijlen - twee hoekpalen teruggevonden. Deze hoekstijlen hebben een diepte tussen 12 en 32 cm. De breedte van het gebouw tussen de hoekstijlen bedraagt 4.9 m. Daarnaast zijn langs de lange zijden van de kern verschillende kleine paalkuilen teruggevonden waarin wandstaanders hebben gestaan.

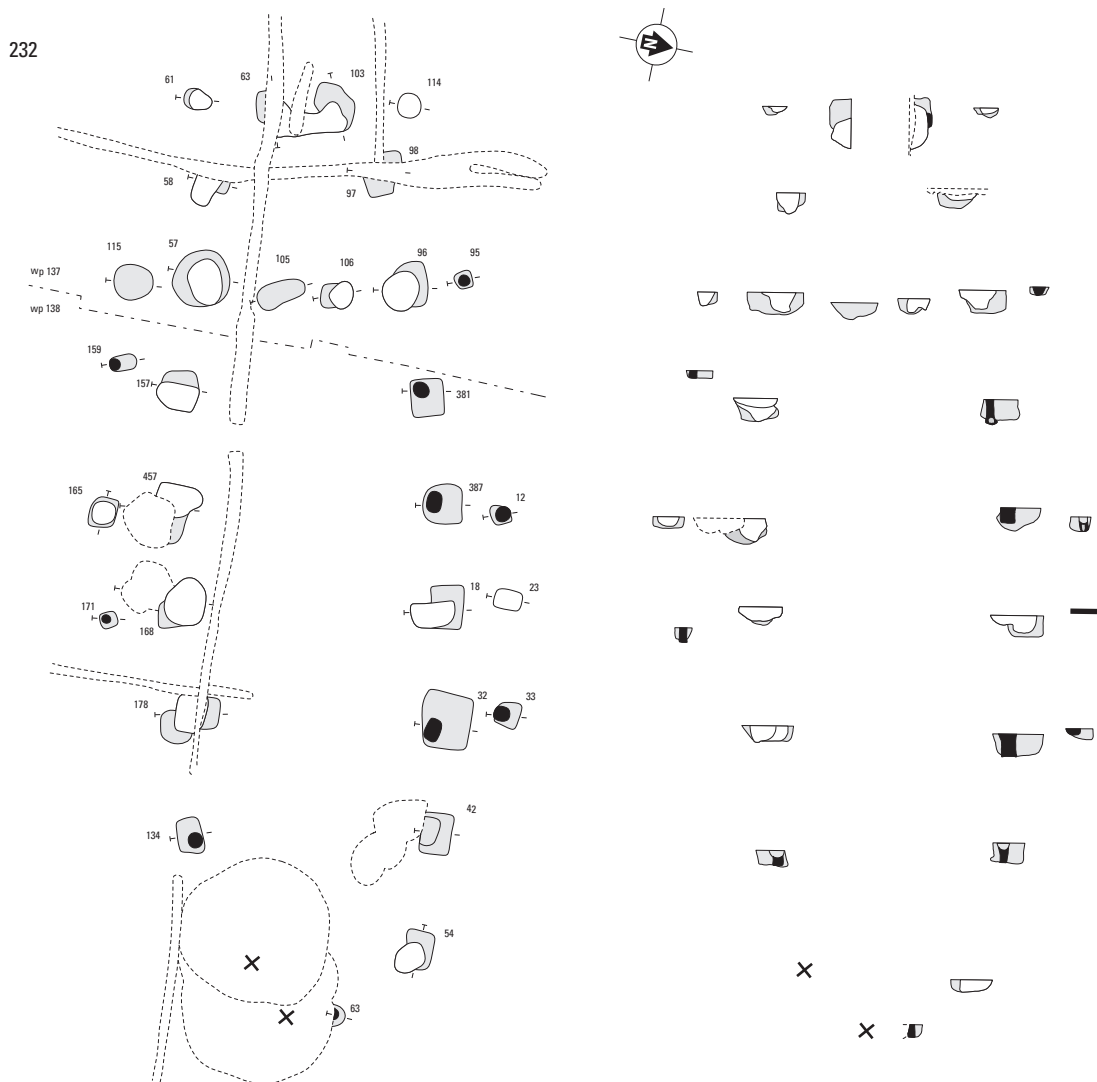

Fig. 23.59. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van gebouw 232. Schaal 1:200.

bijzondere elementen

Tussen de staanders van het tweede gebint vanaf de westzijde bevinden zich twee kleinere paalsporen die mogelijk iets met de binnenindeling van het gebouw te maken hebben.

verdwijnen van het gebouw

Vrijwel alle staanders zijn uitgegraven. Slechts bij 4 van de 14 dakdragende gebintstaanders moeten al in de bodem zijn vergaan voordat het gebouw gesloopt werd. De consequente ontmanteling van het gebouw maakt duidelijk dat de plaats nodig was voor de aanleg van jongere structuren, in dit geval gebouw 279 en de waterputten 236/237.

vondsten en datering

Een zevental Maaslandse sikkelranden plaatsen gebouw 232 in een 11de of vroeg 12de-eeuwse context. Wat Zuid-Limburgse scherven hebben een radstempel en dateren in dezelfde tijd. Eén rand-scherfje lijkt van de groep Zuid-Nederlands handgemaakt aardewerk, en ander scherfje is als Elmpt opgenomen, maar is mogelijk toch ook van die groep.

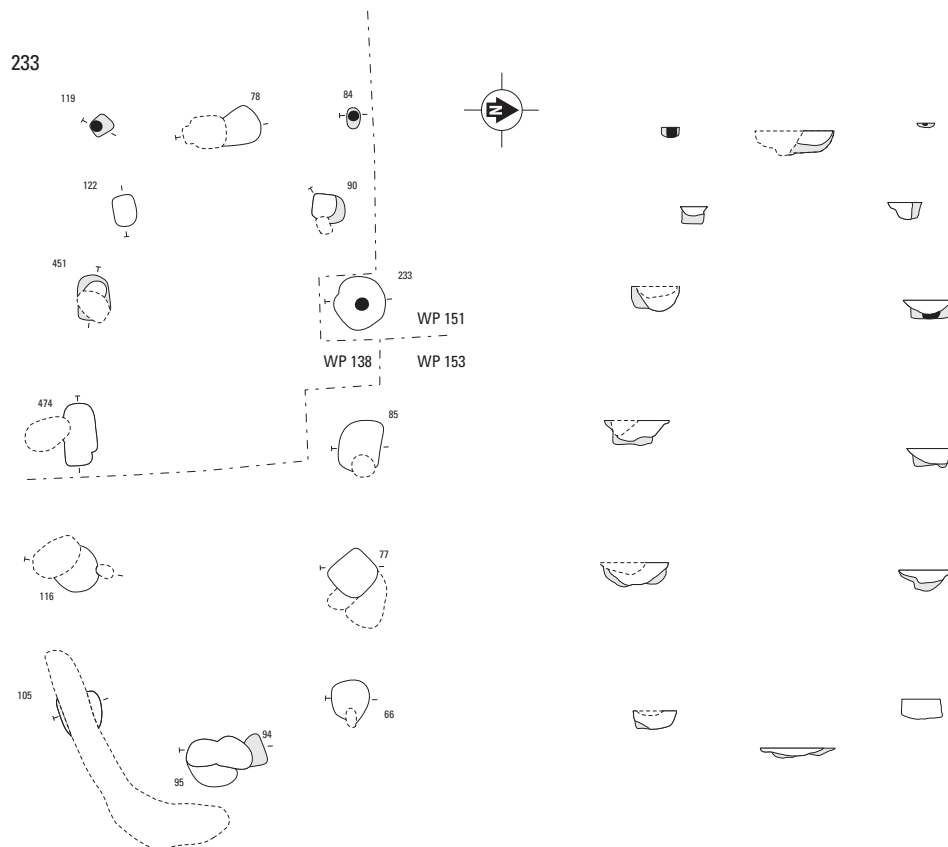

Fig. 23.60. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van gebouw 233. Schaal 1:200.

GEBOUW 233 / werkputten 138, 151 en 153 (fig. 23.60)

onderzoek

Deze structuur ligt in het noorden van zone B en maakt deel uit van de dichte spoorssituatie in de werkputten 138 en 153. Gebouw 233 oversnijdt de prehistorische waterput 322, de middeleeuwse waterput 250 maar wordt oversneden door de paalkuilen van gebouw 335. Vanwege de dichte onoverzichtelijke spoorssituatie is gebouw 233 pas tijdens de uitwerking herkend. De oriëntatie van de structuur is oost-west. Het midden van de plattegrond ligt op een hoogte van omstreeks 27.92 m +NAP.

constructie

De paalkuilen die deel uitmaken van de plattegrond zijn niet erg goed bewaard gebleven. Desondanks is te zien dat de kern van het gebouw uit vijf gebinten bestaat en een lengte heeft van 17.6 m. Met uitzondering van het meest westelijke gebintstijlenpaar, heeft de kern van het gebouw een breedte van 7.8 m. De meest westelijke gebintstijlen staan met 6.2 meter breedte iets dichter bij elkaar. De diepte van de gebintpalen varieert tussen de 30 en 64 cm met een gemiddelde van 48 cm. In het midden van beide de kopse kanten liggen langwerpige ondiepe kuilen. Hoewel niet veel van deze kuilen bewaard gebleven is, doet de vorm van de kuilen vermoeden dat hierin aan ieder kant twee sluitpalen hebben gestaan.

wanden en ingang

Aan de westzijde zijn, naast de kuil van de sluitpalen, ook de kuilen van de hoekpalen teruggevonden. De breedte van het gebouw bedraagt hier 6.9 m. De hoekpalen maakten deel uit van de wandconstructie. Verder zijn geen sporen gevonden die deel hebben uitgemaakt van de wanden. Omdat de hoekstijlen niet breder zijn dan de gebinten en de wanden enige afstand tot de gebinten hebben gehad zullen de wanden een gebogen verloop hebben gekend.

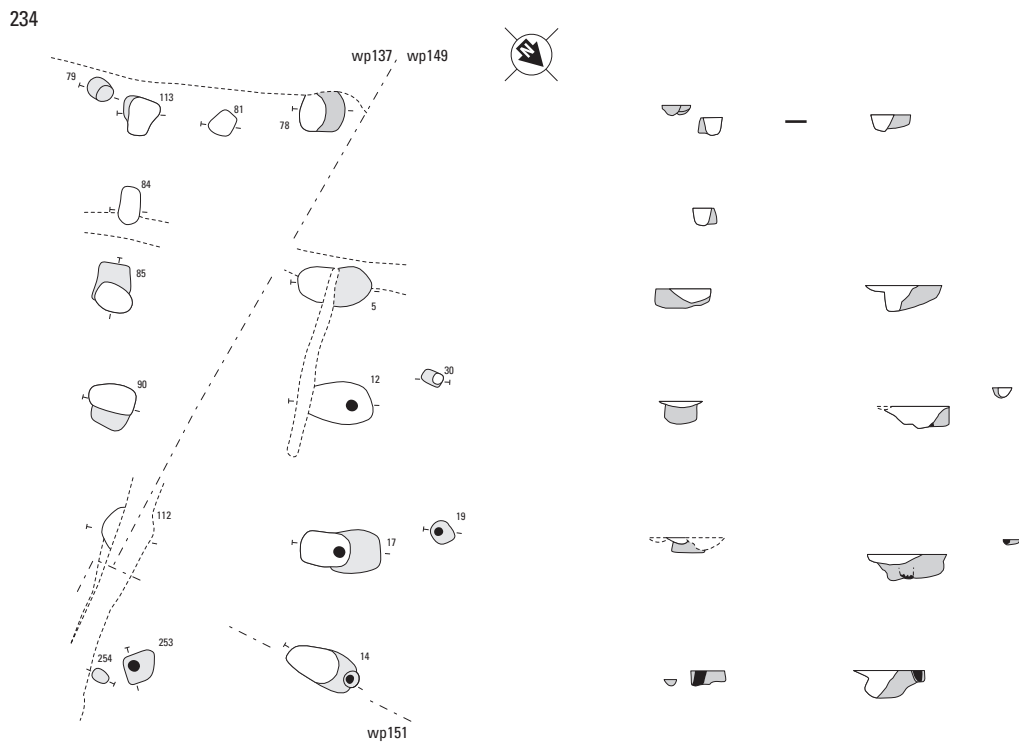

Fig. 23.61. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van bijgebouw 234. Schaal 1:200.

verdwijnen van het gebouw

Met uitzondering van de smalle hoekpalen en één gebintstijl zijn alle palen uitgegraven. Het gebouw is dus gesloopt voordat de technische levensduur van de kernconstructie bereikt was.

vondsten en datering

Hoewel de sporen van structuur 233 relatief veel scherven opleverden, ontbreekt diagnostisch materiaal, zodat de datering blijft hangen tussen de 11de en het midden van de 12de eeuw. Twee scherven van Zuid-Nederlands handgemaakt aardewerk doen denken aan keramiek uit Elmpt, maar het baksel is toch net iets fijner.

BIJGEBOUW 234 / werkput 137, 149 en 151 (fig. 23.61)

onderzoek

Deze gebouwplattegrond ligt in het noordwesten van zone B. Bij de aanleg van het vlak werd direct duidelijk dat zich hier een gebouwplattegrond bevond. De oriëntatie van de structuur is noordoost-zuidwest. Het bijgebouw ligt op enkele meters ten noorden van de grote bootvormige plattegrond 232. De hoogte van het vlak varieert van 28.05 +NAP tot 27.82 m +NAP.

constructie

De kern van het gebouw bestaat vermoedelijk uit zes maar in ieder geval uit vijf gebinten. Voor een van de gebintstaanders uit de zuidoostelijke rij ontbreekt namelijk een noordwestelijke tegenhanger. De kern van het gebouw heeft een lengte van 14.6 m en een maximale breedte van 3.45 m. De staanderrijen zijn licht gebogen zodat de grootste breedte van het gebouw in het midden ligt. De diepte van de gebintstijlen varieert tussen de 38 en 68 cm.

wanden en ingang

Aan de noordwestzijde zijn twee kuilen van wandpalen teruggevonden. Op grond van deze kuilen moet het gebouw omstreeks 5 m breed zijn geweest. Naast deze wandpalen zijn drie kuilen van hoekpalen teruggevonden. De westelijke hoekstaander ontbreekt. Aan de noordoostelijke kopse kant

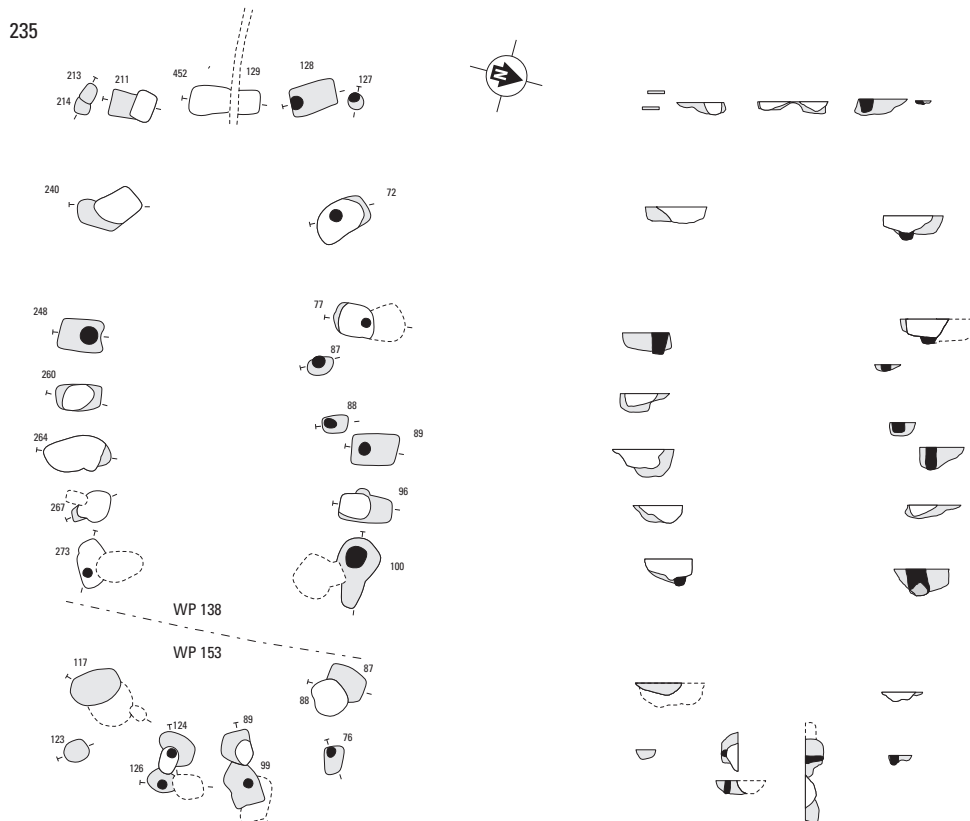

Fig. 23.62. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van gebouw 235. Schaal 1:200.

was het gebouw 3.1 m breed.

verdwijnen van het gebouw

Met uitzondering van twee kuilen van de relatief kleine wandstijlen en een gebintstijl zijn alle palen uitgegraven. Het gebouw is dus gesloopt/ontmanteld.

vondsten en datering

Een manchtrand en een Zuid-Limburgse rand uit periode I dateren in de periode 1125-1175.

GEBOUW 235 / werkput 138, 153 (fig. 23.62)

onderzoek

Tijdens het veldwerk is op de grens van werkput 138 en 153 een grote concentratie sporen opgetekend. Het was meteen duidelijk dat hier de paalkuilen van een aantal verschillende structuren aan het licht waren gekomen. Structuur 235 is echter niet tijdens de veldwerkzaamheden gereconstrueerd maar gedurende de uitwerking.

De structuur ligt ten oosten van gebouw 232 en heeft dezelfde oriëntatie (noordoost- zuidwest) als deze.

constructie

De kern van het gebouw wordt gevormd door zeven paar binnenstijlen; de derde zuidelijke binnenstijl (spoor 138.260) heeft echter geen duidelijke tegenhanger en het is de vraag of op deze plaats sprake geweest is van een gebint. Tegenover dit spoor bevinden zich twee paalkuilen (138.087 en 138.088) die iets meer binnen het gebouw geplaatst zijn. De kernconstructie is 12.7 m lang en 7.4 m breed. De lengte van de traveeën bedraagt 3, 1.7, 1.4, 1.5, 1.5 en 3.4 m. De diepte van de binnenstijlen varieert van 42 tot 72 cm. Spoor 138.087 en 138.088 zijn respectievelijk 18 en 36 cm diep. De westelijke kopse

kant bestaat uit vier paalkuilen; twee palen staan op de lengteas en twee palen staan op de hoeken en vormen samen een gebint vormen (138.128 en 138.211). De oostelijke kopse kant bestaat uit twee dubbel uitgevoerde palen op de lengteas van het gebouw. De totale lengte van de structuur is 18 m.

wanden

Van de wanden zijn alleen vier paalkuilen op de hoeken bij de kopse kanten teruggevonden (138.213, 138.214, 138.127, 153.123 en 153.076). De zuidwestelijke wandpaal is dubbel uitgevoerd. De diepte van deze paalkuilen is gemiddeld 14 cm.

dak

Vanwege de aanwezigheid van een draagconstructie in de westelijke korte wand heeft het gebouw hier waarschijnlijk een zadeldak gehad. De oostelijke kant van het gebouw kan voorzien geweest zijn van een schilddak.

verdwijnen van het gebouw

Van de kern zijn acht staanders uitgegraven en bij vijf paalkuilen is een kern gezien. Bij vijf paalkuilen van de kopse kanten is een uitgraafkuil gezien en drie hebben nog een kern. Het gebouw zal ontmanteld geweest zijn.

vondsten en datering

De vele scherven uit structuur 235 zijn te dateren in de late 11de en eerste helft van de 12de eeuw. Randfragmenten van kogelpotten uit Paffrath en uit Zuid-Limburg (fig. 12.8) dateren uit de late 11de of vroege 12de eeuw, evenals fragmenten van Zuid-Limburgs aardewerk met radstempel en een sikkelvormige rand uit dezelfde pottenbakkerijen en een reeks sikkelranden uit het Maasland. Een rand van een beker uit Zuid-Limburg dateert ergens in de 12de eeuw, evenals een rand van een kogelpot of tuitpot. Ook zijn twee manchetranden aanwezig, zodat dit gebouw zeker in het tweede kwart van de 12de eeuw nog in gebruik was. Aardewerk uit Elmpt ontbreekt in structuur 235 op één scherf na, zodat het einde van de gebruikperiode wel rond ca. 1150 zal liggen. Behalve aardewerk is in de kuilen twee stuks natuursteen gevonden. Het gaat hierbij om een langwerpige gevormde wetsteen van lichtbruine siltsteen (item 235-14) en een maar hoekige steen uit onbewerkt kwartsiet.

BIJGEBOUW 238 / werkput 139 (fig. 23.63)

onderzoek

Een aantal kuilen uit de zuidelijke helft van de plattegrond waren al tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2004 vrijgelegd en deels gedocumenteerd. De documentatie van de plattegrond werd tijdens de opgraving in 2006 afgerond.

constructie

De gebouwplattegrond is zuidwest-noordoost georiënteerd. De kern bestaat uit vier gebinten met een lengte van 7 m en een gezamenlijke lengte van 9.4 m. De gebinten liggen op een afstand van respectievelijk 3.8, 2.8 en 3.2 m uit elkaar. De gebintstijlkuilen zijn gemiddeld 47 cm diep. De westelijke kopse kant van het gebouw is herkenbaar aan drie paalkuilen en een drupgoot. Aan de oostzijde is slechts een paalkuil op de middenas van het gebouw bewaard gebleven. De hele plattegrond is 14.60 m lang. De stijlen liggen in licht gebogen lijnen. Het midden van de plattegrond ligt op een hoogte van 27.50 +NAP.

dak

Aan de vorm van de drupgoot aan de westzijde van de plattegrond is te zien dat het gebouw daar een schilddak moet hebben gehad.

verdwijnen van het gebouw

Bij zeven paalkuilen van de kern is een uitgraafkuil herkend en drie palen op de korte zijden zijn eveneens uitgegraven. Het gebouw is dus gesloopt voordat de stijlen geheel waren vergaan.

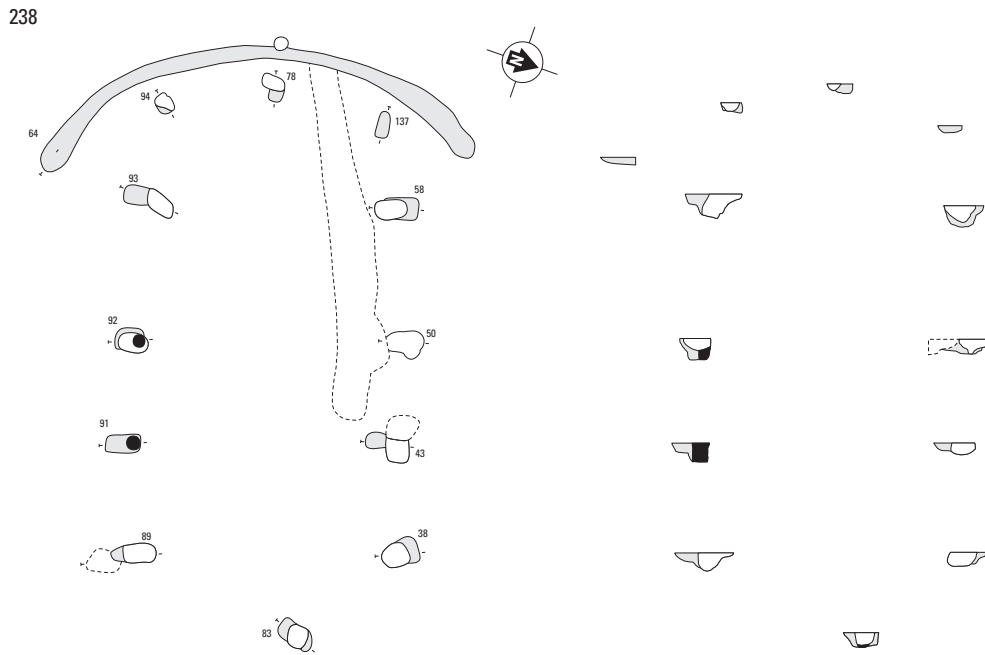

Fig. 23.63. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van gebouw 238. Schaal 1:200.

vondsten en datering

Een fragment van een worstoor met een Zuid-Limburgs baksel dateert deze structuur in de late 12de eeuw. Worstoren zitten aan kannen, een potvorm die pas aan het einde van de 12de eeuw populair wordt. Het aantal vondsten is verder gering zodat niet gezegd kan worden of het gebouw al eerder of nog later, in de 13de eeuw bestond.

GEBOUW 239 / werkput 139 / (fig. 23.64)

onderzoek

Hoewel de plattegrond oversneden werd door greppels is deze in het veld direct herkend.

constructie

De kern van het gebouw bestond uit vier gebinten met een breedte van 6 à 8 m en een totale lengte van 10 m. Het midden van de kern is het breedst en de gebintstijlen liggen in twee licht gebogen lijnen. De diepte van paalkuilen varieert tussen de 34 en 58 cm. In twee van de binnenstijlen is een restant van de kern aangetroffen. Op de kopse kanten van de plattegrond liggen telkens twee paalkuilen. De totale lengte van de plattegrond bedraagt 18 m en het midden ligt op een hoogte van omstreeks 27.55 m +NAP.

wanden

Langs de noordelijke lange zijde van de kern zijn de kuilen van een aantal wandpalen teruggevonden. De wanden lagen op 1.5 – 1.7 m afstand van de gebinten waardoor de plattegrond in totaal maximaal 11.4 m breed moet zijn geweest.

binnenindeling

Binnen de plattegrond zijn twee sporen aangetroffen die vermoedelijk iets te maken hebben gehad met de binnenindeling van het gebouw (s120 en 160).

reparaties

Binnenstijl s140 is na verloop van tijd vervangen door s112.

verdwijnen van het gebouw

Op s128 en 130 na zijn alle paalkuilen uitgegraven.

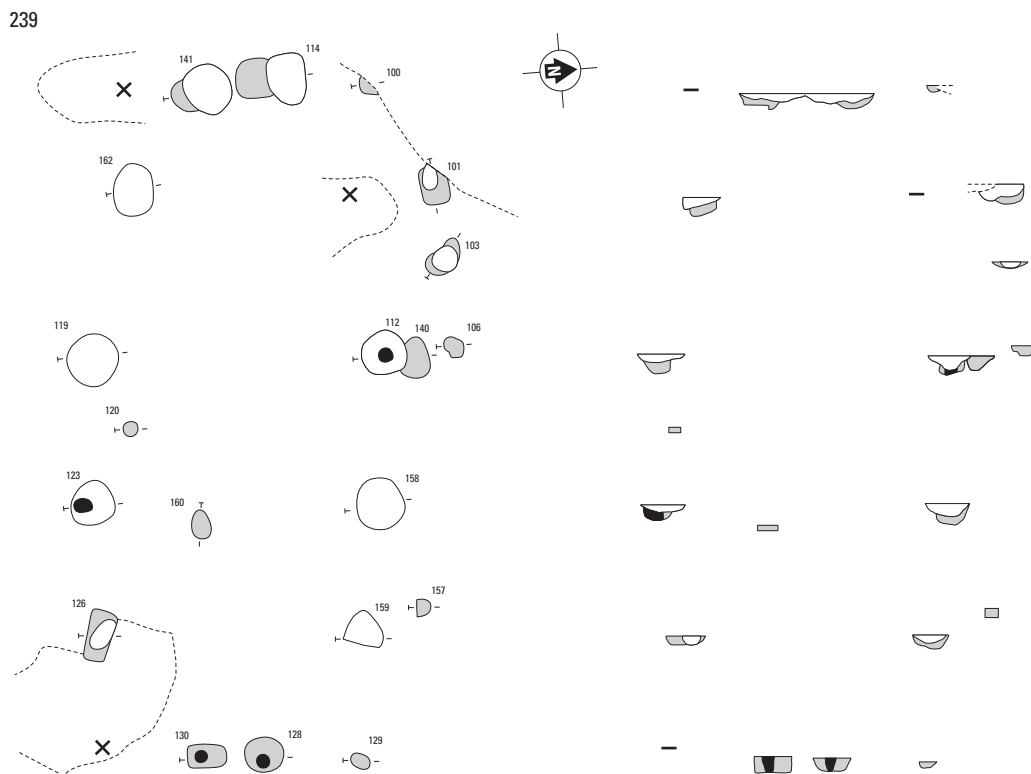

Fig. 23.64. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van gebouw 239. Schaal 1:200.

BIJGEBOUW 241 / werkput 145 en 155 (fig. 23.65)

onderzoek

Dit oost-west georiënteerde gebouw is tijdens het veldwerk herkend. Aan de oostzijde oversnijdt het een grote prehistorische waterput (ft. 306).

constructie

De kern van het gebouw bestaat uit drie gebinten, is tot 7 m breed en 7.8 m lang. De diepte van de gebintstaanders van de kern varieert tussen de 41 en 50 cm en de staanders liggen in een rechte lijn ten opzichte van elkaar. De westelijke kopse kant bestaat uit vier staanders. Van de oostelijke kopse kant is slechts een kleine paalkuil teruggevonden.

wanden

Aan beiden zijden van het gebouw ligt parallel met de gebintstaanders een rechte rij paalkuilen waarin de wandstijlen hebben gestaan. Ook aan de kopse kanten van het gebouw liggen enkele wandpalen. Hieraan is te zien dat het gebouw afgeronde hoeken had.

ingangen

In de plattegrond zijn een paal M en N gevonden die mogelijk samenhangen met de ingangspartij. *verdwijnen van het gebouw*

Alle gebintpalen en de meeste wandstijlen zijn uitgegraven. Het gebouw is dus waarschijnlijk ontmanteld voordat de technische levensduur van de dragende constructie was bereikt.

vondsten en datering

De schaarse scherven uit de sporen van structuur 241 laten een nauwkeurige datering niet toe. Een Kempische scherf geeft wellicht aan dat structuur 241 tot halverwege de 12de eeuw in gebruik was.

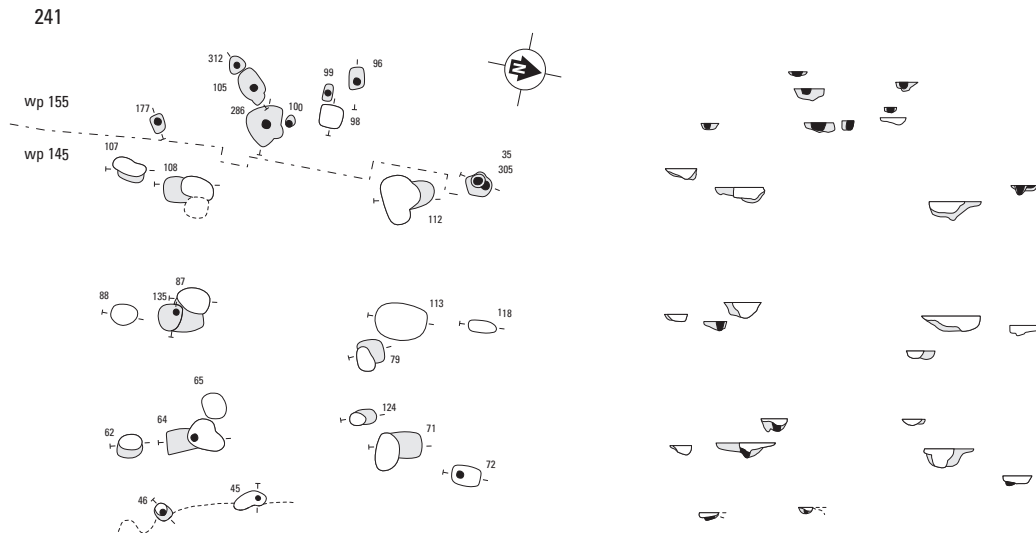

Fig. 23.65. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van gebouw 241. Schaal 1:200.

GEBOUW 243 / werkput 151, 409 (fig. 23.66)

onderzoek

De westelijke kopse kant van dit gebouw is tijdens het proefsleuvenonderzoek in werkput 73 aangesneden. Het grootste deel van de structuur is in 2006 opgegraven; het in werkput 409 gelegen deel van de structuur is pas in 2009 onderzocht, toen ook dit deel van het onderzoeksgebied toegankelijk was geworden.

constructie

Het gebouw is west-oost georiënteerd. De kern bestaat uit vier paar binnenstijlen. De kern meet 6-7 m bij 8 m en de traveeën zijn 2.4, 3.2, 2.2, 2.6 en 2,6 lang, waardoor de totale lengte van de structuur 13 m is. De diepste binnenstijlkuil is 60 cm, de minst diepe meet 40 cm. De kopse kanten worden gevormd door vier paalkuilen die op één lijn liggen; van de oostelijke kopse kant zijn echter niet alle paalkuilen teruggevonden. De paalkuilen die meer naar de hoeken van het gebouw geplaatst zijn, liggen niet op één lijn met de gebinten waardoor de plattegrond een boorvorm heeft. Gemiddeld is de diepte van de kopse palen 42 cm. De totale breedte van het gebouw ligt tussen 8.4 en 11.5 m.

wanden

Zowel aan de noord als aan de zuidkant van de plattegrond zijn paalkuilen gevonden die deel zullen hebben uitgemaakt van de wanden. Deze liggen op een onderlinge afstand van omstreeks 2.2 m. Alleen de wandpalen ter hoogte van het eerste en tweede gebint staan verder uit elkaar met 3.4 m. De diepte van de ligt tussen de 26 en 46 cm.

ingangen

Gezien de grotere afmeting van het eerste travee zou hier een ingang kunnen zijn geweest.

reparaties

Twee binnenstijlen lijken vervangen te zijn: spoor 151.044 is een vervanging van spoor 151.043 en 151.091 is de oudere fase van 151.154. Ook bij enkele wandpalen is te zien dat deze nog tijdens de bewoning vervangen moeten zijn (spoor 151.106 en 107 en 151.111 en 112).

verdwijnen van het gebouw

Bij zeven palen die tot de constructie behoren zijn uitgraafkuilen in het profiel gezien. Van zeven dragende palen was de kern nog te zien. In de profielen van de wandpalen is in zes gevallen een kern herkend.

vondsten en datering

Structuur 243 leverde te weinig scherven op voor een bruikbare datering. Een rand van Kempisch

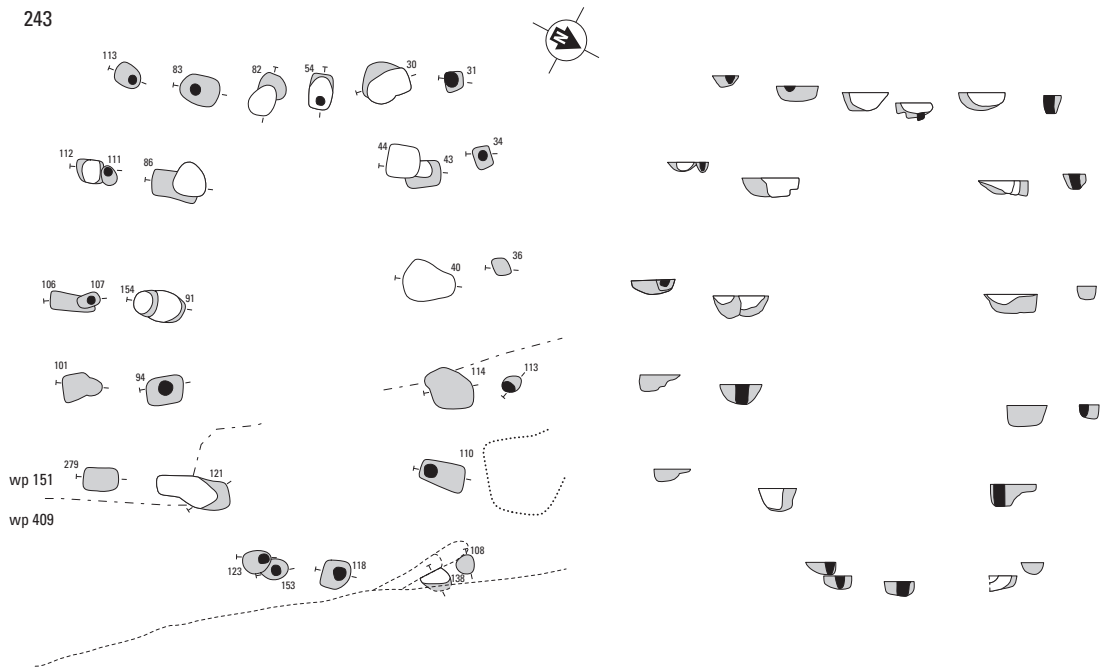

Fig. 23.66. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van gebouw 243. Schaal 1:200.

aardewerk geeft wellicht aan dat deze structuur tot halverwege de 12de eeuw in gebruik is geweest. Naast aardewerk is in de plattegrond ook een deel van een ijzeren mes gevonden. Bij dit fragment gaat het om een handvat met een smal blad (item 243-8, fig. 14.2) waarin twee bevestigingsnieten zitten.

HUIS 244 / werkput 151, 154 (fig. 23.67)

onderzoek

Enkele sporen van deze plattegrond zijn al in proefsleuf 73 aangesneden zodat bij de aanleg van werkput 151 al bekend was waar het gebouw zou moeten liggen. Hierdoor is de plattegrond tijdens de opgraving direct herkend ondanks dat het gebouw op grens van twee werkputten (151 en 154) ligt en deels overlapt met structuur 247 en 243. Het grootste deel van de structuur is in 2006 onderzocht. Alleen de oostelijke kopse kant is pas in 2009 opgegraven.

constructie

De plattegrond vertoont qua afmeting en opbouw grote overeenkomsten met structuur 245. De kern van 244 wordt gevormd door vier binnenstijlpalen met een onderlinge breedte die varieert tussen de 6.4 en 7.2 m. De binnenstijlkuilen variëren in diepte van 24 tot 52 cm. Opvallend is de geringe diepte van het derde binnenstijlpaar (spoor 151.035/154.005). De afstand tussen de traveeën bedraagt achtereenvolgens 2.4, 3.4, 2.4, 2.6 en 2.2 m. De plattegrond heeft een lengte van 13 m. Op de kopse kanten van de structuur zijn twee sluitpalen te zien. De ligging van deze kopse palen en de variërende breedte van de gebinten duiden erop dat het gebouw een lichte bootvorm moet hebben gehad.

wanden

Aan alle zijden van de structuur zijn paalsporen teruggevonden die deel moeten hebben uitgemaakt van de wandconstructie. Deze wandstijlen variëren in diepte van 20 tot 42 cm en liggen op omstreeks 1.8-2 m, van de binnenstijlen. Aan de zuidwestzijde van de plattegrond is ook een van de hoekpalen (spoor 151.024) teruggevonden.

ingangen

In de noordwesthoek van het gebouw bevonden zich twee paalkuilen die deel moeten hebben uitgemaakt van de ingangsconstructie (spoor 154.008 en 009) aangetroffen.

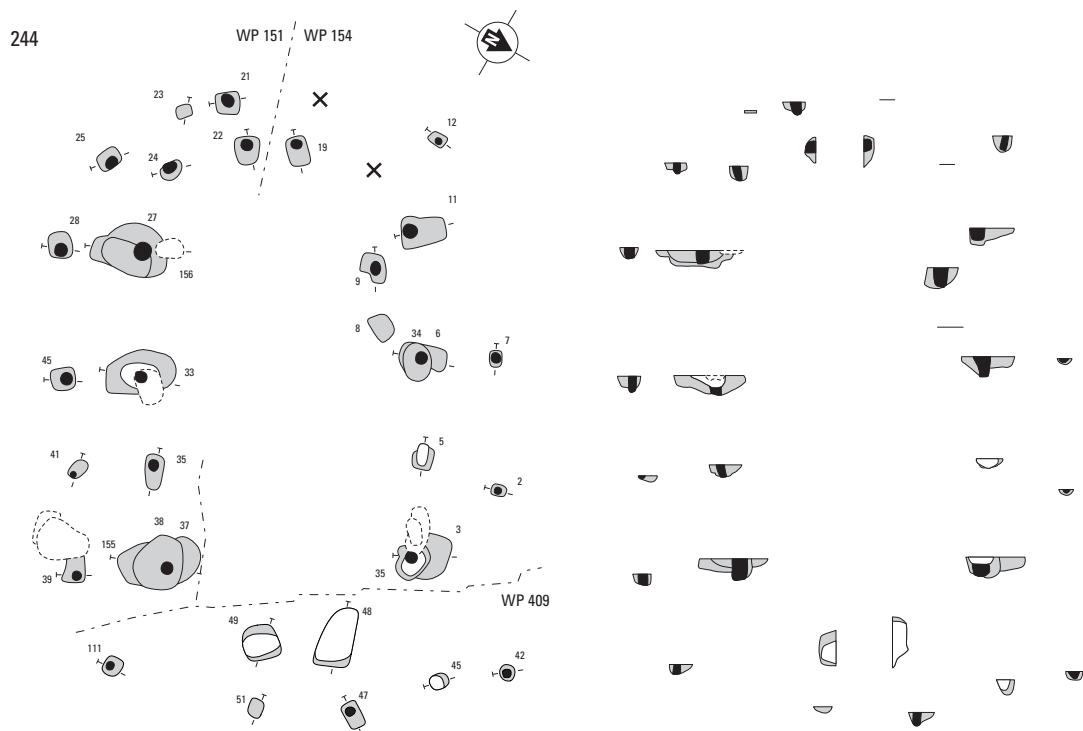

Fig. 23.67. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van gebouw 244. Schaal 1:200.

dak

Op grond van de constructie met dicht opeen staande sluitpalen op de korte zijden zal het gebouw een schilddak hebben gehad.

reparaties

Bij vier van de acht binnenstijlen (spoor 151.038, 156, 154.034 en 035) is in het profiel een tweede, oudere insteek waargenomen. Dit suggereert dat nog tijdens de gebruiksfase grote reparaties zijn uitgevoerd aan de kernconstructie van het gebouw.

verdwijnen van het gebouw

In het profiel van de meeste wand- en binnenstijlen is een kern waargenomen. Slechts twee palen zijn bij de sloop van het gebouw uitgegraven. Dit betekent waarschijnlijk dat het gebouw pas aan het einde van de technische levensduur gesloopt is: het ondergrondse deel van de dragende constructie was toen al geheel vergaan.

vondsten en datering

Een rand van Zuid-Limburgs aardewerk is van een kogelpot (item 244-9) uit de late 12de eeuw, wat aangeeft dat deze structuur in ieder geval in die periode in gebruik was. Verder is uit een van de paalkuilen een loden kegelvormige object geborgen met een meegegoten ijzeren verbindingsoog (item 244-11). Dit voorwerp is maakt deel uit van een Romeinse unster. Aan het oog zaten de resten van een ijzeren schakelketting. Dit soort gewichten worden regelmatig bij Romeinse opgravingen aangetroffen. Gezien de middeleeuwse ouderdom van het gebouw zal het bij deze vondst om opspit gaan. Nier ver van 244 liggen enkele Romeinse gebouwen en waterputten.

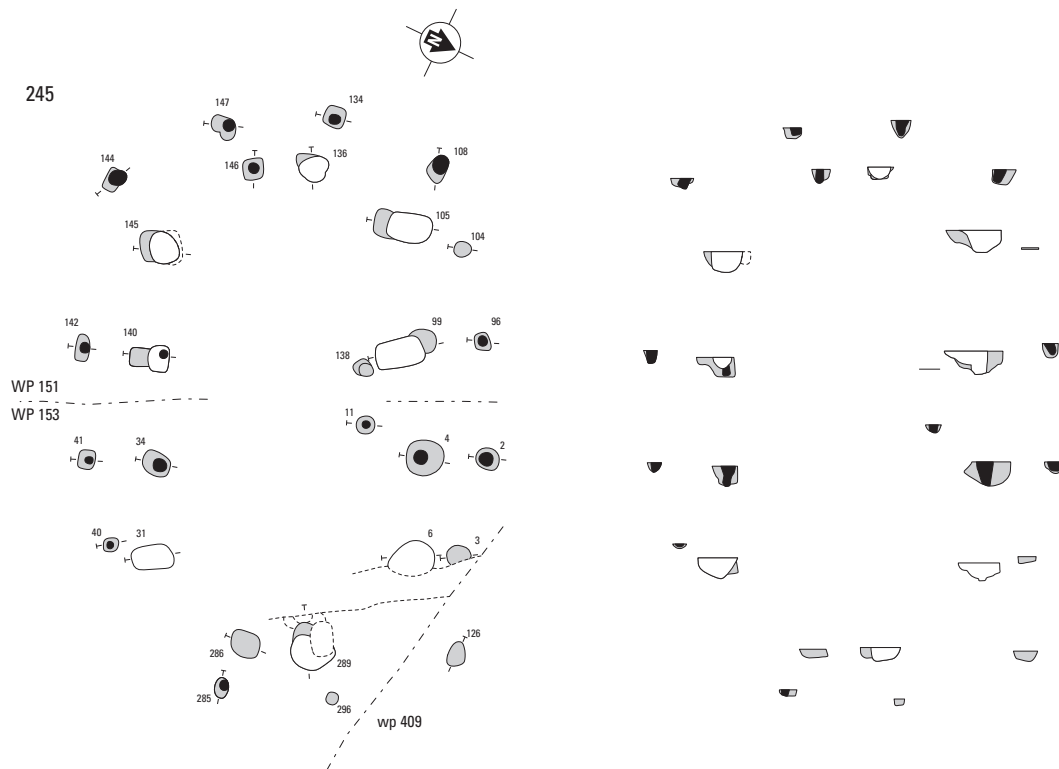

Fig. 23.68. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van gebouw 245. Schaal 1:200.

GEBOUW 245 / werkput 151, 153 (fig. 23.68)

onderzoek

Structuur 245 is in het veld direct herkend, waardoor de coupes haaks op de plattegrond konden worden aangelegd. Het midden van de kern van het gebouw ligt op omstreeks 28.16 m+NAP.

constructie

De kernconstructie van de plattegrond bestaat uit vier binnenstijl paren en heeft een lengte van 8 en een breedte van 7.6 m. De diepte van de binnenstijlkuilen varieert van 48 tot 64 cm. De afstand tussen de binnenstijl paren is constant en bedraagt 2.8 m. Zowel aan de oost als aan de westkant van de kern zijn twee palen van de kopse kant bewaard gebleven. De diepte van de palen van de kopse kant varieert van 24 tot 36cm. De maximale lengte van het gebouw is 15 meter, de breedte varieert van 9 tot 11 meter. De kernconstructie is rechthoekig terwijl de wandpalen daar in een gebogen lijn omheen liggen.

wanden

Aan weerszijden van de kern bevinden zich kuilen van wandstijlen. De diepte hiervan varieert van 16 tot 46 cm met uitschieters naar boven en beneden van 6 en 54 cm. De wandpalen zijn ook aangetroffen achter de kopse kanten, opmerkelijk detail is dat ter hoogte van de kopse kanten ook twee palen in de lange wand staan.

bijzondere elementen

Bij het tweede travee zijn aan de noordkant op de plaats waar paal M en N kunnen worden verwacht de sporen 151.138 en 153.011 gevonden. Deze wijzen erop dat hier waarschijnlijk de ingang is geweest. De diepte van spoor 153.011 is 20 cm, spoor 151.138 is niet gecoupeerd.

verdwijnen van het gebouw

Op de palen van het derde binnenstijlpaar na zijn alle palen van de kernconstructie uitgegraven.

vondsten en datering

Manchetranden van Maaslandse potten en Zuid-Limburgse randen van een beker (item 245-16) en

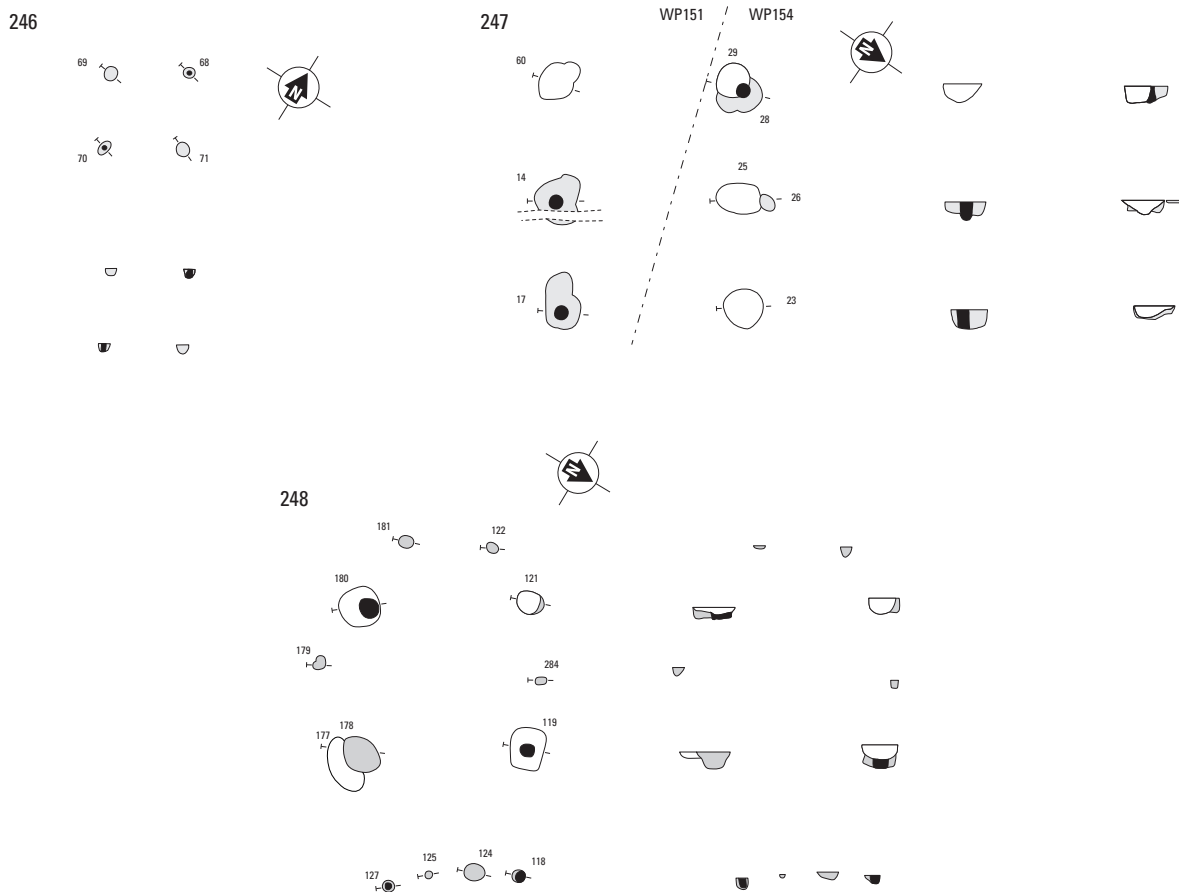

Fig. 23.69. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van bijgebouw 246-248. Schaal 1:200.

een kogel- of tuitpot dateren alle uit het midden van de 12de eeuw. Van een spinklosje (item 245-8) is de herkomst wat onzeker. Waarschijnlijk komt het uit Zuid-Limburg. Naast aardewerk is in de kuil een leisteenfragment (item 245-11), een spijker, een ander spitsvoorwerp van ijzer (item 245-5 en 2) en een onbewerkt brok natuursteen aangetroffen.

BIJGEBOUW 246 /werkput 151 (fig. 23.69)

onderzoek

Bijgebouw 246 ligt vrij in het vlak bij gebouw 247 en is herkend tijdens de aanleg. Bij deze structuur gaat het om een spieker of hooiberg.

constructie

De bouwplattegrond bestaat uit vier paalkuilen met een diepte van 20 tot 24 cm. De paalkuilen zijn gerangschikt in een vierkant met de afmetingen 2.40 bij 2.35 m.

verdwijnen van het gebouw

In twee van de vier paalkuilen (sporen 151.68 en 151.70) waren nog paalkernen herkenbaar zodat het ondergrondse deel van de palen hier al vergaan moet zijn voordat de technische levensduur van de constructie bereikt was. Beide andere palen zijn uitgegraven.

vondsten en datering

Geen vondsten.

BIJGEBOUW 247 / werkput 151, 154 (fig. 23.69)

onderzoek

Dit bijgebouw ligt op de grens van twee werkputten.

constructie

Gebouw 247 betreft een zuidwest-noordoost georiënteerde structuur en meet 6 bij 5 m. De constructie bestaat uit zes paalkuilen die op een onderlinge afstand staan van ca. 3 m. De paalkuilen zijn tussen 38 en 50 cm diep.

reparaties

Spoor 154.029 oversnijdt spoor 154.028 en betreft waarschijnlijk een vervangende paal.

verdwijnen van het gebouw

Kernen zijn in het profiel van drie paalkuilen gezien. Bij twee sporen was een uitgraafkuil zichtbaar.

vondsten en datering

De eenzame Zuid-Limburgse scherf uit deze structuur laat geen nauwkeurigere datering toe dan 11de of 12de eeuw.

BIJGEBOUW 248 / werkput 151 (fig. 23.69)

onderzoek

Deze structuur is zuidwest-noordoost georiënteerd en is al in het veld herkend.

constructie

De kern van dit bijgebouw omvat twee gebinten en meet 4.4 bij 4 m. De stijlen zijn tussen 32 en 60 cm diep. De westelijke kopse kant wordt gevormd twee kleine paalkuilen met een diepte van 10 en 18 cm. De oostelijke korte wand bestaat uit een rij van vier paalkuilen met een gemiddelde diepte van 20 cm. De structuur heeft een lengte van 9 m.

wanden

Bij dit kleine gebouw zullen de gebintstijlen deel hebben uitgemaakt van de wanden. Tussen de gebintstaanders zijn twee kleinere kuilen gevonden (spoor 151.179 en 151.284) die een functie als wandpaal zullen hebben gehad.

vondsten en datering

Onder de acht scherven uit de sporen van structuur 248 bevinden zich geen goed dateerbare fragmenten. Het aardewerk uit de plattegrond dateert in de 11de of 12de eeuw.

BIJGEBOUW 277 / werkput 156 en 408 (fig. 23.70)

onderzoek

Een van de gebintstijlkuilen van dit gebouw is al tijdens het proefsleuvenonderzoek van 2004 herkend, te midden van een groot cluster van prehistorische sporen. De plattegrond ligt precies op de rand van de opgraving en is daarom deels in 2006 en deels in 2009 opgegraven.

constructie
De kern van bijgebouw 277 bestaat uit vier gebinten. De afstand tussen de traveeën is achtereenvolgens 4.2, 3.4 en 2.6 m en de breedte van de kern varieert van 5.4 tot 5.6 m. De diepte van de gebintstijlkuilen ligt tussen de 36 en 50 cm. De westelijke kopse kant van de structuur bestaat uit een enkele sluitpaal met een diepte van 50 cm (spoor 156.079). Aan de oostzijde wordt de kopse kant oversneden door een subrecente greppel.

wanden

Aan de noordzijde van het gebouw is een hoekpaal teruggevonden (spoor 156.070). Het paalspoor heeft een diepte van 48 cm. Dat spoor 156.068 de tegenhanger voor deze paal vormt lijkt onwaarschijnlijk. Niet alleen is het spoor zeer ondiep (slechts 10 cm), maar ook de ligging wijkt af. Vermoedelijk betreft het hier een wandpaal uit de westelijke korte wand.

277

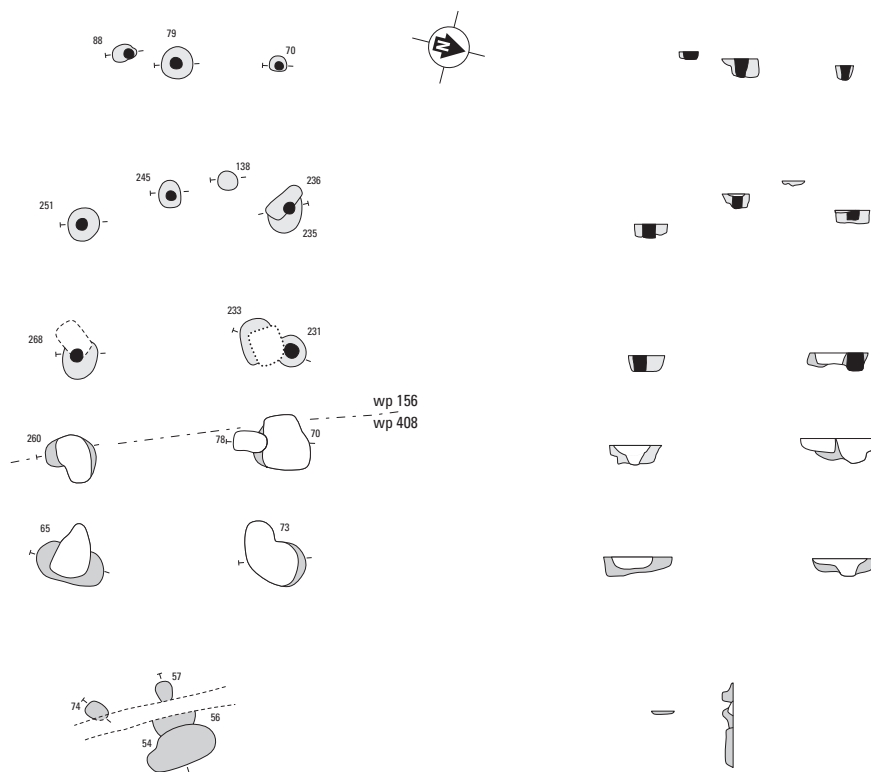

Fig. 23.70. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van bijgebouw 277. Schaal 1:200.

binnenindeling

Er zijn slechts twee sporen teruggevonden die mogelijk iets van doen hebben met de binnenindeling van het gebouw (spoor 156.138 en 156.245). Wat de functie van deze sporen is geweest blijft onduidelijk, hoewel spoor 245 waarschijnlijk paal P betreft.

bijzondere elementen

De ligging op de middenas van het gebouw, ter hoogte van het eerste gebint doet vermoeden dat paalspoor 245 paal P vertegenwoordigd (zie hierboven).

reparaties

De sporen 156.233 en 236 vormen waarschijnlijk een reparatie van de gebintpalen spoor 156.231 en 156.235.

verdwijnen van het gebouw

Alleen in de coupes van het oostelijke gebint zijn uitgraafkuilen herkend. Het merendeel van de overige sporen was nog voorzien van een kern wat betekent dat het ondergrondse deel van de dragende constructie als was vergaan toen het gebouw verlaten en/of gesloopt werd.

vondsten en datering

In de paalkuilen is slechts een scherf uit de Volle Middeleeuwen gevonden. Deze is niet nauwkeuriger gedateerd dan 11de/12de-eeuws. Op basis van de overige structuren op dit erf (huis 636, waterputten 239 en 240) moet het gebouw gebruikt zijn tot in de eerste helft van de 12de eeuw.

BIJGEBOUW 278 / werkput 138, 150 (fig. 23.71)

onderzoek

Deze plattegrond ligt precies op de grens tussen de werkputten 138 en 150 en kwam dan ook aan het

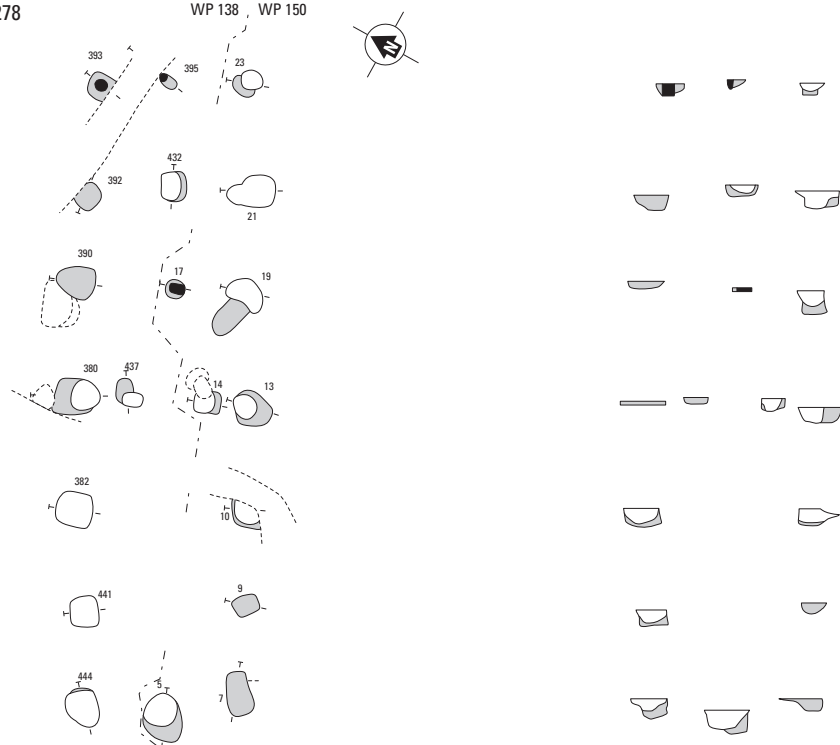

Fig. 23.71. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van bijgebouw 278. Schaal 1:200.

licht in de vorm van een enkele rij paalkuilen in werkput 138. De bijbehorende tweede – zuidelijker gelegen – rij paalkuilen werd pas zichtbaar bij de aanleg van werkput 150.

constructie

De plattegrond heeft een lengte van 13.3 m en een maximale breedte van 4.4 m. De hoofdconstructie bestond uit zeven gebinten. Op de kopse zijden werd de gebintbalk ondersteund door een stijl op de middenas van het gebouw (138.395; 150.5). De meeste kuilen zijn tussen de 35 cm en 40 cm diep.

wanden

Van de wanden is niets teruggevonden. Mogelijk maakten de gebintstijlen bij dit kleine gebouw tevens deel uit van de wandconstructie.

bijzondere elementen

Ter hoogte van het middelste gebint is een tweetal paalsporen (spoor 138.437 en 150.014) aan de binnenzijde van het gebint gevonden. Vermoedelijk hebben deel uitgemaakt van de binnenindeling van het gebouw. Dit geldt eveneens voor de paalkuilen op de lengteas van de plattegrond tussen de stijlen van het tweede en derde gebint.

verdwijnen van het gebouw

In vrijwel alle paalsporen werd een uitgraafkuil waargenomen zodat het gebouw nog voor het einde van de technische levensduur van de dragende constructie afgebroken moet zijn.

vondsten en datering

In de paalkuilen van de plattegrond zijn tien scherven aardewerk uit de periode 1050-1125 gevonden. Niet een van deze vondsten is bij de bouw van deze schuur of stal in de paalkuilen beland. Pas toen het gebouw afgebroken werd, kwam het aardewerk met het erfafval in de uitgraafkuilen terecht.

Fig. 23.72. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van bijgebouw 279. Schaal 1:200.

HUIS 279 / werkput 138, 150 (fig. 23.72)

onderzoek

Deze plattegrond is tijdens de uitwerking herkend in een dicht sporencluster op de grens tussen werkput 138 en werkput 150. Structuur 279 overlapt deels met gebouw 278 en gebouw 225.

constructie

De kern van de plattegrond bestaat uit vier gebinten en heeft een totale lengte van 11.8 m. De afstand tussen ieder gebint bedraagt achtereenvolgens 4, 3.6 en 4.2 m en de breedte van de kern is 7.4 m. De binnenstijlkuilen variëren in diepte van circa 52 tot 68 cm. Aan de noordelijke korte van de plattegrond bevinden zich de kuilen van twee stijlen die – net zoals de binnenstijlen – deel moeten hebben uitgemaakt van de dakdragende constructie (sporen 138.186 en 478). Vanuit het midden van deze kuilen gemeten liggen deze op 1.2 m van elkaar verwijderd. Aan de zuidkant van de plattegrond ontbreken paalkuilen van een duidelijke kopse kant. Wel ligt op de middenas van het gebouw een paalspoor dat deel kan hebben uitgemaakt van de zuidkant van het gebouw (spoor 150.022). De diepte van de drie teruggevonden sluitpalen van de hoofdconstructie varieert tussen de 44 en 62 cm.

wanden

Aan de westzijde van de plattegrond zijn naast de stijlen van de kopse kant twee hoekpalen aanwezig van omstreeks 22 cm diepte (sporen 138.180 en 194). Van de oostelijke en de westelijke lange wand zijn enkele – op regelmatige afstand (2.2 – 2.6 m) van elkaar liggende – paalkuilen teruggevonden die op een regelmatige afstand buiten ieder gebint zijn geplaatst. Diverse paalkuilen van de westelijke lange wand zijn vermoedelijk vergraven tijdens de aanleg van greppel 138.139. De diepte van de resterende wandstijlkuilen is gemiddeld circa 28 cm, met als uitschieters de sporen 138.397 (54 cm)

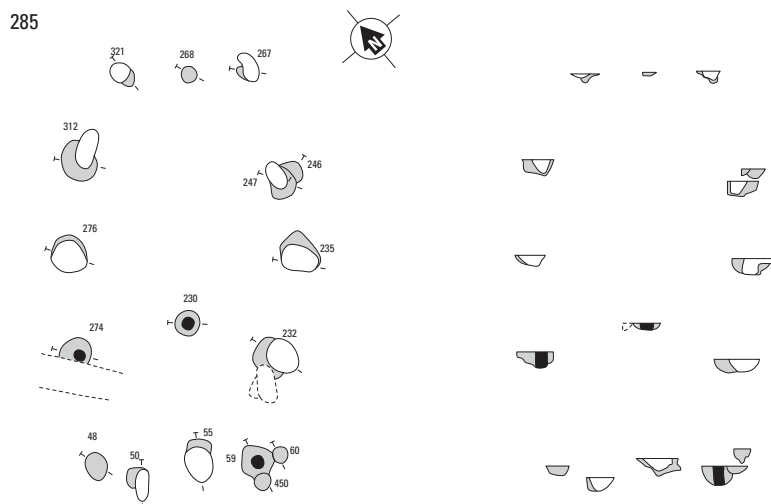

Fig. 23.73. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van bijgebouw 285. Schaal 1:200.

en 138.496 (46 cm).

reparaties en verbouwingen

De noordelijke kopse kant is een keer volledig vervangen, wat blijkt uit het voorkomen van de sporen 138.184 en 138.185. Opvallend zijn overigens de sporen 138.330 en 138.375 tussen het tweede en het derde gebint. Door de geringe afstand tussen deze sporen en die van het derde gebint is het mogelijk dat hierin stijlen stonden ter ondersteuning van de gebintplaten of versteviging van het gebint.

verdwijnen van het gebouw

In vrijwel alle paalsporen is een uitgraafkuil waargenomen. Vermoedelijk is het gebouw dus al voor beëindiging van de technische levensduur afgebroken. Opvallend is dat de palen aan de noordelijke korte zijde van de plattegrond alle nog een paalkern laten zien. Mogelijk dat deze deel zijn gaan uitmaken van de wandconstructie van gebouw 232.

vondsten en datering

In de paalkuilen zijn 86 scherven gevonden waarvan ongeveer de helft tijdens de bouw en de helft tijdens de sloop in de kuilen moet zijn beland. Het gaat hierbij voornamelijk om Maaslands en Zuid-Limburgs. Ook zijn vier scherven Elmpt en negen scherven van Paffrath aardewerk gevonden. Vijf scherven uit de IJzertijd en de Romeinse tijd zijn te beschouwen als opspit dat bij toeval in de paalkuilen is beland. Verder zijn enkele brokken maalsteen van tefriet geborgen. Het middeleeuwse deel van het vondstensemble dateert in de periode 1075-1150.

BIJGEBOUW 285 / werkput 153 (fig. 23.73)

onderzoek

Bijgebouw 285 is pas tijdens de uitwerking herkend in een dicht sporencluster in het noorden van werkput 153. Desondanks zijn de meeste sporen van het gebouw toch haaks op de lengteas gecoupeerd. Alleen de westelijke kopse stijl (spoor 153.050) vormt hierop een uitzondering. Bijgebouw 285 lijkt voor wat betreft het grondplan en de onderlinge afstand tussen de paalkuilen veel op plattegrond 309 van de opgraving Lieshout-Beekse weg.

constructie

De kernconstructie van het gebouw bestaat uit drie gebinten en heeft een totale lengte van 5.2 m. De breedte van de kern varieert van 5 tot 6 m, waarbij opgemerkt dient te worden dat het middelste gebint (spoor 153.276/235) het breedst is. Het grondplan van structuur 285 is dan ook enigszins bootvormig. De afstand tussen de traveeën is achtereenvolgens 2, 2.6, 2.6 en 3 m, waarmee de totale

Fig. 23.74. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van bijgebouw 296 en 297. Schaal 1:200.

lengte van het gebouw op circa 10.2 m uitkomt.

Naast de stijlen van de kern is aan zowel de oost- als westzijde een kopse kant aangetroffen. In beide gevallen gaat het om een enkele sluitpaal (spoor 153.055 en 268), geflankeerd door twee hoekpalen (de sporen 153.267/321 en 48/60). De kopse stijlen zijn gemiddeld 28 cm diep en de hoekpalen variëren in diepte van 23 tot 38 cm. Opvallend is overigens de geringe diepte van de oostelijke kopse stijl, namelijk slechts 10 cm. Ter hoogte van de plattegrond lag het vlak op omstreeks 27.80 m+NAP.

bijzondere elementen

Ongeveer tussen de stijlen van het derde gebint is op de lengteas van het gebouw een paalkuil gevonden (153.230) die te geïnterpreteerd is al een paal P.

reparaties en verbouwing

Tijdens het couperen zijn naast de sporen van de westelijke kopse kant een aantal paalkuilen aangetroffen die mogelijk iets van doen hebben met de constructie van het gebouw. Het gaat hierbij om de sporen 153.050, 59 en 450. De gemiddelde diepte van deze sporen bedraagt 34 cm.

verdwijnen van het gebouw

Bij veruit de meeste paalkuilen is een uitgraafkuil waargenomen. Waarschijnlijk is het gebouw dus nog voor het einde van de technische levensduur ontmanteld.

vondsten en datering

In de kuil zijn tien scherven Maaslands uit de eerste helft van de 12de eeuw en een handgevormde prehistorische scherf gevonden.

BIJGEBOUW 296 / werkput 137 (fig. 23.74)

onderzoek

Deze plattegrond van een klein bijgebouw is pas tijdens de uitwerking aan het licht gekomen en oversnijdt een soortgelijk plattegrond (297).

constructie

De kern van het gebouw bestond uit vier gebinten. De breedte varieert tussen de 4 en de 4.2 m. De diepte van de gebintstijlkuilen ligt tussen de 44 en 62 cm. Aan de noordzijde van de plattegrond ligt op de lengteas een paalspoor dat deel moet hebben uitgemaakt van de noordelijke kopse zijde van het gebouw. De diepte van deze kuil is 18 cm. Van de zuidelijke korte zijde van de plattegrond zijn geen paalsporen teruggevonden. Deze kunnen echter vergraven zijn bij de aanleg van de daar liggende jongere greppels. Aan de andere kant kan de zuidelijke ingang plaats hebben geboden aan een brede ingang. Inclusief de noordelijke kopse zijde van de plattegrond bedraagt de lengte in totaal 12.3 m.

reparaties en verbouwingen

Op verschillende plaatsen lijkt bijgebouw 296 gerepareerd te zijn. Zo is de noordelijke kopse kant een keer vervangen (spoor 137.055) en houden de paalsporen spoor 137.117 en 137.002 mogelijk verband met een versteviging van de langsliggers.

verdwijnen van het gebouw

Tijdens het couperen is in de meeste paalsporen slechts een uitgraafkuil waargenomen. Alle sporen van verbouwing of reparaties (zie hierboven) waren nog voorzien van een kern. Het gebouw is dus pas gesloopt toen het ondergrondse deel van de dragende constructie al vergaan was.

vondsten en datering

In de paalkuilen van deze plattegrond zijn drie scherven Zuid-Limburgs en één scherf Maaslands aardewerk gevonden. Dit aardewerk is niet nauwkeuriger te dateren als 11de/12de eeuws. Wel moet 296 jonger zijn dan 297 (1050-1125) omdat het deze oversnijdt.

BIJGEBOUW 297 / werkput 137, 138 (fig. 23.74)

onderzoek

Bijgebouw 297 is pas tijdens de uitwerking herkend.

constructie

Het gebouw heeft een kern die bestaat uit vier gebinten met een lengte van 7,80 meter en een breedte van 4,40. De afstand tussen de gebintstijlpalen is achtereenvolgens 3,0, 2,6 en 2 meter. De diepte van de binnenstijlen ligt tussen de 30 en 62 cm. Aan de noordoostzijde van het gebouw wordt de kopse kant gevormd door spoor 137.313. Dit spoor is 42 cm diep. Aan de zuidwestkant is geen stijl op de kopse kant aangetroffen.

ingang

Omdat aan de westelijke kopse kant van het gebouw geen paalkuilen zijn teruggevonden, heeft de ingang van het gebouw vermoedelijk aan deze zijde gelegen. Mogelijk was het gebouwtje hier geheel open.

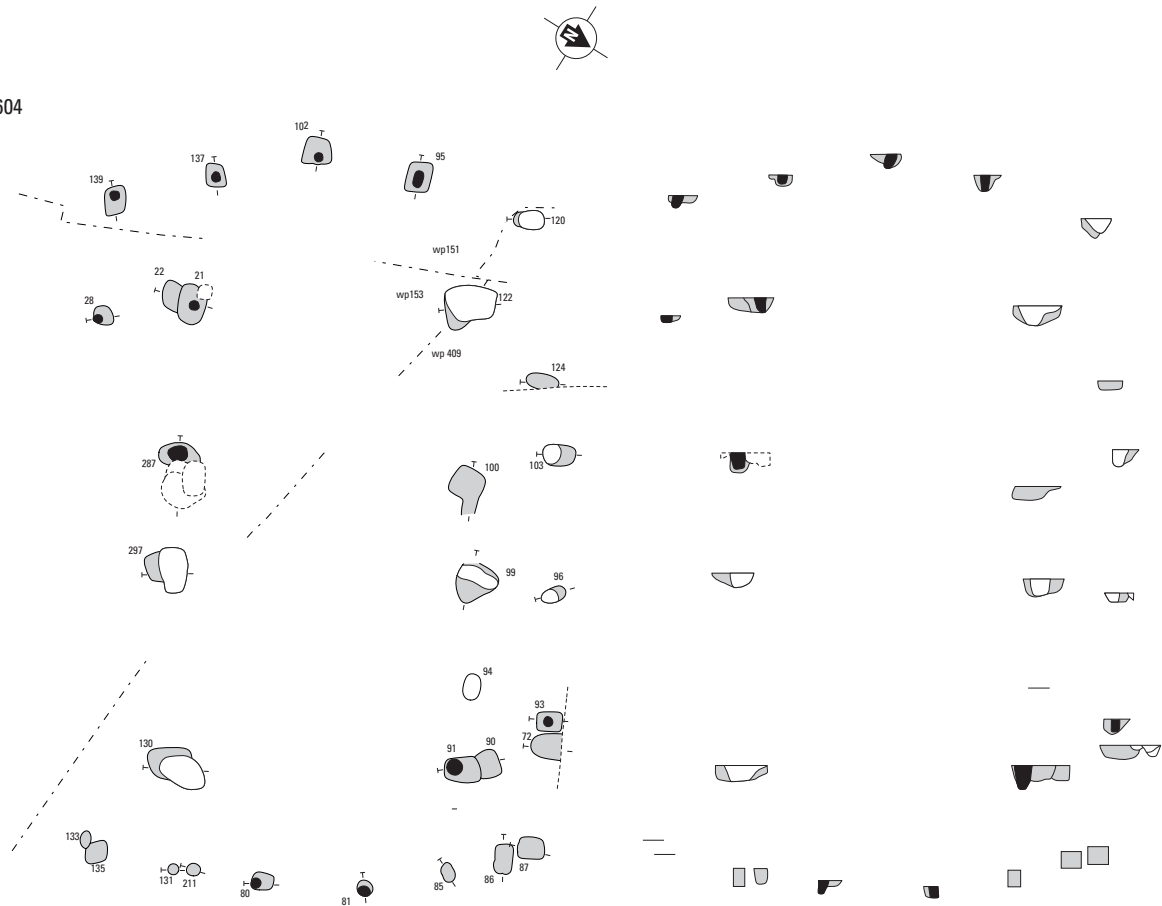

Fig. 23.75. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van gebouw 604. Schaal 1:200.

bijzondere elementen

Aan de zuidwestkantkant van het gebouw is een paalkuil spoor 137.043 aanwezig, deze is geïnterpreteerd als paal P.

verdwijnen van het gebouw

Met uitzondering van het eerste gebint zijn alle binnenstijlen uitgegraven zodat het gebouw afgebroken moet zijn voordat de technische levensduur van de dragende constructie was bereikt.

vondsten en datering

In de kuilen van de plattegrond zijn 51 scherven Maaslands, drie scherven Zuid-Limburgs en één scherf uit Elmpt gevonden. De datering van het vondstensemble ligt in de periode 1050–1125, mede doordat de iets jongere Elmpt scherf afkomstig is uit de nagezakte grond boven een van de paalkuilen.

GEBOUW 604 / werkputten 151,153 en 409 / (fig. 23.75)

onderzoek

Deze gebouwplattegrond is herkend bij het uitwerken van structuur 245. De noordoostelijke helft van de plattegrond is pas in 2009 opgegraven.

constructie

De plattegrond is noordoost-zuidwest georiënteerd en in totaal 13 m breed en 19.4 m lang. De kern van het gebouw bestaat uit vier gebinten en meet 8 bij 12.6 m. De diepte van de binnenstijlkuilen ligt tussen 36 en 63 cm. Aan de westelijke korte zijde liggen de kuilen van vijf, op 3 m van elkaar

geplaatste relatief zware wandpalen. De diepte van de paalkuilen aan deze kant is gemiddeld 34 cm. Aan de oostelijke zijde zijn eveneens paalkuilen aangetroffen maar dit lijken geen dragende elementen te zijn geweest. De lengte van de traveeën bedraagt 4, 4.2, 2.8, 5.4 en 3. Spoor 409.094 ligt op lijn met de noordelijke gebintstijlkuilen; het spoor heeft echter geen tegenhanger en het is niet zeker dat het spoor deel heeft uitgemaakt van de structuur.

wanden

Aan alle zijden zijn meerdere wandpalen gevonden behalve aan de zuidkant aangetroffen waar slechts één paalkuil teruggevonden is. In de oostelijke korte wand staan de palen minder regelmatig geplaatst (2-3 m) dan in tegenoverliggende korte wand. De meeste wandpalen van de noordwestelijke lange wand staan op een afstand van 4 m van elkaar. Zowel aan de noordwest- als aan de zuidoostzijde zijn ondiepe wandgreppeltjes teruggevonden. Omdat ze op enige decimeters afstand liggen van de wandpalen gaat het bij deze greppeltje om drupgoten die eerder de ligging van het dak als de ligging van de wanden markeren.

ingangen

De ingangen zullen tussen het eerste en tweede of het derde en vierde gebint hebben gelegen omdat hier meer ruimte is dan tussen de andere gebinten

reparaties

In twee gevallen is sprake van een binnenstijl die vermoedelijk gerepareerd is. Spoor 153.021 oversnijdt spoor 22 en 409.090 wordt oversneden door spoor 409.91.

verdwijnen van het gebouw

De helft van de palen is uitgegraven maar bij de zware gebintstaanders is bij drie van de acht exemplaren te zien dat de paalvoet al vergaan was voordat het gebouw gesloopt werd.

datering

Uit de kuilen van de plattegrond zijn elf scherven van Middeleeuws aardewerk gevonden op basis waarvan de structuur niet nauwkeuriger gedateerd kan worden dan ongeveer 12de eeuws. Een van de gebintstijlkuilen van gebouw 604 wordt oversneden door een kuil (153.287) van gebouw 289.

HUIS 605 / werkput 138, 151, 153 / (fig. 23.76)

onderzoek

De plattegrond ligt in een dichte sporenconcentratie en wordt oversneden door twee andere middeleeuwse gebouwen en een waterput. In het noordoosten oversnijdt de plattegrond een prehistorische waterkuil. Structuur 605 is dan ook niet direct in het veld herkend. In het midden van de plattegrond ligt het vlak op 27.74 m+NAP.

constructie

Het gebouw is noordoost-zuidwest georiënteerd. De kern constructie van de structuur bestaat uit drie binnenstijl paren die 4 meter uit elkaar staan en breedte hebben die varieert van 5,5 tot 6 meter. De diepte van de binnenstijlen ligt tussen de 34 en 52 cm. Spoor 153.083 is minder diep met 24 cm. Naast de gebintstijlen zijn ook de sluitpalen aan de kopse kanten van het gebouw bewaard gebleven. Aan beide kopse kanten is één paalkuil teruggevonden die plaats moet hebben geboden aan één staander. De diepe van beide sluitpalen is 42 en 66 cm. De totale lengte van de plattegrond is 17 meter.

wanden

Rondom de kern van de plattegrond liggen enkele ondiepe greppeltjes die vermoedelijk bij het gebouw horen. De functie van de greppeltjes is echter niet helemaal duidelijk. Zowel voor een interpretatie als wandgreppels als voor een interpretatie als *eavesdrip* is sprake van een sterk variërende afstand tussen kern en greppels zodat op deze wijze alleen een uitzonderlijk onregelmatig en asymmetrisch gebouw gereconstrueerd kan worden.

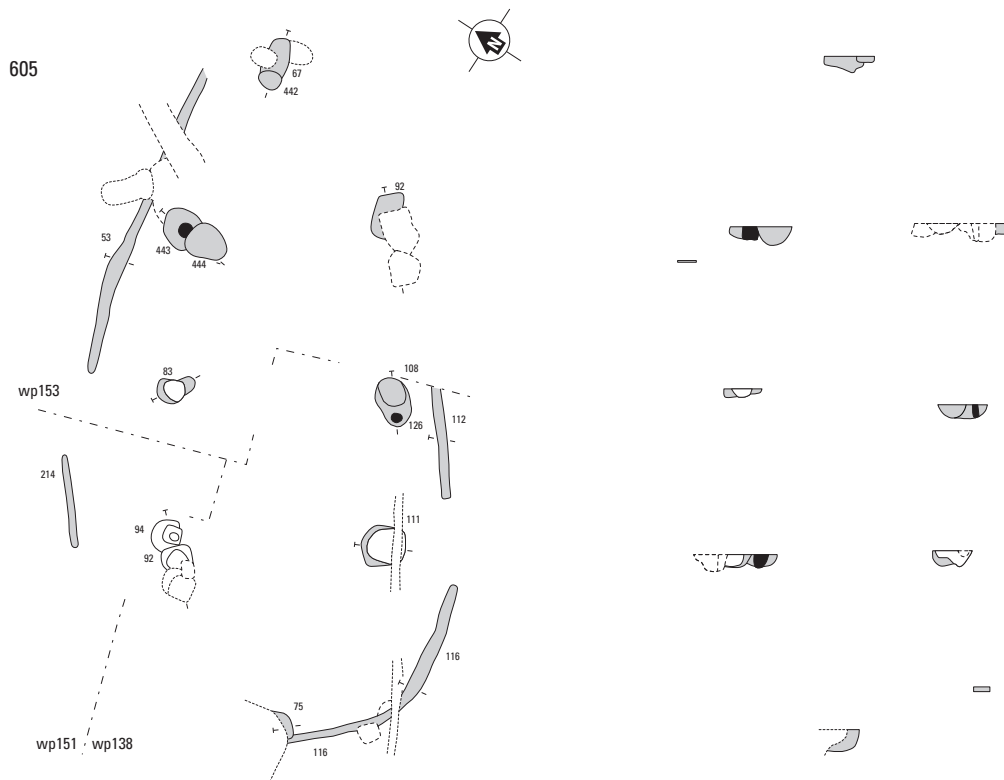

Fig. 23.76. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van huis 605. Schaal 1:200.

reparaties

In de plattegrond liggen enkele kuilen die vermoedelijk gegraven zijn tijdens bij een vervanging van drie van de zes gebintstaanders. Aan de paalkernen in de oude kuilen is te zien dat het ondergrondse deel van deze staanders geheel was vergaan.

verdwijnen van het gebouw

Alleen in de kuilen van de van de staanders die vervangen zijn (zie hierboven), waren in het veld paalkernen herkenbaar. Alle jongere en niet gerepareerde staanders waren uitgegraven.

vondsten en datering

In de paalkuilen van deze plattegrond zijn twaalf scherven aardewerk uit de periode 1050-1225 na Chr. gevonden.

BIJGEBOUW 608 / werkput 166 (fig. 23.77)

onderzoek

Alle sporen van deze plattegrond zijn tijdens het veldwerk herkend. De westelijke zijde van de structuur wordt oversneden door greppels.

Tijdens het veldwerk is in kuil 166.019 een extra spoor herkend (166.145). Bij de uitwerking van de structuur en bij bestudering van de foto's is er uiteindelijk toch voor gekozen s166.145 te interpreteren als uitgraafkuil van s166.019 en niet als een apart spoor.

constructie

Structuur 608 bestaat uit vier palen met een diepte die ligt tussen de 48 en 60cm. De plattegrond is vierkant en meet 3 bij 3 meter.

verdwijnen van het gebouw

Twee palen zijn uitgegraven en twee zijn ondergronds vergaan. Het gebouw is dus gesloopt.

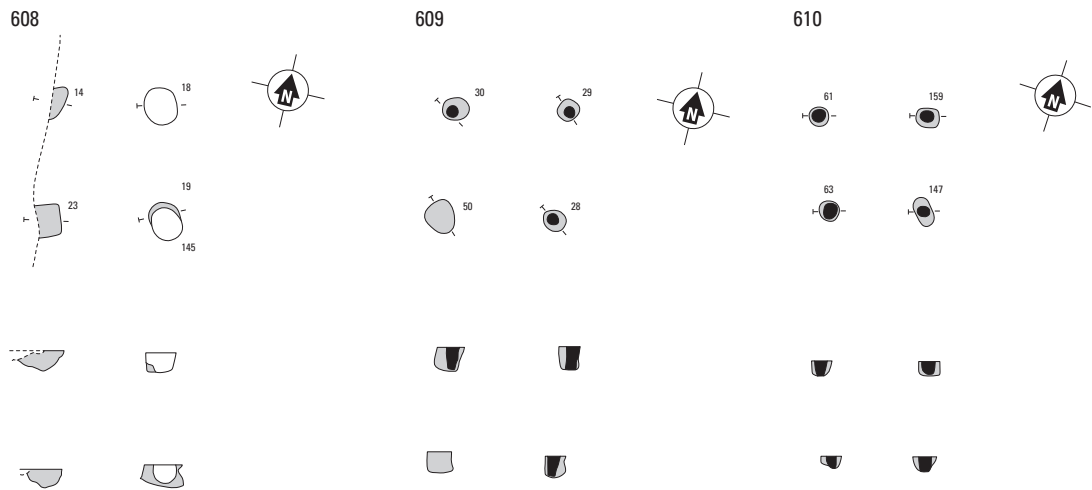

Fig. 23.77. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van bijgebouw 608-610. Schaal 1:200.

datering

Op basis van kleur en structuur van de vulling van de paalkuilen dateert de structuur uit de Volle Middeleeuwen.

BIJGEBOUW 609 / werkput 145 (fig. 23.77)

onderzoek

Dit bijgebouw ligt geheel vrij in werkput 145. Het gaat om de plattegrond van een hooiberg of spieker.

constructie

De plattegrond bestaat uit vier paalkuilen met een diepte die varieert tussen de 54 en 61 cm. Het grondplan is ongeveer vierkant en meet 3 m bij 2.8 m.

verdwijnen van de constructie

In drie van de paalkuilen was nog een kern herkenbaar, wat betekent dat de paalvoet van deze palen al vergaan was voordat het gebouwtje werd afgebroken.

vondsten en datering

Geen vondsten. Op basis van de krachtige kleuren en de scherpe laaggrenzen van de sporen dateert deze structuur in de Volle Middeleeuwen.

BIJGEBOUW 610 / werkput 156 (fig. 23.77)

onderzoek

Deze vierpalige spieker of hooiberg is na afsluiting van het veldwerk gereconstrueerd uit een groot sporencluster gelegen in werkput 156.

constructie

De spieker bestaat uit vier palen met een diepte variërend tussen de 32 en 40 cm. Het grondplan van dit gebouwtje is rechthoekig en meet 2.6 m bij 2.4 m.

verdwijnen van het gebouw

In alle sporen van deze structuur is tijdens het couperen nog een kern waargenomen.

vondsten en datering

Geen vondsten.

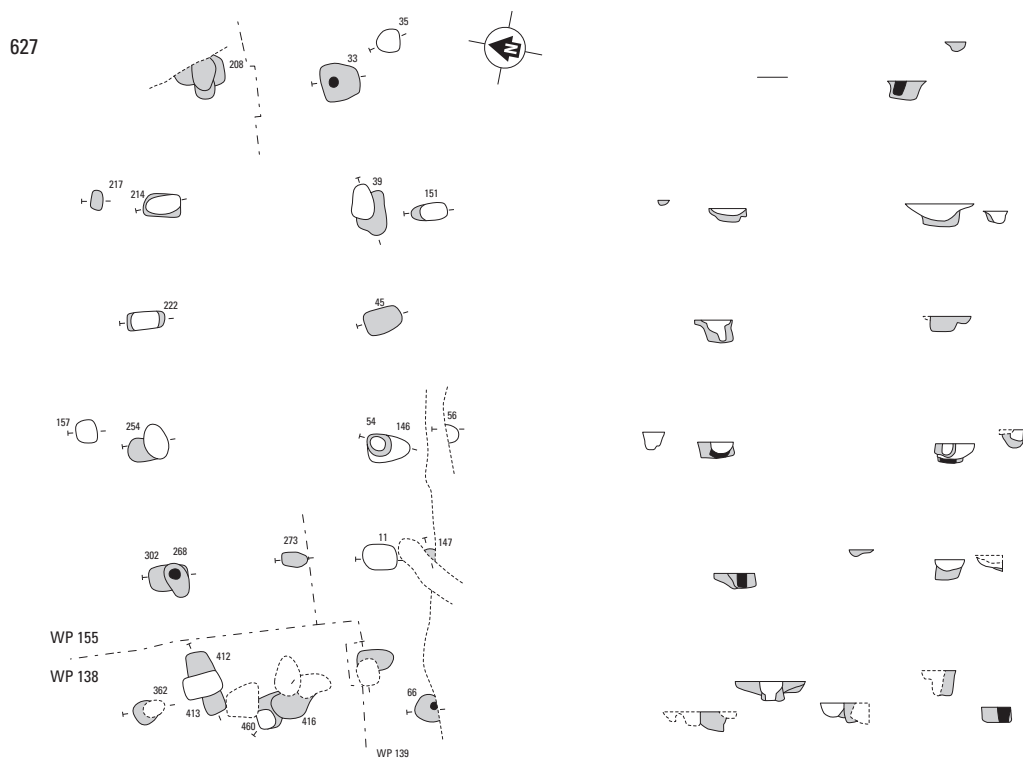

Fig. 23.78. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van gebouw 627. Schaal 1:200.

HUIS 627 / werkput 138, 139, 155 (fig. 23.78)

onderzoek

Huis 627 is pas na afsluiting van het veldwerk gereconstrueerd uit een groot sporencluster gelegen op de grens van de werkputten 138, 139 en 155. Desondanks is het merendeel van de sporen haaks op de lengterichting van het gebouw gecoupeerd. Door de hoge spoordichtheid ter plekke en het feit dat tijdens het veldwerk in het cluster geen structuren zijn herkend, is ervoor gekozen om niet ieder spoor te couperen. Dit heeft ertoe geleid dat een van de palen van het gebouw (spoor 155.208) niet is onderzocht. Ook het ontbreken van tegenhangers voor de sluitpalen spoor 138.416/460 valt op deze wijze te verklaren; onder greppel spoor 155.079 is namelijk niet gezocht.

constructie

De kern van het gebouw bestaat uit minimaal vier gebinten en heeft een lengte van circa 10 m. Doordat de breedte van de kern varieert van 5.4 tot 6.2 m is het grondplan van deze structuur bootvormig. De afstand tussen de traveeën is achtereenvolgens 3.6, 2.9, 3.5, 3.2 en 3 m. De gemiddelde diepte van de gebintstijlkuilen ligt op 48 cm. Twee zwaardere dakdragende stijlen, twee hoekstijlen en drie andere wandpaalkuilen vormen de westelijke korte zijde van de plattegrond. Van de oostelijke korte zijden zijn de twee paalkuilen van het kopse gebint en de zuidoostelijke hoeksteil bewaard gebleven.

wanden

Naast drie van de hoekpalen van het gebouw zijn diverse sporen van beide lange wanden teruggevonden. Het gaat in alle gevallen om sporen die op regelmatige afstand (circa 1.8 tot 2 m) buiten de gebinten zijn geplaatst.

bijzondere elementen

Ter hoogte van het derde gebint vanuit het westen is op de middenas van het gebouw een ondiepe paalkuil teruggevonden (spoor 155.273). Vermoedelijk betreft dit spoor paal P.

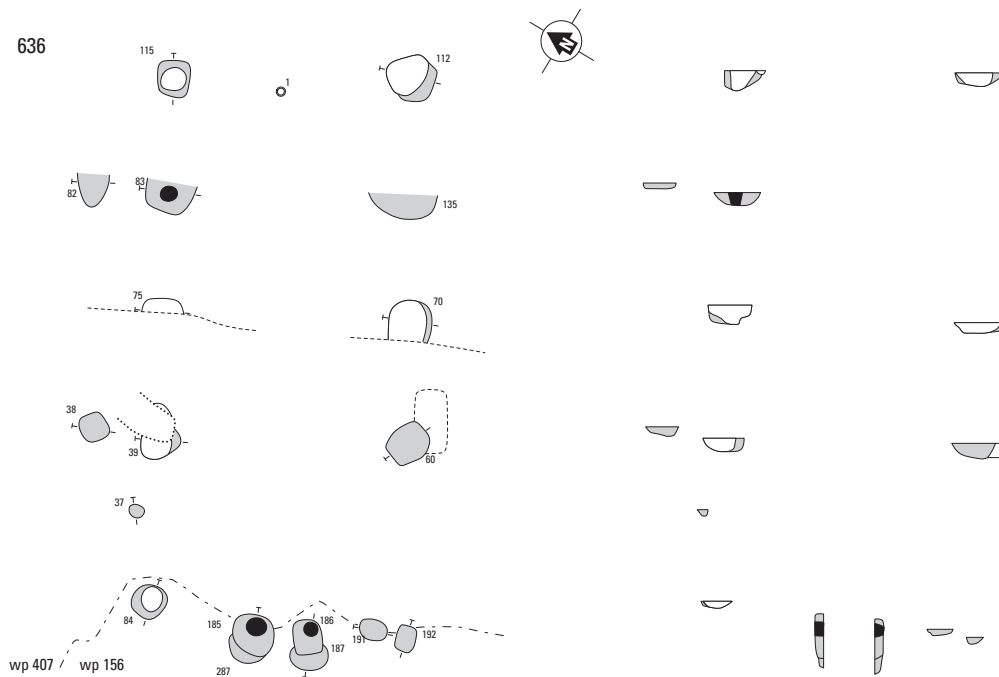

Fig. 23.79. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van gebouw 636. Schaal 1:200.

reparaties en verbouwingen

Diverse binnenstijlkuilen en enkele palen van de kopse kanten zijn tijdens de gebruiksfase van het gebouw vervangen. Dit is onder andere het geval bij de sporen 138.413, 460, 155.302 en 139.046.

verdwijnen van het gebouw

Het merendeel van de sporen van zowel wand als kern was in het profiel voorzien van een uitgraafkuil. De vulling van vijf andere kuilen was zodanig gehomogeniseerd dat geen lagen konden worden onderscheiden. Bij drie van de kuilen was in het profiel nog een kern herkenbaar.

vondsten en datering

In de kuilen van de plattegrond zijn tien scherven van aardewerk uit de Volle Middeleeuwen gevonden. Het gaat daarbij om vier fragmenten Maaoslands aardewerk, waaronder een manchetrand, drie scherven Zuid-Limburgs en telkens één scherf van Kempische waar, Elmpt en Paffrath.

GEBOUW 636 / werkput 156 en 407 (fig. 23.79)

onderzoek

De sporen van de westelijke kopse kant zijn onderzocht tijdens het onderzoek in 2006. De resterende sporen van deze gebouwplattegrond zijn pas in 2009 opgegraven. Spoor 407.135 is in het veld uitvoerig bekeken waardoor vast staat dat het om een natuurlijke verkleuring gaat. De gebintstijl die hier hoort te liggen is verdwenen door natuurlijke processen. Daarnaast is dit spoor gekapt door de laat-middeleeuwse greppel 990.

constructie

Het gebouw is noordoost-zuidwest georiënteerd. De kernconstructie van het gebouw bestaat uit vier binnenstijlpalen met een lengte van 10 meter en een breedte die varieert van 6 tot 7 meter. De binnenstijlkuilen zijn tussen de 26 en 52 cm diep. Alleen aan de westzijde van de plattegrond is een duidelijke kopse kant gevonden. Deze bestaat uit twee naast elkaar liggende kuilen van standers; spoor 156.192 en 84 zijn mogelijk hoekpalen en liggen op één lijn met de binnenstijlen. Aan de oostzijde van de plattegrond zijn geen afsluitende paalsporen aan het licht gekomen. De lengte van de platte-

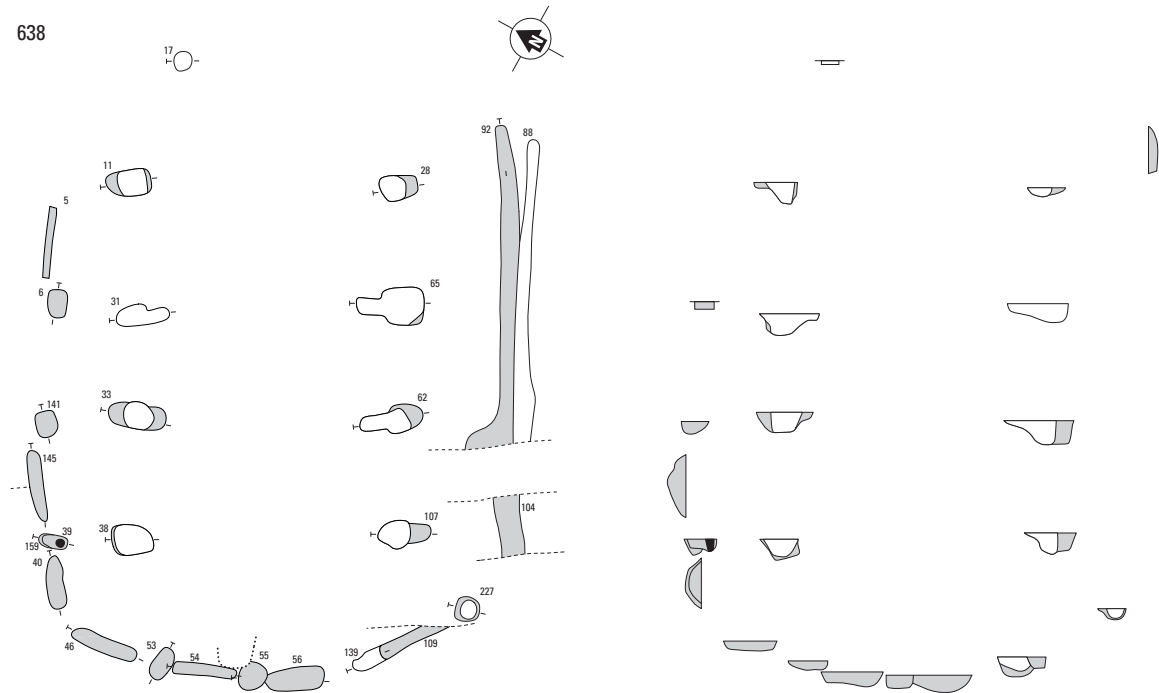

Fig. 23.80. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van gebouw 638. Schaal 1:200.

grond als geheel bedraagt omstreeks 15 m en de maximale breedte is 8.6 m.

wanden

Aan de noordelijke lange zijde zijn ter hoogte van het eerste en derde gebint twee kleinere paalsporen gedocumenteerd die geïnterpreteerd zijn als de kuilen van wandpalen.

bijzondere elementen

Tussen de palen van het vierde gebint is bij de aanleg van het vlak een compleet potje van Zuid-Limburgs aardewerk aangetroffen (407.001, puntvondst 637; 637-1; fig. 12.5). Deze bevond zich niet in een spoor maar in het schone gele zand. Waarschijnlijk moet de vondst, gezien de ligging binnen het gebouw, in samenhang met structuur 636 gezien worden.

verdwijnen van het gebouw

In de profielen van een aantal paalkuilen was te zien dat de stijlen uitgegraven zijn. Bij drie sporen is een kern gezien.

vondsten en datering

In de paalkuilen van deze plattegrond zijn 30 scherven van aardewerk uit de Volle Middeleeuwen gevonden. Twee Romeinse scherven – waaronder een wrijfschaalfragment Stuart 149 – en een handgevormde ijzertijdscherf zijn te beschouwen als opspit. Bij het aardewerk gaat het voornamelijk om scherven van gedraaide Zuid-Limburg keramiek. Een betrekkelijk klein aantal van zeven scherven is afkomstig van Maaslandse waar. Daarnaast is een wandscherf van een Pafraath-kogelpot gevonden. Het uit 636 geborgen middeleeuwse aardewerkensemble dateert hiermee in de periode 1075-1225 na Chr. Behalve aardewerk is nog een brok gebrande leem en een slijpsteenfragment.

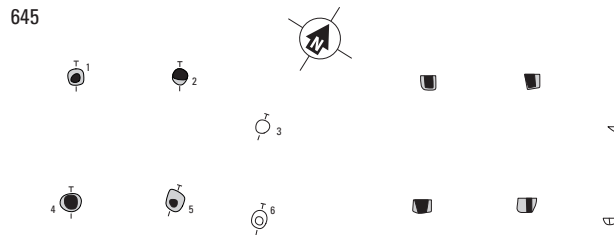

Fig. 23.81. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Plattegrond en coupes van bijgebouw 645. Schaal 1:200.

GEBOUW 638 / werkput 409 (fig. 23.80).

onderzoek

De plattegrond is tijdens het veldwerk herkend. De coupes over de sporen zijn zo veel mogelijk haaks op de lengterichting van het gebouw gezet.

constructie

De kern van dit gebouw bestaat uit vier gebinten en heeft een lengte van 9 en een breedte van 7 m. De diepte van de gebintstijlen varieert van 52 cm tot 64 cm; uitzondering is spoor 28 met een diepte van slechts 23 cm. De structuur wordt aan de westelijke zijde afgesloten met enkele paalkuilen en een deels bewaard gebleven wandgreppel. Aan de oostkant van de plattegrond zijn de sporen van een wand gevonden. De plattegrond heeft een totale lengte van 13 m. De maximale breedte van de structuur is 12 m.

wanden

In de noordelijke wand zijn drie paalkuilen (409.6, 409.41 en 409.39/145) gevonden met een onderlinge afstand van 3 m. Deze paalsporen liggen tussen een fragmentarisch bewaard gebleven wandgreppel (409.40, 409.145 en 409.5). In de zuidwand is een soortgelijke verdeling aanwezig; de paalkuilen met 409.53, 55 en 139 liggen tussen de greppelsegmenten 409.46, 54, 56 en 109. De afstand tussen de paalkuilen bedraagt ca. 2.6 m. Aan de westzijde ligt alleen een greppel (409.92) en geen paalkuil. Aan de oostkant van de structuur zijn geen wandpalen of greppels gevonden, afgezien van één mogelijke wandpaal (spoor 17). Hoe de wand van het gebouw er hier uitzag is niet duidelijk. Misschien was het gebouw aan deze zijde open.

ingangen

Een mogelijke ingang bevindt zich in de noordelijke wand tussen spoor 6 en 41. Deze sporen liggen net binnen de structuur, terwijl de overige wandpalen zich echt tussen de wandgreppelsegmenten bevinden. De breedte van de doorgang is omstreeks 3 m.

reparaties en verbouwingen

Bij één wandpaal is een duidelijke reparatie te zien. Kuil 409.159 wordt oversneden door 409.39.

verdwijnen van het gebouw

Vermoedelijk is het gebouw gesloopt voordat het einde van de technische levensduur was bereikt. Alle staanders zijn uitgegraven.

vondsten en datering

Uit de plattegrond zijn slechts enkele scherven geborgen die gezien het voorkomen van Zuid Limburg periode I en Kempisch aardewerk dateren uit de periode 1125-1175 na Chr.

BIJGEBOUW 645 / werkput 410 (fig. 23.81)

onderzoek

Deze structuur is tijdens het veldwerk herkend. Tijdens de uitwerking is echter gebleken dat deze structuur misschien maar voor een deel is opgegraven; ten noorden van de structuur heeft namelijk geen onderzoek plaatsgevonden. Het gaat bij deze structuur om de paalkuilen van een spieker of hooiberg.

constructie

De structuur bestaat uit vier paalkuilen en het grondplan is een rechthoek van 3.25 bij 2.75. De paalkuilen hebben een gemiddelde diepte van 38 cm.

vondsten en datering

Geen vondsten.

23.3.2 WATERPUTTEN EN -KUILEN

WATERPUT 236 / spoor 138.131 (fig. 23.82).

onderzoek

Deze boomstamwaterput wordt oversneden door waterput 237 zodat het handig was om beide in één keer te couperen. Hierbij werd eerste de zuidzijde verdiept tot op een tweede vlak, net boven het hout waarna het profiel gefotografeerd en getekend is. Vervolgens werd de noordkant verdiept tot op hetzelfde niveau en werd het tweede vlak getekend. Daarna is de zuidelijke helft uitgegraven. Tot slot is ook de noordelijke helft verdiept tot aan de onderzijde van het spoor. Uit de moerige onderste vulling van de put is een bulkmonster genomen voor analyse van de macroresten. Hierin bleken zich honderden verkoolde korrels van rogge gevonden, alsmede circa honderd verkoolde korrels van gecultiveerde haver of oot. Omdat een waterput een open context is, kan de onderlinge relatie van de verkoolde resten niet worden vastgesteld; het is onduidelijk of het gaat om bijvoorbeeld een enkele depositie van een verkoolde partij of om een geleidelijke opbouw van verkoolde resten. Gezien de grootte van enkele aarspilfragmenten van rogge, kan wel worden aangenomen dat deze soort lokaal werd verbouwd.

kuil

In het vlak heeft de ronde kuil van de waterput een doorsnede van omstreeks 3.9 m. Ondanks de oversnijding van waterput 237 was de kern van 236 al vanaf in het eerste vlak zichtbaar. In de kuil die bij de aanleg van de put gegraven is, zijn twee vullagen te onderscheiden. De kuil is 150 diep gemeten vanaf het vlak.

constructie

De waterput was gemaakt van een uitgeholde boomstam waarvan de onderste 65 cm bewaard waren gebleven. De binnenwerkse doorsnede van de put bedraagt ongeveer 84 cm en de wanden zijn omstreeks 6 cm dik. Het oorspronkelijke verloop van de boomstam is vanaf 27.45 m +NAP zichtbaar in de vorm van een verticaal bandje humeus zand. Het hout zelf was vanaf een hoogte van 27.00 m bewaard gebleven.

verdwijnen van de constructie

De kern van de waterput is zichtbaar tot in het eerste vlak waaruit blijkt dat de put is dichtgegooid voordat deze kon instorten.

vondsten en datering

De put is dendrochronologisch gedateerd en moet op basis daarvan na 1265 na Chr. ± 6 zijn aangelegd. Van de 221 scherven Middeleeuws aardwerk die afkomstig zijn uit de structuur zijn de meeste afkomstig uit de kuil en 66 uit de put zelf. In waterput 236 bevonden zich randen van potten met sikkelanden en manchetranden uit het Maasland, Zuid-Limburgse potten. Ook zijn scherven van keramiek uit Elmpst en Kempisch aardewerk geborgen, zodat de datering van dit aardewerkcomplex in de periode 1100-1150 ligt wat beduidend jonger is dan de dendrodatering.

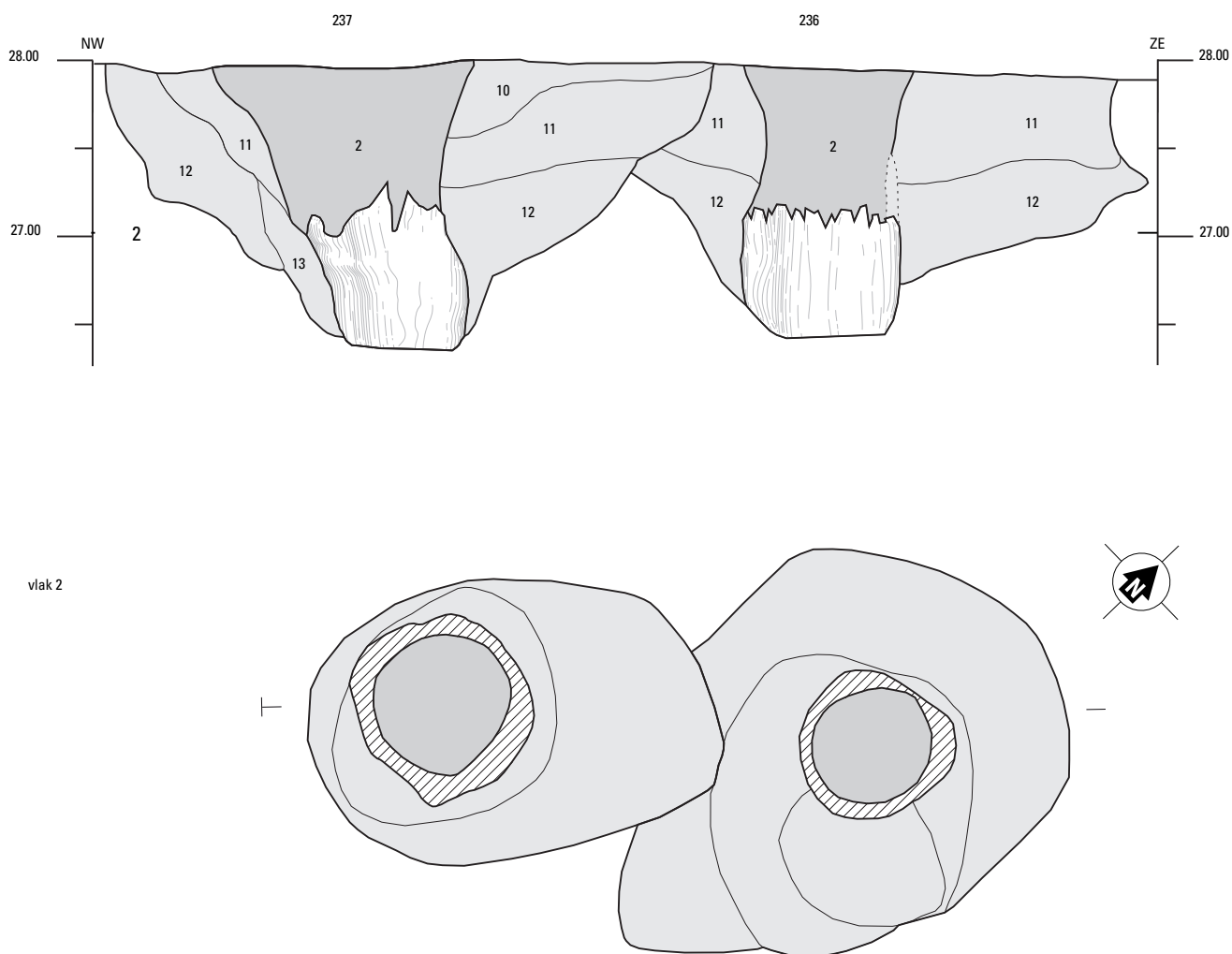

Fig. 23.82. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Profiel en vlak van waterput 236 en 237. Schaal 1:40.

WATERPUT 237 / spoor 138.446 (fig. 23.82)

onderzoek

Deze waterput tijdens de aanleg van het vlak herkend en gecoupeerd samen met structuur 236 welke door 237 oversneden wordt.

kuil

Deze was in het vlak herkenbaar als een ronde verkleuring met een diameter van omstreeks 3.9 m. De kern van de waterput was al direct vanaf het eerste vlak zichtbaar. In de kuil zijn vier vullagen waargenomen.

constructie

De waterput zelf is gemaakt van een uitgeholde boomstam waarvan de onderste 92 cm bewaard gebleven waren. De binnenwerkse doorsnede van de put bedroeg 72 cm en het hout was vanaf een hoogte van 27.30 m +NAP herkenbaar.

verdwijnen van de constructie

De kern van de waterput loopt door tot aan het eerste vlak zodat de waterput dichtgeraakt moet zijn voordat deze in kon storten.

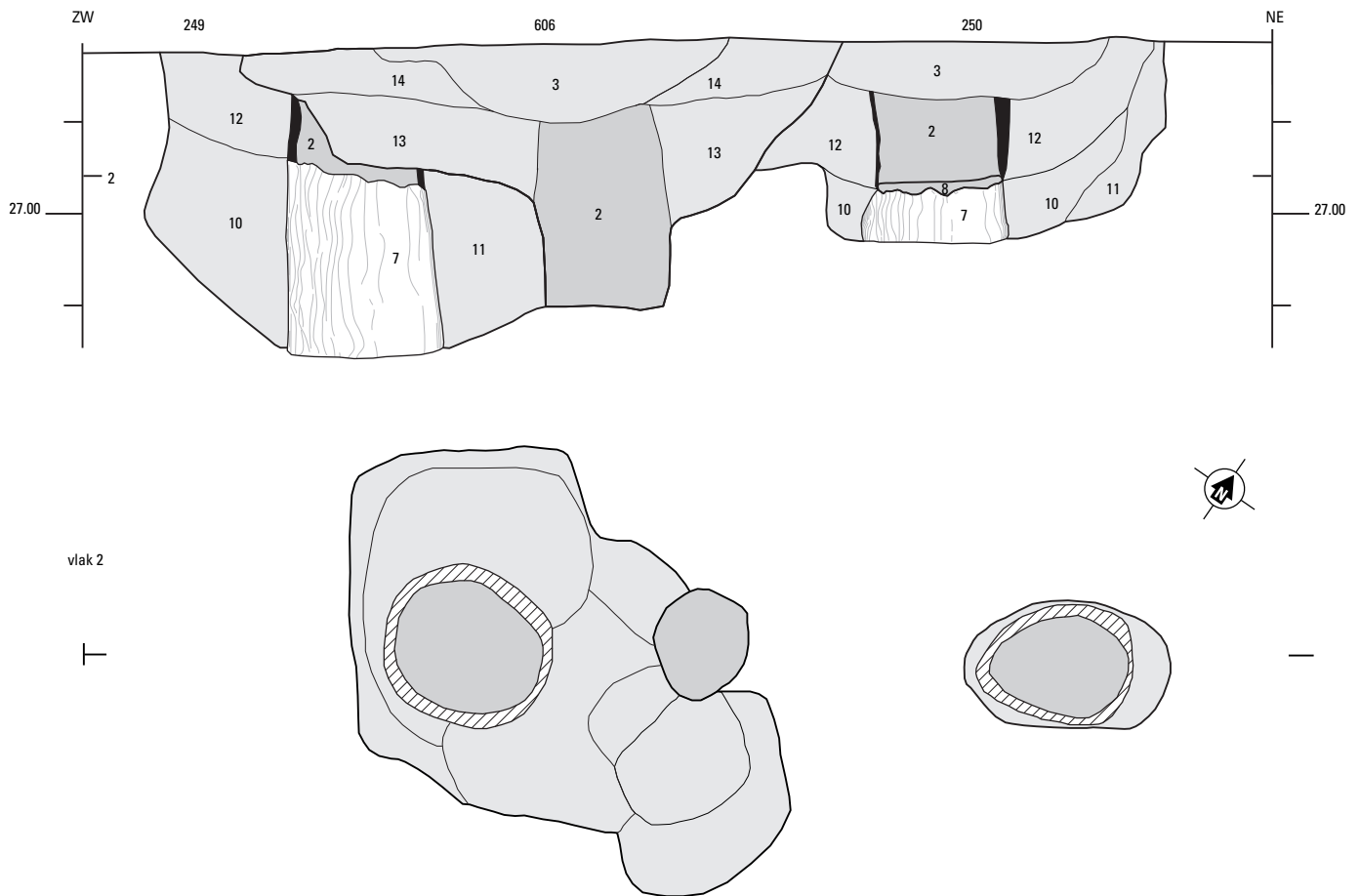

Fig. 23.83. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Profiel en vlak van waterput 249, 250 en 606. Schaal 1:40.

vondsten en datering

Van de meer dan 370 uit de structuur geborgen scherven Middeleeuws aardewerk zijn veruit de meeste scherven (203 stuks) afkomstig uit de put zelf en de overigen uit de kuil die gegraven is bij de aanleg van de put. Deze vondsten dateren uit de periode 1075-1175 na Chr.

WATERPUT 249 / spoor 138.505 (fig. 23.83)

onderzoek

Deze waterput wordt oversneden door structuur 606 en 250 en is daarom tegelijkertijd met deze onderzocht. De waterputten zijn ook tijdens het proefsleuvenonderzoek waargenomen maar toen niet verder onderzocht. De zuidelijke helft van de waterputten is in twee vlakken opgegraven.

kuil

De waterput wordt in het eerste vlak door enkele sporen oversneden maar heeft een vrijwel ronde vorm met een diameter van omstreeks 400 cm. De lagen 10, 11 en 12 zijn geïnterpreteerd als insteek. Deze lagen zijn lichtgrijs en grijsgeel van kleur.

constructie

De put zelf bestond uit een uitgeholde eiken boomstam die herkenbaar was vanaf 27.25 m +NAP. Van de boomstam waren de onderste 124 cm bewaard gebleven. De binnenwerkse diameter van de boomstamp was 80 cm.

verdwijnen van de constructie

De waterput is dichtgegooid om plaats te maken voor een nieuwere op vrijwel dezelfde plaats (606).

vondsten en datering

Uit de put zijn meer dan 280 scherven van Middeleeuws aardewerk geborgen. Daarvan zijn 20 scherven afkomstig uit de insteek. Het aardewerk dateert uit de periode 1050-1125.

WATERPUT 250 / spoor 138.466 (fig. 23.83)

onderzoek

Deze boomstamwaterput ligt vlak naast structuur 606 en 249 en is daarom tegelijkertijd met deze onderzocht. De putten waren al tijdens het vooronderzoek herkend. De zuidelijke helft van de sporen is met de kraan verdiept. Na het documenteren van het profiel is een tweede vlak aangelegd.

kuil

In vlak 1 oversnijdt deze waterput structuur 249 maar wordt oversneden door structuur 606. Afgezien van de oversnijding zal het spoor een vrijwel ronde vorm hebben gehad met een diameter van 300 cm. Op een dieper niveau is echter te zien dat 250 juist door 249 oversneden wordt. Bovenin het profiel is een bruingrijs gebrokte nazak gezien. Daaronder zijn de lagen 10, 11 en 12 onderscheiden die gezamenlijk geïnterpreteerd worden als insteek. De kuil loopt door tot op een diepte van 26.98 +NAP en vanaf 27.28 m +NAP zijn de resten van de put zichtbaar. Het onderste deel daarvan is gevuld met donkergrijs humeus zand. Daarboven bevinden zich enkele decimeters relatief schoon en homogeen lichtgrijs zand (laag 8) met daarboven weer de gebrokte opvullagen. Direct boven laag 8 is de onderzijde van de gebrokte opvulling van de put sterk humeus. Naar boven toe wordt de laag steeds minder humeus.

constructie

De put zelf is gemaakt van een uitgeholde eiken boomstam die in doorsnede een ovale vorm heeft. Door de ovale vorm varieert de diameter tussen de 85 en 50 cm. Het bewaard gebleven deel van de boomstam is 50 cm hoog.

verdwijnen van de put

Het bovenin de resten van de boomstam liggende homogeen lichtgrijze zand en het daarboven een humeuze laag moeten ontstaan zijn door instromen van zand uit de insteek nadat de boomstam lek was geraakt. Aan de gebrokte lagen daarboven is te zien dat de rest van de put dichtgegooid is.

vondsten en datering

De uitgeholde boomstam is dendrochronologisch gedateerd in 1141 AD \pm 4. Uit de put zijn 110 scherven van Middeleeuws aardewerk geborgen waarvan slechts 4 afkomstig zijn uit de insteek.

WATERPUT 251 / werkput 138.311 (fig. 23.84)

onderzoek

Dit spoor is in het veld direct geïnterpreteerd als waterput. Het spoor is gecoupeerd tot op de houten constructie, waarna de coupe en het tweede vlak zijn getekend en gefotografeerd. Vervolgens is de put bestaande uit een uitgeholde boomstam handmatig vrijgelegd. Uit de humeuze vulling van de waterput is een pollenmonster en monster voor onderzoek naar onverkoolde macroresten genomen. Na monsternamen is het spoor afgewerkt en is het restant van de houten omsluiting schoongespoeld. Vervolgens werd een deel van de boomstamput getekend en is een dendro-monster genomen. Het hout van de put is niet bewaard.

kuil

De insteek van de waterput tekende zich in vlak 1 (27.85 m NAP) af als een vrij regelmatige cirkel-

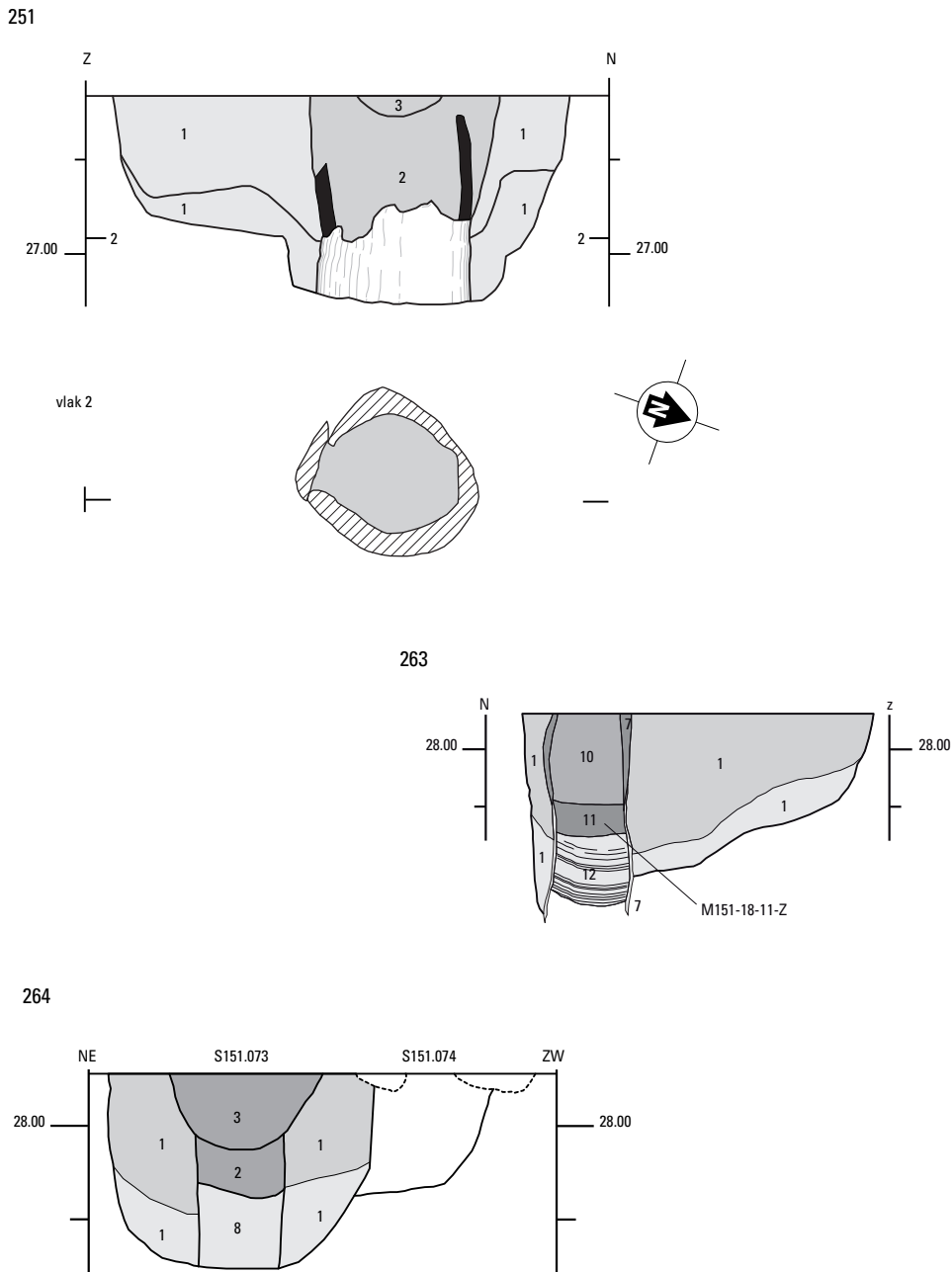

Fig. 23.84. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Profiel en vlak van waterput 251, 263 en 264. Schaal 1:40.

vormige structuur met een diameter van 3.40 m. Even ten noorden van het middelpunt van de kuil was op dit niveau een donkere verkleuring zichtbaar. Het betrof hier de nazak boven de waterput. De insteek is ongeveer 1 m diep en wordt gekenmerkt twee lagen. De bovenste laag bestaat uit lichtgrijs gebrokt zand en representeert het deel van de insteek dat na het ingraven van de boomstam dichtgegooid is. De onderste bestaat uit homogeen gekleurd grijs zand van de bodem en wanden van de kuil dat verrommeld werd tijdens de aanleg van de put. Deels zal dit zand in suspensievorm in de kuil gevloeid zijn.

constructie

De omsluiting van de waterput bestond uit een gekliefde en uitgeholde eiken boomstam. De stam had een binnenwerkse doorsnede van 60-65 cm.

verdwijnen van de constructie

De put is niet dichtgegooid maar na het vergaan van het boven de grondwaterspiegel gelegen deel van de houten putkoker is de waterput geheel opgevuld geraakt met inspoelend zand uit de insteek.

vondsten en datering

Een monster van de putmantel is ingezonden voor dendrochronologisch onderzoek. Het monster had echter te weinig jaarringen. Op basis van het aardewerk is de structuur te dateren in de 12de-13de eeuw.

WATERPUT 263 / spoor 151.018 (fig. 23.84)

onderzoek

Deze kleine waterput is tijdens de aanleg van werkput 151 herkend en grotendeels handmatig opgegraven. Na het couperen en documenteren van waterput 263 is een monster genomen van de zeer houtskoolrijke laag 11 (M151-18-11-Z).

kuil

De kuil van deze waterput is in het vlak herkend als een afgeronde rechthoek met afmetingen van 1.6 bij 2.1 m. In het vlak waren twee lagen zichtbaar waarvan de binnenste uit grijsbruin zand (laag 10) met daaromheen een bruingeel gebrokte tweede laag (laag 1). In het profiel is laag 10 omsloten te zijn door een bandje humeus materiaal op de plaats van de oorspronkelijke uitgeholde boomstam. Binnen deze omsluiting zijn drie lagen waargenomen (lagen 10-12). Opvallend zijn de zeer houtskoolrijke vulling van laag 11 en de spoelbandjes in laag 12. De kuil is op het diepste punt 110 cm.

constructie

De beschoeiing heeft bestaan uit een uitgeholde boomstam met een binnenwerkse doorsnede van slechts 40 cm.

verdwijnen van de constructie

De kern van de waterput is tot bovenin het profiel zichtbaar zodat de put vrij snel dichtgegooid moet zijn.

vondsten en datering

Volle Middeleeuwen.

WATERPUT 264 / spoor 151.073 (fig. 23.84)

onderzoek

Dit spoor is in het veld direct geïnterpreteerd als waterput. Het spoor is handmatig gecoupeerd en vervolgens getekend en gefotografeerd. Van de bekisting resteerde slechts nog een dunne band humeus materiaal onderin het spoor.

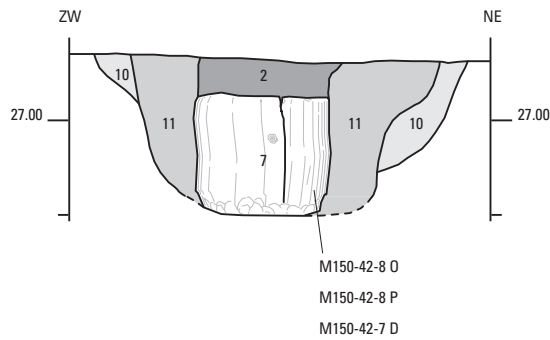
kuil

De insteek van tekende zich in het vlak af als een rechthoekige kuil met een lengte van 1.44 m en een breedte van 1.10m. De insteek bestaat uit lichtgrijs gebrokt zand en is circa 1 m diep.

constructie

Het hout van de put is niet bewaard gebleven maar vanaf een diepte van 27.70 m +NAP nog wel herkenbaar in de vorm van twee verticale banden humeus zand. De uitgeholde boomstam moet een binnenwerkse diameter hebben gehad van omstreeks 50 cm. De onderzijde van de constructie ligt op 27.35 m +NAP. De kern binnen de put bestaat uit drie lagen. De middelste laag bestaat uit gevlekt roestig grijs zand. De bovenste laag van de kern bestaat uit homogeen grijs zand met de iets paarsige tint die kenmerkend is voor sediment uit oudere akkerlagen. Vermoedelijk gaat het hier om de (latere) nazak van humeus akkermateriaal, na het inklinken van het materiaal uit de kern. Tussen de humeuze verticale bandjes bestaat de kern uit lichtgrijs fijn gelamineerd zand.

274

280

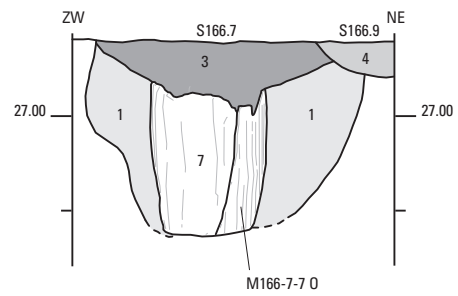

Fig. 23.85. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Profiel en vlak van waterput 274 en 280. Schaal 1:40.

verdwijnen van de constructie

Na het buiten gebruik raken van de put werd deze niet meer opgeschoond. Het pakket met lichtgrijze bandjes onderin de kern van de put maken duidelijk dat deze dichtgevloeid is met in suspensie geraakt sediment uit de insteek. Dit gebeurde doordat de houten boomstam verging en lek raakte. Het middelste deel van de put is ingestort/ingedrukt en bestaat uit gehomogeniseerd en roestig sediment uit de insteek. Het bovenste deel van de put is nagezakt en is afkomstig uit de toenmalige bouwvoor.

vondsten en datering

Het aardewerk uit deze put dateert het spoor in de tweede helft van de 12de of het eerste kwart van de 13de eeuw.

WATERPUT 274 / spoor 150.042 (fig. 23.85)

onderzoek

Ter hoogte van de waterput ligt de grondwaterspiegel op slechts enkele decimeters onder het vlak. Zodat al op een hoogte van 27.15 m +NAP het hout van de put dagzoomde. Bij het couperen werd met de graafmachine op gepaste afstand van de boomstamput een kuil gegraven waarna het profiel handmatig terug werd gezet tot aan het midden van de put zelf. Nadat de buitenzijde van de houten put getekend was, zijn monsters genomen van de boomstam en van het sediment waarmee de put gevuld is.

kuil

De kuil die bij de aanleg van de put gegraven is, had in het vlak een ovale vorm met afmetingen van 210 bij 200 cm en was tot op een diepte van 80 cm onder het vlak bewaard gebleven. Aan de bovenzijde is de kuil trechtervormig met aan de onderzijde steile wanden. De kuil is na plaatsing van de put opgevuld met grijsbruin gevlekt en gelaagd zand (laag 10 en 11).

constructie

De put zelf bestaat uit een uitgeholde boomstam met een binnenwerkse doorsnede van omstreeks 70 cm. Het hout verkeerde in goede staat en liep door tot op een diepte van 26.51 m +NAP. Onderaan was de boomstam aan de buitenzijde bekapt.

verdwijnen van de constructie

De boomstam is tot vlak onder de rand gevuld met een fijn gelamineerd pakket uit lichtgrijs zand en humeus materiaal dat waarschijnlijk in de put gevloeid nadat de boomstam boven de grondwaterspiegel is vergaan en lek raakte. Boven de put is de kern gevuld met zeer humeus en homogeen gekleurd donkerbruin sediment (laag 2). Vanwege de homogeniteit en aard van deze humeuze afzetting zal het bovenste deel van de put niet dichtgegooid zijn maar nog lange tijd open hebben gelegen.

datering

Volle middeleeuwen.

WATERPUT 280 / werkput 166 (fig. 23.85)

onderzoek

Deze waterput ligt deels onder een van de greppels van structuur 920 en vlak bij de gebouwen 238 en 627. De zuidelijke helft van de structuur is met de kraan weggegraven om de waterput ook goed in het profiel te kunnen bestuderen.

kuil

De structuur heeft in het vlak een ongeveer ovale vorm van 1.5 bij 2 meter en wordt aan de oostzijde oversneden door een greppel (S166.9 van ft 920). In het profiel zijn zowel het hout van de put zelf als de insteek van de kuil (laag 1) en een trechtvormige nazakking zichtbaar (laag 3). De kuil is tot op een diepte van 105 cm onder het vlak bewaard gebleven. De insteek heeft schuine wanden, een vlakke bodem en is opgevuld met gebrokt grijs/donkerbruin zand. De nazak boven de put bestaat uit homogeen donkerbruin gekleurd zand.

constructie

De put zelf bestaat uit een door de helft gekliefde en uitgeholde boomstam. Het hout van de boomstam is vanaf 26.40 tot 27.15 m NAP bewaard gebleven. De boomstamput heeft een binnenwerkse doorsnede van omstreeks 60 cm.

verdwijnen van de constructie

Op basis van de homogeniteit van de nazak boven de put is deze vermoedelijk niet dichtgegooid maar heeft deze nog geruime tijd open gelegen en is langzaam dichtgeraakt.

vondsten en datering

In de put zijn 12 scherven van Middeleeuws aardewerk teruggevonden op basis waarvan de put aan het einde van de 12de eeuw of later moet zijn dichtgegooid.

WATERPUT 606 / spoor 138.507 (fig. 23.83)

onderzoek

Deze put is in het eerste vlak gezien als een onderdeel van structuur 249. Tijdens het veldonderzoek is duidelijk geworden dat het een apart spoor betrof en heeft het een spoornummer gekregen. Het idee bestond dat structuur 606 ontstaan is tijdens het repareren van structuur 249. Gedurende de uitwerking werd duidelijk dat 606 geen reparatie is van structuur 249 maar een volledig nieuw gegraven waterput zodat de structuur uiteindelijk toch een apart structuurnummer kreeg.

kuil

De structuur heeft in het eerste vlak een onregelmatige ronde vorm met een diameter van 320 cm en oversnijdt de putten 249 en 250. Bovenin het spoor ligt een trechtvormige laag met nagezakt zand met verbrande leem en houtskool. Laag 13 en 14 zijn lagen waarmee de aanlegkuil van de put gevuld is. Deze lagen bestaan respectievelijk uit geel zand met grijze brokken en houtskool en verbrande leem, en geel/grijs/bruin gebrokt zand. De kern van de kuil (laag 2) bestaat uit grijs met witte brokjes, houtskool en verbrande leem.

constructie

Hoe de put zelf er uit heeft gezien is niet duidelijk. Tijdens het onderzoek is geen beschoeiing in de vorm van een uitgeholde boomstam of plaggen gevonden. Vermoedelijk bestond de put uit een minder houdbare houtsoort of ander organisch materiaal.

verdwijnen van de constructie

Omdat de kern van de oorspronkelijke put nog tot hoog in het profiel zichtbaar is, zal de put niet

uitgegraven zijn. De brokkige vulling maakt duidelijk dat de put op een gegeven moment dichtgegooid is.

vondsten en datering

In de put lagen meer dan 285 scherven van Middeleeuws aardewerk die dateren uit de periode 1050-1125 na Chr. Op basis van deze vondsten moet de put dus niet lang na 1125 zijn dichtgegooid.

WATERPUT 639 / spoor 407.127 (fig. 23.86)

onderzoek

Deze waterput is gecoupeerd tot op het niveau waarin een bandje vermolmd hout van de uitgeholde boomstam zichtbaar werd. Vervolgens is het profiel getekend en gefotografeerd en verdiept tot een tweede vlak. Daarna is het profiel verder verdiept tot aan de onderkant van de boomstam.

Onderin de nazak was veel houtskool aanwezig en hieruit is een monster genomen om deze te kunnen onderzoeken op botanische resten.

kuil

De insteek (laag 10 en 11) van de waterput heeft in het eerste vlak een onregelmatige ronde vorm en meet 4.25 bij 3.75 m. De twee laagnummers voor de insteek zijn uitgedeeld om een kleurverschil aan te duiden; de vulling van laag 10 is lichtbruin en laag 11 is iets donkerder (grijzer) van kleur. Bovenin is een donkergrijze nazakking (laag 3) en onderin deze laag was een houtskoolrijke band aanwezig. De kern (laag 2 en 8) bestaat niet uit humeus materiaal maar is opgevuld met lichtgrijs zand. De kuil heeft een diepte van 90 cm.

constructie

De mantel van de waterput heeft waarschijnlijk uit een gekliefde en uitgeholde eiken boomstam bestaan; dit is echter niet met zekerheid te zeggen omdat geen hout van de constructie bewaard is gebleven.

verdwijnen van de constructie

De kern met nazakking is tot in het vlak te volgen waaruit opgemaakt kan worden dat het spoor betrekkelijk opgevuld is.

datering

Volle Middeleeuwen.

WATERPUT 640 / spoor 407.105 (fig. 23.86)

onderzoek

Deze waterput is gecoupeerd tot op ongeveer 80 cm onder het eerste vlak waarna het profiel getekend en gefotografeerd is. Na het verdiepen van het profiel, is de coupe doorgezet tot onder de houten constructie; het bleek echter onmogelijk om het hout in het profiel te tekenen omdat het grondwater snel begon te stromen. Het restant van putkist is uit de kuil geschept en op de kant getekend. De vulling binnen het hout is niet bemonsterd omdat de grond te veel was vermengd met de omringende grond.

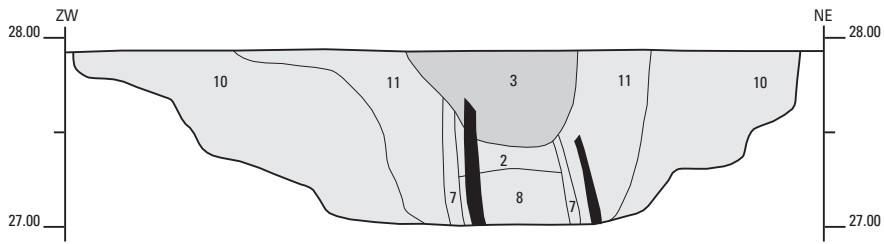
kuil

De waterput tekent zich in vlak 1 af als een ronde vlak met een doorsnede van drie m. Aan de oostkant wordt het spoor oversneden door greppel. 990 en enkele karrensporen. De insteek (laag 10) is lichtbruin geel gevlekt en is donkerder van kleur dan de insteek van de nabij gelegen waterput 639. De nazakking en kern (laag 3 en 2) zijn donkerder van kleur maar nog steeds voornamelijk zandig van textuur. Binnen het hout (laag 8) is de vulling humeus van aard. De diepte van de kuil is 1.50 m.

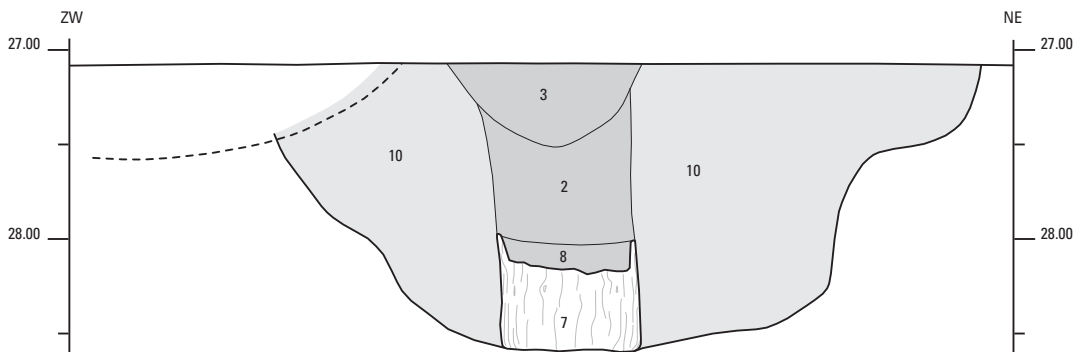
constructie

De bekisting van de waterput bestaat uit een eiken boomstam en is in geconserveerde vorm aanwezig

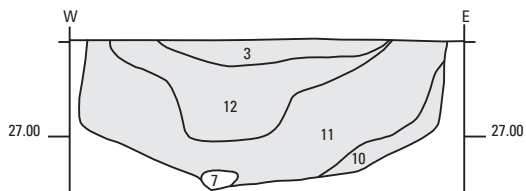
639

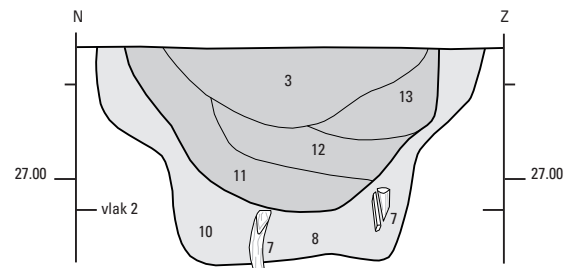
640

641

642

643

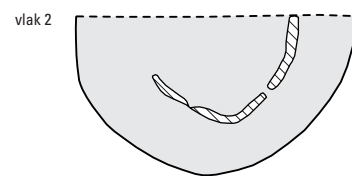
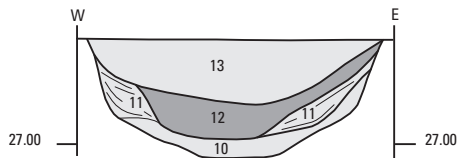

Fig. 23.86. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Profiel van de waterputten en -kuilen 639-643, alsmede vlak van 642. Schaal 1:40.

van 28.00 tot 27.40 m NAP. De diameter van de stam bedraagt ca. 74 cm.

verdwijnen van de constructie

De kern en nazakking zijn tot op het vlak niveau te zien, zodat de put is dichtgeraakt voordat deze kon instorten.

datering

Volle Middeleeuwen.

WATERKUIL 641 / spoor 400.032 (fig. 23.86)

onderzoek

Na de aanleg van het vlak is dit spoor als kuil geïnterpreteerd; na het couperen is vanwege de omvang en diepte van het spoor en de ligging in een depressie de mening ontstaan dat het een waterkuil betreft. De kuil is na het couperen getekend (1:20) en gefotografeerd.

kuil

In het vlak heeft de kuil een ronde vorm en een diameter van 2 m. De kuil heeft een diepte van 78 cm. Het is niet met zekerheid te zeggen of laag 10 echt een aparte laag is of dat deze bij laag 11 hoort. Onderin zijn enkele fragmenten onbewerkt hout aangetroffen maar tijdens het onderzoek is de aanwezigheid van een houten constructie niet aangetoond.

Van boven naar beneden zijn de volgende lagen aanwezig:

- 3 donkergrijs humeus donkerbruin
- 12 donkerbruin humeus
- 11 geel bruin grijs brokken
- 10 bruin geel gevlekt
- 7 hout (niet verzameld)

verdwijnen van de kuil

De brokken in laag 13 suggereren dat de kuil is dichtgemaakt; de homogene vulling van laag 12 en 3 lijkt echter te verwijzen naar een proces waarbij de kuil langzaam is dichtgeslibd.

datering

Volle Middeleeuwen.

WATERPUT 642 / spoor 400.012 (fig. 23.86).

onderzoek

Vanwege de bescheiden afmeting van het spoor in het eerste vlak is deze waterput niet meteen als zodanig herkend. Bij de aanleg van het tweede vlak is het restant van een uitgeholde boomstam ontdekt waardoor duidelijk werd dat het toch een kleine waterput betreft. Het profiel en de westelijke helft van het tweede vlak zijn getekend; in de oostelijke helft is geen hout gevonden. Een deel van het hout is bewaard voor dendrochronologisch onderzoek.

kuil

In vlak 1 is de waterput rond van vorm met een diameter van ca. 175 cm. De kuil heeft een diepte van 114 cm. De onderste laag (10) is geelgrijs gevlekt en betreft waarschijnlijk de insteek. Daarboven zijn een aantal lagen onderscheiden (11-13) met een donkere en homogene vulling. De vorm van dit lagenpakket is in het profiel komvormig en waarschijnlijk betreft het niet de kern.

Het restant van de houten put is slechts 30 cm hoog en vanaf een hoogte van 26.70 m +NAP bewaard gebleven. Tussen het hout is geen humeuze vulling aanwezig maar schoon welzand.

constructie

De wand van de waterput heeft bestaan uit een gekliefde en uitgeholde eiken boomstam. De diameter van de houten put zal ca. 80 cm geweest zijn. Hoe de houten delen aan elkaar bevestigd zijn geweest

kon niet achterhaald worden.

verdwijnen van de constructie

Vermoedelijk is een deel van de houten constructie uit de kuil verwijderd; er is geen duidelijke kern in het profiel waargenomen. Waarschijnlijk is de kuil daarna open blijven liggen en langzaam opgevuld.

datering

Volle Middeleeuwen.

WATERKUIL 643 / werkput 400.029 (fig. 23.86)

Het spoor is in het eerste vlak gezien als een ronde vlek met een doorsnede van 1.50 m. De kuil heeft een diepte van 64 cm. In laag 12 zijn spoelbanden gezien wat naar de functie van waterkuil lijkt te verwijzen.

13	Donkerbruin geel gevlekt
12	Donkerbruin
11	Bruin geel spoelbanden
10	Bruin geel gevlekt

23.3.3 OVERIGE SPOREN

KUIL 226 / spoor 150.043 / (fig. 23.87)

Dit betreft een in het vlak rechthoekige, langwerpige kuil van 6 bij 1.7 m. De kuil heeft een vlakke bodem en is maximaal 50 cm diep. Ofschoon de kenmerkende drielagige opvulling ontbreekt, is de kuil vanwege de vorm en de aard van de opvulling in het veld geïnterpreteerd als mestkuil.

In de vulling van het spoor zijn twee verschillende lagen te onderscheiden:

10	Homogeen donkerbruin organisch materiaal met iets zand.
11	Als 10 maar met lichtgrijze zandinclusies.

vondsten en datering

De zes scherven uit structuur 226 laten een nauwkeurigere datering dan in de 11de of 12de eeuw niet toe.

DRIELAGENKUIL 265 / spoor 139.108 (fig. 23.87)

Structuur 265 ligt centraal in werkput 139 tussen de plattegronden 238 en 239 en is noordoost-zuidwest georiënteerd. De kuil is 2.4 meter lang, 1.25 meter breed en 40cm diep. In het vlak heeft de kuil een afgerond- rechthoekige vorm.

De vulling van de kuil bestaat uit twee lagen:

10	donker bruingrijs
11	bruingrijs zandig

vondsten en datering

In de kuil is slechts een scherp Zuid-Limburgs aardewerk gevonden. Datering: 12de eeuw.

DRIELAGENKUIL 271 / spoor 153.355 (fig. 23.87)

Deze kuil is in het vlak ongeveer rechthoekig van vorm en meet 250 bij 135 cm. Kuil 271 is tot op een diepte van maximaal 35 cm onder het vlak bewaard gebleven.

10	grijs met inclusies van houtskool

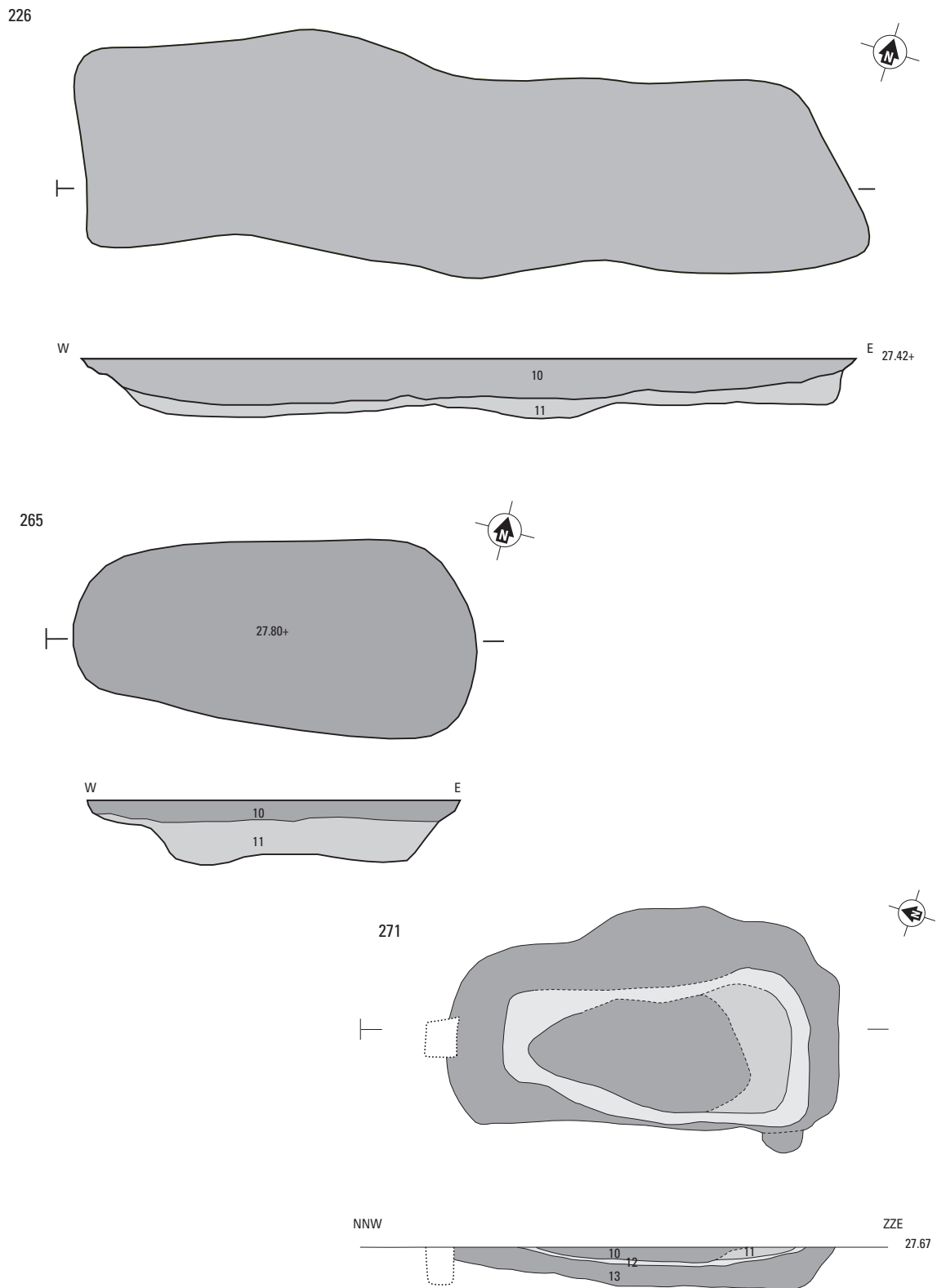

Fig. 23.87. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Vlak en profiel van kuil 226, 265 en 271. Schaal 1:40, kuil 226 1:50.

- 11 grijs met brokken B-Horizont
- 12 verbrande klei/leem en asresten
- 13 grijs met inclusies van houtskool

vondsten en datering

In de kuil zijn vijftien scherven Maaslands en enkele stukken onbewerkt natuursteen gevonden. Het aardewerk dateert uit de periode 1125-1175.

DRIELAGENKUIL 284 / spoor 153.158 (fig. 23.88)

In het vlak rechthoekige langwerpige kuil van 2.3 bij 1.4 m. De kuil heeft een vlakke bodem en is maximaal 22 cm diep. De vulling van het spoor bestaat uit drie verschillende lagen. Er is een pollenmonster genomen van elk van deze lagen (M153-158-10/11/12-P).

- 10 donkergrijs bruin met inclusies van houtskool
- 11 bruin met inclusies van verbrande klei/leem en houtskool
- 12 zwart humeus

vondsten en datering

In de kuil zijn drie scherven Maaslands en een fragment Romeins aardewerk gevonden.

DIERGRAF 294 / spoor 153.051 (fig. 23.88)

onderzoek

Diergraf 294 ligt op slechts enkel meters verwijderd van een cluster gebouwplattegronden en oversnijdt een prehistorische waterkuil. Het graf is pas ontdekt bij het couperen van het spoor toen op 20 cm onder het vlak bot werd gevonden. Vervolgens werd op dit niveau een tweede vlak aangelegd dat gedocumenteerd is, en is om hier een tweede vlak aan te leggen en een tekening te maken. Dit vlak ligt op een hoogte van 27.65 +NAP.

kuil

De kuil is afgerond rechthoekig en heeft een lengte van 1.20 m bij een breedte van 65 cm.

skelet

Het bot is zeer slecht bewaard gebleven. Ofschoon de contouren van een deel van het skelet zich duidelijk aftekenden in het zand kon alleen het glazuur van enkele tanden worden geborgen.

vondsten en datering

Het spoor lijkt in de Volle Middeleeuwen thuis te horen op grond van een scherf Zuid-Limburgs aardewerk.

DRIELAGENKUIL 295 / spoor 153.134 (fig. 23.88)

Dit spoor is afgerond rechthoekig en meet in het vlak 3.8 meter bij 80 cm. De maximale diepte van het spoor is 32 cm. In de vulling van de kuil zijn drie lagen te onderscheiden nl.:

- 10 donkerbruin
- 11 lichtbruin lemig
- 12 grijs gebrokt

vondsten en datering

In de kuil zijn twee scherven van handgevormd Paffrath aardewerk, twee scherven Maaslands en één scherf Kempisch aardewerk gevonden. Dit aardewerk dateert uit de 11de/12de eeuw.

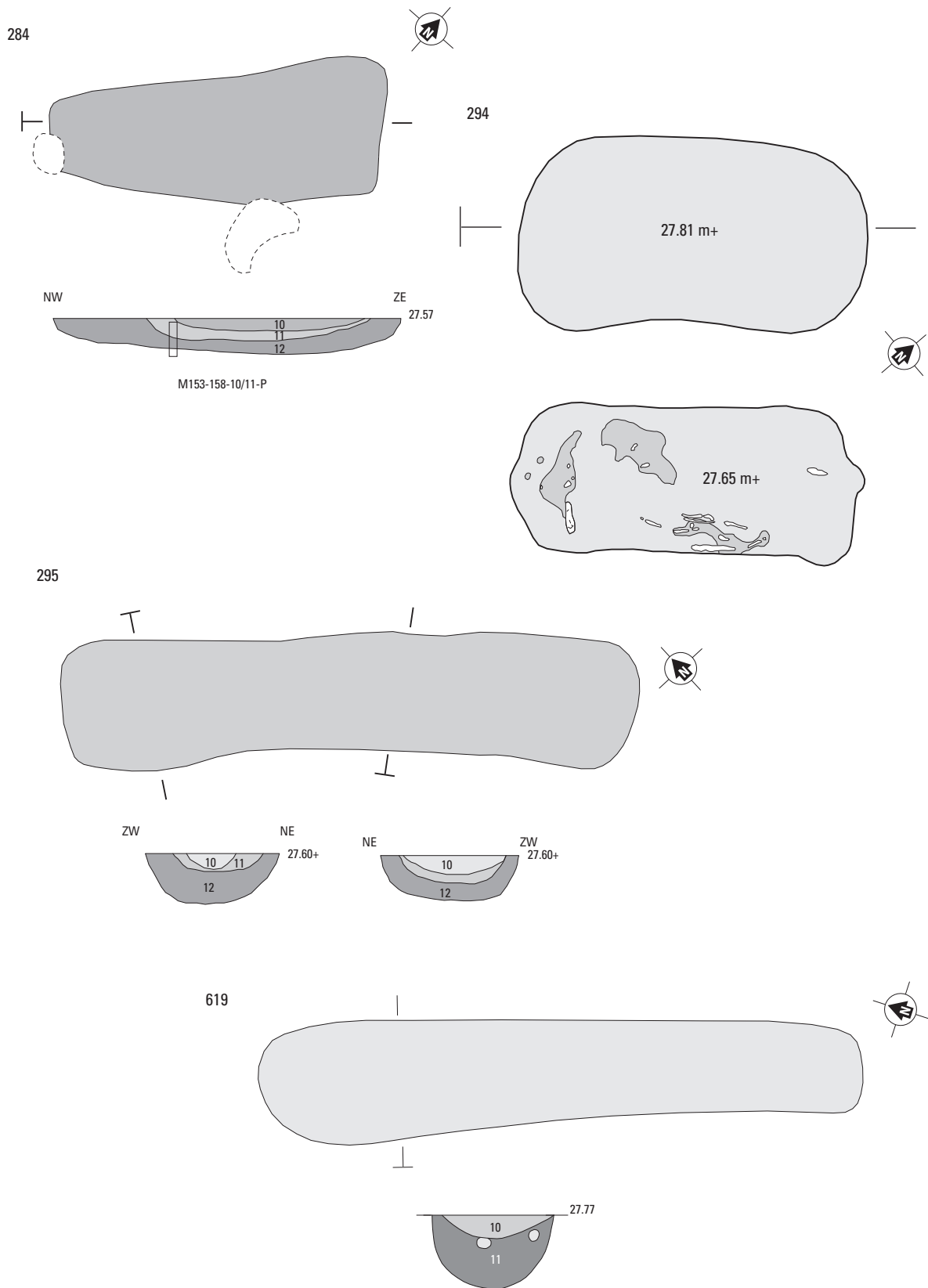

Fig. 23.88. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Vlak en profiel van drielagenkuil 284, 295, 619 en diergraf 294. Schaal 1:40, diergraf 1:20.

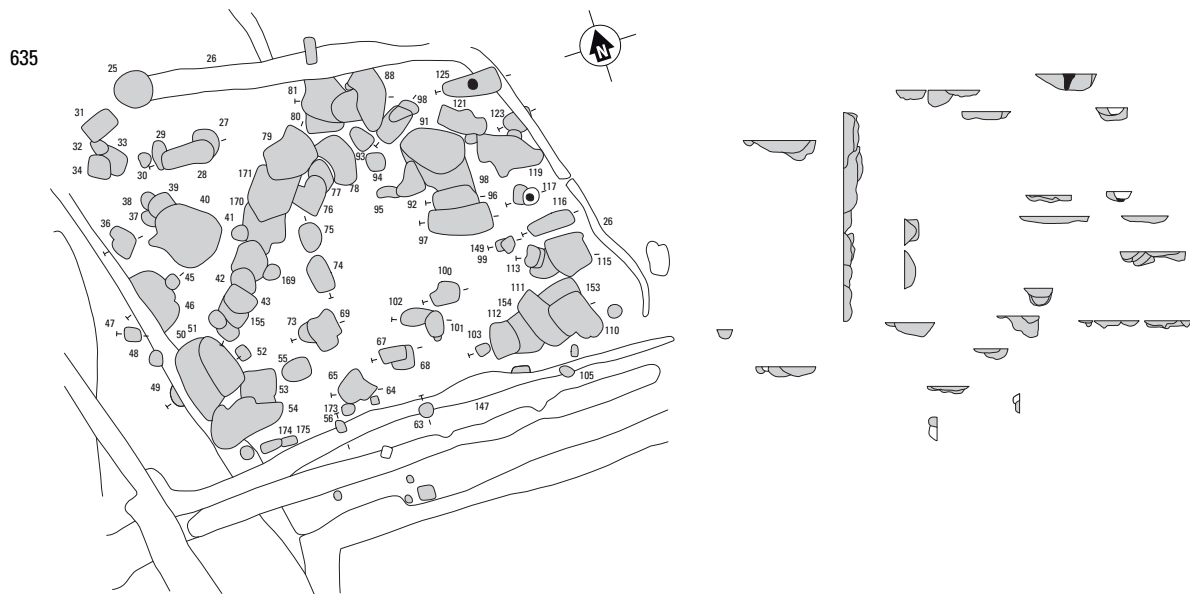

Fig. 23.89. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Vlak en coupes van sporencluster 635. Schaal 1:200.

DRIELAGENKUIL 619 / spoor 155.051 (fig. 23.88)

Deze drielagen of mestkuil heeft in het vlak een afgerond rechthoekige vorm met afmetingen van 400 bij 80 cm. Het spoor heeft een maximale diepte van ca. 50 cm. In het profiel zijn twee lagen herkend:

- 10 donkergrijs zwart gespikkeld
- 11 zwart humeus met lichtbruine leembrokken

vondsten en datering

Geen vondsten.

KUIL 632 / spoor 138.268

Deze in het vlak ovale kuil van 175 bij 80 cm ligt in het dichte kuilencluster in het oosten van werkput 138 en wordt oversneden door een van de gebintstijlen van gebouw 235. Het spoor heeft een diepte van maximaal 40 cm en wordt gekenmerkt door relatief veel aardewerk in een verder homogene kuilvulling. Op een diepte van ongeveer 20 cm bevindt zich een dun bandje met houtskooldeeltjes. Ter hoogte van kuil 632 ligt het vlak op een hoogte van 27.67 m NAP.

KUIL 633 / spoor 138.272

Deze in het vlak ovale kuil van 120 bij 80 cm ligt in het dichte kuilencluster in het oosten van werkput 138 en oversnijdt zowel een gebintstijl van gebouw 235 als een gebintstijl van gebouw 233. Het spoor heeft een diepte van maximaal 32 cm en wordt gekenmerkt door relatief veel aardewerk in een verder homogene kuilvulling. De kuil heeft een ronde bodem, een steile wand aan de zuidoostzijde en een vlake wand aan de noordwestzijde. Ter hoogte van kuil 633 ligt het vlak op een hoogte van 27,82 m +NAP.

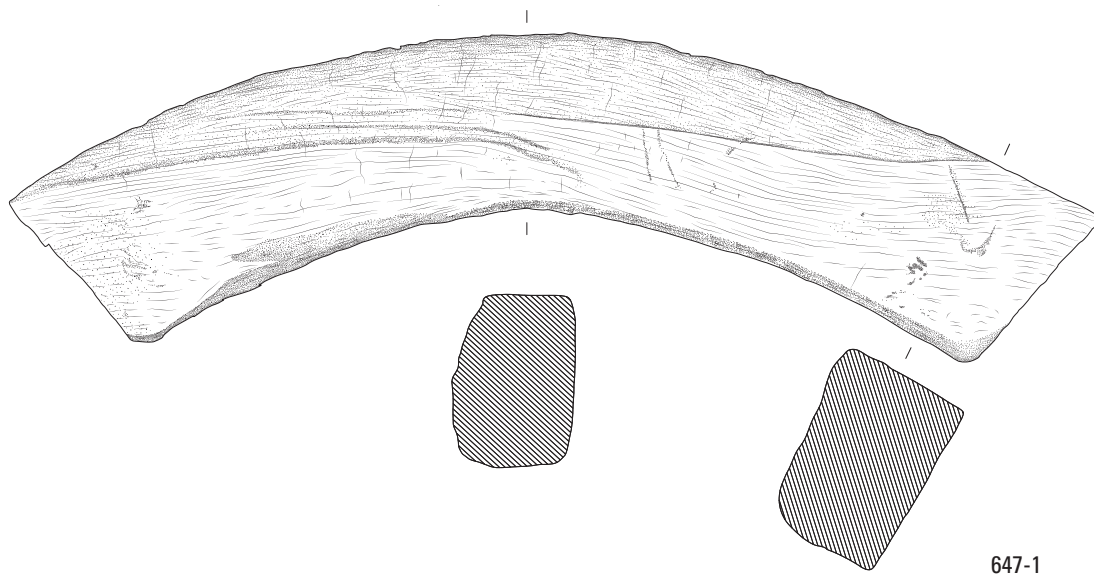

Fig. 23.90. Eersel-Kerkebogten, vindplaats 13. Halffabricaat segment van een spaakwiel (647-1) uit eikenhout. Schaal 1:4.

KUIL 634 / spoor 153.231

Deze in het vlak ovale kuil van 100 bij 90 cm ligt naast een van de gebintstijlen van gebouwplattengrond 285. De kuil had een vlakke bodem en bevatte dierlijk tandglazuur maar was nog slecht tot op een diepte van maximaal 14 cm bewaard gebleven. Mogelijk gaat het om de onderzijde van een diergraf waarvan het skelet geheel vergaan is. Het vlak ligt op een hoogte van 27,73 m +NAP.

SPORENCLUSTER 635 / werkput 166 (fig. 23.89)

Dit cluster bestaat uit 99 kuilen die omsloten worden door een ondiepe greppel in de zuidwesthoek van een voormalig met houtwallen omsloten perceel. Bij slechts twee van de kuilen is herkenbaar dat het om paalkuilen gaat. Van de overige kuilen kan niet gezegd worden waarvoor deze gebruikt zijn. Deze worden gekenmerkt door een vlakke bodem en zijn over het algemeen niet dieper dan 10-15 cm. Ter hoogte van de sporenconcentratie helt het vlak in zuidelijke richting van omstreeks 27.60 naar in het noorden naar 27.40 in het zuiden.

De functie van het cluster is niet duidelijk maar duidelijk is dat er gezocht worden in de richting van een agrarisch technische constructie. Het spoor dateert in de tweede helft van de 11de of het eerste kwart van de 12de eeuw.

KUIL 637 / werkput 407

Bij de aanleg van het vlak van werkput 407 is dit complete potje van Zuid-Limburgs aardewerk aangetroffen. Tijdens het couperen is geen spoor van een kuil meer waargenomen. De vondst ligt binnen huis 636 en mogelijk is er een verband tussen de vondst en de structuur.

KUIL 647 / spoor 152.33

Kuil in het noorden van werkput 152. De kuil is in het vlak 140 bij 210 cm groot en slechts enkele decimeters diep. De kuil is opgevuld met humeus, bijna moerig materiaal dat vrijwel zwart van kleur is.

vondsten en datering

In de kuil zijn drie middeleeuwse en een Romeinse scherf gevonden. Onder de drie scherven uit kuil 647 bevindt zich naast Maaslands en Zuid-Limburg een fragment uit Elmpt, wat de kuil in de tweede helft van de 12de eeuw dateert. Naast dit aardewerk zijn in de kuil diverse stukken hout gevonden. Daaronder bevindt zich een bewerkt stuk eikenhout; een halffabricaat (647-1). Het betreft een segment van een spaakwiel, waarbij de gaten voor de spaken (aan de binnenzijde) en de gaten voor de pen-en-gatverbindingen die de verschillende wielsegmenten moesten verbinden ontbreken (fig. 23.90). Het segment is vervaardigd uit een gekliefde stam (stamcode 4 of 5) en vervolgens in vorm gekapt. Het object is 56 cm lang, 9 cm breed en 5.5 cm dik. De lengte van de buitenkant is 61 cm en aangezien het gebruikelijk is om een wiel samen te stellen uit zes segmenten kan een omtrek van 3.66 m en een diameter van 1.16 m worden berekend. Deze kuil 647 lijkt samen met kuil/grep-pel 646 een samenspel te vormen. De objecten van hout versterken dit vermoeden. Uit beide sporen stammen halffabricaten van wielen: een as (uit kuil 646) en dit wielsegment. Het lijkt aannemelijk dat één van de bewoners van de nederzetting een ambacht heeft uitgeoefend dat met deze vondsten in verband kan worden gebracht (waarschijnlijk het maken van wielen).

24 STRUCTUREN UIT DE LATE MIDDELEEUWEN EN NIEUWE TIJD

HOPPLANTAGE 702 / werkput 148 / (fig. 24.1)

onderzoek

Tijdens de aanleg van werkput 148 werden in het vlak de grondsporen van een groot aantal kleine, subrecente paalkuilen waargenomen. Een aantal van deze kuilen is gecoupeerd. Gezien de regelmatige afstanden tussen de paalkuilen en de ligging in rijen was direct duidelijk dat deze kuilen iets te maken moeten hebben gehad met land- of tuinbouw. Pas tijdens de uitwerking werd duidelijk dat het zeer waarschijnlijk om resten van een hopplantage gaat. Parallellen hiervoor zijn gevonden in Schijndel en in Deventer. Een amateurhistoricus heeft in het streekarchief gezocht naar schriftelijke bronnen die de aanwezigheid van een hopplantage in Kerkebogten zouden kunnen bevestigen, maar dit onderzoek leverde helaas niets bruikbaar op.

kuilen

In het vlak zijn de paalkuilen vierkant met afgeronde hoeken of ovaal van vorm. In totaal gaat het om 130 kuilen. Deze liggen verdeeld over twaalf rijen. De onderlinge afstand tussen de kuilen onderling ligt tussen de 1.85 en 2.05 m. Tezamen nemen de kuilen een noordwest – zuidoost georiënteerd rechthoekig vlak in van 35 bij 20 m. Het regelmatig patroon wordt op enkele punten onderbroken doordat niet alle paalkuilen teruggevonden zijn. Deze zullen minder diep en daardoor niet bewaard gebleven zijn. De wél bewaard gebleven kuilen zijn gemiddeld nog tot 9 cm onder het vlak bewaard gebleven. De kuilen hebben een vlakke of halfronde bodem en zijn meestal geheel gevuld met donkerbruin zand. Bij slechts een van de gecoupeerde sporen is in deze donkerbruine opvulling een paalkern waargenomen.

vondsten en datering

In de kuilen is geen dateerbaar materiaal gevonden, maar de kuilen maken een relatief jonge indruk doordat ze gekenmerkt worden door scherpe grenzen en gevuld zijn met grond die sterk overeenkomt met het bovenste deel van het plaggendeck. Anderszins worden de paalrijen aan de noordzijde oversneden door een perceelsgreppel die aangegeven staat op de kadastrale minuut van 1830. Waarschijnlijk dateert de plantage dan ook uit de 17de of 18de eeuw.

WATERPUT 700 / spoor 168.026 (fig. 24.2).

onderzoek

Waterput 700 is tijdens de aanleg van werkput 168 herkend en maakt deel uit van een 19de/20ste eeuws boederijf. De put ligt te midden van enkele eveneens subrecente uitbraakkuilen en een tweede waterput (701). Om de structuur in profiel te kunnen bestuderen werd de helft weggegraven tot op een diepte van circa 26.30 m +NAP. Hierbij werd onderin het spoor de oorspronkelijke beschoeiing uit opgestapelde plaggen teruggevonden. Na de aanleg van het profiel zijn foto's genomen en is het geheel getekend op schaal 1:20.

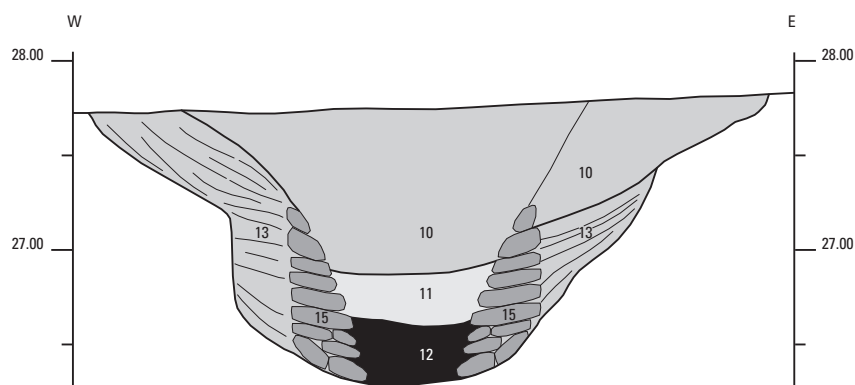
kuil

De kuil heeft in het vlak een afgerond rechthoekige vorm met afmetingen van circa 330 bij 400 cm en is in totaal tot op een diepte van 154 cm onder het vlak bewaard gebleven. De bovenzijde van de kuil is trechtersvormig maar vanaf 27.25 m +NAP lopen de wanden stijl af. De oorspronkelijke insteek van de kuil (laag 13) heeft een gelaagde opvulling uit licht- en donkergrijs zand. De plaggen van de eigenlijke put bestaan eveneens uit grijs zand (laag 15). De onderzijde is gevuld met sterk humeus donkergrijs zand (laag 12). Daarbovenop liggen nog een homogeen lichtgrijze (laag 11) en een donkerbruin gebroekte laag zand (laag 10).

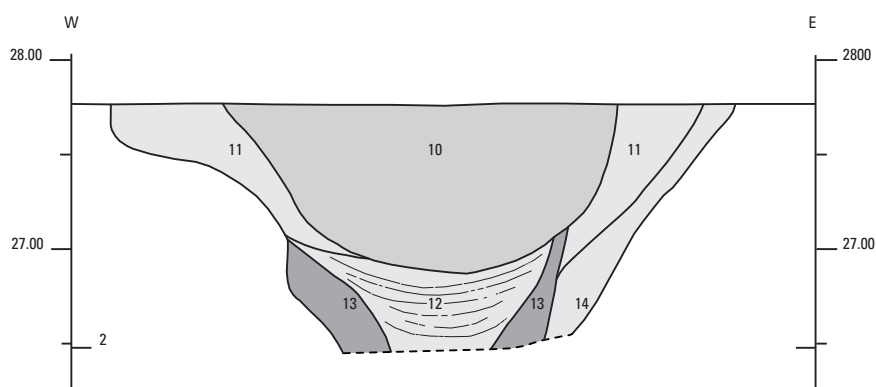

Fig. 24.1. Eersel-Kerkebogten. Hopplantage 702. Schaal 1:200.

700

701

vlak 2

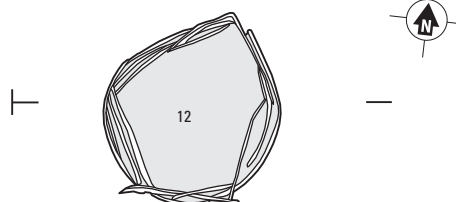

Fig. 24.2. Eersel-Kerkebogten. Profiel van waterput 700, alsmede vlak en profiel van waterput 701. Schaal 1:40.

constructie

De putwand uit gestapelde plaggen (laag 15) is herkenbaar vanaf 26.30 +NAP en loopt door tot op de bodem van de kuil. Aan de onderzijde heeft de putwand een dikte van 35-40 cm. Naar boven toe vernauwt deze zich.

verdwijnen van de constructie

De homogeniteit en humeuze samenstelling van de onderste laag in de kern van de put (laag 12) laten zien dat de put aanvankelijk geleidelijk dicht is geslibd, mogelijk met sediment afkomstig van de plaggen beschoeiing. De aanwezigheid van de tussenlaag uit lichtgrijs zand (laag 11) doet vermoeden dat de plaggenbeschoeiing uiteindelijk poreus is geworden, waardoor in suspensie gebracht zand van buiten de put naar binnen spoelde. De donkere, gebrokte vulling van laag 10 maakt duidelijk dat het

bovenste deel van de put daarna dichtgegooid is.

vondsten datering

Uit de vulling van de lagen 10 tot 13 komt een grote hoeveelheid aardwerkscherven (meer dan 5 kg) waarvan de meeste afkomstig zijn van twee roodbakkende diepe kommen en een steengoed pot van het type S2-pot-6. Dit aardewerk dateert uit de 18de/19de eeuw maar de put is pas na 1830 in gebruik genomen en moet in de eerste helft van de 20ste eeuw al weer dichtgegooid zijn geweest.

WATERPUT 701 / spoor 168.027 (fig. 24.2).

onderzoek

Waterput 701 is tijdens de aanleg van werkput 168 direct herkend en ligt naast waterput 700 en enkele recente uitbraakkuilen. Beide waterputten en de uitbraakkuilen maakten waarschijnlijk deel uit van een boerenerf dat hier in de 19de en het begin van de 20ste eeuw heeft gelegen. De op dit erf staande boerderij is voor het eerst aangegeven op de veldminuut van de TMK uit 1840 en moet ergens tussen 1927 en 1954 gesloopt zijn.

Net als bij structuur 700 is ook bij deze waterput geprobeerd om in één keer met de kraan het profiel aan te leggen. Tijdens het verdiepen werd op 26.55 m +NAP hout gevonden. Vanaf dit niveau was verder verdiepen van het profiel niet mogelijk vanwege het toestromende grondwater. Een onderin de put aanwezige beschoeiing uit gevlochten wilgentenen moest daarom in zijn geheel gelicht worden.

kuil

De kuil had in het vlak een ronde vorm met een diameter van omstreeks 360 cm en kon tot op een diepte van 136 cm worden onderzocht. Aan de westzijde wordt de kuil tot een diepte van 30 cm snel smaller, waarna de wand stijl afloopt. Aan de oostzijde neemt de kuil over het gehele profiel geleidelijk in omvang af. Tijdens het couperen zijn vijf lagen herkend:

- 10 Donkergrijs gevlekt
- 11 Bruingrijs gebrokt
- 12 Donkergrijs gelaagd
- 13 Donkergrijs humeus
- 14 Lichtgrijze leem

constructie

Tijdens het machinaal verdiepen werd tussen de 26.55 en 27.15 m +NAP een dik pakket van humeus materiaal aangetroffen (laag 13). Vermoedelijk betreft het hier plaggen die, in combinatie met de eerder genoemde wilgentenen mand, als beschoeiing hebben gediend.

verdwijnen van de constructie

De aanwezigheid een dikke gebrokte opvullinglaag (laag 10) maakt duidelijk dat de put op een gegeven moment dichtgegooid is.

vondsten en datering

In de put zijn twee scherven roodbakkend geglazuurd aardewerk (V700.1), een scherf industrieel wit met rode beschildering (V700.4), een baksteenfragment (V700.3) en een niet nader te determineren scherf (item 700.1) gevonden. De waterput moet net als put 700 deel hebben uitgemaakt van het erf dat hier vanaf omstreeks 1840 tot ergens tussen 1927 en 1954 heeft gelegen.

25 GREPPELS

25.1 GREPPELS UIT DE VOLLE MIDDELEEUWEN

GREPPEL 646 / spoor 152.38 (fig. 25.1)

beschrijving

Langwerpige kuil in het noorden van werkput 152. Deze kuil lijkt een verbinding te vormen tussen kuil 647 en greppel 923. De langwerpige kuil of greppel is 6 m lang en maximaal 2 m breed. De opvulling bestaat uit donkergrijs moerig sediment.

vondsten en datering

In de greppel zijn enkele grote scherven Romeins aardewerk gevonden. Het gaat daarbij om fragmenten van een Dressel 20 olijfolieamfoor en een gladwandig *dolium* Stuart 147. De scherven zijn zeer sterk verweerd en afgerond. Verder lag een fragment van een maalsteen uit tefriet in de greppel. Het gaat hierbij om een deel van de looper van een schijfvormige maalsteen met een gat voor een houten pen. Een bijzondere vondst is een elzenhouten wielnaaf (646-1). Deze is onaf en de buitenkant is verkoold (fig. 25.2). De naaf is 33 cm lang, 20 cm dik en de omtrek varieert tussen 46 cm aan de uiteinden en 67 cm in het midden. In het midden zijn tien gaten uitgebeiteld voor de spaken; ze zijn rechthoekig tot langgerekt ovaalachtig met een lengte van 4.5 tot 5.0 cm en een breedte tussen de 2.0 en 2.6 cm. De gaten zijn tot 5.0 cm diep en lopen taps toe. Er is een elfde gat, dat net buiten de cirkel ligt en is dichtgestopt met hout. Het stuk is duidelijk onaf omdat er geen as door deze naaf kan worden gestoken. Toch is er geen sprake van een halffabricaat maar eerder van een 'misbaksel', aangezien de wielmaker niet goed is uitgekomen met het aantal spaken. Dit aantal bedraagt gewoonlijk namelijk twaalf, terwijl in deze naaf maar tien zijn uitgebeiteld en een elfde, buiten de cirkel van spaakgaten, weer met hout is dicht gestopt. Het was blijkbaar onmogelijk om hiervan nog een goede naaf te fabriceren omdat er niet voldoende ruimte was voor de nog twee benodigde spaakgaten. Vandaar dat dit blok hout is afgedankt. Het is geheel rondom verkoold, maar gelukkig niet opgestookt. Het verkoolde oppervlak zal ertoe hebben bijgedragen dat het stuk hout niet is vergaan in de loop van de tijd. Dankzij deze opeenvolging van gebeurtenissen getuigt deze vondst van het ambacht van het wiel maken. In het spoor is geen aardewerk uit de Volle Middeleeuwen gevonden, maar op basis van de ligging ten opzichte van 923 en 947 en de gelijkenis met deze sporen, moet ook 646 gebruikt zijn in de Volle Middeleeuwen. Hoe de Romeinse vondsten in deze middeleeuwse greppel zijn beland valt niet meer vast te stellen maar gezien de verweerde staat moeten deze lange tijd aan de oppervlakte hebben gelegen.

GREPPEL 901 / werkput 119, 131, 132, 144 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze greppel is waargenomen over een afstand van 56 m. Aan de zuidzijde maakt de greppel na 3 m een scherpe knik in noordwestelijke richting om vervolgens na 20 m af te buigen naar het noordoosten. Aan de noordoostzijde komt 901 samen met 914 en 970. De breedte van de greppel ligt tussen de 100 en 140 cm en de diepte ligt grotendeels tussen de 10 en de 22 cm. De bodem van de greppel is breed en vlak.

vondsten en datering

Uit de vulling van de greppel zijn vondsten uit de Volle Middeleeuwen geborgen waaronder veel blauwgrijs aardewerk uit Elmpt, Maaslands en zowel handgevormd als gedraaide keramiek uit Zuid-Limburg. Ook is een niet verder determineerbaar ringvormig stuk ijzer uit de greppel afkomstig (item 901-3). Een klein fragment laatmiddeleeuws roodbakkend aardewerk is de jongste vondst uit de greppel (item 901-16). Verder wordt de greppel niet alleen oversneden door de dubbele greppels

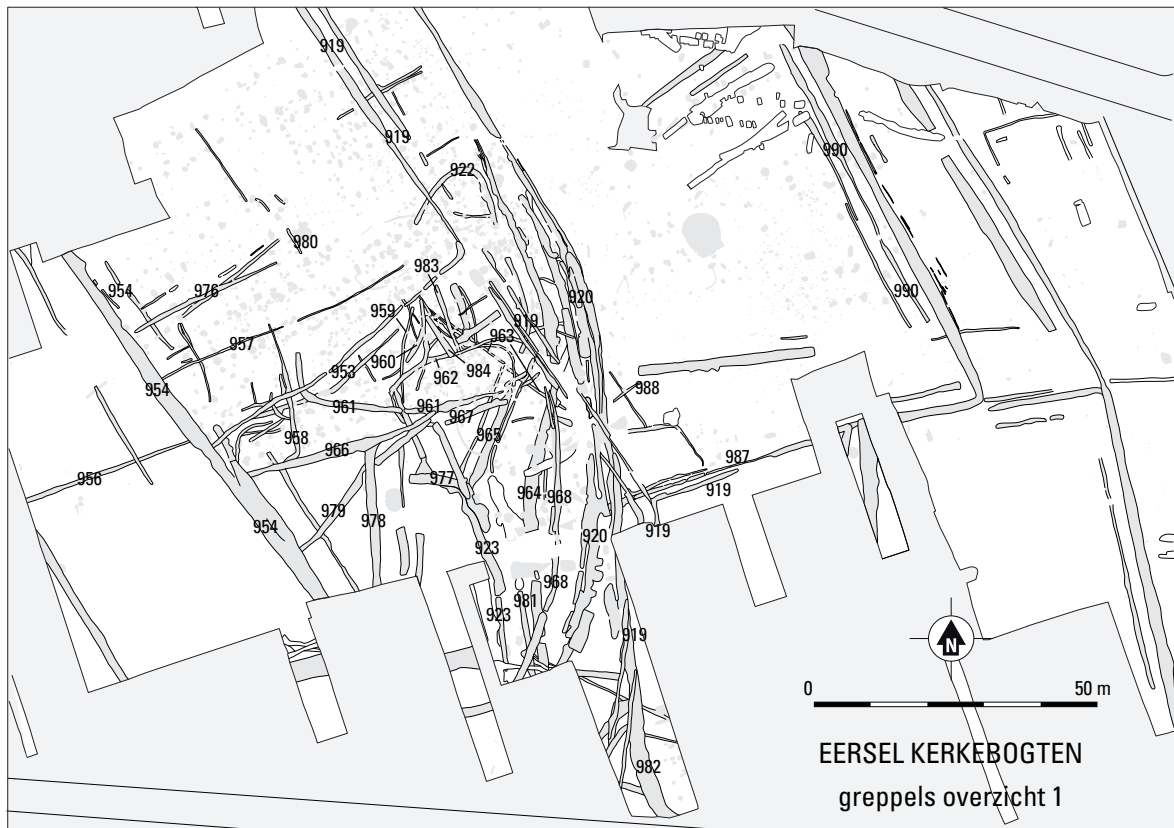

Fig. 25.1. Eersel-Kerkebogten. Overzicht van greppels 1.

van het bekende kavelpatroon van 1830 maar ook door de plattegrond van bijgebouw 231. Op basis van het aardewerk uit de opvulling en de oversnijdingen moet de greppel aan het einde van de 12de of het begin van de 13de eeuw zijn dichtgegooid.

GREPPEL 902 / werkput 131 en 144 (fig. 25.3)

beschrijving

Ongeveer 25 m lange greppel die met een ruime bocht vanaf het zuidoosten naar het noordoosten verloopt en daar overgaat in ft 934. De breedte van de greppel ligt tussen de 100 en de 140 cm. De bodem heeft een afgeplat halfronde vorm en ligt op 20 tot 36 cm onder het vlak. Aan de gebrokte/geroerde opvulling van de greppel is te zien dat deze dichtgegooid is. De greppel loopt in een bocht om erf 3 en diende dus vermoedelijk als erfafscheiding.

vondsten en datering

In de greppel zijn zestien scherven van Maaslands en Zuid-Limburgs aardewerk gevonden. De jongste scherven uit de greppel dateren uit de 12de eeuw. Verder wordt de greppel oversneden door de greppels 905 en 913. Hoewel 902 uitkomt op de dubbele greppels van structuur 934 wordt ze tevens oversneden door een andere greppel van dezelfde structuur. De oversnijdingssituatie met 904 is minder duidelijk, maar waarschijnlijk is 904 jonger dan 902. Het aardewerk, de oversnijdingen en het verloop geven aan dat de greppel in de 12de eeuw dichtgegooid moet zijn. Wanneer deze gegraven is, blijft echter onduidelijk.

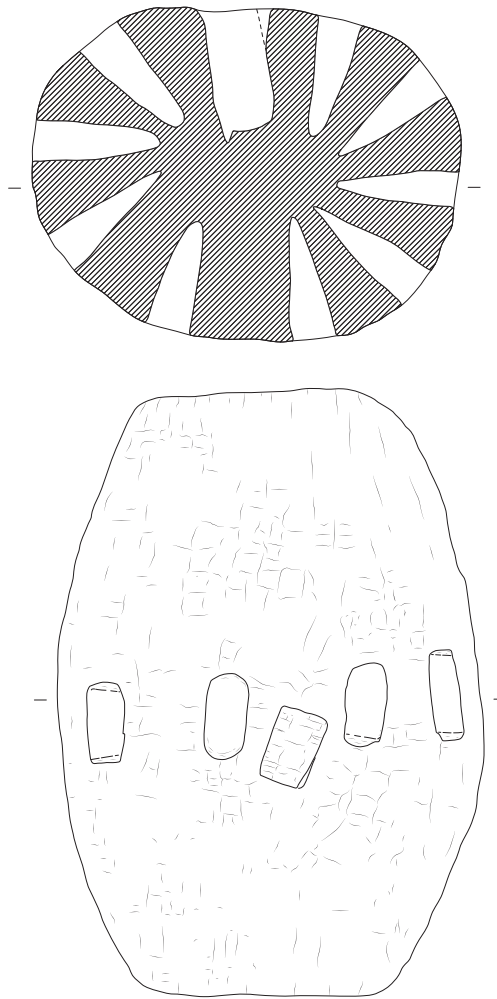

Fig. 25.2. Eersel-Kerkebogten. Aan de buitenkant verkoalde, elzenhouten wielnaaf uit greppel 646. Schaal 1:4..

GREPPEL 903 / werkput 134 (fig. 25.3)

beschrijving

Is een rechte 9.5 m lange greppel met een breedte van omstreeks 70 cm. De greppel is ZO-NW georiënteerd en 40 cm diep met een onregelmatige golvende bodem en vrij rechte steile wanden. De greppel is opgevuld geraakt met egaal donkergrijs gekleurd zand. Vanwege de homogeniteit van de vulling is aannemelijk dat de greppel langzaam dichtgeslibd is of in een keer dichtgegooid werd homogeen sediment uit de bouwvoor.

vondsten en datering

Volle- / Late Middeleeuwen

De greppel wordt oversneden door 904 en eindigt aan de zuidoostzijde tegen kuil 288 en aan de noordwestzijde tegen greppel 902. Vermoedelijk wordt de greppel ook door beide laatstgenoemde structuren oversneden maar helemaal duidelijk is dat niet. Het jongste uit de greppelvulling geborgen aardewerkfragment is een minuscuul wandscherfje blauwgrijs aardewerk dat mogelijk uit dateert uit de 13de eeuw. Het meeste vondstmateriaal dateert uit de periode 11d-12c. De greppel zal dus aan het einde van de 12de eeuw zijn dichtgeraakt of dichtgegooid.

Fig. 25.3. Eersel-Kerkebogten. Overzicht van greppels 2.

GREPPEL 906 / werkput 119, 131 (fig. 25.3)

beschrijving

Rechte, ongeveer 29 meter lange greppel met een noordoost zuidwest oriëntatie en een breedte van 85 tot 135 cm. De greppel is op verschillende plaatsen gecoupeerd, heeft een afgevlakt halfronde bodem en is tot maximaal 38 cm onder het vlak bewaard gebleven. In de coupes is te zien dat de greppel opgevuld is met gebrokt grijs/geel sediment. De greppel is dus dichtgegooid. In het oosten sluit de greppel aan op de dubbele greppelstructuur 934 en in het westen op de greppels langs de historische weg naar Stokkelen. Uit 906 zijn twee vondsten geborgen die dateren uit de Volle Middeleeuwen.

vondsten en datering

In de greppel zijn een scherf Maaslands en de aanzet van een bodem met standring van Zuid-Lim-

burgs aardewerk gevonden. Verder wordt de greppel wordt oversneden door een van de gebintstijlen van gebouw 230 dat in de tweede helft van de 12de eeuw dateert. De oversnijdingssituatie met 934 is niet duidelijk. Waarschijnlijk is de greppel in de 12de eeuw dichtgegooid.

GREPPEL 912 / werkput 120 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze greppelstructuur is bijna 30 m lang en tussen de 60 en 85 cm breed. De greppel heeft een recht verloop en is grotendeels zuidwest - noordoost georiënteerd. In het westen verdwijnt ze na een korte knik onder de verstoring van het persriool. De structuur is tijdens het veldwerk drie maal gecoupeerd en in het profiel was te zien dat de greppel tussen de 20 en de 38 cm diep is geweest en een halfronde bodem heeft gehad. De opvulling van de greppel bestaat uit egaal gekleurd donker bruingrijs zand zonder gelaagdheid of gebrokte structuur. Vermoedelijk is de greppel dan ook geleidelijk dicht geraakt met sediment uit de bouwvoor.

vondsten en datering

Wanneer de greppel gegraven is, is niet helemaal duidelijk maar het is goed mogelijk dat ze omstreeks het midden van de 12de eeuw al in gebruik was omdat ze precies de contouren lijkt te volgen van gebouw 228. In de greppel zijn achttien scherven van aardewerk uit de Volle Middeleeuwen geborgen en een fragment van een ronde slijpsteen (item 912-3). Het jongste aardewerk uit de greppel is afkomstig uit Elmpt en dateert uit de tweede helft van de 12de eeuw later. Vermoedelijk vormde de greppel de zuidoostelijke grens van erf 4 waarbij deze mogelijk tevens diende als afvoer voor van het dak van bijgebouw 228 stromend water. Met het opgeven van het erf – eind 12de eeuw – verdween ook de greppel.

GREPPEL 913 / werkput 120, 131 (fig. 25.3)

beschrijving

Greppel 913 verloopt deels parallel met 904. In het westen buigt 913 echter af naar het zuiden en ondersnijdt daarbij 904. De greppel kon binnen de opgravingsput over een afstand van 28 m gedocumenteerd worden en is tussen de 90 en 120 cm breed. De diepte van de greppel ligt tussen de 26 en de 36 cm gemeten vanaf het opgravingsvlak. De bodem heeft een halfronde vorm en de wanden van de greppel staan onder een hoek van ongeveer 45 graden. In de vulling zijn vier lagen te onderscheiden. De onderste laag van de opvulling bestaat uit homogeen relatief schoon lichtgrijs zand met onderin een humeus bandje (laag 13) en is vermoedelijk in de greppel gevloeid. De laag daarboven (laag 12) bestaat uit gevlekt en gebrokt sediment dat opzettelijk in de greppel moet zijn gestort terwijl de lagen 10 en 14) juist sterk gehomogeniseerd zijn.

vondsten en datering

Het in de vulling van de greppel gevonden aardewerk dateert uit de 11de/12de eeuw, waaronder twee scherven uit Paffrath (item 913-2 en 6). Jonger materiaal is niet gevonden. Verder wordt de greppel oversneden door huis 224. Op basis van het aardewerk en de oversnijding moet de greppel al aan het einde van de 11de of het begin van de 12de eeuw zijn dichtgeworpen.

GREPPEL 916 / werkput 114 (fig. 25.3)

beschrijving

Korte 5 m lange en 25 tot 45 cm brede greppel in het zuiden van de opgraving. De greppel heeft een halfronde bodem en vrij steile wanden. In het tijdens de opgraving aangelegde profiel waren twee donkerbruine lagen herkenbaar waarvan de onderste verbrande leem bevat.

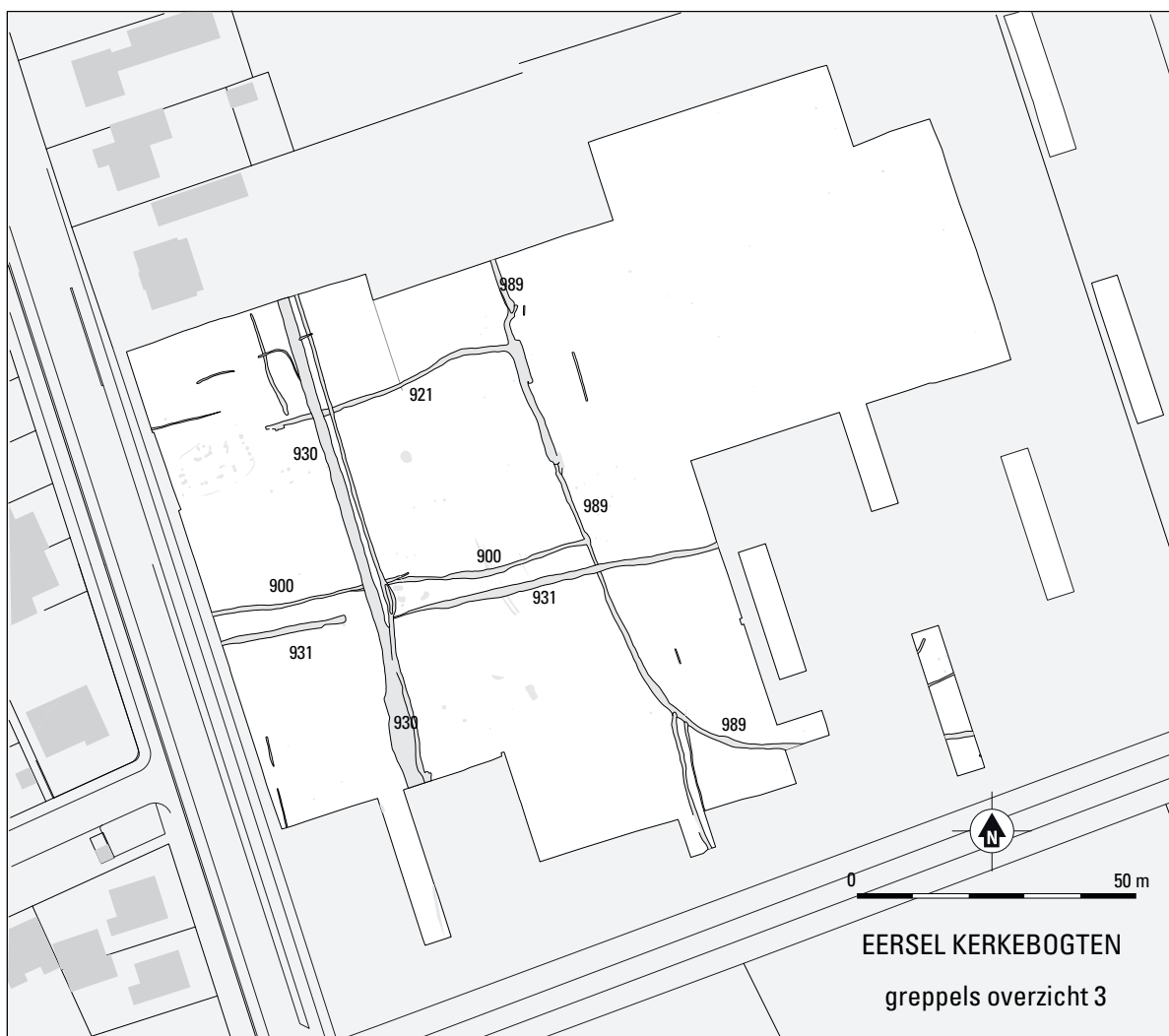

Fig. 25.4. Eersel-Kerkebogten. Overzicht van greppels 3.

vondsten en datering

Uit de korte greppel is opvallend veel aardewerk geborgen. Met uitzondering van enkele scherven prehistorisch handgevormd aardewerk dateert dit uit de eerste helft van de 12de eeuw. Zo is een bijna complete tuitpot uit Pingsdorf gevonden. Het gaat hierbij duidelijk om nederzettingsafval dat niet lang aan de oppervlakte heeft gelegen. Vermoedelijk is de greppel dan ook al in de tweede helft van de 12de eeuw dichtgegooid. De korte greppel zal deel hebben uitgemaakt van een vroege fase van erf 4.

GREPPEL 918 / werkput 120 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze greppel is 5.5 meter lang, 45 tot 90 cm breed en noordwest-zuidoost georiënteerd. De maximale waargenomen diepte is 30 cm en de bodem heeft een halfronde vorm. De greppel is gevuld met bruin-grijs gebrokt zand zodat duidelijk is dat deze dichtgegooid is.

vondsten en datering

Uit de greppel zijn twee wandscherven van Maaslands en een klein fragment van Zuid-Limburgs aardewerk geborgen. Het uit de greppel geborgen aardewerk uit de Volle Middeleeuwen is waarschijnlijk

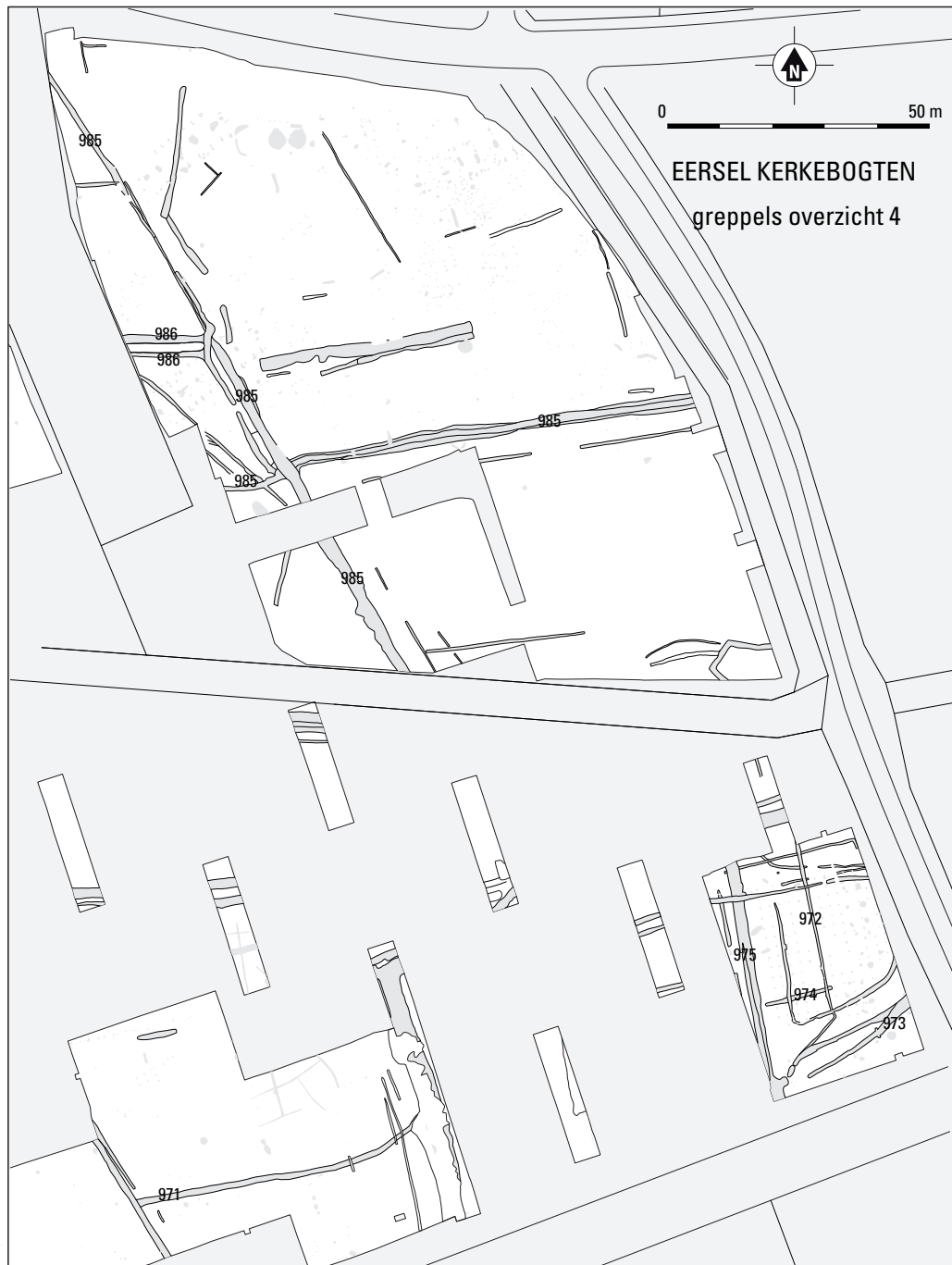

Fig. 25.5. Eersel-Kerkebogten. Overzicht van greppels 4.

opspit dat afkomstig is van erf 4; de greppel oversnijdt immers bijgebouw 228. Verder oversnijdt de greppel een prehistorische kuil (308) en wordt deze zelf oversneden door de greppels 904 en 912. Laatstgenoemde is waarschijnlijk in de Late Middeleeuwen of vroege Nieuwe Tijd dichtgegooid. Greppel 918 zal daarom gegraven zijn na de sloop van gebouw 228 in de 12de eeuw en is mogelijk al weer in de 13de eeuw dichtgegooid.

GREPPEL 921 / werkput 105, 109, 111 (fig. 25.4; fig. 25.6)

beschrijving

Deze 46 m lange noordoost - zuidwest georiënteerde rechte greppel sluit in het oosten aan op 989 die deel uitmaakt van de omgreppeling van een 11de/12de eeuws akkerperceel. De greppel heeft aan de oostzijde een diepte van 45 cm. In het westen verdwijnt deze ter hoogte van een boerderij erf uit de Volle Middeleeuwen (001) uit het vlak. In de greppel zijn drie lagen onderscheiden:

3 grijs (nazak uit het plaggendek)

10 bruin grijs

11 grijsbruin

vondsten en datering

In het uiterste westen is de greppelvulling gecontroleerd op vondsten. Daarbij zijn 78 scherven geborgen. Bij veruit de meeste scherven gaat het om Maaslands aardewerk waaronder een sikkelvormig randfragment. Daarnaast zijn negen scherven Zuid-Limburgs en tien scherven Paffrath aardewerk geborgen. Twee oudere prehistorische wandscherven zijn als opspit te interpreteren. Op basis van deze vondsten, de aansluiting op 989 en de oversnijding door greppel 930 (minuutplan 1830), is de greppel al voor het midden van de 12de eeuw dichtgegooid.

GREPPEL 923 / werkput 139, 152, 171 (fig. 25.1; 25.7)

beschrijving

Deze in totaal 30 m lange structuur verloopt zuidoost - noordwest en verdwijnt aan de noordwestzijde onder greppel 977. De structuur heeft een breedte van 150 tot 175 cm en ligt in een tamelijk laag en nat gelegen deel van de opgraving. In de greppel waren in het vlak een aantal oost - west georiënteerde stammetjes zichtbaar waardoor de structuur in aanvankelijk geïnterpreteerd werd als een soort knuppelpad. Later werd duidelijk dat het bij de stammetjes om de resten van een in de greppel omgevallen hek ging. De greppel is verschillende keren gecoupeerd en ook het direct boven de greppel gelegen plaggendek is onderzocht. De opvulling bestaat uit donkergrijs zeer humeus materiaal.

vondsten en datering

Het hout van het in de greppel gevallen hekje is ¹⁴C gedateerd op 1033-1158 cal AD (2 sigma 95%; GrN-30424). Verder zijn uit dezelfde laag als de houten stammetjes drie scherven van aardewerk uit de Volle Middeleeuwen geborgen waaronder een tuit van een Maaslandse tuitpot en wandscherven van gedraaid Zuid-Limburg aardewerk. Het is niet waarschijnlijk dat de greppel tegelijkertijd heeft bestaan met huis 239 zodat de greppel ergens in de tweede helft van de 12de eeuw moet zijn dichtgegooid.

GREPPEL 924 / werkput 116, 121, 122, 123, 125, 129 (25.3; fig. 25.6; fig. 25.8)

beschrijving

De greppel is 145 m lang en maakt deel uit van de grote ovale structuur in het westen van het terrein (921, 924, 924, 989). De structuur omsluit een relatief hoog gelegen akker. De greppel is tussen de 60 en 380 cm breed en is tot op een diepte van maximaal 62 cm onder het vlak bewaard gebleven. De greppel heeft een gelaagde vulling *vondsten en datering*

In de greppel is vooral Maaslands en Zuid-Limburgs aardewerk gevonden. Onder het Maaslands bevinden zich twee manchet-vormige randen. De Zuid-Limburgse component in het vondstspecrum bestaat uit een klein niet nader gedetermineerd fragment en een grotere handgevormde scherf. Twee eveneens handgevormde wandscherven uit de IJzertijd vormen de oudste vondsten uit de greppel. De greppel wordt oversneden door verschillende elementen van de zuidelijke middeleeuwse

Fig. 25.6. Eersel-Kerkebogen. Greppel 921, 924, 932 en 989. Schaal 1:4000.

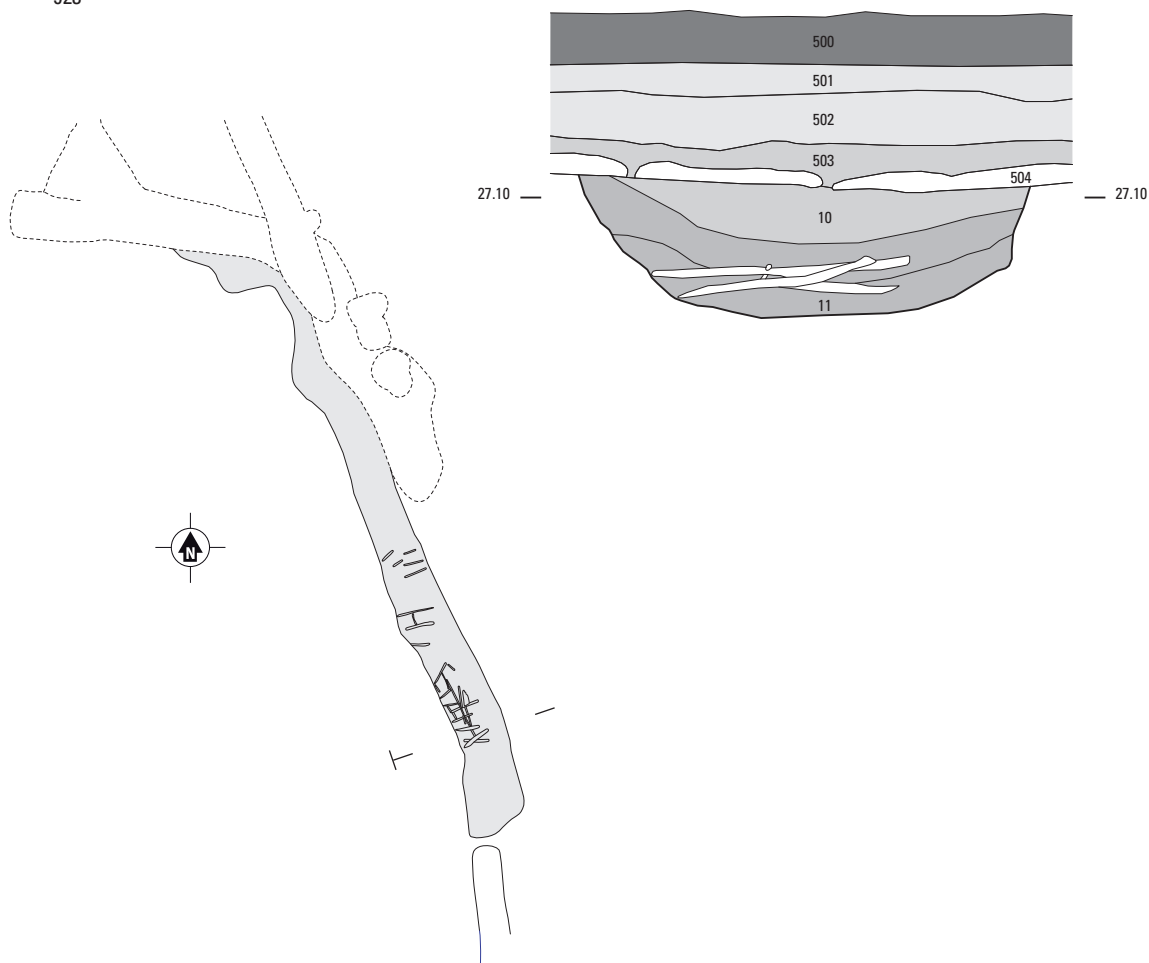

Fig. 25.7. Eersel-Kerkebogen. Vlak en profiel van greppel 923. Vlak schaal 1:200, profiel (1:40).

nederzetting waaronder waterkuil 211 en huis 221. Op basis van de oversnijdingen en het aardewerk uit opvulling moet de greppel tussen 1125 en 1175 na Chr. zijn dichtgegooid.

GREPPEL 925 / werkput 125, 135 (fig. 25.3; fig. 25.9)

beschrijving

Dit zijn twee greppels in het midden van het terrein ten zuiden van de Kerkloop die met een flauwe bocht verlopen van NNW naar ZW. De langste en breedste van beiden heeft een lengte van 38 m. De breedte in het vlak ligt tussen de 1.4 en 2.8 m. In het profiel heeft de greppel een halfronde vorm en een diepte die varieert tussen de 40 en 60 cm. De greppel is voorzien van vrij duidelijke hoekige uiteinden en stopt aan de zuidwestzijde direct voorbij greppel 924 die door 925 oversneden wordt. Aan de noordzijde lijkt de 925 over te gaan in greppel 938 waarbij de laatste later gegraven en/of opgevuld is. Parallel verloopt een smallere greppel die omstreeks 50 cm breed en 13 m lang is.

vondsten en datering

In de greppel zijn enkele tientallen scherven gevonden. Bij veruit de meeste vondsten gaat het om fragmenten van Maaslands aardewerk waaronder vier sikkelanden en een manchetrand. Verder zijn enkele scherven Zuid-Limburgs en Paffrath gevonden. Tot de niet keramische vondsten hoort een zware ijzeren siernagel (item 925-1) en een mogelijk als slijpsteen gebruik stuk natuursteen (item

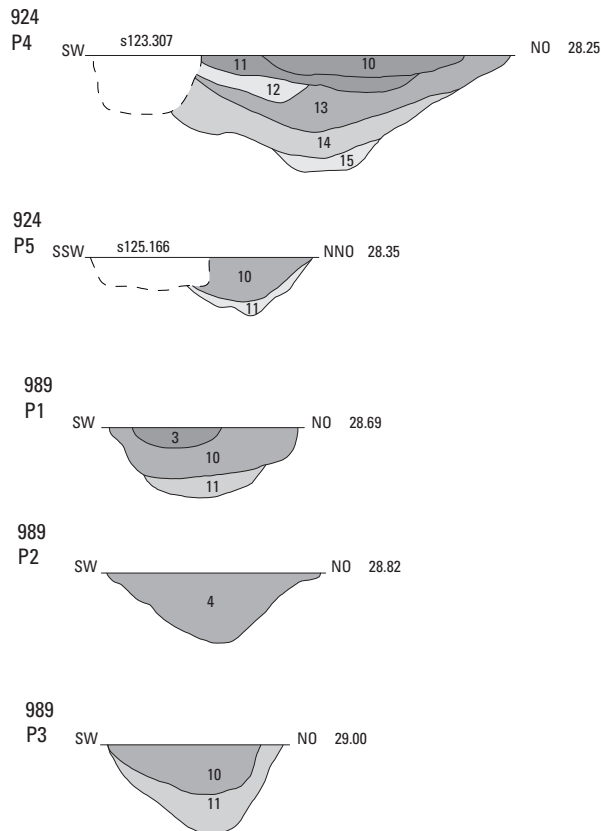

Fig. 25.8. Eersel-Kerkebogten. Profielen van greppel 924 en 989. Schaal 1:40.

925-15). Als geheel dateert het aardewerkcomplex in de periode 1075-1125 na Chr. De bouwplattengronden 221 (12A), 603 (12abc), 624 (11d-12A) en 626 (11d-12A) oversnijden de greppel. Deze moet dus al in de tweede helft van de 11de eeuw of eerste helft van de 12de eeuw zijn dichtgegooid.

GREPPEL 928 / werkput 126, 128, 135 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze structuur bestaat uit een drie rechte en een gebogen greppel die een in het midden van Kerkebogten liggend perceel omsluiten. Hoewel de greppels alle dubbel zijn uitgevoerd hebben de buitenste meest noordelijke, zuidelijke en oostelijke greppels eigen structuurnummers gekregen (927, 929 en 947). De totale lengte van de structuur bedraagt enkele tientallen meters bij een breedte die varieert tussen de 75 en de 160 cm. De structuur is op verschillende plaatsen gecoupeerd. Daarbij werd herkenbaar dat de greppels alle voorzien zijn van een halfronde bodem met schuine wanden. De opvulling bestaat uit homogeen donkerbruin en donkerbruingrijs zand dat sterk overeenkomt met de grond waaruit het plaggendek bestaat.

vondsten en datering

De uit de greppels geborgen vondsten dateren voornamelijk uit de Nieuwe en Nieuwste tijd, waaronder baksteen, roodbakend aardewerk met loodglazuur, steengoed en twee ijzeren plaatjes waarvan een met aangesmeed oog (item 928-2). Daarnaast zijn twee wandscherven uit de Volle Middeleeuwen gevonden: één uit Elmpt en één uit Zuid-Limburg. Wanneer de greppels gegraven zijn is niet duidelijk. In ieder geval maakten ze tot in de jaren zestig van de vorige eeuw deel uit van het kavelpatroon, wat overigens niet wil zeggen dat ze toen nog open hebben gelegen.

GREPPEL 932 / werkput 19, 24, 113, 118 en 121 (fig. 25.3; fig. 25.6)

beschrijving

Deze greppel omgrent samen met greppels 921, 924 en 989 een groot perceel in westen van het plangebied. De greppel heeft een lengte van 63 m en is 60 tot 130 cm breed. Ze volgt grotendeels een noordwest - zuidoost georiënteerd tracé en daarmee parallel met de historische landweg naar Stokkelen. In het zuiden buigt ze echter met een ruime bocht af in westelijke richting. De greppel is tot op een diepte van 20 tot 35 cm diep onder het opgravingsvlak bewaard gebleven en heeft een halfronde bodem. De opvulling van de greppel bestaat uit fijn gelaagd bruin/geelgrijs zand.

vondsten en datering

Wanneer de greppel aangelegd is, is niet duidelijk maar waarschijnlijk is deze al voor het midden van de 12de eeuw dichtgegooid. De jongste vondsten uit de greppel dateren uit het eerste kwart van de 12de eeuw en de bijbehorende greppels 921, 924, 989 worden oversneden door jongere 12de eeuwse gebouwplattegronden.

GREPPEL 937 / werkput 123, 130 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze 19 m lange greppelstructuur sluit in het zuiden aan op 924 en is in het noordoosten verstoord door de sleuf van het persriool. De greppel is tussen de 45 en de 90 cm breed en heeft in het profiel schuine wanden en een halfronde bodem. De greppel is gevuld met egaal grijsbruin gekleurd zand met onderin plaatselijk wat dunne spoelzandbandjes.

vondsten en datering

In de greppel is een fragment van een Maaslandse manchetrans gevonden. Hoewel de noordzijde verstoord is door de sleuf van het persriool lijkt de greppel aan te sluiten bij de greppels langs de oostzijde van de oude landweg naar Stokkelen. De greppel moet al voor de aanleg van de middeleeuwse gebouwen 612, 620 en 266/621 dicht hebben gelegen.

GREPPEL 938 / werkput 125 en 136 (fig. 25.3; fig. 25.9)

beschrijving

Greppel 938 heeft een recht verloop van zuidoost naar noordwest en is tussen de 2.4 en 3.2 m breed. De greppel eindigt buiten het opgegraven deel van Kerkebogten. Binnen de grenzen van de opgraving kon de structuur over een afstand van 27 m vervolgd worden. De greppel 938 heeft een brede vlakke bodem en de diepte varieert tussen de 10 en 40 cm. Op enkele plaatsen – zoals ter hoogte van profiel A– is te zien dat onder het jongste pakket opvullagen de deels gekapte opvulling van een oudere greppel ligt.

vondsten en datering

In de greppel zijn enkele tientallen scherven gevonden waarbij Maaslands duidelijk domineert in het vondstspectrum. De jongste vondsten zijn waarschijnlijk de zeven scherven die afkomstig uit Elmpt. Naast het aardewerk zijn enkele brokstukken van een maalsteen uit tefriet gevonden. Het aardewerkensemble uit de grond waarmee de greppel is dichtgegooid, dateert uit de periode 1075-1150. De greppel wordt oversneden door verschillende structuren van erf 6. Op basis van de vondsten en oversnijdingen moet 138 dus al in de tweede helft van de 11de eeuw of eerste helft van de 12de eeuw zijn dichtgegooid.

925/938

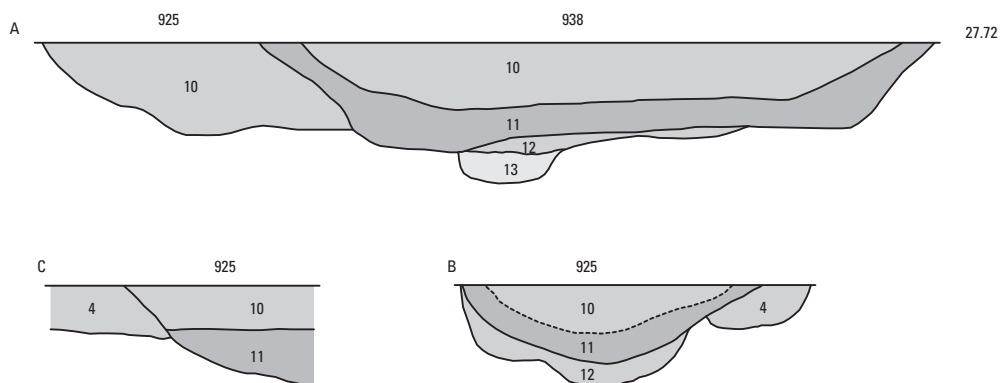
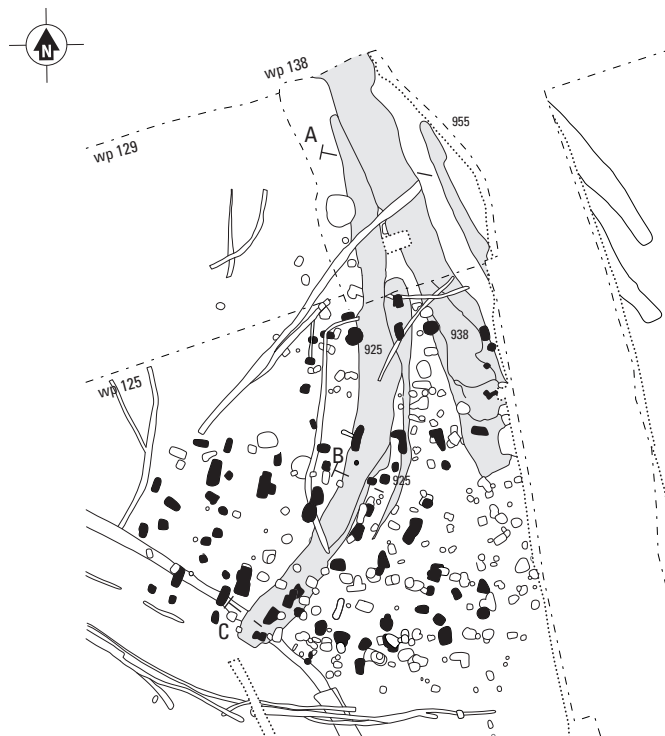

Fig. 25.9. Eersel-Kerkebogten. Vlak en profielen van greppel 925 en 938. Vlak schaal 1:500, profielen 1:40.

GREPPEL 939 / werkput 125 (fig. 25.3)

beschrijving

Een kort en smal greppeltje van 6.5 m lang ter hoogte van de concentratie nederzettingssporen direct ten zuiden van de Kerkeloop. Het greppeltje heeft een gebogen verloop van het noordoosten naar het noordwesten en is tussen de 20 en 30 cm breed. De diepte is maximaal 19 cm.

vondsten en datering

Buiten een brok tefriet, waarschijnlijk een fragment van een maal- of slijpsteen, werden geen vondsten gedaan. De greppel wordt oversneden door één van de wandstijlen van bouwplattegrond 603. Deze is op basis van aardewerk gedateerd in de periode eerste tot en met derde kwart van de 12de eeuw. De greppel zal dus al voor het midden van de 12de eeuw dicht hebben gelegen.

GREPPEL 940 / werkput 125 (fig. 25.3)

beschrijving

Smalle, 18 m lange greppel ter hoogte van de concentratie nederzettingssporen, direct ten zuiden van de Kerke loop. De noord - zuid georiënteerde greppel is tussen de 25 en 35 cm breed met aan beide uiteinden een bocht in oostelijke richting. De greppel is maximaal 22 cm diep en gevuld met bruingrijs zand.

vondsten en datering

Ondanks het bescheiden formaat bevonden zich 25 fragmenten van 11de/12de eeuws aardewerk in de greppel. De meeste scherven zijn afkomstig van witbakkend aardewerk uit het Maasland. Daarnaast zijn twee scherven Zuid Limburg, twee scherven blauwgrijs uit Elmpt gevonden en een wandfragment van prehistorisch aardewerk. De greppel zal al in ieder geval zijn dichtgegooid in de tweede helft van de 12de eeuw vóór de bouw van huis 221 omdat deze de greppel oversnijdt.

GREPPEL 944 / werkput 129 (fig. 25.3)

beschrijving

Twee korte greppels waarvan één met een recht en één met een gebogen verloop. De greppels zijn 6 en 7 m lang en tussen de 15 en 30 cm breed. De diepte is maximaal 10 cm en ze zijn gevuld met bruingrijs zand. Gezien de afwijkende oriëntatie ten opzichte van het historische kavelpatroon, het verloop, de geringe lengte en breedte en de aard van de opvulling gaat het om greppels die een functie hadden op het erf van de nabijgelegen gebouwen 221, 603, 624 en 626.

vondsten en datering

Uit de vulling van de gebogen greppel is een scherf van een kogelpot uit blauwgrijs aardewerk geborgen. Waarschijnlijk maakt de greppel deel uit van erf 6 en dateert dus uit de 12de eeuw.

GREPPEL 948 / werkput 132 (fig. 25.3)

beschrijving

Korte 5 meter lange en 25-35 cm brede greppel die opgevuld is met grijsbruin zand. De diepte van deze greppel is maximaal 16 cm.

vondsten en datering

Uit de greppel is een scherf van Zuid-Limburg aardewerk (item 948-1). Verder heeft de greppel een afwijkende oriëntatie ten opzichte van het historische kavelpatroon en ze wordt oversneden greppels uit de Nieuwe Tijd. Vermoedelijk dateert 948 uit de Volle Middeleeuwen en hangt ze samen met de bijgebouwen (259, 260) uit die tijd.

GREPPEL 952 / werkput 125, 129, 136 (fig. 25.3)

beschrijving

Zuidwest-noordoost georiënteerde greppel van 22 m lang en omstreeks 50 cm breed. De greppel is tot maximaal 30 cm onder het vlak bewaard gebleven en is gevuld met grijsbruin zand. De greppel staat dwars op de hoogtelijnen en loopt richting 924 om op enkele meter afstand van laatstgenoemde geleidelijk uit het vlak te verdwijnen. Greppel 924 maakt deel uit van een grotere greppelstructuur langs een oude zandweg die ter hoogte van 952 evenwijdig verloopt met de hoogtelijnen. Greppel 952 zou dus goed kunnen hebben gediend om overtollig water van structuur 924 naar de beek af te voeren.

vondsten en datering

In de greppel zijn 17 scherven Maaslands gevonden waaronder de fragmenten van twee manchet-

randen. Verder oversnijdt de greppel 925 en 938 (11de - begin 12de eeuw). Waarschijnlijk maakt de greppel deel uit van erf 6 en dateert uit dezelfde periode (12de eeuw).

GREPPEL 959 / spoor 138.277 (fig. 25.1).

beschrijving

Greppel van 18 m lengte, een licht gebogen verloop en een zuid - noordoostelijke oriëntatie. De greppel is tussen de 20 en 40 cm breed en maakt deel uit van een groep relatief korte en grillig verlopende greppels in het midden van zone B ten noorden van de Kerkeloop (erf 8).

vondsten en datering

In de greppel bevond zich een scherp handgevormd prehistorisch gebruiks aardewerk (item 259-1). Omdat de greppel twee waterkuilen uit de IJzertijd oversnijdt gaat het bij deze vondst met zekerheid om opspit. De greppel maakt deel uit van een cluster korte greppels (960, 962, 984, 983) en wordt oversneden door een van de paalkuilen van gebouw 225. Hierdoor moet de greppel al voor 1150 zijn dichtgegooid.

GREPPEL 960 / werkput 138 en 155 (fig. 25.1)

beschrijving

Deze greppel heeft een lengte van 16 m en heeft een gebogen verloop. De structuur loopt vanaf het noorden in een ruime bocht naar het zuidwesten en wordt gekenmerkt door vrij steile wanden en vlakke bodem. De breedte ligt tussen de 60 en 70 cm en de greppel is tot op een diepte van omstreeks 30 cm onder het vlak bewaard gebleven. De greppel is gevuld met egaal donkergrijs gekleurd zand (laag 10) met onderin gebrokt geel/grijze zand en leem (laag 11). De greppel maakt deel uit van een cluster korte greppels (959, 962, 984, 983).

vondsten en datering

Uit laag 10 zijn twee scherven van Maaslands en vier scherven van Zuid- Limburgs aardewerk geborgen waaronder een handgevormd exemplaar. Verder wordt de greppel oversneden door een van de staanders van gebouw 225. De greppel moet dus al voor 1150 na Chr. dichtgegooid zijn.

GREPPEL 961 / werkput 138, 139 en 150 (fig. 25.1).

beschrijving

Deze greppel is ongeveer 53 m lang en kent een gebogen verloop. De meest westelijke 8 m gaan vrijwel recht van noord naar zuid om dan met een korte scherpe bocht naar het oosten af te buigen. Vervolgens verloopt de greppel in een lange vlakke bocht in oostelijke richting. De breedte varieert van 0.65 tot 0.95 m en diepte ligt tussen de 10 en de 40 cm.

vondsten en datering

Uit de greppel is voornamelijk aardewerk uit de 11de of de 12de eeuw geborgen waaronder - naast Zuid-Limburgs en Maaslands en Zuid-Nederlands handgevormd. Ouder zijn een wandfragment van aardewerk uit de IJzertijd en een meloenkraal van blauwgroen glas. Bij de laatstgenoemde gaat het om een Romeinse import. Verder wordt de greppel oversneden door de paalkuilen van de huizen 225, 627 en het bijgebouw 238 die dateren uit de 12de eeuw. Op basis van het aardewerk in combinatie met de oversnijdingen van de gebouwen werd de greppel vermoedelijk al voor het begin van de 12de eeuw dichtgegooid.

GREPPEL 962 / werkput 138, 150 en 155 (fig. 25.1)

beschrijving

Deze ligt in het midden van zone B-noord. Deze greppel begint in het oosten met een korte bocht om daarna over een afstand van ongeveer 20 m noordoost - zuidwest te verlopen en dan af te buigen richting zuidoost. De totale lengte van de greppel bedraagt 29 m en de breedte varieert tussen de 0.4 en 0.85 m. De greppel is tot op een diepte van 40 cm onder het opgravingsvlak bewaard gebleven en gevuld met donkergrijs iets gebrokt zand zodat ze waarschijnlijk dichtgegooid is. De greppel maakt deel uit van een cluster korte greppels (959, 960, 984, 983).

vondsten en datering

In de greppel lagen enkele scherven van 11de/12de eeuws aardewerk. Verder wordt de greppel oversneden door paalkuilen van huis 627 en vertoont deze voor wat betreft de oriëntatie geen enkel verband met het historische kavel patroon. De greppel is waarschijnlijk al dichtgegooid voor het midden van de 12de eeuw na Chr. evenals de greppels 959, 960, 984 en 983.

GREPPEL 964 / werkput 139, 152, 153 en 155 (fig. 25.1)

beschrijving

Van greppel 964 zijn drie segmenten bewaard gebleven. Aan de zuidzijde verloopt de greppel vanaf de wand van de opgravingsput ongeveer 20 m recht naar het noorden om daarna met een flauwe bocht af te buigen in zuidoostelijke richting waar de structuur aansluit op de meest westelijke greppel van ft 920. De breedte van 964 varieert tussen de 1.5 en 2.2 m. Inclusief de tussenruimten bedraagt de totale lengte van deze structuur omstreeks 90 m. De diepte ligt tussen de 25 en de 35 cm en de greppel wordt gekenmerkt door een vlakke bodem. Ze is gevuld met egaal donker bruingrijs gekleurd zand.

vondsten en datering

Vermoedelijk gaat het om een van de oudere greppels van de nederzetting in B-noord. Uit de greppel zijn 23 scherven van Maasland's aardewerk geborgen waarvan twintig afkomstig zijn van een pot met sikkelvormige rand. Daarnaast zijn twee scherven Zuid-Limburgs gevonden waarvan een handgevormd. Het aardewerk uit de greppel dateert uit de periode laatste kwart 11de - eerste helft 12de eeuw maar is grotendeels geborgen tijdens de aanleg van het vlak. Verder wordt 964 oversneden door gebouw 239 dat op grond van de vondsten uit de 11de/12de eeuw dateert. Uitgaande van de oversnijdingen, de oriëntatie en het aardewerk gaat het bij 964 om een oudere fase van de greppelbundel aan de oostkant van B-noord.

GREPPEL 965 / werkput 139 en 155 (fig. 25.1).

beschrijving

Drie deels parallel noordoost - zuidwest verlopende greppels waarvan de middelste en langste greppel na een flauwe bocht verdergaat in noordwestelijke richting en dan precies evenwijdig loopt met ft 920. De buitenste greppels zijn tussen de 40 en 60 cm breed en zijn over een lengte van omstreeks 20 m bewaard gebleven. De middelste greppel is tussen de 90 en 150 cm breed en heeft een lengte van 33 m.

vondsten en datering

In de greppel is een kleine wandscherf Maaslands aardewerk gevonden. Betere aanknopingspunten voor een datering bieden de oversnijdingen van de gebouwen 627, 238 en 239 die duidelijk maken dat het bij 965 om een van de oudere greppels uit de middeleeuwse nederzetting in zone B-noord gaat. De greppel is waarschijnlijk al dichtgegooid voor het midden van de 12de eeuw na Chr.

GREPPEL 968 / werkput 139 (fig. 25.1)

beschrijving

Deze 52 m lange greppel verloopt vrijwel geheel parallel met ft 920 en lijkt alleen in het uiterste noorden af te buigen in noordwestelijke richting. De breedte varieert tussen de 65 en 140 cm en de greppel is 20-30 cm diep.

vondsten en datering

In de greppel zijn zeven scherven Maaslands, één scherf van Zuid-Limburgs en een ijertijdscherf gevonden. Verder oversnijdt 964 en een aantal andere sporen maar wordt zelf niet oversneden. De samenhang met de greppelbundel 920 is evident, maar 964 lijkt iets jonger te zijn. Datering: eind 12de of 13de eeuw.

GREPPEL 977 / werkput 139 en 155 (fig. 25.1).

beschrijving

Korte 19 m lange greppel in zone B ten noorden van de Kerkeloop. De greppel verloopt de eerste 8 meter west - oost om vervolgens met een scherpe knik af te buigen naar het zuidoosten. De greppel heeft een breedte van 160 - 180 cm. De bodem is plat en breed en de greppel is opgevuld met humeus donkergrijs-bruin sediment.

vondsten en datering

De greppel wordt oversneden door huis 239 en het in de greppel gevonden aardewerk is uitsluitend afkomstig uit het Midden Maasgebied waaronder drie fragmenten van sikkelanden uit de 11de eeuw. De greppel zal dan ook al voor het midden van de 12de eeuw zijn dichtgegooid.

GREPPEL 981 / werkput 152 (fig. 25.1)

beschrijving

Korte 12 m lange en 120 cm brede greppel in het zuiden van zone B-noord. De greppel verloopt evenwijdig met 923 en de zuidzijde van 964. Verder wordt ze oversneden door 968 die eind 12de eeuw of begin 13de eeuw gegraven moet zijn.

vondsten en datering

In de greppel zijn drie scherven Zuid-Limburgs aardewerk gevonden. Vanwege deze vondsten, het parallelle verloop met 923 en 964, en de oversnijding door 968, moet 981 al in de 12de eeuw zijn dichtgegooid.

GREPPEL 982 / werkput 152 (fig. 25.1)

beschrijving

Meer dan 40 m lange en 2.5 m brede greppel in het zuiden van zone B-noord. De greppel ligt in het verlengde van 920 maar buigt af naar het zuidoosten.

vondsten en datering

In de greppel zijn vier scherven Zuid-Limburgs gevonden. Vanwege deze vondsten en de samenhang met 920 dateert de greppel uit de 11de/12de eeuw.

GREPPEL 983 / werkput 155 (fig. 25.1)

beschrijving

Korte rechte greppel in het midden van zone B-noord. De greppel is gevuld met gevlekt donkerbruin zand. De greppel maakt deel uit van een cluster korte erfgreppels (959, 962, 960, 984).

vondsten en datering

In de greppel is een fragment van Maaslands aardewerk gevonden. Beter aanknopingspunt voor een datering biedt de oversnijdingen van gebouw 225: de greppel is waarschijnlijk al dichtgegooid voor het midden van de 12de eeuw na Chr.

GREPPEL 984 / werkput 155 (fig. 25.1)

beschrijving

Korte rechte greppel in het midden van zone B-noord. De greppel is gevuld met gevlekt donkerbruin zand. De greppel maakt deel uit van een cluster korte greppels (959, 962, 960, 983).

vondsten en datering

In de greppel is een fragment van Maaslands aardewerk gevonden. Beter aanknopingspunt voor een datering biedt de oversnijdingen van gebouw 225: de greppel is waarschijnlijk al dichtgegooid voor het midden van de 12de eeuw na Chr.

GREPPEL 988 / spoor 166.20 / (fig. 25.1)

beschrijving

Ongeveer zes meter lange en 40 cm brede greppel.

vondsten en datering

Tijdens de aanleg van het vlak is ter hoogte van de greppel een scherfje Maaslands geborgen. Het greppeltje wordt oversneden door een van de paalkuilen van spieker/hooiberg 608 en zal dus al in de tweede helft van de 11de eeuw of eerste helft van de 12de eeuw zijn dichtgegooid.

19.8.2 GREPPELS UIT DE LATE MIDDELEEUWEN EN NIEUWE TIJD

GREPPEL 904 / werkput 120, 131, 134, 144 (fig. 25.3)

beschrijving

Zuidwest-noordoost georiënteerde greppel die tijdens de opgraving over een lengte van ongeveer 100 m is waargenomen. In het zuidwesten komt de structuur uit op de greppelbundel 917/935 die langs de historische zandweg naar Stokkelen ligt. Aan de noordoostzijde verdwijnt de greppel in de wand van de opgravingsput. De breedte varieert tussen de 1.6 en 3.5 m. De greppel is in de loop van het onderzoek dertien maal gecoupeerd en daarbij bleek de brede vlakke bodem overwegend te liggen op een diepte van 25 tot 30 cm. De kleur en structuur van het sediment van de greppelopvulling verschilt plaatselijk maar onderin bestaat deze meestal uit fijn gebrokt of uit gelaagd grijs lemig zand terwijl de bovenste decimeters bestaan uit egaal bruingrijs gekleurd zand.

vondsten en datering

Greppel 904 moet gegraven zijn na de 12de eeuw en is gebruikt tot in de Late Middeleeuwen of het begin van de Nieuwe Tijd. De greppel oversnijdt een gebouwplattegrond uit de Volle Middeleeuwen en vertoont voor wat betreft de oriëntatie overeenkomsten met het historische kavelpatroon maar maakt daar geen deel van uit. Verder bestaan veruit de meeste uit de greppel geborgen vondsten uit middeleeuwse keramiek. Maar liefst 52 van de 56 geborgen scherven zijn afkomstig van aardewerk dat gangbaar was in de 12de of 13de eeuw. Omdat de greppel door een concentratie met grondsporen uit de Volle Middeleeuwen is gegraven, zullen deze meeste van deze vondsten afkomstig zijn uit de toenmalige bouwvoor, net als twee oudere Romeinse scherven. De enige vondsten uit de periode Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd zijn een scherf roodbakkend (item 904-24) en een scherf witbakkend groen geglaazuurd aardewerk (item 904-16).

GREPPEL 905 / werkput 119, 131 (fig. 25.3)

beschrijving

Dit is een 25 m lange en vrij rechte greppel die noordwest - zuidoost georiënteerd is. De laatste meters aan de noordzijde buigen af in westelijke richting terwijl het meest zuidelijk gelegen deel van de greppel afbuigt naar het oosten. Het gaat om een vrij smalle (25-35 cm) greppel. Verder is ze omstreeks 30 cm diep met een halfronde bodem en vrij steile wanden.

vondsten en datering

Geen vondsten. Vermoedelijk gaat het om kleine drainagegreppel uit de Late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd. In de greppel is geen dateerbaar materiaal gevonden. De greppel oversnijdt twee middeleeuwse paalkuilen en greppel 902 maar wordt oversneden door 934.

GREPPEL 907 / werkput 119, 131 (fig. 25.3)

beschrijving

De lengte van deze structuur is 18 m, terwijl de breedte varieert van 65 tot 85 cm. De waargenomen diepte bedraagt slechts 9 cm en de opvulling bestaat uit grijs zand. Ze verloopt in het oosten parallel met greppel 905 maar maakt in het midden een korte knik om vervolgens evenwijdig aan 908 te verlopen en in 905 uit te monden. Vanwege de geringe diepte bleek de relatie met 905 en 934 in het veld niet helemaal op te lossen.

vondsten en datering

Geen vondsten.

GREPPEL 909 / werkput 131 (fig. 25.3)

beschrijving

Noordoost - zuidwest georiënteerde greppel van minimaal 28 m lengte. De breedte van de structuur ligt tussen de 150 en 170 cm. Door de greppel zijn tijdens de opgraving drie profielen aangelegd. De diepte ligt tussen de 17 en 30 cm en de bodem wordt gekenmerkt door een golvend onregelmatig verloop en halfronde hoeken naar de wanden. De greppel is gevuld met grijsbruin en donkerbruin gebrokt sediment. De greppel is dus dichtgegooid.

vondsten en datering

De greppel maakt deel uit van hetzelfde patroon als 910 en 911 dat door de ligging van het huis 224 eenduidig jonger moet zijn dan erf 4 dat vooral in de 12de eeuw in gebruik moet zijn geweest. De drie 12de eeuwse scherven uit de greppel zullen afkomstig zijn van dit erf. Jongere, nieuwtijdse greppels oversnijden dit patroon. Greppel 909 moet dus gegraven zijn na de 12de eeuw en is dichtgegooid in de 14de 15de eeuw.

GREPPEL 910 / werkput 131 (fig. 25.3)

beschrijving

Met een bocht van zuidoost naar zuidwest verlopende greppel. Dit spoor heeft een breedte van 150 cm, een lengte van 16 m en vormt een verbinding tussen 909 en 911. Door de greppel zijn drie coupes aangelegd waaruit bleek dat de diepte van de greppel tussen de 25 en 38 cm ligt en de bodem een halfronde vorm heeft. Verder is de greppel opgevuld met bruingrijs zand.

vondsten en datering

Geen vondsten. Deze greppel stamt vermoedelijk uit ongeveer dezelfde tijd als 909 en 911 (gegraven na de 12de eeuw en dichtgegooid in de 14de/15de eeuw). Uit 910 zelf is geen dateerbaar materiaal aan het licht gekomen maar de greppel maakt deel uit van hetzelfde patroon als 909 en 911. De vul-

ling van de greppel wordt oversneden door die van 909 zodat 910 waarschijnlijk eerder dichtgegooid is.

GREPPEL 911 / werkput 119, 120, 131, 134, 143 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze 95 meter lange rechte greppel is NW-ZO georiënteerd en sluit in het noordoosten - na een korte scherpe bocht - aan op 946. Aan de zuidoostzijde verdwijnt ze achter de wand van de opgravingsput. De breedte van de structuur ligt tussen de 60 en 90 cm. Daar waar greppel 912 samenkomt met 911 is ze enkele decimeters breder. De greppel is tijdens de opgraving maar liefst veertien maal gecoupeerd. In de zuidoostelijk gelegen profielen was te zien dat de greppel aanvankelijk relatief smal moet zijn geweest (30-40 cm) met een spitse bodemen steile wanden en dat deze later verbreed is en een minder diepe en halfronde bodem heeft gekregen. In het zuidoosten werd tevens waargenomen dat de vulling van de greppel uit drie tot vier lagen bestaat. In het noordwesten bestaat de hele greppelvulling uit homogeen bruingrijs zand (laag 4).

vondsten en datering

Uit de greppel zijn 61 vondsten geborgen waarbij het vrijwel uitsluitend gaat om aardewerk uit de 11de/12de eeuw. Enige niet keramische vondsten zijn twee kleine fragmenten van een slijpsteen (item 911-3). De jongste vondst uit de greppelvulling is een laatmiddeleeuws spinklosje van grijs aardewerk (item 911-10). De vondsten zijn vermoedelijk afkomstig van erf 3 en 4. Op grond van oversnijdingen en oriëntatie is de greppel jonger dan de nederzettingssporen uit de Volle Middeleeuwen. De oriëntatie wijkt af van het historisch overgeleverde kavelpatroon uit de Nieuwe Tijd en de jongste vondst dateert uit de Late Middeleeuwen. De greppel moet gegraven zijn na de 12de eeuw en werd dichtgegooid in de 14de/15de eeuw.

GREPPEL 914 / werkput 119, 144 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze grotendeels zuidwest - noordoost georiënteerde greppel verloopt grotendeels parallel met 946 en 901 en kent een recht verloop. Alleen in het uiterste westen maakt de structuur een scherpe knik in zuidoostelijke richting om vervolgens aan te sluiten op 934. Inclusief de waarnemingen in de proefsleuven komt de totale lengte van de greppel uit op 89 m. De breedte varieert tussen de 65 en de 190 cm. De brede vlakke bodem ligt op een diepte van tussen de 18 en 42 cm onder het opgravingsvlak in het westen en 8 cm in het oosten. In de opvulling van de greppel zijn vier lagen te onderscheiden.

4 grijsbruin

10 donkergrijs-bruin

11 licht bruin-grijs gevlekt

12 donkergrijs-bruin gevlekt

Aan de vlekkerig gebroekte samenstelling van de onderste lagen (11 en 12) is te zien dat de greppel vermoedelijk dichtgegooid en niet dichtgeslibd is. Het in het vlak dagzomende sediment bestaat uit homogeen gekleurd grijsbruin zand dat nagezakt is uit het plaggendek (4 en 10).

vondsten en datering

Uit de greppelvulling zijn een scherp handgevormd Zuidlimburg-aardewerk en enkele uit het Maasland afkomstige scherven geborgen. Waarschijnlijk gaat het om opspit dat afkomstig is van de drie direct ten zuiden van de greppel liggende gebouwplattegronden (231, 272, 273). Er zijn echter geen jongere vondsten geborgen. De greppel maakt geen deel uit van het historisch overgeleverde kavelpatroon van de oudste kadasterkaart, maar heeft wel ongeveer dezelfde oriëntering en lijkt greppel 911 te oversnijden (na 12de eeuw tot 14de/15de eeuw). Waarschijnlijk dateert de greppel uit de 15de

eeuw of het begin van de Nieuwe Tijd.

GREPPEL 915 / werkput 119 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze ligt in het verlengde van de grotere greppelstructuur 946 die ter plaatse een kleine knik maakt en heeft dus dezelfde oriëntatie als 901, 914 en 933. De greppel is 18 m lang en 90 tot 140 cm breed. De diepte bedraagt 42 cm en de bodem heeft een halfronde vorm. De greppel is grotendeels gevuld met homogeen donker bruingrijs zand (10) met onderin plaatselijk een dunne vlekkerige laag (11).

vondsten en datering

Bij de uit de greppel geborgen vondsten gaat het uitsluitend om aardewerk uit de Volle Middeleeuwen en een tefriet maalsteenfragment. Greppel 915 dateert uit de Late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd maar is ouder dan het bekende greppelpatroon van 1830. Het bij 18de/19de eeuwse greppels gebruikelijke vondstmateriaal ontbreekt geheel.

GREPPEL 917 / werkput 119, 131 (fig. 25.3).

beschrijving

Deze structuur maakt deel uit van de greppelbundel aan de oostzijde van de historische zandweg die de vindplaats van zuid naar noord doorkruist. De greppel is over een afstand van ongeveer 65 m waargenomen en wordt aan de zuidzijde verstoord door de greppel van het moderne persriool. Aan de zuidzijde is de greppel plaatselijk wel 3 m breed. Naar het noorden toe wordt ze geleidelijk smaller tot op een breedte van slechts enkele decimeters. De bodem heeft een halfronde vorm en de wanden staan onder een vrij kleine hellingshoek zodat het geheel in het profiel een trechtersvorm heeft. De diepte van de greppelstructuur ligt tussen de 32 en 104 cm terwijl in de opvulling vier lagen onderscheiden zijn:

10 bruingrijs

11 grijs

12 geel/bruingrijs gevlekt

13 grijsbruin/licht grijs gelaagd

vondsten en datering

Deze greppelstructuur is mogelijk al in de Volle Middeleeuwen gegraven en is tot ver in de Nieuwe Tijd in gebruik geweest. Uit de greppel is zowel middeleeuws als postmiddeleeuws aardewerk geborgen zoals het oor van een steengoed kan (item 917-13) en groen geglaazuurd witbakkend aardewerk (item 917-2).

GREPPEL 919 / werkput 167, 166, 155, 153 en 409 (fig. 25.1)

beschrijving

Deze structuur bestaat uit twee tot drie rechte en parallel verlopende greppels in het noorden van de opgraving. Deze greppels zijn NW-ZO georiënteerd met uitzondering van een 17 meter lange aftakking in oostelijke richting. De totale lengte van de structuur is 142 m. De breedte ligt tussen de 50 en 110 cm. De dubbele parallel verlopende greppels lagen aan beiden zijden van een houtwal. Dit was een veel gebruikte methode van perceelsbegrenzing voor de komst van het prikkeldraad en diende om vee binnen, en wilde dieren buiten te houden.

vondsten en datering

Met uitzondering van de meest noordelijke 25 m maakt deze greppelstructuur deel uit van het op de oudste kadastrale minuut aangegeven kavelpatroon. Hoewel de greppel zelf destijds al opgevuld

moet zijn geweest, lagen de greppels nog tot na 1963 op een perceelsgrens. Met uitzondering van een scherf Zuid-Limburgs aardewerk is in de greppel alleen aardewerk en bouw materiaal uit de Nieuwe Tijd gevonden.

GREPPEL 920 / werkputten 152, 139, 155, 153, 409, 410 (fig. 25.1; fig 25.10)

beschrijving

Omvangrijke greppelbundel in het noorden van de opgraving. De greppels verlopen met een flauwe bocht vanaf het noordwesten richting oost en vervolgens naar zuidwest en zuid. Aan de zuidzijde splitst de bundel zich in een brede greppel die eerst recht naar het zuiden verloopt om vervolgens af te buigen naar het zuidoosten en enkele greppels die de flauwe bocht in zuidwestelijke richting blijven volgen. De maximale waargenomen lengte van de structuur is 97 meter. De breedte varieert tussen de 70 en de 240 cm. Door de greppels zijn verscheidene coupes aangelegd. De kleur en samenstelling van het sediment waarmee de greppels gevuld zijn variëren wat gezien de omvang van de structuur niet verwonderlijk is. Over het algemeen is de bovenzijde van de greppels gevuld met egaal gekleurd grijsbruin zand met plaatselijk houtskoolspikkels en veel humus. De onderin de greppels aanwezige lagen bestaan uit gevlekt of gelaagd zand. De bodems zijn half rond of trechtervormig.

vondsten en datering

De uit de greppels geborgen vondsten dateren vooral uit de Volle Middeleeuwen. Het gaat hierbij om tientallen scherven die voornamelijk afkomstig zijn van Maaslands en Zuid-Limburgs aardewerk. Daarnaast zijn een aantal scherven van Romeins aardewerk gevonden, waaronder een klein fragment *terra sigillata* (item 920-18), een scherf van een *dolium* (item 920-23) en een wrijfschaal (item 920-37). Een stuk leisteen en enkele fragmenten van een maalsteen uit tefriet vormen de enige niet keramische vondsten. Op grond van de uit de greppel structuur geborgen vondsten moet deze dichtgegooid zijn in de tweede helft van de 12de eeuw. Ondanks dat door de greppels van deze structuur verschillende profielen zijn aangelegd, zijn geen jongere vondsten aan het licht gekomen en er lijkt voor wat betreft de oriëntatie geen samenhang te bestaan met het historisch overgeleverde kavelpatroon uit de Nieuwe Tijd.

GREPPEL 926 / werkput 132 en 133 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze greppel volgt een deel van het 19de eeuwse kavelpatroon en verloopt daardoor recht naar het noorden om dan na 28 m met een scherpe bocht af te buigen en vervolgens recht naar het noordoosten te gaan. De greppel heeft een totale lengte van 76 m en is tussen de 45 en 95 cm breed. De diepte bedraagt tussen de 20 en de 30 cm. De greppel volgt de lijnen van de historische 19de eeuwse verkaveling van 1830 maar wordt oversneden door de jongste fasen dit greppelpatroon.

vondsten en datering

In de greppel is aardewerk gevonden uit de Volle- en Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Bij het materiaal uit de Volle Middeleeuwen gaat het om twee randfragmenten van de lokale Kempische waar, twee scherven van Zuidlimburgs aardewerk - waarvan een met radstempel en verf - en drie kleine wandscherven van gedraaid aardewerk uit het Maasland. Een scherf roodbakkend aardewerk met een ruw loodglazuur is in de periode 1400-1550 te dateren terwijl een fragment van witbakkend aardewerk met groen glazuur waarschijnlijk in de 17de of 18de eeuw dateert. Een bijzondere vondst is een gesmede ijzeren pijlpunt die - gezien het kleine formaat - gebruikt zal zijn met een handboog (item 926-1).

De oudste vondsten uit de greppel zijn afkomstig van de nederzetting uit de Volle Middeleeuwen en de greppel gaat heel dicht voorbij aan gebouwplattegrond 260 waarvan de lange zijde parallel ver-

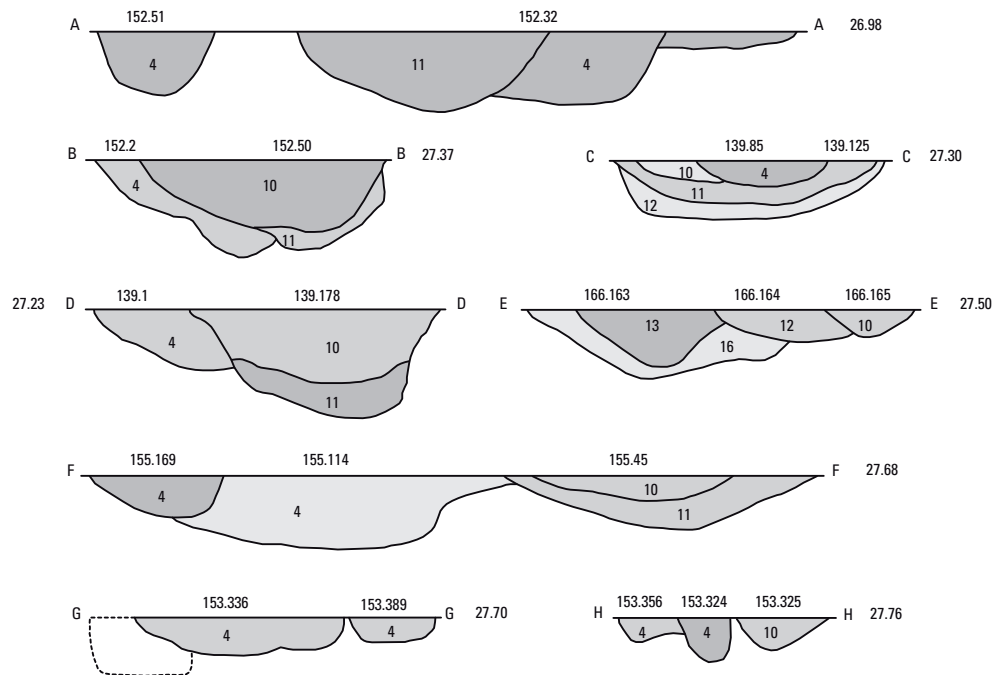
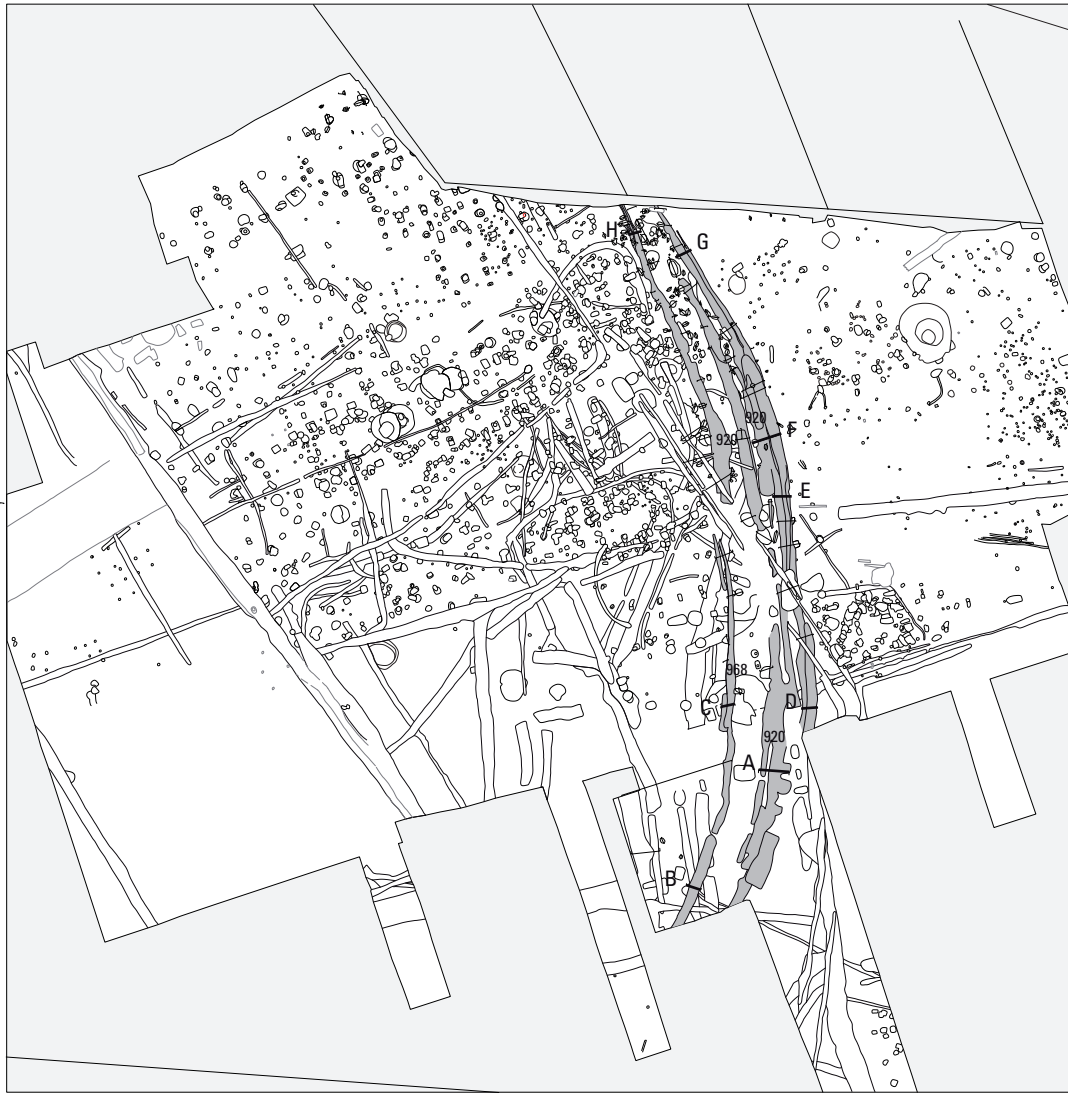

Fig. 25.10. Eersel-Kerkebogten. Vlak en profielen van greppel 920. Vlak schaal 1:1000, profielen 1:40.

loopt met de greppel. Gebouw 260 dateert op basis van de vondsten uit de tweede helft van de 12de eeuw. Of beide structuren gelijktijdig gefunctioneerd hebben is maar de vraag maar de overeenkomst in oriëntatie is opmerkelijk. Greppel 926 is vermoedelijk in de 13de eeuw en mogelijk al in de 12de eeuw gegraven en daarna minstens tot in de 17de/18de eeuw in gebruik geweest.

GREPPEL 929 / werkput 135 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze greppel verloopt in het zuidoosten eerst parallel met 928 om dan vervolgens langs de historische zandweg naar Stokkelen met een rechte hoek af te buigen naar het noordwesten. Langs de zandweg is de greppel over een afstand van enkele meters onderbroken zodat hier de toegang tot het perceel zal hebben gelegen. De greppel eindigt aan beiden zijden buiten de opgraving. Het onderzochte deel van de greppel is 48 m lang en heeft een breedte van 100 tot 150 cm. Ze is tot maximaal 20 cm onder het opgravingsvlak bewaard gebleven en heeft een afgeplat ronde bodem. De opvulling bestaat uit egaal bruingrijs gekleurd zand.

vondsten en datering

In de greppel is een ongeveer 20 cm lange gebogen ijzeren staaf (item 629-1) en de bodem met uitgeknepen standring van een kan uit steengoed gevonden (item 629-2). Wanneer de greppel gegraven is, is niet duidelijk. In ieder geval ligt ze net als 928 op een perceelsgrens die nog op de topografische kaart van 1963 staat. Mogelijk is de greppel dus pas dichtgegooid tijdens de ruilverkavelingen die kort daarna hebben plaatsgevonden.

GREPPEL 930 / werkput 101, 102, 105 en 108 (fig. 25.4)

beschrijving

Deze 90 m lange structuur ligt in het westen van de opgraving en verloopt evenwijdig met de Bergeijkse dijk. Ze bestaat uit twee vanaf het noorden naast elkaar verlopende greppels die na ongeveer 60 m samenkomen. De meest oostelijke en breedste greppel heeft een breedte die ligt tussen de 115 en 200 cm en een maximale waargenomen diepte van 56 cm. De smallere is tussen de 40 en 80 cm breed en maximaal 44 cm diep. De greppels zijn opgevuld met homogeen bruingrijs gekleurd zand.

vondsten en datering

De oudste vondsten uit de greppel zijn een wandscherf uit Elmpt en een uit het Midden-Maasland. De meeste vondsten dateren echter van na de Middeleeuwen, waaronder roodbakkerd aardewerk met loodglazuur, baksteen en steengoed. De greppels hebben deel uitgemaakt van de 18de/ begin 19de eeuwse kavelstructuur van het gebied en zijn waarschijnlijk pas in de vorige eeuw dichtgegooid.

GREPPEL 931 / werkput 102, 108, 110 (fig. 25.4)

beschrijving

Structuur 931 staat onder een bijna rechte hoek met 930 en bestaat uit twee delen van respectievelijk 29 en 53 m lang. Direct naast 930 is de greppel over een afstand van ongeveer 5 m onderbroken. De breedte van de greppel ligt tussen de 35 en 125 cm. De halfronde bodem ligt op m diepte van 30 tot 40 cm onder het vlak en is grotendeels gevuld met donker- en lichtgrijs gevlekt zand. Plaatselijk ligt een dunne donkergrijze humeuze laag onderin de greppel.

vondsten en datering

Uit de greppel komt een kleine wandscherf van handgevoemd prehistorisch aardewerk. Bij de overige vondsten gaat het om aardewerk uit het Maasland waaronder een manchetrand.

De greppel oversnijdt de al in de Volle Middeleeuwen dichtgegooide greppel 989 en wordt oversne-

den door de noord - zuid verlopende dubbele greppel van de kadastrale minuut (930). Verder dateren de jongste van de uit de greppel geborgen vondsten uit de 12de/13de eeuw. De voor de postmiddeleeuwse periode van plaggenbemesting kenmerkende geglazuurde scherven en baksteenfragmenten ontbreken geheel. Op basis van de vondsten moet greppel 931 in gebruik geweest zijn in de Late Middeleeuwen en/of vroege Nieuwe Tijd.

GREPPEL 933 / werkput 119 (fig. 25.3)

beschrijving

Dit is een 14 m lange, zuidwest-noordoost georiënteerde greppel. Ze wordt aan de westzijde oversneden door 946 op de plaats waar de deze een afbuigt naar het noordoosten. De waargenomen diepte ligt om de 35 cm en de bodem heeft een halfronde vorm. Onderin is de greppel fijn gelaagd (spoelzandbandjes).

vondsten en datering

In de greppel lagen twee wandscherven van gedraaid Zuid-Limburg aardewerk en een scherf die afkomstig is van een proto-steengoed kan uit de 13de eeuw. De greppel heeft dezelfde oriëntatie als het historisch overgeleverde kavelpatroon uit 19de eeuw maar maakte daar geen deel vanuit. Verder is de jongste uit de greppel geborgen vondst de genoemde scherf van protosteengoed en ontbreken de voor nieuwtijdse greppels kenmerkende vondsten. Waarschijnlijk ligt de gebruiksperiode van de greppel in de Late Middeleeuwen en/of vroege Nieuwe Tijd.

GREPPEL 936 / werkput 122, 123 en 125 (fig. 25.3)

beschrijving

Ongeveer noord-zuid georiënteerde 63 m lange greppel in het midden van het opgravingsterrein. De greppel heeft een breedte van 50 - 60 cm. Door de greppel zijn vier profielen aangelegd. Daarin was te zien dat de bodem vrijwel overal een halfronde vorm heeft en dat de greppel opgevuld is met bruingrijs zand.

vondsten en datering

Uit de greppel zijn twee scherven 12de/13de eeuws blauwgrijs aardewerk uit Elmpt en enkele scherven Zuid-Limburgs geborgen. Het gaat daarbij om kleinere scherven die afkomstig zijn van verschillende individuen. Daarnaast lagen in de greppel vier scherven van geglazuurd roodbakkend aardewerk uit de Late Middeleeuwen of vroege Nieuwe Tijd. Verder vertoont de greppel 936 geen samenhang met het historische kavelpatroon maar oversnijdt wel gebouw 220 (11de/12de eeuw). Waarschijnlijk is de greppel aangelegd in de Volle Middeleeuwen en is deze dichtgegooid in de Late Middeleeuwen of vroege Nieuwe Tijd. Mogelijk vormde ze een tijd de achtergrens van de erven langs de weg naar Stokkelen.

GREPPEL 941 / werkput 125, 129 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze 39 meter lange greppel ligt ten zuiden van de deels over elkaar liggende gebouwplattegronden 221, 603, 624 en 626. De greppel is tussen de 25 en 60 cm breed, maximaal 40 cm diep en verloopt met een ruime bocht van het oosten naar het noordwesten. Tussen de greppel en de genoemde gebouwplattegronden lag een zandweg. In het profiel heeft de greppel een vrij smalle bodem en wijde uitlopende wanden wat het geheel een trechtervorm geeft. De greppel is gevuld met donker bruingrijs zand.

vondsten en datering

In de greppel zijn vijftien fragmenten van aardewerk uit de 11de/12de eeuw gevonden waaronder een manchtrand uit het Maasland en een worstoor uit Zuid-Limburg. Tussen de greppel en de ten noorden daarvan gelegen gebouwplattegronden uit de Volle Middeleeuwen ligt een spoorvrije strook waar een zandweg heeft gelegen zodat greppel en gebouwen mogelijk uit dezelfde tijd stammen. Ook het in de greppel gevonden aardewerk wijst in die richting. Verder heeft de greppel een volledig afwijkende oriëntatie ten opzichte van het historisch overgeleverde kavelpatroon uit de Nieuwe Tijd. De greppel zal ten tijde van de middeleeuwse bewoning zijn aangelegd en is waarschijnlijk in de Late Middeleeuwen al weer dichtgegooid.

GREPPEL 942 / werkput 128 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze greppel ligt direct ten zuiden van de Kerkeloop en is minstens 60 m lang. Ze is overal omstreeks 2.3 m breed en kent een recht verloop met twee scherpe hoeken. De greppel ligt in een vrij laag gelegen en nat deel van de opgraving en is gevuld met hetzelfde donkergrijze humeuze zand dat langs de Kerkeloop ook in het plaggendek herkenbaar is.

vondsten en datering

De uit de greppel geborgen vondsten dateren allen van na de Middeleeuwen. Het gaat bij deze vondsten om twee scherven postmiddeleeuws steengoed, een gelijkmatig tweezijdig geglazuurde scherf van roodbakend aardewerk en een bruingeglazuurd stuk witbakend aardewerk. Wanneer de greppel gegraven is, is niet duidelijk maar waarschijnlijk is ze in de 16de -18de eeuw dichtgegooid. De greppel staat namelijk niet aangegeven op de oudste kadasterkaart van 1830 maar is wel georiënteerd op het daarop aangegeven kavelpatroon.

GREPPEL 943 / werkput 128, 133 (fig. 25.3)

beschrijving

Dubbele rechte greppelstructuur van meer dan 65 m lengte dat deel heeft uitgemaakt van hetzelfde patroon als 934. De greppels zijn tussen de 50 en 100 cm breed en liggen op een afstand van omstreeks 150 cm van elkaar verwijderd. Van de greppels was alleen de onderste 10 cm bewaard gebleven. De greppels lagen aan beiden zijden van een houtwal.

vondsten en datering

In de greppel is, met uitzondering van een worstvormig oor van een Zuid-Limburgkan (item 943-2), alleen postmiddeleeuws geglazuurd aardewerk gevonden. De greppels zijn niet aangegeven op de oudste kadasterkaart maar hebben wel ongeveer dezelfde oriëntatie. Waarschijnlijk is de greppel dan ook in de Late Middeleeuwen of vroege Nieuwe Tijd gegraven en al ruim voor 1830 weer dichtgegooid.

GREPPEL 945 / werkput 138 (fig. 25.3)

beschrijving

Korte 3.5 m lange greppel die aansluit op de veel grotere greppelstructuur 946. De greppel is tussen de 60 en 80 cm breed en maximaal 20 cm diep met een afgeplat halfronde bodem. De onderste centimeters van de opvulling bestaan uit grijs/bruin gebrokt zand. De rest van de greppel is gevuld met egaal gekleurd grijsbruin zand.

vondsten en datering

De enige vondst is een fragment van een maalsteen uit tefriet (item 945-1). De greppel dateert uit de Late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd.

GREPPEL 946 / werkput 119, 131, 132 en 133 (fig. 25.3)

beschrijving

Zuidwest-noordoost georiënteerde rechte greppel waarvan 80 m gedocumenteerd is. De greppel heeft een breedte die varieert tussen de 80 en 160 cm, sluit in het westen aan op de greppelbundel langs de oude zandweg naar Stokkelen en verdwijnt in het oosten buiten de grenzen van de opgraving. De greppel heeft een brede vlakke bodem en is maximaal 36 cm diep. Onderin is de greppel gevuld met brokken zand waarin nog delen van een veldpodzolgrond herkenbaar zijn. Bovenin bestaat ze uit gehomogeniseerd bruingrijs zand.

vondsten en datering

In de greppel is uitsluitend aardewerk uit de Volle Middeleeuwen gevonden. Het gaat daarbij om handgevormd en gedraaid aardewerk uit Zuid-Limburg, een kleine scherf witbakkend Maaslands aardewerk en twee scherven blauwgrijs aardewerk, waarvan één zeer hard gebakken en met rode kern. De scherven zijn waarschijnlijk afkomstig van de nederzetting waar de greppel doorheen loopt. De greppel staat niet op de oudste kadastrale minuut maar heeft wel dezelfde oriëntatie als het op deze kaart ingetekende kavelpatroon. Datering: Late Middeleeuwen en/of vroege Nieuwe Tijd.

GREPPEL 947 / werkput 132 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze greppel verloopt evenwijdig aan de noordelijke greppel van 928 en maakt deel uit van hetzelfde historische kavelpatroon. Evenals 928 is de greppel gevuld met homogeen donkerbruingrijs materiaal uit het plaggendek.

vondsten en datering

Drie van de uit de greppel geborgen vondsten dateren uit de Volle Middeleeuwen. Bij de overige vondsten gaat het om bouw materiaal en een pijpenkop die uit de Nieuwe Tijd dateren. De greppel oversnijdt een oudere voorganger die in de Late Middeleeuwen of het begin van de Nieuwe Tijd dichtgegooid is (926). Greppel 947 is pas in de 19de of 20ste eeuw dichtgegooid.

GREPPEL 949 / werkput 135 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze evenwijdig met 928 en 929 verlopende greppel verdwijnt in het noordoosten achter de putwand van werkput 135. Het onderzochte deel is 26 m lang en heeft een breedte van 50 tot 110 cm. De greppel is tot maximaal 36 cm onder het opgravingsvlak bewaard gebleven en wordt gekenmerkt door een afgeplat ronde bodem. De greppel is opgevuld met egaal bruingrijs gekleurd zand.

vondsten en datering

In de greppel is zowel 12de/13de eeuws aardewerk als postmiddeleeuws steengoed gevonden (item 949-2). De greppel maakt net als 928 en 929 deel uit van het historische kavelpatroon zoals aangegeven is op de kadastrale minuut van 1830. Vrijwel zeker gaat het om een jongere fase van 929.

GREPPEL 950 / werkput 135 (fig. 25.3)

beschrijving

Korte 9.5 m lange noordwest-zuidoost georiënteerde rechte greppel. In het vlak varieert de breedte van deze structuur van 73 tot 125 cm. De greppel is opgevuld met grijsbruin zand.

vondsten en datering

In de greppel is een scherf Maaslands aardewerk en een scherf uit Elmpt gevonden. De scherven dateren uit de periode 1100-1250. De greppel staat niet op de oudste kadastrale minuut maar heeft wel dezelfde oriëntatie als het op deze kaart ingetekende kavelpatroon. Datering: Late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd.

GREPPEL 951 / werkput 135 (fig. 25.3)

beschrijving

Een minimaal 14 m lange rechte greppel die in het noordoosten buiten de opgraving verdwijnt. De greppel is 25 tot 44 cm breed en gevuld met donkergrijs-bruin zand.

vondsten en datering

In de opvulling bevond zich een scherf van handgevormd aardewerk uit de Zuid-Limburg traditie. De greppel staat niet op de oudste kadastrale kaart van 1830 maar heeft wel dezelfde oriëntatie als het op deze kaart ingetekende kavelpatroon. Het verloop van de structuur sluit niet uit dat het om een kleine drainagegreppel gaat op het perceel dat door 949 omsloten wordt. Datering: Late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd.

GREPPEL 953 / werkput 137, 138, 153, 155 (fig. 25.1)

beschrijving

Deze 55 m lange en omstreeks 75 cm brede rechte greppel verloopt van het zuidwesten naar het noordoosten om daar na een korte haakse bocht aan te sluiten op 919. De greppel is gevuld met grijsbruin zand dat afkomstig is uit het plaggendek en /of de recente bouwvoor.

vondsten en datering

De jongste vondsten uit de greppel zijn een baksteenfragment en een geglazuurd roodbakkende scherf van een kom met standring. Beide dateren van na de Middeleeuwen. De greppel maakt deel uit van het kavelpatroon van 1830 en moet gegraven zijn na de Volle Middeleeuwen.

GREPPEL 954 / werkput 137, 142, 149 en 150 (fig. 25.1)

beschrijving

Minstens 75 m lange en rechte greppelbundel die deel uit maakt van het kavelpatroon van 1830. De greppel verdwijnt in het noordwesten en zuidoosten buiten de opgraving. De breedte varieert tussen de 1.9 en 2.6 m.

vondsten en datering

In de greppel is aardewerk en bouwmetaal gevonden uit de Romeinse tijd, de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. De greppel is pas in het laatste kwart van de vorige eeuw buiten gebruik geraakt. Meerdere smallere greppels monden uit in 954 en moeten deel hebben uitgemaakt van hetzelfde kavelpatroon. Het subrecente bovenste deel van de opvulling van de greppel oversnijdt deze greppels. Wanneer deze greppel gegraven is, blijft onduidelijk. Opmerkelijk is dat de greppel een scherpe grens vormt tussen de zeer dichte concentratie nederzettingssporen van de nederzetting en een vrijwel leeg vlak met enkele prehistorische spiekers aan de westzijde. Het is dus aannemelijk dat hier ook als in de Middeleeuwen een fysieke grens heeft gelegen.

GREPPEL 955 / werkput 136 (fig. 25.3)

beschrijving

Deze greppel heeft een recht verloop, is minstens 10 lang en tussen de 50 en de 90 cm breed. Aan de noordwestzijde verdwijnt ze uit het vlak en in het zuidoosten wordt ze gekapt door de versterking van de moderne rioolsleuf. De greppel is gevuld met egaal gekleurd grijsbruin zand en heeft een vlakke bodem die op 16 cm onder het vlak ligt.

vondsten en datering

Uit de greppel zijn twee scherven van Maaslands aardewerk geborgen. De greppel maakt deel uit van de greppelstructuren langs de oude zandweg naar Stokkelen. De weg naar Stokkelen en de erlangs liggende greppels moeten al in de Middeleeuwen in gebruik zijn geweest en zijn pas tijdens de ruilverkavelingen in de vorige eeuw verdwenen.

GREPPEL 957 / werkput 137, 138 (fig. 25.1)

beschrijving

Deze structuur betreft een ongeveer 50 m lange zuidwest - noordoost georiënteerde smalle greppel. De breedte is maximaal 45 cm en de diepte varieert tussen de 5 en 24 cm.

vondsten en datering

In de opvulling van de greppel lag zowel onbewerkt natuursteen als aardewerk uit het Maasland en Zuid-Limburg. De greppel oversnijdt een groot aantal oudere nederzettingssporen zodat de vondsten zeer waarschijnlijk afkomstig zijn van opspit. Verder verloopt de greppel parallel met 976. Beide greppels staan niet op de oudste kadasterkaart van 1830 maar zijn wel duidelijk op dit kavelpatroon georiënteerd. Vermoedelijk maakten ze deel uit van een oudere fase van dit kavelpatroon of gaat het om kleine drainagegreppels die niet aangegeven staan op de kadasterkaart. Datering: Nieuwe Tijd en/of Nieuwste Tijd.

GREPPEL 958 / werkput 138, 150 (fig. 25.1)

beschrijving

Aan de zuidzijde is de 25 m lange en noordwest - zuidoost georiënteerde greppel van omstreeks 110 cm breedte. Naar het noorden toe wordt de greppel geleidelijk smaller totdat ze geheel verdwijnt. In het zuiden sluit 958 na een korte knik aan op 966.

vondsten en datering

In de greppel zijn enkele scherven Maaslands en Zuid-Limburgs aardewerk gevonden. Deze vondsten zijn waarschijnlijk afkomstig van de vele middeleeuwse nederzettingsschalen die hier liggen. Verder oversnijdt de greppel de plattegronden 278 en 232 maar wordt oversneden door greppels die deel uitmaken van de verkaveling van 1830. Datering: Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd

GREPPEL 963 / werkput 139, 155 (fig. 25.1)

beschrijving

Deze rechte greppel is 31 m lang en omstreeks 0.4 m breed en ligt in een dichte concentratie met kuilen en greppels uit de 11de/12de eeuw, centraal in zone B-noord.. De diepte van de greppel is slechts enkele cm waardoor over- en/of ondersnijdingen met andere structuren niet waarneembaar zijn.

vondsten en datering

Met uitzondering van een niet gedetermineerde scherf Romeins aardewerk zijn alle vondsten uit de greppel gevonden tijdens de aanleg van het vlak zodat deze ook afkomstig kunnen zijn van andere structuren in deze zeer dichte sporenconcentratie. Het gaat bij deze aanlegvondsten om een fragment

van een Romeinse wrijfschaal, een scherf van Romeins ruwwandig en drie scherven uit de Volle Middeleeuwen, waaronder een sikkeland uit het Maasland. De greppel lijkt voor wat betreft de oriëntatie niet samen te hangen met enig ander greppelpatroon. Datering: onduidelijk.

GREPPEL 966 / werkput 139, 142 en 150 (fig. 25.1).

beschrijving

Zuidwest - noordoost verlopende greppelstructuur tussen ft 954 en 961. De greppel is maximaal 1.8 m breed en 35 m lang.

vondsten en datering

In de greppel zijn drie scherven Maaslands en een scherf Zuid-Limburgs aardewerk gevonden wat niet verwonderlijk is gezien de nabijheid van het tussen 1050 en 1200 na Chr. intensief gebruikte erf 8. Hetzelfde geldt voor de in de greppel gevonden fragmenten van maalstenen uit tefriet en een stukje leisteen. Meer aanknopingspunten voor een datering bieden de ligging ten opzichte van andere structuren en de kadastrale minuut van 1830. Greppel 978 grenst direct aan een paalkuil van bijgebouw 278 en lijkt de meest zuidoostelijke paalkuil van huis 279 te oversnijden. Hoewel de oversnijding met het spoor van 279 niet erg duidelijk is, liggen genoemde paalkuilen in ieder geval te dicht bij de waargenomen greppelopvulling om zeker te zijn dat de greppel pas na de Volle Middeleeuwen dicht gegooid is. Verder is de greppel niet georiënteerd op de historische verkaveling zoals die weergegeven is op de kadastrale minuut van 1830. Vermoedelijk is de greppel dan ook dichtgegooid in de Late Middeleeuwen of het begin van de Nieuwe Tijd. Wanneer de greppel gegraven is, is niet duidelijk. Omdat de ten noordwesten van de greppel gelegen sporenconcentratie van erf 8 vrij abrupt stopt bij 966 is het goed mogelijk dat ter plaatse al in de Volle Middeleeuwen een smallere greppel of andere erfafscheiding heeft gelegen.

GREPPEL 967 / werkput 139 (fig. 25.1)

beschrijving

Korte 12 m lange en omstreeks 1 m brede greppel die parallel verloopt met de oostzijde van ft 961. De greppel heeft een diepte van omstreeks 20 cm.

vondsten en datering

In de greppel is alleen een onbewerkt stuk natuursteen gevonden. Net als 961 heeft de greppel geen deel uitgemaakt van het historisch overgeleverde kavelpatroon van 1830 en is daar ook niet op georiënteerd. Verder oversnijdt ze verschillende nederzettingssporen die dateren uit de 11de-12de eeuw. Datering: Late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd.

GREPPEL 969 / werkput 132, 133, 144 (fig. 25.3)

beschrijving

Ongeveer 55 m lange en noord - zuid georiënteerde greppel ten zuiden van de Kerkeloop. De greppel is tussen de 120 en 160 cm breed en wordt gekenmerkt door een halfronde bodem. De onderste 15 cm van de greppel bestaan uit humeus en donker egaal bruin gekleurd zand, De bovenkant van de greppel is gevuld met gebrokt sediment wat duidelijk maakt dat ze dichtgegooid en niet dichtgeslibd is.

vondsten en datering

De enige vondst uit deze greppel is een stukje baksteen (item 969-1) dat in Noord-Brabant doorgaans in de 19de of 20ste eeuw te dateren is. Het gaat om een relatief jonge greppel die georiënteerd is naar

het historische kavelpatroon van 1830. Ook de kleur en scherpste van de laaggrenzen doen modern aan. Datering: Nieuw tijd en/of Nieuwste Tijd.

GREPPEL 970 / werkput 38, 59, 144 (fig. 25.3)

beschrijving

Ongeveer 60 meter lange greppel in het midden van zone B ten zuiden van de Kerkeloop. De greppel is tussen de 80 en de 230 cm breed en wordt gekenmerkt door een vlakke bodem. De diepte ligt omstreeks de 25 cm.

vondsten en datering

In de greppel is een scherf Elmpt en een scherf Zuid-Limburgs gevonden. De greppel maakt deel van een zuidwest - noordoost verlopende greppelbundel die dezelfde oriëntatie heeft als het historische kavelpatroon maar niet aangegeven is op de oudste kadasterkaart. Datering: Late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd.

GREPPEL 971 / werkput 147 (fig. 25.5)

beschrijving

Deze 25 m lange greppel is zuidoost - noordwest georiënteerd en ligt in het zuiden van het plangebied. De greppel is tussen de 110 en 140 cm breed en heeft een waargenomen maximale diepte van 50 cm en een halfronde bodem met trechtvormig uitlopende wanden. De vulling bestaat uit drie lagen. De onderste 2-3 cm bestaat uit licht grijs/bruin gebrokt zand, de middelste uit egaal donkergrijs-bruin zand en de bovenste laag uit vlekkelig donker bruin/geel/grijsbruin sediment.

vondsten en datering

In de greppelvulling is een scherf handgevormd ijzertijdaardewerk gevonden (item 971-1). Deze is waarschijnlijk afkomstig van opspit omdat de greppel in het noorden enkele spiekers oversnijdt. Verder wijkt de greppel voor wat betreft de oriëntatie af van het kavelpatroon van 1830 zodat ze daar vermoedelijk geen deel van heeft uitgemaakt. Datering: Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd.

GREPPEL 972 / werkput 148 (fig. 25.5)

beschrijving

Deze smalle, 41 m lange greppel ligt in het uiterste zuidoosten van het plangebied ter hoogte van de hopplantage. De greppel is tussen de 40 en de 70 cm breed en tot omstreeks 22 cm onder het vlak bewaard gebleven. De vulling bestaat uit donkerbruin zand.

vondsten en datering

In de greppel is een wandscherf van blauwgrijs aardewerk uit Elmpt en een stuk van een worstoor uit geglazuurd roodbakend aardewerk gevonden. De greppel staat niet op de oudste kadasterkaart maar heeft wel de oriëntatie van het historisch overgeleverde kavelpatroon. Het is niet duidelijk wanneer de greppel gegraven is. De greppel moet ouder zijn dan de hier gevonden hopplantage want ze wordt door enkele hopkuilen oversneden. Waarschijnlijk is ze tot in 15de/16de eeuw in gebruik geweest.

GREPPEL 974 / werkput 148 (fig. 25.5)

beschrijving

Deze 13.5 m lange greppel ligt in het zuidoosten van de opgraving. De greppel is 65 tot 95 cm breed en was tot op 20 cm onder het vlak bewaard gebleven. In de coupes was te zien dat ze een half ronde bodem heeft en opgevuld is met gelaagd bruin zand.

vondsten en datering

Het aantal vondsten uit deze greppel is opvallend groot in vergelijking met de andere sporen uit dit deel van de opgraving. In de greppel lagen 20 scherven van blauwgrijs en roodbakkend aardewerk die dateren uit de 13de-15de eeuw. Op grond van de vondsten moet de greppel opgevuld zijn in de Late Middeleeuwen of het begin van de Nieuwe Tijd.

GREPPEL 975 / werkput 148 (fig. 25.5)

beschrijving

Deze 46 m lange, noord - zuid georiënteerde en recht greppel loopt aan beide zijden uit de werkput. De breedte van de greppel varieert tussen de 180 en de 230 cm en de greppel is gevuld met grijs-bruin zand.

vondsten en datering

In de greppel zijn vier scherven roodbakkend aardewerk uit de 15de of 16de eeuw gevonden. De greppel maakt geen deel uit van het kavelpatroon van de oudste kadasterkaart maar is daar wel op georiënteerd. Datering: Nieuwe Tijd.

GREPPEL 976 / werkput 137, 149, 151 (fig. 25.1)

beschrijving

Deze 28 m lange greppelstructuur is tussen de 65 en 85 cm breed. De diepte varieert tussen de 23 en 32 cm.

vondsten en datering

In de vulling bevond zich roodbakkend aardewerk uit de Late Middeleeuwen of de vroege Nieuwe Tijd en een prehistorische scherf die als opspit te interpreteren is. De greppel verloopt parallel met 957. Beide greppels staan niet op de oudste kadasterkaart van 1830 maar zijn wel duidelijk op dit kavelpatroon georiënteerd. Vermoedelijk maakten ze deel uit van een oudere fase van dit kavelpatroon of gaat het om kleine drainagegreppels die niet aangegeven staan op de kadasterkaart.

GREPPEL 978 / werkput 150 (fig. 25.1)

beschrijving

Rechte, vrijwel precies noord - zuid verlopende greppel die in het noorden aansluit op greppel 966 en aan de zuidzijde verdwijnt achter de putwand. De greppel heeft een lengte van 25 m en is tussen de 110 en 140 cm breed. Verder verloopt ze dwars op de hoogtelijnen en kent van noord naar zuid een hoogteverschil van 50 cm. Ze is niet gecoupeerd dus de diepte is niet bekend.

vondsten en datering

Bij de aanleg van het vlak is boven 978 één scherf van witbakkend Maaslands aardewerk gevonden. De greppel heeft een afwijkende oriëntatie tegenover het historische kavelpatroon maar sluit aan op 966. Datering: Late Middeleeuwen en/of vroege Nieuwe Tijd.

GREPPEL 979 / werkput 150 (fig. 25.1)

beschrijving

Rechte, evenwijdig met 954 verlopende greppel die in het zuiden achter de wand van de opgravingsput verdwijnt en in het noorden aansluit op 966. Het waargenomen deel van de greppel heeft een lengte van 25 m en een breedte die varieert tussen de 30 en 85 cm. De greppel heeft een vlakke bodem en is omstreeks 44 cm diep. De greppel is gevuld met homogeen donker bruingrijs zand

waaronder nog een dunne gevlekte laag zichtbaar is.

vondsten en datering

In de greppel zijn twee Maaslandse sikkeleranden en een scherf Zuid-Limburgs aardewerk gevonden, maar in dit deel van de opgraving is dit materiaal alom vertegenwoordigd. Op basis van de paralleliteit met 954 dateert de greppel uit de Late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd.

GREPPEL 980 / spoor 151.201 / (fig. 25.1)

beschrijving

Korte rechte greppel in het midden van zone B-noord. De greppel is omstreeks 4 m lang en maximaal 60 cm breed.

vondsten en datering

In de greppel zijn enkele scherven Maaslands aardewerk, een ijzertijdscherf en enkele brokjes van een maalsteen (tefriet) gevonden. De korte greppel heeft dezelfde oriëntering als de laat-middeleeuwse en nieuwtijsde verkaveling en hangt daar waarschijnlijk mee samen.

GREPPEL 985 / werkput 159, 160, 163, 164, 165, 170 (fig. 25.5)

beschrijving

Greppelbundel in het noordoosten van de opgraving. Deze rechte greppels zijn gevuld met dezelfde donkerbruine grond als het esdek. De greppels maken deel uit van het kavelpatroon van 1830.

vondsten en datering

In de greppel zijn twee fragmenten postmiddeleeuws aardewerk gevonden. De greppels zijn gegraven in de Late Middeleeuwen of de Nieuwe Tijd en zijn pas in de jaren zestig van de vorige eeuw dichtgegooid.

GREPPEL 986 / werkput 164, 402 en 405 (fig. 25.5)

beschrijving

Dubbele greppel die deel heeft uitgemaakt van een houtwal. De greppel sluit in werkput 164 aan op 985 en verdwijnt daar dan in westelijke richting uit de opgraving. Enkele tientallen meter westelijker zijn de greppels weer zichtbaar in de werkputten 402 en 405 van zone B-noord. De greppels zijn gevuld met dezelfde donkerbruine grond als het esdek.

vondsten en datering

De enige uit de greppel geborgen vondst is een ijzertijdscherf (item 986-1) uit werkput 164. De greppels zijn gegraven in de Late Middeleeuwen of de Nieuwe Tijd maar lagen al weer dicht ten tijden van de veldopnames voor de eerste kadasterkaart van 1830.

GREPPEL 987 / werkput 166, 167, 400 en 401 (fig. 25.1)

beschrijving

Greppels die deels evenwijdig lopen met het patroon van 1830 (hier 919 en 990) of daar op aansluiten maar daar toch geen deel van uit lijken te maken. Vermoedelijk gaat het om greppels die ooit langs houtwallen hebben gelegen hoewel ze niet alle dubbel zijn uitgevoerd. Kenmerkend is verder de homogene opvulling met materiaal uit het esdek.

vondsten en datering

De 39 uit deze greppels geborgen scherven dateren allen uit de 11de/12de eeuw (uitsluitend Maaslands en Zuid-Limburgs) en zijn afkomstig uit het uiterste westen van deze structuur. Hier liggen de

greppels vlakbij het dichtste deel van de middeleeuwse nederzetting in B-noord en oversnijden ze het kuilencluster 635 dat uit die periode dateert. Bij 987 gaat het om greppels die ooit wel deel hebben uitgemaakt van het via het kadastrale minuutplan overgeleverde kavelpatroon maar al voor de 19de eeuw zijn dichtgegooid.

GREPPEL 990 / werkput 403, 404, 407, 408 (fig. 25.1)

beschrijving

Greppelpatroon in het oosten van zone B-noord. Deze greppels zijn gevuld met dezelfde donkerbruine grond als het esdek en maken deel uit van het kavelpatroon van 1830.

vondsten en datering

In één van de greppels van deze structuur (spoor 407.81) is een forse hoeveelheid Romeins aardewerk gevonden. Deze vondsten zijn afkomstig uit de Romeinse kuilen 340 en 339 die door 990 worden oversneden. De greppels zijn gegraven in de Late Middeleeuwen of de Nieuwe Tijd en zijn pas in de jaren zestig van de vorige eeuw dichtgegooid.

L I T E R A T U U R

- Acsádi, G./J. Nemeskéri, 1970: *History of Human Life Span and Mortality*, Budapest.
- Anderberg, A.-L., 1994: *Atlas of Seeds and Small Fruits of Northwest-European Plant Species 4. Resedaceae-Umbelliferae*, Stockholm.
- Arnoldussen, S. (ed.), 2003: *Middeleeuwse bewoning te Bakel-Achter de Molen (Brabant)*, Leiden (Archol-Rapport 16).
- Arbeitsgruppe Europäischer Anthropologen, 1979: Empfehlungen für die Alters- und Geschlechtsdiagnose am Skelett, *Homo* 30, Anhang, 1-30.
- Arts, N. (ed.), 1994: *Sporen onder de Kempische stad. Archeologie, ecologie en vroegste geschiedenis van Eindhoven 1225-1500*, Eindhoven.
- Bakels, C.C., 1988: Pollen from plaggensols in the Province of North Brabant, the Netherlands, in W. Groenman-van Waateringe/M. Robinson (eds), *Man-made soils*, London (BAR International Series 410), 35-54.
- Bakker, H. de/J. Schelling, 1989²: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland*, Wageningen.
- Bartels, M.H., 2007: De hopplantage op de Rielerenk en de consumptie van hobbier in middeleeuws Deventer, in M.H. Bartels/B. Vermeulen (eds), *Boeren voor de stad, archeologisch, historisch en landschappelijk onderzoek van de Rielerenk (gemeente Deventer)*, Deventer (Rapportages Archeologie Deventer 21), 95-112.
- Beek, R. van, 2009: *Reliëf in Tijd en Ruimte. Interdisciplinair onderzoek naar bewoning en landschap van Oost-Nederland tussen vroege prehistorie en middeleeuwen*, Wageningen (dissertatie Wageningen Universiteit).
- Beex, W., 1990: Ontginningen in een feodale wereld, in J. Bazelmans/F. Theuws (eds) *Tussen zes gehuchten. De laat-Romeinse en middeleeuwse bewoning van Geldrop-'t Zand*, Amsterdam (Studies in Prae- en Protohistorie 5), 38-50.
- Behre, K.-E. (ed.), 1986: *Anthropogenic Indicators in Pollen Diagrams*, Rotterdam.
- Behre, K.-E., 1992: The History of Rye Cultivation in Europe, *Vegetation History and Archaeobotany* 1, 141-156.
- Behre, K.-E., 1993: Die tausendjährige Geschichte des Teesdalio-Arnoseridetums, *Phytocoenologia* 23, 449-456.
- Behre, K.-E., 1998: Zur Geschichte des Bieres und der Bierwürzen in Mitteleuropa, in F. Both (ed.), *Gerstensaft und Hirsebier, 5000 Jahre Biergenuss*, Oldenburg, 49-90.
- Berggren, G., 1969: *Atlas of Seeds and Small Fruits of Northwest-European Plant Specie 2. Cyperaceae*, Stockholm.
- Berggren, G., 1981: *Atlas of Seeds and Small Fruits of Northwest-European Plant Specie 3. Salicaceae-Cruciferae*, Stockholm.
- Berkvens, R., 2004: Bewoningssporen uit de periode Late Bronstijd-Midden IJzertijd (1100-400 v.Chr.), in C.W. Koot/R. Berkvens (eds), 95-198.
- Berthold, J., 1998: Erdekeller! Weitere Befunde aus mittelalterlichen Siedlungen im Rheinland, *AiR* 1997, 140-142.
- Beug, H.-J., 2004: *Leitfaden der Pollenbestimmung für Mitteleuropa und angrenzende Gebiete*, München.
- Beurden, L.M. van, 2002: Vegetatieontwikkeling en landgebruik vanaf het Laat-Mesolithicum tot in de Middeleeuwen in de omgeving van 's-Hertogenbosch, in H. Fokkens/R. Jansen (eds), 271-285.
- Bieleman, J., 1992: *Geschiedenis van de landbouw in Nederland 1500-1950*, Meppel.
- Bisschops, J.H./J.P. Broertjes/W. Dobma, 1985: *Toelichtingen bij de Geologische Kaart van Nederland 1:50.000, Blad Eindhoven West (51 W)*, Haarlem
- Bitter, P./J. Dijkstra /R. Roedema /R. van Wilgen (eds), 1997: *Wonen op niveau. Archeologie, bouwhistorie en historie van twee percelen aan de Langestraat, Alkmaar* (Rapporten over de Alkmaarse Monumentenzorg en Archeologie 5).
- Blanche, M.A., 1995: Spurs and spur fittings, in J. Clark (ed.), *The Medieval Horse and its Equipment. Medieval Finds from Excavations in London*, Londen, 124-157.
- De Boe, G. de, 1988: De inheems-Romeinse houtbouw in de Antwerpse Kempen, in F. Brenders/G. Cuyt (eds), *Van beschaving tot opgraving. 25 jaar archeologisch onderzoek rond Antwerpen*, 47-62.
- Boer, E. de/H.A. Hiddink, 2009: *Opgravingen aan de Ter Hofstadlaan te Someren*, Amsterdam (ZAR 37).
- Bont, C. de, 1993: '...al het merkwaardige in bonte afwisseling...' *Een historische geografie van Midden- en Oost-Brabant, Waalre* (BSBH 36).

- Bosinski, G./F. d'Errico/P. Schiller, 2001: *Die gravierten Frauendarstellungen von Gönnersdorf*, Stuttgart (Der Magdalénien-Fundplatz Gönnersdorf).
- Bosman, J. 2009: *Archeologisch onderzoek Eindhoven-de Tongelreep en Waalre-Ruischaards. Sporen en vondsten uit de Romeinse tijd, late middeleeuwen en nieuwe tijd*, Eindhoven (Archeologisch Centrum Eindhoven, rapport 20).
- Borremans, R./R. Warginaire, 1966: *La céramique d'Andenne. Recherches de 1956-1965*, Rotterdam.
- Brinkkemper, O./J. Deeben/J. van Doesburg/D.P. Hallewas/E.M. Theunissen/ A.D. Verlinde (eds), 2006: *Vlakken in vakken*, Amersfoort (NAR 32).
- Broeke, P.W., van den, 1980: Bewoningssporen uit de IJzertijd en andere perioden op de Hooidonksche Akkers, gem. Son en Breugel, prov. Noord-Brabant, *APL* 8, Leiden, 7-69.
- Broeke, P.W., van den, 1987a: *De dateringsmiddelen voor de ijzertijd van Zuid-Nederland*, in W.A.B. van der Sanden/P.W. van den Broeke (eds), 23-41.
- Broeke, P.W., van den, 1987b: *Oss-Ussen: het handgemaakte aardewerk*, in W.A.B. van der Sanden/P.W. van den Broeke (eds), 101-118.
- Broeke, P.W., van den, 1991: *Nederzettingaardewerk uit de late bronstijd in Zuid-Nederland*, Amersfoort (NAR 13), 193-211.
- Broeke, P.W., van den, 2002: Een vurig afscheid? Aanwijzingen voor verlatingsrituelen in IJzertijd-nederzettingen, in H. Fokkens/R. Jansen (eds), 45-61.
- Bruijn, A., 1960/61: Die mittelalterliche keramische Industrie in Schinveld, *BROB* 10/11, Amersfoort, 462-507.
- Bruijn, A., 1962/63: Die mittelalterliche keramische Industrie in Südlimburg, *BROB* 12/13, Amersfoort, 357-459.
- Bruijn, A., 1965/66: Een middeleeuwse pottenbakkersoven in Nieuwenhagen, Limburg, *BROB* 15/16, Amersfoort, 169-183.
- Brulet, R./R.P. Symonds/F.Vilvorder, 1999: *Céramiques engobées et métallescentes gallo-romaines: actes du colloque organisé à Louvain-la-Neuve le 18 mars 1995*, Oxford (RCRF supplementum 8).
- Brulet, R./F.Vilvorder/S. Rekk, 2001: *La céramique, méthodologie*, in R. Brulet/J.-P. Dewert/F.Vilvorder 2001, *Liberchies 4. Vicus Gallo-romain, travail de rivière. Fouilles du Musée de Nivelles (1986/87 et 1991/97)*, Louvain-la-Neuve, 110-125 (PUCL 101).
- Brulet, R./F.Vilvorder, 2003: *International Fabrics Reference Collection for Roman Ceramics (IFRC), Das Projekt Nordgallien*, Bonn (Xantener Berichte 13).
- Brunsting, H., 1937: *Het grafveld onder Hees bij Nijmegen. Een bijdrage tot de kennis van Ulpia Noviomagus*, Amsterdam (Archeologisch-Historische Bijdragen 4).
- Cappers, R.T.J./R.M. Bekker /J.E.A. Jans, 2006: *Digitale zadenatlas van Nederland*, Groningen.
- De Clercq, W./P. Degryse, 2008: The mineralogy and petrography of Low Lands Ware 1 (Roman lower Rhine-Meuse-Scheldt basin; the Netherlands, Belgium, Germany), *Journal of Archaeological Science* 35, 448-458.
- Chijs, P.O. van de, 1982: *De munten uit de periode voorafgaande aan die der Republiek*, Maarheeze.
- Collins, A./H. van Enkevort/J. Hendriks, 2009: A grey area between the Batavians and the Romans, in H. van Enkevort (ed.), *Roman Material Culture. Studies in honour of Jan Thijssen*, Zwolle, 171-200.
- Deeben, J.H.C./H.A. Hiddink, 2005: De stenen artefacten uit de opgraving, in H.A. Hiddink 2005a, 74-95.
- Delaruelle, S./C. Verbeek, 2004: *De metaaltijden op het HSL-traject*, in C. Verbeek/S. Delaruelle/J. Bungeneers (eds), 115-174.
- Delaruelle, S./C. Verbeek/W. De Clercq, 2004: *Wonen en leven op het HSL-traject in de Romeinse tijd (ca. 50 v.C.-176 n.C.)*, in C. Verbeek/S. Delaruelle/J. Bungeneers (eds), 189-258.
- Deru, X./F.Vilvorder/A.-C. Van Overbeke, 1997: *La céramique, méthodologie*, in R. Brulet/J.-C. Demanet 1997, *Liberchies 3. Vicus gallo-romain, les thermes, Fouilles du CRAN (1973 et 1989-90) et zone d'habitat au nord de la voie antique, Fouilles de Pro Geminiaco (1979-80 et 1987-94)*, Louvain-la-Neuve, 152-155.
- Deru, X., 1996: *La céramique belge dans le nord de la gaule. Caractérisation, Chronologie, Phénomènes Culturels et Economiques*, Louvain-la-Neuve (PUCL 89).

- Dijk, N./P. Kleij/H. Peeters, 1994: Mesolithische bewoningsresten uit de binnenstad van Tilburg (N-Br.). Verslag van een noodonderzoek, *Archeologie* 5, 73-94.
- Diot, M.F., 1992: *Études palynologiques de blés sauvages et domestiques issus de cultures expérimentales, Préhistoire de l'agriculture: nouvelles approches expérimentales et ethnographiques*, Périgueux, (Monographie du CRA 6), 107-111.
- Dodoens, R., 1554: *Cruydeboek*, Antwerpen.
- Doesburg, J. van/B.J. Groenewoudt, 2005: Chronostratigrafisch onderzoek van het plaggendek, in H.A. Hiddink 2005a, 63-66.
- Ellenberg, H., 1979: *Zeigenverte der Gefäßpflanzen Mitteleuropas*, Göttingen.
- Enkevort, H., van, 2004: Het gedraaide aardewerk uit de Romeinse tijd, in C.W. Koot /R. Berkvens, 281-358.
- Erdtman, G., 1960: The Acetolysis Method, *Svensk Botanisk Tidskrift* 54, 561-564.
- Es, W.A., 1964: Een middeleeuwse hutkom te Emmen, *Nieuwe Drentse Volksalmanak* 82, 209-217.
- Es, W.A. van/W.J.H. Verwers, 1977: Fibulae uit de Maas, in N. Roymans *et al.* (eds), *Brabantse Oudheden*, Eindhoven (BSBH 16), 153-177.
- Es, W.A. van/M. Miedema/S.L. Wynia, 1985: Eine Siedlung der römischen Kaiserzeit in Bennekom, Prov. Gelderland, *BROB* 10/11, Amersfoort, 533-652.
- Es, W.A. van/W.J.H. Verwers, 2009: *Excavations at Dorestad 3. Hoogstraat 0, II-IV*, Amersfoort (Nederlandse Oudheden 16).
- Esser, E. /J. van Dijk /H. Luijten, 1997: Biologisch onderzoek van vier beerputten, in P. Bitter /J. Dijkstra /R. Roedema /R. van Wilgen (eds), *Wonen op niveau. Archeologie, bouwhistorie en historie van twee percelen aan de Langestraat*, Alkmaar (Rapporten over de Alkmaarse Monumentenzorg en Archeologie 5), 199-209.
- Fægri, K. /P.E. Kaland /K. Krzywinski, 1989⁴: *Textbook of Pollen Analysis*, Chichester.
- Fokkens, H. (ed.), 1998: *The Ussen project. The first decade of excavations at Oss*, Leiden (APL 30).
- Fokkens, H./R. Jansen (eds), 2002: *2000 Jaar bewoningsdynamiek. Brons- en ijzertijdbewoning in het Maas-Demer-Scheldegebied*, Leiden, 45-61.
- Frick, H.J., 1992/1993: Karolingisch-Ottotonische Scheibenfibeln des nördlichen Formenkreises, *Offa* 49/50, 243-358.
- Gaast, J.W.H. van der/H.Th.L. Massop, 2007: Reconstructie van de historische hydrologie. Pilotstudie voor een stroomgebied in hoog Nederland, Wageningen (Alterra-rapport 1466).
- Gechter, M./H.E. Joachim/J. Kunow, 1982: Ausgrabungen und Funde 1980, *Bonner Jahrbücher* 182, 457-545.
- Gerritsen, F./E. Rensink, 2004: *Beekdallandschappen in archeologisch perspectief*, Amersfoort (NAR 28)
- Gerritsen, F., 2003: *Local Identities. Landscape and community in the Late Prehistoric Meuse-Demer-Scheldt Region*, Amsterdam (AAS 9).
- Giertz, W., 1996: Middle Meuse valley ceramics of Huy-type. A preliminary analysis, *Medieval Ceramics* 20, 33-64.
- Grant, A., 1982: The use of tooth wear as a guide to the age of domestic ungulates, in B. Wilson/C. Grigson/S. Payne (eds), 91-108.
- Groenewoudt, B.J., 2004: Sieving plaggen soils. Extracting historical information from a man made soil, *BROB* 45, 125-154.
- Groenewoudt, B.J./Th. Spek/H.M. van der Velde/I. Van Amen/J.H.C. Deeben/D.G. van Smeerdijk, 1998: *Raalte-Jonge Raan. De geschiedenis van een Sallands bouwlandschap*, Amersfoort (RAM 58).
- Groenewoudt, B.J./H. van Haaster /R. van Beek /O. Brinkkemper, 2007: Towards a Reverse Image. Botanical Research into the Landscape History of the Eastern Netherlands, *Landscape History* 27, 17-33.
- Groenman-van Waateringe, W., 1986: Grazing Possibilities in the Neolithic of the Netherlands based on Palynological Data, in K.-E. Behre (ed.), *Anthropogenic Indicators in Pollen Diagrams*, Rotterdam, 187-202.

- Groenman-van Waateringe, W., 1993: The Effects of Grazing on the Pollen Production of Grasses, *Vegetation History and Archaeobotany* 2, 157-162.
- Groot, M., 2007: Archeozoologisch onderzoek, in E. Blom/L. van der Feijst (eds), *Poeldijk Westhof, vindplaats B. Een inheems-Romeinse nederzetting uit de 1e tot de 3e eeuw*, Amersfoort (ADC-rapport 909), 83-89.
- Groot, M., 2008a: Rituelen op het Romeinse platteland. Speciale deposities uit Tiel-Passewaaij, *Vitruvius* 2-1, 32-38.
- Groot, M., 2008b: *Animals in ritual and economy in a Roman frontier community. Excavations in Tiel-Passewaaij*, Amsterdam (AAS 12).
- Groot, M., 2008c: Archeozoologisch onderzoek, in L. van der Feijst/J. de Bruin/E. Blom (eds), *De nederzetting te Naaldwijk II. Bewoningssporen uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen*, Amersfoort (ADC-monografie 4).
- Groot, M., 2009a: Dierlijk botmateriaal, in J. van Renswoude/J. Van Kerckhove (eds), 355-409.
- Groot, M., 2009b: Searching for patterns among special animal deposits in the Dutch river area during the Roman period, *Journal of Archaeology in the Low Countries* 1/2, 49-81.
- Groote, K. de, 2008: *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen, Technologie, typologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de Vólle en Late Middeleeuwen (10de-16de eeuw)*, Brussel, (Relicta monografieën 1).
- Haalebos, J.K., 1990: *Het grafveld van Nijmegen-Hatert, Een begraafplaats uit de eerste drie eeuwen na Chr. op het platteland bij Noviomagus Batavorum*, Nijmegen (BVMKN 11).
- Haaster, H. van, 1997a: De introductie van cultuurgewassen in de Nederlanden tijdens de Middeleeuwen, in A.C. Zeven (ed.), *De introductie van onze cultuurplanten en hun begeleiders van het Neolithicum tot 1500 AD*, Wageningen, 53-104.
- Haaster, H. van, 1997b: Plantaardige en dierlijke resten uit de Middeleeuwen. De resultaten van het oecologisch onderzoek op het Sint Janskerkhof, in H.L. Janssen /H.W. Boekwijt (eds), *Kroniek van Bouwhistorisch en Archeologisch onderzoek 's-Hertogenbosch 2, 's-Hertogenbosch*, 140-162.
- Hakvoort, A./F.P. Kortlang, 2005: Aanvullend verslag inventariserend veldonderzoek plangebied Kerkebogten, gemeente Eersel, Amsterdam (ZAN 29).
- Hakvoort, S./F.P. Kortlang/M. Wesdorp, 2004: *Archeologisch onderzoek op de Hoge Akkers en de Ripsvelden bij Someren. Bewoning uit de IJzertijd en de Romeinse tijd*, Amsterdam (ZAR 15).
- Hänninen, K., 2003: *Onderzoek aan monsters uit de IJzertijd en de Romeinse tijd uit Venray-De Hulst II*, Zaandam (BIAXiaal 159).
- Heeren, S., 2006: *Opgravingen bij Tiel-Passewaaij 1, De nederzetting aan de Passewaaijse Hogeweg*, Amsterdam (ZAR 29).
- Hiddink, H.A., 2003: *Het grafritueel in de Late IJzertijd en de Romeinse tijd in het Maas-Demer-Scheldegebied, in het bijzonder van twee grafvelden bij Weert*, Amsterdam (ZAR 11).
- Hiddink, H.A., 2005a: *Archeologisch onderzoek aan de Beekseweg te Lieshout*, Amsterdam (ZAR 18).
- Hiddink, H.A., 2005b: *Opgravingen op het Rosveld bij Nederweert 1. Landschap en bewoning in de IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen*, Amsterdam (ZAR 22).
- Hiddink, H., 2008: *Bewoningssporen uit de Vroege IJzertijd en een grafveld uit de Late IJzertijd te Panningen-Stokx, gemeente Helden*, Amsterdam (ZAR 32).
- Hiddink, H.A., 2009: *Bewoningssporen uit de Vólle Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd op de Beekse Akkers bij Beek en Donk, gemeente Laarbeek*, Amsterdam (ZAR 36).
- Hiddink, H.A./G.L. Boreel, 2005a: Natuursteen en slak, in H.A. Hiddink, 239-254.
- Hiddink, H.A./G.L. Boreel, 2005b: Natuursteen en slak, in H.A. Hiddink, 181-190.
- Hiddink, H.A./S. Ostkamp, 2009: Aardewerk uit de Middeleeuwen en latere perioden, in E. de Boer/H.A. Hiddink, *Opgravingen aan de Ter Hofstadlaan te Someren. Een nederzetting en grafveld uit de Late IJzertijd en Romeinse tijd en erfen uit de Vólle Middeleeuwen*, Amsterdam (ZAR 37), 79-84.
- Hillman, G.C., 1981: Reconstructing Crop Husbandry Practices from Charred Remains of Crops, in R. Mercer (ed.), *Farming Practice. British Prehistory*, Edinburgh, 123-166.

- Hillman, G., 1984: Interpretation of Archaeological Plant Remains: the Application of Ethnographic Models from Turkey, in W. van Zeist /W.A. Casparie (eds), *Plants and Ancient Man*, Rotterdam, 1-41.
- Hingh, A. de, 2000: *Food production and food procurement in the Bronze Age and Early Iron Age (2000-500BC). The organisation of a diversified and intensified agrarian system in the Meuse-Demer-Scheldt region (The Netherlands and Belgium) and the region of the river Moselle (Luxembourg and France)*, Leiden (dissertatie UL).
- Hissel, M./A.Tol, 1999: Het aardewerk van het urnenveld te Weert-Raak, in N. Roymans/A. Tol/H. Hiddink (eds), *Opravingen in Kampershoeck en de Molenakker te Weert*, Amsterdam (ZAR 5), 75-94.
- Hoegen, R.D., 2004: Bewoningssporen uit de Late IJzertijd – Romeinse Tijd (250 v.Chr.-450 n.Chr.), in C.W. Koot /R. Berkvens, 211-271.
- Hoegen, R.D./L.I. Kooistra /C.W. Koot, 2004: De Romeinse tijd. Interpretatie en conclusie (synthese), in C.W. Koot /R. Berkvens, 377-396.
- Holwerda, J.H., 1941: *De Belgische waar in Nijmegen*, Den Haag (BVMKN 2).
- Van Hoof, L.G.L. van/R. Jansen (ed.), 2002: *Archeologisch onderzoek A50 te Uden. Bewoning uit de IJzertijd en de Vroege, Volle en Late Middeleeuwen*, Leiden (Archol-rapport 12).
- Hoorne, J./K. Sturtewagen, 2006: *Leven en dood op het Villershof. Kortenbergse sporen van Brabants verleden*, Erps-Kwerps (Publicaties van de Archeologische Werkgroep Kortenberg 1).
- Houtgast, R.F./R.T. van Balen, 2000: Neotectonics of the Roer Valley Rift System, the Netherlands, *Global and Planetary Change* 27, 131-146.
- Houtgast, R.F., 2003: *Quaternary tectonic and fluvial evolution of the Roer Valley Rift System, the Netherlands*, Amsterdam.
- Huijbers, A., 2007: *Metaforisering in beweging. Boeren en hun gebouwde omgeving in de Volle Middeleeuwen in het Maas-Demer-Scheldegebied*, Amsterdam (dissertatie UvA).
- Huijts, C.S.T.J., 1992: *De voor-historische boerderijbouw in Drenthe. Reconstructiemodellen van 1300 vóór tot 1300 na Christus*, Groningen.
- Huisman, D.J./R.K.W.M. Klaassen, 2009: Wood, in D.J. Huisman (ed.), *Degradation of archaeological remains*, Den Haag, 17-32.
- Huyghe, J., 2003: Belgisch aardewerk in Velzeke. Een overzicht, *Archeologische Kroniek van Zuid-Oost-Vlaanderen* 8, 299-309.
- Janssen, A.J.M./A.F.M. Olsthoorn, 2003: Relatie bos en waterwinning 1. Verkenning van de samenwerkingsmogelijkheden, *Nederlands bosbouw tijdschrift* 75/2, 7-10.
- Janssen, C.R., 1974: *Verkenningen in de palynologie*, Utrecht.
- Janssen H.L./P.A. De Paepe, 1976: Petrological examination of medieval pottery from South Limburg and the Rhineland, *BROB* 26, 217-227.
- Kakebeeke, A.D., 1989: Het domein Eersel, in J. Spoorenberg/A. Dams/F.J.P. Huijbregts (eds), *Drie zaligheden Eersel, Duizel en Steensel, Een bijdrage tot haar geschiedenis*, Hapert, 41-47.
- Kamp, J. van der (ed.), 2007: *Vroege Wacht. LR 31 Zandweg. Archeologisch onderzoek van twee eerste-eeuwse houten wachttorens in Leidsche Rijn*, Utrecht (Basisrapportage archeologie 16).
- Kerckhove, J. Van, 2006: Het gedraaide aardewerk, in S. Heeren, *Opravingen bij Tiel-Passewaaij 1, De nederzetting aan de Passewaaijse Hogeweg*, Amsterdam (ZAR 29), 104-144.
- Kerckhove, J. Van, 2007a: Aardewerk, in E.M.P. Verhelst/M.D.R. Schurmans (eds), *Oudheden uit Odijk. Bewoningssporen uit de Late IJzertijd, Romeinse tijd en Merovingische tijd aan de Singel West/Schoudermantel*, Amsterdam (ZAR 30), 60-88.
- Kerckhove, J. Van, 2008: Aardewerk, in M.D.R. Schurmans, 35-69.
- Kerckhove, J. Van, 2009: Aardewerk, in J. van Renswoude/J. Van Kerckhove (eds), 115-192.
- Kerckhove, J. Van, in voorbereiding, het prehistorische aardewerk uit Lomm-Hoogwatergeul, Amersfoort (ADC-rapport).

- Koot, C.W./R. Berkvens (eds), 2004: *Bredase akkers eeuwenoud. 4000 jaar bewoningsgeschiedenis op de rand van zand en klei*, Amersfoort (RAM 102/Erfgoedstudies Breda 1).
- Kortlang, F.P., 2003: Verslag bureauonderzoek archeologische waarden plan Eersel-Kerkebogten, Amsterdam (ZAN 1).
- Körber-Grohne, U., 1964: *Bestimmungsschlüssel für subfossile Juncus-samen und Gramineen-Früchte*, Hildesheim.
- Körber-Grohne, U., 1987: *Nutzpflanzen in Deutschland. Kulturgeschichte und Biologie*, Stuttgart.
- Körber-Grohne, U., 1991: Bestimmungsschlüssel für subfossile Gramineen-Früchte, in *Probleme der Küstenforschung im südlichen Nordseegebiet* 18, Hildesheim.
- Kreuz, A., 2008: Closed Forests or Open Woodland as Natural Vegetation in the Surroundings of Linearbandkeramik Settlements?, *Vegetation History and Archaeobotany* 17-1, 51-64.
- Lascaris, M., 2004: *Opgravingen in het centrum van Vessem, gemeente Eersel*, Amsterdam (ZAR 20).
- Lauwerier, R.C.G.M., 1995: Dertig lijsterborstjes in een pot. Geïmporteerde conserven uit Romeins Nijmegen, *Numaga* 42, 7-12.
- Lauwerier, R.C.G.M. /B.J. Groenewoudt /O. Brinkkemper /F.J. Laarman, 1999: Between Ritual and Economics: Animals and Plants in a Fourth-Century Native Settlement at Heeten, the Netherlands, *BROB* 43, 155-198.
- Leenders, K.A.H.W./R. Berkvens, 2007: Oude Brabantse akkers, met een focus op de omgeving van Breda, in J. van Doesburg *et al.* (eds), *Essen in zicht. Essen en plaggendekken in Nederland. Onderzoek en behoud*, Eindhoven (NAR 34), 161-192.
- Lindemans, P., 1952: *Geschiedenis van de landbouw in België*, Antwerpen.
- Lovejoy, C.O./R.S. Meindl /T.R. Pryzbeck /R.P. Mensforth, 1985: Chronological metamorphosis of the auricular surface of the ilium: a new method for the determination of adult skeletal age at death, *American Journal of Physical Anthropology*, 68, 15-28.
- Levine, M., 1982: The use of crown height measurements and eruption-wear sequences to age horse teeth, in B. Wilson/C. Grigson/S. Payne (eds), 223-250.
- Lung, W., 1955/56: Die Ausgrabungen nachkarolingischer Töpferöfen in Paffrath, Gem. Bergisch Gladbach, *Bonner Jahrbücher* 155/156, 355-371.
- Maat, G.J.R., 1985: A selection Method of Human Cremations for Age and Sex Determination, *XII International Anatomical Congress A.419*, Londen.
- Mars, A., 1991: *Genneps aardewerk, Een 18de-eeuwse pottenbakkerij archeologisch onderzocht*, Gennepe.
- Mars, H. de, 2009: ##watermolens
- Meer, W. van der, 2009: *Roggeakkers en hooiland, Verslag van het onderzoek aan archeobotanisch materiaal van de vindplaats Eersel-Kerkebogten*, Zaandam (BIAXiaal 411).
- Meijden, R. van der, 1996: *Heukels' Flora van Nederland*, Groningen.
- Mittag, E., 1999: *Untersuchungen zu sogenannten Halterner Kochtöpfen aus dem Bereich der Colonia Ulpia Traiana, Xantener Berichte* 8, 201-247.
- Moonen, B.J., 2004: Plangebied Kerkebogten, deelgebied 2, gemeente Eersel. Een inventariserend archeologisch onderzoek, Amsterdam (RAAP-rapport 1024).
- Moore, P.D. /J.A. Webb /M.E. Collinson, 1991: *Pollen Analysis*, Oxford.
- Morel, J.-P., 1981: *Céramique Campanienne, les Formes*, Rome (BEFAR 244).
- Oelmann, F., 1968: *Materialien zur Römisch-Germanischen Keramik. Heft. Die Keramik des Kastells Niederbieber*, Bonn.
- Ostkamp, S., 1998: *Van nederzittingslocatie tot akkercomplex* (ongepubliceerde doctoraalscriptie UvA).
- Peacock, D.P.S./D.F. Williams, 1986: *Amphorae and the Roman economy. An introductory guide*, London.
- Peerboom, J.M.P.M./C.J.S. Aggenbach /J.R. von Asmuth, 2003: Hydrologie van de Beegerheide, *Natuurhistorisch Maandblad* (mei 2003), 145-152.

- Pott, R., 1988: Extensive anthropogene Vegetationsveränderungen und deren pollenanalytischer Nachweis, *Flora* 180, 153-160.
- Renswoude, J. van, 2008: Metaal, in M. Schurmans: *Twee nederzettingen aan de Limes. Opgraving Huissen Loostraat-Zuid*, Amsterdam (ZAN 139).
- Renswoude, J. van, 2009a: Metaal, in J. van Renswoude/J. Van Kerckhove (eds), 231-253.
- Renswoude, J. van, 2009b: *Archeologisch onderzoek bij de Romeinse cultusplaats Empel-De Werf Proefsleuvenonderzoek en begeleiding in het kader van de verbreding van de rijksweg A2, gemeen te 's-Hertogenbosch*, Amsterdam (ZAR 38).
- Renswoude, J. van/J. Van Kerckhove, 2009: *Opgravingen in Geldermalsen-Hondsgemet. Een inheemse nederzetting uit de Late IJzertijd en Romeinse tijd*, Amsterdam (ZAR 35).
- Rijdt, T. van de/R. Berkvens, 2006: *Goud in Schijndel, archeologie en historie van een Brabants dorp tussen 1600 en 1800*, Utrecht.
- Roymans, N./F.Theuws, 1999: Long-term perspectives on man and landscape in the Meuse-Demer-Scheldt region, An introduction, in F.Theuws /N. Roymans (eds), *Land and Ancestors. Cultural dynamics in the Urnfield period and the Middle Ages in the Southern Netherlands*, Amsterdam (AAS 4), 1-32.
- Roymans, N./A. Tol/H. Hiddink (eds), 1999: *Opgravingen in Kampershoek en de Molenakker te Weert*, Amsterdam (ZAR 5).
- Rosengarten, F., 1974: *Het grote boek der specerijen*, Amsterdam.
- Rösing, F.W., 1977: Methoden und Aussagemöglichkeiten der anthropologischen Leichenbrandbearbeitung, *Archäologie und Naturwissenschaften* 1, 53-80.
- Sanden, W.A.B. van der /P.W. van den Broeke (eds), 1987: *Getekend zand. Tien jaar archeologisch onderzoek in Oss-Ussen*, Waalre (BSBH 31).
- Sangers, W.J., 1952: *De ontwikkeling van de Nederlandse tuinbouw*, Zwolle.
- Sanke, M., 2002: *Die mittelalterliche Keramikproduktion in Brühl Pingsdorf. Technologie – Typologie – Chronologie*, Mainz (Rheinische Ausgrabungen 50).
- Schabbink, M., 1996: *...et rustica laborat, Een middeleeuwse nederzetting in Someren* (ongepubliceerde doctoraalscriptie UvA).
- Schabbink, M., 2004: De weg terug, De structuur van het middeleeuwse en pre-moderne landschap van Someren, in F. Gerritsen/E. Rensink, *Beekdallandschappen in archeologisch perspectief*, Amersfoort (NAR 28), 121-132.
- Schabbink, M., s.a.: *Dierbegravingen in Someren*, (ongepubliceerd hoofdstuk manuscript eindpublicatie).
- Schaminée, J.H.J. /A.H.F. Stortelder /E.J. Weeda, 1996: *De vegetatie van Nederland, III. Plantengemeenschappen van graslanden, zomen en droge heiden*, Leiden.
- Schaminée, J.H.J. /E.J. Weeda /V. Westhoff, 1995: *De vegetatie van Nederland, II. Plantengemeenschappen van wateren, moerassen en natte heiden*, Leiden.
- Schaminée, J.H.J. /E.J. Weeda /V. Westhoff, 1998: *De vegetatie van Nederland, IV. Plantengemeenschappen van kust en binnenlandse pioniermilieu's*, Leiden.
- Schimmel, H., 1975: 'Atlantische woestijnen'. De Veluwe zandverstuivingen, *Natuur en Landschap* 29, 11-44.
- Schinkel, K., 1998: Unsettled settlement. Occupation remains from the Bronze Age and the Iron Age at Oss-Ussen. The 1976-1986 excavations, in H. Fokkens (ed.), 5-305.
- Schokker, J., 2003: *Patterns and processes in a Pleistocene fluvio-aeolian environment. Roer Valley Graben, south-eastern Netherlands*, Utrecht (Nederlandse Geografische Studies 314).
- Schokker, J. /E.D. de Lang /H.J.T. Weerts /C. den Otter, 2003: *Beschrijving lithostratigrafische eenheid. Formatie van Boxtel*, Utrecht.
- Schönfeld, M., 1950: *Veldnamen in Nederland*, Amsterdam (Mededelingen der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Afd. letterkunde, Nieuwe Reeks 12-1).
- Schurmans, M.D.R., 2008: *Twee nederzettingen aan de Limes. Opgraving Huissen-Loostraat Zuid*, Amsterdam (ZAN 139).

- Schut, P., 1982: Een hutkom of kelder uit de 12de eeuw te Aalten (Gld), *Westerheem* 31, 3-13.
- Schutzkowski, H./S. Hummel, 1987: Variabilitätsvergleich von Wandstärken für die Geschlechtszuweisung an Leichenbränden, *Anthropologischer Anzeiger* 45, 43-47.
- Schweingruber, F.H., 1978: *Mikroskopische Holz Anatomie*, Birmensdorf.
- Schweingruber, F.H., 1990: *Anatomie europäischer Hölzer*, Bern.
- Silver, I., 1969: The ageing of domestic animals, in D. Brothwell/E. Higgs (eds), *Science in Archaeology*, Bristol, 283-302.
- Spek, T., 1992: The age of plaggen soils. An evaluation of dating methods for plaggen soils in the Netherlands and Northern Germany, in A. Verhoeve/J.A.J. Vervloet (eds), *The transformation of the rural landscape. Methodological issues and agrarian change*, Brussels, 72-91.
- Spek, T., 2004: *Het Drentse esdorpenlandschap. Een historisch-geografische studie*, Utrecht.
- Spoorenberg, J./A. Dams/E.J.P. Huijbregts, 1989: *Drie zaligneden Eersel, Duizel en Steensel, Een bijdrage tot haar geschiedenis*, Hapert.
- Stoepker, H., 1991: De Middeleeuwse nederzetting Haagsittard, *Archeologische Kroniek van Limburg over 1990* (Jaarboek van het Limburgs geschied- en oudheidkundig genootschap 1991).
- Stortelder, A.F.H. /J.H.J. Schaminée /P.W.F.M. Hommel, 1999: *De vegetatie van Nederland V, plantengemeenschappen van ruigten, struwelen en bossen*, Leiden.
- Stuart, P., 1963: *Gewoon aardewerk uit de Romeinse legerplaats en de bijbehorende grafvelden te Nijmegen*, Nijmegen (BVMKN 6).
- Stuart, P., 1977: *Een Romeins grafveld uit de eerste eeuw te Nijmegen, Onversierde terra sigillata en gewoon aardewerk*, Nijmegen (BVMKN 8).
- Stuurman, R. J., J. E.M. Peeters, J.W.T.M. Reckman, 1997: Watermolen-afhankelijke standplaatsen in Noord Brabant, *Stromingen* 3, 11-30.
- Sugita, S. /M.-J. Gaillard /A. Brostrom, 1999: Landscape openness and pollen records. A simulation approach, *The Holocene* 9, 409-421.
- Taayke, E., 1996: *Die einheimische Keramik der nördlichen Niederlande, 600 v. Chr. bis 300 n. Chr.*, Groningen.
- Taayke, E., 2002: Handmade pottery from a roman periode settlement at Wijk bij Duurstede-De Horden, *BROB* 45, 189-218.
- Taayke, E., 2007: *Handgevormd aardewerk*, in J.S. van der Kamp (ed.), *Vroege Wacht. LR 31 Zandweg. Archeologisch onderzoek van twee eerste-eeuwse houten wachttorens in Leidsche Rijn*, Utrecht (Basisrapportage archeologie 16), 120-129.
- Tamis, W.L.M. /R. van der Meijden /J. Runhaar, R.M. Bekker /W.A. Ozinga /B. Odé /I. Hoste, 2004: Standaardlijst van de Nederlandse flora 2003, *Gorteria* 30-4/5, 101-195.
- Theunissen, E.M., 1999: *Midden-Bronstijdsamenlevingen in het Zuiden van de Lage Landen. Een evaluatie van het begrip 'Hilversum-cultuur'*, Leiden (dissertatie UL).
- Theuws, F., 1989: Middeleeuwse parochiecentra in de Kempen 1000-1350, in A.A.A. Verhoeven/F. Theuws (eds), 97-216.
- Theuws, F./A.A.A. Verhoeven/H.H. van Regteren Altena, 1988: Medieval Settlement at Dommelen 2. The Stream Valley Settlement, *BROB* 38, 270-430.
- Thuillier, F., 2001: *L'atelier céramique d'époque gallo-romaine de Dourges (Pas-de-Calais, France). Aperçu des structures et de la production*, Abingdon (RCRF Acta 37), 127-132.
- Tomber, R./J. Dore, 1998: *The National Roman Fabric Reference Collection, a handbook*, London (MoLAS Monograph 2).
- Tyers, P., 1996: *Roman pottery in Britain*, London/New York.
- Ufkes, A., 2002: Aardewerk, in J. Schoneveld/P. Kranendonk (eds), *Drie erven uit de Midden-bronstijd bij Lienden, Amersfoort* (RAM 89), 81-113.

- Ufkes, A., in druk: Aardewerk van Bakel-De Hof (ARC-rapport).
- Unsel, M., 1993: Grubenhaus oder Erdkeller? Ein hochmittelalterlicher Baubefund in Altdorf, *AiR* 1992, 135-138.
- Vangheluwe, D., 2010: De kerk en de speeldries, *De Rosdoek* (Heemkundige studiekering de Acht Zaligheden).
- Vangheluwe, D./K. de Nooijer/R. Knaepen/J. Biemans, 2009: *Bergeijk in kaart*, Bergeijk.
- Vangheluwe, D./T. Spek, 2008: De laatmiddeleeuwse transitie van landbouw en landschap in de Noord Brabantse Kempen, *Historisch-Geografisch Tijdschrift* 26/1, 1-23.
- Verbeek, C./S. Delaruelle/J. Bungeneers (eds), 2004: *Verloren voorwerpen. Archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen*, Antwerpen.
- Verhelst, E.M.P., 2001: *Passewaaij Oude Tielseweg. Chronologie, Structuur en Materiële Cultuur van een inheemse nederzetting in het Bataafse stamgebied*, Amsterdam (doctoraalscriptie UvA).
- Verhoeven, A.A.A., 1993: Vroeg-Middeleeuws aardewerk in de Kempen, *Brabants Heem* 45, 62-80.
- Verhoeven, A.A.A./F. Theuws (eds), 1989: *Het Kempenproject 3. De Middeleeuwen centraal*, Waalre (BSBH 33).
- Verlinde, A.D., 1987: *Die Gräber und Grabfunde der späten Bronzezeit und frühen Eisenzeit in Overijssel*, Heerhugowaard.
- Vernimmen, T.J.J., 1999: *Botanische macroresten uit twee Karolingische waterputten te Venray-St. Antoniusveld*, Amersfoort (Interne Rapporten Archeobotanie ROB 1999/2000).
- Vos, W.K., 2009: *Bataafs platteland. Het Romeinse nederzittingslandschap in het Nederlandse Kromme-Rijngebied*, Amersfoort (NAR 35).
- Vossen, I.M.J., 1997: *Riethoven-Heesmortel. Een inheems-Romeinse nederzetting in de Brabantse Kempen*, Amsterdam (doctoraalscriptie VU).
- Waterbolk, H.T., 2009: *Getimmerd verleden*, Groningen (Groningen Archaeological Studies 10).
- Wahl, J., 1982: Leichenbranduntersuchungen, ein Überblick über die Bearbeitungs- und Aussagemöglichkeiten von Brandgräbern, *Praehistorische Zeitschrift* 57, 1-125.
- Weeda, E.J. /R. Westra /Ch. Westra /T. Westra, 1985: *Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties 1*, Deventer.
- Weeda, E.J. /R. Westra /Ch. Westra /T. Westra, 1987: *Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties 2*, Deventer.
- Weeda, E.J. /R. Westra /Ch. Westra /T. Westra, 1988: *Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties 3*, Deventer.
- Weeda, E.J. /R. Westra /Ch. Westra /T. Westra, 1991: *Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties 4*, Deventer.
- Weeda, E.J. /R. Westra /Ch. Westra /T. Westra, 1994: *Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties 5*, Deventer.
- Westerhoff, W.E., 2003: *Beschrijving lithostratigrafische eenheid. Formatie van Sterksel*, Utrecht.
- Wiepking, C.G., 2001: Aardewerk, in M.M. Sier/C.W. Koot (eds), *Archeologie in de Betuweroute. Kesteren-De Woerd. Bewoningssporen uit de IJzertijd en de Romeinse tijd*, Amersfoort (RAM 82), 113-170.
- Willems, W.J.H., 1981: Romans and Batavians. A regional study in the Dutch Eastern River area 1, *BROB* 31, 7-217.
- Wilson, B./C. Grigson/S. Payne (eds), 1982: *Ageing and Sexing Animal Bones from Archaeological Sites*, Oxford (BAR British Series 109).
- Ubelaker, D.H., 1984: *Human Skeletal Remains. Taraxacum*, Washington D.C.
- Zeist, W. van, 1988: Archeobotanisch onderzoek van Oldeboorn, in M. Bierma /A.T. Clason /E. Kramer /G.J. de Langen (eds), *Terpen en wierden in het Fries-Groningse kustgebied*, Groningen, 190-195.

- Zeist, W. van, 1967: Palynologisch onderzoek van een ringwalheuvel bij Eersel, *BROB* 17, 53-58.
- Zeist, W. van, 1976: Two early rye finds from the Netherlands, *Acta Botanica Neerlandica* 25/1, 71-79.
- Ziegler, P.A., 1994: Cenozoic rift system of western and central Europe. An overview, *Geologie en Mijnbouw* 73, 99-127.
- Zimmerman, W.H., 2006: De levensduur van gebouwen met aardvaste stijlen, in O. Brinkkemper/J.H.C. Deeben/J. van Doesburg/D.P. Hallewas/E.M. Theunissen/ A.D. Verlinde (eds), 293-306.

BIJLAGE I OVERZICHT VAN ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

begin	einde	periode
1750 na Chr. -	heden	Nieuwste Tijd
1500 na Chr. -	1750 na Chr.	Nieuwe Tijd
1300 na Chr. -	1500 na Chr.	Late Middeleeuwen
1000 na Chr. -	1300 na Chr.	Volle Middeleeuwen
900 na Chr. -	1000 na Chr.	10de eeuw
700 na Chr. -	900 na Chr.	Karolingische tijd
450 na Chr. -	700 na Chr.	Merovingische tijd
270 na Chr. -	450 na Chr.	laat-Romeinse tijd
70 na Chr. -	270 na Chr.	midden-Romeinse tijd
12 voor Chr. -	70 na Chr.	vroeg-Romeinse tijd
250 voor Chr. -	12 voor Chr.	Late IJzertijd
500 voor Chr. -	250 voor Chr.	Midden IJzertijd
775 voor Chr. -	500 voor Chr.	Vroege IJzertijd
1050 voor Chr. -	775 voor Chr.	Late Bronstijd
1800 voor Chr. -	1050 voor Chr.	Midden Bronstijd
2000 voor Chr. -	1800 voor Chr.	Vroege Bronstijd
5300 voor Chr. -	2000 voor Chr.	Neolithicum
9200 voor Chr. -	5300/4400 voor Chr.	Mesolithicum
	9200 voor Chr.	Paleolithicum

BIJLAGE 2 BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN PROGRAMMA VAN EISEN

ALGEMENE ONDERZOEKSVRAGEN

1) wat is de aard, spreiding, omvang en datering van de aanwezige archeologische resten. Liggen naast de op basis van het vooronderzoek aangetroffen greppels en nederzettingssporen nog andere archeologische resten in het gebied (in theorie kunnen bijvoorbeeld ook begravingen aanwezig zijn).

In het gebied is sprake van meerdere vindplaatsen. Op het terrein liggen verder bewoningsresten uit de IJzertijd, de Romeinse tijd en de Volle Middeleeuwen.

Resten uit de IJzertijd liggen verspreid over het hele terrein in de vorm van spiekers en kuilen. In het westen is een erf uit de Midden IJzertijd geïdentificeerd. Ook in het noordoosten van het terrein liggen erven uit deze periode waaronder drie huizen. Aan de zuidoostzijde van Kerkebogten is een erf uit de Late IJzertijd opgegraven. Uit de Vroege IJzertijd zijn geen grotere structuren maar wel losse kuilen en aardewerk gevonden.

De bewoningssporen uit de Romeinse tijd concentreren zich aan de noordzijde van het terrein. Het gaat daarbij om erven uit de Vroeg- en Midden Romeinse tijd. Het gebied is vooral gedurende de Volle Middeleeuwen intensief bewoond. Op het terrein zijn 11 boerderij erven uit die periode onderscheiden die lagen langs de oude landweg naar Stokkelen.

Twee grafmonumenten uit de Midden Bronstijd die zijn gevonden in het westen en midden van het terrein waren niet verwacht op basis van de resultaten van het vooronderzoek.

2) wat is de onderlinge relatie van de vindplaatsen

Van de bewoning uit de Midden IJzertijd is niet bekend of deze gelijktijdig plaats heeft gevonden. Daarvoor is het chronologisch oplossend vermogen van de vondsten te gering. Waarschijnlijk gaat het meer om zwerfende erven. Het westelijke erf uit de Middenijzertijd ligt pal naast de resten van een grafheuvel uit de Bronstijd. Het is zeer aannemelijk dat deze heuvel nog zichtbaar was ten tijde van de IJzertijdbewoning. Verder is enige parallelliteit of juist continuïteit mogelijk tussen het erf uit de Late IJzertijd in het zuiden en de Vroeg-Romeinse bewoning in het noordoosten maar daar zijn geen bewijzen voor. Tussen de Midden Romeinse bewoning van de noordoostelijke vindplaats en die van de noordelijke vindplaats ligt een hiaat van enkele decennia waarin mogelijk net buiten het onderzoeksgebied is gewoond. De drie onderscheiden vindplaatsen met boerderijerven uit de Volle Middeleeuwen hebben vrijwel zeker gedurende enige tijd tegelijkertijd bestaan.

3) wat is de landschappelijke context van de aangetroffen structuren en sporen

Het gebied bevindt zich in een zijdal van het beekdal van de Run. Daardoor was het terrein altijd gekenmerkt door gradiëntzones van droog naar nat, wat het een gedurende lange perioden in het verleden tot een aantrekkelijk gebied maakte. Geologisch bestaat de ondergrond van het gebied uit grofzandige fluviaatiele afzettingen van de Formatie van Sterksel. Daarover ligt een dunne dekzandlaag met plaatselijke leemvoorkomens (Brabantse leem). Het dekzand is op verschillende plaatsen zo dun dat Sterksel dagzoomt. Over deze afzettingen ligt een laag opgebrachte grond (es- of plaggendek) die in de lagen delen van het gebied deels bestaat uit geaccumuleerd organisch materiaal en daardoor enigszins het karakter heeft van een gooreerdgrond.

4) in hoeverre dragen de aanwezige archeologische resten bij aan de kennis over de bewoningsgeschiedenis van het gebied rond Eersel en het ontstaan van het dorp

In algemene zin dragen de gevonden resten zeker bij aan de kennis over de bewoningsgeschiedenis van Eersel. Verder zullen nu een aantal onderzoeksvragen scherper kunnen worden geformuleerd. Zo is het bijvoorbeeld maar de vraag of de middeleeuwse bewoning van Kerkebogten iets te maken heeft met het historische dorp Eersel dat bij de Markt ligt. Het lijkt erop dat de bewoning van Kerkebogten eerder samenhangt met de historische gehuchten uit de directe omgeving zoals Stokkelen, Hoogstraten en Schadewijk.

5) in hoeverre kunnen de in het gebied behouden bodemstratigrafie en het ecologisch materiaal nieuwe inzichten verschaffen over landschap en voedingseconomie in de verschillende perioden

Door het onderzoek van de bodemstratigrafie is informatie verzameld over de opbouw van het plaggendeek en het paleoreliëf. De archeobotanische monsters geven informatie over het met de vindplaatsen contemporaine landschap.

LANDSCHAP

1) hoe zag het 'oorspronkelijke' landschap van het plangebied er uit in termen van micro-reliëf, vegetatie, hydrologie en bodems; welke veranderingen vonden in de loop der tijd plaats.

Op basis van het bodemkundig en paleobotanisch onderzoek is/zijn: het onder het esdek verdwenen paleoreliëf gereconstrueerd, de bodem van het gebied in kaart gebracht, de opbouw van het esdek in kaart gebracht. Onder het esdek ligt een landschap met duidelijk meer reliëf dan het huidige gebied heeft. Aan de hand van het hout van de waterputten is gereconstrueerd hoe de grondwaterstand zich in de loop der eeuwen veranderde.

2) zijn zones aan te wijzen die men (het liefst voor de perioden afzonderlijk) als akkers dan wel weiden gebruikte (locaties zonder bewoningssporen).

In de IJzertijd was het gebied bijzonder spaarzaam bewoond. De akkers zullen in de directe omgeving van de woonstalhuizen en de spiekers hebben gelegen maar er zijn geen aanwijzingen die dit ondersteunen. In de Romeinse tijd moet het landschap duidelijk opener zijn geweest. Verder moet het landschap in ieder geval in de Midden Romeinse opgedeeld en ingericht zijn geweest: aan de noordzijde van het terrein is herhaaldelijk op dezelfde plek een gebouw neergezet wat duidelijk maakt dat niet zo maar overal kon/mocht worden gebouwd.

In de Volle Middeleeuwen moeten de hogere gronden ten noorden van het plangebied gebruikt zijn als akker evenals het met een greppel omgeven terrein met de naam grooten of Stokkelse akker. Het land in de laagte waar nu de Kerkeloop ligt, was te nat voor bewoning of beakkering en werd gebruikt als hooiland.

3) kent de Kerkeloop een natuurlijke oorsprong of is deze gegraven; hoe verhoudt de 'oorspronkelijke' beekloop zich tot de huidige.

Op basis van het onderzoek van de vlakken, bodemprofielen en veldnamenonderzoek komt naar voren dat de huidige gegraven Kerkeloop waarschijnlijk geen natuurlijke voorganger heeft gehad. Wel was het in de lager gelegen delen van Kerkebogten nat en drassig. Vermoedelijk was sprake van communicerende laagten na langdurige regenval maar een echte beek was er niet. Er is dus geen oorspronkelijke beekloop. De directe voorganger van de Kerkeloop was een eveneens gegraven sloot die aangelegd is in de Late Middeleeuwen of de Nieuwe tijd. Deze volgde het historische kavelpatroon en maakte daarom enkele haakse bochten. In het oosten van het gebied lag de Kerkeloop vroeger enkele tientallen meters noorde-

lijker dan tegenwoordig. De sloot is de vorige eeuw in verschillende stappen rechtgetrokken, De huidige kaarsrechte verschijning is vooral het resultaat van de ruilverkavelingen in de vorige eeuw.

4) waarvoor werd in het verleden de vochtige zone langs de Kerkeloop gebruikt

In alle perioden als hooiland. In de IJzertijd werden de waterkuilen bij voorkeur aangelegd langs de rand van de natte laagte. Een aantal middeleeuwse greppels wijzen erop dat in de laagte mogelijk vlas is verwerkt. Verder was de laagte regelmatig droog genoeg om deze niet alleen als hooiland maar ook als weiland te gebruiken. Een midden in de laagte liggend middeleeuws bijgebouw (stal?) is in ieder geval gedurende enige tijd gebruikt.

5) zijn overgangen (voordes) over de Kerkeloop traceerbaar

Er is geen voorde opgegraven, De omstandigheden (grondwater) lieten dat niet toe en bovendien bleek de plaats waar een voorde het meest te verwachten is (daar waar de oude landweg naar Stokkelen de Kerkeloop kruist) zwaar verstoord te zijn door een persriool.

6) zijn er karrensporen of andere aanwijzingen voor het verloop van wegen over het terrein.

Ter hoogte van het historische tracé van Kerkebogten naar Stokkelen zijn in het esdek karrensporen gezien en gedocumenteerd. Het verdere verloop van de wegen laat zich deels reconstrueren aan de hand van de wegbegeleidende greppels.

7) hoe en wanneer zijn de lagere delen van het terrein opgevuld geraakt

De echte grote egaliseerwerkzaamheden hebben plaatsgevonden tijdens de ruilverkavelingen in de vorige eeuw. Verdere ophogingen dateren uit de Late Middeleeuwen en nieuwe tijd maar zijn heel erg lokaal zoals het opvullen van een depressie in het westen van het terrein en egaliseren van een nat gebied in het midden van het terrein noord van de Kerkeloop. In de Volle Middeleeuwen lijkt niet echt geëgaliseerd te zijn. Wel zijn naar behoefte delen van greppels dichtgegooid en verlegd.

8) wat is de begindatering van de plaggenophoging; begint de ophoging overal op het terrein op hetzelfde moment?

Op basis van een kleinschalig chronostratigrafisch onderzoek moet de ophoging van het plaggendek in de 15de eeuw (of kort daarna) zijn begonnen. Vermoedelijk werden van af die plaggen gebruikt met veel mineraal materiaal waardoor het loopvlak langzaam maar zeker steeds hoger kwam te liggen.

I J Z E R T I J D

1) gaat het bij de in deze zones liggende clusters grondsporen om afzonderlijke boerderijerven of maken deze bijvoorbeeld deel uit van (buiten erven liggende) spiekerclusters.

Op de na het IVO voorspelde plaatsen zijn erven uit de IJzertijd gevonden. Daarbuiten zijn spiekerclusters vrijgelegd die niet in de proefsleuven waren gezien.

2) wat is de datering van afzonderlijke structuren en erven, is werkelijk sprake van een 'zwerfende bewoning'

West: 1 erf uit de Midden IJzertijd

Zuidoost: 1 erf uit de Late IJzertijd. De vondsten sluiten echter niet uit dat dit erf in de Romeinse tijd in gebruik is geweest.

Noordoost: maximaal drie boerderijen gelijktijdig of 1 meerfasig erf. De geconstateerde diffuse nederzittingsstructuur past in het beeld van de zwerfende erven.

3) liggen in de omgeving van het in proefsleuf 1 aangetroffen kuilencluster (kuilen met veel besmeten aardewerk) vergelijkbare structuren op basis waarvan meer over de functie en datering van dit/dergelijke kuilencluster(s) kan worden gezegd.

Neen. Het aangetroffen kuilencluster is de enige in zijn soort op de opgraving. Wel is nu duidelijk dat deze kuilen in de Vroege IJzertijd dateren.

4) zijn buiten de ijzertijdvindplaatsen 4 en 6 verder nog erven/spiekerclusters aanwezig.

Spiekers liggen verspreid over het hele terrein. Duidelijke nederzettingssporen uit de IJzertijd liggen ook in het midden en noordoosten van het terrein (vindplaats 6 t/m/8).

5) in proefsleuf 3 werden tijdens het vooronderzoek met moerig materiaal gevulde (water)kuilen gevonden. Wat is de datering van deze kuilen. Kan op grond van organische macroresten in de vervulling van deze kuilen meer gezegd worden over de functie ervan. Kunnen op basis van in deze kuilen aanwezig stuifmeel uitspraken worden gedaan over contemporaine vegetatie en landschap.

Deze kuilen dateren in de Midden IJzertijd. Waterkuil 113 bevatte nauwelijks macroresten, maar de weinige die zijn gevonden wijzen op een grazige vegetatie van vochtige tot natte bodem. Ook bevatte het monster uit deze kuil een zaadje van de gewone vlier (*Sambucus nigra*). Vlierbessen zijn eetbaar en kunnen daarom zijn verzameld, de soort komt echter ook algemeen in het wild voor.

6) kunnen er op basis van onder het grondwaterpeil bewaard gebleven pollen en onverkoelde zaden uitspraken worden gedaan over (veranderingen in) voedsleconomie en landschap?

De macromonsters van de geselecteerde ijzertijdcontexten waren zeer arm en zijn niet geanalyseerd maar wel gewaardeerd. Tijdens de waardering zijn macroresten van een grazige vegetatie van vochtige tot natte bodem gevonden. Uit de verdere waarderingresultaten van pollen- en macromonsters uit sporen uit de IJzertijd komt naar voren dat bedekte gerst (*Hordeum vulgare* var. *vulgare*) en vlas (*Linum usitatissimum*) gebruikte gewassen zijn. Kapselresten van vlas doen vermoeden dat deze soort lokaal is verbouwd, omdat vlaskapsels vaak op de plaats van productie worden verwijderd. Bramen (*Rubus fruticosus*) werden mogelijk verzameld. Verder zijn er zaden aangetroffen van akkeronkruiden en andere cultuurvolgers, evenals soorten van vochtige tot natte, grazige vegetaties. De akkeronkruiden wijzen in de richting van lichte, zandige tot lemige bodems voor de landbouwgrond.

LATE IJZERTIJD VROEG ROMEINSE TIJD (250V - 70 NA CHR.)

1) welke structuren zijn aanwezig in het noordoosten van Kerkebogten (zone D van het IVO)?

Het belang van de tijdens het proefsleuvenonderzoek aangetroffen sporen lag ook in de mogelijkheid dat de bewoning van Kerkebogten al in de Late IJzertijd zou kunnen beginnen, terwijl de nabijgelegen nederzetting Riethoven-Heesmortel pas een aanvang neemt in de Romeinse tijd. De in Kerkebogten gevonden gebouwplattegronden dateren echter in de Late IJzertijd-Vroeg Romeinse tijd. Specifiek Late IJzertijdaardewerk ontbreekt echter. Dus waarschijnlijk begint de bewoning pas in de Romeinse tijd. Tegen verwachting in heeft zone D ook een Midden-Romeinse component met onder meer een dendrochronologisch gedateerde gebouwplattegrond (111 AD).

2) wat is op basis van het type en de aanwezige vondsten te zeggen over de datering van de huisplattegronden.

Op basis van gebouwtypen is maar weinig te zeggen over de datering van de site. De in het noordoosten gevonden huizen passen deels in de Late IJzertijd traditie (Oss Ussen 5a) en deels in de Romeinse gezien de diepe middenstaanders die meer aan gebouwen van het type Alphen-Ekeren doen denken. Van de

onverwacht gevonden Midden-Romeinse huizen langs de Schadewijkstraat in het noorden van het terrein zijn alleen de middenstaanders bewaarde gebleven. De datering berust vooral op dendrodateringen van de bij de huizen gelegen waterkuilen en putten en pas in tweede instantie op het aardewerk.

3) wat is de begin- en einddatering van de in het plangebied aanwezige bewoning op basis van de gebouwtypologie, vondsten en eventuele dendrodateringen.

De bewoning begint in de Vroeg Romeinse tijd (aardewerkdatering) en loopt door tot de tweede helft van de 2de eeuw. Wel lijkt een hiaat te bestaan tussen de Romeinse bewoning van zone D (laatste kwart eerste eeuw/1ste helft tweede eeuw en de bewoning langs de Schadewijkstraat van na 150 AD).

4) zijn erven reconstrueerbaar.

In het noordoosten van Kerkebogten lag een, mogelijk twee erven voor de vroeg Romeinse tijd 1 meerfasig erf zone B noord en een meerfasig erf in zone D voor de Midden Romeinse tijd.

5) wat is de omvang en het karakter van de bewoning

In het noordoosten van het terrein lagen Vroeg – en Midden Romeinse erven. Verder lag een in het noorden van het terrein een meerfasig middenromeins erf met minimaal drie gebouwen over elkaar heen.

6) is er werkelijk een relatie (mogelijk) met de in het verleden ten noorden van het plangebied vastgestelde bewoningssporen uit de Romeinse tijd

Het is zeer waarschijnlijk dat de Romeinse nederzettingssituatie doorloopt in noordelijke richting omdat een deel van de Romeinse structuren direct naast de straat liggen.

7) zijn uitspraken te doen over het karakter van de bewoning en de status van de bewoners in vergelijking met die van andere nederzettingen in het MDS-gebied en in het bijzonder de nederzetting Riethoven-Heesmortel

Het aangetroffen Romeinse bodemarchief is te fragmentarisch om zinnige uitspraken te kunnen doen over karakter van de bewoning en de status van de bewoners.

8) kunnen er op basis van onder het grondwaterpeil bewaard gebleven pollen en onverkoelde zaden uitspraken worden gedaan over (veranderingen in) voedsleconomie en landschap?

De interpretatie van de monsters bleek niet onproblematisch maar toch zijn een aantal zinvolle uitspraken mogelijk. Duidelijk is dat de verhouding tussen bomen van natte en droge grond is veranderd, in het voordeel van de eerste. Kennelijk verkoos men de drogere gronden te exploiteren of ontginnen. Verdere afname van het percentage elzenpollen in de Romeinse tijd ten opzichte van de IJzertijd echter dat ook de vochtige gronden (het beekdal) zijn geëxploiteerd of ontgonnen in deze periode. In het beekdal heeft vochtige hooiland gelegen. Hier moet een deel van het aanwezige (elzen)broekbos zijn geroid. Akkerbouw zal hebben plaatsgevonden op de hoger gelegen gronden. Het percentage struikheipollen fluctueert van 6 tot 13%. Er is slechts weinig pollen gevonden van het dophei-type (Erica-type). Struikhei verspreidt zijn stuifmeel echter veel minder goed dan de meeste grassen, en dophei nog minder dan struikhei. Wel zijn er enkele takjes van struikhei en zaden van pilzegge (*Carex pilulifera*) aangetroffen in meerdere monsters, wijzend op de aanwezigheid van droge heide.

1) *is er ook sprake van vroegmiddeleeuwse bewoning?*

Neen. Wel enkele losse scherven in jongere kuilen en greppels.

2) *waar bevinden zich precies bewoningslocaties uit de Volle Middeleeuwen*

Langs de rand van het beekdal in het midden van het gebied. Zowel aan de zuid als aan de noordkant langs een weg die nog tot in de vorige eeuw bestond. Daarnaast is nog sprake van een apart gelegen erf in het uiterste westen van het gebied.

3) *welke structuren (grotere gebouwen, bijgebouwen, waterputten, greppels, kuilen) bevinden zich op deze bewoningslocaties*

Meer dan 60 plattegronden van huizen en bijgebouwen, 30 waterputten en tientallen greppels.

4) *wat is de datering van de afzonderlijke structuren op basis van bouwtype, vondstmateriaal en eventueel dendrodateringen.*

De datering van de Volle Middeleeuwse bewoning loopt in Kerkebogten van 1050 tot 1200. Twee erven lijken door te lopen tot in de 13de eeuw. De boomstampputten lieten zich erg slecht dendrodateren (te weinig ringen). Een gelukte dendrodatering van een los plankje uit een waterput (1265 na Chr.) lijkt rijkelijk laat gezien de dateringen van het aardewerk uit die zelfde put. Vanwege de vele gebouwplattegronden is een goed inzicht verkregen in de enorme variatie in vormen. Bestaande (chrono)typologieën bleken in Kerkebogten maar beperkt bruikbaar.

5) *waar zijn erven te reconstrueren en welke structuren maken deel uit van de afzonderlijke erven*

De erven liggen langs de oude weg naar Stokkelen. In totaal zijn 11 erven geïdentificeerd waarvan vier meerfasig.

6) *zijn uitspraken te doen over eventuele relaties tussen kenmerken als de locatie van erven (ten opzichte van elkaar, ten opzichte van hoge/lagere delen van in het landschap), één- dan wel meerfasigheid en specifieke activiteiten*

Zowel in de noordelijke als in de zuidelijke nederzetting ligt een erf dat een meer centrale functie heeft gehad en langer is gebruikt dan de andere erven. De nederzettingen met de erven liggen op dezelfde hoogte en in een vergelijkbare landschappelijke situatie.

7) *zijn wegen en paden uit de Volle Middeleeuwen herkenbaar*

Ja aan greppels. De middeleeuwse weg waarlangs de erven liggen is grotendeels verstoord door een modern persriool.

8) *is sprake van 'activity-areas' buiten erven (kuilen, 'mestkuilen', losse (bij)gebouwen etc.) en wat is de datering en betekenis van deze activiteiten*

Op verschillende plaatsen staan op enkele tientallen meters afstand van de erven los staande bijgebouwen waarbij het om schuren of stallen gaat.

9) *wat is de ontwikkeling van de bewoning binnen het plangebied (begindatering, aantal gelijktijdige huizen/erven, patronen opeenvolging/verplaatsing van erven, einddatering) en zijn de ontwikkelingen in de bewoning te verklaren door veranderingen in het landschap*

Verschillende erven zijn meerfasig. Op de twee langst gebruikte erven is respectievelijk 4 en 5 maal een nieuw huis gebouwd. De meeste overige erven zijn maar gedurende een fase in gebruik geweest maar 2

of 3 maal komt ook voor.

10) kan er op basis van in waterputten, greppels en kuilen bewaard gebleven (on)verkoold organisch materiaal uitspraken worden gedaan over (veranderingen in) voedsleconomie en landschap.

Het pollenspectrum toont voor de 12e en 13e eeuw AP-percentages van tussen de 45 en 57%, correlerend met een landschapopenheid van 50 tot 80%. Het aandeel van grassen is sterk afgenomen sinds de 2e eeuw na Chr., maar ze vormen nog altijd een belangrijk deel van het gevonden pollen. Het aandeel van cultuurgewassen is duidelijk toegenomen ten opzichte van de Romeinse periode. Dit is niet alleen door de introductie van rogge (een goede pollenverspreider) als cultuurgewas. Ook het percentage gerst/tarwe-type is sterk toegenomen. Opvallend is het grote aantal kelkresten en zaden van peer, en resten van hazelnoot. Beide soorten zijn slechts éénmaal eerder aangetroffen in landelijke contexten uit de Volle-Middeleeuwen. Het aandeel graspollen is in de middeleeuwse monsters veel kleiner dan in de Romeinse. Dit beeld komt naar voren in zowel de geanalyseerde monsters als de geïnventariseerde. Ook het aantal macroresten van grassen en typische graslandsoorten is veel kleiner in de middeleeuwse monsters. Daarnaast bevinden zich in de orde van gewone spurrie zeer veel grassoorten en soorten die nu voornamelijk in droge graslanden worden geplaatst. Met enige voorzichtigheid kan gezegd worden dat het aandeel grasland in de directe omgeving van de vindplaats is teruggelopen vanaf de Romeinse tijd. Toch waren in waterput 250 grote aantallen fragmenten van grasstengels aanwezig, mogelijk wijzend op exploitatie van grasland. Het zou echter ook om graanstro kunnen gaan. Graslandexploitatie blijkt verder nog uit pollen van smalle weegbree (*Plantago lanceolata*), veldzuring-type (*Rumex acetosa*-type), blauwe knoop, alsmede macroresten van verschillende graslandsoorten zoals echte koekoeksbloem (*Lychnis flos-cuculi*), scherpe/kruipende boterbloem (*Ranunculus acris/repens*) en verschillende oeverplanten en storingsindicatoren. De aanwezigheid van grote aantallen zaden van scherpe/kruipende boterbloem en vertakte leeuwentand (*Leontodon autumnalis*) in een gewaardeerd monster (136-3-8) wijst erop dat de graslanden ook werden begraaasd. Vee is overigens een noodzaak voor een boerenbedrijf dat de akkers continu in gebruik heeft, in verband met de bemesting.

LATE MIDDELEEUWEN VROEGE NIEUWE TIJD

1) welke structuren (bijvoorbeeld perceelsgreppels, karrensporen) zijn in deze periode aanwezig

Onder het esdek is vrijwel het gehele kavelpatroon van 1832 bewaard gebleven. Opvallend is het aantal dubbelde greppels die afkomstig zijn van houtwallen. Omdat deze ook op plaatsen liggen met een esdek van meer dan 80 cm en ze desondanks relatief diep zijn, is het aannemelijk dat een deel van deze houtwallen dateert uit de Middeleeuwen. Verder zijn in het esdek karrensporen gevonden. Een opmerkelijke vondst uit deze tijd vormen de kuilen van een hopplantage in het zuidoosten van het terrein.

2) wat is de (globale) datering en fasering van deze structuren

Het teruggevonden kavelpatroon gaat terug tot de Late Middeleeuwen maar is daarna herhaaldelijk veranderd waarbij de hoofdlijnen steeds bleven bestaan. De karrensporen dateren uit de Nieuwe en Nieuwste tijd en de hopplantage waarschijnlijk uit de 17de/18de eeuw.

3) in hoeverre gaat de jongere percelering terug op de structuur van de bewoning uit de Volle Middeleeuwen en in hoeverre ondergaat de percelering veranderingen door de tijd heen

Het enige structuurbepalende element dat de laat middeleeuwse transitie heeft doorstaan is de oude landweg naar stokkelen. Daar is ook het jongere nieuwtijdse kavelpatroon op uitgericht. Zie verder onder 1).

4) kan er een relatie gelegd worden tussen de in deze periode daterende archeologische resten en historische of nog bestaande erven.

De boeren die de velden in het plangebied bewerkten, waren afkomstig uit Eersel en – op basis de veldnaam Stokkelse Akkers – waarschijnlijk ook uit Stokkelen maar niet uit het gebied zelf.

BIJLAGE 3 EERSEL KERKEBOGTEN. VERANDERINGEN IN DE
HOOGTE VAN DE GRONDWATERSPIEGEL OP BASIS
VAN DE WATERPUTTEN.

structuur nr.	wp	aard	hout +NAP	houtmolm +NAP	bodem +NAP	datering
2	105	waterput	27,40	28,00	26,85	Volle Middeleeuwen
113	110	waterkuil	27,80		27,10	388-346; 317-205 cal BC Σ 95%
127	110	waterkuil			27,30	IJzertijd
201	116	waterput	27,60	28,10	26,20	Volle Middeleeuwen
202	116	waterput	27,55	27,80	26,75	Volle Middeleeuwen
203	113	waterput	27,40	27,90	nb	Volle Middeleeuwen
204	113	waterput	27,40	27,60	26,60	Volle Middeleeuwen
205	113	waterput		28,00	27,40	Volle Middeleeuwen
207	122	waterput	27,60		26,80	Volle Middeleeuwen
208	122	waterput	27,30		26,95	Volle Middeleeuwen
209	122	waterput	27,45	27,85	26,75	Volle Middeleeuwen
210	122	waterput	27,45	28,10	26,90	Volle Middeleeuwen
227	120	waterput	27,40		26,35	Volle Middeleeuwen
229	120	waterput	27,10		26,40	Volle Middeleeuwen
236	138	waterput	27,20	27,50	26,40	na 1265 AD \pm 6
237	138	waterput	27,30		26,35	Volle Middeleeuwen
240	129	waterput			26,50	Volle Middeleeuwen
249	138	waterput	27,30	27,60	26,25	Volle Middeleeuwen
250	138	waterput	27,20	27,60	26,85	in 1141 AD \pm 4
251	138	waterput	27,20	27,60	26,75	Volle Middeleeuwen
252	130	waterput	27,25	27,75	26,45	Volle Middeleeuwen
253	136	waterput	27,10		26,55	Volle Middeleeuwen
254	134	waterput	27,55		26,20	Volle Middeleeuwen
255	134	waterput			26,75	Volle Middeleeuwen
261	132	waterkuil			27,25	Volle Middeleeuwen
263	151	waterput		28,15	26,50	Volle Middeleeuwen
264	151	waterput		27,70	27,25	Volle Middeleeuwen
268	114	waterkuil			27,10	Volle Middeleeuwen
274	150	waterput	27,15		26,50	Volle Middeleeuwen
280	166	waterput			26,30	Volle Middeleeuwen
305	138	waterkuil	27,00		26,80	Vroege IJzertijd
306	145	waterput	27,00		26,50	na 163 AD
307	145	waterkuil	26,90		26,55	36 cal BC-125 cal AD Σ 95%
308	120	waterkuil	27,25		26,80	Midden IJzertijd
309	153	waterput	27,05		26,90	Midden IJzertijd
312	151	waterkuil			27,05	Midden Romeinse tijd
319	150	waterkuil	27,05		26,70	786-515 cal BC Σ 95%
320	153	waterkuil	26,90		26,80	Midden IJzertijd
321	153	waterkuil			26,80	Midden IJzertijd
322	153	waterkuil			26,90	Vroege IJzertijd
323	138	waterkuil			<26,75	IJzertijd

327	122	waterkuil	27,20		26,70	Vroege IJzertijd (zie par. 5.4)
328	407	waterkuil			27,00	vroeg-Romeins
329	400	waterkuil			26,45	Vroege IJzertijd
330	404	waterkuil	27,00		26,20	Vroege IJzertijd
512	147	waterkuil			26,25	Midden-Late IJzertijd
606	138	waterput			26,50	Volle Middeleeuwen
639	407	waterput		27,60	27,10	Volle Middeleeuwen
640	405	waterput	28,00		27,45	Volle Middeleeuwen
642	400	waterput	27,00		26,75	Volle Middeleeuwen
700	168	waterput			26,35	18e/19de eeuw
701	168	waterput	26,70		<26,50	18e/19de eeuw
811	164	waterkuil	27,05		26,65	28 AD
812	169	waterput	26,75		26,25	IJzertijd/vroeg-Romeins
813	169	waterkuil			26,48	Midden IJzertijd
814	163	waterkuil			26,32	waarschijnlijk IJzertijd
815	164	waterkuil			26,80	Midden IJzertijd
816	164	waterkuil			26,55	Midden IJzertijd
817	164	waterkuil			26,80	Midden IJzertijd
818	159	waterkuil	27,00		26,25	92/93 AD ± 1
819	159	waterkuil			26,95	waarschijnlijk IJzertijd
820	159	waterkuil			26,55	Midden IJzertijd
821	159	waterkuil			26,55	Midden IJzertijd
822	159	waterkuil			26,70	Midden IJzertijd
825	160	waterkuil	26,64		26,43	Midden IJzertijd
826	160	waterkuil			26,70	waarschijnlijk IJzertijd
827	160	waterkuil			26,30	Romeinse tijd
828	160	waterkuil			26,55	waarschijnlijk IJzertijd
829	160	waterkuil			26,35	waarschijnlijk IJzertijd

BIJLAGE 4 A EERSEL-KERKEBOGTEN, RESULTATEN POLLENIN-
VENTARISATIE IJZERTIJD EN ROMEINSE TIJD.

Verklaring: (+) = enkeling aanwezig, + = aanwezig, ++ = veel aanwezig, +++ = dominant aanwezig,
IJ = IJzertijd, I/R = Late-IJzertijd/Romeinse tijd, wk = waterkuil, wp = waterput, k = kuil, cf. = onzekere
determinatie.

preparaatnummer (BX)	2987	2988	2991	2992	2993	2997	2998	2999
putnummer	108	108	110	110	110	113	113	113
structuurnummer	05	05	114	114	114			
spoornummer	26	26	33	33	33	134	134	134
laagnummer	10	10	10p1	10p2	10p2	10	10	10
diepte (cm)	15	23	28	13	37	3	13	30
volume (cm3)	2	2	2	2	2	2	2	2
datering	IJ?	IJ?	IJ	IJ	IJ	IJ	IJ	IJ
context	wk	wk	wk	wk	wk	wk	wk	wk

Cultuurgewassen

Cerealia-type	+	+	+	+	+	+	.	+	Graan-type
Hordeum / Triticum-type	Gerst / Tarwe-type
Linum usitatissimum	+	.	+	Vlas
Secale cereale	+	+	Rogge
Cultuurindicatoren									
Anthemis-type	+	.	.	.	Schubkamille-type
Anthoceros punctatus	+	+	.	Zwart hauwmos
Artemisia	.	.	.	+	.	+	.	+	Alsem
Chenopodiaceae	+	.	+	+	+	.	.	+	Ganzenvoetfamilie
Malva sylvestris-type	.	+	Groot kaasjeskruid-type
Persicaria maculosa-type	+	+	+	+	+	+	+	+	Perzikkruid-type
Phaeoceros laevis	Geel hauwmos
Polygonum aviculare-type	+	.	.	+	+	.	.	.	Gewoon varkensgras-type
Riccia	+	.	.	Land-/Watervorkje
Spergula arvensis	+	.	.	Gewone spurrie
Open zoetwater									
Algae	.	.	.	+	.	+	+	+	wieren en algen
Lemna	Eendenkroos
Type 128A	+	+	+	+	+	.	.	.	Watertype (T.128A)
Moerassen									
Cyperaceae	Cypergrassenfamilie
Hydrocotyle vulgaris	.	.	.	+	Waternavel
Mentha-type	Munt-type
Rumex hydrolapathum	Waterzuring
Sparganium erectum-type	Grote en Blonde egelskop-type
Graslanden									
Centaurea nigra-type	+	+	+	.	Centaurea nigra-type
Cirsium-type	+	.	.	+	Vederdistel
Galium-type	Walstro-type
Geranium molle-type	+	.	.	.	Zachte ooievaarsbek-type

Plantago lanceolata	+	+	.	.	.	+	+	+	Smalle weegbree
Poaceae	+	+	.	.	+	.	+	+	Grassenfamilie
Poaceae ± 40 µm	Grassenfamilie ± 40 µm
Potentilla-type	Ganzerik-type
Ranunculus acris-type	+	+	.	+	Scherpe boterbloem-type
Rhinanthus-type	Ratelaar-type
Rumex	+	.	Zuring
Rumex acetosa-type	Veldzuring-type
Succisa pratensis	+	+	+	++	++	.	+	+	Blauwe knoop
Trifolium-type	Klaver-type
Diverse kruidachtige soorten									
Apiaceae	Schermbloemenfamilie
Asteraceae liguliflorae	+	+	+	+	+	+	+	+	Lintbloemige Asterfamilie
Asteraceae tubuliflorae	+	+	+	+	+	.	+	+	Buisbloemige Asterfamilie
Brassicaceae	Kruisbloemenfamilie
Caryophyllaceae	+	.	+	.	+	+	.	+	Anjerfamilie
Fabaceae	Vlinderbloemenfamilie
Hoogveen en heide									
Calluna vulgaris-type	++++	++++	+	+	+	++	++	++	Heideachtigen
Myrica gale	.	+	Wilde gageel
Spergularia-type	.	.	+	+	.	.	.	+	Schijnspurrie-type
Sphagnum	+	+	+	+	+	+	+	+	Veenmos
Sphagnum cuspidatum-type	.	.	+	+	+	+	.	+	Waterveenmos-type
Droog bos									
Acer campestre-type	Spaanse aak-type
Betula	+	+	+	+	+	+	+	+	Berk
Carpinus	+	+	.	+	Haagbeuk
Corylus avellana	+	.	+	+	+	+	+	+	Hazelaar
Fagus sylvatica	++	+	+	+	+	++	+	+	Beuk
Fraxinus	Es
Hedera helix	.	.	+	Klimop
Ilex aquifolium	.	+	Hulst
Lonicera periclymenum	Wilde kamperfoelie
Pinus	+	+	+	+	+	+	+	+	Den
Quercus	+	+	+	+	+	+	+	+	Eik
Stellaria holostea	Grote muur
Tilia	+	+	+	+	+	+	+	+	Linde
Tilia platyphyllos	.	.	.	+	+	.	+	+	Zomerlinde
Ulmus	.	.	+	+	.	.	+	.	Iep
Viscum album	.	.	+	+	+	+	+	+	Maretak
Nat bos									
Alnus	+	+	+	+	+	+	+	+	Els
Salix									
Niet inh. bomen en struiken									
Abies/Picea	.	.	.	+	.	+	.	.	Zilverpar/Spar
Varens e.d.									
Dryopteris-type	+	+	+	+	+	+	+	+	Niervaren-type
Osmunda regalis	.	.	++	++	++	+	.	.	Koningsvaren

Polypodium	+	+	+	+	+	+	+	+	Eikvaren
Pteridium aquilinum	.	.	+	+	+	+	.	.	Adelaarsvaren
Microfossielen (algemeen)									
mestschimmels	.	.	+	++	mestschimmels
schimmels	.	.	+	schimmels
Eencellige organismen	Eencellige organismen

preparaatnummer (BX)	3007	3008	3146	3221	3002	3003	3004	3867	3870	
putnummer	122	122	102	138	115	115	115	159	169	
structuurnummer	211	211	9102	305	131	131	131	821	813	
spoornummer	139	139	10	285	13	13	13	158	97	
laagnummer	11	11	11	11	10	10	10	12	13	
diepte (cm)	10	33	-	15	5	20	39	-	-	
volume (cm3)	2	2	1,5	3	2,5	2	2	2	2	
datering	IJ	IJ	IJ	IJ	IJ?	IJ?	IJ?	I/R	I/R	
context	wk	wk	wk	wp	k	k	k	wk	wk	

Cultuurgewassen

Cerealia-type	+	.	+	.	+	+	+	+	.	Graan-type
Hordeum / Triticum-type	+	(+)	Gerst / Tarwe-type
Linum usitatissimum	Vlas
Secale cereale	Rogge

Cultuurindicatoren

Anthemis-type	+	+	+	Schubkamille-type
Anthoceros punctatus	+	.	Zwart hauwmos
Artemisia	.	.	.	+	+	.	.	+	+	Alsem
Chenopodiaceae	.	.	+	.	.	+	+	+	+	Ganzenvoetfamilie
Malva sylvestris-type	Groot kaasjeskruid-type
Persicaria maculosa-type	.	.	+	.	+	+	+	+	+	Perzikkruid-type
Phaeoceros laevis	+	.	.	+	.	.	.	(+)	.	Geel hauwmos
Polygonum aviculare-type	.	.	+	.	.	+	.	.	.	Gewoon varkensgras-type
Riccia	Land-/Watervorkje
Spergula arvensis	+	.	+	+	+	Gewone spurrie

Open zoetwater

Algae	.	.	+	wieren en algen
Lemna	.	.	+	Eendenkroos
Type 128A	.	.	+	.	+	+	+	+	.	Watertype (T.128A)

Moerassen

Cyperaceae	.	.	+	.	.	+	+	+	+	Cypergrassenfamilie
Hydrocotyle vulgaris	.	.	+	+	.	Waternavel
Mentha-type	.	.	+	.	.	.	+	.	.	Munt-type
Rumex hydrolapathum	(+)	Waterzuring
Sparganium erectum-type	+	Grote en Blonde egelskop-type

Graslanden

Centaurea nigra-type	.	.	+	.	+	.	.	+	+	Centaurea nigra-type
Cirsium-type	+	Vederdistel
Galium-type	+	+	Walstro-type
Geranium molle-type	+	+	.	.	.	Zachte ooievaarsbek-type
Plantago lanceolata	.	.	+	+	.	.	+	+	+	Smalle weegbree
Poaceae	+	+	+	+	.	.	+	++	++	Grassenfamilie
Poaceae ± 40 µm	.	.	+	Grassenfamilie ± 40 µm
Potentilla-type	.	.	.	+	.	.	.	+	+	Ganzerik-type
Ranunculus acris-type	.	.	+	+	+	.	.	+	+	Scherpe boterbloem-type
Rhinanthus-type	+	.	Ratelaar-type
Rumex	.	.	+	.	.	+	.	.	.	Zuring

Rumex acetosa-type	+	+	Veldzuring-type
Succisa pratensis	.	.	+	+	+	+	+	+	+	Blauwe knoop
Trifolium-type	+	.	Klaver-type
Diverse kruidachtige soorten										
Apiaceae	+	Schermbloemenfamilie
Asteraceae liguliflorae	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Lintbloemige Asterfamilie
Asteraceae tubuliflorae	+	.	+	.	+	+	+	+	.	Buisbloemige Asterfamilie
Brassicaceae	+	+	Kruisbloemenfamilie
Caryophyllaceae	.	.	+	+	+	.	+	+	+	Anjerfamilie
Fabaceae	+	+	Vlinderbloemenfamilie
Hoogveen en heide										
Calluna vulgaris-type	+	+	+	+	+	+	+	++	++	Heideachtigen
Myrica gale	Wilde gageel
Spergularia-type	.	.	+	.	.	+	+	.	.	Schijspurrie-type
Sphagnum	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Veenmos
Sphagnum cuspidatum-type	+	.	+	.	+	.	+	.	.	Waterveenmos-type
Droog bos										
Acer campestre-type	+	Spaanse aak-type
Betula	+	+	+	+	+	+	+	++	++	Berk
Carpinus	+	.	.	Haagbeuk
Corylus avellana	+	+	+	+	+	+	+	++	++	Hazelaar
Fagus sylvatica	.	.	+	+	+	+	+	+	+	Beuk
Fraxinus	.	.	+	.	.	+	.	.	.	Es
Hedera helix	(+)	.	Klimop
Ilex aquifolium	.	.	+	.	+	Hulst
Lonicera periclymenum	+	Wilde kamperfoelie
Pinus	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Den
Quercus	+	+	++	+	+	+	+	+	+	Eik
Stellaria holostea	.	.	+	.	.	+	.	.	.	Grote muur
Tilia	.	+	+	+	+	+	+	++	+	Linde
Tilia platyphyllos	.	.	+	(+)	+	+	+	.	.	Zomerlinde
Ulmus	.	+	+	+	+	.	.	+	+	Iep
Viscum album	+	+	+	.	Maretak
Nat bos										
Alnus	+	+	++	+	+	+	+	++	++	Els
Salix	+	+	Wilg
Abies/Picea	.	.	.	+	.	.	+	.	.	Zilverspar/Spar
Varens e.d.										
Dryopteris-type	+	+	+	+	.	+	+	+	+	Niervaren-type
Osmunda regalis	.	.	+	+	+	+	+	(+)	.	Koningsvaren
Polypodium	.	.	+	+	+	+	+	+	+	Eikvaren
Pteridium aquilinum	.	.	+	+	.	+	.	.	+	Adelaarsvaren
Microfossielen (algemeen)										
mestschimmels	.	+	++	mestschimmels
schimmels	.	.	+	schimmels
Eencellige organismen	+	Eencellige organismen

preparaatnummer (BX)	3007	3008	3146	3221	3002	3003	3004	3867	3870
putnummer	122	122	102	138	115	115	115	159	169
structuurnummer	211	211	9102	305	131	131	131	821	813
spoornummer	139	139	10	285	13	13	13	158	97
laagnummer	11	11	11	11	10	10	10	12	13
diepte (cm)	10	33	-	15	5	20	39	-	-
volume (cm3)	2	2	1,5	3	2,5	2	2	2	2
datering	IJ	IJ	IJ	IJ	IJ?	IJ?	IJ?	I/R	I/R
context	wk	wk	wk	wp	k	k	k	wk	wk

Cultuurgewassen

Cerealia-type	+	.	+	.	+	+	+	+	.	Graan-type
Hordeum / Triticum-type	+	(+)	Gerst / Tarwe-type
Linum usitatissimum	Vlas
Secale cereale	Rogge
Cultuurindicatoren										
Anthemis-type	+	+	+	Schubkamille-type
Anthoceros punctatus	+	.	Zwart hauwmos
Artemisia	.	.	.	+	+	.	.	+	+	Alsem
Chenopodiaceae	.	.	+	.	.	+	+	+	+	Ganzenvoetfamilie
Malva sylvestris-type	Groot kaasjeskruid-type
Persicaria maculosa-type	.	.	+	.	+	+	+	+	+	Perzikkruid-type
Phaeoceros laevis	+	.	.	+	.	.	.	(+)	.	Geel hauwmos
Polygonum aviculare-type	.	.	+	.	.	+	.	.	.	Gewoon varkensgras-type
Riccia	Land-/Watervorkje
Spergula arvensis	+	.	+	+	+	Gewone spurrie
Open zoetwater										
Algae	.	.	+	wieren en algen
Lemna	.	.	+	Eendenkroos
Type 128A	.	.	+	.	+	+	+	+	.	Watertype (T.128A)
Moerassen										
Cyperaceae	.	.	+	.	.	+	+	+	+	Cypergrassenfamilie
Hydrocotyle vulgaris	.	.	+	+	.	Waternavel
Mentha-type	.	.	+	.	.	.	+	.	.	Munt-type
Rumex hydrolapathum	(+)	Waterzuring
Sparganium erectum-type	+	Grote en Blonde egelskop-type
Graslanden										
Centaurea nigra-type	.	.	+	.	+	.	.	+	+	Centaurea nigra-type
Cirsium-type	+	Vederdistel
Galium-type	+	+	Walstro-type
Geranium molle-type	+	+	.	.	.	Zachte ooievaarsbek-type
Plantago lanceolata	.	.	+	+	.	.	+	+	+	Smalle weegbree
Poaceae	+	+	+	+	.	.	+	++	++	Grassenfamilie
Poaceae ± 40 µm	.	.	+	Grassenfamilie ± 40 µm
Potentilla-type	.	.	.	+	.	.	.	+	+	Ganzerik-type
Ranunculus acris-type	.	.	+	+	+	.	.	+	+	Scherpe boterbloem-type
Rhinanthus-type	+	.	Ratelaar-type
Rumex	.	.	+	.	.	+	.	.	.	Zuring

Rumex acetosa-type	+	+	Veldzuring-type
Succisa pratensis	.	.	+	+	+	+	+	+	+	Blauwe knoop
Trifolium-type	+	.	Klaver-type
Diverse kruidachtige soorten										
Apiaceae	+	Schermbloemenfamilie
Asteraceae liguliflorae	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Lintbloemige Asterfamilie
Asteraceae tubuliflorae	+	.	+	.	+	+	+	+	.	Buisbloemige Asterfamilie
Brassicaceae	+	+	Kruisbloemenfamilie
Caryophyllaceae	.	.	+	+	+	.	+	+	+	Anjerfamilie
Fabaceae	+	+	Vlinderbloemenfamilie
Hoogveen en heide										
Calluna vulgaris-type	+	+	+	+	+	+	+	++	++	Heideachtigen
Myrica gale	Wilde gagel
Spergularia-type	.	.	+	.	.	+	+	.	.	Schijnspurrie-type
Sphagnum	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Veenmos
Sphagnum cuspidatum-type	+	.	+	.	+	.	+	.	.	Waterveenmos-type
Droog bos										
Acer campestre-type	+	Spaanse aak-type
Betula	+	+	+	+	+	+	+	++	++	Berk
Carpinus	+	.	.	Haagbeuk
Corylus avellana	+	+	+	+	+	+	+	++	++	Hazelaar
Fagus sylvatica	.	.	+	+	+	+	+	+	+	Beuk
Fraxinus	.	.	+	.	.	+	.	.	.	Es
Hedera helix	(+)	.	Klimop
Ilex aquifolium	.	.	+	.	+	Hulst
Lonicera periclymenum	+	Wilde kamperfoelie
Pinus	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Den
Quercus	+	+	++	+	+	+	+	+	+	Eik
Stellaria holostea	.	.	+	.	.	+	.	.	.	Grote muur
Tilia	.	+	+	+	+	+	+	++	+	Linde
Tilia platyphyllos	.	.	+	(+)	+	+	+	.	.	Zomerlinde
Ulmus	.	+	+	+	+	.	.	+	+	Iep
Viscum album	+	+	+	.	Maretak
Nat bos										
Alnus	+	+	++	+	+	+	+	++	++	Els
Salix	+	+	Wilg
Abies/Picea	.	.	.	+	.	.	+	.	.	Zilverspar/Spar
Varens e.d.										
Dryopteris-type	+	+	+	+	.	+	+	+	+	Niervaren-type
Osmunda regalis	.	.	+	+	+	+	+	(+)	.	Koningsvaren
Polypodium	.	.	+	+	+	+	+	+	+	Eikvaren
Pteridium aquilinum	.	.	+	+	.	+	.	.	+	Adelaarsvaren
Microfossielen (algemeen)										
mestschimmels	.	+	++	mestschimmels
schimmels	.	.	+	schimmels
Eencellige organismen	+	Eencellige organismen

BIJLAGE 4B EERSEL-KERKEBOGTEN, RESULTATEN POLLENINVENTARISATIE PUTTEN EN KUILEN MIDDELEEUWEN EN NIEUWE TIJD.

Verklaring: (+) = enkeling aanwezig, + = aanwezig, ++ = veel aanwezig, +++ = dominant aanwezig, ? = determinatie onzeker, VM = Volle Middeleeuwen, NT = Nieuwe Tijd, wp = waterput, mk = mestkuil, gr = greppel, bg = bijgebouw, hk = hutkom, v = vlak (hekje), k = kuil, cf. = gelijkend op.

preparaatnummer (BX)	3233	2994	2995	2996	3230	3231	3009	3010
putnummer	113	113	113	113	116	116	116	116
structuurnummer	204	205	935	935	201	202	613	613
spoornummer	3	77	123	123	6	48	120	120
laagnummer	8	8	10	10	8	8		
diepte (cm)	-	24	13	30	-	-	A	B
volume (cm3)	2	3	2	3	2	2	2	2
Datering	MM	MM	MM	MM	MM	MM	MM	MM
Context	wp	wp	gr	gr	wp	wp	bg	bg

Cultuurgewassen

Cerealìa-type	++	++	+++	+	++	++	+	.	graan-type
Fagopyrum esculentum	Boekweit
Hordeum / Triticum-type	Gerst / Tarwe-type
Linum usitatissimum	.	.	+	+	Vlas
Secale cereale	+	.	++	+	.	+	.	.	Rogge

Cultuurindicatoren

Anthemis-type	+	.	+	.	.	+	.	.	Schubkamille-type
Anthoceros punctatus	+	.	+	+	.	+	.	.	Zwart hauwmos
Artemisia	+	+	.	+	.	.	.	+	Alsem
Chenopodiaceae	+	.	+	+	+	.	.	+	Ganzenvoetfamilie
Convolvulus arvensis-type	.	.	+	+	Akkerwinde-type
Papaver rhoeas	Grote klaproos
Persicaria maculosa-type	+	.	+	+	+	+	.	.	Perzikkruid-type
Phaeoceros laevis	.	.	+	+	Geel hauwmos
Polygonum aviculare-type	+	+	+	+	+	+	.	.	Gewoon varkensgras-type
Riccia	.	.	.	+	+	+	.	.	Land-/Watervorkje
Rumex acetosella	+	.	+	Schapenzuring
Scleranthus annuus	Eenjarige hardbloem
Sinapis-type	Monsterd-type
Spergula arvensis	+	.	+	+	+	.	.	+	Gewone spurrie

Open zoetwater

Algae	.	.	+	wieren en algen
Type 128A	Watertype (T.128A)

Moerassen

Cyperaceae	+	.	+	.	.	+	.	.	Cypergrasfamilie
Filipendula	(moeras)Spirea
Hydrocotyle vulgaris	Waternavel
Lythrum salicaria	.	.	+	+	Grote kattenstaart
Mentha-type	Munt-type

Sparganium erectum-type	Grote en Blonde egelskop-type
Valeriana officinalis-type	Echte valeriaan-type
Graslanden									
Cirsium-type	.	.	+	+	Vederdistel
Galium-type	Walstro-type
Geranium molle-type	.	.	.	+	Zachte ooievaarsbek-type
Plantago lanceolata	+	.	+	+	.	+	.	.	Smalle weegbree
Poaceae	+	+	+	+	+	.	+	+	Grassenfamilie
Polygala vulgaris-type	Gewone vleugeltjesbloem-type
Potentilla-type	.	.	+	+	+	.	.	.	Ganzerik-type
Ranunculus acris-type	.	.	+	+	Scherpe boterbloem-type
Rhinanthus-type	.	.	.	+	Ratelaar-type
Rumex	+	.	.	+	+	.	.	.	Zuring
Rumex acetosa-type	Veldzuring-type
Succisa pratensis	+	.	+	+	.	+	.	+	Blauwe knoop
Diverse kruidachtige soorten									
Apiaceae	+	.	.	Schermbloemenfamilie
Asteraceae liguliflorae	+	+	+	+	+	+	.	.	Lintbloemige Asterfamilie
Asteraceae tubuliflorae	+	.	+	+	+	+	.	.	Buisbloemige Asterfamilie
Brassicaceae	+	Kruisbloemenfamilie
Campanulaceae	+	Klokjesfamilie
Caryophyllaceae	.	+	.	+	.	+	.	.	Anjerfamilie
Epilobium	Basterdwederik
Fabaceae	Vlinderbloemenfamilie
Hoogveen en heide									
Calluna vulgaris-type	++	+	+	++	+	+	++	+	Heideachtigen
Myrica gale	Wilde gagel
Spergularia-type	.	.	.	+	Schijnspurrie-type
Sphagnum	+	+	.	.	+	+	+++	+++	Veenmos
Sphagnum cuspidatum-type	.	+	+	.	.	+	+	.	Waterveenmos-type
Droog bos									
Acer campestre-type	Spaanse aak-type
Betula	+	+	+	+	+	+	+	+	Berk
Carpinus	+	.	+	+	.	.	+	+	Haagbeuk
cf. Anemone nemorosa-type	cf. Bosanemoon-type
Circea	.	.	+	Heksenkruid
Corylus avellana	+	+	+	+	+	+	+	+	Hazelaar
Fagus sylvatica	+	.	+	+	+	.	+	+	Beuk
Fraxinus	+	+	Es
Hedera helix	+	+	+	+	Klimop
Ilex aquifolium	.	.	+	Hulst
Juniperus communis	Jeneverbes
Lonicera periclymenum	+	Wilde kamperfoelie
Malva sylvestris-type	Groot kaasjeskruid-type
Pinus	+	+	+	+	+	+	+	+	Den
Quercus	+	+	+	+	+	+	+	+	Eik
Sorbus groep	Lijsterbes groep
Stellaria holostea	Grote muur

Tilia	.	.	+	+	+	+	+	+	Linde
Tilia platyphyllos	+	.	+	.	Zomerlinde
Ulmus	.	+	+	.	+	+	+	+	Iep
Viscum album	+	+	Maretak
Nat bos									
Alnus	+	+	+	+	+	+	++	++	Els
Salix	Wilg
Niet inh. bomen en struiken									
Abies/Picea	+	.	+	+	.	.	+	+	Zilverspar/Spar
Juglans regia	Walnoot
Varens e.d.									
Dryopteris-type	+	+	+	+	+	+	+	+	Niervaren-type
Lycopodium inundatum	Moeraswolfsklauw
Osmunda regalis	.	+	+	.	.	.	+	+	Koningsvaren
Polypodium	+	+	+	+	.	.	+	+	Eikvaren
Pteridium aquilinum	+	.	+	+	+	+	.	.	Adelaarsvaren
Microfossielen (algemeen)									
mestschimmels	+	.	.	+	+	+	.	.	mestschimmels
schimmels	+	.	.	++	++	+	.	.	schimmels
Eencellige organismen	Eencellige organismen
Diatomeeën fragmenten	Diatomeeën fragmenten

preparaatnummer (BX)	3217	3216	3215	3214	3005	3006	3218	3219	
putnummer	122	120	120	120	122	122	122	123	
structuurnummer	209	293	229	227	206	206	207	614	
spoornummer	1	92	4	2	3	3	4	30	
laagnummer	8	10	8	8	10	10	8	10	
diepte (cm)	18	8	24	16	27	34	24	18	
volume (cm3)	1,5	2	1,5	1,5	2	3	2	1,5	
Datering	MM	MM	MM	MM	MM	MM	MM	MM	
Context	wp	mk	wp	wp	hk	hk	wp	mk	
Cultuurgewassen									
Cerealia-type	++	++	+	+	+	+	++	+	graan-type
Fagopyrum esculentum	.	.	.	???	Boekweit
Hordeum / Triticum-type	Gerst / Tarwe-type
Linum usitatissimum	??	.	.	.	?	+	.	.	Vlas
Secale cereale	.	+	+	.	Rogge
Cultuurindicatoren									
Anthemis-type	+	+	Schubkamille-type
Anthoceros punctatus	(+)	(+)	.	+	.	.	(+)	.	Zwart hauwmos
Artemisia	+	+	.	+	.	.	+	.	Alsem
Chenopodiaceae	+	+	+	+	.	.	+	+	Ganzenvoetfamilie
Convolvulus arvensis-type	?	+	.	.	Akkerwinde-type
Papaver rhoeas	Grote klaproos
Persicaria maculosa-type	+	.	+	+	.	+	+	.	Perzikkruide-type
Phaeoceros laevis	.	(+)	.	+	+	+	1	.	Geel hauwmos
Polygonum aviculare-type	+	.	.	+	.	+	+	.	Gewoon varkensgras-type
Riccia	+	.	.	.	+	+	.	.	Land-/Watervorkje
Rumex acetosella	.	.	+	+	Schapenzuring
Scleranthus annuus	Eenjarige hardbloem
Sinapis-type	+	.	Monsterd-type
Spergula arvensis	+	+	.	.	Gewone spurrie
Open zoetwater									
Algae	+	.	+	wieren en algen
Type 128A	.	+	.	.	.	+	.	.	Watertype (T.128A)
Moerassen									
Cyperaceae	+	.	.	+	.	.	+	.	Cypergrasfamilie
Filipendula	.	.	+	(moeras)Spirea
Hydrocotyle vulgaris	Waternavel
Lythrum salicaria	.	.	+	Grote kattenstaart
Mentha-type	Munt-type
Sparganium erectum-type	Grote en Blonde egelskop-type
Valeriana officinalis-type	Echte valeriaan-type
Graslanden									
Cirsium-type	.	.	+	.	.	+	.	.	Vederdistel
Galium-type	+	+	.	.	Walstro-type
Geranium molle-type	Zachte ooievaarsbek-type
Plantago lanceolata	+	+	.	+	.	+	+	.	Smalle weegbree
Poaceae	+	.	+	+	.	+	+	+	Grassenfamilie
Polygala vulgaris-type	.	.	.	(+)	Gewone vleugeltjesbloem-type

Potentilla-type	.	.	.	+	.	.	+	.	Ganzerik-type
Ranunculus acris-type	+	+	+	.	Scherpe boterbloem-type
Rhinanthus-type	Ratelaar-type
Rumex	+	.	+	+	.	.	+	.	Zuring
Rumex acetosa-type	+	.	+	Veldzuring-type
Succisa pratensis	+	+	+	+	+	+	+	.	Blauwe knoop
Diverse kruidachtige soorten									
Apiaceae	.	.	.	+	Schermbloemenfamilie
Asteraceae liguliflorae	+	+	+	+	+	+	+	+	Lintbloemige Asterfamilie
Asteraceae tubuliflorae	+	+	+	+	.	+	+	+	Buisbloemige Asterfamilie
Brassicaceae	.	.	+	+	Kruisbloemenfamilie
Campanulaceae	+	Klokjesfamilie
Caryophyllaceae	.	.	.	+	.	+	+	+	Anjerfamilie
Epilobium	.	.	+	Basterdwederik
Fabaceae	.	.	+	+	.	+	+	.	Vlinderbloemenfamilie
Hoogveen en heide									
Calluna vulgaris-type	+	+++	+	++	+	++	+	+	Heideachtigen
Myrica gale	Wilde gagel
Spergularia-type	.	.	+	Schijnspurrie-type
Sphagnum	+	+	+	+	+	+	.	+	Veenmos
Sphagnum cuspidatum-type	.	+	.	.	+	+	.	++	Waterveenmos-type
Droog bos									
Acer campestre-type	Spaanse aak-type
Betula	+	+	+	+	.	+	+	+	Berk
Carpinus	.	+	+	.	.	+	+	.	Haagbeuk
cf. Anemone nemorosa-type	cf. Bosanemoon-type
Circea	Heksenkruid
Corylus avellana	+	+	+	+	+	+	+	+	Hazelaar
Fagus sylvatica	.	+	+	+	.	+	+	+	Beuk
Fraxinus	+	Es
Hedera helix	+	+	.	Klimop
Ilex aquifolium	+	Hulst
Juniperus communis	Jeneverbes
Lonicera periclymenum	Wilde kamperfoelie
Malva sylvestris-type	Groot kaasjeskruid-type
Pinus	+	+	+	+	+	+	+	+	Den
Quercus	+	+	+	+	+	+	+	+	Eik
Sorbus groep	Lijsterbes groep
Stellaria holostea	Grote muur
Tilia	+	+	+	+	.	+	+	+	Linde
Tilia platyphyllos	(+)	(+)	Zomerlinde
Ulmus	+	+	.	.	.	+	+	+	Iep
Viscum album	+	.	.	Maretak
Nat bos									
Alnus	+	+	+	+	+	+	+	+	Els
Salix	Wilg
Niet inheemse bomen en struiken									
Abies/Picea	Zilverspar/Spar

Juglans regia	Walnoot
Varens e.d.									
Dryopteris-type	+	+	+	+	+	+	+	+	Niervaren-type
Lycopodium inundatum	.	.	.	(+)	Moeraswolfsklauw
Osmunda regalis	+	.	.	Koningsvaren
Polypodium	+	+	+	+	Eikvaren
Pteridium aquilinum	.	+	+	+	.	.	+	.	Adelaarsvaren
Microfossielen (algemeen)									
mestschimmels	++	.	.	+	.	.	++	.	mestschimmels
schimmels	++	.	++	.	.	.	++	+	schimmels
Eencellige organismen	.	.	+	Eencellige organismen
Diatomeeën fragmenten	.	.	+	Diatomeeën fragmenten

preparaatnummer (BX)	3220	3862	3222	3223	3863	3228	3227	3229	3225
putnummer	130	138	139	139	139	153	153	155	148
structuurnummer	252	249	605	605	923	284	295	619	9148
spoornummer	1	505	108	108	142	158	134	51	248
laagnummer	8	8	10/1	10/1	551	10	10	10	10
diepte (cm)	17	-	20	3		11	12	16	28
volume (cm3)	1,5	2	1,5	2	2	2	2	2	2
Datering	MM	MM	MM	MM	MM	MM	MM	MM	NT
Context	wp	wp	mk	mk	v	mk	mk	mk	k

Cultuurgewassen

Cerealia-type	+	+	++	(+)	+	+	+	(+)	++	graan-type
Fagopyrum esculentum	Boekweit
Hordeum / Triticum-type	.	+	.	.	+	Gerst / Tarwe-type
Linum usitatissimum	.	+	Vlas
Secale cereale	+	+	+	.	+	Rogge

Cultuurindicatoren

Anthemis-type	+	+	+	.	+	.	.	.	+	Schubkamille-type
Anthoceros punctatus	+	+	+	.	+	.	+	.	.	Zwart hauwmos
Artemisia	+	+	.	.	+	+	+	+	+	Alsem
Chenopodiaceae	.	+	+	.	(+)	+	.	+	+	Ganzenvoetfamilie
Convolvulus arvensis-type	Akkerwinde-type
Papaver rhoeas	+	Grote klaproos
Persicaria maculosa-type	.	+	+	+	+	+	.	.	.	Perzikkruid-type
Phaeoceros laevis	.	+	.	+	(+)	Geel hauwmos
Polygonum aviculare-type	.	+	+	.	+	+	.	.	+	Gewoon varkensgras-type
Riccia	+	.	+	.	.	Land-/Watervorkje
Rumex acetosella	+	+	Schapenzuring
Scleranthus annuus	+	Eenjarige hardbloem
Sinapis-type	+	Monsterd-type
Spergula arvensis	.	+	+	.	+	.	.	.	+	Gewone spurrie

Open zoetwater

Algae	+	.	+	wieren en algen
Type 128A	.	+	+	+	(+)	Watertype (T.128A)

Moerassen

Cyperaceae	+	(+)	.	+	+	.	+	.	.	Cypergrasfamilie
Filipendula	.	.	+	(moeras)Spirea
Hydrocotyle vulgaris	.	.	+	+	Waternavel
Lythrum salicaria	(+)	Grote kattenstaart
Mentha-type	.	(+)	.	.	(+)	Munt-type
Sparganium erectum-type	.	+	Grote en Blonde egelskop-type
Valeriana officinalis-type	(+)	Echte valeriaan-type

Graslanden

Cirsium-type	.	.	.	+	.	.	+	+	+	Vederdistel
Galium-type	.	+	Walstro-type
Geranium molle-type	.	(+)	.	.	(+)	Zachte ooievaarsbek-type
Plantago lanceolata	+	+	+	+	+	.	.	+	+	Smalle weegbree
Poaceae	+	++	+	.	++	+	+	+	+	Grassenfamilie

Polygala vulgaris-type	Gewone vleugeltjesbloem-type
Potentilla-type	.	.	+	+	+	.	+	+	+	Ganzerik-type
Ranunculus acris-type	.	+	+	Scherpe boterbloem-type
Rhinanthus-type	Ratelaar-type
Rumex	+	+	.	+	Zuring
Rumex acetosa-type	.	+	.	.	+	Veldzuring-type
Succisa pratensis	+	+	+	+	+	Blauwe knoop
Diverse kruidachtige soorten										
Apiaceae	.	.	+	.	+	Schermbloemenfamilie
Asteraceae liguliflorae	+	+	+	.	(+)	+	+	+	+	Lintbloemige Asterfamilie
Asteraceae tubuliflorae	+	.	+	+	(+)	+	+	.	+	Buisbloemige Asterfamilie
Brassicaceae	.	+	.	.	+	.	.	+	.	Kruisbloemenfamilie
Campanulaceae	+	+	+	Klokjesfamilie
Caryophyllaceae	+	+	+	.	+	Anjerfamilie
Epilobium	Basterdwederik
Fabaceae	.	+	Vlinderbloemenfamilie
Hoogveen en heide										
Calluna vulgaris-type	+	++	+	.	++	+	+++	+	+++	Heideachtigen
Myrica gale	+	+	.	.	.	Wilde gagel
Spergularia-type	Schijspurrie-type
Sphagnum	+	+	+	.	+	+	+	+	+	Veenmos
Sphagnum cuspidatum-type	+	+	+	+	Waterveenmos-type
Droog bos										
Acer campestre-type	(+)	Spaanse aak-type
Betula	+	+	+	+	+	++	+	+	+	Berk
Carpinus	.	+	+	.	+	+	+	+	+	Haagbeuk
cf. Anemone nemorosa-type	(+)	cf. Bosanemoon-type
Circea	Heksenkruid
Corylus avellana	+	+	+	+	++	++	+	+	+	Hazelaar
Fagus sylvatica	.	+	+	+	+	+	+	+	+	Beuk
Fraxinus	.	+	.	.	.	+	.	.	.	Es
Hedera helix	.	+	.	.	.	+	.	.	.	Klimop
Ilex aquifolium	Hulst
Juniperus communis	.	.	+	+	Jeneverbes
Lonicera periclymenum	+	.	.	.	Wilde kamperfoelie
Malva sylvestris-type	.	(+)	Groot kaasjeskruid-type
Pinus	+	+	+	+	+	++	+	+	+	Den
Quercus	+	++	+	+	++	+	+	+	+	Eik
Sorbus groep	.	+	Lijsterbes groep
Stellaria holostea	.	.	+	Grote muur
Tilia	.	+	+	+	+	+	+	+	+	Linde
Tilia platyphyllos	.	.	(+)	(+)	.	(+)	(+)	(+)	(+)	Zomerlinde
Ulmus	.	+	+	+	+	+	+	+	.	Iep
Viscum album	.	.	.	(+)	.	(+)	.	.	.	Maretak
Nat bos										
Alnus	+	++	+	+	++	+++	+	+++	++	Els
Salix	.	.	.	+	+	Wilg
Abies/Picea	+	.	Zilverspar/Spar

Juglans regia	(+)	Walnoot
Varens e.d.										
Dryopteris-type	+	+	+	+	+	+	.	+	.	Niervaren-type
Lycopodium inundatum	Moeraswolfsklauw
Osmunda regalis	.	(+)	.	.	(+)	+	.	.	.	Koningsvaren
Polypodium	.	(+)	.	+	+	+	.	.	+	Eikvaren
Pteridium aquilinum	.	(+)	.	+	+	+	+	+	.	Adelaarsvaren
Microfossielen (algemeen)										
mestschimmels	+	++	.	.	++	mestschimmels
schimmels	++	schimmels
Eencellige organismen	Eencellige organismen
Diatomeeën fragmenten	Diatomeeën fragmenten

BIJLAGE 4 C EERSEL-KERKEBOGTEN, RESULTATEN POLLEN-
INVENTARISATIE PLAGGENDEK MIDDELEEUWEN
EN LATER.

Verklaring: (+) = enkeling aanwezig, + = aanwezig, ++ = veel aanwezig, +++ = dominant aanwezig, ? = determina-
tie onzeker, VM = Volle Middeleeuwen, pd = plaggendek, cf. = gelijkend op.

preparaatnummer (BX)	3872	3202	3201	3213	3208	3207	3206	3210	
putnummer	500	500	500	500	500	500	500	500	
structuurnummer	3026	3026	3026	3026	3040	3040	3040	3040	
spoornummer	6	6	6	6	20	20	20	20	
laagnummer	502	502	502	502	527	527	527	527	
diepte (cm)	-	17	26	33	3	10	15	25	
volume (cm3)	8	3	3	3	3	3	3	3	
datering	MM	MM	MM	MM	?	?	?	?	
context	pd	pd	pd	pd	pd	pd	pd	pd	
Cultuurgewassen									
Cerealia-type	+	++	+	++	++	++	++	+	graan-type
Fagopyrum esculentum	.	+	+	+	.	(+)	+	.	Boekweit
Hordeum / Triticum-type	+	Gerst / Tarwe-type
Linum usitatissimum	Vlas
Secale cereale	.	+	+	+	+	+	++	.	Rogge
Vicia faba-type	Tuinboon-type
Cultuurindicatoren									
Ambrosia-type	+	+	+	.	Ambrosia/Stekelnoot-type
Anthemis-type	.	.	+	.	.	.	+	.	Schubkamille-type
Anthoceros punctatus	+	.	.	+	Zwart hauwmos
Artemisia	+	+	+	+	+	+	+	+	Alsem
Centaurea cyanus	.	+	+	+	.	.	+	.	Blauwe korenbloem
Chenopodiaceae	.	.	.	+	+	+	+	+	Ganzenvoetfamilie
Convolvulus arvensis-type	(+)	+	.	Akkerwinde-type
Persicaria maculosa-type	+	.	.	+	+	+	+	+	Perzikkruid-type
Phaeoceros laevis	+	.	+	+	Geel hauwmos
Plantago major	+	.	Grote weegbree
Polygonum aviculare-type	.	+	+	.	+	.	+	.	Gewoon varkensgras-type
Riccia	+	.	.	.	+	+	.	+	Land-/Watervorkje
Rumex acetosella	.	.	.	+	.	.	+	+	Schapenzuring
Scleranthus annuus	(+)	+	Eenjarige hardbloem
Sinapis-type	.	+	.	.	+	+	+	.	Monsterd-type
Spergula arvensis	+	+	+	+	.	.	+	.	Gewone spurrie
Open zoetwater									
Algae	.	.	+	+	+	+	+	+	wieren en algen
Type 128A	.	.	.	+	+	+	+	+	Watertype (T.128A)
Moerassen									
Cyperaceae	.	.	+	.	+	+	+	+	Cypergrasfamilie
Filipendula	+	.	(moeras)Spirea
Hydrocotyle vulgaris	+	+	.	+	Waternavel
Iris pseudacorus	(+)	.	.	.	Gele lis

Lythrum salicaria	+	.	.	.	Grote kattenstaart
Mentha-type	Munt-type
Graslanden									
Centaurea nigra-type	.	.	+	.	.	.	+	+	Centaurea nigra-type
Cirsium-type	+	.	+	Vederdistel
Galium-type	.	+	.	.	+	.	.	.	Walstro-type
Medicago lupulina-type	Hopklaver-type
Plantago lanceolata	+	+	+	+	+	+	+	++	Smalle weegbree
Poaceae	+++	+	+	+	+	+	+	+	Grassenfamilie
Poaceae ± 40 µm	Grassenfamilie ± 40 µm
Potentilla-type	.	.	.	+	.	.	+	.	Ganzerik-type
Ranunculus acris-type	+	.	.	+	++	+	+	+	Scherpe boterbloem-type
Rhinanthus-type	+	+	+	.	Ratelaar-type
Rumex	.	.	+	+	+	+	.	.	Zuring
Rumex acetosa-type	+	Veldzuring-type
Succisa pratensis	+	+	.	+	.	.	+	+	Blauwe knoop
Diverse kruidachtige soorten									
Apiaceae	+	.	.	.	Schermbloemenfamilie
Asteraceae liguliflorae	+	+	+	+	+	+	+	+	Lintbloemige Asterfamilie
Asteraceae tubuliflorae	+	+	+	+	+	+	+	+	Buisbloemige Asterfamilie
Brassicaceae	+	+	.	+	Kruisbloemenfamilie
Campanulaceae	+	.	.	+	Klokjesfamilie
Caryophyllaceae	+	+	+	+	Anjerfamilie
Fabaceae	+	+	+	.	+	+	+	+	Vlinderbloemenfamilie
Gentianaceae	+	.	Gentiaanfamilie
Ranunculaceae	.	.	+	.	+	++	+	.	Ranonkelfamilie
Hoogveen en heide									
Calluna vulgaris-type	++	+	+	++	+	+	+	+	Heideachtigen
Myrica gale	+	Wilde gagel
Radiola linooides	(+)	.	.	.	Dwergglas
Spergularia-type	.	+	+	+	.	+	+	+	Schijnspurrie-type
Sphagnum	.	+	+	+	+	+	+	+	Veenmos
Sphagnum cuspidatum-type	.	.	+	+	.	+	+	+	Waterveenmos-type
Droogbos									
Acer campestre-type	+	.	Spaanse aak-type
Betula	+	+	+	+	+	+	+	++	Berk
Carpinus	.	.	+	+	+	+	(+)	(+)	Haagbeuk
cf. Anemone nemorosa-type	.	.	.	+	+	.	+	+	cf. Bosanemoon-type
Corylus avellana	+	+	+	+	+	+	+	+	Hazelaar
Fagus sylvatica	(+)	(+)	(+)	+	+	+	+	+	Beuk
Fraxinus	.	.	.	+	+	.	.	.	Es
Hedera helix	(+)	.	.	.	Klimop
Ilex aquifolium	4	.	.	.	Hulst
Lonicera periclymenum	.	+	(+)	Wilde kamperfoelie
Pinus	.	+	+	+	+	+	+	+	Den
Quercus	+	+	+	+	+	+	+	++	Eik
Stellaria holostea	(+)	.	.	.	Grote muur
Tilia	++	+	.	+	+	+	+	+	Linde

<i>Tilia platyphyllos</i>	(+)	.	(+)	Zomerlinde
<i>Ulmus</i>	.	.	.	+	+	+	.	+	Iep
<i>Viscum album</i>	(+)	.	.	.	Maretak
Nat bos									
<i>Alnus</i>	++	+	+	+	++	++	+	++	Els
<i>Salix</i>	+	.	+	.	Wilg
Niet inheemse bomen en struiken									
<i>Abies/Picea</i>	+	+	.	.	Zilverspar/Spar
cf. <i>Buxus sempervirens</i>	Palmboompje?
Varens e.d.									
<i>Dryopteris</i> -type	+	+	+	+	+	+	+	+	Niervaren-type
<i>Osmunda regalis</i>	Koningsvaren
<i>Pilularia globulifera</i>	+	Pilvaren
<i>Polypodium</i>	+	+	+	+	Eikvaren
<i>Pteridium aquilinum</i>	.	.	.	+	+	+	+	+	Adelaarsvaren
Microfossielen (algemeen)									
mestschimmels	.	.	++	+	mestschimmels
Diatomeeën fragmenten	.	??	Diatomeeën fragmenten

preparaatnummer (BX)	3209	3212	3211	3203	3205	3204	
putnummer	500	500	500	500	500	500	
structuurnummer	3040	3040	3040	3040	3040	3040	
spoornummer	20	20	20	20	20	20	
laagnummer	527	568	568	569	569	569	
diepte (cm)	31	13	15	4	17	25	
volume (cm3)	3	3	2	3	3	3	
datering	?	?	?	?	?	?	
context	pd	pd	pd	pd	pd	pd	
Cultuurgewassen							
Cerealia-type	+	.	+	++	+	++	graan-type
Fagopyrum esculentum	.	.	.	+	+	+	Boekweit
Hordeum / Triticum-type	Gerst / Tarwe-type
Linum usitatissimum	(+)	+	Vlas
Secale cereale	.	.	.	++	+	++	Rogge
Vicia faba-type	+	Tuinboon-type
Cultuurindicatoren							
Ambrosia-type	Ambrosia/Stekelnoot-type
Anthemis-type	+	+	Schubkamille-type
Anthoceros punctatus	+	+	Zwart hauwmos
Artemisia	+	.	+	.	+	+	Alsem
Centaurea cyanus	.	.	.	+	+	+	Blauwe korenbloem
Chenopodiaceae	+	+	Ganzenvoetfamilie
Convolvulus arvensis-type	(+)	Akkerwinde-type
Persicaria maculosa-type	(+)	.	+	.	.	+	Perzikkruid-type
Phaeoceros laevis	+	Geel hauwmos
Plantago major	Grote weegbree
Polygonum aviculare-type	+	.	.	+	.	.	Gewoon varkensgras-type
Riccia	Land-/Watervorkje
Rumex acetosella	.	.	.	+	+	.	Schapenzuring
Scleranthus annuus	Eenjarige hardbloem
Sinapis-type	+	.	+	.	+	+	Monsterd-type
Spergula arvensis	.	.	.	+	+	+	Gewone spurrie
Open zoetwater							
Algae	+	+	+	+	+	+	wieren en algen
Type 128A	+	+	.	.	.	+	Watertype (T.128A)
Moerassen							
Cyperaceae	+	+	.	.	+	+	Cypergrasfamilie
Filipendula	(moeras)Spirea
Hydrocotyle vulgaris	+	Waternavel
Iris pseudacorus	Gele lis
Lythrum salicaria	Grote kattenstaart
Mentha-type	+	.	Munt-type
Graslanden							

Centaurea nigra-type	+	Centaurea nigra-type
Cirsium-type	.	.	.	+	.	.	Vederdistel
Galium-type	Walstro-type
Medicago lupulina-type	.	.	.	+	.	+	Hopklaver-type
Plantago lanceolata	+	.	.	+	+	+	Smalle weegbree
Poaceae	+	+	+	+	+	+	Grassenfamilie
Poaceae ± 40 µm	(+)	(+)	(+)	.	.	.	Grassenfamilie ± 40 µm
Potentilla-type	Ganzerik-type
Ranunculus acris-type	+	+	+	+	.	+	Scherpe boterbloem-type
Rhinanthus-type	+	Ratelaar-type
Rumex	+	+	Zuring
Rumex acetosa-type	Veldzuring-type
Succisa pratensis	+	+	+	.	+	.	Blauwe knoop
Diverse kruidachtige soorten							
Apiaceae	.	.	+	.	.	.	Schermbloemenfamilie
Asteraceae liguliflorae	.	.	+	+	+	+	Lintbloemige Asterfamilie
Asteraceae tubuliflorae	+	.	+	+	+	+	Buisbloemige Asterfamilie
Brassicaceae	.	.	.	+	.	.	Kruisbloemenfamilie
Campanulaceae	.	.	+	.	.	.	Klokjesfamilie
Caryophyllaceae	+	.	.	+	+	+	Anjerfamilie
Fabaceae	+	+	Vlinderbloemenfamilie
Gentianaceae	.	.	+	.	.	.	Gentiaanfamilie
Ranunculaceae	+	Ranonkelfamilie
Hoogveen en heide							
Calluna vulgaris-type	+	+	+	+	+	+	Heideachtigen
Myrica gale	+	Wilde gagel
Radiola linoides	.	(+)	Dwergglas
Spergularia-type	.	+	.	+	.	.	Schijnspurrie-type
Sphagnum	+	+	+	+	+	+	Veenmos
Sphagnum cuspidatum-type	+	+	.	+	.	+	Waterveenmos-type
Droogbos							
Acer campestre-type	Spaanse aak-type
Betula	+	+	+	+	+	+	Berk
Carpinus	+	.	+	(+)	(+)	(+)	Haagbeuk
cf. Anemone nemorosa-type	+	+	+	.	.	+	cf. Bosanemoon-type
Corylus avellana	+	+	+	+	+	+	Hazelaar
Fagus sylvatica	+	(+)	(+)	(+)	+	+	Beuk
Fraxinus	Es
Hedera helix	.	(+)	Klimop
Ilex aquifolium	+	.	.	.	+	.	Hulst
Lonicera periclymenum	+	+	(+)	+	.	.	Wilde kamperfoelie
Pinus	+	+	+	+	+	+	Den
Quercus	+	++	+	+	+	+	Eik
Stellaria holostea	+	(+)	Grote muur
Tilia	+	+	+	+	+	+	Linde
Tilia platyphyllos	.	(+)	(+)	.	.	.	Zomerlinde
Ulmus	+	(+)	+	.	.	.	Iep
Viscum album	+	(+)	(+)	.	.	.	Maretak

Nat bos

Alnus	+	++	++	+	+	+
Salix

Els

Wilg

Niet inheemse bomen en struiken

Abies/Picea	+
cf. Buxus sempervirens	.	+

Zilverspar/Spar

Palmboompje?

Varens e.d.

Dryopteris-type	+	+	+	+	.	.
Osmunda regalis	.	+
Pilularia globulifera
Polypodium	+	+	+	.	+	+
Pteridium aquilinum	+	.	+	+	.	+

Niervaren-type

Koningsvaren

Pilvaren

Eikvaren

Adelaarsvaren

Microfossielen (algemeen)

mestschimmels
Diatomeeën fragmenten	.	.	.	??	.	.

mestschimmels

Diatomeeën fragmenten

BIJLAGE 5A EERSEL-KERKEBOGTEN, RESULTATEN INVENTARISATIE MACRORESTEN DIEPE SPOREN.

Indien anders vermeld alle resten onverkoold. Verklaring: (+) = 1-10, += 11-50, ++ = 51-100, +++ = 101-1000, ++++ > 1000, cf. = gelijkend op, (v) = verkoold, (m) = gemineraliseerd, IJ = IJzertijd, I/R = Late-IJzertijd/Romeinse tijd, MM = Volle Middeleeuwen, wk = waterkuil, wp = waterput, pk = paalkuil, gr = greppel, mk = mestkuil).

putnummer	102	103	155	106	113	138	106	122
structuurnummer	9102	104	309	103		305	123	327
spoornummer	10	3	14	1	134	285	32	5
laagnummer	11	11	8	2	11	10/11	10	8
volume (l)	0,7	0,4	4,1	0,4	5	8,6	?	7,7
Context	wk	pk	wp	pk	wk	wp	pk	wp
Datering	IJ	IJ	IJ	IJ	IJ	IJ	IJ	IJ

Granen

Avena (v)	Haver
Avena sativa, kroonkafbasis (v)	Haver
Cerealia indet (v)	1	.	Granen
Cerealia, kaf	Granen
Cerealia?, halmfragment	Granen
Hordeum vulgare var. vulgare (v)	.	.	(+)	.	.	.	++	Gerst
Hordeum vulgare, aarspillid (v)	Gerst
Hordeum/Secale, aarspilfragment	Gerst/Rogge
Panicum miliaceum	Pluimgierst
Secale cereale (v)	Rogge
Secale cereale, aarspilfragment (v)	Rogge
Secale cereale, aarspilsegment	Rogge
Triticum spelta, aartjesvorkje	Spelt

Noten en fruit

Corylus avellana, schaalfragment	Hazelnoot
Corylus avellana, schaalfragment (v)	Hazelnoot
Prunus domestica	Pruim en Kroosjes
Rubus fruticosus	.	.	(+)	.	.	.	(+)	Gewone braam
Sambucus nigra	Gewone vlier

Groenten en kruiden

Apium graveolens	Selderij
Beta vulgaris, vruchtdeksel	Biet en Strandbiet
Beta vulgaris, vruchtkluwen	Biet en Strandbiet
Brassica nigra	Zwarte mosterd
cf. Foeniculum vulgare	Venkel

Overige gebruiksgewassen

Brassica rapa	Raapzaad
Linum usitatissimum	.	.	(+)	Vlas
Linum usitatissimum (v)	Vlas
Linum usitatissimum, kapselfragment	.	.	(+)	Vlas

Akkeronkruiden van voedselrijke bodem

Anagallis arvensis	.	.	(+)	Guichelheil
Aethusa cynapium	Hondspeterselie
Camelina sativa	Huttentut
Camelina sativa, hauwtje	Huttentut
cf. Cuscuta epilinum	Vlaswarkruid
cf. Persicaria maculosa	Perzikkruid
Euphorbia helioscopia	Kroontjeskruid
Fallopia convolvulus	.	.	(+)	.	.	(+)	1	Zwaluwtong
Fumaria officinalis	Gewone duivenkervel
Lamium amplexicaule	Hoenderbeet
Lamium purpureum	Paarse dovenetel s.s.
Persicaria maculosa	Perzikkruid
Solanum nigrum	Zwarte en Beklierde nachtschade
Sonchus asper	Gekroesde melkdistel
Sonchus oleraceus	Gewone melkdistel
Stellaria media	.	.	+	Vogelmuur
Urtica urens	Kleine brandnetel
Vicia hirsuta (v)	1	.	Ringelwikke
Akkeronkr. van matig voedsel. bodem								
Anchusa arvensis/officinalis	Kromhals/Gewone ossentong
Anthemis arvensis	Valse kamille
Aphanes inexpectata	Leeuwenklauw
Arnoseris minima	Korensla
Chrysanthemum segetum	Gele ganzenbloem
Echinochloa crus-galli (v)	.	.	.	1	.	1	.	Hanenpoot
Echinochloa crus-galli, kafje	.	.	+	Hanenpoot
Hypochaeris glabra/radicata	Glad biggenkruid/Gewoon biggenkruid
Raphanus raphanistrum, hauwfragment	Knopherik
Scleranthus annuus	1	Eenjarige hardbloem
Setaria pumila	Geelrode naalbaar
Spergula arvensis	.	.	+	Gewone spurrie
Stachys cf. arvensis	Akkerandoorn
Vicia sativa (v)	Smalle en Voederwikke
Tredplanten								
Capsella bursa-pastoris	.	.	.	1	.	.	.	Gewoon herderstasje
Plantago major	+	Grote en Getande weegbree
Poa annua	.	.	+	.	.	.	+	Straatgras
Polygonum aviculare	.	.	+	Gewoon varkensgras
Ruigteplanten								
Anthemis cotula	Stinkende kamille
Arctium minus/tomentosum	Gewone klit/Donzige klit
Atriplex patula/prostrata	Uitstaande melde/Spiesmelde
Chenopodium album	(+)	Melganzenvoet
Chenopodium album (v)	.	.	+	Melganzenvoet
Chenopodium cf. ficifolium (v)	.	.	.	1	.	.	.	Stippelganzenvoet
Cirsium arvense/palustre	.	.	(+)	Akkerdistel/Kale jonker
Malva neglecta	Klein kaasjeskruid
Nepeta cataria	Wild kattenkruid

Persicaria lapathifolia	.	.	(+)	+	Beklierde duizendknoop
Persicaria lapathifolia (v)	.	(+)	.	+	.	1	.	.	Beklierde duizendknoop
Rumex obtusifolius, bloemdek	Ridderzuring
Planten van storingsmilieus									
Carex cf. otrubae/vulpina	Valse voszegge/Voszegge
Carex cf. ovalis	.	.	+	Hazenzegge
Hydrocotyle vulgaris	.	.	(+)	Gewone waternavel
Juncus effusus-type	Pitrus
Leontodon autumnalis	Vertakte leeuwentand
Ranunculus flammula	.	.	+	Egelboterbloem
Ranunculus sardous	+	Behaarde boterbloem
Rumex crispus, bloembekleedsels	Krulzuring
Trifolium repens, bloemblad	Witte klaver
Planten van natte, stikstofrijke grond									
Bidens tripartita	Veerdelig tandzaad
Juncus bufonius	Greppelrus
Persicaria hydropiper	.	.	+	+	Waterpeper
Planten van natte, matig voedselr. grond									
Isolepis setacea	.	.	+	Borstelbies
Persicaria minor	Kleine/Zachte duizendknoop
Waterplanten									
Lemna	Eendenkroos
Potamogeton cf. pusillus	Tenger fonteinkruid
Ranunculus aquatilis-type	Fijne waterranonkel
Planten van voedselr. oevers en moerassen									
Carex acuta/elata	Scherpe-/Stijve zegge
Carex cf. riparia	Oeverzegge
Eleocharis palustris/uniglumis	Gewone/Slanke waterbies
Eleocharis palustris/uniglumis (v)	Gewone/Slanke waterbies
Glyceria fluitans	Mannagras
Glyceria maxima	.	.	+	Liesgras
Lycopus europaeus	Wolfspoot
Mentha aquatica/arvensis	Watermunt/Akkermunt
Sparganium erectum	Grote en Blonde egelskop
Stachys cf. palustris	Moerasandoorn
Planten van nat en vochtig grasland									
Carex disticha	Tweerijige zegge
Carex oederi	.	.	(+)	Geelgroene/Dwergzegge
Carex panicea	Blauwe zegge
Daucus carota	Peen
Euphrasia/Odontites	Ogentroost/Helmogentroost
Filipendula ulmaria	Moerasspirea
Lychnis flos-cuculi	Echte koekoeksbloem
Plantago lanceolata	Smalle weegbree
Poa pratensis/trivialis	Veldbeemdgras/Ruw beemdgras
Prunella vulgaris	(+)	Gewone brunel
Ranunculus acris/repens	Scherpe-/Kruipende boterbloem
Rhinanthus	Ratelaar

Planten van droog grasland

Carex caryophylla	Voorjaarszegge
cf. Rumex acetosella (v)	Schapenzuring
Jasione montana	Zandblauwtje
Poa compressa/nemoralis	Plat beemdgras/Schaduwgras
Rumex acetosella	.	.	+	Schapenzuring

Heideplanten

Calluna vulgaris, takje	Struikhei
Calluna vulgaris, takje (v)	Struikhei
Calluna vulgaris, vrucht	Struikhei
Carex pilulifera	.	.	+	Pilzegge
Danthonia decumbens	.	.	+	+	Tandjesgras
Erica tetralix, blaadje	Gewone dophei
Juncus squarrosus	Trekrus
cf. Molinia caerulea	Pijpenstrootje
Potentilla erecta	.	.	+	Tormentil

Planten van voedselrijke zomen

Galeopsis bifida-type	Gespleten hennepnetel
Urtica dioica	Grote brandnetel

Bomen

Alnus glutinosa, katjesfragment	1	Zwarte els
Alnus glutinosa	+	Zwarte els
Betula	Berk
Betula, schutblaadje	Berk
Quercus, knopschub	Eik
Salix, schutblad	Wilg
cf. Sorbus aucuparia (v)	Wilde lijsterbes

Niet ingedeeld

Agrostis	Struisgras
Alopecurus	Vossenstaart
Anthemis	Gele kamille
Callitriche	Sterrenkroos
Campanulaceae	
Carduus/Cirsium	Distel/Vederdistel
Carex	Zegge
Carex (v)	Zegge
Carex appropinquata/paniculata	
Carex rostrata/vesicaria	Snavelzegge/Blaaszegge
Caryophyllaceae (v)	.	1	Anjerfamilie
Cerastium	.	.	(+)	Hoornbloem
Cyperaceae	.	.	(+)	Cypergrassenfamilie
Equisetum, stengelknoop	Paardenstaart
Erysimum?	Steenraket
Galium	Walstro
Juncus	Rus
Juncus, vrucht	Rus
Lamiaceae	Lipbloemenfamilie
Lamium	Dovenetel

Myosotis	Vergeet-mij-nietje
Persicaria (v)	Duizendknoop
Poaceae	+	Grassenfamilie
Poaceae, stengelfragment	Grassenfamilie
Pteridophyta, blad	.	.	+	Varens
Rorippa	Waterkers
Rumex	.	.	(+)	Zuring
Rumex, bloemdek	Zuring
Silene	Silene
Stachys	Andoorn
Viola	(+)	Violtje
Viola, vrucht	Violtje

putnummer	169	105	120	122	122	122	130	132
structuurnummer	813	2	227	209	207	210	252	9132
spoornummer	97	36	2	1	4	10	1	38
laagnummer	13	8	8	8	8	8	8	8
volume (l)	1,9	?	?	10	8,4	6,6	11	9
Context	wk	wp	wp	wp	wp	wp	wp	gr
Datering	I/R	MM	MM	MM	MM	MM	MM	MM

Granen

Avena (v)	(+)	Haver
Avena sativa, kroonkafbasis (v)	Haver
Cerealia indet (v)	Granen
Cerealia, kaf	(+)	Granen
Cerealia?, halmfragment	Granen
Hordeum vulgare var. vulgare (v)	.	1	.	(+)	Gerst
Hordeum vulgare, aarspillid (v)	Gerst
Hordeum/Secale, aarspilfragment	(+)	Gerst/Rogge
Panicum miliaceum	(+)	Pluimgierst
Secale cereale (v)	.	.	(+)	.	1	(+)	.	.	Rogge
Secale cereale, aarspilfragment (v)	Rogge
Secale cereale, aarspilsegment	.	.	+	.	1	.	1	.	Rogge
Triticum spelta, aartjesvorkje	(+)	Spelt

Noten en fruit

Corylus avellana, schaalfragment	(+)	.	(+)	Hazelnoot
Corylus avellana, schaalfragment (v)	Hazelnoot
Prunus domestica	Pruim en Kroosjes
Rubus fruticosus	(+)	.	Gewone braam
Sambucus nigra	.	.	.	+	.	.	+++	.	Gewone vlier

Groenten en kruiden

Apium graveolens	1	.	1	.	Selderij
Beta vulgaris, vruchtdeksel	1	.	Biet en Strandbiet
Beta vulgaris, vruchtkluwen	1	1	.	Biet en Strandbiet
Brassica nigra	Zwarte mosterd
cf. Foeniculum vulgare	(+)	.	Venkel

Overige gebruiksgewassen

Brassica rapa	Raapzaad
Linum usitatissimum	+	.	(+)	.	+	.	.	.	Vlas
Linum usitatissimum (v)	.	.	1	.	1	.	.	.	Vlas
Linum usitatissimum, kapselfragment	(+)	.	+	.	(+)	.	1	.	Vlas

Akkeronkruiden van voedselr. bodem

Anagallis arvensis	+	Guichelheil
Aethusa cynapium	+	Hondspeterselie
Camelina sativa	(+)	Huttentut
Camelina sativa, hauwtje	+	Huttentut
cf. Cuscuta epilinum	Vlaswarkruid
cf. Persicaria maculosa	Perzikkruid
Euphorbia helioscopia	1	.	.	Kroontjeskruid
Fallopia convolvulus	+	.	(+)	(+)	+	(+)	.	.	Zwaluw tong

<i>Fumaria officinalis</i>	.	.	.	(+)	Gewone duivenkervel
<i>Lamium amplexicaule</i>	Hoenderbeet
<i>Lamium purpureum</i>	.	.	+	1	Paarse dovenetel s.s.
<i>Persicaria maculosa</i>	+	.	.	.	1	.	.	.	Perzikkruid
<i>Solanum nigrum</i>	+	(+)	+	Zwarte en Beklierde nachtschade
<i>Sonchus asper</i>	(+)	1	.	Gekroesde melkdistel
<i>Sonchus oleraceus</i>	1	.	Gewone melkdistel
<i>Stellaria media</i>	+++	+	+	1	+	+	(+)	.	Vogelmuur
<i>Urtica urens</i>	.	.	+	(+)	.	.	+++	.	Kleine brandnetel
<i>Vicia hirsuta (v)</i>	Ringelwikke
<i>Anchusa arvensis/officinalis</i>	1	.	.	.	Kromhals/Gewone ossentong
<i>Anthemis arvensis</i>	.	.	1	.	.	.	1	.	Valse kamille
<i>Aphanes inexpectata</i>	.	.	.	1	.	.	1	.	Leeuwenklauw
<i>Arnoseris minima</i>	1	.	Korensla
<i>Chrysanthemum segetum</i>	.	1	1	Gele ganzenbloem
<i>Echinochloa crus-galli (v)</i>	Hanenpoot
<i>Echinochloa crus-galli, kafje</i>	+	.	+	.	(+)	.	+	.	Hanenpoot
<i>Hypochaeris glabra/radicata</i>	.	.	1	.	(+)	.	.	.	Glad biggenkruid/Gewoon biggenkruid
<i>Raphanus raphanistrum, hauwfragment</i>	.	.	1	Knopherik
<i>Scleranthus annuus</i>	+++	.	(+)	.	(+)	.	.	.	Eenjarige hardbloem
<i>Setaria pumila</i>	Geelrode naalbaar
<i>Spergula arvensis</i>	+	(+)	.	.	+	(+)	1	.	Gewone spurrie
<i>Stachys cf. arvensis</i>	+	Akkerandoorn
<i>Vicia sativa (v)</i>	1	.	.	Smalle en Voederwikke
Tredplanten									
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	+++	1	+	1	++	1	1	.	Gewoon herderstasje
<i>Plantago major</i>	+++	Grote en Getande weegbree
<i>Poa annua</i>	.	+	+	1	+	+	++	.	Straatgras
<i>Polygonum aviculare</i>	+	+	+	.	++	(+)	(+)	.	Gewoon varkensgras
Ruigteplanten									
<i>Anthemis cotula</i>	.	1	.	.	+++	.	.	.	Stinkende kamille
<i>Arctium minus/tomentosum</i>	++	.	.	.	Gewone klit/Donzige klit
<i>Atriplex patula/prostrata</i>	(+)	.	1	Uitstaande melde/Spiesmelde
<i>Chenopodium album</i>	+++	(+)	1	+	+	+	.	.	Melganzenvoet
<i>Chenopodium album (v)</i>	Melganzenvoet
<i>Chenopodium cf. ficifolium (v)</i>	Stippelganzenvoet
<i>Cirsium arvense/palustre</i>	Akkerdistel/Kale jonker
<i>Malva neglecta</i>	Klein kaasjeskruid
<i>Nepeta cataria</i>	.	.	1	Wild kattenkruid
<i>Persicaria lapathifolia</i>	+++	++	+	+	+++	(+)	(+)	1	Beklierde duizendknoop
<i>Persicaria lapathifolia (v)</i>	.	.	1	Beklierde duizendknoop
<i>Rumex obtusifolius, bloemdek</i>	Ridderzuring
Planten van storingsmilieus									
<i>Carex cf. otrubae/vulpina</i>	Valse voszegge/Voszegge
<i>Carex cf. ovalis</i>	.	+	.	.	1	.	.	.	Hazenzegge
<i>Hydrocotyle vulgaris</i>	Gewone waternavel
<i>Juncus effusus-type</i>	+	.	Pitrus
<i>Leontodon autumnalis</i>	1	.	.	.	Vertakte leeuwentand
<i>Ranunculus flammula</i>	.	(+)	.	.	1	.	.	.	Egelboterbloem

Ranunculus sardous	Behaarde boterbloem
Rumex crispus, bloembekleedsels	Krulzuring
Trifolium repens, bloemblad	(+)	(+)	.	Witte klaver
Planten van natte, stikstofrijke grond									
Bidens tripartita	(+)	Veerdelig tandzaad
Juncus bufonius	1	.	.	.	Greppelrus
Persicaria hydropiper	(+)	.	++	.	(+)	.	1	.	Waterpeper
Isolepis setacea	Borstelbies
Persicaria minor	1	Kleine/Zachte duizendknoop
Waterplanten									
Lemna	Eendenkroos
Potamogeton cf. pusillus	Tenger fonteinkruid
Ranunculus aquatilis-type	Fijne watterranonkel
Carex acuta/elata	.	1	1	.	.	.	1	.	Scherpe-/Stijve zegge
Carex cf. riparia	Oeverzegge
Eleocharis palustris/uniglumis	.	+	1	+	1	(+)	1	.	Gewone/Slanke waterbies
Eleocharis palustris/uniglumis (v)	Gewone/Slanke waterbies
Glyceria fluitans	Mannagras
Glyceria maxima	Liesgras
Lycopus europaeus	Wolfspoot
Mentha aquatica/arvensis	+++	(+)	.	.	.	1	.	.	Watermunt/Akkermunt
Sparganium erectum	Grote en Blonde egelskop
Stachys cf. palustris	Moerasandoorn
Planten van nat en vochtig grasland									
Carex disticha	Tweerijsige zegge
Carex oederi	Geelgroene/Dwergzegge
Carex panicea	Blauwe zegge
Daucus carota	(+)	Peen
Euphrasia/Odontites	Ogentroost/Helmogentroost
Filipendula ulmaria	Moerasspirea
Lychnis flos-cuculi	Echte koekoeksbloem
Plantago lanceolata	1	.	.	.	Smalle weegbree
Poa pratensis/trivialis	Veldbeemdgras/Ruw beemdgras
Prunella vulgaris	1	.	Gewone brunel
Ranunculus acris/repens	(+)	1	1	.	1	.	.	.	Scherpe-/Kruipende boterbloem
Rhinanthus	1	.	Ratelaar
Planten van droog grasland									
Carex caryophyllea	.	1	(+)	.	Voorjaarszegge
cf. Rumex acetosella (v)	Schapenzuring
Jasione montana	Zandblauwtje
Poa compressa/nemoralis	Plat beemdgras/Schaduwgras
Rumex acetosella	+++	+	1	+	+	+	+++	.	Schapenzuring
Heideplanten									
Calluna vulgaris, takje	.	+	(+)	.	Struikhei
Calluna vulgaris, takje (v)	1	.	.	.	Struikhei
Calluna vulgaris, vrucht	.	+	+	1	+	.	(+)	.	Struikhei
Carex pilulifera	.	+	.	.	+	.	.	.	Pilzegge
Danthonia decumbens	Tandjesgras

Erica tetralix, blaadje	Gewone dophei
Juncus squarrosus	1	.	Trekruis
cf. Molinia caerulea	Pijpenstrootje
Potentilla erecta	(+)	+	.	.	(+)	.	(+)	.	Tormentil
Planten van voedselrijke zomen									
Galeopsis bifida-type	+++	+	1	+	+	1	(+)	.	Gespleten hennepnetel
Urtica dioica	.	.	.	+	1	.	++	.	Grote brandnetel
Bomen									
Alnus glutinosa, katjesfragment	Zwarte els
Alnus glutinosa	Zwarte els
Betula	.	.	1	Berk
Betula, schutblaadje	Berk
Quercus, knopschub	(+)	Eik
Salix, schutblad	+	.	.	1	Wilg
cf. Sorbus aucuparia (v)	Wilde lijsterbes
Niet ingedeeld									
Agrostis	+	Struisgras
Alopecurus	Vossenstaart
Anthemis	Gele kamille
Callitriche	+++	Sterrenkroos
Campanulaceae	
Carduus/Cirsium	(+)	Distel/Vederdistel
Carex	Zegge
Carex (v)	(+)	Zegge
Carex appropinquata/paniculata	1	.	.	
Carex rostrata/vesicaria	.	.	1	Snavelzegge/Blaaszegge
Caryophyllaceae (v)	Anjerfamilie
Cerastium	(+)	Hoornbloem
Cyperaceae	Cypergrassenfamilie
Equisetum, stengelknoop	Paardenstaart
Erysimum?	(+)	Steenraket
Galium	Walstro
Juncus	Rus
Juncus, vrucht	Rus
Lamiaceae	(+)	Lipbloemenfamilie
Lamium	Dovenetel
Myosotis	Vergeet-mij-nietje
Persicaria (v)	(+)	Duizendknoop
Poaceae	+++	.	.	.	+	.	1	.	Grassenfamilie
Poaceae, stengelfragment	Grassenfamilie
Pteridophyta, blad	Varens
Rorippa	Waterkers
Rumex	(+)	+	(+)	+	+	(+)	.	.	Zuring
Rumex, bloemdek	(+)	.	.	.	Zuring
Silene	Silene
Stachys	+	(+)	.	.	Andoorn
Viola	+	.	1	.	1	.	.	.	Violtje
Viola, vrucht	+	Violtje

putnummer	138	113	138	150	150	116	116	134	139	139	136
structuurnummer	251	203	249	274	226	201	202	254	265	923	253
spoornummer	311	1	505	42	43	6	48	74	108	142	3
laagnummer	8	8	8	8	10	8	8	8	10	551	8
volume (l)	?	5	9	6,1	7,5	15	10	6,1	7,7	5,3	7,1
Context	wp	wp	wp	wp	mk	wp	wp	wp	mk	gr	wp
Datering	MM	MM	MM	MM	MM	MM	MM	MM	MM	MM	MM

Granen

Avena (v)	.	.	.	(+)	.	1	Haver
Avena sativa, kroonkafbasis (v)	.	.	.	(+)	Haver
Cerealia indet (v)	1	.	.	.	Granen
Cerealia, kaf	.	.	+	(+)	Granen
Cerealia?, halmfragment	.	.	.	(+)	Granen
Hordeum vulgare var. vulgare (v)	.	.	.	(+)	.	+	Gerst
Hordeum vulgare, aarspillid (v)	1	.	.	.	1	Gerst
Hordeum/Secale, aarspilfr.	Gerst/Rogge
Panicum miliaceum	Pluimgierst
Secale cereale (v)	.	.	(+)	(+)	.	1	1	.	.	.	+	Rogge
Secale cereale, aarspilfr.(v)	1	Rogge
Secale cereale, aarspilsegment	.	.	.	(+)	+	+	.	(+)	.	.	1	Rogge
Triticum spelta, aartjesvorkje	Spelt

Noten en fruit

Corylus avellana, schaalfragment	Hazelnoot
Corylus avellana, schaalfr. (v)	1	Hazelnoot
Prunus domestica	1	.	(+)	.	.	1	(+)	Pruim en Kroosjes
Rubus fruticosus	(+)	.	.	(+)	1	1	1	.	.	.	+	Gewone braam
Sambucus nigra	+	+	.	.	.	+	Gewone vlier

Groenten en kruiden

Apium graveolens	Selderij
Beta vulgaris, vruchtdeksel	1	Biet en Strandbiet
Beta vulgaris, vruchtkluwen	.	.	(+)	.	.	.	+	Biet en Strandbiet
Brassica nigra	1	.	.	.	1	Zwarte mosterd
cf. Foeniculum vulgare	Venkel

Overige gebruiksgewassen

Brassica rapa	1	Raapzaad
Linum usitatissimum	.	.	(+)	(+)	+	(+)	Vlas
Linum usitatissimum (v)	1	Vlas
Linum usitatissimum, kapselfr.	1	.	.	.	+	.	(+)	(+)	.	+	1	Vlas

Akkeronkr. van voedselr.bod.

Anagallis arvensis	1	Guichelheil
Aethusa cynapium	Hondspeterselie
Camelina sativa	.	.	.	(+)	Huttentut
Camelina sativa, hauwtje	.	.	.	(+)	(+)	(+)	.	Huttentut
cf. Cuscuta epilinum	(+)	.	Vlaswarkruid
cf. Persicaria maculosa	Perzikkruid
Euphorbia helioscopia	Kroontjeskruid
Fallopia convolvulus	1	.	(+)	.	.	+	1	(+)	.	.	.	Zwaluw tong

Fumaria officinalis	1	Gewone duivenkervel
Lamium amplexicaule	1	Hoenderbeet
Lamium purpureum	+	.	.	+	Paarse dovenetel s.s.
Persicaria maculosa	+	Perzikkruid
Solanum nigrum	.	.	(+)	.	.	+++	+	.	.	.	Zwarte en Beklierde nachtsch.
Sonchus asper	.	.	.	(+)	1	Gekroesde melkdistel
Sonchus oleraceus	Gewone melkdistel
Stellaria media	1	.	(+)	.	.	+++	+	+	.	+++	Vogelmuur
Urtica urens	.	.	(+)	.	.	+	+	+	.	.	Kleine brandnetel
Vicia hirsuta (v)	Ringelwikke
Anchusa arvensis/officinalis	Kromhals/Gewone ossentong
Anthemis arvensis	1	Valse kamille
Aphanes inexpectata	.	.	.	(+)	Leeuwenklauw
Arnoseris minima	.	.	.	(+)	.	1	1	.	.	1	Korensla
Chrysanthemum segetum	(+)	.	.	Gele ganzenbloem
Echinochloa crus-galli (v)	Hanempoot
Echinochloa crus-galli, kafje	.	.	+	(+)	(+)	.	1	+	.	+	Hanempoot
Hypochaeris glabra/radicata	.	.	.	(+)	.	.	.	(+)	.	1	Glad biggenkruid/Gew. Biggenkr.
Raphanus raphanistrum, hauwfr.	.	.	(+)	(+)	+	Knopherik
Scleranthus annuus	+	1	(+)	.	1	Eenjarige hardbloem
Setaria pumila	Geelrode naalbaar
Spergula arvensis	1	.	.	(+)	.	+	+	.	.	+	Gewone spurrie
Stachys cf. arvensis	.	.	(+)	(+)	Akkerandoorn
Vicia sativa (v)	Smalle en Voederwikke
Tredplanten											
Capsella bursa-pastoris	+	.	.	1	Gewoon herderstasje
Plantago major	1	.	.	.	+	Grote en Getande weegbree
Poa annua	.	.	(+)	.	.	+	.	+	.	.	Straatgras
Polygonum aviculare	+	.	+	(+)	.	++	+	1	.	(+)	Gewoon varkensgras
Ruigteplanten											
Anthemis cotula	1	.	.	.	Stinkende kamille
Arctium minus/tomentosum	++	Gewone klit/Donzige klit
Atriplex patula/prostrata	Uitstaande melde/Spiesmelde
Chenopodium album	+	.	(+)	(+)	.	.	+	.	.	(+)	Melganzenvoet
Chenopodium album (v)	Melganzenvoet
Chenopodium cf. ficifolium (v)	Stippelganzenvoet
Cirsium arvense/palustre	Akkerdistel/Kale jonker
Malva neglecta	+	Klein kaasjeskruid
Nepeta cataria	Wild kattenkruid
Persicaria lapathifolia	+	.	+	+	.	+	+	+	.	+++	Beklierde duizendknoop
Persicaria lapathifolia (v)	Beklierde duizendknoop
Rumex obtusifolius, bloemdek	.	.	+	.	.	+	Ridderzuring
Planten van storingsmilieus											
Carex cf. otrubae/vulpina	1	Valse voszegge/Voszegge
Carex cf. ovalis	.	.	.	+	(+)	.	1	.	.	+	Hazenzegge
Hydrocotyle vulgaris	.	.	(+)	.	(+)	(+)	Gewone waternavel
Juncus effusus-type	+	Pitrus
Leontodon autumnalis	+	Vertakte leeuwentand
Ranunculus flammula	.	.	+	(+)	(+)	(+)	Egelboterbloem

Ranunculus sardous	.	.	.	(+)	Behaarde boterbloem
Rumex crispus, bloembekl.	.	.	.	(+)	Krulzuring
Trifolium repens, bloemblad	.	.	.	(+)	(+)	Witte klaver
Planten van natte, stikstofrijke grond													
Bidens tripartita	1	+ Veerdelig tandzaad
Juncus bufonius	.	.	.	(+)	1	Greppelrus
Persicaria hydropiper	.	.	.	(+)	+	+	.	+	.	+	.	+	Waterpeper
Isolepis setacea	.	.	.	+++	+	+++	Borstelbies
Persicaria minor	(+)	Kleine/Zachte duizendknoop
Waterplanten													
Lemna	+	Eendenkroos
Potamogeton cf. pusillus	Tenger fonteinkruid
Ranunculus aquatilis-type	.	.	.	(+)	+	1	1	Fijne watterranonkel
Carex acuta/elata	.	.	.	(+)	.	.	.	1	Scherpe-/Stijve zegge
Carex cf. riparia	Oeverzegge
Eleocharis palustris/uniglumis	(+)	.	.	+	+	.	.	(+)	.	(+)	.	.	Gewone/Slanke waterbies
Eleocharis palustris/uniglumis (v)	Gewone/Slanke waterbies
Glyceria fluitans	.	.	(+)	+++	(+)	(+)	.	Mannagras
Glyceria maxima	Liesgras
Lycopus europaeus	(+)	.	.	Wolfspoot
Mentha aquatica/arvensis	.	.	.	(+)	.	.	+	1	.	.	.	+	Watermunt/Akkermunt
Sparganium erectum	.	.	.	(+)	Grote en Blonde egelskop
Stachys cf. palustris	Moerasandoorn
Planten v. nat & vochtig grland													
Carex disticha	Tweerijige zegge
Carex oederi	Geelgroene/Dwergzegge
Carex panicea	1	.	.	Blauwe zegge
Daucus carota	Peen
Euphrasia/Odontites	1	Ogentroost/Helmogentroost
Filipendula ulmaria	(+)	Moerasspirea
Lychnis flos-cuculi	.	.	.	(+)	Echte koekoeksbloem
Plantago lanceolata	Smalle weegbree
Poa pratensis/trivialis	Veldbeemdgras/Ruw beemdgras
Prunella vulgaris	.	.	.	(+)	Gewone brunel
Ranunculus acris/repens	1	.	.	(+)	.	1	+	.	.	(+)	+++	+++	Scherpe-/Kruipende boterbloem
Rhinanthus	1	.	.	(+)	Ratelaar
Planten van droog grasland													
Carex caryophyllea	1	Voorjaarszegge
cf. Rumex acetosella (v)	.	1	Schapenzuring
Jasione montana	1	Zandblauwtje
Poa compressa/nemoralis	Plat beemdgras/Schaduwgras
Rumex acetosella	1	.	+	(+)	.	+	+	+++	.	.	.	+++	Schapenzuring
Heideplanten													
Calluna vulgaris, takje	.	.	+	.	.	.	1	Struikhei
Calluna vulgaris, takje (v)	Struikhei
Calluna vulgaris, vrucht	(+)	Struikhei
Carex pilulifera	(+)	Pilzegge
Danthonia decumbens	(+)	.	.	Tandjesgras

Erica tetralix, blaadje	1	.	.	.	+	Gewone dophei	
Juncus squarrosus	1	.	.	.	1	Trekkrus	
cf. Molinia caerulea	.	.	(+)	Pijpenstrootje	
Potentilla erecta	.	.	(+)	.	.	.	1	(+)	.	+	(+)	Tormentil
Planten van voedselr. zomen												
Galeopsis bifida-type	1	.	.	(+)	.	+	+	+	.	.	+	Gespleten hennepnetel
Urtica dioica	.	.	+	+	.	.	.	Grote brandnetel
Bomen												
Alnus glutinosa, katjesfragment	Zwarte els
Alnus glutinosa	Zwarte els
Betula	Berk
Betula, schutblaadje	(+)	Berk
Quercus, knopschub	.	.	.	+	Eik
Salix, schutblad	.	.	.	+	1	Wilg
cf. Sorbus aucuparia (v)	Wilde lijsterbes
Niet ingedeeld												
Agrostis	Struisgras
Alopecurus	.	.	.	(+)	Vossenstaart
Anthemis	1	.	.	.	Gele kamille
Callitriche	(+)	Sterrenkroos
Campanulaceae	+	.	.	.	
Carduus/Cirsium	Distel/Vederdistel
Carex	(+)	.	Zegge
Carex (v)	Zegge
Carex appropinquata/paniculata	
Carex rostrata/vesicaria	(+)	Snavelzegge/Blaaszegge
Caryophyllaceae (v)	Anjerfamilie
Cerastium	.	.	.	+++	Hoornbloem
Cyperaceae	.	.	(+)	Cypergrassenfamilie
Equisetum, stengelknoop	.	.	.	(+)	Paardenstaart
Erysimum?	Steenraket
Galium	1	(+)	Walstro
Juncus	+	Rus
Juncus, vrucht	(+)	Rus
Lamiaceae	Lipbloemenfamilie
Lamium	.	.	(+)	Dovenetel
Myosotis	.	.	.	(+)	1	Vergeet-mij-nietje
Persicaria (v)	Duizendknoop
Poaceae	.	.	(+)	+	.	1	1	+	.	.	+++	Grassenfamilie
Poaceae, stengelfragment	(+)	Grassenfamilie
Pteridophyta, blad	.	.	+	(+)	Varens
Rorippa	++	Waterkers
Rumex	1	1	(+)	1	.	.	1	Zuring
Rumex, bloemdek	Zuring
Silene	.	.	(+)	Silene
Stachys	1	Andoorn
Viola	1	1	.	.	.	Violtje
Viola, vrucht	Violtje

BIJLAGE 5B EERSEL-EERKEBOGTEN, RESULTATEN INVENTARISATIE MACRORESTEN AKKERLAGEN.

Indien anders vermeld alle resten verkoold. Verklaring: (+) = 1-10, (o) = onverkoold, (IJ = IJzertijd, VM = Volle Middeleeuwen, LM = Late-Middeleeuwen, esd = esdek, ak = akkerlaag.

putnummer	105	500	500	500	500	500
structuurnummer	2	3026	3040	3040	3040	3026
spoornummer	36	6	20	20	20	6
laagnummer	3	599	527	568	569	502
volume (l)	5	10	11	5	10	11
context	esd	ak	ak	ak	ak	ak
datering	MM	IJ?	MM?	MM?	MM?	LM

Granen

Avena	(+)	.	Haver
Cerealìa indet	(+)	.	Granen
Secale cereale	.	(+)	.	.	(+)	.	Rogge
Chenopodium album (o)	(+)	.	Melganzenvoet
Persicaria lapathifolia	1	Beklierde duizendknoop
Erica tetralix, takje	(+)	.	Gewone dophei
Calluna vulgaris, takje	.	(+)	(+)	.	.	(+)	Struikhei
indet	1	niet determineerbaar

BIJLAGE 6 EERSEL - KERKEBOGTEN, RESULTATEN
POLLENANALYSE.

Verklaring: + = waargenomen buiten telling, cf. = gelijkend op, wk = waterkuil, wp = waterput.

BXnummers	3226	2990	3224	
structuurnummer	319	114	307	
werkput	150	110	145	
spoornummer	35	33	76	
laagnummer	11	10	12	
diepte	9	14	34	
context	wk	wk	wk	
datering	-540	<-290	0	
ΣAP	71,4	78,5	15,2	Som boompollen
ΣNAP	28,6	21,5	84,8	Som niet-boompollen
<hr/>				
Cultuurgewassen	.	0,6	0,3	Cultuurgewassen
Akkeronkruiden en ruderalen	0,1	0,3	1,4	Akkeronkruiden en ruderalen
Graslandplanten	15,0	6,0	66,9	Graslandplanten
Planten van oevers en moerassen	0,7	1,3	1,4	Planten van oevers en moerassen
Heide en hoogveenplanten	3,2	6,7	6,4	Heide en hoogveenplanten
Bomen en struiken (drogere gronden)	41,1	57,3	4,2	Bomen en struiken (drogere gronden)
Bomen (nattere gronden)	30,1	21,2	10,9	Bomen (nattere gronden)
Boskruiden	0,1	.	.	Boskruiden
Overige kruidachtige vegetatie	0,4	0,1	5,3	Overige kruidachtige vegetatie
Sporenplanten	9,1	6,6	3,1	Sporenplanten
Pollenconcentratie	2124656	1746802	194979	Pollenconcentratie
ΣAPnum	486	551	97	Som boompollen numeriek
ΣNAPnum	195	151	543	Som niet-boompollen numeriek
Cultuurgewassen				
Cerealia-type	+	+	0,3	Granen-type
Hordeum-type	.	.	.	Gerst-type
Hordeum/Triticum-type	.	0,1	.	Gerst/Tarwe-type
Linum usitatissimum	.	.	.	Vlas
Secale cereale	.	.	.	Rogge
Triticum-type	.	0,4	.	Tarwe-type
Vicia faba-type	.	.	.	Tuinboon-type
Akkeronkruiden en ruderalen				
Anthemis-type	.	+	0,2	Schubkamille-type
Anthoceros punctatus	.	.	.	Zwart hauwmos
Artemisia	+	0,1	.	Alsem
Centaurea cyanus	.	.	.	Korenbloem
Chenopodiaceae	+	+	0,5	Ganzenvoetfamilie
Fallopia convolvulus-type	.	.	.	Zwaluwtong-type
Jasione montana-type	.	.	.	Zandblauwtje-type
Melampyrum (cf. M. arvense)	.	.	.	Wilde weit
Papaver rhoeas-type	.	.	.	Grote klaproos-type
Persicaria maculosa-type	.	0,1	0,3	Perzikkruid-type

Phaeoceros laevis	0,1	.	+	Geel hawwmos
Polygonum aviculare-type	.	.	0,5	Gewoon varkensgras-type
Riccia	+	.	+	Land-/Watervorkje
Scleranthus	.	.	.	Hardbloem
Spergula arvensis	+	+	.	Gewone spurrie
Urtica dioica-type	.	.	.	Grote brandnetel-type
Viola tricolor-type (cf. V. arvensis)	.	.	.	Driekleurig viooltje-type (cf. Akkerviooltje)
Graslandplanten				
Centaurea nigra-type	+	.	+	Centaurie-type
Filipendula	.	.	.	Spirea
Gentiana pneumonanthe-type	0,1	.	.	Klokjesgentiaan-type

Hydrocotyle vulgaris	+	+	.	Gewone waternavel
Mentha-type	.	.	.	Munt-type
Phyteuma-type	0,1	.	.	Rapunzel-type
Plantago lanceolata-type	+	0,3	2,8	Weegbree
Poaceae	11,2	4,7	62,5	Grassenfamilie
Poaceae >40 µm	0,1	0,3	1,1	Grassenfamilie, korrels >40 µm
Potentilla-type	0,1	0,1	.	Ganzerik-type
Ranunculus acris-type	2,3	0,6	0,5	Scherpe boterbloem-type
Rhinanthus-type	.	.	.	Ratelaar-type
Rumex acetosa-type	0,6	.	+	Veldzuring-type
Rumex acetosella	.	.	.	Schapenzuring
Rumex scutatus-type	.	.	.	Spaanse zuring-type
Succisa pratensis	0,3	+	+	Blauwe knoop
Trifolium-type	.	.	.	Klaver-type
Planten van oevers en moerassen				
Cyperaceae	0,7	1,3	1,3	Cypergrassenfamilie
Lythrum salicaria	.	.	.	Grote kattenstaart
Rumex hydrolapathum	.	.	0,2	Waterzuring
Sparganium erectum-type	.	.	.	Grote en Blonde egelskop-type
Typha angustifolia	.	.	.	Kleine lisdodde
Xanthium spinosum-type	.	.	.	Stekende stekelnoot-type
Heide en hoogveenplanten				
Calluna vulgaris-type	2,8	5,0	6,4	Struikhei-type
Erica tetralix-type	+	.	+	Gewone dophei-type
Ericaceae (overig)	.	+	.	Heifamilie (overig)
Myrica gale	.	0,1	.	Wilde gagel
Sphagnum	0,4	1,6	+	Veenmos
Sphagnum cuspidatum-type	+	.	.	Waterveenmos-type
Bomen en struiken (drogere gronden)				
Betula	18,4	14,2	0,8	Berk
Carpinus	.	+	.	Haagbeuk
Corylus avellana	10,1	15,8	2,2	Hazelaar
Fagus sylvatica	0,4	1,6	+	Beuk
Fraxinus	.	.	.	Es
Ilex aquifolium	.	.	.	Hulst
cf. Juglans regia-type	.	.	.	cf. Walnoot-type
Pinus	2,2	1,6	0,2	Den
Quercus	7,0	17,0	0,5	Eik
Rhamnus frangula	.	0,1	.	Sporkehout
Sorbus-groep	.	.	.	Lijsterbes-groep
Tilia	2,6	6,7	0,6	Linde
Tilia platyphyllos	+	0,3	+	Zomerlinde
Ulmus	0,3	.	.	Iep
Bomen (nattere gronden)				
Alnus	30,1	21,1	10,9	Els
Salix	+	0,1	.	Wilg
Boskruiden				
Anemone-type	.	+	.	Anemoon-type

Geum-type	.	.	.	Nagelkruid-type
Hedera helix	.	+	.	Klimop
Lonicera periclymenum-type	+	.	.	Wilde kamperfoelie-type
Lonicera xylosteum-type	.	.	.	Rode kamperfoelie-type
Melampyrum (cf. M. pratense)	0,1	.	.	Hengel
Stellaria holostea	.	+	.	Grote muur
Viscum album	+	+	.	Maretak
Overige kruidachtige vegetatie				
Apiaceae	.	.	.	Schermbloemenfamilie
Asteraceae liguliflorae	0,1	0,1	3,8	Composietenfamilie lintbloemig
Asteraceae tubuliflorae	0,1	.	0,9	Composietenfamilie buisbloemig
Brassicaceae	.	.	0,6	Kruisbloemenfamilie
Caryophyllaceae	0,1	+	.	Anjerfamilie
Cirsium-type	.	.	.	Vederdistel-type
Fabaceae	+	.	.	Vlinderbloemenfamilie
Galeopsis-Ballota-groep	.	.	.	Hennepnetel-Ballote-groep
Galium-type	.	.	.	Walstro-type
Geranium	+	+	.	Ooievaarsbek
Ranunculaceae	.	.	.	Ranonkelfamilie
Scrophulariaceae p.p.	.	.	.	Helmkruidfamilie
Spergularia-type	.	.	.	Schijnspurrie-type
Vicia-type	.	+	.	Wikke-type
Sporenplanten				
Dryopteris-type	7,9	1,1	1,6	Niervaren-type
Osmunda regalis	+	4,7	.	Koningsvaren
Polypodium	+	0,1	0,2	Eikvaren
Pteridium aquilinum	1,2	0,6	1,4	Adelaarsvaren
Microfossielen (water)				
Spirogyra (T.130)	.	.	.	Groenwier-genus Spirogyra (T.130)
Type 128A	.	0,4	.	Watertype (T.128A)
Microfossielen (mest)				
Arnium-type (T.261)	.	0,3	.	(Mest-)Schimmel Arnium-type (T.261)
Cercophora-type (T.112)	.	.	.	(Mest-)Schimmel Cercophora-type (T.112)
Podospora-type (T.368)	.	0,1	.	(Mest-)Schimmel Podospora-type (T.368)
Sordaria-type (T.55A)	.	0,3	.	(Mest-)Schimmel Sordaria-type (T.55A)
Sporormiella-type (T.113)	+	.	.	(Mest-)Schimmel Sporormiella-type (T.113)
Tripterospora-type (T.169)	.	.	.	(Mest-)Schimmel Tripterospora-type (T.169)
Microfossielen (overig)				
Helicoon pluriseptatum (T.30)	.	.	.	
Houtskool fragmenten	.	.	.	Houtskool fragmenten
Indet en Varia	0,7	0,4	6,6	Indet en Varia
EXOOT per PIL	18583,0	18583,0	18583,0	EXOOT per PIL
Aantal PILLEN	2,0	2,0	2,0	Aantal PILLEN
EXOOT	6,0	6,0	65,0	EXOOT
ΣAP + ΣNAP	681,0	702,0	640,0	Som AP + som NAP
Monstervolume in ml	2,0	2,5	2,0	Monstervolume in ml

BXnummers	3869	3866	3864	
structuurnummer	811	818	306	
werkput	164	159	145	
spoornummer	68	136	32	
laagnummer	8	8	8	
diepte	-	-	-	
context	wk	wk/wp	wp	
datering	28	93	>163	
ΣAP	29,7	58,2	20,9	Som boompollen
ΣNAP	70,3	41,8	79,1	Som niet-boompollen
Cultuurgewassen	0,8	0,5	1,6	Cultuurgewassen
Akkeronkruiden en ruderalen	4,4	3,2	2,5	Akkeronkruiden en ruderalen
Graslandplanten	42,5	15,8	49,6	Graslandplanten
Planten van oevers en moerassen	3,6	1,1	5,3	Planten van oevers en moerassen
Heide en hoogveenplanten	10,1	14,1	7,7	Heide en hoogveenplanten
Bomen en struiken (drogere gronden)	17,9	42,4	10,8	Bomen en struiken (drogere gronden)
Bomen (nattere gronden)	11,9	15,3	9,9	Bomen (nattere gronden)
Boskruiden	.	0,5	0,2	Boskruiden
Overige kruidachtige vegetatie	6,5	3,8	10,4	Overige kruidachtige vegetatie
Sporenplanten	2,6	3,5	2,0	Sporenplanten
Pollenconcentratie	599965	231443	382694	Pollenconcentratie
ΣAPnum	198	387	133	Som boompollen numeriek
ΣNAPnum	468	278	504	Som niet-boompollen numeriek
<i>Cultuurgewassen</i>				
Cerealia-type	.	0,2	0,8	Granen-type
Hordeum-type	.	.	.	Gerst-type
Hordeum/Triticum-type	0,5	0,3	0,2	Gerst/Tarwe-type
Linum usitatissimum	0,3	+	+	Vlas
Secale cereale	.	.	0,6	Rogge
Triticum-type	+	.	.	Tarwe-type
Vicia faba-type	.	+	.	Tuinboon-type
<i>Akkeronkruiden en ruderalen</i>				
Anthemis-type	0,5	0,2	0,3	Schubkamille-type
Anthoceros punctatus	0,3	0,3	+	Zwart hauwmos
Artemisia	1,1	0,3	0,2	Alsem
Centaurea cyanus	.	.	.	Korenbloem
Chenopodiaceae	0,6	0,9	0,5	Ganzenvoetfamilie
Fallopia convolvulus-type	+	.	.	Zwaluw tong-type
Jasione montana-type	.	.	0,3	Zandblauwtje-type
Melampyrum (cf. M. arvense)	+	.	.	Wilde weit
Papaver rhoeas-type	.	+	.	Grote klaproos-type
Persicaria maculosa-type	+	0,5	0,2	Perzikkruid-type
Phaeoceros laevis	0,6	0,6	0,2	Geel hauwmos
Polygonum aviculare-type	0,2	+	0,3	Gewoon varkensgras-type
Riccia	0,5	+	0,2	Land-/Watervorkje
Scleranthus	+	0,2	0,2	Hardbloem
Spergula arvensis	0,8	0,3	0,3	Gewone spurrie

Urtica dioica-type	.	.	.	Grote brandnetel-type
Viola tricolor-type (cf. V. arvensis)	.	.	+	Driekl. viooltje-type (cf. Akkerviooltje)
Graslandplanten				
Centaurea nigra-type	+	0,3	0,2	Centaurie-type
Filipendula	.	.	0,3	Spirea
Gentiana pneumonanthe-type	+	.	0,2	Klokjesgentiaan-type
Hydrocotyle vulgaris	.	.	.	Gewone waternavel
Mentha-type	0,2	+	.	Munt-type
Phyteuma-type	.	.	0,2	Rapunzel-type
Plantago lanceolata-type	2,7	0,8	3,8	Weegbree
Poaceae	36,0	13,7	39,2	Grassenfamilie
Poaceae >40 µm	1,1	0,2	1,1	Grassenfamilie, korrels >40 µm
Potentilla-type	0,9	0,2	0,5	Ganzerik-type
Ranunculus acris-type	0,8	0,8	0,3	Scherpe boterbloem-type
Rhinanthus-type	0,2	.	0,3	Ratelaar-type
Rumex acetosa-type	0,3	.	2,5	Veldzuring-type
Rumex acetosella	+	.	0,3	Schapenzuring
Rumex scutatus-type	.	.	0,2	Spaanse zuring-type
Succisa pratensis	0,2	+	0,5	Blauwe knoop
Trifolium-type	0,3	+	0,2	Klaver-type
Planten van oevers en moerassen				
Cyperaceae	3,3	1,1	4,9	Cypergrassenfamilie
Lythrum salicaria	.	+	0,2	Grote kattenstaart
Rumex hydrolapathum	0,3	.	0,3	Waterzuring
Sparganium erectum-type	+	.	.	Grote en Blonde egelskop-type
Typha angustifolia	.	.	+	Kleine lisdodde
Xanthium spinosum-type	.	.	+	Stekende stekelnoot-type
Heide en hoogveenplanten				
Calluna vulgaris-type	9,5	13,1	6,3	Struikhei-type
Erica tetralix-type	.	.	+	Gewone dophei-type
Ericaceae (overig)	.	0,5	0,2	Heifamilie (overig)
Myrica gale	.	.	+	Wilde gagel
Sphagnum	0,6	0,6	1,3	Veenmos
Sphagnum cuspidatum-type	.	.	.	Waterveenmos-type
Bomen en struiken (drogere gronden)				
Betula	3,6	8,1	2,8	Berk
Carpinus	.	.	+	Haagbeuk
Corylus avellana	9,0	13,1	2,8	Hazelaar
Fagus sylvatica	0,8	2,1	0,8	Beuk
Fraxinus	.	.	.	Es
Ilex aquifolium	0,2	.	.	Hulst
cf. Juglans regia-type	.	.	.	cf. Walnoot-type
Pinus	.	5,4	0,5	Den
Quercus	2,0	8,1	3,3	Eik
Rhamnus frangula	.	.	0,3	Sporkehout
Sorbus-groep	0,3	.	.	Lijsterbes-groep
Tilia	2,1	5,3	0,3	Linde
Tilia platyphyllos	.	0,2	.	Zomerlinde

Ulmus	+	0,2	.	lep
Bomen (nattere gronden)				
Alnus	11,9	15,2	8,9	Els
Salix	.	0,2	0,9	Wilg
Boskruiden				
Anemone-type	.	.	.	Anemoon-type
Geum-type	.	.	0,2	Nagelkruid-type
Hedera helix	.	.	.	Klimop
Lonicera periclymenum-type	.	+	.	Wilde kamperfoelie-type
Lonicera xylosteum-type	.	.	.	Rode kamperfoelie-type
Melampyrum (cf. M. pratense)	+	0,2	.	Hengel
Stellaria holostea	.	+	.	Grote muur
Viscum album	.	0,3	.	Maretak
Overige kruidachtige vegetatie				
Apiaceae	0,3	.	0,2	Schermbloemenfamilie
Asteraceae liguliflorae	3,2	1,7	4,4	Composietenfamilie lintbloemig
Asteraceae tubuliflorae	0,9	0,2	0,6	Composietenfamilie buisbloemig
Brassicaceae	1,4	0,6	2,7	Kruisbloemenfamilie
Caryophyllaceae	0,2	0,3	0,9	Anjerfamilie
Cirsium-type	0,2	0,2	.	Vederdistel-type
Fabaceae	0,3	0,5	0,6	Vlinderbloemenfamilie
Galeopsis-Ballota-groep	0,2	.	0,5	Hennepnetel-Ballote-groep
Galium-type	.	.	0,2	Walstro-type
Geranium	.	.	.	Ooievaarsbek
Ranunculaceae	+	.	0,3	Ranonkelfamilie
Scrophulariaceae p.p.	.	0,2	.	Helmkruidfamilie
Spergularia-type	.	+	.	Schijnspurrie-type
Vicia-type	.	0,3	.	Wikke-type
Sporenplanten				
Dryopteris-type	0,9	2,0	0,8	Niervaren-type
Osmunda regalis	.	0,2	.	Koningsvaren
Polypodium	.	0,3	.	Eikvaren
Pteridium aquilinum	1,7	1,1	1,3	Adelaarsvaren
Microfossielen (water)				
Spirogyra (T.130)	.	+	0,2	Groenwier-genus Spirogyra (T.130)
Type 128A	.	.	.	Watertype (T.128A)
Microfossielen (mest)				
Arnium-type (T.261)	.	+	+	(Mest-)Schim. Arnium-ty.
Cercophora-type (T.112)	.	.	+	(Mest-)Schim. Cercophora-ty.
Podospora-type (T.368)	+	+	+	(Mest-)Schim. Podospora-ty.
Sordaria-type (T.55A)	.	0,2	0,2	(Mest-)Schim.l Sordaria-ty.
Sporormiella-type (T.113)	0,5	.	.	(Mest-)Schim. Sporormiella-ty.
Tripterospora-type (T.169)	+	+	.	(Mest-)Schim. Tripterospora-ty.
Microfossielen (overig)				
Helicoon pluriseptatum (T.30)	.	.	0,3	
Houtskool fragmenten	.	.	.	Houtskool fragmenten
Indet en Varia	1,8	3,0	3,5	Indet en Varia
EXOOT per PIL	18583,0	18583,0	18583,0	EXOOT per PIL

Aantal PILLEN	2,0	2,0	2,0	Aantal PILLEN
EXOOT	21,0	55,0	32,0	EXOOT
ΣAP + ΣNAP	666,0	665,0	637,0	Som AP + som NAP
Monstervolume in ml	2,0	2,0	2,0	Monstervolume in ml

BXnummers	4006	4005	
structuurnummer	237	236	
werkput	138	138	
spoornummer	446	131	
laagnummer	8	8	
diepte	-	-	
context	wp	wp	
datering	1141	>1265	
ΣAP	44,8	56,8	Som boompollen
ΣNAP	55,2	43,2	Som niet-boompollen
<hr/>			
Cultuurgewassen	8,0	5,0	Cultuurgewassen
Akkeronkruiden en ruderalen	2,2	2,3	Akkeronkruiden en ruderalen
Graslandplanten	29,0	16,2	Graslandplanten
Planten van oevers en moerassen	1,4	2,6	Planten van oevers en moerassen
Heide en hoogveenplanten	7,7	12,7	Heide en hoogveenplanten
Bomen en struiken (drogere gronden)	21,9	37,0	Bomen en struiken (drogere gronden)
Bomen (nattere gronden)	22,7	19,6	Bomen (nattere gronden)
Boskruiden	0,2	0,2	Boskruiden
Overige kruidachtige vegetatie	3,9	2,7	Overige kruidachtige vegetatie
Sporenplanten	3,1	1,8	Sporenplanten
Pollenconcentratie	188082	119675	Pollenconcentratie
ΣAPnum	286	353	Som boompollen numeriek
ΣNAPnum	353	269	Som niet-boompollen numeriek
<i>Cultuurgewassen</i>			
Cerealia-type	2,3	1,0	Granen-type
Hordeum-type	.	0,3	Gerst-type
Hordeum/Triticum-type	3,0	1,1	Gerst/Tarwe-type
Linum usitatissimum	+	.	Vlas
Secale cereale	2,7	2,6	Rogge
Triticum-type	.	.	Tarwe-type
Vicia faba-type	.	.	Tuinboon-type
<i>Akkeronkruiden en ruderalen</i>			
Anthemis-type	0,8	1,4	Schubkamille-type
Anthoceros punctatus	+	.	Zwart hawmos
Artemisia	0,2	0,2	Alsem
Centaurea cyanus	+	.	Korenbloem
Chenopodiaceae	+	0,2	Ganzenvoetfamilie
Fallopia convolvulus-type	.	0,2	Zwaluwtong-type
Jasione montana-type	0,3	0,3	Zandblauwtje-type
Melampyrum (cf. M. arvense)	+	.	Wilde weit
Papaver rhoeas-type	.	.	Grote klaproos-type
Persicaria maculosa-type	0,2	.	Perzikkruid-type
Phaeoceros laevis	0,2	.	Geel hawmos
Polygonum aviculare-type	+	.	Gewoon varkensgras-type
Riccia	0,3	.	Land-/Watervorkje
Scleranthus	+	.	Hardebloem
Spergula arvensis	0,2	.	Gewone spurrie

Urtica dioica-type	0,2	.	Grote brandnetel-type
Viola tricolor-type (cf. V. arvensis)	+	.	Driekleurig viooltje-type (cf. Akkerviooltje)
Graslandplanten			
Centaurea nigra-type	+	.	Centaurie-type
Filipendula	0,2	.	Spirea
Gentiana pneumonanthe-type	+	.	Klokjesgentiaan-type
Hydrocotyle vulgaris	.	.	Gewone waternavel
Mentha-type	.	0,2	Munt-type
Phyteuma-type	.	0,2	Rapunzel-type
Plantago lanceolata-type	0,9	.	Weegbree
Poaceae	23,5	12,9	Grassenfamilie
Poaceae >40 µm	2,2	1,0	Grassenfamilie, korrels >40 µm
Potentilla-type	0,2	.	Ganzerik-type
Ranunculus acris-type	0,3	0,3	Scherpe boterbloem-type
Rhinanthus-type	.	.	Ratelaar-type
Rumex acetosa-type	1,7	1,6	Veldzuring-type
Rumex acetosella	.	.	Schapenzuring
Rumex scutatus-type	.	.	Spaanse zuring-type
Succisa pratensis	+	.	Blauwe knoop
Trifolium-type	.	0,2	Klaver-type
Planten van oevers en moerassen			
Cyperaceae	1,4	2,3	Cypergrassenfamilie
Lythrum salicaria	.	.	Grote kattenstaart
Rumex hydrolapathum	+	.	Waterzuring
Sparganium erectum-type	.	0,3	Grote en Blonde egelskop-type
Typha angustifolia	.	.	Kleine lisdodde
Xanthium spinosum-type	.	.	Stekende stekelnoot-type
Heide en hoogveenplanten			
Calluna vulgaris-type	5,8	6,9	Struikhei-type
Erica tetralix-type	.	.	Gewone dophei-type
Ericaceae (overig)	.	0,3	Heifamilie (overig)
Myrica gale	.	.	Wilde gagel
Sphagnum	1,9	5,5	Veenmos
Sphagnum cuspidatum-type	.	.	Waterveenmos-type
Bomen en struiken (drogere gronden)			
Betula	4,9	8,7	Berk
Carpinus	+	+	Haagbeuk
Corylus avellana	8,0	15,0	Hazelaar
Fagus sylvatica	0,9	1,1	Beuk
Fraxinus	0,2	.	Es
Ilex aquifolium	+	.	Hulst
cf. Juglans regia-type	.	+	cf. Walnoot-type
Pinus	1,1	3,1	Den
Quercus	5,6	6,8	Eik
Rhamnus frangula	.	.	Sporkehout
Sorbus-groep	0,2	.	Lijsterbes-groep
Tilia	0,5	.	Linde
Tilia platyphyllos	.	.	Zomerlinde

Ulmus	0,6	2,4	Iep
Bomen (nattere gronden)			
Alnus	22,5	19,6	Els
Salix	0,2	.	Wilg
Boskruiden			
Anemone-type	.	.	Anemoon-type
Geum-type	.	.	Nagelkruid-type
Hedera helix	0,2	.	Klimop
Lonicera periclymenum-type	.	.	Wilde kamperfoelie-type
Lonicera xylosteum-type	+	.	Rode kamperfoelie-type
Melampyrum (cf. M. pratense)	.	.	Hengel
Stellaria holostea	.	0,2	Grote muur
Viscum album	.	.	Maretak
Overige kruidachtige vegetatie			
Apiaceae	0,2	.	Schermbloemenfamilie
Asteraceae liguliflorae	2,7	1,1	Composietenfamilie lintbloemig
Asteraceae tubuliflorae	0,5	0,8	Composietenfamilie buisbloemig
Brassicaceae	0,2	0,6	Kruisbloemenfamilie
Caryophyllaceae	0,2	.	Anjerfamilie
Cirsium-type	.	.	Vederdistel-type
Fabaceae	+	.	Vlinderbloemenfamilie
Galeopsis-Ballota-groep	.	.	Hennepnetel-Ballote-groep
Galium-type	.	0,2	Walstro-type
Geranium	.	.	Ooievaarsbek
Ranunculaceae	0,3	.	Ranonkelfamilie
Scrophulariaceae p.p.	.	.	Helmkruidfamilie
Spergularia-type	+	.	Schijnspurrie-type
Vicia-type	.	.	Wikke-type
Sporenplanten			
Dryopteris-type	2,5	1,6	Niervaren-type
Osmunda regalis	.	.	Koningsvaren
Polypodium	+	.	Eikvaren
Pteridium aquilinum	0,6	0,2	Adelaarsvaren
Microfossielen (water)			
Spirogyra (T.130)	.	.	Groenwier-genus Spirogyra (T.130)
Type 128A	.	.	Watertype (T.128A)
Microfossielen (mest)			
Arnium-type (T.261)	0,2	.	(Mest-)Schimmel Arnium-type (T.261)
Cercophora-type (T.112)	.	0,5	(Mest-)Schimmel Cercophora-type (T.112)
Podospora-type (T.368)	0,2	0,2	(Mest-)Schimmel Podospora-type (T.368)
Sordaria-type (T.55A)	0,3	.	(Mest-)Schimmel Sordaria-type (T.55A)
Sporormiella-type (T.113)	0,3	0,3	(Mest-)Schimmel Sporormiella-type (T.113)
Tripterospora-type (T.169)	.	.	(Mest-)Schimmel Tripterospora-type (T.169)
Microfossielen (overig)			
Helicoon pluriseptatum (T.30)	.	.	
Houtskool fragmenten	.	+	Houtskool fragmenten
Indet en Varia	4,5	3,5	Indet en Varia
EXOOT per PIL	18583,0	18583,0	EXOOT per PIL

Aantal PILLEN	2,0	2,0	Aantal PILLEN
EX00T	132,0	100,0	EX00T
ΣAP + ΣNAP	639,0	622,0	Som AP + som NAP
Monstervolume in ml	1,0	2,0	Monstervolume in ml

BIJLAGE 7 EERSEL - KERKEBOGTEN, RESULTATEN
MACRORESTENANALYSE.

Indien anders vermeld alle resten onverkoold. Verklaring: (+) = 1-10, += 11-50, ++ = 51-100, +++ = 101-1000, ++++ > 1000, cf. = gelijkend op, (v) = verkoold, VM = Volle Middeleeuwen, wk = waterkuil, wp = waterput.

putnummer	164	159	145	
structuurnummer	811	818	306	
spoornummer	68	136	32	
laagnummer	8	8	8	
volume (l)	2,9	5,5	6,7	
datering	28	93	>163	
context	wk	wk/wp	wp	
<hr/>				
Granen				
Avena	.	.	.	Haver
Avena (v)	.	.	.	Haver
Avena sativa, graanvrucht in kroonkaf (v)	.	.	.	Haver
Cerealia indet. (v)	.	.	.	Granen
Hordeum vulgare (o/v)	.	.	5	Gerst
Hordeum vulgare (v)	.	.	+	Gerst
Hordeum vulgare subsp. vulgare var. tetrastichon (v)	.	.	4	Gerst
Hordeum, aarspilfragment (v)	.	.	1	Gerst
Hordeum, aarspilsegment	.	1	.	Gerst
Hordeum, aarspilsegment (v)	.	.	9	Gerst
Hordeum, kafnaald (v)	.	.	+	Gerst
Panicum miliaceum (v)	.	.	2	Pluimgierst
Panicum miliaceum, kaf	8	14	+++	Pluimgierst
Secale cereale	.	.	.	Rogge
Secale cereale (v)	.	.	.	Rogge
Secale cereale, aarspilsegment (v)	.	.	.	Rogge
Secale cereale, aarspilfragment	.	.	.	Rogge
Secale cereale, aarspilfragment (v)	.	.	.	Rogge
Secale cereale, aarspilsegment	.	.	.	Rogge
Triticum dicoccon, kafbasis	.	1	10	Emmer
Triticum dicoccon, kafbasis (v)	.	.	1	Emmer
Triticum sp.	.	.	.	Tarwe
Peulvruchten				
Vicia faba var. minor (v)	.	.	.	Duivenboon
Noten en fruit				
cf. Rubus fruticosus, doorn	.	.	1	Gewone braam
Corylus avellana, schaalfragment	.	.	4	Hazelnoot
Crataegus laevigata/monogyna	.	5	.	Twee/Eénstijlige meidoorn
Juglans regia, schaalfragment	.	.	.	Walnoot
Prunus spinosa, fragment	.	1	2	Sleedoorn
Prunus, fragment	1	.	.	Prunus
Pyrus communis	.	.	.	Peer
Pyrus communis, kelk	.	.	.	Peer

Rosaceae (Pyrus), steencilklompje	.	.	.	rozenfamilie
Rubus fruticosus	2	.	6	Gewone braam
Sambucus nigra	.	.	+	Gewone vlier
Overige gebruiksgewassen				
Linum usitatissimum	1	2	26	Vlas
Linum usitatissimum (v)	.	.	.	Vlas
Linum usitatissimum, kapselfragment	5	1	8	Vlas
Akkeronkruiden van voedselrijke grond				
Anagallis arvensis	1	8	.	Guichelheil
Agrostemma githago, zaadhuidfragment	.	.	.	Bolderik
Avena fatua, pluimtakfragment (v)	.	.	.	Oot
Camelina sativa (v)	1	.	.	Huttentut
Camelina sativa, hauwfragment	.	2	.	Huttentut
Euphorbia helioscopia	.	.	1	Kroontjeskruid
Fallopia convolvulus	3	4	12	Zwaluwtong
Fallopia convolvulus (v)	.	.	.	Zwaluwtong
Fumaria officinalis	.	.	.	Gewone duivenkervel
Lamium amplexicaule	.	.	.	Hoenderbeet
Lamium purpureum	.	.	.	Paarse dovenetel s.s.
Persicaria maculosa	.	.	4	Perzikkruid
Solanum nigrum	+	+	2	Zwarte en Bekliede nachtschade
Sonchus asper	16	.	.	Gekroesde melkdistel
Sonchus oleraceus	.	.	.	Gewone melkdistel
Stellaria media	+	5	14	Vogelmuur
Stellaria media (v)	.	.	.	Vogelmuur
Urtica urens	.	.	4	Kleine brandnetel
Vicia cf. tetrasperma (v)	.	.	.	Vierzadige en Slanke wikke
Vicia hirsuta	.	.	.	Ringelwikke
Akkeronkruiden van matig voedselrijke grond				
Aphanes inexpectata	.	.	2	Kleine leeuwenklauw
Arnoseris minima	.	.	.	Korensla
Bromus secalinus	.	.	.	Dreps
Echinochloa crus-galli, kafje	10	+	++	Hanenpoot
Galeopsis segetum-type	.	.	.	Bleekgele hennepnetel
Hypochaeris glabra/radicata	.	1	.	Glad biggenkruid/Gewoon biggenkruid
Raphanus raphanistrum, hauwfragment	1	2	6	Knopherik
Scleranthus annuus	.	.	2	Eenjarige hardbloem
Setaria pumila, kafje	.	.	.	Geelrode naalbaar
Spergula arvensis subsp. arvensis	.	14	26	Gewone spurrie
Spergula arvensis subsp. arvensis (v)	.	.	.	Gewone spurrie
Stachys arvensis	1	.	1	Akkerendoorn
Viola cf. arvensis	.	.	4	Akkerviooltje?
Tredplanten				
Capsella bursa-pastoris	+	.	+	Gewoon herderstasje
Digitaria ischaemum	.	.	.	Glad vingergras
Lolium perenne (v)	.	.	.	Engels raaigras
Lolium perenne, vruchtwand	.	.	.	Engels raaigras
Plantago major	+	13	+	Grote en Getande weegbree

Poa annua	++	+++	+	Straatgras
Polygonum aviculare	++	7	+	Gewoon varkensgras
Sagina apetala/procumbens	2	+	+	Tengere/Liggende vetmuur
Ruigteplanten				
Anthemis cotula	.	.	.	Stinkende kamille
Anthemis cotula (v)	.	.	.	Stinkende kamille
Atriplex patula/prostrata	.	.	.	Uitstaande melde/Spiesmelde
Atriplex patula/prostrata (v)	.	.	.	Uitstaande melde/Spiesmelde
Ballota nigra	.	.	1	Ballote
Chenopodium album	+	9	12	Melganzenvoet
Chenopodium album (v)	.	.	.	Melganzenvoet
Chenopodium ficifolium	.	2	.	Stippelganzenvoet
Hyoscyamus niger	.	.	4	Bilzekruid
Persicaria lapathifolia	7	+++	12	Beklierde duizendknoop
Persicaria lapathifolia (v)	.	.	.	Beklierde duizendknoop
Rumex obtusifolius, bloembekleedsel	.	.	++	Ridderzuring
Planten van storingsmilieus				
Alopecurus geniculatus	.	.	2	Geknikte vossenstaart
Carex hirta/riparia	.	2	1	Ruige zegge/Oeverzegge
Carex otrubae	.	.	1	Valse voszegge
Carex ovalis	1	+	6	Hazenzegge
Hydrocotyle vulgaris	.	++	.	Gewone waternavel
Leontodon autumnalis	.	1	.	Vertakte leeuwentand
Ranunculus flammula	3	+++	2	Egelboterbloem
Ranunculus sardous	16	1	+	Behaarde boterbloem
Rumex crispus, bloembekleedsel	2	4	4	Kruhzuring
Trifolium repens, bloem	1	1	.	Witte klaver
Planten van natte, stikstofrijke bodem				
Bidens tripartita	5	.	1	Veerdelig tandzaad
Juncus bufonius	+++	+++	+++	Greppelrus
Persicaria hydropiper	++	+++	++	Waterpeper
Persicaria hydropiper (v)	.	1	.	Waterpeper
Planten van natte, matig voedselrijke bodem				
Hypericum humifusum	.	.	.	Liggend hertshooi
Isolepis setacea	++	+++	.	Borstelbies
Lythrum portula	.	+++	.	Waterpostelein
Persicaria minor	2	++	.	Kleine duizendknoop
Planten van voedselrijke wateren				
Lemna	.	.	+	Eendenkroos
Nymphaea alba	1	.	.	Witte waterlelie
Potamogeton natans	1	1	.	Drijvend fonteinkruid
Potamogeton pusillus	2	.	.	Tenger fonteinkruid
Ranunculus subg. batrachium	1	.	+++	Waterranonkel
Planten van voedselrijke oevers en moerassen				
Carex acuta/elata	1	6	8	Scherpe-/Stijve zegge
Calystegia sepium	.	.	.	Haagwinde
Carex paniculata	2	.	.	Pluimzegge
Eleocharis palustris/uniglumis	2	++	4	Gew. wtrbies/Slanke wtrbies

Galium palustre	.	.	3	Moeraswalstro
Glyceria fluitans	.	+	4	Mannagras
Glyceria fluitans/notata	.	.	4	Mannagras/Stomp vlotgras
Glyceria maxima/notata	.	.	3	Liesgras/Stomp vlotgras
Lycopus europaeus	.	27	+	Wolfspoot
Mentha aquatica/arvensis	9	7	7	Watermunt/Aktermunt
Ranunculus lingua	.	.	.	Grote boterbloem
Planten van vochtige en natte graslanden				
Bromus hordeaceus	3	.	1	Zachte dravik s.l.
Achillea ptarmica	.	1	.	Wilde bertram
Carex oederi	1	2	4	Glgr. Zegge en Dwergzegge
Carex panicea	.	8	6	Blauwe zegge
Carex panicea (v)	.	.	.	Blauwe zegge
Daucus carota	.	5	.	Peen
Juncus conglomeratus	.	1	.	Biezenknoppen
Poa pratensis/trivialis	9	+	9	Veldbeemdgras/Ruw beemdgras
Prunella vulgaris	.	18	10	Gewone brunel
Ranunculus acris/repens	12	++	24	Scherpe-/Kruipende boterbl.
Planten van droge graslanden				
Carex caryophylla	.	.	10	Voorjaarszegge
Festuca ovina/rubra	5	2	.	Genaald schapengr./Rd zwenkgr.
Hypericum perforatum	.	.	.	Sint-Janskruid
Jasione montana	.	.	1	Zandblauwtje
Ornithopus perpusillus	.	.	1	Klein vogelpootje
Rumex acetosella	+	9	+	Schapenzuring
Rumex acetosella (v)	.	.	4	Schapenzuring
Teesdalia nudicaulis	.	.	.	Klein tasjeskruid
Vicia sativa (v)	.	.	.	Smalle en Voederwikke
Planten van natte en droge heiden				
Ericaceae, wortel	.	.	.	Heifamilie
Calluna vulgaris	.	.	.	Struikhei
Calluna vulgaris, blad (v)	.	.	.	Struikhei
Calluna vulgaris, bloembekleedsel	1	1	.	Struikhei
Calluna vulgaris, bloembekleedsel (v)	.	.	.	Struikhei
Calluna vulgaris, takje	.	.	+	Struikhei
Calluna vulgaris, takje (v)	.	.	4	Struikhei
Calluna vulgaris, wortel (v)	.	.	.	Struikhei
Carex pilulifera	.	+	.	Pilzegge
Danthonia decumbens	1	4	.	Tandjesgras
Erica tetralix, blaadje	.	.	.	Gewone dophei
Erica tetralix, blad (v)	.	.	.	Gewone dophei
Erica tetralix, takje (v)	.	.	.	Gewone dophei
Ericaceae, zaad	.	.	.	Heifamilie
Juncus squarrosus	.	+	.	Trekrus
Potentilla erecta	4	+++	4	Tormentil
Potentilla erecta (v)	.	.	.	Tormentil
Planten van voedselrijke bossen en zomen				
Galium aparine	.	.	.	Kleefkruid

Lamium maculatum	.	.	.	Gevlekte dovenetel
Lamium maculatum (v)	.	.	.	Gevlekte dovenetel
Lapsana communis	.	.	2	Akkerkool
Urtica dioica	.	.	20	Grote brandnetel
Planten van bossen				
Alnus glutinosa, katjesfragment	.	.	1	Zwarte els
Pteridium aquilinum, bladfragment	+	3	(+)	Adelaarsvaren
Pteridium aquilinum, bladfragment (v)	.	.	.	Adelaarsvaren
Quercus, bladfragment	.	.	2	Eik
Quercus, knopfragment	.	.	(+)	Eik
Quercus, schaalfragment	3	.	6	Eik
Quercus, schijf	1	.	.	Eik
Quercus, takje	.	.	.	Eik
Quercus, takje (v)	.	.	.	Eik
Rhamnus frangula	.	.	.	Sporkehout
Salix, knopschub	.	.	+	wilg
Sorbus aucuparia	1	.	.	Wilde lijsterbes
Sorbus aucuparia, vrucht	.	.	.	Wilde lijsterbes
Niet ingedeeld				
Agrostis canina/capillaris	3	+++	.	Moeras-/Gewoon struisgras
Agrostis/Poa,	.	.	1	Struisgras/Beemdgras
Brassicaceae, hauwvork	1	.	.	Kruisbloemenfamilie
Bryophyta excl. Sphagnum	.	x	x	Mossen (niet Veenmos)
Callitriche	.	9	+	Sterrenkroos
Carex appropinquata/paniculata	.	.	.	Paardenhaar-/Pluimzegge
Cerastium	.	12	4	Hoornbloem
Cerastium (v)	.	.	.	Hoornbloem
cf. Diplotaxis tenuifolia	1	.	.	Grote zandkool?
cf. Bromus (v)	.	.	.	Dravik?
cf. Cytisus scoparius (v)	.	.	.	Brem?
cf. Marrubium vulgare	.	.	.	Malrove?
Epilobium hirsutum-type	.	.	4	Harig wilgenroosje-type
Fabaceae, peulfragment (v)	.	.	.	Vlinderbloemenfamilie
Galeopsis bifida-type	4	1	10	Gespleten hennepnetel-type
Juncus conglomeratus/effusus, vruchtje	.	.	.	Biezenknoppen/Pitrus
Juncus effusus-type	.	++	+++	Pitrus-type
Luzula sp.	.	.	.	Veldbies
Montia fontana	.	.	6	Bronkruid
Myosotis	.	.	.	Vergeet-mij-nietje
Persicaria lapathifolia/maculosa (v)	2	.	1	Duizendknoop
Poaceae	.	.	2	Grassenfamilie
Poaceae (v)	.	.	1	Grassenfamilie
Poaceae, stengelbasis	.	.	.	Grassenfamilie
Poaceae, stengelbasis (v)	.	.	.	Grassenfamilie
Poaceae, stengelfragment	.	+	.	Grassenfamilie
Poaceae, stengelfragment (v)	.	.	.	Grassenfamilie
Polytrichum, thallus	.	.	1	Haarmos
Primulaceae, zaad	.	.	.	sleutelbloemfamilie

Rumex	14	2	+	Zuring
Sphagnum		x	x	Veenmos
Stellaria sp.	.	.	.	Muur
Veronica	.	.	1	Ereprijs
Vicia kleinzadig (v)	.	.	.	Wikke
indet	1	1	.	Niet determineerbaar
indet (v)	.	.	2	Niet determineerbaar
indet, kaboutermutsje	.	.	.	kaboutermutsje
indet, kaboutermutsje bloemhoofdje (v)	.	.	.	kaboutermutsje
indet, kaboutermutsje+vrucht	.	.	.	kaboutermutsje
indet, kaboutermutsje+vrucht (v)	.	.	.	kaboutermutsje
indet, knop	.	.	.	Niet determineerbaar
indet, knop (v)	.	.	1	Niet determineerbaar
Dierlijke resten				
Acari, skeletdeel	+	+	+	Mijten
Daphnia, ephippium	.	1	+	Watervlooien
Diopodomus castor, eizak	.	1	+	
Insecta, skeletdeel	+	+	+	Insecten
Lumbricidae, eizak	.	+	.	Regenwormen
Moinia, ephippium	.	.	+	Watervlooien
Spongiae, gemmula	.	+	.	Sponzen
Trichoptera, koker	.	(+)	(+)	Schietmotten
Vertebrata, bot	.	.	.	Gewervelden
Schimmels				
Cenococcum geophilum	.	(+)	.	Zwarte peperkorrelzwam
Archeologische resten				
aankoeksel (v)	1	(+)	(+)	aankoeksel (v)
aardewerk	.	x	.	aardewerk
brokjes "aarde" (v)	.	.	.	brokjes "aarde" (v)
hout	(+)	+	+++	hout
houtschool	(+)	(+)	+	houtschool
huttenleem	.	.	.	huttenleem

putnummer	138	138	113
structuurnummer	237	236	204
spoornummer	446	131	3
laagnummer	8	8	8
volume (l)	14	7,1	11
datering	1141	>1265	VM
context	wp	wp	wp

Granen

Avena	.	1	8	Haver
Avena (v)	3	±100	1	Haver
Avena sativa, graanvrucht in kroonkaf (v)	.	.	1	Haver
Cerealia indet. (v)	.	2	.	Granen
Hordeum vulgare (o/v)	.	.	.	Gerst
Hordeum vulgare (v)	2	1	.	Gerst
Hordeum vulgare subsp. vulgare var. tetrastichon (v)	.	.	.	Gerst
Hordeum, aarspilfragment (v)	.	.	.	Gerst
Hordeum, aarspilsegment	.	.	.	Gerst
Hordeum, aarspilsegment (v)	.	.	.	Gerst
Hordeum, kafnaald (v)	.	.	.	Gerst
Panicum miliaceum (v)	.	.	.	Pluimgierst
Panicum miliaceum, kaf	.	.	.	Pluimgierst
Secale cereale	1	1	2	Rogge
Secale cereale (v)	5	±400	6	Rogge
Secale cereale, aarspilsegment (v)	.	15	.	Rogge
Secale cereale, aarspilfragment	3	.	.	Rogge
Secale cereale, aarspilfragment (v)	.	8	.	Rogge
Secale cereale, aarspilsegment	15	8	65	Rogge
Triticum dicoccon, kafbasis	.	.	.	Emmer
Triticum dicoccon, kafbasis (v)	.	.	.	Emmer
Triticum sp.	.	.	1	Tarwe

Peulvruchten

Vicia faba var. minor (v)	.	1	.	Duivenboon
---------------------------	---	---	---	------------

Noten en fruit

cf. Rubus fruticosus, doorn	.	.	.	Gewone braam
Corylus avellana, schaalfragment	.	.	.	Hazelnoot
Crataegus laevigata/monogyna	.	.	.	Twee/Eénstijlige meidoorn
Juglans regia, schaalfragment	1	.	.	Walnoot
Prunus spinosa, fragment	.	.	.	Sleedoorn
Prunus, fragment	.	.	.	Prunus
Pyrus communis	29	.	.	Peer
Pyrus communis, kelk	20	.	.	Peer
Rosaceae (Pyrus), steencelklompje	+	.	.	rozenfamilie
Rubus fruticosus	13	3	.	Gewone braam
Sambucus nigra	++	6	.	Gewone vlier

Overige gebruiksgewassen

Linum usitatissimum	.	5	14	Vlas
Linum usitatissimum (v)	.	33	.	Vlas

Linum usitatissimum, kapsel­fragment	.	20	+++	Vlas
Akkeronkruiden van voedselrijke grond				
Anagallis arvensis	.	.	+++	Guichelheil
Agrostemma githago, zaadhuid­fragment	.	.	4	Bolderik
Avena fatua, pluimtak­fragment (v)	.	2	.	Oot
Camelina sativa (v)	.	.	.	Huttentut
Camelina sativa, hauw­fragment	.	.	.	Huttentut
Euphorbia helioscopia	15	.	.	Kroontjeskruid
Fallopia convolvulus	4	4	22	Zwaluwtong
Fallopia convolvulus (v)	1	10	.	Zwaluwtong
Fumaria officinalis	+++	2	.	Gewone duivenkervel
Lamium amplexicaule	11	5	2	Hoenderbeet
Lamium purpureum	15	.	.	Paarse dovenetel s.s.
Persicaria maculosa	.	.	.	Perzikkruid
Solanum nigrum	35	1	.	Zwarte en Beklierde nachtsch.
Sonchus asper	16	.	.	Gekroesde melkdistel
Sonchus oleraceus	++	.	.	Gewone melkdistel
Stellaria media	+++	1	+++	Vogelmuur
Stellaria media (v)	.	1	.	Vogelmuur
Urtica urens	+++	15	.	Kleine brandnetel
Vicia cf. tetrasperma (v)	.	1	.	Vierzadige en Slanke wikke
Vicia hirsuta	.	1	.	Ringelwikke
Akkeronkruiden van matig voedselrijke grond				
Aphanes inexpectata	1	.	4	Kleine leeuwenklauw
Arnoseris minima	24	28	.	Korensla
Bromus secalinus	8	.	.	Dreps
Echinochloa crus-galli, kafje	25	8	6	Hanenpoot
Galeopsis segetum-type	.	.	16	Bleekgele hennepnetel
Hypochaeris glabra/radicata	.	.	28	Gl. biggenkruid/Gwn biggenkr.
Raphanus raphanistrum, hauw­fragment	3	.	3	Knopherik
Scleranthus annuus	+++	7	34	Eenjarige hardbloem
Setaria pumila, kafje	.	.	4	Geelrode naalbaar
Spergula arvensis subsp. arvensis	+++	++	+++	Gewone spurrie
Spergula arvensis subsp. arvensis (v)	8	++	.	Gewone spurrie
Stachys arvensis	23	.	6	Akkerandoorn
Viola cf. arvensis	12	.	14	Akkerviooltje?
Tredplanten				
Capsella bursa-pastoris	+++	.	36	Gewoon herderstasje
Digitaria ischaemum	3	.	.	Glad vingergras
Lolium perenne (v)	.	5	.	Engels raaigras
Lolium perenne, vrucht­wand	.	.	8	Engels raaigras
Plantago major	4	.	+++	Grote en Getande weegbree
Poa annua	.	.	+++	Straatgras
Polygonum aviculare	27	4	+++	Gewoon varkensgras
Sagina apetala/procumbens	.	.	++++	Tengere/Liggende vetmuur
Ruigteplanten				
Anthemis cotula	.	.	26	Stinkende kamille
Anthemis cotula (v)	.	.	2	Stinkende kamille

Atriplex patula/prostrata	.	.	16	Uitstaande melde/Spiesmelde
Atriplex patula/prostrata (v)	.	14	.	Uitstaande melde/Spiesmelde
Ballota nigra	.	.	.	Ballote
Chenopodium album	++	9	++	Melganzenvoet
Chenopodium album (v)	.	+	.	Melganzenvoet
Chenopodium ficifolium	.	.	.	Stippelganzenvoet
Hyoscyamus niger	.	.	.	Bilzekruid
Persicaria lapathifolia	+++	18	++	Beklierde duizendknoop
Persicaria lapathifolia (v)	.	39	.	Beklierde duizendknoop
Rumex obtusifolius, bloembekleedsel	3	.	.	Ridderzuring
Planten van storingsmilieus				
Alopecurus geniculatus	.	.	.	Geknikte vossenstaart
Carex hirta/riparia	.	.	.	Ruige zegge/Oeverzegge
Carex otrubae	.	.	.	Valse voszegge
Carex ovalis	7	.	+++	Hazenzegge
Hydrocotyle vulgaris	.	.	.	Gewone waternavel
Leontodon autumnalis	.	.	4	Vertakte leeuwentand
Ranunculus flammula	4	.	8	Egelboterbloem
Ranunculus sardous	.	1	.	Behaarde boterbloem
Rumex crispus, bloembekleedsel	12	.	.	Krulzuring
Trifolium repens, bloem	1	.	.	Witte klaver
Planten van natte, stikstofrijke bodem				
Bidens tripartita	.	.	.	Veerdelig tandzaad
Juncus bufonius	+++	+++	+++	Greppelrus
Persicaria hydropiper	3	.	+++	Waterpeper
Persicaria hydropiper (v)	.	.	2	Waterpeper
Planten van natte, matig voedselrijke bodem				
Hypericum humifusum	++	.	.	Liggend hertshooi
Isolepis setacea	+	7	.	Borstelbies
Lythrum portula	.	.	.	Waterpostelein
Persicaria minor	.	.	.	Kleine duizendknoop
Planten van voedselrijke wateren				
Lemna	.	.	.	Eendenkroos
Nymphaea alba	.	.	.	Witte waterlelie
Potamogeton natans	.	.	.	Drijvend fonteinkruid
Potamogeton pusillus	.	.	.	Tenger fonteinkruid
Ranunculus subg. batrachium	.	.	.	Waterranonkel
Planten van voedselrijke oevers en moerassen				
Carex acuta/elata	.	.	8	Scherpe-/Stijve zegge
Calystegia sepium	.	.	1	Haagwinde
Carex paniculata	1	.	.	Pluimzegge
Eleocharis palustris/uniglumis	5	.	4	Gwn waterbies/Slnk waterbies
Galium palustre	.	.	.	Moeraswalstro
Glyceria fluitans	1	.	.	Mannagras
Glyceria fluitans/notata	.	.	.	Mannagras/Stomp vlotgras
Glyceria maxima/notata	.	.	1	Liesgras/Stomp vlotgras
Lycopus europaeus	.	.	8	Wolfspoot
Mentha aquatica/arvensis	.	12	+++	Watermunt/Aktermunt

Ranunculus lingua	15	.	.	Grote boterbloem
Planten van vochtige en natte graslanden				
Bromus hordeaceus	.	.	.	Zachte dravik s.l.
Achillea ptarmica	.	.	.	Wilde bertram
Carex oederi	.	.	.	Glgr Zegge en Dw.zegge
Carex panicea	.	.	6	Blauwe zegge
Carex panicea (v)	.	1	.	Blauwe zegge
Daucus carota	.	.	.	Peen
Juncus conglomeratus	.	.	.	Biezenknoppen
Poa pratensis/trivialis	4	.	++	Veldbeemdgr./Ruw beemdgr.
Prunella vulgaris	.	.	.	Gewone brunel
Ranunculus acris/repens	10	1	.	Scherpe-/Kruipende boterbl.
Planten van droge graslanden				
Carex caryophylla	.	.	28	Voorjaarszegge
Festuca ovina/rubra	.	.	.	Genaald schapeng./Rd zwenkgr.
Hypericum perforatum	1	.	.	Sint-Janskruid
Jasione montana	.	++	.	Zandblauwtje
Ornithopus perpusillus	.	.	.	Klein vogelpootje
Rumex acetosella	+++	+	++++	Schapenzuring
Rumex acetosella (v)	16	+	4	Schapenzuring
Teesdalia nudicaulis	1	.	.	Klein tasjeskruid
Vicia sativa (v)	.	7	.	Smalle en Voederwikke
Planten van natte en droge heiden				
Ericaceae, wortel	.	+++	.	Heifamilie
Calluna vulgaris	.	++	.	Struikhei
Calluna vulgaris, blad (v)	.	++++	.	Struikhei
Calluna vulgaris, bloembekleedsel	1	17	42	Struikhei
Calluna vulgaris, bloembekleedsel (v)	.	++	.	Struikhei
Calluna vulgaris, takje	.	+	+	Struikhei
Calluna vulgaris, takje (v)	.	++++	.	Struikhei
Calluna vulgaris, wortel (v)	1	.	.	Struikhei
Carex pilulifera	.	1	28	Pilzegge
Danthonia decumbens	.	.	.	Tandjesgras
Erica tetralix, blaadje	.	.	20	Gewone dophei
Erica tetralix, blad (v)	.	++	.	Gewone dophei
Erica tetralix, takje (v)	.	+	.	Gewone dophei
Ericaceae, zaad	.	.	1	Heifamilie
Juncus squarrosus	16	.	4	Trekrus
Potentilla erecta	++	.	58	Tormentil
Potentilla erecta (v)	.	1	.	Tormentil
Planten van voedselrijke bossen en zomen				
Galium aparine	+	.	.	Kleefkruid
Lamium maculatum	9	.	2	Gevlekte dovenetel
Lamium maculatum (v)	.	2	.	Gevlekte dovenetel
Lapsana communis	.	.	.	Akkerkool
Urtica dioica	+++	+	+++	Grote brandnetel
Planten van bossen				
Alnus glutinosa, katjesfragment	.	.	.	Zwarte els

Pteridium aquilinum, bladfragment	.	.	1	Adelaarsvaren
Pteridium aquilinum, bladfragment (v)	.	+	.	Adelaarsvaren
Quercus, bladfragment	+	.	.	Eik
Quercus, knopfragment	+	.	.	Eik
Quercus, schaalfragment	.	.	.	Eik
Quercus, schijf	1	.	.	Eik
Quercus, takje	1	.	.	Eik
Quercus, takje (v)	1	.	.	Eik
Rhamnus frangula	1	.	.	Sporkehout
Salix, knopschub	.	.	.	wilg
Sorbus aucuparia	3	.	.	Wilde lijsterbes
Sorbus aucuparia, vrucht	9	.	.	Wilde lijsterbes
Niet ingedeeld				
Agrostis canina/capillaris	.	+	.	Moeras-/Gewoon struisgr.
Agrostis/Poa,	.	.	(+)	Struisgras/Beemdgras
Brassicaceae, hauwvork	.	.	.	Kruisbloemenfamilie
Bryophyta excl. Sphagnum	.	.	x	Mossen (niet Veenmos)
Callitriche	.	.	.	Sterrenkroos
Carex appropinquata/paniculata	.	.	9	Paardenhaar-/Pluimzegge
Cerastium	.	4	8	Hoornbloem
Cerastium (v)	.	14	.	Hoornbloem
cf. Diplotaxis tenuifolia	.	.	.	Grote zandkool?
cf. Bromus (v)	2	.	.	Dravik?
cf. Cytisus scoparius (v)	.	8	.	Brem?
cf. Marrubium vulgare	.	.	2	Malrove?
Epilobium hirsutum-type	.	.	.	Harig wilgenroosje-type
Fabaceae, peulfragment (v)	.	2	.	Vlinderbloemenfamilie
Galeopsis bifida-type	++	5	22	Gespleten hennepnetel-type
Juncus conglomeratus/effusus, vruchtje	.	.	2	Biezenknoppen/Pitrus
Juncus effusus-type	+	+	++++	Pitrus-type
Luzula sp.	.	.	8	Veldbies
Montia fontana	.	.	.	Bronkruid
Myosotis	.	1	.	Vergeet-mij-nietje
Persicaria lapathifolia/maculosa (v)	.	.	.	Duizendknoop
Poaceae	.	.	.	Grassenfamilie
Poaceae (v)	.	.	.	Grassenfamilie
Poaceae, stengelbasis	(+)	.	.	Grassenfamilie
Poaceae, stengelbasis (v)	.	1	.	Grassenfamilie
Poaceae, stengelfragment	+++	.	(+)	Grassenfamilie
Poaceae, stengelfragment (v)	.	3	.	Grassenfamilie
Polytrichum, thallus	.	.	.	Haarmos
Primulaceae, zaad	.	.	3	sleutelbloemfamilie
Rumex	+	3	.	Zuring
Sphagnum	.	.	x	Veenmos
Stellaria sp.	.	.	1	Muur
Veronica	.	.	.	Ereprijs
Vicia kleinzadig (v)	.	5	.	Wikke
indet	.	.	.	Niet determineerbaar

indet (v)	1	.	.	Niet determineerbaar
indet, kaboutermutsje	.	25	.	kaboutermutsje
indet, kaboutermutsje bloemhoofdje (v)	.	1	.	kaboutermutsje
indet, kaboutermutsje+vrucht	.	1	.	kaboutermutsje
indet, kaboutermutsje+vrucht (v)	.	4	.	kaboutermutsje
indet, knop	.	.	+	Niet determineerbaar
indet, knop (v)	.	.	1	Niet determineerbaar
<i>Dierlijke resten</i>				
Acari, skeletdeel	+	.	+	Mijten
Daphnia, ephippium	.	.	+++	Watervlooien
Diptomus castor, eizak	.	.	.	
Insecta, skeletdeel	+	+	+++	Insecten
Lumbricidae, eizak	(+)	1	.	Regenwormen
Moinia, ephippium	.	.	.	Watervlooien
Spongiae, gemmula	.	.	+	Sponzen
Trichoptera, koker	.	.	.	Schietmotten
Vertebrata, bot	1	.	.	Gewervelden
<i>Schimmels</i>				
Cenococcum geophilum	.	.	++	Zwarte peperkorrelzwam
<i>Archeologische resten</i>				
aankoeksel (v)	.	.	.	aankoeksel (v)
aardewerk	x	x	x	aardewerk
brokjes "aarde" (v)	(+)	.	.	brokjes "aarde" (v)
hout	+++	+	+++	hout
houtschool	(+)	+++	+	houtschool
huttenleem	.	x	.	huttenleem

BIJLAGE 8 EERSEL-KERKEBOGTEN, RESULTATEN HOUT-
SOORTBEPALING.

Verklaring: cf. = gelijkend op.

putnummer	116	120	122	136	139	150	150
structuurnr.	201	229	206	253	8139	319	319
spoornummer	6	4	395	3	0	35	35
laagnummer	8	8	2	7	508	7	7
monsternummer	-	-	-	-	-	H1	H2

Alnus	7	1	.	els
cf. Alnus	1	els?
Fagus	2	beuk
Quercus	.	1	1	eik
Salix	.	.	.	1	.	.	.	wilg

BIJLAGE 9. CATALOGUS SPECIALE DEPOSITIES
DIERLIJK BOT.

Vondstnummer 214-10
Spoornummer: 114.54
Laagnummer: 4
Featurenummer: 214 (huis 214)
Soort spoor: paalkuil
Soort depositie: losse kies of schedel
Diersoort: rund
Leeftijd: -
Aanwezige elementen: kies uit bovenkaak
Geassocieerde vondsten: -
Opmerkingen:
Criteria:
Rituele depositie: ?

Vondstnummer 266-21
Spoornummer: 123.199
Laagnummer: 4
Featurenummer: (kuil in huis 266/621)
Soort spoor: paalkuil
Soort depositie: schedel
Diersoort: rund
Leeftijd: volwassen
Aanwezige elementen: rijen kiezen uit boven- en onderkaak
Geassocieerde vondsten: SD 3 in zelfde huisplattegrond
Opmerkingen: dit is mogelijk een paalkuil uit de jongste fase van het huis
Criteria: locatie, compleetheid (4 kaken, associatie boven-en onderkaken)
Rituele depositie: ja

Vondstnummer 615-2 SD 3
Spoornummer: 123.105
Laagnummer: 10
Featurenummer: 615 (diergraf) in huis 266
Soort spoor: kuil
Soort depositie: compleet skelet
Diersoort: rund
Leeftijd: -
Aanwezige elementen: kies. De veldtekening laat zien dat oorspronkelijk meer skeletelementen aanwezig waren.
Geassocieerde vondsten: SD 2 in zelfde huisplattegrond
Opmerkingen: Op basis van de veldtekening, de positie van de kies in de kuil, en de afmetingen van de kuil kan geconcludeerd worden dat hier een compleet dier is begraven. De kuil oversnijdt een paalkuil, en dateert dus van na de bouw van het huis.
Criteria: locatie
Rituele depositie: ja

Vondstnummer 630-2 SD 4

Spoornummer: 123.124

Laagnummer: 4

Featurenummer: 630 (diergraf) in huis 266

Soort spoor: kuil

Soort depositie: schedel of compleet skelet

Diersoort: rund

Leeftijd: De tooth wear stages van M1i en M2i zijn g en b. Dit past bij een mandible wear stage van 20-21, en een leeftijd van 18-30 maanden.

Aanwezige elementen: 4 kiezen uit de bovenkaak, links en rechts; M1 en 2i rechts

Geassocieerde vondsten: SD 2 en 3 in zelfde huisplattegrond

Opmerkingen: Op basis van de afmetingen van de kuil (ca 80x180 cm op detailtekening, ca 50x90 in huisplattegrond) zou hier een compleet dier kunnen zijn begraven.

Criteria: locatie, associatie boven-en onderkaken

Rituele depositie: ja

Vondstnummer 286-1 SD 5

Spoornummer: 121.34

Laagnummer: 4

Featurenummer: 286 (diergraf) in huis 219

Soort spoor: kuil

Soort depositie: schedel of compleet skelet

Diersoort: rund

Leeftijd: De tooth wear stage van de M3i is e. Dit past bij een mandible wear stage van 39, en de leeftijds categorie "jong volwassen".

Aanwezige elementen: minimaal 8 kiezen, waaronder M3i links en rechts, 2x Mi, 2x Ms links, 2x Ms rechts.

Geassocieerde vondsten: SD 6 in zelfde huisplattegrond

Opmerkingen: De afmetingen van de kuil (ca 100x120 cm) doen vermoeden dat hier een compleet dier is begraven.

Criteria: locatie, associatie boven-en onderkaken

Rituele depositie: ja

Vondstnummer 623-1 SD 6

Spoornummer: 121.28

Laagnummer: 4

Featurenummer: 623 (diergraf) in huis 219

Soort spoor: kuil

Soort depositie: schedel of compleet skelet

Diersoort: rund

Leeftijd: jong-volwassen (M1 of M2i met tooth wear stage c of d)

Aanwezige elementen: 2 kiezen uit onderkaak (1 links en 1 rechts), 1 kies uit bovenkaak

Geassocieerde vondsten: SD 5 in zelfde huisplattegrond

Opmerkingen: Geen detailtekening beschikbaar. De afmetingen van de kuil (ca 100 x 120 cm) wijzen op een diergraf.

Criteria: locatie, associatie boven-en onderkaken

Rituele depositie: ja

Vondstnummer 294-1 SD 7

Spoornummer: 153.51

Laagnummer: 4

Featurenummer: 294 (diergraf)

Soort spoor: kuil

Soort depositie: compleet skelet?

Diersoort: rund?

Leeftijd: -

Aanwezige elementen: fragmenten tandkapsels

Geassocieerde vondsten: -

Opmerkingen: De afmetingen van de kuil komen overeen met die van andere vermeende diergraven waar resten van runderen in aangetroffen zijn. Op de detailtekening zijn resten van slecht geconserveerd botmateriaal aangegeven. De kuil ligt tussen een aantal huizen, maar kan niet direct aan een huis gekoppeld worden.

Criteria: niet in een huisplattegrond

Rituele depositie: ?

Vondstnummer 601-1 SD 8

Spoornummer: 132.66

Laagnummer: 12

Featurenummer: 601 (kuil)

Soort spoor: kuil

Soort depositie: mogelijk schedel of compleet skelet, maar zeer onzeker

Diersoort: rund

Leeftijd: -

Aanwezige elementen: fragmenten kiezen uit bovenkaak, en mogelijk ook uit onderkaak

Geassocieerde vondsten: -

Opmerkingen: De fragmenten zijn afkomstig uit de onderste vulling van de kuil. De kuil is groot genoeg om een compleet rund te hebben bevat. Dit is een zogenaamde 3-lagige kuil, die meestal als "mestkuil" wordt aangeduid. De kuil ligt ca. 3 m. ten westen van huis 260, in een bundel greppels.

Criteria:

Rituele depositie: ?

Vondstnummer 602-1 SD 9

Spoornummer: 122.47

Laagnummer: 10

Featurenummer: 602 (diergraf)

Soort spoor: kuil

Soort depositie: compleet skelet

Diersoort: rund

Leeftijd: volwassen

Aanwezige elementen: M2 en M3 uit linker bovenkaak, M2 en M3 uit linker onderkaak, 2 kiezen uit bovenkaak (waarschijnlijk rechter), losse fragmenten.

Geassocieerde vondsten: -

Opmerkingen: Op de detailtekening is zichtbaar dat hier oorspronkelijk een compleet dier is begraven. De kuil is waarschijnlijk in huis 267 gesitueerd, naast gebindstijl 122.340.

Criteria: compleet skelet, associatie boven-en onderkaken

Rituele depositie: ja

Vondstnummer 616-1 SD 10
Spoornummer: 124.14
Laagnummer: 10
Featurenummer: 616 (diergraf) in huis 270
Soort spoor: kuil
Soort depositie: compleet skelet (waarschijnlijk)
Diersoort: rund
Leeftijd: De tooth wear stages van M2i en M3i zijn k en k. Dit past bij een mandible wear stage van 46-47, en de leeftijds categorie "zeer oud".
Aanwezige elementen: M2 en M3 uit linker onderkaak, minimaal 1 kies uit rechter bovenkaak, fragmenten large mammal
Geassocieerde vondsten: -
Opmerkingen: Op de detailtekening is zichtbaar dat deze kuil veel meer skeletelementen bevat heeft. De kuil is wel aan de kleine kant.
Criteria: locatie, associatie boven-en onderkaken
Rituele depositie: ja

Vondstnummer 618-1 en -2 SD 11
Spoornummer: 123.235
Laagnummer: 4,10
Featurenummer: 618 (diergraf)
Soort spoor: kuil
Soort depositie: geen
Diersoort: rund
Leeftijd: De runderschedel en bijbehorende onderkaken zijn van een dier met een leeftijd tussen 15 en 30 maanden (melkpremolaren aanwezig, M1 en M2 doorgebroken. Tooth wear stage M1i is g en M2i is ongesleten).
Aanwezige elementen: kiezen uit linker en rechter boven- en onderkaken, 2 fragmenten large mammal
Geassocieerde vondsten: -
Opmerkingen: De positie van de kaken en de overige elementen in de kuil lijkt erop te wijzen dat hier geen compleet skelet in verband is begraven. De afmetingen van de kuil (40x90 cm) ondersteunen deze gedachte. De kuil ligt in een greppel, ca. 15 m. ten westen van huis 266/621.
Criteria: niet-geassocieerd materiaal, associatie boven-en onderkaken
Rituele depositie: nee

Vondstnummer 627-9 SD 12
Spoornummer: 139.147
Laagnummer: 5
Featurenummer: 627 (huis)
Soort spoor: paalkuil
Soort depositie: schedel
Diersoort: paard
Leeftijd: jong-volwassen. De kroonhoogte van de kiezen ligt tussen de 70 en 80 mm. Dit wijst op een leeftijd tussen 3 en 6.5 jaar.
Aanwezige elementen: minimaal 8 kiezen uit bovenkaken, links en rechts, fragmenten kiezen.
Geassocieerde vondsten: -
Opmerkingen: Hier is of een schedel van een paard (zonder onderkaak) begraven, of twee rijen losse

kiezen. Bieden lijken niet toevallig in een paalkuil beland te zijn.

Criteria: locatie, associatie boven-en onderkaken

Rituele depositie: ja

Vondstnummer 634-1 SD 13

Spoornummer: 153.231

Laagnummer: 4

Featurenummer: 634 (diergraf)

Soort spoor: kuil

Soort depositie: schedel

Diersoort: rund

Leeftijd: Ps en M3i zijn volledig ontwikkeld, maar M3i lijkt ongesleten. Dit past bij een leeftijd van 24-30 maanden.

Aanwezige elementen: gefragmenteerde kiezen uit boven- en onderkaak. Herkend zijn Ps en M3i links en rechts.

Geassocieerde vondsten: -

Opmerkingen: De kuil ligt in huis 285, naast gebindstijl 153.232.

Criteria: associatie boven-en onderkaken

Rituele depositie: ja

Vondstnummer 513-3 SD 14

Spoornummer: 146.090

Laagnummer: 3

Featurenummer: 513 (graf)

Soort spoor: kuil

Soort depositie: crematie, mogelijk alleen kop en onderpoten

Diersoort: paard

Leeftijd: -

Aanwezige elementen: fragmenten van schedel (occipitale, nasale), onderkaak, metacarpus, metatarsus.

Geassocieerde vondsten: de crematieresten bevonden zich in een compleet potje

Opmerkingen: menselijke crematieresten zijn niet aangetroffen

Criteria: bijzondere vondstomstandigheden (in complete pot), crematie

Rituele depositie: ja

BIJLAGE IO. TABELLEN UITWERKING
CREMATIERESTENONDERZOEK.

112-1/112-4

Skeletdeel	Gewicht (gr.)	Fragmentatie (cm)	Verbranding (fase)	Inhoud (+ = aanwezige fragmenten)
Neurocranium	40	3	5	Os occipitale = achterhoofd + Os pariëtale = wandbeen + Os temporale = slaapbeen + Os frontale = voorhoofd Orbita = oogkas
Viscerocranium	-			Os zygomaticum = jukbeen Maxilla =bovenkaak Mandibula= onderkaak Gebitselementen
Axiaal	2	2	5	ntd Vertebrae = wervels Costae = ribben Clavicula = sleutelbeen Scapula = schouderblad Pelvis = bekken
Diafyse	25	3	5	Humerus = bovenarm Radius = spaakbeen Ulna = ellepijp + Femur = dijbeen Tibia = scheenbeen Fibula = kuitbeen Phalangen = hand/ voetkootjes
Epifyse	-			hand/arm voet/been
Residu	160	<1	5	Diverse skeletdelen
Totaal (mens)	227			
Dierlijk	-			

Geslacht: Een fragment van het processus zygomaticus (jukboog) is eerder vrouwelijk.

Leeftijd: De grootte of robuustheid van de fragmenten wijst op een volwassen individu.

Conclusie: vrouw ??, volwassen?

133-2

Skeletdeel	Gewicht (gr.)	Fragmentatie (cm)	Verbranding (fase)	Inhoud (+ = aanwezige fragmenten)
Neurocranium	22	4	5	+ + Os occipitale = achterhoofd Os pariëtale = wandbeen Os temporale = slaapbeen Os frontale = voorhoofd
Viscerocranium	-			Orbita = oogkas Os zygomaticum = jukbeen Maxilla = bovenkaak Mandibula = onderkaak Gebitselementen
Axiaal	14	4	5	+ Vertebrae = wervels Costae = ribben Clavicula = sleutelbeen + Scapula = schouderblad + Pelvis = bekken
Diafyse	85	5	5	+ + Humerus = bovenarm + Radius = spaakbeen Ulna = ellepijp + Femur = dijbeen + Tibia = scheenbeen Fibula = kuitbeen + Phalangen = hand /voetkootjes
Epifyse	5	3	5	+ hand/arm voet/been
Residu	310	<1	5	+ Diverse skeletdelen
Totaal (mens)	436			

Dierlijk

Geslacht: Geslachtskenmerken zijn niet aanwezig.

Leeftijd: De gesloten epifysen en open suturen wijzen op een volwassen individu van ca. 20-40 jaar oud.

Pathologie: Arthrose scapula, glenoidalis (slijtage van het schoudergewricht, linker- of rechterzijde niet vast te stellen).

Conclusie: Volwassene van 20-40 jaar

134-1

Skeletdeel	Gewicht (gr.)	Fragmentatie (cm)	Verbranding (fase)	Inhoud (+ = aanwezige fragmenten)
Neurocranium	21	3	5	Os occipitale = achterhoofd +
				Os pariëtale = wandbeen +
				Os temporale = slaapbeen +
Viscerocranium	6	2	5	Os frontale = voorhoofd +
				Orbita = oogkas +
				Os zygomaticum = jukbeen +
				Maxilla =bovenkaak +
				Mandibula= onderkaak +
				Gebitselementen +
Axiaal	5	2	5	Vertebrae = wervels +
				Costae = ribben +
				Clavicula = sleutelbeen +
				Scapula = schouderblad +
				Pelvis = bekken +
Diafyse	85	6	5	Humerus = bovenarm +
				Radius = spaakbeen +
				Ulna = ellepijp +
				Femur = dijbeen +
				Tibia = scheenbeen +
				Fibula = kuitbeen +
				Phalangen = hand/ voetkootjes +
Epifyse	3	2	5	hand/arm +
				voet/been +
Residu	475	<1	5	Diverse skeletdelen
Totaal (mens)	595			
Dierlijk	-			
Geslacht:				
Os Zygomaticum	= -2			
Margo Orbita	= -2			

Leeftijd:

De ontwikkeling van het gebit wijst op een minimum leeftijd van 12 jaar. De open suturen wijzen op een maximum leeftijd van 40 jaar.

De schachtdikte van de femur heeft de afmeting van een volwassene.

Conclusie: Vrouw? 20 - 0 jaar

135-1

Skeletdeel	Gewicht (gr.)	Fragmentatie (cm)	Verbranding (fase)	Inhoud (+ = aanwezige fragmenten)
Neurocranium	10	1	4	+ Os occipitale = achterhoofd Os pariëtale = wandbeen Os temporale = slaapbeen Os frontale = voorhoofd
Viscerocranium	1	1	4	+ Orbita = oogkas Os zygomaticum = jukbeen Maxilla = bovenkaak Mandibula = onderkaak + Gebitselementen
Axiaal	2	1	4	+ Vertebrae = wervels + Costae = ribben Clavicula = sleutelbeen Scapula = schouderblad Pelvis = bekken
Diafyse	15	2	4	+ Humerus = bovenarm Radius = spaakbeen Ulna = ellepijp + Femur = dijbeen Tibia = scheenbeen Fibula = kuitbeen Phalangen = hand/ voetkootjes
Epifyse	3	1	4	+ hand/arm voet/been
Residu	60	<1	4	Diverse skeletdelen
Totaal (mens)	91			

Dierlijk

Leeftijd: De ontwikkeling van het gebit wijst op een leeftijd van c. 1.5 tot 2 jaar (\pm 6-8 mnd.).

Conclusie: Kind van ca. 1.5 – 2 jaar.

136-1

Skeletdeel	Gewicht (gr.)	Fragmentatie (cm)	Verbranding (fase)	Inhoud (+ = aanwezige fragmenten)
Neurocranium				Os occipitale = achterhoofd Os pariëtale = wandbeen Os temporale = slaapbeen Os frontale = voorhoofd
Viscerocranium				Orbita = oogkas Os zygomaticum = jukbeen Maxilla = bovenkaak Mandibula = onderkaak Gebitselementen
Axiaal	3	1	4	+ Vertebrae = wervels Costae = ribben Clavicula = sleutelbeen + Scapula = schouderblad Pelvis = bekken
Diafyse	8	3	4	+ Humerus = bovenarm Radius = spaakbeen + Ulna = ellepijp + Femur = dijbeen Tibia = scheenbeen Fibula = kuitbeen Phalangen = hand /voetkootjes
Epifyse				hand/arm voet/been
Residu	60			Diverse skeletdelen
Totaal (mens)	71			

Dierlijk

Geslacht: niet te bepalen

Leeftijd: Het wervelfragment wijst op een individu van ouder dan 18 jaar.

Conclusie: individu > 18jaar

301-2

Skeletdeel	Gewicht (gr.)	Fragmentatie (cm)	Verbranding fase	Inhoud (+ = aanwezige fragmenten)
Neurocranium	7	3	5	Os occipitale = achterhoofd Os pariëtale = wandbeen +
Viscerocranium	2	2	5	Os temporale = slaapbeen Os frontale = voorhoofd Orbita = oogkas Os zygomaticum = jukbeen Maxilla = bovenkaak +
Axiaal	1	2	5	Mandibula = onderkaak +
				Gebitselementen Vertebrae = wervels Costae = ribben Clavicula = sleutelbeen Scapula = schouderblad Pelvis = bekken
Diafyse	20	4	5	+
				Humerus = bovenarm Radius = spaakbeen Ulna = ellepijp +
				Femur = dijbeen Tibia = scheenbeen Fibula = kuitbeen Phalangen = hand/ voetkootjes
Epifyse	2	2	5	+
				hand/arm +
				voet/been
Residu	140	<1	5	Diverse skeletdelen
Totaal (mens)	172			

Dierlijk

Geslacht: niet te bepalen

Leeftijd: De gesloten epifysen wijzen op een volwassen individu.

Pathologie:

Periapicaal abces in de onderkaak (wortelpuntontsteking ter plaatse van 1e en 2e molaar, nr. 36/37).

Atrofie/osteoporose diverse botfragmenten zowel axiaal als diafyse. Exacte botstukken niet te bepalen. Mogelijk is deze persoon langdurig ziek geweest en heeft de inactiviteit geleid tot botverlies.

Conclusie: Volwassen individu (> 20 jaar), met wortelpuntontsteking en botverlies.

B26-1

Skeletdeel	Gewicht (gr.)	Fragmentatie (cm)	Verbranding (fase)	Inhoud (+ = aanwezige fragmenten)
Neurocranium	9	3	4	+ + Os occipitale = achterhoofd Os pariëtale = wandbeen Os temporale = slaapbeen Os frontale = voorhoofd
Viscerocranium	5	2	4	Orbita = oogkas Os zygomaticum = jukbeen Maxilla = bovenkaak Mandibula = onderkaak + + Gebitselementen
Axiaal				Vertebrae = wervels Costae = ribben Clavicula = sleutelbeen Scapula = schouderblad
Diafyse	20	4	4	+ + + + + Pelvis = bekken Humerus = bovenarm Radius = spaakbeen Ulna = ellepijp Femur = dijbeen Tibia = scheenbeen Fibula = kuitbeen Phalangen = hand/
voetkootjes				
Epifyse	5	2	4	+ hand/arm voet/been
Residu	160	<1	4	Diverse skeletdelen
Totaal (mens)	199			
Dierlijk				

Geslacht: Het postcraniele skelet is gracieel.

Leeftijd: De ontwikkeling van het gebit wijst op een minimumleeftijd van 12 jaar. De aanwezige suturen zijn open wat wijst op een maximumleeftijd van 40 jaar.

Conclusie: vrouw ?? van ca. 12-40 jaar

BIJLAGE II. EERSEL KERKEBOGTEN. DE MIDDELEEUWSE
 PLATTEGRONDEN GESORTEERD NAAR NUMMER
 (A), GROEP (B) EN TYPE (C).

A				B				C			
nr	groep	type	erf	nr	groep	type	erf	nr	groep	type	erf
1	groep3	huis	0	224	groep1	huis	4	214	groep3	bijgebouw	
212	groep1	huis	1c	225	groep1	schuur	8	215	groep6	bijgebouw	
213	groep3	huis	7	241	groep1	bijgebouw	10	217	groep3	bijgebouw	2
214	groep3	bijgebouw		244	groep1	huis	11	220	groep6	bijgebouw	6
215	groep6	bijgebouw		245	groep1	huis	11	228	groep7	bijgebouw	4
216	groep3	gebouw		212	groep1	huis	1c	230	groep7	bijgebouw	
217	groep3	bijgebouw	2	299	groep1	huis	5d	238	groep6	bijgebouw	9
218	groep7	huis	2	624	groep1	huis	6b	241	groep1	bijgebouw	10
219	groep7	huis	2	221	groep1	huis	6c	242	groep6	bijgebouw	7
220	groep6	bijgebouw	6	256	groep2	huis	3	247	groep7	bijgebouw	
221	groep1	huis	6c	626	groep2	bijgebouw	6	248	groep6	bijgebouw	
222	groep4	huis	1b	239	groep2	huis	9	257	groep6	bijgebouw	3
224	groep1	huis	4	627	groep2	huis	9	258	groep6	bijgebouw	3
225	groep1	schuur	8	636	groep2	huis	10	259	groep6	bijgebouw	
228	groep7	bijgebouw	4	233	groep2	huis	8b	260	groep5	bijgebouw	
230	groep7	bijgebouw		232	groep2	huis	8c	262	groep6	bijgebouw	
231	groep3	gebouw		279	groep2	huis	8e	277	groep6	bijgebouw	10
232	groep2	huis	8c	1	groep3	huis	0	278	groep7	bijgebouw	8
233	groep2	huis	8b	217	groep3	bijgebouw	2	285	groep4	bijgebouw	
234	groep7	gebouw	8	626	groep3	bijgebouw	6	296	groep6	bijgebouw	8e
235	groep4	huis	8d	213	groep3	huis	7	297	groep6	bijgebouw	
238	groep6	bijgebouw	9	269	groep3	huis	5a	612	groep6	bijgebouw	
239	groep2	huis	9	600	groep3	huis	5c	620	groep6	bijgebouw	
241	groep1	bijgebouw	10	214	groep3	bijgebouw		626	groep2	bijgebouw	6
242	groep6	bijgebouw	7	216	groep3	gebouw		626	groep3	bijgebouw	6
243	groep4	huis	11	231	groep3	gebouw		216	groep3	gebouw	
244	groep1	huis	11	272	groep3	gebouw		231	groep3	gebouw	
245	groep1	huis	11	273	groep3	gebouw		234	groep7	gebouw	8
247	groep7	bijgebouw		243	groep4	huis	11	270	groep7	gebouw	
248	groep6	bijgebouw		222	groep4	huis	1b	272	groep3	gebouw	
256	groep2	huis	3	235	groep4	huis	8d	273	groep3	gebouw	
257	groep6	bijgebouw	3	285	groep4	bijgebouw		1	groep3	huis	0
258	groep6	bijgebouw	3	604	groep5	schuur	11	212	groep1	huis	1c
259	groep6	bijgebouw		638	groep5	schuur	11	213	groep3	huis	7
260	groep5	bijgebouw		267	groep5	huis	5b	218	groep7	huis	2
262	groep6	bijgebouw		603	groep5	huis	6a	219	groep7	huis	2
266	groep7	huis	1a	260	groep5	bijgebouw		221	groep1	huis	6c
267	groep5	huis	5b	257	groep6	bijgebouw	3	222	groep4	huis	1b
269	groep3	huis	5a	258	groep6	bijgebouw	3	224	groep1	huis	4
270	groep7	gebouw		220	groep6	bijgebouw	6	232	groep2	huis	8c
272	groep3	gebouw		242	groep6	bijgebouw	7	233	groep2	huis	8b

273	groep3	gebouw		238	groep6	bijgebouw	9	235	groep4	huis	8d
277	groep6	bijgebouw	10	277	groep6	bijgebouw	10	239	groep2	huis	9
278	groep7	bijgebouw	8	605	groep6	huis	8a	243	groep4	huis	11
279	groep2	huis	8e	296	groep6	bijgebouw	8e	244	groep1	huis	11
285	groep4	bijgebouw		215	groep6	bijgebouw		245	groep1	huis	11
296	groep6	bijgebouw	8e	248	groep6	bijgebouw		256	groep2	huis	3
297	groep6	bijgebouw		259	groep6	bijgebouw		266	groep7	huis	1a
299	groep1	huis	5d	262	groep6	bijgebouw		267	groep5	huis	5b
600	groep3	huis	5c	297	groep6	bijgebouw		269	groep3	huis	5a
603	groep5	huis	6a	612	groep6	bijgebouw		279	groep2	huis	8e
604	groep5	schuur	11	620	groep6	bijgebouw		299	groep1	huis	5d
605	groep6	huis	8a	218	groep7	huis	2	600	groep3	huis	5c
612	groep6	bijgebouw		219	groep7	huis	2	603	groep5	huis	6a
613	groep7	schuur		228	groep7	bijgebouw	4	605	groep6	huis	8a
620	groep6	bijgebouw		234	groep7	gebouw	8	621	groep7	huis	1a
621	groep7	huis	1a	278	groep7	bijgebouw	8	624	groep1	huis	6b
624	groep1	huis	6b	266	groep7	huis	1a	627	groep2	huis	9
626	groep2	bijgebouw	6	621	groep7	huis	1a	636	groep2	huis	10
626	groep3	bijgebouw	6	230	groep7	bijgebouw		225	groep1	schuur	8
627	groep2	huis	9	247	groep7	bijgebouw		604	groep5	schuur	11
636	groep2	huis	10	270	groep7	gebouw		613	groep7	schuur	
638	groep5	schuur	11	613	groep7	schuur		638	groep5	schuur	11

BIJLAGE I 2 . PROFIELBESCHRIJVINGEN .

1.1	IVO	150615,54	374066,27	29,83		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
38	DOBR	Zs1		1Aap	BSE	
70	GRBR	Zs1		1Aa	BGE	
100	DOGRBR		Zs1		1Aa2	BSE
110	DOBR	Sz1	h3	2Ab	BSE	
135	GLGR	Zs1		3BC		
1.2	IVO	150544,74	373960,72	29,82		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
37	DOBR	Zs1		1Aap	BSE	
60	BR	Zs1		1Aa1	BDI	
110	GRBR	Zs1		1Aa2	BSE	
118	DOBR	Zs1	h3	2Ab	BGE	
121	GR	Zs1		2E	BGE	
131	BRGR	Zs1	h1	2Bhe	BGE	
135	GLBR	Zs1		2BC		
1.3	IVO	150547,92	373951,14	29,75		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
37	do br	Zs1		1Aap	BSE	
70	gr br	Zs1		1Aa1	BGE	
118	gr br	Zs1		1Aa2	BGE	
128	do br	Zs1	h3	2Ab	BGE	
135	br	Zs2		2Bhe		
1.4	IVO	150544,74	373960,72	29,7		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
30	DOBR	Zs1		1Aap	BSE	
104	BR	Zs1		1Aa1	BGE	
120	GRBR	Zs1		1Aa2	BSE	
128	DOBR	Zs1		1Aa3	BSE	
136	GR	Zs1	h3	2Ab	BSE	
148	GL	Zs1		2Be		
1.5	IVO	150541,66	373970,13	29,76		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
34	DOBR	Zs1		1Aap	BSE	
90	BR	Zs1		1Aa1	BDI	
105	GRBR	Zs1		1Aa2	BSE	
114	GLBR	Zs1		2A	BSE	
121	DOBR	Zs1	h3	3Ab	BGE	
134	GR	Zs1		3Bhe	BDI	
148	GLGR	Zs1		3BC		
1.7	IVO	150535,55	373989,24	29,72		

cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-28	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-66	GRBR	Zs1		1Aa1	BDI
-90	GRBR	Zs1		1Aa2	BSE
-100	GL	Zs1		2C	BGE
-112	GRBR	Zs1		3Abe	

1.8	IVO	150532,47	373998,37	29,83	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dbr	Zs1		1Aap	
74	grbr	Zs1		1Aa1	
94	grbr	Zs1		1Aa2	BSE
112	gr	Zs1		2BCb	

1.10	IVO	150526,22	374017,17	29,82	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-28	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-62	BR	Zs1		1Aa1	BSE
-85	GRBR	Zs1		1Aa2	BSE
-95	GL	Zs1		2Cwb	

3.1	IVO	150573,44	373970,98	29,79	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
28	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
86	BR	Zs1		1Aa1	BDI
105	GRBR	Zs1		1Aa2	BSE
117	DOBR	Zs1		1Aa3	BSE
125	BR/GL	Zs1		1Aa4	BGE
130	GL	Zs1		2Cwb	

4.1	IVO	150544,74	373960,72	29,7	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
70	GRBR	Zs1		1Aa	BGE
85	DOBR	Zs2	h3	2Ab	BGE
100	GR	Zs2		2BC	

5.1	IVO	150541,66	373970,13	29,76	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
70	BR	Zs1		1Aa1	BSE
85	BRGR	Zs2		2Aa1	BGE
95	BRGR	Zs2		2Aa2	BGE
105	GRBR	Zs2		2Aa3	BGE
130	GLGR	Zs2		3BC	

7.1	IVO	150606,77	374030,32	29,7	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	DOBR	Zs1		1Aap	BSE

60	BR	Zs1		1Aa1	BGE
75	BR	Zs1		1Aa2	BGE
95	GR	Zs1		2BCb	BGE
105	GLGR	Zs1		2C	
8.1	IVO	150615,54	374066,27	29,83	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
70	GRBR	Zs1		1Aa1	BGE
90		Zs1		1Aa2	BSE
96	GLBR	Zs1		2Bbw	BDI
105	GL	Zs1		2Cw	
9.1	IVO	150631,34	374018,34	29,8	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
50	BR	Zs1		1Aa1	BGE
65	GRBR	Zs1		1Aa2	BGE
88	BR	Zs1		2Bbw	BGE
94	GL	Zs1		2BC	BDI
100		Zs1		2Cw	
10.1	IVO	150646,59	373970,68	29,81	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
56	BRGR	Zs1		1Aa1	BGE
68	BR	Zs2		1Aa2	BSE
75	GLBR	Zs2		2Bbw	BGE
82	GL	Zs2		2Cw	
11.1	IVO	150662,59	374002,42	29,82	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-35	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-50	BRGR	Zs1		1Aa1	BDI
-75	BRGR	Zs1		1Aa2	BGE
-85	GLBR	Zs1		2Bw	BGE
-100	GLGR	Zs1		2Cw	
13.1	IVO	150678,59	374034,41	29,69	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-30	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-40	BRGR	Zs1		1Aa1	BGE
-52	BRGR	Zs1		1Aa2	BGE
-65	GLBR	Zs1		2Bw	BGE
-80	GL	Zs1		2C	
14.1	IVO	150664,54	374077,57	29,75	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens

-30	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-55	BRGR	Zs1		1Aa	BGE
-75	GLBR	Zs1		2Bw	BGE
-90	GLGR	Zs1		2Cw	
15.1	IVO	150647,53	374129,69	29,65	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-28	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-55	BRGR	Zs1		1Aa	BGE
-70	GLBR	Zs1		2Bw	BDI
-90	GLGR	Zs1		2Cw	
17.1	IVO	150711,96	374092,69	29,47	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-30	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-60	BRGR	Zs1		1Aa	BGE
-75	GLBR	Zs1		2Bw	BDI
-82	GL	Zs1		2Cw	
18.1	IVO	150696,52	374140,61	29,64	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-30	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-57	BRGR	Zs1		1Aa1	BSE
-65	GRBR	Zs1		1Aa2/Abh	BGE
-76	BR	Zs1		2Bw	BDI
-80	GLGR	Zs1		2C	
19.1	IVO	150696,67	373996,36	29,61	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-30	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-60	BRGR	Zs1		1Aa	BGE
-80	BR	Zs1		2Bw	BGE
-90	GL	Zs1		2Cw	
20.1	IVO	150764,1	374031,39	29,47	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-35	DOBR	Zs1		Ap	BSE
-40	GL	Zs1		Cw	
22.1	IVO	150733,24	374126,25	29,31	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-30	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-55	GRBR	Zs1		1Aa1	BDI
-75	BRGR	Zs1		1Aa2	BGE
-85	DOGR	Zs1		2Ah/E/B	BDI
-90	GRBR	Zs1	g1	2BC	
22.2	IVO	150728,38	374141,48	29,2	

cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-35	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-70	GRBR	Zs1		1Aa1	BSE
-80	BRGR	Zs1		1Aa2	BGE
-85	GL	Zs1		2Cw	
23.1	IVO	150719,02	374169,64	29,26	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-34	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-50	GRBR	Zs1		1Aa	BSE
-60	GL	Zs1		2Cw	BSE
-70	GR	Zs1		2C	
24.1	IVO	150724,12	373992,66	29,59	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-30	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-63	GRBR	Zs1		1Aa	BDI
-70	BR	Zs3		1Aag	BSE
-77	dbr	Lz1h3		2Abh	BGE
-85	dbr	Lz1h2		2Bbh	BGE
-90	glbr	Lz1h1		2BC	
24.2	IVO	150710,6	374033,92	29,64	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-35	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-65	GRBR	Zs1		1Aa1	BGE
-75	BR	Zs1		1Aa2	BSE
-87	DOBR	Z		2Bw	BGE
-90	glbr	Z		2Cw	
24.3	IVO	150668,77	374163,61	29,3	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-25	DOBR	Zs1		1Aap	BSE
-40	GRBR	Zs1		1Aa1	BGE
-55	BR	Zs1		1Aa2	BSE
-65	BR	Ls1		2Bw	BDI
-75	glbr	Ls1		2Bs	
26.1	IVO	150748,57	374118,98	28,9	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
-38	DOBR	Zs1		1Ap1	BSE
-50	BR/GL	Zs1		1Ap/Cp2	BSE
-68	DOBR	Zs1		1Apb3	BSE
-88	GRBR	Zs3		2Aa	BSE
-100	GR	Zs3		3C	

26.2	IVO	150764,39	374129,87	28,64		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
-28	dbr	Zs1		1Aap	BSE	
-50	grbr	Zs1		1Aa	BDI	
-60	gl	Zs1		2Bbh/C	BGE	
70	gr	Z		3Ce		
27.1	IVO	150957,48	374309,25	28,45		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
-30	dbr	Zs1		1Aap	BSE	
-60	brgr	Zs1		1Aa	BSE	
-75#	gr	Zs1g1		2Cr		
28.1	IVO	150979,14	374259,18	28,55		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
-35	dbr	Zs3		1Aap	BSE	
-60	brgr	Zs3		1Aa	BGE	
-75	lgrbr	Zs3		2Abh/Cg	BGE	
-90	lgr	Lz1		3Cg	BGE	
-95	lgr	Zs1g1		4Ce		
29.1	IVO	151008,8	374247,62	27,88		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
-35	DOBR	Zs1		1Aap	BSE	
-80	GRBR	Zs3		1Aag	BDI	
-90	GR	Zs3g1		2Ar	BSE	
-100	LIGR	Zs1g1		3Ce		
33.1	IVO	150803,91	374052,47	29,65		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
-37	dbr	Zs1		1Ap	BSE	
-49	grbr	Zs1		1Ap2	BGE	
-65	glbr	Zs1		2Ae/Bs	BDI	
-70	gl	Zs1		2C(w)		
34.1	IVO	150797,34	374090,69	29,01		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
-33	dbr	Zs1		1Aap	BSE	
-60	grbr	Zs1		1Aa1	BSE	
-73	grbr	Zs1		1Aa2	BGE	
-83	gr	Zs2		2Abp	BGE	
-88	gr	Zs2		2BCbg	BGE	
-92	gr	Ls3		3Cg		
35.1	IVO	150765,7	374187,7	28,4		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
-28	dbr	Zs1		1Ap	BSE	
-49	grbr	Zs1		1Aa	BDI	

-62	zw	Sh3z1		2Abh	BGE
-75	gr	Sz1		3C	
38.1	IVO	150865	374044,34	29,62	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
25	dbr	Zs2		Ap	BSE
45	dbr/gl	Zs2		Ap,B	BSE
50	glbr	Zs2		B	
38.2	IVO	150857,29	374069,11	29,85	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	dbr	Zs1		Ap	BSE
60	glbr	Zs3		B	BGE
65	gl	Zs3		C	
38.3	IVO	150839,39	374122,07	29,3	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	dbr	Zs3		1Aap	BSE
50	grbr	Zs3		1Aa	BGE
68	grbr	ZS3		2Bbhe	BGE
80	brgl	Zs3		2BCbg	
38.4	IVO	150837,18	374129,67	28,77	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
40	dbr	Zs3		1Aap	BSE
60	grbr	Zs3	h2	1Aag	BDI
78	dgr	Zs3	h3	2Abh	BGE
90	dgr	Zs3		2Abe	BGE
100	lgr	Zs3		2BEb	BGE
105	lgr	Zs3	Z	3Cg	
38.5	IVO	150829,58	374153,21	28,37	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
40	dbr	Zs2		1Aap	BSE
70	gbr	Zs2		1Aag	BDI
90	dbrgr	Sz1		2Abp1	BGE
94	dbrgr	Sz1	Zg2	2Abp2	BSE
98	lgr	Zg2		3Cr	
38.6	IVO	150823,69	374171,11	28,4	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	dbr	Zs2		1Aap	BSE
65	brgr	Zs2		1Aag	BGE
72	dgr	kleis1	h3	2Abh	BSE
80	lgr	Zs3	g1	3Cr	
39.1	IVO	150845,33	374185,68	28,13	

cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	dbr	Zs2		1Aap	BSE
70	brgr	Zs2		1Aag	BGE
74	dgr	kleis1	h3	2Abh	BSE
85	lgr	Zs3	g1	3Cr	

40.1	IVO	150856,77	374150,43	28,36	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
32	dbr	Zs2		1Aap	BSE
47	brgr	Zs2		1Aa	BDI
65	brgr	Zs2		1Aag	BGE
77	dgr	kleis1	h3	2Abh	BSE
80	lgr	Zs3	g1	3Cr	

42.1	IVO	150856,77	374150,43	28,36	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	dbr	Zs1		Ap	BSE
48	br	Zs1		BC	

43.1	IVO	150884,8	374127,86	28,6	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
40	dbr	Zs2		1Aap	BSE
55	dbr	Zs2		1Aa	BGE
70	dbrgr	Zs2		2Abh	BSE
85	lbrgr	Zs2		2Cr	BSE
90	lgr	Zs1		3Cg	

45.1	IVO	150921,29	374113,99	28,99	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dbr	Zs2		1Aap	BSE
50	br	Zs2		1Aa	BSE
54	dobr	Zs2	h3	2Abh	BGE
57	gr	Zs2		2Eb	BGE
62	glbr	Zs3	h2	2BCb	

46.1	IVO	150856,77	374150,43	28,36	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
25	dbr	Zs2		Ap	BSE
45	dbr/gl	Zs2		Ap/Bp	BSE
50	glbr	Zs2		BC	

47.1	IVO	150952,89	374098,12	28,9	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
40	dbr	Zs2		1Aap	BSE
65	grbr	Zs2		1Aa	BGE
77	grbr	Zs1		2BCb	BGE
85	glbr	Zs1		2Cg	

49.1	IVO	150966,01	374138,65	28,39		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
35	dbr	Zs2		Ap	BSE	
43	dgrbr	Zs2		Bhe	BGE	
55	glbr	Zs2		BC	BGE	
57	glbr	Zs2		Cg		
68.1	IVO	150706,32	374273,66	28,62		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
40	dbr	Zs1		1Aap	BSE	
60	dgrbr	Zs1		1Aa1	BSE	
70	dgr	Zs1		1Aa2	BDI	
82	br/ glgr	Zl3		2Bbh	BDI	
94	glgr	Z		3BC		
68.1	IVO	150703,84	374280,4	28,48		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
35	dbr	Zs1		1Aap	BSE	
50	brgr	Zs1		1Aag	BSE	
55	glgr	Lz3		2C		
68.3	IVO	150700,88	374289,12	28,32		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
35	dbr	Zs1		1Aap	BSE	
50	brgr	Lz3		1Aa	BSE	
60	glbr	Lz3		2BC	BDI	
80	glgr	Lz3		2C		
69.1	IVO	150721,39	374306,61	28,37		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
35	dbr	Zs1		Ap	BSE	
55	glbr	Lz2		BC	BGE	
70	lgr	Z		Cg		
70.1	IVO	150737,59	374256	28,34		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
37	dbr	Zs1		1Aap1	BSE	
55				1Aap2	BSE	
94	dgr	Lz3	h3	1Aag	BSE	
100	lgr	Lz3		2Cr		
70.2	IVO	150734,78	374263,87	28,22		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
30	dbr	Zs2		1Aap	BSE	
46	gr	Zs2		1Aa	BGE	
60	dgr	Zs2	h2	1Aag	BGE	
75	zw/ dgr	Zh3		2Bbhe	BGE	
86	lgr	Lz3		3BC		

70.3	IVO	150736,43	374275,18	28,04		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
23	dbr	Zs2		1Aap	BSE	
35	gr	Zs2		1Aa	BDI	
50	dgr	Zs2	h2	1Aag	BGE	
60	zw/ dgr	Zh3		2Bbhe	BGE	
65	lblgr	Lz3		3BC		
71.1	IVO	150752,78	374289,51	28,37		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
28	dbr	Zs1		1Aap	BSE	
60	dgr	Zs1		1Aa	BDI	
77	dbr/ glgr		Zs1		2BCb	BGE
85	glgr	Lz3	g1	3C		
71.2	IVO	150753,54	374303,63	28,35		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
20	dbr	Zs1		1Aap	BSE	
42	brgr	Zs1		1Aa	BGE	
50	brgr	Zs1		2BCb	BGE	
60	glgr	Zs1		2C		
72.1	IVO	150767,97	374242,82	27,98		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
21	dbr	Z		1Ap1	BDI	
40		Zk1		1Ap2	BGE	
53	dgr/zw	Zk1		2Bbh	BGE	
60	brgr	Lz3	g1	3BC	BDI	
70	glgr	Lz3	g1	3C		
72.2	IVO	150763,25	374256,99	27,67		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
15	dbr	Zs1		Ap	BSE	
25	zw	Zs1	h3	Abh	BSE	
30	grbr	Lz3	g1	BC	BDI	
42	glgr	Lz3	g1	C		
73.1	IVO	150788,99	374262	28,21		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
40	dbr	Zs1		1Aap	BSE	
70	dgr	Zs1		1Aag	BDI	
84	zw	Lz3	h3	2Abh	BSE	
95	ligr	Lz3	g1	3Ce		
73.2	IVO	150788,99	374262	28,21		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
28	dbr	Zs1	h2	1Aap	BSE	
56	dbrgr	Zs1		1Aa1	BGE	

64	dgr	Zs1	h1	1Aa2	BGE
73	zw	Lz3	h3	1Aa3	BGE
85	brgr	Ks4		2Bbhe	BDI
96	glgr	Ks4		2C	
73.3	IVO	150784,9	374275,12	28,3	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
36	dbr	Zs1		1Aap	BSE
65	gr	Zs1		1Aag1	BGE
74	dgr	Zs1		1Aag2	BDI
90	dgr	Zs1		1Aag3	BDI
100	dbr	Lz3	h3	2C	BDI
108	glbr	Ks3	h2	3C	BGE
110	dbrgr	Ks2	h3	4C	
73.4	IVO	150777,98	374296,03	28,28	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
26	dbr	Zs		1Aap	BSE
55	gr	Zs1		1Aa	BDI
65	zw	Zs1	h3	2Abh	BGE
85	br	Zs1		2BCb	BDI
90	glgr	Lz3		3C	
73.5	IVO	150769,51	374320,79	28,62	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
37	dbr	Zs1		1Aap	BSE
60	grbr	Zs1		1Aa	BSE
70	gr	Zs1		2Bhe	BDI
80	gl	Zs1		2BC	
73.6	IVO	150769,1	374341,18	28,74	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE
47	br	Zs1	h1	1Aa	BSE
65	gr	Zs1		2BCg	BDI
77	glgr	Zs1		2Cg	
73.7	IVO	150761,135	374345,746	28,58	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
28	dobr	Zs1	h2	1Ap	BSE
40	libr	Zs1		2Cp	BSE
50	glbr	Zs1		3BCb	
74.1	IVO	150806,218	374288,779	28,2	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE
58	br	Zs1	h1	1Aa	BDI
70	zw	Zs1	h3	2Abh	BGE

90	gr	Z	g1	3BC	
74.2	IVO	150799,413	374308,972	28,61	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE
65	dobr	Zs1	h2	1Aa	Bse
80	brgr	Zs1		2BC	
75.1	IVO	150819,436	374247,975	28,05	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE
55	br	Zs1	h1	1Aa	BDI
67	zw	Zs1	h3	2Abh	BGE
75	gr	Z/L	g1	3Ce	
76.1	IVO	150853,002	374318,75	28,29	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE
60	br	Zs1		1Aa	BGE
74	brgl	Zs1		2BCb	
76.2	IVO	150846,535	374338,892	28,4	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
28	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE
45	br	Zs1	h1	1Aa	BSE
65	glbr	Zs1		2Bbw	BGE
80	glgr	Zs1		2Cg	
77.1	IVO	150873,942	374273,588	28,21	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
31	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE
66	br	Zs1	h2	1Aa	BDI
84	zw	Zs1	h3	2Abh	BGE
92	ligr	Z	g1	3Ce	
77.2	IVO	150861,804	374292,845	28,15	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
31	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE
56	br	Zs1	h1	1Aa	BGE
71	zw	Zs1	h3	2Abh	BGE
90	librgr	Z	g1	3BCb	
78.1	IVO	150829,911	374315,237	28,29	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
25	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE
52	br	Zs1		1Aa	BGE
65	glbr	Zs1		2BCb	

78.2	IVO	150823,526	374335,545	28,62		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
47	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE	
67	br	Zs1		1Aa	BSE	
82	glbr	Zs1		2BCb		
79.1	IVO	150845,406	374267,134	28,25		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
35	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE	
	br	Zs2		1Aa	BDI	
	br	Lz1		2Aa	BGE	
	dogr	Lz3		3Abh	BGE	
	ligr	Zs1	g1	3Ce		
79.2	IVO	150840,956	374281,217	28,15		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
30	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE	
54	br	Zs1		1Aa	BDI	
64	dobrgr	Zs1	h3	2Abh	BGE	
	brgr	Zs1	g1	2BCb		
80.1	IVO	150890,325	374225,496	28,32		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
30	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE	
55	br	Zs1		1Aa	BDI	
73	dobr	Lz3	h3	2Abh	BDI	
100	br	Lz3	h3	2C		
80.2	IVO	150880,494	374252,439	28,31		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
30	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE	
55	br	Zs1		1Aa	BDI	
80	br	Lz3	h2	2Abh	BDI	
110	br	Lz1	h3	2C		
81.1	IVO	150779,704	374346,961	28,8		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
40	dobr	Zs1	h2	1Ap	BSE	
56	brgr	Zs1		2Ap	BSE	
62	zw	Zs1	h3	3Abhp	BSE	
76	glgr	Zs1		4BCb		
81.2	IVO	150805,564	374345,091	28,51		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
30	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE	
58	br	Zs1		1Aa1	BDI	
73	brgr	Zs1		1Aa2	BDI	
88	dobrgr	Lz3		2Abh	BDI	

100	brgr	Lz3		2BCb	
81.3	IVO	150820,462	374344,005	28,67	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE
	dobr	Zs1	h1	1Aa	BSE
	glbr	Zs1		2BCb	
83.1	IVO	150716,569	374249,405	28,2	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
50	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE
67	br	Zs1		1Aa1	BDI
85	dobr	Lz3	h3	2Abh	BGE
100	brgr	Lz3	g1	2BCb	BDI
119.158	DO	150777,07	374134,22	28,47	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dbr	Zs1	h2	1Aap1	BSE
35	dbr/br	Zs1	h2	1Aap2	BSE
50	br	Zs1	h1	1Aa1	BDI
70	br	Zs1	h1	1Aa2	BDI
88	dgrs	Z	h3	2Ahb	BGE
94	ligrs	Z		2Ce	
119.163	DO	150779,2	374127,63	28,54	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dbr	Zs1	h2	1Aap	BSE
58	dbr	Zs1		1Aa	BSE
70	gl/gr	Z/Zs1		2A/Cp	BSE
75	zw	Z	h3	3Ahb	BSE
82	gr	Z	h2	3BC	BGE
90	gr	Z		3Ce	
120.82	DO	150766,7	374087,28	27,44	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dbr	Zs1	h2	1Aap	BSE
76	brgr	Zs1		1Aa1	BSE
92	brgr	Zs1		1Aa2	BSE
104	dogr	Zs1	h2	2Ahb	BSE
110	glgr	Zs1		2BC	BGE
115	gr	Zs1		2Cg	
123.237	DO	150689,38	374124,17	28,44	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
38	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
60	brgr	Zs1		1Aa1	BSE
68	brgr	Zs1	h1	1Aa2/2Ahp	BSE
104	dogr	Zs1		2Bw	BGE

110	glgr	Zs1		2Cw		
125.474	DO	150687,74	374187,5	27,99		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
30	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE	
48	brgr	Zs1		1Aa1	BSE	
60	brgr	Zs1		1Aa2	BSE	
66	dogr	Zs1		1Aa3	BSE	
80	glgr	Zs1	h1	Aa/2Apb	BGE	
85	gr	Zs1		2BC	BGE	
		Z		3Cg		
125.501	DO	150721,44	374198,48	27,67		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
25	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE	
40/29	brgr	Zs1		1Aa1	BSE	
60	brgr	Zs1	h1	1Aa2	BSE	
68	dogr	Zs1		1Aa3	BSE	
80	glgr	Z		Aa/2Ahb	BGE	
85	gr	Z		2BC		
126.39	DO	150751	374159,92	27,84		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
30	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE	
42	brgr	Zs1		1Aa1	BGE	
50	br	Zs1		1Aa2/2Ab	BGE	
52	glbr	Zs1		2BC	BGE	
	glgr	Zs1		2Cg		
128.36	DO	150831,44	374202,9	28,16		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
24	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE	
38	brgr	Zs1		1Aa1	BGE	
50	br	Zs1		1Aa2/2Ab	BGE	
60	glbr	Zs1		2BC	BGE	
70	glgr	Zs1/Z		2C		
134.412	DO	150825,54	374105,27	29,3		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
26	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE	
45	brgr	Zs1		1Aa1	BSE	
58	br	Zs1		1Aa2	BSE	
60	glbr	Zs1		2Cw		
135.93	DO	150771,57	374209,96	28,28		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
44	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE	
50	brgr	Zs1		1Aa1	BSE	

58	br	Zs1	l1	2BC	BSE
62	glbr	Z/L		2Ce	
138.456	DO	150762,23	374322,35	28,65	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
28	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
50	brgr	Zs1		1Aa1	BSE
58	br	Zl1		2BCw	BGE
62	glbr	Zl1		2C	
138.458	DO	150775,08	374295,01	28,57	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
40	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
50	brgr	Zs1		1Aa1	BDI
80	br	Zs1		1Aa2	BSE
85	glbr	Z		2Ahb	BGE
95		Z		2BCe	
139.118	DO	150800,56	374270,83	28,4	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
46	br	Zs1	h2	1Aa1	BGE
68	br	Zs1	h2	1Aa2	BGE
80	dbr	Zs1	h2	1Aa3	BSE
98	gr	Ls3		1Aa4	BSE
105	dbr	V		2Cb	BSE
115	dgr	Zs1		2Apb/3Ap1	BSE
120	lgr	Z		3Cp2	BSE
122	dgr	V		3Cp3	
140.25	DO	150641,6	374150,78	29,42	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
45	br	Zs1	h1	1Aa1	BSE
55	br	Zs1	h1	1Aa2	BGE
68	lbr	Zs1		2BCw	BDI
80	glgr	Zs1		2Cw	BSE
145.137	DO	150823,5	374331,5	28,51	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
45	br	Zs1	h1	1Aa1	BSE
60	br	Z		2Ahb	BGE
68	lbr	Z		2BCw	BDI
145.138	DO	150836,59	374297,97	28,2	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
20	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE

40	br	Zs1		1Aa1	BSE
48	br	Z		2Ahb	BGE
58	lbr	Z		2BCe	
146.170	DO	150935,61	374083,68	29,1	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
40	br	Zs1		1Aa1	BSE
58	br	Zs1		2Ahb	BGE
68	lbr	Zs1		2BCe	
147.1	DO	150983,21	374104,9	28,16	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
42	dbr	Zs1	h1	1Ap	BSE
55	dbr	Zs1	h2	2Abh	BSE
62	br	Zs1		2E	BDI
70	lbr	Zs1		2BCe	
147.139	DO	150951,15	374134,34	28,68	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
42	br	Zs1		1Aa	BSE
47	zw/br	Zs1	h3	2bhe	BDI
57	glbr	Zs1		2BCe	BGE
60	gl	Zs1		2Cg	
148.255	DO	151093,43	374180,65	28,51	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
28	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
40	dbr	Zs1	h2	1Aa	BSE
58	zw/br	Zs1	h3	2ahe	BGE
75	br	Zs1		2BCe	BGE
90	gl	Zs1		2BCe	
151.1	DO	150780,03	374339,59	28,49	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
20	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
35	dbr	Zs1	h2	1Aa	BGE
43	zw/br	Zs1	h3	2BCbw	BGE
47	br	Zs1	g1	2Cg	
157.1	DO	151050,72	374210,11	27,93	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
24	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
55	dbr	Zs1	h2	1Aa1	BDI
67	zw/br	Zs1	h3	1Aa2	BGE
73	dbr	Zs1		2Abh	BSE
88	br	Zs1		2BC	BDI

108	gl	Zs1		2Cg	
400.1	DO	150903,07	374287,57	28,4	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
32	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE
48	brgr	Zs1		1Aa1	BGE
60	dogr	Zs1	h2	2Abh	BGE
70	dobr	Zs1	h1	2BCb	BSE
85	lgr	Ls3		3Cg	BGE
100	gr	Zs1	g1	4Cg	
400.2	DO	150890,44	374283,38	28,47	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
40	dobr	Zs1	h2	1Aap	BSE
56	br	Zs1		1Aa1	BDI
67	dobr	Zs1	h2	1Aa2	BDI
80	zw	Zs1	h3	2Ahb	BGE
94	brgr	Zs1		2BCb	BGE
110	ligr	Ls3		3Cg	
402.1	DO	150938,96	374246,73	28,07	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	dobr	Zs1		1Aap	BSE
85	br	Zs1		1Aa1	BDI
98	dobr	Zs1	h1	1Aa2	BSE
110	ligr	Ls3		2Cg	BGE
130	gr	Zs1		3C	
402.2	DO	150932,89	374244,78	28,06	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	dobr	Zs1		1Aap	BSE
90	br	Zs1	h1	1Aa	BDI
96	zw	Zs1	h3	2Abh	BGE
115	ligr	Ls3		3C	BGE
120	gr	Zs1	g1	4C	
402.3	DO	150925,83	374242,16	28,03	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	dobr	Zs1		1Aap	BGE
85	br	Zs1	h1	1Aa	BDI
96	zw	Zs1	h3	2Abh	BGE
115	ligr	Ls3		3C	BGE
120	gr	Zs1	g1	4C	
404.1	DO	150889,38	374318,97	28,49	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
40	dobr	Zs1		1Ap	BSE
55	br	Zs1		2BC	BDI

80	gl	Zs1		2Cg		
404.2	DO	150882,7	374341,44	28,68		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
40	dobr	Zs1		1Ap	BSE	
65	gl	Zs1		2Cw	BDI	
75	gr	Zs1		2C		
404.2	DO	150893,96	374351,74	28,86		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
25	dobr	Zs1	h2	1Ap1	BSE	
	dobr	Zs1		1Ap2	BSE	
65	br	Zs1		2BC	BDI	
75	gl	Zs1		2Cg		
500.1	DO	150687,69	374051,93	29,79		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
30	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE	
63	br	Zs1		1Aa1	BDI	
76	grbr	Zs1		1Aa/2Ahb	BGE	
70	dbr	Zs1		2Bw	BSE	
80	br	Zs1		2BCw	BDI	
500.2	DO	150625,99	374008,72	29,86		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
35	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE	
60	br	Zs1		1Aa1	BDI	
67	br	Zs1		1Aa/2Ahb	BGE	
84	grbr	Zs1		2Bw	BSE	
88	lgr	Ls2		3C		
500.3	DO	150564,82	373931,57	29,9		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
30	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE	
40	br	Zs1		1Aa1	BDI	
67	br	Zs1		1Aa2	BDI	
100	grbr	Zs1		1Aa3	BGE	
110	br	Zs1		1Aa4	BSE	
113	lgr	Zs1	h1	2E	BGE	
120	dgr	Zs1	h3	2Bhe	BGE	
136	glbr	Zs1		2BC	BGE	
140	gr	Ls2		3Cg		
500.4	DO	150625,46	373958,73	29,88		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
30	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE	
48	br	Zs1		1Aa1	BDI	
64	br	Zs1		1Aa2	BDI	

70	grbr	Zs1		2Ahb	BSE
80	br	Zs1		2Ce	BSE
500.5	DO	150874,33	374157,76	28,73	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
36	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
52	br	Zs1		1Aa1	BDI
62	br	Zs1		1Aa2	BDI
68	dgr	Zs1		2Ahe	BSE
78	grbr	Zs1		2BCe	BSE
80	lgr			2Ce	
500.6	DO	150593,28	374083,36	29,74	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
36	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
44	br	Zs1		1Aa1	BDI
90	br	Zs1		1Aa2	BSE
116	grbr	Zs1		2Aa3	BSE
130	grbr	Zs1		2Bhe	BGE
142	lgr	Zl		3Cg	
500.7	DO	150691,82	373973,81	29,77	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
40	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
100	br	Zs1		1Aa	BGE
110	br	Zs1		2Ap	BSE
118	grbr	Zs1		2BC	BSE
122	grbr	Zs1		2Cg	BGE
500.8	DO	150889,12	374094,88	29,16	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	dbr	Zs1	h1	Ap	BSE
55	gl	Zs1		Cw	
500.9	DO	150595,08	374140,5	29,28	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
40	br	Zs1		1Aa1	BDI
50	br	Zs1		1Aa2	BSE
72	brgr	Zs1		2BCw	BDI
82	glbr	Zs1		2Cw	
500.10	DO	150941,72	374173,21	28,21	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
30	dbr	Zs1	h1	1Aap	BSE
45	br	Zs1		1Aa	BDI
60	dgr	Zs1		2Bhe	BSE
70	lgr	Zs1		2Ce	BDI

500.11	DO	150607,84	374015,64	29,94		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
14	dbr	Zs1	h1	1Ap	BSE	
40	dbr	Zs1		1Aap	BDI	
50	gr	Zs1		1Aa1	BGE	
86	dbr	Zs1		1Aa2	BGE	
110	grbr	Zs1		1Aa3	BGE	
130	gr	Zs1		2BCw	BDI	
140	gl	Zs1		2C	BGE	
150	glgr	Zs1		2Cg		
500.12	DO	151015,52	374178,81	27,98		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
30	dbr	Zs1	h1	1Ap	BSE	
45	dbr	Zs1		1Aa	BSE	
55	gr	Zs1		2Ahe	BGE	
70	dbr	Zs1		2BCe		
500.13	DO	150828,99	374181,88	28,33		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
30	dbr	Zs1	h1	1Ap	BSE	
65	br	Zs1		1Aa1	BDI	
80	dbr	Zs1		1Aa2	BGE	
85	dgr	Zs1		2Abe	BGE	
90	lgr	Zs1		2Ce		
500.14	DO	151032,18	374132,3	27,94		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
25	dbr	Zs1	h1	1Ap	BSE	
35	br	Zs1		1Aa1	BDI	
40	br	Zs1		1Aa2	BGE	
48	dbr	Zs1		2Bbh	BGE	
65	gl	Zs1		2BCb		
500.16	DO	151032,18	374132,3	27,94		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
30	dbr	Zs1	h1	1Ap	BSE	
50	br	Zs1		1Aa	BGE	
73	dgr	Z	h2	2Abh	BGE	
95	gr	Z		2Ce	BGE	
500.17	DO	150618	374205,1	28,39		
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens	
40	dbr	Zs1	h1	1Ap	BSE	
65	br	Zs1		1Aa	BGE	
72	zw	Z	h2	2Ahb	BGE	
100	gr	Z		2BCe	BGE	

500.18	DO	150578,86	374061,89	29,56	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
10	dbr	Zs1	h1	1Ap	BSE
50	br	Zs1		1Aa1	BGE
62	br	Zs1		1Aa2	BGE
90	br	Zs1		1Aa3	BGE
120	brgr	Zs1		2BCb	BGE
130	lgr	Zs1		2C	
500.20	DO	150880,28	374257,37	28,02	
cm-MV	kleur	verdeling	bijmengsel	bodem	grens
35	dbr	Zs1	h1	1Ap	BSE
55	br	Zs1		1Aa1	BDI
85	br	Zs1		1Aa2	BDI
108	dbr	Zs1		1Aa3	BGE
118	zw	Zs1	h3	2Abh	BGE
130	lgr	Lz3		2C	BDI
140	lgr	Zs1		2C	

BIJLAGE I 3 MEDEWERKERS

Bahlman, Laura	protocolboekstage
Biese, Robin	veldpracticum
Berg, Kimberley van der	veldpracticum
Boer, Elbrich de	ACVU-HBS
Boreel, Gerard	ACVU-HBS
Brink, Valentijn van den	ACVU-HBS
Chtcheglov, Michael	ACVU-HBS
Doormaal, Ton	veldpracticum
Eenbergen, Ans van	ACVU-HBS
Elstrodt, Ingmar	ACVU-HBS
Gehring, Ellen	
Gool, J.v.	
Grajkowski, M.	ACVU-HBS
Groot, Maaike	ACVU-HBS
Kalshoven, M.J.	
Hakvoort, Sander	ACVU-HBS
Hogenboom, Femke	protocolboekstage
Holthuisen, Thijs	
Huisman, Maarten	ACVU-HBS
Jezeer, Willem	
Jozen, Winfried	ACVU-HBS
Kampen, johan v	ACVU-HBS
Kerckhaert, Karel-Jan	ACVU-HBS
Kerckhove, Julie van	ACVU-HBS
Kimmenai, Paul	practicum
Komen, Mark	ACVU-HBS
Kooi, Annemarie	ACVU-HBS
Kooi, Stefan D.	veldpracticum
Koot, Cees	ACVU-HBS
Kriek, Mikko	ACVU-HBS
Kroll, Liesbeth	ACVU-HBS
Lascaris, Michel	ACVU-HBS
Linssen, Rene	
Luyten, Ton	kraan
Massie, Xander	
Metsch, Cristel	veldpracticum
Rijns, Ben	ACVU-HBS
Schriek, Max van der	veldpracticum
Schriek, Jef van der	veldpracticum
Scheringa, J.F.	
Schuitema, K.E.	
Schuuring, Ilse	ACVU-HBS
Tetteroo, Corine	veldpracticum
Tops, Berno	ACVU-HBS
Verhagen, Jeroen	kraan
Visser, Caroline	veldpracticum

Weerd, Harmen de
Wesdorp, Mara
Willems, Rene
Ytema, Jaap
Zandstra, Marenne

ACVU-HBS
ACVU-HBS
inventaris
ACVU
veldpracticum